

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور

گزارش عملکرد

قانون برنامه ششم توسعه

اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

در سال ۱۳۹۶

جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور

گزارش عملکرد

قانون برنامه ششم توسعه

اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

در سال ۱۳۹۶

جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عنوان و نام پدیدآور	: گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۶ / سازمان برنامه و بودجه کشور.
مشخصات نشر	: تهران: سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ج۳: جدول، نمودار .
شابک	: دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۳-۰۷۶-۶-۰ ج۱: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۳-۰۷۷-۳-۰ ج۲: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۳-۰۷۸-۰-۰ ج۳: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۳-۰۷۹-۷-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: ج. ۲ و ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۷) (فیپا).
مندرجات	: ج. ۱. حوزه فرابخشی - ج. ۲. حوزه بخشی (۱) - ج. ۳. حوزه بخشی (۲).
موضوع	: برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۶-۱۴۰۰
موضوع	: سیاست فرهنگی -- ایران
موضوع	: Cultural policy -- Iran
موضوع	: ایران -- سیاست اقتصادی -- ۱۳۹۶-۱۴۰۰
موضوع	: Iran -- Economic policy -- 7170-7102
موضوع	: ایران -- سیاست اجتماعی -- ۱۳۹۶-۱۴۰۰
موضوع	: Iran -- Soeial policy -- 7170-7102
شناسه افزوده	: سازمان برنامه و بودجه
شناسه افزوده	: Sazman Barnameh va Budjeh
شناسه افزوده	: سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۶ گ ۴۵/۴۵ HC۴۷۵
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵/۳۳۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۶۴۳۱۵

گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری

اسلامی ایران در سال ۱۳۹۶ - جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ناشر: سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات

نوبت چاپ: اول

سال انتشار: ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۲۷۰۰۰۰ ریال

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

شماره صفحه

عنوان

جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

پیش‌گفتار

مقدمه

۱۵	بخش هشتم: کشاورزی
۱۷	فصل ۲۸- کشاورزی و منابع طبیعی
۱۴۳	فصل ۲۹- توسعه عشایری
۱۵۱	بخش نهم: آب
۱۵۳	فصل ۳۰- آب
۱۹۵	بخش دهم: انرژی، صنعت و معدن و بازرگانی
۱۹۷	فصل ۳۱- برق
۲۲۱	فصل ۳۲- نفت و گاز
۲۵۳	فصل ۳۳- صنعت
۳۱۱	فصل ۳۴- معدن و صنایع معدنی
۳۳۵	فصل ۳۵- بازرگانی داخلی
۳۵۱	فصل ۳۶- تسهیل تجارت فرامرزی
۳۶۳	بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن
۳۶۵	فصل ۳۷- مسکن و شهرسازی
۳۹۷	فصل ۳۸- عمران شهری
۴۲۷	فصل ۳۹- حمل و نقل و هواشناسی
۴۷۱	فصل ۴۰- نظام فنی و اجرایی
۴۸۳	بخش دوازدهم: ارتباطات و فناوری اطلاعات
۴۸۵	فصل ۴۱- ارتباطات و فناوری اطلاعات
۵۳۹	فصل ۴۲- فضای مجازی

پیش‌گفتار

نظارت بر عملکرد برنامه‌های توسعه به منظور رصد میزان انطباق اهداف پیش‌بینی‌شده در برنامه با اقدامات تحقق‌یافته، یکی از محوری‌ترین موضوعات پیش روی سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان جهت نیل به توسعه پایدار محسوب می‌شود. در همین راستا و مطابق مفاد بند ۲ ماده ۳۷ قانون برنامه و بودجه و اجرایی نمودن مفاد ماده ۱۲۱ قانون برنامه ششم توسعه، سازمان برنامه و بودجه کشور ضمن آسیب‌شناسی نظارت بر برنامه‌ها در سنوات گذشته با همکاری کلیه دستگاه‌های اجرایی دستورالعمل‌های مربوطه را مورد بازنگری قرار داد و نسبت به تهیه گزارش نظارت و ارزیابی سالانه برنامه و ارائه آن به همراه لایحه بودجه به مجلس شورای اسلامی اقدام نمود. در راستای انجام این تکلیف، خلاصه اقدامات صورت گرفته به شرح زیر است:

- ابلاغ دستورالعمل تهیه و تدوین برنامه اجرایی.
- ابلاغ تفکیک احکام قانون برنامه ششم توسعه و قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه و تعیین دستگاه‌های مسئول و امور ذی‌ربط سازمان. (تشکیل سازمان اجرایی برنامه)
- تفکیک احکام قانون برنامه ششم و احکام قانون دائمی برنامه‌های توسعه کشور ذیل موضوعات برنامه توسط امور ذی‌ربط سازمان.
- برگزاری کارگروه‌های مشترک با دستگاه‌های اجرایی به منظور:
  - الف) تعیین ۱۲۹۰ هدف کمی بخش به تفکیک سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ ذیل ۷۵ موضوع بخشی/فرابخشی از اسناد بالادستی شامل سند برنامه ششم توسعه، قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه و قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه.
  - ب) تعیین دستگاه یا دستگاه‌های اجرایی مسئول تحقق اهداف کلی و کمی.
- طراحی و اجرایی نمودن سامانه رصد و ارزیابی برنامه‌های توسعه (رابت) در اردیبهشت ماه ۱۳۹۷.
- ابلاغ دستورالعمل گزارش ارزیابی عملکرد قانون برنامه ششم توسعه به دستگاه‌های اجرایی.
- تهیه و تدوین گزارش عملکرد موضوعات برنامه توسط دستگاه‌های اجرایی.
- بررسی و ارزیابی گزارش‌های ارسالی دستگاه‌های اجرایی توسط امور بخشی و فرابخشی در سازمان.
- تلفیق و نهایی‌سازی گزارش‌های ارسالی توسط امور برنامه‌ریزی، نظارت و آمایش سرزمین.

«گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه کشور در سال ۱۳۹۶» در سه جلد،

نوزده بخش و ۶۷ فصل به شرح زیر برای تقدیم به مجلس شورای اسلامی تهیه شده است. جلد اول شامل امور فرابخشی، متشکل از بخش‌های اقتصاد کلان- بودجه و مالیه عمومی- نظام پولی و بانکی و تأمین منابع مالی- محیط کسب‌وکار و خصوصی‌سازی و مناطق آزاد- توازن منطقه‌ای و توسعه روستایی- نظام اداری، شفافیت و مبارزه با فساد- محیط‌زیست است. جلد دوم و سوم مشتمل بر گزارش عملکرد امور بخشی، شامل دوازده بخش کشاورزی و منابع طبیعی- آب- انرژی، صنعت و معدن و بازرگانی- حمل‌ونقل و مسکن- ارتباطات و فناوری اطلاعات- آموزش عمومی، آموزش عالی و علم و فناوری- سلامت، بیمه سلامت و زنان و خانواده- بیمه اجتماعی، امور حمایتی و آسیب‌های اجتماعی- ایثارگران- فرهنگ، هنر و ورزش- سیاست، دفاعی و امنیتی- حقوقی و قضایی می‌باشد.

بر خود لازم می‌دانم از همکاری و مسئولیت‌پذیری دستگاه‌های اجرایی در خصوص تهیه و ارسال گزارش‌های مربوط مطابق چارچوب ابلاغی سازمان در قالب «سامانه رابت» سپاس‌گزارى نمايم. همچنین از تلاش‌های ارزنده تمامی همکاران محترم معاونت‌ها و امور بخشی و فرابخشی سازمان به ویژه امور برنامه‌ریزی، نظارت و آمایش سرزمین که بررسی و تدوین نهایی این گزارش را بر عهده داشتند قدردانی می‌شود.

در پایان از همه نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی، کارشناسان و صاحب‌نظران و پژوهشگران و دانشجویان عرصه توسعه و پیشرفت کشور دعوت می‌نماید، نظر‌ها و پیشنهادهای خود را به‌منظور ارتقای کمی و کیفی این گزارش از طریق دیدارگاه www.rabet.mporg.ir به این سازمان ارسال نمایند. سازمان وظیفه خود می‌داند، از این پیشنهادهای در بهبود گزارش‌های آتی استفاده نماید.

سید حمید پورمحمدی

معاون امور اقتصادی و هماهنگی برنامه و بودجه

مقدمه

برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور (۱۴۰۰-۱۳۹۶)، سومین برنامه در راستای تحقق اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران است. به منظور تحقق بخشی از اهداف سند چشم‌انداز و با عنایت به آسیب‌شناسی برنامه‌های قبلی و عدم دستیابی به بخشی از اهداف، تدوین برنامه ششم توسعه با مشارکت تمامی دستگاه‌های اجرایی امری ضروری به نظر می‌رسید. سیاست‌های کلی برنامه ششم در ۸۰ بند و در قالب ۸ امور اقتصادی (۳۱ بند)، فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (۷ بند)، اجتماعی (۱۳ بند)، دفاعی و امنیتی (۷ بند)، سیاست خارجی (۵ بند)، حقوقی و قضایی (۴ بند)، فرهنگی (۶ بند) و علم، فن‌آوری و نوآوری (۷ بند) تهیه و تنظیم و در تاریخ ۱۳۹۴/۰۴/۰۹ توسط مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) به رئیس‌جمهور محترم ابلاغ گردید. سیاست‌های کلی بر پایه محورهای سه‌گانه «اقتصاد مقاومتی»، «پیش‌تازی در عرصه علم و فن‌آوری» و «تعالی و مقاوم‌سازی فرهنگی» و با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود در صحنه داخلی و خارجی تنظیم شده است تا با تحقق اهداف برنامه ششم، به ارائه الگوی برآمده از تفکر اسلامی در زمینه پیشرفت کمک کند.

محورها و جهت‌گیری‌های اساسی برنامه ششم توسعه را می‌توان تحقق خواست عامه مردم در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برگرفته از ارزش‌های حاکم بر جامعه برشمرد. بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی تمام مردم از طریق فرآیندهای مناسب رشد اقتصادی، ایجاد شرایط مناسب برای رشد عزت‌نفس مردم، گسترش نهادهای مناسب اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به‌منظور ارتقاء شأن و رشد کرامت انسانی، افزایش دامنه انتخاب‌های انسانی از اهداف پایه‌ای برنامه ششم توسعه تعیین گردید. همچنین، بهبود شاخص‌های توسعه انسانی و مشارکت همگانی در حوزه‌های مختلف رکن اصلی این فرایند می‌باشد.

توجه به موضوعات خاص راهبردی، مکان‌محور، بخشی و کلان‌فرابخشی، دستیابی به رشد اقتصادی متوسط سالانه هشت درصد (۸٪) و ضریب جینی (۰/۳۴) در سال پایانی برنامه، تأمین حداقل دو و هشتم‌دهم (۲/۸) واحد درصد از رشد هشت درصد (۸٪) اقتصاد از محل ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید و همچنین رشد سرمایه‌گذاری به میزان متوسط سالانه بیست‌ویک و

چهاردهم درصد (۲۱/۴٪) در طول سال‌های اجرائی برنامه، دستیابی به نرخ تورم به میزان متوسط سالانه هشت و هشت‌دهم درصد (۸/۸٪) و نرخ بیکاری به میزان متوسط سالانه ده و دودهم درصد (۱۰/۲٪) در طول سال‌های اجرای برنامه، تجهیز منابع مالی موردنیاز سرمایه‌گذاری از جمله تأمین منابع مالی خارجی تا متوسط سالانه سی میلیارد دلار از خطوط اعتباری بانک‌های خارجی در قالب تأمین مالی خارجی (فاینانس) خودگردان با اولویت تأمین مالی اسلامی، پانزده میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار به شکل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و بیست میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار قراردادهای مشارکتی خارجی، بهبود مستمر فضای کسب‌وکار، تقویت ساختار رقابتی بازارها، مشارکت و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت نهادهای عمومی غیردولتی با ایفای نقش ملی و فراملی آن‌ها در تحقق اقتصاد مقاومتی، توسعه پیوندهای اقتصادی و تجاری متقابل و شبکه‌ای کشور با کشورهای منطقه آسیای جنوب غربی و جهان، تبدیل شدن به قطب تجاری و ترانزیتی منطقه، گسترش و تعمیق نظام جامع تأمین مالی و ابزارهای آن (بازار پول، بازار سرمایه و بیمه‌ها)، توسعه سرمایه‌گذاری و کاهش خطرپذیری فعالیت‌های تجاری و اقتصادی کشور با تأکید بر ارتقاء شفافیت و سلامت نظام مالی از جمله اهداف توسعه‌ای قانون برنامه ششم توسعه می‌باشند.

همچنان که می‌دانیم زنجیره نظام برنامه‌ریزی زمانی کامل می‌شود که حلقه‌های تدوین، تصویب، اجرا و نظارت بر برنامه، به طور کامل مستقر شده و کارکرد صحیحی داشته باشند. در همین راستا و در اجرای ماده (۱۲۱) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، سازمان برنامه و بودجه کشور با آسیب‌شناسی اجرا و نظارت بر برنامه‌ها در سنوات گذشته، دستورالعمل‌های مربوط را مورد بازنگری قرار داده و به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ نمود. یکی از اقدامات اساسی در این زمینه تفکیک برنامه‌های بخشی و فرابخشی تا سطح دستگاه‌های اجرایی بوده و دستگاه‌های اجرایی متناسب با اهداف کمی پیش‌بینی‌شده و مأموریت‌های محوله نسبت به تدوین برنامه اجرایی (برنامه‌های اجرایی، اعتبارات پیش‌بینی‌شده هر برنامه و منابع تأمین اعتبار) خود اقدام نمودند. در همین راستا دستورالعمل تدوین برنامه اجرایی با رویکردهای موصوف در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ گردید.

قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰) دارای ۲۰ بخش و ۱۲۴ ماده است. این مواد و احکام قانونی با هماهنگی و همراهی امور بخشی سازمان برنامه و بودجه و با مشارکت دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط به ۹۴۹ حکم تفکیک و در چارچوب سازمان اجرایی برنامه طی نامه شماره ۲۳۰۶۸ مورخ ۱۳۹۷/۱/۲۶ و نامه شماره ۵۶۸۸۶ مورخ ۹۷/۲/۱۱ به کلیه دستگاه‌های اجرایی ابلاغ گردید. براساس سازمان اجرایی مذکور، دستگاه‌های اجرایی مکلف‌اند گزارش‌های عملکرد دوره‌ای خود را جهت جمع‌بندی و تهیه گزارش نظارتی در چارچوب سامانه رصد و ارزیابی برنامه‌های توسعه (رابت) منطبق بر دستورالعمل تهیه گزارش عملکرد به شماره ۲۹۳۱۱۱ مورخ ۹۷/۶/۱۱ به سازمان برنامه و بودجه ارائه نمایند.

«قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور» در قالب ۱۹ بخش و شامل ۷۳ ماده است که مشمول احکام و مواد قانونی برنامه‌های توسعه قبلی می‌شود که جنبه دائمی داشته و برای جلوگیری از تکرار آن‌ها در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور به صورت یک قانون مستقل اما مکمل قوانین برنامه‌های توسعه کشور به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. بر اساس بررسی‌های صورت گرفته به کمک امور بخشی سازمان برنامه و بودجه کشور و با حضور دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط این مواد به ۳۹۵ حکم تفکیک و در قالب سازمان اجرایی برنامه در تمامی حوزه‌های اجرایی توزیع و گزارش‌های عملکرد ادواری بر اساس سازمان اجرایی مذکور جمع‌آوری، جمع‌بندی و ارائه می‌گردد.

علاوه بر احکام قانونی فوق «سند برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» به عنوان سند راهبردی توسعه کشور در دو جزء فرابخش و بخش تهیه و ضمن تأیید در هیئت دولت، مبنای تهیه برنامه عملیاتی دستگاه‌های اجرایی به منظور تحقق مواد و احکام پیش گفته قرار گرفت. سند مذکور شامل دو قسمت الف) بررسی عملکرد گذشته و تبیین وضع موجود (شامل، توصیف و تحلیل وضع موجود، مقایسه بین‌المللی با کشورهای منتخب و تنگناها و چالش‌ها) و ب) برنامه راهبردی (مشتمل بر: اهداف کلی و راهبردها، اهداف کمی، راهبردها، سیاست‌ها و اقدام‌های اساسی، الزامات و منابع مالی موردنیاز تحقق اهداف) می‌باشد.

لازم به ذکر است علاوه بر اهداف کلی، اهداف کمی، راهبردها و سیاست‌های مندرج در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و سند برنامه ششم توسعه، برخی موارد نیز در قالب پیشنهادهای جدید در راستای احکام قوانین برنامه توسط دستگاه‌های اجرایی مطرح و به‌عنوان اهداف کلی و کمی، راهبردها و سیاست‌های بخش‌های مذکور به هدف‌گذاری‌های قبلی افزوده و مورد ارزیابی و نظارت قرار گرفته است. در مجموع اهداف کلی، اهداف کمی، راهبردها و سیاست‌های هر یک از حوزه‌های فرابخشی و بخشی در جدول زیر آمده است:

جدول قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و سند برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به تفکیک مواد، احکام، اهداف کلی، اهداف کمی، راهبرد و سیاست

ردیف	عنوان بخش	تعداد مواد قانون برنامه ششم	تعداد احکام قانون برنامه ششم	تعداد مواد قانون احکام دائمی	تعداد احکام قانون احکام دائمی	تعداد اهداف کلی	تعداد اهداف کمی	تعداد راهبرد	تعداد سیاست
۱	اقتصاد کلان	۳	۲۱	۲	۲	۲۶	۶۰	۳۹	۱۹۵
۲	بودجه و مالیه عمومی	۴	۶۸	۶	۶	۱۱	۳۱	۲	۲
۳	نظام پولی و بانکی و تأمین منابع مالی	۱۱	۶۴	۱۱	۱۱	۲۱	۴۰	۳۷	۵۸
۴	محیط کسب‌وکار و خصوصی‌سازی و مناطق آزاد	۵	۱۳	۵	۱۷	۱۶	۲۷	۲۵	۴۲
۵	توازن منطقه‌ای و توسعه روستایی	۲	۳۴	۳	۲۳	۱۲	۵۴	۴۵	۱۳۲
۶	نظام اداری، شفافیت و مبارزه با فساد	۳	۲۰	۴	۲	۲۵	۲۶	۴۱	۶۹
۷	محیط‌زیست و منابع طبیعی	۱	۱۵	۲	۰	۴	۳۷	۱۵	۸۶
۸	کشاورزی	۴	۶۷	۲	۱۹	۶	۴۳	۲۳	۱۱۳
۹	آب	۳	۱۲	۱	۵	۱۱	۴۷	۱۴	۵۶
۱۰	انرژی، صنعت، معدن و بازرگانی	۱۲	۸۰	۶	۱۶	۳۰	۱۲۴	۵۹	۱۰۹
۱۱	حمل‌ونقل و مسکن	۱۲	۶۷	۸	۴۶	۲۲	۸۰	۴۷	۶۷
۱۲	ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات	۳	۲۲	۰	۱	۱۳	۳۲	۲۱	۳۳
۱۳	آموزش عمومی، آموزش عالی و علم و فن‌آوری	۴	۶۶	۴	۳۰	۱۹	۵۳	۷۲	۱۹۷
۱۴	سلامت، بیمه سلامت و زنان و خانواده	۷	۷۲	۵	۲۲	۲۸	۱۴۱	۱۳۲	۱۵۶

ردیف	عنوان بخش	تعداد مواد قانون برنامه ششم	تعداد احکام قانون برنامه ششم	تعداد مواد قانون احکام دائمی	تعداد احکام قانون احکام دائمی	تعداد اهداف کلی	تعداد اهداف کمی	تعداد راهبرد	تعداد سیاست
۱۵	بیمه اجتماعی، امور حمایتی و آسیب‌های اجتماعی	۹	۶۱	۳	۳۸	۴۳	۱۰۰	۶۰	۸۱
۱۶	ایثارگران	۶	۷۴	۱	۱	۴	۳۵	۱۷	۱۶
۱۷	فرهنگ، هنر و ورزش	۱۳	۵۴	۲	۲۰	۲۵	۱۴۶	۷۷	۱۲۴
۱۸	سیاست، دفاعی و امنیتی	۸	۸۳	۵	۴۰	۱۳	۵۸	۳۳	۶۲
۱۹	حقوقی و قضایی	۷	۵۲	۲	۲۳	۴۰	۱۰۷	۱۲۲	۳۹
۲۰	نظارت و ارزشیابی برنامه	۴	۴	۰	۰	۳	۴	۲	۳
	جمع کل	۶۲۱	۹۴۹	۶۲	۳۹۵	۳۷۲	۱۲۴۵	۸۸۳	۱۶۴۰

* از مجموع ۱۲۴ ماده قانون برنامه ششم توسعه کشور، مواد ۱، ۲ و ۱۲۴ و از مجموع ۷۳ ماده قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، ماده ۷۳ به صورت مستقل و مجزا از بخش در متن قانون بیان شده است.

به منظور اجرایی نمودن برخی از مواد و احکام قانونی مندرج در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور و قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور که به استناد قوانین مذکور نیازمند تهیه و تدوین آیین‌نامه، دستورالعمل و اسناد راهبردی می‌باشند، ستاد بررسی و تدوین آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و اسناد راهبردی در سازمان برنامه و بودجه تشکیل شد.

بر این اساس در قالب احکام برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور، در مجموع لازم است ۸۸ آیین‌نامه، دستورالعمل و سند راهبردی تنظیم و تصویب شود. از این تعداد ۸۶ مورد در احکام مربوطه تصریح و ۲ مورد نیز غیرمصرح ولیکن نیازمند تصویب آیین‌نامه می‌باشند. از این تعداد ۵۴ مورد لازم است به تصویب هیئت وزیران و ۳۴ مورد به تصویب سایر مراجع ذیصلاح برسد.

همچنین در قالب مواد قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، در مجموع ضرورت دارد ۴۳ آیین‌نامه، دستورالعمل و سند راهبردی تنظیم و به تصویب برسد. از این تعداد ۲۴ مورد لازم است به تصویب هیئت وزیران و ۱۹ مورد به تصویب سایر مراجع ذیصلاح برسد.

به استناد ماده ۱۲۱ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، سازمان برنامه و بودجه کشور به منظور ایجاد نظام جامع نظارت عملیاتی جهت ارائه گزارش‌های لازم به مراجع ذیصلاح، سامانه رصد و ارزیابی برنامه‌های توسعه (رابت) را راه‌اندازی نمود. در این راستا احکام و مواد برنامه ششم به عنوان تکالیف قانونی دستگاه‌های اجرایی به همراه اهداف کلی، اهداف کمی، راهبردها و

سیاست‌های قانون برنامه ششم توسعه کشور و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور احصاء و در سامانه رابت بارگذاری شد. در ادامه سازمان اقدام به تهیه و جمع‌آوری عملکرد دستگاه‌های اجرایی بر اساس سازمان اجرایی برنامه در سال ۱۳۹۶ و بارگذاری اطلاعات مذکور در سامانه رابت نمود.

این مجموعه گزارش نظارتی ارزیابی عملکرد قانون برنامه ششم توسعه و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور در سال ۱۳۹۶ است که در قالب سه جلد به شرح زیر تدوین شده است:

جلد اول: حوزه فرابخشی که مشتمل بر ۲۷ فصل است.

جلد دوم و سوم: دربرگیرنده حوزه‌های بخشی است که مشتمل بر ۴۰ فصل است.

لازم به ذکر است هر بخش شامل فصول، سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها و سیاست‌های اجرایی و عملکرد آن؛ گزارش عملکرد و تحلیل اهداف کمی و نماگرها؛ بررسی عملکرد منابع مالی و ارزیابی و ارائه پیشنهادها است.

بخش هشتم

کشاورزی

فصل بیست و هشتم

کشاورزی و منابع طبیعی

مقدمه

کشاورزی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان اقتصاد کشور است که نقش اصلی در ایجاد اشتغال و تأمین امنیت غذایی کشور دارد. به همین دلیل توسعه کشاورزی همواره در کانون توجه دولت بوده است. بخش کشاورزی و منابع طبیعی به دلیل داشتن نقش حیاتی در تأمین غذای مورد نیاز کشور، در راستای تحقق امنیت غذایی و توسعه پایدار یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصاد کشور محسوب می‌شود. این بخش به لحاظ ارتباط پیشین و پسین خود در تأمین نهادهای مورد نیاز سایر بخش‌های اقتصادی، تولید ناخالص داخلی، افزایش صادرات غیرنفتی و اشتغال نیروی کار از جایگاه پراهمیتی برخوردار است همچنین به لحاظ توانمندی‌های قابل توجه در منابع و عوامل تولید از جمله اراضی مستعد کشاورزی، منابع طبیعی تجدیدشونده شامل جنگل‌ها و مراتع و ذخایر غنی ژنتیکی، خاک، آب و... برنامه‌ریزی و اجرای سیاست‌های مؤثر و کارآمد در جهت بهره‌برداری بهینه از عوامل فوق امری اجتناب‌ناپذیر است. به‌منظور رفع چالش‌های پیشرو بر اساس سند چشم‌انداز نظام، قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی، تکالیف برنامه ششم توسعه، قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی «به‌ویژه ماده (۳) این قانون مبنی بر افزایش سالانه حداقل ۱۰٪ به میزان تولید داخلی محصولات مورد اشاره در بند (الف) ماده (۱) این قانون»، اقتصاد مقاومتی و سایر قوانین و مقررات مرتبط با این بخش و اهداف و راهبردها و سیاست اجرایی تدوین‌شده از جمله ارتقاء بهره‌وری عوامل و منابع تولید محصولات کشاورزی، تقویت بنیان‌های علمی بخش کشاورزی، دستیابی به تراز مثبت تجاری و تأمین ذخایر مطمئن راهبردی و افزایش کمی و کیفی تولید به‌ویژه در محصولات راهبردی و ارتقای ضریب خودکفایی در محصولات اساسی و استراتژیک را سرلوحه اقدامات خود قرار داده است؛ بنابراین در جهت دستیابی به مراتب فوق به‌ویژه تحقق اصول (۴۳)، (۴۵) و (۴۸) قانون اساسی و تکالیف برنامه

چشم‌انداز جمهوری اسلامی در افق ۱۴۰۴ مسئولیت «افزایش تولیدات کشاورزی و دامی که نیازهای عمومی را برطرف نماید»، «حفظ و حراست از عرصه منابع طبیعی شامل جنگل‌ها، مراتع و بیشه‌زارهای طبیعی»، «اصلاح الگوی بهره‌برداری از جنگل‌ها، مراتع و آب و خاک»، «حفاظت محیط‌زیست و احیای منابع طبیعی»، «افزایش رشد بهره‌وری عوامل تولید از جمله آب و خاک»، «تأمین امنیت غذایی کشور با تکیه بر تولید از منابع داخلی و تأکید بر خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی» و «ارتقاء سطح درآمد و زندگی روستاییان و کشاورزان و رفع فقر، با تقویت زیرساخت‌های مناسب تولید و تنوع‌بخشی و گسترش فعالیت‌های مکمل به‌ویژه صنایع تبدیلی و کوچک و خدمات نوین با تأکید بر اصلاح نظام قیمت‌گذاری محصولات» به این بخش سپرده شده است.

همچنین با توجه به ابلاغ پروژه‌های ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی (نامه شماره ۱۵۷۹۵ مورخ ۱۳۹۶/۲/۱۳ معاون اول رئیس‌جمهور) پروژه‌های زیر به‌عنوان پروژه‌های اولویت‌دار این وزارتخانه تعیین گردید: افزایش ضریب خوداتکایی محصولات راهبردی اساسی، احداث و تکمیل شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی، ایجاد و ساماندهی تشکلهای بهره‌برداران آب و زمین، تجهیز و نوسازی ناوگان ماشینی بخش کشاورزی، تأمین داخلی نهاده‌های موردنیاز بخش کشاورزی (محصولات اساسی کشاورزی)، تأمین داخلی نهاده‌های موردنیاز بخش کشاورزی (نهال‌های اصلاح‌شده)، تأمین داخلی نهاده‌های موردنیاز بخش کشاورزی (آفت‌کش‌های غیر شیمیایی و کود)، توسعه تولید و اصلاح، بازسازی و نوسازی واحدهای گلخانه‌ای، اجرای عملیات آبخیزداری و حفاظت خاک در حوزه آبخیز سدها و حوزه‌های سایر مناطق و تهیه و اجرای طرح کنترل کانون‌های بحرانی، فرسایش بادی و مقابله با بیابان‌زایی و ریزگردها، توسعه آبی‌پروری و پرورش ماهی در قفس، کاهش ضایعات از طریق فرآوری، افزایش جذب مواد خام کشاورزی، توسعه سامانه‌های نوین آبیاری و مدیریت ذخیره‌سازی محصولات راهبردی کشاورزی.

از این رو با توجه به اهمیت و حساسیت اجتماعی و اقتصادی برنامه‌ها و فعالیت‌های کشاورزی و به استناد احکام قانون برنامه ششم توسعه مرتبط با بخش کشاورزی به‌ویژه بخش (۷) قانون مذکور شامل مواد (۳۱)، (۳۲)، (۳۳) و (۳۴) و اهمیت این بخش در نیل به اهداف اقتصاد

مقاومتی، سیمای بخش کشاورزی و عملکرد سال اول برنامه مورد بررسی قرار گرفته است که بدین وسیله گزارش آن تقدیم می‌گردد.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

در بخش کشاورزی و منابع طبیعی اسناد برنامه ششم توسعه ۳ هدف کلی، ۱۳ راهبرد و ۵۲ سیاست به شرح زیر پیش‌بینی شده است:

هدف کلی

- حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع پایه، منابع طبیعی و بسترهای تولیدی در چارچوب توسعه پایدار
- افزایش بهره‌وری منابع و عوامل تولید کشاورزی به ویژه آب
- افزایش ضریب خوداتکایی در محصولات راهبردی کشاورزی

راهبردها

- ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی و صرفه‌جویی در مصرف آب کشاورزی و اعمال مدیریت تقاضا
- ارتقای امنیت غذایی، سلامت و غنی‌سازی محصولات کشاورزی
- حفاظت و صیانت از منابع طبیعی کشور و توسعه آن در چارچوب اصول توسعه پایدار
- توسعه صنایع کشاورزی و زنجیره‌های عرضه
- دانش‌بنیان ساختن کشاورزی و توانمندسازی منابع انسانی و نوسازی ساختار تحقیق، آموزش و ترویج کشاورزی
- تنوع‌بخشی در نظام مالی و تجهیز و تأمین منابع
- ارتقای مدیریت آب بخش کشاورزی و در اولویت قرار دادن افزایش راندمان آبیاری در کلیه مراحل با تأکید بر اجرای روش‌های نوین آبیاری
- مدیریت مخاطرات و امنیت غذایی با بهره‌برداری از منابع تولید خارجی (کشت فراسرزمینی)
- افزایش تولید محصولات راهبردی و ارتقای ضریب خوداتکایی آن‌ها

- تنوع بخشی ابزارهای حمایت از تولید و تولیدکنندگان بخش به ویژه با منتفع نمودن بهره‌بردار در درآمد حاصل از فروش محصول نهایی
- افزایش ضریب خوداتکایی محصولات اساسی مانند گندم، برنج، شکر، سیب‌زمینی، دانه‌های روغنی، حبوبات، پنبه، انواع گوشت، شیر و تخم مرغ
- بهبود و افزایش عملکرد در واحد سطح
- ارتقاء و توانمندسازی مدیریت منابع طبیعی و مشارکت مردم در حفاظت و بهره‌برداری

سیاست‌ها

- توسعه عملیات آب و خاک (سازه‌ای و غیر سازه‌ای) با مشارکت بهره‌برداران
- بهینه‌سازی الگوی کشت و توسعه کشت‌های گلخانه‌ای و انتقال تولیدات سبزی و صیفی از فضای باز به گلخانه
- عدم توسعه سطح کشت و افزایش بهره‌وری در واحد سطح و واحد حجم آب
- توسعه تشکل‌های آب‌بران و ساماندهی نظام‌های بهره‌برداری به منظور تحویل حجمی آب
- حمایت از توسعه تشکل‌ها و افزایش نقش‌آفرینی آن‌ها در زنجیره ارزش از تولید تا بازار محصولات کشاورزی و نهاده‌ها و راه‌اندازی شبکه ملی تلویزیونی کشاورزی
- افزایش توان تولید خاک و بهره‌وری مصرف آب و افزایش عملکرد در واحد سطح
- تجهیز، نوسازی و ساماندهی اراضی کشاورزی
- ارتقاء بهره‌وری و بهبود راندمان تأسیسات آبی
- حمایت از تولید وسایل کم‌آبر و کاهنده مصرف آب
- افزایش تولید در محیط‌های کنترل شده گلخانه‌ای
- حفاظت از منابع آب و حفاظت خاک و مهار کانون‌های فرسایش آبی و بادی و تعدیل اثرات خشکسالی
- آبخیزداری و حفاظت و بهره‌برداری از منابع پایه و مقابله با بیابان‌زایی
- افزایش ضریب خوداتکایی محصولات و نهاده‌های اساسی کشاورزی
- متناسب‌سازی سهم پروتئین حیوانی (دامی و آبی) در سبد غذایی
- ارتقای سلامت و غنی‌سازی محصولات گیاهی و دامی و آبی و تولید محصولی سالم و کیفی

- بهره‌برداری از ظرفیت کشاورزی فراسرزمینی در ارتقای ثبات در امنیت غذایی کشور
- حمایت از افزایش تولید محصولات باغی دارای مزیت رقابتی و توسعه باغات در اراضی شیبدار
- افزایش محصولات باغی دارای مزیت‌های صادراتی
- حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری و ارتقاء بهره‌وری در جهت افزایش سهم تولید داخل کالاهای اساسی در تأمین نیاز کشور در حد تأمین امنیت غذایی و حداقل سطح خوداتکایی
- افزایش تولید داخلی نهاده‌های کشاورزی
- تأمین داخلی نهاده‌های موردنیاز بخش شامل بذور و نهال‌های اصلاح‌شده، کود، سم، ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی
- توسعه عملیات آبخیزداری، حفاظت از خاک، آبخوان‌داری و تعدیل اثرات خشک‌سالی
- توسعه جنگل‌کاری، با تأکید بر درختکاری اقتصادی با مشارکت مردم
- مقابله با بیابان‌زایی و کنترل کانون‌های بحرانی گرد و غبار
- حفاظت و صیانت از منابع طبیعی (جنگل‌ها، مراتع) و اراضی ملی و دولتی با جلب مشارکت جوامع محلی
- ارتقا مشارکت مردم به ویژه روستاییان و جوامع محلی در حفاظت و احیای منابع طبیعی
- توسعه مرتع‌داری و بهره‌برداری از گیاهان دارویی و صنعتی در عرصه‌های منابع طبیعی با مشارکت مردم و جوامع محلی
- حفاظت، احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌ها و مراتع کشور، حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی و اراضی کشاورزی
- کاهش ضایعات محصولات کشاورزی
- ساماندهی و استقرار صنایع پیشین و پسین کشاورزی بر اساس آمایش تولید کشاورزی
- حمایت از بازسازی و نوسازی، ارتقای تکنولوژی و اصلاح ساختار صنایع کشاورزی
- افزایش فرآوری محصولات، کاهش ضایعات در تولید و فرآوری
- نوسازی تحقیقات و توسعه علوم و فناوری‌های کاربردی کشاورزی و افزایش نقش متخصصان و خبرگان در توسعه کشاورزی

- استفاده از فناوری‌های متنوع، نوین و کارآمد در راستای ارتقای مدیریت تولید
- حرکت از کشاورزی معیشتی به سوی کشاورزی تجاری
- توسعه آموزش و استقرار نظام نوین ترویج و مدیریت دانش
- تقویت نقش نهادهای تحقیقات بین‌المللی و بخش خصوصی در انتقال دانش کاربردی و بنیانی به بخش کشاورزی
- گسترش پژوهش‌های کاربردی برای محصولات راهبردی
- حمایت و پشتیبانی از زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطی در فرآیند تولید، عرضه و بازار محصولات
- ایجاد و توسعه نهادهای مالی در بازار سرمایه برای بخش کشاورزی
- متنوع سازی ابزارهای تأمین و تجهیز منابع
- توسعه و پوشش بیمه‌ای مناسب و کاهش خطرپذیری تولید محصولات کشاورزی با محوریت بخش خصوصی
- توسعه و پوشش بیمه‌ای مناسب و کاهش خطرپذیری تولید محصولات کشاورزی با محوریت بخش خصوصی
- گسترش زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطی بخش کشاورزی در راستای سالم‌سازی، توسعه و تنظیم بازار محصولات کشاورزی، نهاده‌ها و صادرات
- حمایت مؤثر و ساماندهی فرآیند تولید و اصلاح نظام بازار محصولات کشاورزی
- تنظیم بازار محصولات کشاورزی و فرآورده‌های آن با محوریت صنوف ذی‌ربط
- تثبیت و روان‌سازی مقررات تجارت خارجی محصولات کشاورزی
- تقویت و تکمیل زنجیره تولید و عرضه محصولات برای مصرف داخلی و صادرات
- توسعه صادرات محصولات کشاورزی و مواد فرآوری شده (زراعی، باغی، گیاهان دارویی، دامی، شیلاتی و جنگلی و مرتعی)
- برندسازی محصولات کشاورزی
- حمایت و پشتیبانی از زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطی در فرآیند تولید، عرضه و بازار محصولات
- توانمندسازی تشکلهای تولیدی و صادراتی

هرچند در سال ۱۳۹۶ اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت جهاد کشاورزی به‌طور کامل اختصاص نیافت اما این وزارتخانه توانست اقدامات نسبتاً مناسبی نسبت به مواد قانونی احکام دائمی برنامه‌های توسعه و برنامه ششم توسعه انجام دهد که ذیلاً به اهم این اقدامات اشاره می‌گردد:

به‌منظور اجرای بند (الف) ماده (۲۹) احکام دائمی برنامه‌های توسعه موضوع بهره‌برداری از مراتع و زیستگاه‌های طبیعی تنها بر اساس توان بوم‌شناختی (اکولوژیک) و ضرورت حفظ آن‌ها، با توجه به طرح تنفس جنگل‌های شمال کشور در برنامه ششم توسعه هرگونه بهره‌برداری از جنگل ممنوع و عملیات بهره‌برداری متوقف شده است و در راستای بهره‌برداری مراتع بر اساس توان اکولوژیک در سال ۹۶ اقداماتی در راستای انجام عملیات ممیزی و تنسيق مراتع، کنترل پروانه و مدیریت چرای دام، تهیه طرح مرتع‌داری، فعال‌سازی طرح‌های مرتع‌داری راکد و نظارت کارگاهی بر اجرای طرح‌های مرتع‌داری انجام شده است.

همچنین در راستای اجرای ماده (۵۹) قانون مذکور با موضوع توانمندسازی تولیدکنندگان و ایجاد بستر مناسب انتقال دانش و یافته‌های تحقیقاتی به آنان، در قالب طرح نظام نوین ترویج، در سال ۹۶ فاز نخست سامانه مدیریت دانش راه‌اندازی شد و تعداد ۲۹۴۰ دستگاه رایانه با اعتبارات سال ۹۵ در سال ۹۶ خریداری و جهت تجهیز مراکز به استان‌ها ارسال شده است. همچنین تعداد ۱۵۵ دستگاه خودرو (وانت دوکابینه) برای مراکز خریداری شده است. همچنین اقداماتی در خصوص پهنه‌بندی عرصه‌های تولیدی، توانمندسازی مروجان مسئول پهنه و شبکه عامل ترویج و انتقال یافته‌های تحقیقاتی، فعالیت‌ها و اقدامات ترویجی به شکل مشارکتی و تعاملی انجام پذیرفته است.

به‌منظور اجرای بندهای (۱) و (۳) ماده (۶۱) قانون فوق در خصوص ارتقای بهره‌وری (راندمان) آبیاری بخش به حداقل شصت درصد (۶۰٪) پس از پنج سال از تصویب این قانون فوق در صورت تأمین منابع در بودجه سالانه، با اجرای مجموعه عملیات آب و خاک در سال ۹۶ با استفاده از منابعی که از طرف دولت اختصاص یافته، راندمان آبیاری به میزان ۰,۴۴ درصد ارتقاء یافته است. همچنین عملیات به‌نژادی برای تولید ارقام مقاوم به خشکی و ارقام جدید

داخلی و وارداتی برای افزایش ظرفیت تولید در مزارع و عملیات به‌زراعی استفاده از کشاورزی حفاظتی و روش‌های کم و بی‌خاک‌ورزی در دستور کار وزارت متبوع قرار دارد.

در راستای اجرای بندهای (۴) و (۶) ماده (۶۱) این قانون موضوع گسترش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماری‌های گیاهی، مصرف بهینه سموم، کود شیمیایی، مواد زیست‌شناختی (بیولوژیکی) و داروهای دامی و همچنین مبارزه زیست‌شناختی (بیولوژیکی) و توسعه کشت زیستی (ارگانیک) مدیریت تلفیقی تولید و اعمال استانداردهای ملی کنترل کیفی تولیدات و فرآورده‌های کشاورزی در راستای پوشش تولید در سال ۹۶ اقداماتی توسط سازمان‌های دامپزشکی کشور، حفظ نباتات و تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی انجام پذیرفت.

در خصوص نوسازی ماشین‌آلات کشاورزی و از رده خارج کردن ماشین‌آلات فرسوده کشاورزی و توسعه ماشینی کردن (مکانیزاسیون) موضوع بند (۵) ماده (۶۱) قانون مذکور در سال ۹۶ با استفاده از تسهیلات خط اعتباری مکانیزاسیون کشاورزی و تأمین انواع تراکتور و کمباین و ادوات و تجهیزات کشاورزی، ضریب ماشینی شدن به میزان ۰,۱۱ اسب بخار در هکتار افزایش یافته است. همچنین طرح جایگزینی ماشین‌های فرسوده کشاورزی با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت تهیه و به سازمان برنامه‌بودجه کشور ارائه شده است.

به‌منظور اجرای بند (۷) ماده (۶۱) این قانون در خصوص گسترش پوشش بیمه تولیدات بخش کشاورزی و عوامل تولید تا رسیدن به سطح پوشش صددرصدی در صورت تأمین منابع در بودجه سالانه، در سال زراعی ۹۶-۹۵ آمار عملکرد پوشش بیمه‌ای تولیدات کشاورزی به شرح زیر است: آبیان: ۳۱۴۳ هکتار، ابنیه (سازه گلخانه): ۱۳۳۰۰ مترمربع، تنه درختان: ۵۵۰۹۲ هکتار، دام: ۳۶۱۶۸۳۹ رأس، طیور: ۶۹۲۵۹۹۶۹۸ قطعه، محصولات باغی: ۴۱۹۲۸۲ هکتار، محصولات زراعی: ۳۴۵۹۷۱۳ هکتار و منابع طبیعی: ۲۰۷۸۲۱۳ هکتار.

به‌منظور اجرای جزء (۵) بند (الف) ماده (۲۷) قانون برنامه ششم توسعه در خصوص تأمین منابع مورد نیاز برای رشد سالانه حداقل پنج درصد (۵٪) شاخص‌های برخورداری تعیین‌شده در ساماندهی عشایر به دلیل این که قانون بودجه سال ۹۶ قبل از قانون برنامه ششم توسعه تصویب شد اعتبار خاصی از طرف سازمان مذکور به سازمان امور عشایر ایران و ادارات استانی آن در این خصوص در قانون بودجه سال ۹۶ اختصاص نیافت.

در راستای اجرای بند (الف) ماده (۳۱) قانون برنامه ششم توسعه در خصوص توسعه کشاورزی حفاظتی، توسعه کشت نشایی، به‌نژادی و به‌زراعی، تولید و تأمین و به‌کارگیری ارقام مقاوم، خوداتکایی در تولید بذر و نهال، افزایش ضریب ماشینی کردن سالانه حداقل دوازده صدم (۰/۱۲) اسب بخار در هکتار در سال ۹۶، اقداماتی در خصوص عملیات کشاورزی حفاظتی (کم-خاک‌ورزی) (در سطح ۱۷۰ هزار هکتار) کشت نشایی (در سطح معادل ۲۰۱۲۵۰ هکتار)، تولید ارقام مختلف بذر (۵۸۷۴۷۷ تن)، افزایش ضریب مکانیزاسیون و ماشینی کردن به میزان ۰,۱۱ اسب بخار در هکتار، معرفی آفت‌کش‌های جدید (۸ سم)، دستیابی و معرفی ۱۱۰ عنوان یافته قابل ترویج جدید، تولید تعداد ۶۰ میلیون اصله نهال در نهالستان‌های مجوز دار انجام یافته است. به‌منظور اجرای بند (پ) ماده (۳۱) قانون فوق موضوع افزایش تولید محصولات راهبردی و تبدیل پانصد هزار هکتار از اراضی شیب‌دار به باغات، میزان تولید محصولات راهبردی (۱۲ قلم محصول زراعی، باغی، دامی و آبزیان) سال ۹۶ نسبت به سال ۹۵ افزایش ۰/۴۵ درصد رشد را نشان می‌دهد. همچنین توجیهات طرح برای ۱۰۰ هزار هکتار به سازمان برنامه‌بودجه کشور ارسال شده است. در سال ۹۶ حدود ۱۹۶۸۹ هکتار توسعه باغات در اراضی شیب‌دار در استان‌های کشور اجرا و حدود ۱۰۰۰ هکتار از اراضی چای که در نواحی کوهستانی و شیب‌دار رها شده بود به بهره‌برداری رسیده است.

برای اجرای بند (ت) ماده (۳۱) قانون مذکور در خصوص فراهم نمودن امکانات مصرف بهینه سموم، دفع آفات نباتی و کودهای شیمیایی و استفاده بیشتر از کود آلی (کمپوست) و مبارزه زیستی و تدوین ضوابط ورود، ساخت و ترکیب ساخت (فرمولاسیون) کود و سم در سال ۹۶، اقداماتی در راستای مبارزه بیولوژیک و غیر شیمیایی با آفات گیاهی، کاهش مصرف سموم در مزارع کشور، ارتقاء یافتن سطح علمی و دانش فنی مولدین محصولات کشاورزی و جلب مشارکت آنان و ... انجام گرفته و برآورد کودهای مورد نیاز خاک‌های کشور برای سال ۹۶ توسط مؤسسه تحقیقات خاک و آب کشور تعیین و به استان‌های کشور ابلاغ شده است.

در خصوص بند (ث) ماده (۳۱) قانون فوق موضوع سرمایه‌گذاری مورد نیاز جهت انجام امور تحقیقاتی و نظام نوین ترویج و انتقال فناوری، تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان، استقرار مدیریت دانش و تجهیز مراکز جهاد کشاورزی در سال ۹۶، اقدامات مؤثری در بخش تحقیقات و بخش

ترویج با محوریت پیاده‌سازی نظام نوین ترویج و انتقال فناوری و ساماندهی مراکز جهاد کشاورزی به انجام رسیده است.

برای اجرای بند (ج) ماده (۳۱) قانون مذکور در خصوص توسعه کشت محصولات سالم و محصولات زیستی (ارگانیک)، اعمال استانداردهای ملی کنترل کیفی تولیدات و فرآورده‌های کشاورزی، گسترش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماری‌های گیاهی، مصرف بهینه نهاده‌ها از جمله انواع سم و کود و حمایت از درمانگاه‌های گیاه‌پزشکی در راستای ارتقای سلامت انسان و جامعه اقداماتی در خصوص تعیین و اعلام سموم مجاز کشاورزی، کاهش استفاده از سموم، مدیریت تلفیقی آفات، اجرای شیوه‌های حفظ و حمایت از دشمنان طبیعی آفات در مزارع و باغات کشور، توسعه مبارزه بیولوژیک و غیر شیمیایی در کشور و ... انجام شده است.

برای اجرای بند (خ) ماده (۳۱) قانون برنامه ششم توسعه پیرامون انجام ایمن‌سازی (واکسیناسیون) دام‌های سبک و سنگین و پرداخت یارانه مورد نیاز آن‌ها مطابق قانون بودجه سالانه در سال ۹۶، واکسیناسیون ۲۴۵۴۸۲۷۸۱ مورد انواع دام انجام شده است.

در خصوص جزء (۱) بند (ب) ماده (۳۲) قانون مذکور موضوع ایجاد ردیف مستقل پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران محصولات کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی در لویح بودجه سالانه و پیش‌بینی اعتبار به صورت صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته در طول اجرای قانون برنامه در سال ۹۶، مبلغ ۱۴۱۹۰ میلیارد ریال از ردیف‌های مختلف برای این موضوع مصوب و مبلغ ۴۵۴۲,۵ میلیارد ریال از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور اختصاص داده شد.

در خصوص جزء (۲) بند (ب) ماده (۳۲) قانون، موضوع اصلاح و بهبود خاک کشاورزی و افزایش کربن (ماده آلی) خاک به میزان سالانه پانصد هزار هکتار در سال ۹۶، عملیات کشاورزی حفاظتی (بی خاک‌ورزی) در سطح ۱۷۰ هزار هکتار انجام شده است.

برای اجرای جزء (۳) بند (ب) ماده (۳۲) این قانون در خصوص ارائه کمک‌های فنی و اعتباری برای نوسازی باغ‌های فرسوده کشور در سال ۹۶، اعتباری برای طرح مربوطه تخصیص داده نشده است اما عملیات اصلاح و نوسازی باغات فرسوده به میزان ۹۵۸۴۴ هکتار توسط بهره‌برداران (خود اجرایی) انجام شده است.

در خصوص جزء (۴) بند (ب) ماده (۳۲) قانون فوق‌الذکر موضوع اختصاص معادل ریالی ده درصد (۱۰٪) ورودی سالانه صندوق توسعه ملی نزد بانک عامل به متقاضیان غیردولتی سرمایه-گذار بخش کشاورزی، صنایع تبدیلی و تکمیلی این بخش، محیط‌زیست مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی و احداث بندهای انحرافی و سدهای کوچک در سال ۹۶، تعداد ۵۹ فقره قرارداد سپرده‌گذاری صندوق توسعه ملی به مبلغ ۴۵۰۹۵ میلیارد ریال در هشت بانک عامل جهت اعطای تسهیلات بانکی به طرح‌های بخش کشاورزی، صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی به متقاضیان بخش خصوصی و تعاونی انجام پذیرفت.

در راستای اجرای بند (ب) ماده (۳۳) قانون مذکور در خصوص تخصیص حداقل بیست درصد (۲۰٪) منابع صندوق‌های حمایت از بخش کشاورزی جهت تسهیلات برای صادرات این بخش، در سال ۹۶ تعداد ۱۲ صندوق در راستای تحقق اهداف موضوع این بند اقدام به صادرات ۲۲ قلم محصولات تولیدی بخش کشاورزی به ۱۶ کشور به ارزش حدود ۴۲۵ میلیارد ریال از طریق تشکل‌های بخش کشاورزی نمودند.

برای اجرای بند (ث) ماده (۳۳) قانون مذکور پوشش بیمه اجباری کلیه دام‌ها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیردار، پرداخت حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) سهم بیمه‌گر توسط دولت و اجرای برنامه حذف دام در کانون‌های آلوده پس از پیش‌بینی در بودجه سنواتی در سال ۹۶، علیرغم عدم تخصیص منابع مالی پیش‌بینی‌شده در ردیف مربوطه، برنامه‌ریزی‌های لازم به‌منظور فراگیر نمودن بیمه دام از طریق ارائه بیمه پایه در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیردار به‌منظور توسعه این روش و اجباری نمودن آن در دستور کار قرار گرفته است که ضروری است با توجه به این بند قانونی منابع پیش‌بینی‌شده به صورت ۱۰۰ درصد تخصیص یابد.

در سال مالی ۹۶ در راستای اجرای عملیات آب و خاک، موضوع بند (ب) ماده (۳۵) این قانون اقداماتی به شرح زیر انجام شده است: توسعه سامانه‌های نوین آبیاری در سطح ۱۸۰۴۱۴ هکتار، احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی در سطح ۱۵۶۵۲۳ هکتار، اجرای عملیات آب و خاک در عرصه تشکل‌ها در سطح ۵۷۰۰ هکتار، تجهیز و نوسازی اراضی شالیزاری و خشکزار در سطح ۳۸۰۰۰ هکتار، تجهیز و نوسازی اراضی سنتی در سطح ۶۲۸۷ هکتار، زهکشی زیرزمینی در سطح ۱۵۰۵۰ هکتار، بازسازی و نوسازی قنوات به طول ۵۷۳ کیلومتر، عملیات

انتقال آب با لوله ۲۸۰ کیلومتر، اجرای طرح‌های کوچک تأمین آب به میزان ۲۰ میلیون مترمکعب و احداث جاده‌های دسترسی بین مزارع به طول ۲۴۹ کیلومتر. همچنین مفاد تبصره این بند (موضوع تأمین حداقل هشتادوپنج درصد (۸۵٪) هزینه‌های توسعه روش‌های آبیاری نوین به‌عنوان کمک بلاعوض توسط دولت در قالب بودجه سالانه) نیز رعایت شده است.

به‌منظور اجرای بند (پ) ماده (۳۵) قانون فوق در خصوص حمایت از توسعه گلخانه‌ها و انتقال کشت از فضای باز به فضای کنترل‌شده در سال ۹۶، عملیات بازسازی و نوسازی گلخانه‌ها در سطح ۴۱۹ هکتار انجام شده است.

در خصوص بندهای (ت) و (ر) ماده (۳۵) برنامه ششم توسعه، برای طراحی و اجرای الگوی کشت، نقشه تناسب اراضی کشور (این نقشه‌ها پایه اطلاعاتی برای تهیه الگوی کشت کشور می‌باشند) تهیه گردیده است. مطالعات اقتصادی برخی شاخص‌های اقتصادی محصولات کشاورزی در محدوده تناسب اراضی در حال تکمیل است. همچنین با شرکت مشاور برای انجام شناخت و نیازسنجی مستندات شاخص‌های تولید محصولات کشاورزی عقد قرارداد شده است.

در خصوص بند (ث) ماده (۳۵) این قانون، مرمت و لایروبی قنوات در سال ۹۶ به طول ۵۷۳ کیلومتر و عملیات آبخیزداری در سطح ۵۳۲ هزار هکتار اجرا شده است.

در راستای بند (ج) ماده (۳۵) قانون مذکور موضوع ایجاد زیرساخت مورد نیاز برای پرورش دویست هزار تن ماهی در قفس تا پایان اجرای قانون برنامه و توسعه فعالیت‌های شیلاتی و ایجاد تأسیسات زیربنایی در سواحل کشور، با اجرای وظایف حاکمیتی توسط سازمان شیلات ایران در سال ۹۶، ۱۴۰۵۰ تن ماهی در قفس تولید شده است.

در راستای بند (ح) ماده (۳۸) قانون برنامه ششم توسعه برای احیاء، توسعه و غنی‌سازی جنگل‌ها در سطح هشتصد و پانزده هزار هکتار، با توجه به اعتبار تخصیص یافته در سال ۹۶ عملیات جنگل‌کاری و توسعه جنگل‌ها در سطح ۱۲ هزار هکتار انجام شده است.

همچنین برای اجرای عملیات آبخیزداری و حفاظت از خاک و آبخوان حداقل در سطح ده میلیون هکتار (موضوع بند خ ماده ۳۸ این قانون) با توجه به اعتبار تخصیص یافته در سال ۹۶ اجرای عملیات آبخیزداری در سطح ۵۳۲ هزار هکتار انجام شده است.

برای بند (د) ماده (۳۸) این قانون موضوع بیابان‌زدایی و کنترل کانون‌های بحرانی آن حداقل در سطح یک میلیون و یکصد و چهل هزار هکتار، با توجه به اعتبار تخصیص یافته در سال ۹۶ اجرای عملیات تثبیت شن‌های روان و مهار کانون‌های بحرانی فرسایش بادی در سطح ۱۱۸,۵ هزار هکتار انجام شده است.

به منظور اجرایی نمودن بند (ذ) ماده (۳۸) قانون مذکور در خصوص تهیه نقشه‌های حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی حداقل یکصد و چهارده میلیون هکتار و اراضی کشاورزی حداقل بیست میلیون هکتار با رعایت قانون حدنگار (کاداستر) با توجه به اعتبار تخصیص یافته در سال ۹۶ اجرای عملیات حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی در سطح ۶۶۷۵ هزار هکتار توسط سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور انجام شده است. همچنین اقدامات سازمان امور اراضی در خصوص کاداستر اراضی کشاورزی به شرح زیر است: سطح مفید عکس برداری هوایی از اراضی کشاورزی ۵ استان برابر با ۱۲۳۳۸۶۰ هکتار در حال انجام است. عقد قرارداد حدنگاری اراضی کشاورزی با مشاورین مجری در سطح کشور برابر با ۷۶۳۱۲۰ هکتار منعقد انجام یافته و تولید نقشه در سطح کشور برابر با ۱۸۰۱۲۵ هکتار انجام شده است.

برای ارتقای پوشش صد درصد (۱۰۰٪) حفاظت از جنگل‌ها، مراتع و اراضی ملی و دولتی و ارتقای ضریب حفاظت از جنگل‌ها و مراتع کشور به منظور پایداری جنگل‌ها و همچنین تعادل بخشی دام و مراتع سالانه حداقل ده درصد (۱۰٪) موضوع بند (ر) ماده (۳۸) این قانون در سال ۹۶، ضریب پوشش حفاظتی به ۶۰ درصد ارتقاء پیش‌بینی شده است. در خصوص تعادل بخشی دام و مرتع به علت عدم تخصیص اعتبارات در سال ۹۶ اقدامی صورت نگرفته است.

در خصوص اجرای بند (ژ) ماده (۳۸) قانون فوق موضوع احیای رویشگاه‌های مرتعی و توسعه و فرآوری گیاهان دارویی به میزان حداقل نه میلیون و شش صد هزار هکتار و افزایش حداقل یکصد هزار هکتار به سطح زیر کشت گیاهان دارویی در سال ۹۶، اجرای عملیات احیای رویشگاه‌های مرتعی و توسعه گیاهان دارویی توسط سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور در سطح ۵۲۰ هزار هکتار انجام شده است. همچنین توسعه کشت گیاهان دارویی در سطح ۹۵۰۰ هکتار توسط معاونت امور باغبانی انجام شده و تولید حدود ۲۰۸ هزار تن محصول برآورد می‌شود.

به منظور اجرایی نمودن جزء (۳) بند (ف) ماده (۳۸) قانون مذکور موضوع اختصاص ردیف اعتباری مستقلی نسبت به پیش‌بینی اعتبارات و امکانات در بودجه‌های سنواتی جهت ارتقاء پوشش کامل و مؤثر حفاظت از جنگل‌های کشور، مهار عوامل ناپایداری، جلوگیری از تغییر کاربری، تجاوز و تصرف، مبارزه با قاچاق چوب، استقرار مدیریت پایدار جنگل و اجرای تعهدات، در سال ۹۶ مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال موضوع ردیف متفرقه «اعتبارات موضوع ارتقای پوشش کامل و مؤثر و حفاظت از جنگل‌های کشور» به شماره طبقه‌بندی ۱۱۵-۵۵۰۰۰۰ پیش‌بینی شده اما اعتباری تخصیص داده نشد. همچنین برای اجرای تبصره این جزء در خصوص تکلیف دولت برای تأمین تسهیلات لازم جهت توسعه زراعت چوب، در سال ۱۳۹۶ علیرغم مبادله موافقت‌نامه مربوطه، به دلیل عدم پذیرش اسناد خزانه از طرف بانک عامل جهت سهم دولت در قالب اسناد خزانه، اعتباری برای طرح مورد نظر برای استان‌ها ابلاغ نشد. لازم به ذکر است عملیات اجرائی در سطح ۳۳۹۸ هکتار (جهت تأمین نهال) و به صورت مشارکتی توسط مردم صورت پذیرفته است.

در خصوص بند (ت) ماده (۷۲) قانون برنامه ششم توسعه موضوع اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی و اقدام برای کاهش استفاده از سموم و کودهای شیمیایی، در سال ۹۶، سازمان دامپزشکی کشور طی مکاتبه‌ای با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مقدار سموم باقیمانده در فرآورده‌های خام دامی را در قالب مصوبات کارگروه ملی تعیین مقدار مجاز باقیمانده-ها تعیین و اعلام نموده است. سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در خصوص تولید محصول سالم فعالیت‌هایی با محوریت تولید محصول سالم انجام داده است. همچنین سازمان حفظ نباتات اقداماتی در راستای تولید محصول سالم با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام داده است.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲۷ / الف / ۳	کاهش مدت زمان پاسخ به استعلام‌ها و صدور پروانه ساخت بنگاه‌های اقتصادی روستایی و عشایری از هر کدام از دستگاه‌های ذی‌ربط، به حداکثر پانزده روز (و.جهاد)	معاونت برنامه‌ریزی و اقتصادی - سازمان امور عشایر ایران	به منظور تحقق اهداف مندرج در این بند سامانه‌ای با ۱۰۰ خدمت در وزارت جهاد کشاورزی راه‌اندازی شده است. ضمناً برنامه‌ریزی به منظور تحقق کامل این بند از طرف این وزارتخانه در حال انجام است. همچنین سازمان امور عشایر ایران رأساً نسبت به صدور مجوزی اقدام نمی‌نماید و لسی از طریق ستادهای ملی و استانی و شهرستان‌ها مشکلات متقاضیان عشایری را پیگیری می‌نماید.	عدم پیش‌بینی بار مالی مورد نیاز در قانون	-
۲	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۷ / ت	مراکز تولید و توزیع فرآورده‌های خام دامی، دارو و فرآورده‌های زیستی (بیولوژیک) دامپزشکی موظف‌اند در چهارچوب ضوابط فنی و بهداشتی که از طرف سازمان دامپزشکی اعلام می‌شود، نسبت به استقرار سامانه‌های بهداشتی مربوطه اقدام کنند. افراد حقوقی غیردولتی می‌توانند با اخذ مجوز مربوط از سازمان دامپزشکی کشور در زمینه ارائه خدمات اجرا و ممیزی غیررسمی این سامانه‌ها فعالیت	سازمان دامپزشکی کشور	پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی جهت اظهارنظر طی نامه شماره ۲۵۷۷۶/۰۲۰ مورخ ۱۲/۱۰/۹۶ به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال شده است که پس از بررسی و تأیید برای طی شدن مراحل تصویب به هیئت محترم وزیران پیشنهاد خواهد شد. همچنین طی نامه شماره ۶۹۲۲/۰۲۰ مورخ ۱۶/۴/۱۳۹۷ پیگیری لازم جهت تصویب آیین‌نامه مذکور به عمل آمده است.	عدم تصویب/ ابلاغ بخش‌نامه/ آیین‌نامه	-

۳۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			کنند. آیین‌نامه اجرائی این بند، حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون توسط وزارت جهاد کشاورزی (سازمان دامپزشکی کشور) تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.				
۳	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۵ / ب / تبصره	صندوق بیمه محصولات کشاورزی مجاز به ایجاد شرکت مشترک بیمه با شرکت‌های بیمه خارجی با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قوانین مربوط می‌باشد.	صندوق بیمه کشاورزی	اقدام خاصی تاکنون انجام نپذیرفته است.	عدم تمایل شرکت‌های بیمه‌ای به علت ریسک و خطرپذیری بالای بخش کشاورزی	
۴	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۹ / الف	بهره‌برداری از جنگل‌ها به پیشنهاد بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط و در چهارچوب مصوبات هیئت وزیران ممکن است و بهره‌برداری از مراتع و زیستگاه‌های طبیعی تنها بر اساس توان بوم‌شناختی (اکولوژیستیک) و ضرورت حفظ آن‌ها مجاز و مازاد بر آن ممنوع است. متخلف از احکام این ماده علاوه بر جبران خسارت، ملزم به پرداخت جریمه‌ای تا پنج برابر خسارت وارد شده به جنگل و	سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور	با توجه به طرح توقف بهره‌برداری از جنگل‌های شمال کشور در برنامه ششم توسعه (با اختصاص مبلغ ۸۰۰ میلیارد ریال اعتبار هزینه‌ای با موضوع هزینه‌های توقف بهره‌برداری از جنگل‌های شمال کشور به شماره طبقه‌بندی ۱۲۳-۵۵۰۰۰۰ در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور) هرگونه بهره‌برداری از جنگل ممنوع و عملیات بهره‌برداری متوقف گردیده است. در راستای بهره‌برداری مراتع براساس توان	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۳۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			یا مرتع و زیستگاه مورد بهره برداری یا تلف شده است. میالغ دریافتی به حساب خزانه داری کل کشور واریز و پس از درج در بودجه سنواری صد درصد (۱۰۰٪) آن برای احیای جنگل، مرتع و زیستگاه های خسارت دیده هزینه می شود.		اکولوژیک در سال ۹۶ اقدامات ذیل به عمل آمده است: انجام عملیات ممیزی و تنسيق مراتع به میزان ۶۹۱۴۶۴ هکتار - کنترل پروانه و مدیریت چرای دام در سطح ۴۵۶۰۸۱۸ هکتار - تهیه طرح مرتع داری به میزان ۵۲۲۱۱۹ هکتار - فعال سازی طرح های مرتع داری راكد به میزان ۱۱۵۰۳۵ هکتار - نظارت کارگاهی بر اجرای طرح های مرتع داری به میزان ۷۰۵۷۱۴ هکتار. در خصوص پرداخت جرایم و جرمان خسارات وارده به جنگل ها و مراتع کشور در سال ۹۶ به میزان ۸/۱۲۳ میلیارد ریال درآمد در سطح کشور اخذ گردیده است.		
۵	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	ماده ۲۹ / ب	به منظور مردمی شدن اقتصاد و ارتقای مشارکت جوامع محلی و توانمندسازی آنان در امر حفظ و احیای منابع طبیعی و محیط زیست کشور به دستگاه های اجرایی مربوط (سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و سازمان حفاظت محیط زیست) اجازه داده می شود با نظارت و مسؤلیت	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور	براساس آمار جمع بندی شده در سال های گذشته تعداد ۱۳۸۸ تعاونی و تشکل با عناوین مختلف در عرصه های منابع طبیعی کشور مشغول فعالیت بوده اند، با شروع تأسیس صندوق های منابع طبیعی با هدف رشد و ارتقای مشارکت بیشتر جوامع محلی، تمداد این صندوق ها در سال ۹۶ به ۸ صندوق رسیده	-	لازم به توضیح است که موضوع بکارگیری و استفاده از ظرفیت های تشکل های مردم نهاد برای حفظ و احیاء منابع طبیعی و محیط زیست برای نخستین بار مطرح شده است، لذا به

۳۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			بالاترین مقام دستگاه اجرایی مربوط با رعایت قانون برگزاری مناقصات و براساس آخرین فهرست‌های بهای پایه ابلاغی، در هرسال قرارداد اجرای عملیات و پروژه‌های پیش‌بینی‌شده در موافقت‌نامه‌های طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای ملی و استانی خود را با تشکل‌های روستایی و عشایری و تعاونی‌های تخصصی مربوط منعقد کنند. آیین‌نامه اجرائی این بند شامل نحوه واگذاری کار، تعیین صلاحیت تشکل‌ها و تعاونی‌های تخصصی، تضامین لازم، متن قرارداد و سایر الزامات لازم به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط زیست تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.		که تعداد ۱۵۱ اتحادیه و تعاونی را تحت پوشش خود داشته و اعضای فعال این صندوق‌ها تاکنون به ۲۰۰۸۵ عضو رسیده است. با رشد و توسعه و افزایش تأسیس این صندوق‌ها بحث مردمی شدن اقتصاد و ارتقای مشارکت جوامع محلی و توانمندسازی آنان در حفظ و احیای منابع طبیعی کشور توسط سازمان عینیت یافته و خواهد یافت. پیشنهاد آیین‌نامه این بند طی نامه شماره ۲۵۰۰۵/۰۲۰ مورخ ۲۱/۱۰/۹۶ از طرف این وزارت به سازمان برنامه و بودجه ارسال شده است.		دلیل برخی تعارضات و تفاوت دیدگاه‌های دستگاه‌های دولتی، به کار کارشناسی بیشتر نیاز داشته است و همین یکی از دلایل طولانی شدن تصویب این آیین‌نامه بوده است.
۶	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۹ / پ	دولت مکلف است نسبت به حفظ حقوق عشایر دارای پروانه چرای دام مناطق مرتعی حفاظت‌شده اقدام کند.	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور - سازمان امور عشایر	مطابق دستورالعمل صدور پروانه چرا در مناطق عشایری توسط سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور اقدام گردیده است. همچنین مشکلات	-	این کار جزو وظایف جاری است و در طول برنامه انجام می‌شود.

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۳۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					عشایر توسط واحدهای استانی سازمان امور عشایر ایران از طریق سازمان حفاظت محیط زیست مطرح و در صورت نیاز موضوع در شورای عشایری استان به ریاست استانداران مربوط مورد پیگیری قرار می گیرد.		
۷	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	ماده ۲۹ / ت	به منظور تعیین تکلیف آن بخش از مراتع عشایری که با مراتع حریم روستاها تداخل دارد وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور) موظف است حداکثر ظرف مدت یک سال نسبت به تنسيق و ممیزی و تفکیک محدوده مراتع عشایری از مراتع روستایی اقدام کند.	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور	دستورالعمل مربوطه توسط سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری تهیه و طی نامه شماره ۶۳۴/۱/۹۷ مورخ ۲۱/۱/۱۳۹۷ اجرا ابلاغ گردیده است.	-	دستورالعمل مربوطه ابلاغ شده است.
۸	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	ماده ۳۰ / ج / تبصره ۲	در موارد موضوع بند (ت) این ماده و همچنین در مورد ایجاد جایگاه های عرضه سوخت، وزارت جهاد کشاورزی نسبت به واگذاری حق بهره برداری اراضی منابع ملی خارج از حریم شهرها به صورت قیمت های ترجیحی یا رایگان بر اساس سیاست های مصوب شورای اقتصاد با معرفی وزارت راه و شهرسازی اقدام کند.	سازمان امور اراضی	برای این بند بر اساس شیوه نامه ها و درخواست دستگاه ها اقدام می شود.	-	-

۳۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۹	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۷ / ت / ۳	سازمان جنگل‌ها، مراتع و شهرداری‌ها کشور و شهرداری‌ها موظف‌اند نسبت به احداث یا اختصاص فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه در بوستان‌های ملی و بوستان‌های شهری اقدام کنند.	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	در ۳۰ پارک به مساحت ۲۵۰ مترمربع در سال ۱۳۹۶ نسبت به احداث یا اختصاص فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه اقدام شده است.	-	-
۱۰	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۴۴	واگذاری اراضی ملی و دولتی برای طرح‌های صنعتی که با تأیید دستگاه صادرکننده مجوز، امکان استقرار در شهرک‌های صنعتی را ندارد، با رعایت سایر قوانین بالامانع می‌باشد.	سازمان امور اراضی	تعداد ۱۴۴ مورد با مساحتی معادل ۲۰۱۰ هکتار از تاریخ ابلاغ قانون تاکنون به اشخاص حقیقی و حقوقی برای اجرای طرح‌های غیر کشاورزی و صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی خارج از شهرک‌های صنعتی واگذار شده است.	-	-
۱۱	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۵۹	وزارت جهاد کشاورزی مکلف است به منظور توانمندسازی تولیدکنندگان و ایجاد بستر مناسب انتقال دانش و یافته‌های تحقیقاتی به آنان، در قالب طرح نظام نوین ترویج نسبت به راه‌اندازی شبکه مدیریت دانش، بازسازی و تجهیز کلیه مراکز جهاد کشاورزی، تعیین پهنه‌های تولیدی و اختصاص یک کارشناس به هر پهنه، به‌روزرسانی دانش مروجان و	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	در سال ۹۶ فاز نخست سامانه مدیریت دانش راه‌اندازی شده است. ستاد ملی ساماندهی و پشتیبانی مراکز جهاد کشاورزی در سطح عالی از سال ۹۵ تشکیل یافته و در سال ۹۶ تعداد ۲۹۴۰ دستگاه رایانه با اعتبارات سال ۹۵ خریداری و جهت تجهیز مراکز به استان‌ها ارسال شده است. همچنین تعداد ۱۳۲ دستگاه خودرو (وانت دوکابینه) برای مراکز خریداری شده و تعداد ۲۳ دستگاه در	-	متناسب با منابع ابلاغی و تخصیصی اقدامات لازم صورت گرفته است.

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۳۷

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>حالی خریداری می‌باشد. در خصوص پهنه بندی عرصه های تولیدی مراکز اقدامات زیر صورت گرفته: همکاری در استقرار سامانه جامع پهنه بندی و مدیریت داده های کشاورزی- احصاء مسائل و مشکلات سامانه و پیگیری رفع آن ها- پیگیری و پایش ورود اطلاعات به سامانه- برنامه ریزی برای پیاده سازی نقشه پهنه های تولیدی از طریق سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) - در خصوص توانمندسازی مروجان مسئول پهنه و شبکه عامل ترویج نیز: اجرای دوره های آموزشی ملی تربیت مروج متخصص به تعداد ۱۵۵۰ نفر روز و اجرای دوره های آموزش مهارتی شامل ۲۶۰۴۰ نفر روز اجرا شده و ۲۳۱۷۲۰ نفر روز در حال اجرا می باشد. همچنین اقدامات گسترده ای در خصوص انتقال یافته های تحقیقاتی، فعالیت ها و اقدامات ترویجی به شکل مشارکتی و تعاملی، برگزاری دوره های آموزشی توانمندسازی بهره برداران، برگزاری</p>		<p>شبکه عاملان ترویج و به کارگیری کلیه فنون ترویجی در عرصه های تولیدی اقدام نماید.</p>			

۳۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>جشــــــــــــنواره و نمایشگاه‌های موضوعی ارائه محصول، انتخاب و معرفی نمونه‌های ملی بخش کشاورزی، ساماندهی و حمایت از مراکز موضوع ماده (۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی-جذب، به‌کارگیری و آموزش سربازان سازندگی، جلب مشارکت جوامع محلی با تأکید بر مددکاران ترویجی و بسیج سازندگی، تولید و پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، تولید رسانه‌های نوشتاری، تولید رسانه‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات، ایجاد سامانه‌های دانشی، تولید و انتشار پیامک‌های ترویجی، پروژه انتخاب، آموزش و حمایت از زنان روستایی تسهیلات توسعه روستایی و عشایری، توسعه صندوق‌های اعتبار خرد و تشکیل صندوق‌های شهرستانی، اجرای برنامه نظام مند توسعه کسب‌وکار پایدار، توانمندسازی زنان روستایی و عشایری، برگزاری نمایشگاه‌های عرضه</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۳۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					محصولات زنان روستایی و عشایری و توسعه همکاری های ملی و بین المللی صورت پذیرفته است.		
۱۲	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	ماده ۶۰ / تبصره ۱	سود حاصل از سهام دولتی در صندوق های توسعه بخش کشاورزی، در راستای تحقق بند (ج) ماده (۲۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۴/۱۲/۱۳۹۳ افزایش سهم سرمایه دولتی در صندوق های مذکور منظور می شود.	شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی	میزان سود حاصل از سهام دولت در صندوق های توسعه بخش کشاورزی در سال ۹۶ برابر ۴۶۰ میلیارد ریال بوده است که برای افزایش سهم سرمایه دولت در صندوق های مذکور منظور شده است.	-	-
۱۳	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	ماده ۶۰ / تبصره ۲	دولت مجاز است در چهارچوب سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی تا سقف چهل و نه درصد (۴۹) در صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی، مشارکت کند.	شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی	میزان مشارکت دولت در سرمایه های صندوق های غیردولتی برابر با ۴۶٫۲۳ درصد می باشد. (سرمایه سهم دولت ۶۷۷۴ میلیارد ریال از کل سرمایه ۱۴۶۵۴ میلیارد ریالی می باشد.)	-	-
۱۴	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	ماده ۶۱	به منظور حفظ ظرفیت تولید و نیل به خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی و دامی از جمله گندم، جو، ذرت، برنج، دانه های روغنی، چغندر قند و نیشکر، گوشت قرمز، شیر و تخم مرغ، اصلاح الگوی مصرف براساس	وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه های تابعه	اقدام این ماده در بندهای مربوطه درج گردیده است.	-	-

۴۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			استانداردهای تغذیه، گسترش کشاورزی صنعتی و دانش بنیان، فراهم نمودن زیرساخت‌های امنیت غذایی و ارتقای ارزش افزوده بخش کشاورزی بر مبنای ملاحظات توسعه پایدار اقدامات زیر انجام می‌شود				
۱۵	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۶۱ / ۱	در صورت تأمین منابع در بودجه سالانه ارتقای بهره‌وری (راندمان) آبیاری بخش به حداقل شصت درصد (۶۰) پس از پنج سال از تصویب این قانون از طریق اجرای عملیات زیربنایی آب و خاک از جمله طرح‌های تجهیز و نوسازی، توسعه شبکه‌ها، زهکش‌ها و روش‌های نوین آبیاری و اجرای عملیات به زراعی و به نژادی و استمرار آن در سنوات بعدی	معاونت آب و خاک و معاونت امور زراعت وزارت جهاد کشاورزی	در سال ۹۶ با اجرای مجموعه عملیات زیر با استفاده از منابعی که از طرف دولت اختصاص یافته است راندمان آبیاری به میزان ۰,۴۴ درصد ارتقاء یافته است: توسعه سامانه‌های نوین آبیاری در سطح ۱۸۰۴۱۴ هکتار، احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی در سطح ۱۵۶۵۲۳ هکتار، اجرای عملیات آب و خاک در عرصه تشکل‌ها در سطح ۵۷۰۰ هکتار، تجهیز و نوسازی اراضی شالیزاری و خشکزار در سطح ۳۸۰۰۰ هکتار، تجهیز و نوسازی اراضی سنتی در سطح ۶۲۸۷ هکتار، زهکشی زمینی در سطح ۱۵۰۵۰ هکتار، نوسازی و نوسازی قنوت به طول ۵۷۳ کیلومتر، عملیات انتقال آب با لوله ۲۸۰	عدم تطابق اعتبارات و عدم هماهنگی در اجرای هم‌زمان طرح توسعه روش‌های نوین آبیاری و طرح تعادل بخشی آب‌های زیرزمینی عدم کاهش حقایق بهره‌برداران به ازای آب صرفه‌جویی شده در اثر اجرای روش‌های نوین آبیاری	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۴۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					کیلومتر، اجرای طرح‌های کوچک تأمین آب به میزان ۲۰ میلیون مترمکعب و احداث جاده‌های دسترسی بین مزارع به طول ۲۴۹ کیلومتر. همچنین درخصوص عملیات به نژادی بهره‌گیری از توان شرکت‌های دانش‌بنیان در تولید ارقام مقاوم به خشکی و ارقام جدید داخلی و وارداتی برای افزایش ظرفیت تولید در مزارع و همچنین درخصوص به زراعی استفاده از کشاورزی حفاظتی و روش‌های کم و بی خاک‌ورزی در دستور کار معاونت امور زراعت وزارت متبوع قرار گرفت.		
۱۶	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۶۱ / ۳	ارتقای شاخص بهره‌وری مصرف آب در بخش کشاورزی و افزایش تولید محصول به ازای واحد حجم مصرفی	معاونت‌های آب و خاک و امور زراعت	با اجرای طرح‌های آب و خاک در سال ۹۶ راندمان آبیاری به میزان ۰.۴۴ درصد افزایش یافته است و امکان صرفه‌جویی ۱۲۶۰ میلیون متر مکعب آب در سال فراهم شده است.	-	-
۱۷	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۶۱ / ۴	گسترش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماری‌های گیاهی، مصرف بهینه سموم، کود شیمیایی، مواد زیست‌شناختی (بیولوژیکی) و داروهای دامی و همچنین مبارزه زیست‌شناختی	سازمان‌های دامپزشکی کشور، حفظ نباتات و تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	اقدامات سازمان دامپزشکی کشور: افزایش استقرار سامانه‌های PMG /PRPS /GAHP /HACCP و...در واحدهای تولیدی، توزیعی، عرضه و انجام نظارت‌های مؤثر بر مراکز و کارخانه‌های تولید و	-	-

۴۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>فرآوری، ورود، صدور و توزیع انواع دارو، واکسن، سرم، ضد عفونی کننده‌ها، سموم و مواد بیولوژیک و مواد اولیه مورد مصرف دامپزشکی، تشکیل و فعال نمودن کمیته ملی تجزیه و تحلیل خطرات بهداشتی در سازمان دامپزشکی کشور و زیرشاخه‌های آن تحت عنوان کمیته‌های علمی و کارگروه‌های تخصصی، کاهش مصرف سموم به میزان ۵۰ توسعه تولید محصولات دامپزشکی توسط شرکت‌های دانش‌بنیان فعال. اقدامات سازمان حفظ نیات: ۱- در بخش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماری‌های گیاهی بالغ بر ۱۲,۴ میلیون هکتار مدیریت، مبارزه شیمیایی و غیرشیمیایی انجام گردیده و در بخش مصرف بهینه سموم برای ۶۰۰,۴ هزار هکتار تولید عوامل و نظارت و کنترل انجام گردیده است. ۲- در راستای اجرای این بند با هدف گسترش کنترل بیولوژیک و توسعه کاربرد عوامل بیولوژیک و فرآورده‌ها و تجهیزات کنترل</p>		<p>(بیولوژیک) و توسعه کشت زیستی (ارگانیک) مدیریت تلفیقی تولید و اعمال استانداردهای ملی کنترل کیفی تولیدات و فرآورده‌های کشاورزی در راستای پوشش تولید</p>			

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۴۳

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>غیرشیمیایی در قالب مدیریت تلفیقی آفات سازمان مذکور در سال ۱۳۹۶ موفق به کاربرد این عوامل و فرآورده‌ها و تجهیزات کنترل غیرشیمیایی در سطح بیش از ۷۲۰ هزار هکتار شد. اقدامات سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی: اجرای ۳ فقره طرح تحقیقاتی در زمینه مبارزه تلفیقی اجرای ۳۶ فقره طرح تحقیقاتی در زمینه مبارزه بیولوژیکی - اجرای ۵ فقره طرح تحقیقاتی در زمینه مبارزه ارگانیک</p>					
-	ناکافی بودن منابع جهت تحقق هدف پیش‌بینی شده	<p>در سال ۹۶ مبلغ ۹۲۸۱ میلیارد ریال تسهیلات خط اعتباری مکانیزاسیون کشاورزی جذب و ۱۰۲۸۶ دستگاه انواع تراکتور و کمپاین و حدود ۱۴۳۶۰ دستگاه ادوات و تجهیزات کشاورزی تأمین شده است که این امر سبب افزایش ضریب ماشینی شدن به میزان ۰,۱۱ اسب بخار در هکتار شده است. همچنین طرح جایگزینی ماشین‌های فرسوده کشاورزی با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت تهیه و به سازمان برنامه و</p>	معاونت امور زراعت	<p>نوسازی ماشین‌آلات کشاورزی و از رده خارج کردن ماشین‌آلات فرسوده کشاورزی و توسعه ماشینی کردن (مکانیزاسیون) بر مبنای اقلیم و شرایط و همچنین قابلیت و توانایی کشاورزان هر منطقه و رسیدن به ضریب نفوذ صددرصدی ماشینی کردن آن</p>	ماده ۶۱ / ۵	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	۱۸

۴۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					بودجه کشور ارائه شده است. به استناد ماده (۸) دستورالعمل ماده (۲۳) قانون الحاق برخی از مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) می‌باید اطلاعات طرح در سامانه سازمان برنامه و بودجه کشور درج گردد که به علت غیرفعال بودن سامانه مذکور موضوع طی نامه شماره ۲۶۳۵/۹۷ مورخ ۱۶/۴/۹۷ به آن سازمان اعلام شده است.		
۱۹	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۶۱ / ۶	ترویج استفاده از کودهای آلی و زیستی (ارگانیک) بذور و نژادهای دامی، طیور و آبزیان اصلاح شده در کشور و افزایش میزان مصرف این گونه کودها، بذور و نژادهای دامی، طیور و آبزیان در جهت تولید غذای سالم	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و معاونت امور زراعت	در اجرای مفاد این بند اقدامات انجام شده توسط این وزارت به شرح زیر می‌باشد: الف- بخش تحقیقات: اجرای ۱۷ فقره طرح تحقیقاتی در زمینه کودهای شیمیایی- اجرای ۱۵ فقره طرح تحقیقاتی در زمینه کودهای آلی- اجرای ۹ فقره طرح تحقیقاتی در زمینه کودهای زیستی ب- بخش ترویج: برگزاری دوره‌های مهارتی ترویجی مرتبط با محصول سالم (محصول سالم و ارگانیک، مبارزه بیولوژیک و کاهش مصرف سموم، مدیریت پسماند، کود و ورمی کمپوست، کشاورزی حفاظتی،	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۴۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>بذر گواهی شده و بدافند غیر عامل (کشاورزی) به تعداد ۱۱۳۳۰۲ نفر و ۱۲۴۸۳۶ نفر روز در ۳۲ استان در قالب ۶ عنوان دوره، همچنین انواع مختلفی از کودهای آلی و محرک‌های رشد آلی و زیستی و نیز سایر کودهای آلی و زیستی برای تأمین عناصر نیتروژن، فسفر و عناصر ثانویه در برنامه برآورد کودهای مورد نیاز خاک‌های کشور برای سال ۱۳۹۶ توسط مؤسسه تحقیقات خاک و آب کشور تعیین و توسط معاونت امور زراعت وزارت متبوع به استان‌های کشور برای تأمین و تدارک آن‌ها ابلاغ شده است.</p>		
۲۰	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۶۱ / ۷	در صورت تأمین منابع در بودجه سالانه گسترش پوشش بیمه تولیدات بخش کشاورزی و عوامل تولید تا رسیدن به سطح پوشش صددرصدی	صندوق بیمه محصولات کشاورزی	<p>در سال زراعی ۹۶- ۹۵ آمار عملکرد پوشش بیمه‌ای تولیدات کشاورزی به شرح زیر می‌باشد: آذربایجان: ۳۱۴۳ هکتار، اَبیه (سازه گلخانه): ۱۲۳۰۰ متر مربع، تنه درختان: ۵۵۰۹۲ هکتار، دام: ۳۶۱۶۸۳۹ رأس، طیور: ۶۹۲۵۹۶۹۸ قطعه، محصولات باغی: ۴۱۹۲۲۲ هکتار، محصولات زراعی: ۳۴۵۹۷۱۳ هکتار و منابع طبیعی: ۲۰۷۸۲۱۳ هکتار</p>	عدم تأمین منابع مالی مورد نیاز	-

۴۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲ / پ	موضوع خاص کشاورزی	-	<p>مهم ترین موضوعات در بخش کشاورزی که جزء پروژه‌های اقتصاد مقاومتی می باشد به شرح زیر می باشد: ۱- افزایش ضریب خوداتکایی محصولات راهبردی اساسی (شامل گندم، شلتوک، دانه‌های روغنی، سیب زمینی، حبوبات، پنبه، شیر خام، گوشت قرمز، گوشت طیور، تخم مرغ، چغندر قند، جو و ذرت دانه‌ای)، ۲- احداث و تکمیل شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی ۳- ایجاد و ساماندهی ۱۸۰ تشکل بهره‌برداران آب و زمین ۴- تجهیز و نوسازی ناوگان ماشینی بخش کشاورزی ۵- تأمین داخلی نهاده‌های مورد نیاز بخش کشاورزی: بذر (گندم، برنج، چغندر قند، سیب زمینی بذری، دانه‌های روغنی، حبوبات، پنبه، ذرت و جو) ۶- تأمین داخلی نهاده‌های مورد نیاز بخش کشاورزی: نهال‌های اصلاح شده ۷- تأمین داخلی نهاده‌های مورد نیاز بخش کشاورزی: افت‌کش‌های غیرشیمیایی، کود ۸- توسعه تولید و اصلاح، بازاری و نوسازی</p>	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۴۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					واحدهای گلخانه‌ای ۱۰- اجرای عملیات آبخیزداری و حفاظت از خاک در حوزه آبخیز سدها و حوزه‌های سایر مناطق و تهیه و اجرای طرح کنترل کانون‌های بحرانی، فرسایش بادی و مقابله با بیابان‌زایی و ریزگردها ۱۱- کاهش ضایعات از طریق فرآوری ۱۲- افزایش جذب ماده خام کشاورزی ۱۳- توسعه سامانه‌های نوین آبیاری ۱۴- مدیریت ذخیره‌سازی محصولات راهبردی کشاورزی (گندم، برنج، شکر، گوشت، روغن و ...)		
۲۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲۷ / الف / ۵	۵- تأمین منابع مورد نیاز برای رشد سالانه حداقل پنج درصد (۵) شاخص‌های برخورداری تعیین‌شده در ساماندهی عشایر	سازمان امور عشایر ایران	به منظور تحقق اهداف این بند اعتباری معادل ۸۷۸۷ میلیارد ریال برای سال ۹۶ در برنامه ششم توسعه مورد نیاز بود. بدین منظور پیگیری‌های مستمر از طریق امور برنامه‌ریزی، نظارت و آمایش سرزمین سازمان برنامه و بودجه کشور انجام شده است لیکن به دلیل این که قانون بودجه سال ۹۶ قبل از قانون برنامه ششم توسعه تصویب شد اعتبار خاصی از طرف سازمان مذکور به	عدم پیش‌بینی اعتبارات در ظرف زمانی اجرای آن	-

۴۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					سازمان امور عشایر ایران و ادارات استانی آن در این خصوص در قانون بودجه سال ۹۶ اختصاص نیافت. در سال ۹۶ از محل طرح‌های موجود مبلغ ۳۴۱۰۰۰ میلیون ریال به صورت ملی مصوب شده است. همچنین مبلغ ۱۷۷۲۹۱۳ میلیون ریال به صورت استانی برای سازمان امور عشایر ایران اختصاص یافته است؛ و مبلغ ۹۸۶۸۹ میلیون ریال هم از محل بند (ج) تبصره (۶) قانون بودجه برای آب‌رسانی سیار به عشایر اختصاص یافته است.		
۲۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲۷ / الف / ۷	۷- آموزش صدهزارنفره از روستاییان و عشایر به عنوان عناصر پیشرو و تسهیل‌گر در زمینه برنامه‌ریزی محلی، توسعه فعالیت‌های اقتصادی و برنامه‌های فرهنگی، بهبود خدمات‌رسانی، جلب مشارکت‌های مردمی و نظارت بر اثربخشی طرح‌های دستگاه‌های اجرایی	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	در این راستا اقدامات سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی بدین شرح می‌باشد: تهیه و ابلاغ سند راهبردی موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی مصوبه هیئت امناء موسسه طراحی و راه‌اندازی سامانه جامع آموزش بهره‌برداران کشاورزی در راستای مکانیزه کردن امور اجرای آموزش مذکور برای دستیابی و اجرای نظام صلاحیت حرفه‌ای- برنامه ریزی، هدایت و اجرای ۶۱۶۴۳ نفر	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۴۹

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>روز آموزش بهره‌برداران کشاورزی و منابع طبیعی - برنامه‌ریزی برای آموزش حدود ۳۰۰۰۰۰ نفر از افراد تحت پوشش طرح‌های اشتغال‌زایی کشاورزی در کمیته امداد امام خمینی (ره) و اجرای ۲۰۸۸۵ نفر روز آموزش در سال ۱۳۹۶ - برنامه‌ریزی و اجرای آموزش‌های مهارتی برای کشاورزان و صیادان منطقه مکران به میزان ۱۴۶۱۷ نفر روز - تهیه ابلاغیه و دستورالعمل اجرای دوره‌های آموزش مهارتی ویژه زنان روستایی تسهیلگر و کارآفرین با همکاری دفتر توسعه و برنامه‌ریزی و اجرای ۲۲۰۰۵۱ نفر روز آموزش زنان روستایی در سطوح مختلف تسهیلگری، هیئت مدیره صندوق اعتبارات خرد زنان روستایی و اعضای صندوق - ابلاغ دستورالعمل به منظور افزایش اثربخشی آموزش بهره‌برداران کشاورزی بر اساس استعدادهای کشاورزی مناطق مختلف کشور در راستای کلان‌پروژه‌های اقتصاد مقاومتی جهاد</p>					

۵۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		کشاورزی و همچنین نیازسنجی تشکل محور - شناسایی و استانداردسازی مشاغل مرتبط در تعامل با نظام صنفی کشاورزی و سازمان تعاون روستایی و طراحی و تدوین ۲۸۸ استاندارد آموزشی مبتنی بر مشاغل - تهیه بسته‌های آموزشی برای ۳ طرح کلان ۵۵۰ هزار هکتاری احیای دشت‌های خوزستان و ایلام، توسعه کشت کازا و توسعه منطقه مکران - برنامه توسعه فعالیت‌های آموزشی مرتبط با حوزه کشاورزی همراه با ارائه تسهیلات برای حدود ۱۰۰ روستا به منظور افزایش اثربخشی آموزش با هماهنگی صندوق کارآفرینی امید، سازمان دهیاری‌ها، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی - برنامه ریزی و اجرای دوره‌های آموزش کارشناسان در ۱۶ استان و ۵ معاونت تخصصی و ادامه آن با همکاری سایر معاونت‌ها و استان‌های باقیمانده - اصلاح نحوه پذیرش					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۵۱

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>دانشجویان مقاطع کاردانی و کارشناسی علمی کاربردی رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی و مهیا نمونه شرایط برای ورود شاغلین بخش کشاورزی و کشاورز زادگان از طریق ایجاد ارتباط مؤثر مراکز آموزش با اتحادیه‌ها و تشکل های کشاورزی - اجرای ۱۰۸ طرح کار حین تحصیل و اشتغال حدود ۴۸۰ نفر دانشجو در این طرح‌ها به منظور توانمندسازی دانشجویان برای ورود به بازار تولید و کسب و کار در زمینه کشاورزی- اجرای ۲۲ طرح کارآفرینی با مشارکت حدود ۱۵۴ دانشجو در مراکز آموزش- توانمندسازی و به‌روز کردن اطلاعات و افزایش مهارت عملی مدرسين مراکز با برگزاری کارگاه های آموزشی موضوعی و مرتبط - برنامه‌ریزی برای جذب و پذیرش دانش آموز کشاورزی از بین فرزندان روستائیان و کشاورزان بر اساس سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری و برنامه ششم توسعه مبنی بر توسعه آموزش‌های مهارتی</p>					

۵۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					در راستای تربیت کشاورزان آینده - حضور حدود ۳۳۳ نفر از فعالان بخش کشاورزی (دولتی و غیردولتی) و اعضای هیئت علمی و مدرسین مراکز با شرکت در دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی بین‌المللی به منظور ارتقای بینش و آشنایی با پیشرفت‌های دنیا		
۲۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱	دولت موظف است برای حصول اهداف بندهای ششم و هفتم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت تأمین امنیت غذایی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبی به میزان نود و پنج درصد (۹۵٪) در پایان اجرای قانون برنامه و افزایش تولیدات کشاورزی به ویژه محصولات دارای مزیت صادراتی، رسیدن به تراز تجاری مثبت، تقویت و تکمیل زنجیره‌های تولید و توسعه صادرات و ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی اقدامات زیر را جهت حصول به شاخص‌های کمی به شرح مندرج در جداول ذیل انجام دهد:	وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه	اقدام این ماده در بندهای مربوطه درج گردیده است.	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۵۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / الف	توسعه کشاورزی حفاظتی، توسعه کشت نشایی، به‌نژادی و به‌زراعی، تولید و تأمین و به‌کارگیری ارقام مقاوم، خوداتکایی در تولید بذر و نهال، افزایش ضریب ماشین‌بندی کردن سالانه حداقل دوازده‌صدم (۱۲/۰) اسب بخار در هکتار	معاونت‌های امور زراعت و امور باغبانی و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	اقدامات صورت گرفته توسط معاونت زراعت وزارت متبوع در سال ۱۳۹۶ به شرح زیر می باشد: عملیات کشاورزی حفاظتی (کم خاک‌ورزی) در سطح ۱۷۰ هزار هکتار می باشد. همچنین در سال ۹۶ کشت نشایی در سطحی معادل ۲۰۱۲۵۰ هکتار انجام شد. درخصوص عملیات به‌نژادی بهره‌گیری از توان شرکت‌های دانش‌بنیان در تولید ارقام مقاوم به خشکی و ارقام جدید داخلی و وارداتی برای افزایش ظرفیت تولید در مزارع و همچنین درخصوص به‌زراعی استفاده از کشاورزی حفاظتی و روش‌های کم و بی خاک‌ورزی در دستور کار معاونت مذکور قرار گرفت. همچنین درخصوص خوداتکایی در تولید بذر، میزان تولید ارقام مختلف بذر در سال ۹۶ معادل ۵۸۷۴۷۷ تن می باشد. درخصوص افزایش ضریب مکانیزاسیون و ماشین‌بندی کردن مبلغ ۹۳۸۱ میلیارد ریال تسهیلات خط اعتباری مکانیزاسیون کشاورزی جذب و ۱۰۲۸۶ دستگاه انواع تراکتور و کمباین و حدود	عدم ایجاد و ساماندهی و توانمندسازی تشکلهای کشاورزی در راستای ارتقای بهره‌وری آب و خاک	-

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>۱۴۳۶۰ دستگاه ادوات و تجهیزات کشاورزی تأمین شده است که این امر سبب افزایش ضریب ماشینی شدن به میزان ۰,۱۱ اسب بخار در هکتار شده است. شایان ذکر است جذب تسهیلات خط اعتباری مکانیزاسیون باغی از ۷ درصد سال ۹۵ به ۴۰ درصد در پایان سال ۹۶ رسیده است. اقدامات سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی: معرفی افت‌کش‌های جدید (۸ سم) - دستیابی و معرفی ۱۱۰ عنوان یافته قابل ترویج جدید در حوزه‌های زراعی و باغی و شیلاتی و گیاه پزشکی و دام و طیور و منابع طبیعی و خاک و آب - اقدامات معاونت باغبانی: تعداد ۶۰ میلیون اصله نهال در نهالستان‌های مجوز دار تولید شده است. تأمین و توزیع ارقام ژرم پلاسسم برخی از گونه‌های باغی از جمله ارقام محصول به ویدوچه، انار و اندرفول، گل محمدی و آناناس، پیگیری ۱۹ طرح نهال گواهی شده برای ثبت نام در سامانه کارا جهت برخورداری از تسهیلات توسعه روستایی</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۵۵

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
انجام نشدن تعهدات با موضوعات جدید در سال ۹۶	عدم پیش‌بینی بار مالی مورد نیاز در قانون سایر	مقایسه میزان تولید محصولات راهبردی (۱۲ قلم محصول زراعی، باغی، دامی و آبیزیان) سال ۹۶ نسبت به سال ۹۵ افزایش ۵۴/۰ درصدی را نشان می‌دهد. جزئیات این مقایسه به شرح جدول پیوست شماره (۱) می‌باشد. طرح توجیهی تهیه و در سامانه ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) ثبت شده است. از آنجایی که قانون بودجه سال ۱۳۹۶ قبل از قانون برنامه ششم توسعه کشور ابلاغ گردید بنابراین عملاً امکان انجام تعهدات موضوعات فوق (جدید) در سال ۱۳۹۶ میسر نبوده است. همچنین توجیهات طرح برای ۱۰۰ هزار هکتار به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال شده است. در سال ۹۶ حدود ۱۹۶۸۹ هکتار توسعه باغات در اراضی شیپ‌دار در استان‌های کشور اجرا شده است. همچنین حدود ۱۰۰۰ هکتار از اراضی چای که در نواحی کوهستانی و شیپ‌دار رها شده بود به بهره‌برداری رسید.	-	افزایش تولید محصولات راهبردی و تبدیل پانصد هزار هکتار از اراضی شیپ‌دار به باغات	ماده ۳۱ / پ	قانون برنامه ششم توسعه	۲۶

۵۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ت	فراهم نمودن امکانات مصرف بهینه سموم، دفع آفات نباتی و کودهای شیمیایی و استفاده بیشتر از کود آلی (کمپوست) و مبارزه زیستی و تدوین ضوابط ورود، ساخت و ترکیب ساخت (فرمولاسیون) کود و سم	سازمان حفظ نباتات و معاونت زراعت وزارت جهاد کشاورزی	اقدامات سازمان حفظ نباتات وزارت متبوع در این خصوص به شرح زیر می باشد: تأکید ویژه بر اجرای شیوه‌های حفظ و حمایت از دشمنان طبیعی آفات در مزارع و باغات کشور- ارائه خدمات فنی و کارشناسی توسط بخش غیردولتی به کشاورزان با سیاست اعطای یارانه به بخش غیردولتی در جهت توسعه مبارزه بیولوژیک و غیر شیمیایی در کشور - حمایت از تولید انبوه عوامل و فرآورده‌های کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی در کشور با اتخاذ سیاست اعطای تسهیلات یارانه‌ای به منظور ترغیب بخش خصوصی به احداث و تجهیز و راه‌اندازی مراکز تولید و فرآوری این گونه عوامل. سوق دادن بخشی از یارانه‌های سموم به سمت توسعه کنترل بیولوژیک و غیر شیمیایی آفات - تحت پوشش قرار دادن محصولاتی که مصرف تازه خوری داشته و یا راهکارهای مؤثری جهت کنترل آفات آن وجود ندارد مثل ساقه خوارها- فراهم‌سازی زمینه ورود تکنولوژی‌های برتر برای تولید عوامل و فرآورده‌های	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۵۷

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی به کشور با اتخاذ سیاست حمایت از سرمایه گذاری بخش داخلی و خارجی - فراهم سازی زمینه اجرای عملیات کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی در سطح اراضی کشور توسط بخش غیردولتی (حدود یک میلیون هکتار) - جایگزینی روش های کنترل شیمیایی و مخاطره آمیز برای انسان و محیط زیست با روش های کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی سازگار با محیط زیست (در ۱۴ نوع محصول زراعی و باغی کشور) - کاهش مصرف سموم در مزارع کشور با اجرای عملیات کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی (بیش از یک میلیون هکتار) - ارتقاء یافتن سطح علمی و دانش فنی مولدین محصولات کشاورزی و جلب مشارکت آنان در اجرای برنامه و آشنایی آن ها با متدهای نوین کنترل آفات. سازمان مذکور بخشی از فعالیت های خود را در قالب کلینیک های گیاه پزشکی و انسکتاریومها به بخش خصوصی واگذار نموده است و بر این</p>					

۵۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>بخش‌ها نظارت دارد (۸۳۰ واحد کلینیک گیاه‌پزشکی و ۱۱۳ واحد انسکتاریوم) و آفت‌کش‌های بیولوژیک و تجهیزات غیرشیمیایی در ۹ واحد تولید شده است. میزان مصرف به ترتیب به مقدار ۱۷۵ میلیون عدد زنبور براکون، ۵۳۰ کیلوگرم زنبور تریکوگراما و ۳ میلیون عدد کفش‌دوزک کریبتولموس، ۴۱ کیلوگرم بالتوری سبز و ۱۵ میلیون عدد زنبور تلموس و بیش از ۱۲ تن عوامل میکروبی، ۲۲۶۱ لیتر آفت‌کش‌های گیاه‌پایه ۲۲۱۱۸ لیتر صابون حشره‌کش، ۲۰۰۰ کیلوگرم کائولن و ۷۷۰۰ کیلوگرم کالیبان توسط استان‌ها اجرا شده است. آیین‌نامه اجرایی ورود، ساخت و ترکیب ساخت (فرمولاسیون) و مصرف کودهای شیمیایی، آلی و زیستی و سموم دفع آفات نباتی در حال اجرا است. در همین راستا در سال‌های اخیر عملیات ثبت مجدد سموم به منظور حرکت در جهت ارتقا کیفیت و پس از تدوین دستورالعمل‌های مربوطه به مورد اجرا گذاشته شد و در این</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۵۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>خصوص گزارش عملیات ثبت مجدد و دستورالعمل‌های مربوطه از دبیرخانه هیئت نظارت بر سموم قابل دریافت خواهد بود. اقدامات معاونت امور زراعت: انواع متنوع و مختلفی از کودهای آلی و محرک‌های رشد آلی و زیستی و نیز سایر کودهای آلی و زیستی برای تأمین عناصر نیتروژن، فسفر و عناصر ثانویه در برنامه برآورد کودهای مورد نیاز خاک‌های کشور برای سال ۱۳۹۶ توسط مؤسسه تحقیقات خاک و آب کشور تعیین و توسط معاونت مذکور به استان‌های کشور برای تأمین و تدارک آن‌ها ابلاغ شده است.</p>		
۲۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ث	<p>سرمایه‌گذاری مورد نیاز جهت انجام امور تحقیقاتی و نظام نوین ترویج و انتقال فناوری، تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان، استقرار مدیریت دانش و تجهیز مراکز جهاد کشاورزی</p>	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	<p>در بخش تحقیقات: انعقاد تفاهم‌نامه همکاری توسعه تولید محصولات دانش بنیان بخش کشاورزی و منابع طبیعی بین وزارت جهاد کشاورزی و معاونت علمی و فناوری - تهیه، تدوین و تصویب پروژه تقویت شرکت‌های دانش بنیان به عنوان یکی از پروژه‌های اقتصاد مقاومتی در سامانه نیپا - ثبت صندوق حمایت از توسعه پژوهش و فناوری در بخش کشاورزی در</p>	<p>اعتبارات مورد نیاز برای اجرای این بند متناسب با نیاز بخش به صورت کامل پیش‌بینی نشده است.</p>	-

۶۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>اداره ثبت شرکت‌ها در تاریخ ۶/۶/۹۶ و شروع به کار رسمی آن (این صندوق براساس ماده ۱۲ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی با سهم ۴۹ درصدی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و ۵۱ درصدی شرکت دانش بنیان بخش کشاورزی در راستای حمایت از شرکت‌های دانش بنیان تشکیل شده است). - استقرار ۱۱۲ واحد فناوری در ۱۴ مرکز رشد کشاورزی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و حمایت از آن‌ها - عقد قرارداد با مشاور برای تکمیل پرونده به منظور اخذ مجوز پارک علم و فناوری ملی کشاورزی از شورای گسترش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - در بخش ترویج: توسعه و نفوذ فناوری در بخش کشاورزی با محوریت ارتقای بهره‌وری عوامل تولید، پیاده‌سازی نظام نوین ترویج و انتقال فناوری - ارائه آموزش‌های عمومی مورد نیاز کشاورزان خرد از طریق رسانه‌های جمعی به</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۶۱

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>خصوص صدا و سیما (تولید و پخش ۳۸۶ عنوان برنامه ۴۵ دقیقه‌های در شبکه‌های یک و آموزش سیما و تولید و پخش بالغ بر ۱۳۰ هزار دقیقه برنامه رادیویی و ۲۵ هزار دقیقه برنامه تلویزیونی در شبکه‌های استانی)- انتقال تجارب و یافته‌های تحقیقاتی قابل ترویج ۱۵ ساله اخیر سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی به عرصه- توانمندسازی اشتغال محور مبتنی بر ترویج زنجیره ارزش بخش کشاورزی- ساماندهی مراکز جهاد کشاورزی (به منظور تجهیز مراکز جهاد کشاورزی در سال ۹۶ تعداد ۱۳۲ دستگاه خودرو (وانت دوکابینه) خریداری شده و تعداد ۲۳ دستگاه در حال خریداری می باشد. همچنین ۲۹۴۰ دستگاه رایانه با اعتبارات سال ۹۵ خریداری و در سال ۹۶ به مراکز ارسال شده است.) توانمندسازی مروجان مسئول پهنه و شبکه عامل ترویج (اجرایی دوره‌های آموزشی ملی تربیت مروج</p>					

۶۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>متخصص به تعداد ۱۵۵۰ نفر روز و اجرای دوره‌های آموزش مهارتی شامل ۲۶۰۴۰ نفر روز اجرا شده و ۲۳۱۷۲۰ نفر روز در حال اجرا و ادامه‌دار) - ترویج بهره‌وری و مصرف بهینه آب در بخش کشاورزی - پشتیبانی ترویجی و آموزشی برنامه‌های اقتصاد مقاومتی بخش کشاورزی در قالب رسانه‌های جمعی و اجتماعی - راه اندازی فاز نخست سامانه مدیریت دانش در سال ۹۶</p>		
۲۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ج	توسعه کشت محصولات سالم و محصولات زیستی (ارگانیک)، اعمال استانداردهای ملی کنترل کیفی تولیدات و فرآورده‌های کشاورزی گسترش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماری‌های گیاهی، مصرف بهینه سم و کود و حمایت از درمانگاه‌های گیاه‌پزشکی در راستای ارتقای سلامت انسان و جامعه	سازمان حفظ نباتات	<p>اقدامات سازمان حفظ نباتات: فهرست سموم مجاز کشاورزی (۹ مورد توصیه شده) همواره و به طور قانونمند به هنگام ثبت سموم در فهرست سموم مجاز کشور که توسط هیئت نظارت بر سموم به ریاست سازمان حفظ نباتات با حضور نمایندگان (وزارت بهداشت - درمان و آموزش پزشکی و...) در سازمان حفظ نباتات تشکیل می‌گردد، تعیین و مصوب گشته و اطلاع‌رسانی‌های لازم به واحدهای مربوطه سازمان‌های</p>	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۶۳

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>جهاد کشاورزی استان‌ها و در نهایت بهره‌برداران نیز صورت می‌گیرد. (تعداد سم جدید ثبت شده (۱۶۵ مورد)، تعداد سم جدید ارزیابی شده (۷۱ مورد)، تعداد سم جدید رد شده (۲۸ مورد)) - در خصوص ممنوعیت عرضه محصولاتی که به صورت غیرمجاز از سموم استفاده کرده‌اند با عنایت به بازدیدها، ارزیابی‌ها و گزارش‌های واصله در مورد عرضه سموم غیرمجاز، ضمن بررسی موضوع نسبت به اطلاع‌رسانی‌های همه‌جانبه در خصوص سموم غیرمجاز، (قاچاق، ثبت شده و...) اقدام تا ضمن جلوگیری از مصرف این‌گونه سموم سایر اقدامات حقوقی و قضایی و... هماهنگ با مسئولیت‌های سایر ارگان‌های ذی‌ربط نظیر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و شهرداری‌ها (منطبق با ماده ۲۸ آیین‌نامه اجرایی قانون حفظ نباتات)، نیروی انتظامی، سازمان تعزیرات حکومتی، سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، ستاد</p>					

۶۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>مبارزه با قاچاق کالا و ارز و ... و جلوگیری از ورود و عرضه این اقلام و عرضه محصولات کشاورزی که در فرآیند تولید آن‌ها از این سموم استفاده شده است نیز معمول گردد. در خصوص اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی در زمینه کاهش استفاده از سموم لازم به ذکر است با توجه به اجرای عملیات MRM (مدیریت تلفیقی آفات) و رویکرد ثبت سموم کم‌خطر با دوز پایین در راستای کاهش مصرف سموم پرخطر، نه تنها فرهنگ‌سازی لازم با بهره‌گیری از خدمات کلینیک‌های گیاه پزشکی در ترویج اجرای برنامه‌های MRM برای کنترل عوامل خسارت‌زای گیاهی صورت گرفته است، بلکه تداوم دو اقدام اساسی ذیل معمول شده است. ۱- ثبت سموم کم‌خطر (۱۷ مورد) ۲- بهره‌گیری هوشمندانه از تعرفه واردات سموم (اعم از تکنیکالها و سموم آماده مصرف) با رویکرد کاهش واردات سموم پرخطر و لحاظ نمودن ۵۰dl سموم برای ردیف تعرفه و به تبع آن اخذ</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۶۵

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>عوارض بیشتری دریافت گردد- اقدامات الزام ثبت یک سم جدید کم خطر برای متقاضیان دریافت پروانه فعالیت جهت فرمولاسوری سموم و یا واردات سموم آماده مصرف اجرا گردید. (میزان واردات سم آماده مصرف ۷۵۸۸۰۰۰ کیلوگرم و میزان واردات سموم تکنیکال ۸۴۲۷۰۰۰ کیلوگرم می باشد که از سم تکنیکال وارداتی میزان ۲۴۶۲۲۰۰۰ کیلوگرم/لیتر سموم آماده مصرف به دست می آید.) ضمناً پروژه سازماندهی فروشگاه های غیرمجاز سموم با جدیت تمام در سطح کشور انجام و پیگیری گردید. (تعداد فروشگاه های سموم در سطح کشور ۷۸۵۰ باب می باشد.) با عنایت به اجرای عملیات NIM و به تبع آن مصرف بهینه سموم اطلاعات کامل و مدون از طریق دفتر پیش آگاهی و مهار عوامل خسارتزا قابل اخذ و دسترسی خواهد بود. تأکید ویژه بر اجرای شیوه های حفظ و حمایت از دشمنان</p>					

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>طبیعی آفات در مزارع و باغات کشور-ارائه خدمات فنی و کارشناسی توسط بخش غیردولتی به کشاورزان با سیاست اعطای یارانه به بخش غیردولتی در جهت توسعه مبارزه بیولوژیک و غیرشیمیایی در کشور-تاکید ویژه بر اجرای شیوه‌های حفظ و حمایت از دشمنان طبیعی آفات در مزارع و باغات کشور-ارائه خدمات فنی و کارشناسی توسط بخش غیردولتی به کشاورزان با سیاست اعطای یارانه به بخش غیردولتی در جهت توسعه مبارزه بیولوژیک و غیرشیمیایی در کشور-حمایت از تولید انبوه عوامل و فرآورده های کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی در کشور با اتخاذ سیاست اعطای تسهیلات یارانه‌ای به منظور ترغیب بخش خصوصی به احداث و تجهیز و راه‌اندازی مراکز تولید و فراوری این گونه عوامل- سوق دادن بخشی از یارانه های سموم به سمت توسعه کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی آفات-</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۶۷

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>تحت پوشش قرار دادن محصولاتی که مصرف تازه خوری داشته و یا راهکارهای مؤثری جهت کنترل آفات آن وجود ندارد- مثل ساقه خوارها- فراهم سازی زمینه ورود تکنولوژیهای برتر برای تولید عوامل و فرآورده های کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی به کشور با اتخاذ سیاست حمایت از سرمایه گذاری بخش داخلی و خارجی- فراهم سازی زمینه اجرای عملیات کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی در سطح بیش یک میلیون هکتار از اراضی کشور توسط بخش غیردولتی. جایگزینی روش های کنترل شیمیایی و مخاطره آمیز برای انسان و محیط زیست با روش های کنترل بیولوژیک و غیرشیمیایی سازگار با محیط زیست در ۱۴ نوع محصول زراعی و باغی کشور- کاهش مصرف سموم در بیش از یک میلیون هکتار از مزارع کشور با اجرای عملیات کنترل بیولوژیک و غیر شیمیایی- ارتقاء یافتن سطح علمی و دانش فنی مولدین</p>					

۶۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					محصولات کشاورزی و جلب مشارکت آنان در اجرای برنامه و آشنایی آنها با متدهای نوی کنترل آفات.		
۳۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ج	ممنوعیت هرگونه رهاسازی، تولید، واردات و مصرف محصولات تراریخته، در چهارچوب قانون ایمنی زیستی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۷/۵/۱۳۸۸ با رعایت مقررات و موازین ملی و بین‌المللی که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی	با توجه به ماده (۴) قانون ایمنی زیستی مصوب ۲۱/۵/۱۳۸۸ مجلس شورای اسلامی کلیه امور مرتبط با کشاورزی و منابع طبیعی در حوزه استفاده از فناوری زیستی جدید به عهده وزارت جهاد کشاورزی گذاشته شده است. شیوه‌نامه واردات، صادرات، ترانزیت، رهاسازی و تولید تجاری موجودات زنده تغییر شکل یافته ژنتیک توسط این وزارت خانه بر اساس نامه شماره ۲۰-۲۹۱۳۱/۰ مورخ ۲۸/۹/۹۴ ابلاغ شده است. در این کمیته علاوه بر نمایندگان واحدهای مرتبط وزارت متبوع نماینده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نماینده انجمن ایمنی زیستی نیز حضور دارند. در حوزه واردات محصولات تراریخته کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که قصد واردات محصولات تغییر شکل یافته ژنتیک در حوزه	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۶۹

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>کشاورزی را دارند ملزم به کسب مجوز از این کمیته می‌باشند. در کلیه درخواست‌ها لازم است مشخصات کالا از نظر تراریختگی درج شود و با توجه به دستورالعمل مصوب کمیته مدارک بررسی شده و در صورت احراز شرایط، مجوز برای آن صادر می‌شود. علاوه بر این برای اطمینان از صحت تراریختگی، در زمان واردات دانه تراریخته، نمونه‌برداری انجام و برای ارزیابی به آزمایشگاه مورد تأیید وزارت ارسال می‌شود. بررسی گیاهان تراریخته و نحوه واردات و تولید در کشور در ۳۱ جلسه کارشناسی صدور مجوز انجام و دستورالعمل برای تأیید رخدادهای مجاز ذرت برای واردات به کشور تدوین شده است و ۱۸۰ مورد درخواست ذرت تراریخته مورد بررسی قرار گرفته است. دستورالعمل برای نحوه نمونه‌برداری از ذرت وارداتی تهیه و تراریختگی نمونه‌های ذرت وارداتی ارسال شده توسط سازمان دامپزشکی</p>					

۷۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>ارزیابی شده است. برگزاری جلسه برای اطلاع رسانی قوانین حمل و نقل محصولات تراریخته با شرکت های واردکننده دانه ذرت انجام شده است. همکاری در راه اندازی سامانه متمرکز مجوزهای تجارت خارجی انجام و تراریختگی ذرت های وارد شده به کشور که در ثبت سفارش به عنوان تراریخته درخواست شده بودند بررسی گردیده است. درخواست رهاسازی پنبه تراریخته و پیگیری لازم از سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بررسی شده است. دانه هایی که به صورت فله وارد کشور می شوند برچسب گذاری گردیده و نحوه حمل و نقل دانه های ذرت تراریخته انجام شده است. تراریختگی در گواهی بهداشت محصولات تراریخته توسط سازمان دامپزشکی کشور درج گردیده است. تعرفه ارزیابی آزمایشگاهی رخداد ذرت پیشنهاد شده است. جلسه با وزارت راه و</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۷۱

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		شهرسازی در رابطه با نحوه حمل و نقل محصولات تراریخته تشکیل شده است. پیگیری درج عبارت این محموله حاوی محصول تراریخته است در بارنامه های صادر شده در پایانه های گمرک وزارت راه و شهرسازی به عمل آمده است. زمان انجام آزمایشات در UCV و CVC فرآیند رهاسازی رخدادهای تراریخته تعیین شده است.					
-	-	با توجه به ماده (۴) قانون ایمنی زیستی مصوب ۲۱/۵/۱۳۸۸ مجلس شورای اسلامی کلیه امور مرتبط با کشاورزی و منابع طبیعی در حوزه استفاده از فناوری زیستی جدید به عهده وزارت جهاد کشاورزی گذاشته شده است. شیوه نامه واردات، صادرات، ترانزیت، رهاسازی و تولید تجاری موجودات زنده تغییر شکل یافته ژنتیک توسط این وزارت در نامه شماره ۲۹۱۳۱/۰۲۰ مورخ ۲۸/۹/۹۴ ابلاغ شده است. در این کمیته علاوه بر نمایندگان واحدهای مرتبط وزارت متبوع نماینده	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی	دولت موظف است اقدام لازم برای آزمایش مواد غذایی وارداتی و فرآورده های غذایی وارداتی را جهت تشخیص مواد تراریخته به عمل آورد و با اطلاع رسانی مردم را از مواد غذایی تراریخته با خبر ساخته و خطرات احتمالی این مواد را آزمایشات معتبر معلوم می شود به مردم اعلام نماید.	ماده ۳۱ / ج / تبصره	قانون برنامه ششم توسعه	۳۱

۷۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نماینده انجمن ایمنی زیستی نیز حضور دارند. در حوزه واردات محصولات تراریخته کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که قصد واردات محصولات تغییر شکل یافته ژنتیک در حوزه کشاورزی را دارند ملزم به کسب مجوز از این کمیته می‌باشند. در کلیه درخواست‌ها لازم است مشخصات کالا از نظر تراریختگی درج شود و با توجه به دستورالعمل مصوب کمیته مدارک بررسی شده و در صورت احراز شرایط، مجوز برای آن صادر می‌شود. علاوه بر این برای اطمینان از صحت تراریختگی، در زمان واردات دانه تراریخته، نمونه برداری انجام و برای ارزیابی به آزمایشگاه مورد تأیید وزارت ارسال می‌شود. بررسی گیاهان تراریخته و نحوه واردات و تولید در کشور در ۳۶ جلسه کارشناسی صدور مجوز انجام و دستورالعمل برای تأیید رخدادهای مجاز ذرت برای واردات به</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۷۳

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		کشور تدوین شده است و ۱۸۰ مورد درخواست ذرت تراریخته مورد بررسی قرار گرفته است. دستورالعمل برای نحوه نمونه برداری از ذرت وارداتی تهیه و تراریختگی نمونه های ذرت وارداتی ارسالی شده توسط سازمان دامپزشکی ارزیابی شده است. برگزاری جلسه برای اطلاع رسانی قوانین حمل و نقل محصولات تراریخته با شرکت های واردکننده دانه ذرت انجام شده است. همکاری در راه اندازی سامانه متمرکز مجوزهای تجارت خارجی انجام و تراریختگی ذرت های وارد شده به کشور که در ثبت سفارش به عنوان تراریخته درخواست شده بودند بررسی گردیده است. درخواست رهاسازی پنبه تراریخته و پیگیری لازم از سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بررسی شده است. دانه هایی که به صورت فله وارد کشور می شوند برچسب گذاری گردیده و نحوه					

۷۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>حمل و نقل دانه‌های ذرت تراریخته انجام شده است. تراریختگی در گواهی بهداشت محصولات تراریخته توسط سازمان دامپزشکی کشور درج گردیده است. - تعرفه ارزیابی آزمایشگاهی رخدادهای ذرت پیشنهاد شده است. جلسه با وزارت راه و شهرسازی در رابطه با نحوه حمل و نقل محصولات تراریخته تشکیل شده است. پیگیری درج عبارت این محموله حاوی محصول تراریخته است در بارنامه‌های صادر شده در پایانه‌های گمرک وزارت راه و شهرسازی به عمل آمده است. زمان انجام آزمایشات در UCV و CVC فرآیند رهاسازی رخدادهای تراریخته تعیین شده است.</p>					
-	-	بررسی در حوزه مرتبط با موضوع	-	<p>اخذ عوارض از انواع چربی‌های وارداتی دارای اسیدهای چرب اشباع و غیراشباعی (ترانس) بیش از حد مجاز و نوشابه‌های گازدار مصرفی و صرف منابع حاصل از آنها در جهت افزایش سرانه شیر، میزان مصرف و نحوه هزینه در بودجه</p>	ماده ۳۱ / ح	قانون برنامه ششم توسعه	۳۳

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۷۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			سالانه با رعایت ماده (۴۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۴/۱۲/۱۳۹۳ مشخص خواهد شد.				
۳۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / خ	انجام ایمن‌سازی (واکسیناسیون) دام‌های سبک و سنگین و پرداخت یارانه مورد نیاز آن‌ها مطابق قانون بودجه سالانه	سازمان دامپزشکی کشور	در سال ۹۶ مبلغ ۶۶۰ میلیارد ریال از محل اعتبارات ردیف سازمان دامپزشکی کشور - خرید واکسن و واکسیناسیون دام - مصوب و مبلغ ۵۷۲۹۹۶ میلیون ریال تخصیص یافته است. همچنین مبلغ ۳۷۵/۷۳ میلیارد ریال از محل ردیف ۲- ۵۲۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۹۶ (یارانه) نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی) بابت این موضوع پرداخت شده است. در سال ۹۶ واکسیناسیون ۲۴۵۴۸۲۷۸۱ مورد انواع دام انجام شده است که شرح آن جدول شماره (۲) پیوست آمده است.	-	-
۳۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / د	راه‌اندازی زیرساخت شناسه گذاری، بازنامه الکترونیکی و رهگیری کالا و نهاده رهگیری و دامی صنعتی و نیمه‌صنعتی تا رسیدن به مصرف‌کننده نهایی در روزآمد کردن شناسه این کالاها	سازمان‌های دامپزشکی کشور و حفظ نباتات و معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی	اقدامات انجام گرفته از طرف معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی وزارت متبوع درخصوص این بند به شرح زیر می‌باشد: تعریف پروژه سامانه رهگیری مورد اشاره آیین‌نامه اجرایی شناسه‌ها و رهگیری کالا موضوع ماده (۱۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز-	-	-

۷۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>حضور فعال نمایندگان وزارت متبوع در جلسات متعدد کارگروه تشکیل شده در وزارت صنعت، معدن و تجارت در این خصوص و مذاکره برای هر کالا و پیگیری تهیه و تصویب فیلهای توصیفی برای کالاهای مورد نظر- در گام نخست؛ تهیه و تصویب فیلهای توصیفی تهیه برای کالاهای کشاورزی اولویت اول آئین نامه شامل: غلات (گندم، جو، برنج و ذرت)، دانه‌های روغنی، کنجاله، روغن، چای، شکر، سموم و کود شیمیایی، دام زنده، گوشت سفید و قرمز، دارو و واکسن‌های دامی-تهیه دستورالعمل نحوه اخذ و درج شناسه‌ها و تاریخ الزام استفاده از آن در فرآیندهای تجاری کشور شامل ثبت سفارش، ترخیص، حمل و نقل و انبارش. براساس این دستورالعمل در حال حاضر مرکز فن آوری اطلاعات و ارتباطات وزارت متبوع در حال اخذ بخشی از شناسه کالاهای کشاورزی می باشد. در نتیجه اقدامات مذکور؛ تاکنون، شناسه ۲۳۳</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۷۷

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>کالای تولیدی و ۱۲۲ شناسه کالای وارداتی از طریق سامانه مربوطه ثبت و اخذ گردیده است. اقدامات انجام گرفته از طرف سازمان دامپزشکی کشور؛ راه‌اندازی زیرساخت شناسه گذاری، بارنامه الکترونیک و رهگیری کالا و... در سامانه دامپزشکی صورت پذیرفته است (کد NIC) کد دامپزشکی ایران (دریافت و این کد در سامانه حمل و نقل مورد ردیابی قرار می‌گیرد و با اتصال سامانه حمل و نقل بهداشتی (قرنطینه) با سامانه راهداری ردهی محصولات انجام می‌گیرد که به صورت گام‌به‌گام در حال انجام است) - تمامی کالاهای دارویی و قرنطینه‌ای سازمان در فهرست کالاهای مشمول این بند قرار دارند. اقدامات سازمان حفظ نباتات: اقدام برای تدوین سند توسعه دولت الکترونیک - ایجاد امکانات اتصال به سامانه ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز و هماهنگی راه‌اندازی ابر اختصاصی وزارت جهاد کشاورزی (سامانه MGP)</p>					

۷۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		مربوط به ایجاد ارتباط با قرنطینه‌های گیاهی مرزی کشور) در سطح ملی و دسترسی سامانه کاوا (سامانه مشترک بین پست‌های قرنطینه مرزی با ستاد سازمان حفظ نباتات) در این ابر (در بیش از ۲۰۰ نقطه) - اقدام برای شناسنامه‌دار کردن خدمت و ارائه آن‌ها در قالب دولت الکترونیک (۳۲ استان) - اقدام برای راه‌اندازی سامانه جامع حفظ نباتات با نام سامانه جامع پایش عوامل خسارتزای گیاهی (۳۲ استان) - اقدام برای اتصال امن به سامانه پنجره تجارت فرامرزی گمرک در ستاد و پست‌های قرنطینه مستقر در گمرکات					
-	-	اقدامات انجام گرفته از طرف معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی وزارت متبوع در خصوص این بند به شرح زیر می باشد: تعریف پروژه سامانه رهگیری مورد اشاره آیین‌نامه اجرایی شناسه‌ها و رهگیری کالا موضوع ماده (۱۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز - حضور فعال نمایندگان وزارت متبوع در جلسات متعدد	سازمان دامپزشکی کشور، سازمان حفظ نباتات و معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی، فهرست کالاهای مشمول این بند را اعلام می‌نماید.	ماده ۳۱ / د / تبصره	قانون برنامه ششم توسعه	۲۵

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۷۹

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>کارگروه تشکیل شده در وزارت صنعت، معدن و تجارت در این خصوص و مذاکره برای هر کالا و پیگیری تهیه و تصویب فیله‌های توصیفی برای کالاهای مورد نظر- در گام نخست؛ تهیه و تصویب فیله‌های توصیفی تهیه برای کالاهای کشاورزی اولویت اول آئین نامه شامل: غلات (گندم، جو، برنج و ذرت)، دانه‌های روغنی، کنجاله، روغن، چای، شکر، سموم و کود شیمیایی، دام زنده، گوشت سفید و قرمز، دارو و واکسن‌های دامی-تهیه دستورالعمل نحوه اخذ و درج شناسه‌ها و تاریخ الزام استفاده از آن در فرآیندهای تجاری کشور شامل ثبت سفارش، ترخیص، حمل و نقل و انبارش. براساس این دستورالعمل در حال حاضر مرکز فن آوری اطلاعات و ارتباطات وزارت متبوع در حال اخذ بخشی از شناسه کالاهای کشاورزی می باشد. در نتیجه اقدامات مذکور؛ تاکنون، شناسه ۲۳۳ کالای تولیدی و ۱۲۲ شناسه کالای وارداتی از طریق سامانه</p>					

۸۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>مربوطه ثبت و اخذ گردیده است. اقدامات انجام گرفته از طرف سازمان دامپزشکی کشور؛ راهاندازی زیرساخت شناسه گذاری، بارنامه الکترونیکی و رهگیری کالا و... در سامانه دامپزشکی صورت پذیرفته است (کد MIC) کد دامپزشکی ایران (دریافت و این کد در سامانه حمل و نقل مورد ردیابی قرار می گیرد و با اتصال سامانه حمل و نقل بهداشتی (قرنطینه) با سامانه راهداری ردهی محصولات انجام می گیرد که به صورت فاز به فاز در حال انجام می باشد)- تمامی کالاهای دارویی و قرنطینه‌ای سازمان در فهرست کالاهای مشمول این بند قرار دارند. اقدامات سازمان حفظ نباتات: اقدام برای تدوین سند توسعه دولت الکترونیک- ایجاد امکانات اتصال به سامانه ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز MGPM و هماهنگی راهاندازی ابر اختصاصی وزارت جهاد کشاورزی (سامانه مربوط به ایجاد ارتباط با قرنطینه‌های گیاهی</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۸۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>مرزی کشور) در سطح ملی و دسترسی سامانه کاوا (سامانه مشترک بین پست‌های قرنطینه مرزی با ستاد سازمان حفظ نباتات) در این ابر (در بیش از ۲۰۰ نقطه)-اقدام برای شناسنامه‌دار کردن خدمت و ارائه آن‌ها در قالب دولت الکترونیکی (۳۲ استان)-اقدام برای راه‌اندازی سامانه جامع حفظ نباتات با نام سامانه جامع پایش عوامل خسارتزای گیاهی (۳۲ استان)- اقدام برای اتصال امن به سامانه پنجره تجارت فرامرزی گمرک در ستاد و پست‌های قرنطینه مستقر در گمرکات</p>		
۳۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ر	تکمیل زنجیره تولید محصولات کشاورزی از طریق اعطای کمک‌های فنی- اعتباری به تشکل‌های فراگیر کشاورزی و روستایی	معاونت‌های توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی و امور باغبانی	<p>معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۶ در راستای زمینه گسترش و تکمیل زنجیره‌های ارزش و با توجه به اهمیت صنایع سردخانه‌ای و انبارداری به عنوان یکی از زیرساخت‌های اصلی توسعه زنجیره‌ها اقدامات زیر را انجام داده است: شناسایی و تعیین اولویت‌های استانی در حوزه صنایع</p>	-	-

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>سردخانه‌های و انبارداری و توسعه تعامل با سرمایه‌گذاران بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در صنایع مذکور - تعامل با سازمان برنامه و بودجه و بانکها و سوق دادن منابع تسهیلاتی بخش کشاورزی برای طرح‌های صنایع تبدیلی متناسب با تقاضا و ظرفیت منطقه‌های صنایع کشاورزی و فراهم نمودن زمینه‌های قانونی برای بهره‌مندی صنایع تبدیلی از تسهیلات ویژه بخش کشاورزی ازجمله استفاده از منابع صندوق توسعه ملی به طوریکه در سال ۹۶ ظرفیت سردخانه‌ها به میزان ۲۲۱ هزار تن و ظرفیت انبارهای فنی به میزان ۳۰ هزار تن و ظرفیت سیلوها به میزان ۹۶۷ هزار تن افزایش یافته است. همچنین اعطای کمک‌های فنی و اعتباری مربوط به تشکیل تشکل‌های فراگیر کشاورزی، یک مورد صندوق ملی و محصولی مربوط به نپال در سال ۹۶ با انتخاب هیئت مدیره صندوق از سوی</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۸۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					اعضا و سرمایه گذاری ۵ میلیارد ریال تشکیل گردیده است و پیگیری جهت تصویب و ساماندهی صندوق ملی محصولی در زیربخش باغبانی برای محصولات باغی انگور، کشمش و پسته از طرف معاونت امور باغبانی وزارت جهاد کشاورزی انجام شده است.		
۳۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ز	دولت مکلف است برای حصول شاخص‌های معین شده در جدول ذیل در جهت امنیت غذایی، سلامت و غنی‌سازی محصولات کشاورزی و توسعه صنایع کشاورزی در زنجیره های عرضه، اقدام کند.	وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه	گزارش این بند در اجزاء مربوطه قید شده است.	-	-
۳۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ز / جدول شماره ۵	- اهداف کمی راهبرد ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی صرفه‌جویی در مصرف آب کشاورزی و اعمال مدیریت تقاضا	معاونت آب و خاک	میزان توسعه سامانه‌های نوین آبیاری و احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی در سال ۹۶ برابر با ۳۳۷ هزار هکتار می‌باشد که در مقایسه با میزان مصوب برنامه (۵۰۰ هزار هکتار) ۶۷,۴ درصد اهداف برنامه را پوشش داده است. - در سال ۹۶ مجوز ایجاد و تشکیل ۶۲ تشکل آب صادر شده است که در مقایسه با تعداد تشکل	عدم تطابق اعتبارات و عدم هماهنگی در اجرای هم‌زمان طرح توسعه روش‌های نوین آبیاری و طرح تعادل بخشی آب‌های زیرزمینی عدم کاهش حبابه بهره‌برداران به ازای آب صرفه‌جویی شده در اثر اجرای روش‌های نوین آبیاری عدم ایجاد و ساماندهی تشکل‌های کشاورزی	-

۸۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					مصوب برنامه (۱۸۰) تشکیل) به ۳۴,۴ درصد هدف برنامه رسیده است. - میزان اصلاح و بهبود خاک کشاورزی در سال ۹۶ برابر ۱۸۵ هزار هکتار می-باشد که در مقایسه با مصوب برنامه (۵۰۰ هزار هکتار) فقط توانسته به ۳۷ درصد هدف برنامه برسد.		
۳۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ز / جدول شماره ۶	- اهداف کمی راهبرد امنیت غذایی، سلامت و غنی سازی محصولات کشاورزی (بخش زراعت)	معاونت امور زراعت	<p>- میزان تولید گندم در سال ۹۶ برابر با ۱۲۴۰۰ هزار تن می باشد که نسبت به مصوب برنامه (۱۱۸۰۰ هزار تن) ۱۰۵,۱ درصد هدف برنامه را پوشش داده است. - در سال ۹۶ میزان تولید جو ۳۰۰۰ هزار تن می باشد که در مقایسه با میزان مصوب (۲۸۹۰ هزار تن) به ۱۰۳,۸ درصد هدف برنامه رسیده است. - تولید شلتوک در سال ۹۶ برابر با ۳۲۰۰ هزار تن می باشد که نسبت به میزان مصوب برنامه (۲۹۴۹ هزار تن) ۱۰۸,۵ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. - میزان تولید ذرت دانه ای سال ۹۶ برابر با ۱۰۵۰ هزار تن می-باشد که در مقایسه با مصوب برنامه (۲۱۰۰ هزار تن) فقط توانسته ۵۰ درصد هدف برنامه را محقق نماید. - در</p>	فقنان مدیریت یکپارچه اراضی کشاورزی و ضعف مدیریت مؤثر در ساماندهی تشکل های بهره برداران کشاورزی با هدف مدیریت یکجا کشتی ناکافی بودن منابع اعتباری مورد نیاز	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۸۵

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>سال ۹۶ میزان تولید ذرت علوفه‌های ۱۱۰۰۰ هزار تن می‌باشد که ۱۰۶۸ درصد هدف برنامه (مصوب برنامه ۱۰۲۹۸ هزار تن) را تحقق بخشیده است. - تولید محصول چغندر قند به ۸۱۰۰ هزار تن رسیده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۵۵۰۸ هزار تن) به ۱۴۷,۱ درصد هدف برنامه رسیده است. - میزان تولید حیوانات در سال ۹۶ برابر ۷۲۱ هزار تن می‌باشد که در مقایسه با ۷۰۰ هزار تن مصوب برنامه ۱۰۳ درصد هدف برنامه را برآورده نموده است. - در سال ۹۶، ۱۸۰ هزار تن و ش تولید شده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۲۵۰ هزار تن) ۷۲ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. - تولید کلزا در سال ۹۶ به ۱۸۱ هزار تن رسیده است که نسبت به مصوب برنامه (۲۲۸ هزار تن) فقط ۷۹,۴ درصد هدف برنامه را پوشش داده است. - در سال ۹۶ محصول سویا به میزان ۹۱ هزار تن تولید شده است که ۵۱,۷ درصد هدف برنامه (با مصوب ۱۷۶ هزار تن) را تحقق بخشیده است. - تولید سایر</p>					

۸۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق		
						عوامل عدم تحقق	توضیحات	
					دانه‌های روغنی (شامل آفتابگردان روغنی، گلرنگ و کنجد) به ۵۸ هزار تن رسیده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۹۳ هزار تن) ۶۲٫۴ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. - در سال ۹۶ میزان تولید نیشکر به ۷۸۰۰ هزار تن می‌باشد که نسبت به مصوب برنامه (۶۷۳۲ هزار تن) ۱۱۵٫۹ درصد هدف برنامه را پوشش داده است. - تولید سیب زمینی در سال ۹۶ به ۵۱۳۷ هزار تن رسیده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۵۲۷۲ هزار تن) حدود ۹۷٫۴ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. - میزان تولید محصولات علوفه‌ای در سال ۹۶ برابر ۹۶۰۳ هزار تن است که توانسته است ۹۵٫۸ درصد هدف برنامه (مصوب ۱۰۰۲۰ هزار تن) را برآورده نماید.			
۴۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / جدول شماره ۷	- اهداف کمی راهبرد امنیت غذایی، سلامت و غنی‌سازی محصولات کشاورزی (باغبانی، دام، طیور و آبزیان)	معاونت‌های امور باغبانی، امور تولیدات دامی و سازمان شیلات ایران	- افزایش تولید گوشت طیور در سال ۹۶ به میزان ۲۲۳۶ هزار تن بوده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۲۱۷۹ هزار تن) ۱۰۲٫۶ درصد هدف برنامه را پوشش داده است. - در سال ۹۶ افزایش تولید گوشت قرمز به ۸۳۸	تاخیر در تخصیص بودجه/تقدینگی/اعتبارات فقدان مدیریت یکپارچه اراضی کشاورزی و ضعف مدیریت مؤثر در ساماندهی تشکل‌های بهره‌برداران کشاورزی با هدف مدیریت یکجا کشتی ناکافی بودن منابع اعتباری مورد نیاز	-	

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۸۷

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>هزار تن رسیده است که نسبت به میزان مصوب (۸۱۹ هزار تن) ۱۰۲,۳ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. - افزایش تولید تخم مرغ (تجاری و بومی) در سال ۹۶ به ۸۸۷ هزار تن رسیده است که توانسته ۹۳,۳ درصد هدف برنامه (مصوب ۹۵۱ هزار تن) را پوشش دهد. - در سال ۹۶ میزان افزایش تولید شیر برابر ۱۰۱۵۰ هزار تن می باشد که در مقایسه با مصوب برنامه (۹۶۵۲ هزار تن) ۱۰۵,۲ درصد هدف برنامه را برآورده نموده است. - تولید محصولات باغبانی در سال ۹۶ به ۲۲,۵ میلیون تن رسیده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۱۷,۷ هزار تن) ۱۲۷,۱ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. - ۱۶۱۰ هکتار گلخانه جدید در سال ۹۶ احداث شده است که توانسته است ۸۰,۵ درصد هدف برنامه (مصوب ۲۰۰۰ هکتار) را پوشش دهد. - در سال ۹۶ میزان صید و صیادی در آب‌های شمال و آب‌های جنوب به ترتیب برابر با ۴۰۰۳۸</p>					

۸۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					تن و ۵۴۰۰۰۰ تن می باشد که ۱۰۰ هدف برنامه را محقق نموده است. - میزان آبی پروری (یا تأکید بر پرورش ماهی در قفس در آبهای آزاد) در سال ۹۶ برابر ۴۷۱۲۵۰ تن می باشد که ۱۰۰ درصد هدف برنامه را برآورده نموده است. - در سال ۹۶ رهاسازی بچه ماهی و میگو جهت بازسازی ذخایر به میزان ۳۵۱ میلیون قطعه انجام شده است که برابر ۱۰۱٫۷ درصد هدف برنامه (مصوب ۳۴۵ میلیون قطعه) است. از این مقدار تعداد ۳۰۸ میلیون قطعه مربوط به بچه ماهی و تعداد ۴۳ میلیون قطعه مربوط به میگو است.		
۴۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ز / جدول شماره ۸	- اهداف کمی راهبرد حفاظت و صیانت از منابع طبیعی کشور و توسعه آن در چهارچوب اصول توسعه پایدار	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	- احیای رویشگاه‌های مرتعی و توسعه گیاهان دارویی در سطح ۵۲۰ هزار هکتار در سال ۹۶ انجام شده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۱۱۰۰ هزار هکتار) ۴۷٫۳ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. - در سال ۹۶ میزان جنگل کاری و احیای جنگل‌ها ۱۲ هکتار بوده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۱۲۰ هزار	عدم تمایل بخش خصوصی برای همکاری و ورود، کمبود منابع مالی	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۸۹

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>هکتار) فقط ۱۰ درصد هدف برنامه را پوشش داده است. - توسعه زراعت چوب در سال ۹۶ در سطح ۳,۴ هزار هکتار انجام شده است که فقط ۳۴ درصد هدف برنامه (مصوب ۱۰ هزار هکتار) را برآورده نموده است. - میزان عملیات حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی در سال ۹۶ برابر با ۶۶۷۵ هزار هکتار انجام شده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۲۰۰۰۰ هزار هکتار) ۳۳,۴ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. - در سال ۹۶ اجرای عملیات آبخیزداری در سطح ۵۳۲ هزار هکتار انجام شده است که فقط ۴۰,۳ درصد هدف برنامه (مصوب ۱۳۲۰ هزار هکتار) را برآورده نموده است. - عملیات تثبیت شن های روان و مهار کانون های بحرانی فرسایش یادی در سال ۹۶ در سطح ۱۱۸,۵ هزار هکتار انجام شده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۱۶۰ هزار هکتار) ۷۴,۱ درصد اهداف برنامه را پوشش داده است.</p>					

۹۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۴۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۲ / ب / ۱	ایجاد ردیف مستقل پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران محصولات کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی در لوایح بودجه سالانه و پیش‌بینی اعتبار به صورت صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته در طول اجرای قانون برنامه	صندوق بیمه محصولات کشاورزی	اعتبارات صندوق بیمه کشاورزی در سال ۹۶ به شرح زیر می باشد: از محل بند (ج) تبصره (۱۳) قانون بودجه سال ۹۶، مبلغ ۱۳۵۰۰ میلیارد ریال مصوب و مبلغ ۴۵۰۰ میلیارد ریال از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور اختصاص داده شد. مبلغ ۶۴۰ میلیارد ریال اعتبار از محل ردیف منفرقه ۴۰-۵۵۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۹۶ مصوب ولیکن اعتباری از طرف سازمان برنامه و بودجه تخصیص داده نشد. - مبلغ ۵۰ میلیارد ریال اعتبار ردیف ۱۱۴-۵۵۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۹۶ با عنوان پوشش بیمه اجاری کلیه دام‌ها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیر مصوب و مبلغ ۴۲،۵ میلیارد ریال از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور ابلاغ ولیکن اعتباری از طرف آن سازمان تخصیص داده نشد.	ردیف مستقلی در قانون بودجه سال ۹۶ ایجاد نگردید ولیکن اعتبارات مورد نیاز در بند (ج) تبصره (۱۲) (اعتبارات مواد ۱۰ و ۱۲) پیش‌بینی گردید. ناکافی بودن منابع اعتباری تخصیص یافته	-
۴۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۲ / ب / ۲	اصلاح و بهبود خاک کشاورزی و افزایش کربن (ماده آلی) خاک به میزان سالانه پانصد هزار هکتار	معاونت آب و خاک و معاونت امور زراعت وزارت جهاد کشاورزی	در سال ۹۶ عملیات کشاورزی حفاظتی (بی خاک‌ورزی) در سطح ۱۷۰ هزار هکتار انجام شده است. همچنین پیگیری برای ایجاد طرح جدید براساس	عدم بسترسازی مناسب برای اجرای این بند	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۹۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					سازوکار ماده (۳۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) بدین منظور در حال انجام است. از آنجایی که قانون بودجه سال ۹۶ قبل از قانون برنامه ششم توسعه ابلاغ شده است بنابراین عملاً امکان انجام تعهدات موضوعات فوق (جدید) در سال ۱۳۹۶ میسر نبوده است.		
۴۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۲ / ب / ۳	ارائه کمک‌های فنی و اعتباری برای توسعه باغ‌های فرسوده کشور	معاونت امور باغبانی	براساس عنوان ردیف اعتباری کمک‌های فنی و اعتباری اصلاح و توسعه باغات به روش‌های نوین و باغات انگور به روش داربستی و اصلاح و سرشاخه کاری باغات گردو به شماره طبقه‌بندی (۱۳۰۶۰۰۹۰۰۳) در سال ۱۳۹۶، اعطای اعتبار تخصیص یافته در قالب قرارداد عاملیت یارانه کاهش قسمتی از سود تسهیلات بانکی به اشخاص حقیقی و حقوقی، بخش‌های غیردولتی، خصوصی و تعاونی واجد شرایط در زمینه اجرای طرح‌های توسعه، جایگزینی و اصلاح باغات بارور غیراقتصادی، بهبود کیفیت محصولات باغی و تولید نهال استاندارد، یا بانک	عدم مشارکت نهادهای تأمین‌کننده اعتبار برای اجرای این بند	-

۹۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					عامل منعقد گردید. در سال ۹۶ از محل طرح مذکور مبلغ ۴۰۴۵۷۵ میلیون ریال برای پروژه احداث و نگهداری باغ و مبلغ ۱۰۱۵۵۲۸ میلیون ریال تسهیلات بانکی برای این پروژه مصوب شده ولیکن اعتباری از طرف سازمان برنامه و بودجه تخصیص داده نشده است. در سال ۹۶ عملیات اصلاح و نوسازی باغات فرسوده به میزان ۹۵۸۴۴ هکتار توسط بهره‌برداران (خوداجرایی) انجام شده است.		
۴۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / ب / ۴	اختصاص معادل ریالی ده درصد (۱۰٪) ورودی سالانه صندوق توسعه ملی نزد بانک عامل مطابق ضوابط صندوق جهت پرداخت تسهیلات به متقاضیان غیردولتی سرمایه‌گذار بخش کشاورزی، صنایع تبدیلی و تکمیلی این بخش، محیط زیست مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی و احداث سدهای کوچک مطابق بند (۴-۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم و در چهارچوب اساسنامه صندوق توسعه ملی.	معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی	در سال ۹۶ تعداد ۵۹ فقره قرارداد سپرده‌گذاری صندوق توسعه ملی به مبلغ ۴۵۰۹۵ میلیارد ریال در هشت بانک عامل، کشاورزی، ملی، توسعه تعاون، پست بانک، سینا، آینده، رفاه کارگران و سپه در طول سال مذکور جهت اعطای تسهیلات بانکی به طرح‌های بخش کشاورزی، صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی به متقاضیان بخش خصوصی و تعاونی در مناطق برخوردار و کمتر توسعه‌یافته با نرخ سود ۱۴ و ۱۰ به صورت سرمایه‌ای و سرمایه در گردش پرداخت نمایند. به	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۹۳

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		استناد سامانه تسهیلاتی صندوق توسعه ملی از محل منابع سال ۹۶ تا تاریخ ۱/۴/۹۷ مبلغ ۲۳۲۳۲ میلیارد ریال معادل ۵۱٫۵ درصد مبلغ سپرده‌گذاری صندوق توسعه ملی انعقاد قرارداد شده است و با توجه به این که اکثر قراردادهای منعقد از اسفند ماه سال ۹۶ صورت پذیرفته لذا اعتبارات سرمایه‌ای تا شهریورماه سال جاری و سرمایه در گردش تا پایان سال ۹۷ فرصت جذب توسط بانک‌های عامل را دارند.					
-	-	گزارش اقدامات در بندهای مرتبط درج گردیده است.	وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه	دولت مکلف است در اجرای بندهای سوم و ششم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و به منظور متنوع سازی ابزارهای حمایت از بخش کشاورزی، تأمین و تجهیز منابع، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، افزایش صادرات محصولات کشاورزی و ارزش افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی اقدامات ذیل را به انجام برساند:	ماده ۳۳	قانون برنامه ششم توسعه	۴۶
-	ناکافی بودن منابع پیش‌بینی شده	در اول سال ۹۶ سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و معاونت توسعه صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی و معاونت تسهیلات برای	صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی و معاونت توسعه	تخصیص حداقل بیست درصد (۲۰٪) منابع صندوق‌های حمایت از بخش کشاورزی جهت تسهیلات برای	ماده ۳۳ / ب	قانون برنامه ششم توسعه	۴۷

۹۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			صادرات این بخش	بازرگانی و صنایع کشاورزی	سال حدود ۱۹۰۰ میلیارد ریال (۱۳۷۰ میلیارد ریال صندوق‌های استانی و ۵۳۰ میلیارد ریال صندوق‌های تخصصی) به آن افزوده شده است و در نتیجه در پایان سال ۹۶ رقم سرمایه صندوق‌ها ۱۴۶۵۴ میلیارد ریال بوده است. در این میان تعداد ۱۲ صندوق در راستای تحقق اهداف موضوع این بند اقدام به صادرات ۲۲ قلم محصولات تولیدی بخش کشاورزی به ۱۶ کشور به ارزش حدود ۴۲۵ میلیارد ریال از طریق تشکل‌های بخش کشاورزی نمودند. شایان ذکر است ارزش اقلام صادراتی حدود ۳/۳ درصد ارزش سرمایه اول سال ۹۶ و حدود ۳/۲۲ درصد ارزش میزان افزایش سرمایه سال ۹۶ می باشد. اضافه می‌نماید که تحقق این بند منوط به تحقق بند (ج) همان ماده یعنی افزایش سرمایه صندوق‌ها به ۷ درصد ارزش سرمایه گذاری بخش کشاورزی می باشد.		
۴۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / ت	کاهش حداقل ده درصدی (۱۰٪) شکاف قیمت دریافتی تولیدکنندگان و	معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی	پیگیری اجرایی کردن تصویب‌نامه شماره ۵۱۰۲۴ / ت / ۱۰۸۸۰ هـ مورخ ۳/۲/۱۳۹۶ در مورد باراندازها	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۹۵

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		شامل طراحی فرایند و ایجاد نظام یکپارچه تأمین و توزیع محصولات کشاورزی (یاسی، زراعی، دام، طیور و آبزیان) و سازمان‌دهی و توانمندسازی تولیدکنندگان بخش کشاورزی از طریق تجمیع و یکپارچه‌سازی تولیدات کشاورزی در قطب‌های عمده تولید (بارانداز مبدأ) و ... . برخی از این اقدامات شامل: تهیه و تدوین پیش‌نویس دستورالعمل صدور مجوز راه‌اندازی و پروانه بهره‌برداری پایانه فرآورده‌های کشاورزی شامل چرخه کار و چگونگی نظارت از مرحله دریافت درخواست متقاضی راه‌اندازی تا بهره‌برداری و فعالیت پایانه فرآورده‌های کشاورزی - تشکیل جلسات با حضور نمایندگان سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها و سایر دفاتر و واحدهای ستادی ذی‌ربط و ایجاد هماهنگی‌های لازم در مورد الزامات راه‌اندازی این باراندازها در مراکز عمده تولید در هراسان به ویژه استان‌های قطب تولید		قیمت پرداختی مصرف‌کنندگان نهائی این محصولات در طول اجرای قانون برنامه			

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>به تفکیک محصول و شناسایی سطوح زیر کشت، میزان تولید، تقویم کاشت و برداشت برای هر فرآورده در هر استان - راه اندازی ۵ مورد بارانداز فرآورده های کشاورزی در استان های تهران، زنجان و فارس و ۳۳ مورد نیز در دست بررسی قرار دارد. شناسایی تعاونی های فعال و دارای ظرفیت های لازم و آمادگی جهت اجرای وظایف وزارت متبوع در ارتباط با بند ۱-۲ مصوبه مذکور و ایجاد هماهنگی لازم برای ایجاد بارانداز سیب درختی در سردخانه های ۶ هزار تنی سرداب اتحادیه تعاون روستایی شهرستان ارومیه و دو هزار تنی اتحادیه تعاونی روستایی استان آذربایجان غربی - ایجاد بارانداز عرضه مرغ توسط اتحادیه مرغ داران گوسفتی استان خراسان رضوی - ایجاد بارانداز مرکبات از طریق مجتمع انباری ده هزار تنی آکند متعلق به اتحادیه شرکت های تعاونی روستایی ساری و طرح توسعه دو هزار تنی توسعه ای در حال</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۹۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					ساخت - ایجاد بارانداز برنج از طریق مجتمع انباری ۱۵ هزار تنی آمل مجهز به دستگاه بوجاری و باسکول متعلق به اتحادیه شرکت‌های تعاونی روستایی آمل. - معرفی شرکت تعاونی تولید روستایی استان تهران به سازمان میادین میوه و تره بار شهرداری برای عرضه مستقیم در ۱۰ غرفه واگذار شده		
۴۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / ث	پوشش بیمه اجباری کلیه دام‌ها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیردار، پرداخت حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) سهم بیمه‌گر توسط دولت و اجرای برنامه حذف دام در کانون‌های آلوده پس از پیش‌بینی در بودجه سنواتی	صندوق بیمه کشاورزی	مبلغ ۵۰ میلیارد ریال اعتبار ردیف ۱۱۴-۵۵۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۹۶ برای این بند مصوب و ولیکن اعتباری از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور تخصیص داده نشد. در این خصوص علی‌رغم عدم تخصیص منابع مالی پیش‌بینی‌شده در ردیف مذکور، برنامه‌ریزی‌های لازم به منظور فراگیر نمودن بیمه دام از طریق ارائه بیمه پایه در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیردار توسط صندوق بیمه کشاورزی انجام و ادامه پیگیری‌های لازم از طریق معاونت امور دام و سازمان دامپزشکی کشور به منظور توسعه این روش و اجباری	-	کمبود منابع اعتباری مورد نیاز

۹۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					نمودن آن در دستور کار قرار گرفته است که ضروری است با توجه به این بند قانونی منابع پیش‌بینی شده به صورت ۱۰۰ درصد تخصیص یابد.		
۵۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / ج	افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی به هفت درصد (۷٪) از ارزش سرمایه گذاری بخش کشاورزی و افزایش سرمایه بانک کشاورزی مطابق با استانداردهای بین‌المللی از محل فروش املاک مازاد وزارت جهاد کشاورزی و بازپرداخت تسهیلات پرداخت شده از محل حساب ذخیره ارزی و سهم دولت در قالب بودجه سنواتی	صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی	ارزش سرمایه گذاری بخش در پایان برنامه ششم می‌بایست به میزان ۱۱۰۰۰۰ میلیارد ریال برسد یعنی به طور متوسط ۱۹۴۵۰ میلیارد ریال در هر سال برنامه افزایش سرمایه گذاری صورت گیرد. در سال ۹۶ مبلغ ۱۹۰۰ میلیارد ریال افزایش سرمایه یعنی ۱۰ درصد متوسط سالیانه صورت گرفته است که میزان ۸۷۴ میلیارد ریال مربوط به سهم دولت و مابقی سهم آورده بخش خصوصی می باشد. لازم به توضیح است که از محل اعتبار تبصره ۳ ماده ۳۱ قانون احکام دائمی مبلغ ۹۱۱ میلیارد ریال تخصیص یافته، لیکن اسناد خزانه آن به طور کامل تحویل نشده است و مدت‌دار است که تاکنون به حساب افزایش سرمایه منظور نشده است و در صورت عملیاتی شدن، به همراه سهم آورده بخش خصوصی،	عدم تحقق منابع پیش‌بینی شده	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۹۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					حداکثر ۲۰ درصد اعتبار پیش‌بینی شده در این بند محقق خواهد شد.		
۵۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / چ	افزایش سهم سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی در کل سرمایه‌گذاری‌ها به میزان سالانه حداقل دو درصد (۲٪)	موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی	به دلیل عدم انتشار میزان کل سرمایه‌گذاری صورت در کشور در آمارنامه‌های رسمی، محاسبه این بند بعد از انتشار رسمی ارزش کل سرمایه‌گذاری‌های انجام‌گرفته توسط مراجع قانونی محاسبه خواهد گردید.	-	عدم دسترسی به داده‌های استاندارد/قابل استناد
۵۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / ح	ارتقای سطح کلی حمایت از کشاورزی، سالانه تا دو درصد (۲٪) ارزش تولید این بخش	موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی	براساس گزارش تحولات اقتصادی در بخش واقعی سه ماهه اول سال ۹۷ اداره کل اقتصادی بانک مرکزی و مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی میزان کل ارزش تولید محصولات کشاورزی در سال ۹۶ معادل ۲۷۴۰۷۵۳ میلیارد ریال و میزان کل حمایت‌ها از بخش کشاورزی بر اساس جدول عملکرد ردیف‌های متفرقه هزینه‌ای شامل انواع یارانه‌ها و حمایت‌ها از بخش معادل ۲۴۸۶۶ میلیارد ریال معادل ۰٫۹۰۷ درصد از کل ارزش محصولات تولیدی بخش کشاورزی است.	-	کمبود منابع مالی مورد نیاز فقدان هدف‌گذاری و استراتژی مؤثر در راستای ارتقای سطح کلی حمایت کشاورزی عدم شناسایی شاخص‌های حمایتی تأثیرگذار در بخش کشاورزی

۱۰۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۵۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / خ	بخشودگی سود و کارمزد و جریمه وام‌های دریافتی کشاورزان خسارت‌دیده از حوادث غیرمترقبه و امهال اصل وام آنان به مدت سه سال و تعیین میزان خسارت توسط کارگروهی متشکل از جهاد کشاورزی، بانک مربوطه و فرمانداری شهرستان	معاونت برنامه‌ریزی و اقتصادی	کارگروه مورد اشاره این بند و بندهای متناظر آن در قوانین بودجه سال‌های ۹۴ و ۹۵ در کلیه فرمانداری‌های سراسر کشور تشکیل و پرونده‌های متقاضیان امهال بررسی و برآورد بار مالی مرتب بر آن استخراج و از سوی بانک مرکزی طی نامه شماره ۱۸۰۱۷۴/۹۶ مورخ ۱۱/۶/۹۶ به سازمان برنامه و بودجه کشور اعلام گردید. به منظور تعیین تکلیف هزینه‌های مربوط به امهال تسهیلات کشاورزان خسارت‌دیده ناشی از حوادث غیرمترقبه در کمیسیون اقتصاد هیئت دولت، طی ابلاغیه شماره ۱۳۸۵۳۰/۵۳۸۷۶/۲ مورخ ۲/۱۱/۹۶ دبیر محترم کمیسیون مذکور مقرر گردید؛ پیش‌نویس مصوبه‌ای در کارگروهی با مسئولیت سازمان برنامه و بودجه کشور و با حضور نمایندگان بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت جهاد کشاورزی، تدوین و به کمیسیون مذکور جهت طرح در دولت، ارائه گردد. نهایتاً کارگروه مذکور در	عدم تصویب/ ابلاغ بخش‌نامه/ آیین‌نامه	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۰۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					تاریخ ۸/۱۱/۹۶ تشکیل و پیش نویس مورد توافق جهت تعیین تکلیف هزینه های مربوط به امهال تسهیلات کشاورزان خسارت دیده ناشی از حوادث غیرمترقبه تدوین و طی نامه شماره ۱۷۵۴۲۰۳ مورخ ۲۱/۱۲/۹۶ از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور به دبیر محترم کمیسیون اقتصاد هیئت دولت ارسال گردید.		
۵۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / د	تولید و پخش برنامه های آموزشی، ترویجی، مدیریت مصرف آب، بهبود کمی و کیفی محصولات کشاورزی و فرآوری تولیدات، حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی کشور، بهره برداری و انتقال یافته های علمی به بهره برداران، به سفارش و تأمین مالی وزارت جهاد کشاورزی توسط سازمان صدا و سیما	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	برنامه آموزشی مرتبط با این بند توسط سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی وزارت متبوع تولید شده است که به شرح زیر می باشد: مدیریت مصرف آب در ۷۵۰ دقیقه، کشاورزی حفاظتی در ۴۵ دقیقه، کود زیستی در ۶۰ دقیقه و تغذیه گیاهی در ۱۵ دقیقه	-	-
۵۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / ذ	اختصاص حداقل پانزده درصد (۱۵) از متوسط تسهیلات اعطایی بانک های عامل غیر تخصصی کشور به بخش کشاورزی	معاونت برنامه ریزی و اقتصادی	موضوع طی جلساتی از طریق بانک مرکزی پیگیری شده است و گزارش کلی پرداخت تسهیلات بانکی اخذ گردیده است. همچنین مکاتبه لازم با امضاء	عدم همکاری دستگاه های دیگر عدم مشارکت بانک های تأمین کننده اعتبار و مناسب نبودن شرایط متقاضیان	-

۱۰۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					وزیر جهاد کشاورزی با استانداران سراسر کشور صورت گرفته است. بنا بر اطلاعات واصله در سال ۹۶ فقط ۸ درصد اعتبارات کلیه بانک‌ها (مبلغ ۴۹۲۹۰۶ میلیارد ریال) به بخش کشاورزی اختصاص داده شده است. شایان ذکر است مسئولیت اجرای این بند بر عهده بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می باشد.		
۵۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۴	کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که به نحوی در امور تولید، پرورش، نگاهداری، توزیع، حمل و نقل، عرضه، فروش دام زنده و نیز استحصال، تهیه، عمل‌آوری، جمع‌آوری، نگهداری، بسته‌بندی، توزیع، حمل و نقل فرآورده‌های با منشأ دامی و همچنین خوراک دام فعالیت دارند، در صورت تخطی از اجرای ضوابط و مقررات بهداشتی به تشخیص سازمان دامپزشکی کشور یا عدم به‌کارگیری مسئول فنی بهداشتی با رأی دادگاه صالح متعهد به پرداخت خسارت وارده به مصرف‌کنندگان	سازمان دامپزشکی کشور	در سال ۹۶ پیش‌نویس آیین‌نامه توسط سازمان دامپزشکی کشور تهیه شده و طی نامه مورخ ۲۵۰۴/۰۲۰ مورخ ۲/۱۰/۹۶ به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال که با تأیید سازمان مذکور جهت تصویب نهایی به هیئت دولت ارسال شد.	-	عدم تصویب / ابلاغ بخش‌نامه / آیین‌نامه

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۰۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			اقلام غیربهداشتی یا ناسالم می‌باشند. مسئولان فنی بهداشتی براساس شرح وظایف ابلاغی از سوی سازمان دامپزشکی کشور به شرط سببیت در صورت قصور یا تقصیر مسئول می‌باشند.				
۵۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۴ / تبصره	آیین نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی (سازمان دامپزشکی کشور)، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	سازمان دامپزشکی کشور	در سال ۹۶ پیش نویس آیین نامه توسط سازمان دامپزشکی کشور تهیه شده و طی نامه مورخ ۲۵۰۰۴/۰۲۰/۹۶ به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال که با تأیید سازمان مذکور جهت تصویب نهایی به هیئت دولت شد.	-	عدم تصویب ابلاغ بخش نامه آیین نامه
۵۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / الف	افزایش عملکرد در واحد سطح و افزایش بهره‌وری در تولید محصولات کشاورزی با اولویت محصولات دارای مزیت نسبی و ارزش صادراتی بالا و ارقام با نیاز آبی کمتر و سازگار با شوری، مقاوم به خشکی و رعایت الگوی کشت مناسب با منطقه	معاونت امور زراعت	تحقق عملکرد در واحد سطح گندم به میزان ۴۳۵۵ و ۱۰۴۵ کیلوگرم در هکتار به ترتیب در مزارع آبی و دیم در سال ۹۶- تحقق راندمان تولید بیش از ۵۳ تن در هکتار در چغندر بهاره و حدود ۷۰ تن در هکتار در چغندر قند پاییزه - تولید بیش از ۷۷۶ هزار تن چغندر قند زراعت پاییزه در سال ۹۶- اجرای برنامه کشت پاییزه چغندر قند جهت بالا بردن راندمان تولید در واحد سطح و بهره‌وری آب در سطح	-	عدم تدوین استراتژی‌های کلان تولید، واردات و صادرات محصولات کشاورزی در جهت بهره‌برداری بهینه از عوامل تولید از جمله سود حداکثری، آب قابل برنامه‌ریزی و... عدم تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز از جمله مدیریت یکپارچه اراضی و یکجا کشتی آن

۱۰۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>بیش از ۱۶ هزار هکتار در ۱۰ استان مستعد کشت و تحقق قریب به ۷۷٪ از برنامه ششم (۲۲ هزار هکتار) برای سال زراعی ۹۷-۹۶- ارتقاء میانگین عملکرد جو آبی به ۳۳۰۸ کیلوگرم در هکتار، جو دیم به ۱۰۴۴ کیلوگرم در هکتار، شلتوک در دو استان مازندران و گیلان به ۵۸۶۵ کیلوگرم در هکتار، شلتوک در کل کشور معادل ۵۴۱۱ کیلوگرم در هکتار، ذرت دانه‌ای به ۷۸۰۳ کیلوگرم در هکتار، نخود دیم به ۵۵۸ کیلو در هکتار، لوبیا به ۵۵۸ کیلو در هکتار - توسعه کشت سه رقم جدید داخلی و سه رقم خارجی جو با نیاز آبی کم، توسعه کشت ارقام جدید ذرت با طول دوره رشد کوتاه‌تر (میان‌رس) و نیاز آبی کمتر (با ۴۵ درصد افزایش). - اجرای ۲۵۰۰۰ هکتار سیستم آبیاری میکرو در مزارع ذرت و ۱۱۰۰۰ هکتار آبیاری تیپ در مزارع لوبیا در راستای افزایش بهره‌وری مصرف آب - بررسی و آزمایش ۳۱ رقم بذر سورگوم و ذرت مقاوم به خشکی و شوری - توسعه</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۰۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					کشت کینوا (گیاه علوفه‌ای مقاوم به شوری و خشکی با ارزش غذایی بالا) - افزایش ۳,۹۵ درصدی عملکرد در واحد سطح سیب زمینی از ۳۲,۹ به ۳۴,۲ تن در هکتار - در خصوص تدوین الگوی کشت مناطق نیز نقشه‌های الگوی کشت ملی به تفکیک حوضه‌های آبریز و دشت‌ها تهیه شده و در هر نقشه بر اساس پارامترهای اقلیم، خاک، نیازهای گیاهی، آب قابل برنامه‌ریزی، هزینه‌های تولید و جانمایی تولیدات زراعی و باغی بصورت سند ملی در حال انتشار است و اقدامات فوق نیز به منظور اصلاح الگوی کشت فعلی در بخش زراعت صورت پذیرفته است.		
۵۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / ب	توسعه روش‌های آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک (سازمان‌های و غیرسازمانی)، توسعه آب‌بندها و سامانه (سیستم‌های سطوح آگیر حداقل به میزان شش صد هزار هکتار در سال	معاونت آب و خاک	در سال مالی ۹۶ گزارش اجرای عملیات آب و خاک به شرح زیر می باشد: توسعه سامانه‌های نوین آبیاری در سطح ۱۸۰۴۱۴ هکتار، احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی در سطح ۱۵۶۵۲۳ هکتار، اجرای عملیات آب و خاک در عرصه تشکل‌ها در سطح ۵۷۰۰ هکتار، تجهیز	عدم تطابق اعتبارات و عدم هماهنگی در اجرای هم‌زمان طرح توسعه روش‌های نوین آبیاری و طرح تعادل بخشی آب‌های زیرزمینی عدم کاهش حقایق بهره‌برداران به ازای آب صرفه‌جویی شده در اثر اجرای روش‌های نوین آبیاری	-

۱۰۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					و نوسازی اراضی شالیزاری و خشکهزار در سطح ۳۸۰۰۰ هکتار، تجهیز و نوسازی اراضی سنتی در سطح ۶۲۸۷ هکتار، زهکشی زمینی در سطح ۱۵۰۵۰ هکتار، بازسازی و نوسازی قنوت به طول ۵۷۳ کیلومتر، عملیات انتقال آب با لوله ۲۸۰ کیلومتر، اجرای طرح‌های کوچک تأمین آب به میزان ۲۰ میلیون مترمکعب و احداث جاده‌های دسترسی بین مزارع به طول ۲۴۹ کیلومتر		
۶۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / ب / تبصره	برای توسعه روش‌های آبیاری نوین حداقل هشتادوپنج درصد (۸۵٪) هزینه‌ها به‌عنوان کمک بلاعوض توسط دولت در قالب بودجه سالانه تأمین و پرداخت می‌شود.	معاونت آب و خاک	مفاد این بند رعایت شده است.	-	-
۶۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / پ	حمایت از توسعه گلخانه‌ها و انتقال کشت از فضای باز به فضای کنترل شده	معاونت امور باغبانی	عملیات بازسازی و نوسازی گلخانه‌ها در سطح ۴۱۹ هکتار انجام شده است. لازم به ذکر است بازچرخانی پساب‌ها و مدیریت آب‌های نامتعارف به عهده وزارت نیرو می‌باشد.	عدم تطابق منابع با اهداف از پیش تعیین شده	-
۶۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / ت	طراحی و اجرای الگوی کشت با تأکید بر محصولات راهبردی و ارتقای	معاونت زراعت وزارت جهاد کشاورزی	اقدامات انجام گرفته در خصوص طراحی و اجرای الگوی کشت به شرح زیر می‌باشد:	عدم تدوین استراتژی‌های کلان تولید، واردات و صادرات محصولات کشاورزی در	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۰۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			بهره‌وری آب در چهارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و تأمین منابع و الزامات مورد نیاز در قالب بودجه سالانه و اعمال حمایت و مشوق‌های مناسب فقط در چهارچوب الگوی کشت		۱- با مؤسسه تحقیقات خاک و آب به منظور تهیه نقشه‌های تناسب اراضی کشور قرارداد منعقد و این قرارداد کاملاً اجرایی گردید و نقشه تناسب اراضی کشور تهیه گردید. این نقشه‌ها پایه اطلاعاتی برای تهیه الگوی کشت کشور می‌باشد. ۲- با شرکت مشاور یکم برای تهیه مطالعات اقتصادی برخی شاخص‌های اقتصادی محصولات کشاورزی در محدوده تناسب اراضی قرارداد منعقد و در حال تکمیل است. ۳- با شرکت مشاور یکم برای انجام شناخت و نیازسنجی مستندات شاخص‌های تولید محصولات کشاورزی عقد قرارداد شده است.	جهت بهره‌برداری بهینه از عوامل تولید از جمله سود حداکثری، آب قابل برنامه‌ریزی و... عدم تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز از جمله مدیریت یکپارچه اراضی و یکجا کشتی آن روند طولانی تکمیل مطالعات مربوطه به واسطه حجم گسترده کاری	
۶۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / ت	احیاء، مرمت و لایروبی قنوت به میزان سالانه پنج درصد (۵٪) وضع موجود در طول اجرای قانون برنامه با تأکید بر فعالیتهای آبخیزداری و آبخوان‌داری برای احیای قنوت	معاونت آب و خاک و سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	طول قنوت کشور ۴۱۰۰۰ کیلومتر می‌باشد که تا پایان سال ۹۵ عملیات بازسازی و نوسازی ۲۷۰۰۰ کیلومتر انجام شده و ۱۴۰۰۰ کیلومتر باقی‌مانده است که براساس متن این بند سالانه ۵ از قنوت می‌بایست احیا شوند یعنی هر سال ۷۰۰ قنات. در سال ۹۶ مبلغ ۶۷۵ میلیارد ریال اعتبار از محل	فقدان استراتژی مؤثر در توانمندسازی و آموزش بهره‌برداران کشاورزی	-

۱۰۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		اسناد خزانه اسلامی موضوع بند (هـ) تبصره (۵) قانون بودجه سال ۹۶ از محل طرح کمک‌های فنی و اعتباری بازسازی و نوسازی قنوات به شماره طبقه‌بندی (۱۳۰۶۰۱۲۰۰۷) و مبلغ ۲۰۰ میلیارد ریال از محل اعتبارات صندوق توسعه ملی (بند الف تبصره ۴ قانون بودجه سال ۹۶) اختصاص داده شده است. اجرای مرمت و لایروبی قنوات در سال ۹۶ به طول ۵۷۳ کیلومتر انجام شده است. همچنین عملیات آبخیزداری در سطح ۵۲۳ هزار هکتار در سال ۹۶ انجام شده است.					
-	-	وظایف حاکمیتی سازمان شیلات ایران برای برنامه تولید پرورش ماهی در قفس را می‌توان به شرح زیر برشمرد: ۱. مطالعات امکان‌سنجی و تهیه و تدوین ضوابط و معیارهای استقرار قفس ۲. دستورالعمل و شیوه‌نامه صدور مجوزهای پرورش ماهی در قفس ۳. انتخاب گونه‌های مناسب پرورش در دریا ۴. بررسی طرح‌ها و معرفی متقاضیان	سازمان شیلات کشور	ایجاد زیرساخت مورد نیاز برای پرورش دویست هزار تن ماهی در قفس تا پایان اجرای قانون برنامه و توسعه فعالیت‌های شیلاتی و ایجاد تأسیسات زیربنایی در سواحل کشور	ماده ۳۵ / ج	قانون برنامه ششم توسعه	۶۴

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۰۹

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>برای اخذ تسهیلات بانکی ۵ نظارت بر شرکت‌های سازنده قفس‌های استاندارد و تجهیزات مربوطه ۶ نظارت بر تأمین نهاده‌ها (خوراک و بچه ماهی) ۷ شناخت بازارهای موجود و هدایت تولیدکنندگان ماهی به بازارهای هدف (داخلی و خارجی) ۸ مطالعات پایش و کنترل ملاحظات زیست‌محیطی. از مهم‌ترین اقدامات انجام شده در سال ۱۳۹۶ به شرح زیر می‌باشد: مطالعات تکمیلی مکان‌یابی پرورش ماهی در قفس در دریا در شمال و جنوب کشور و استقرار ۴۱۶ قفس در دریا و دریاچه و پشت سد با ظرفیت ۲۴۱۷۶ تن و ۶۷ نفر بهره‌بردار انجام شده است. طی این مدت تعداد مجوزهای موافقت اصولی صادر شده ۱۶۹ فقره، تعداد پروانه تأسیس صادر شده ۳۹ فقره و تعداد پروانه بهره‌برداری صادر شده ۵ فقره بوده است. تعداد قفس‌های ماهی‌دار شده تا پایان سال ۱۳۹۶ برابر ۳۴۱ قفس بوده است. از دیگر اقدامات مهم</p>					

۱۱۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					انجام شده در این بخش می توان به: اجرای فرآیند انعقاد قرارداد مطالعات زیست محیطی پرورش ماهی در قفس در آب های شمال و جنوب کشور، تهیه و تدوین شیوه نامه صدور مجوز برای پرورش ماهی در قفس و مذاکرات و جلسات متعدد با بانک کشاورزی به منظور راهکارهایی برای تأمین وثایق برای بخش خصوصی در راستای اخذ تسهیلات اشاره نمود. شایان ذکر است در سال ۹۶ تولید ۱۴۰۵۰ تن ماهی در قفس تولید است.		
۶۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / ر	دولت موظف است تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه طرح الگوی کشت را برای تمامی نقاط کشور تعریف نموده و در طی سال های اجرای این قانون به مورد اجرا گذارد.	معاونت زراعت	اقدامات انجام گرفته درخصوص طراحی و اجرای الگوی کشت به شرح زیر می باشد: ۱- با مؤسسه تحقیقات خاک و آب به منظور تهیه نقشه های تناسب اراضی کشور قرارداد منعقد و این قرارداد کاملاً اجرایی گردید و نقشه تناسب اراضی کشور تهیه گردید. این نقشه ها پایه اطلاعاتی برای تهیه الگوی کشت کشور می باشد. ۲- با شرکت مشاور یکم برای تهیه مطالعات اقتصادی برخی	عدم تدوین استراتژی های کلان تولید، واردات و صادرات محصولات کشاورزی در جهت بهره برداری بهینه از عوامل تولید از جمله سود حداکثری، آب قابل برنامه ریزی و... عدم تأمین زیرساخت های مورد نیاز از جمله مدیریت یکپارچه اراضی و یکجا کشتی آن فقدان استراتژی سیستمی و نظام مند در تحقق اهداف از پیش تعیین شده	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۱۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					شاخص های اقتصادی محصولات کشاورزی در محدوده تناسب اراضی قرارداد منعقد و در حال تکمیل است. ۳ - با شرکت مشاور یکم برای انجام شناخت و نیازسنجی مستندات شاخص های تولید محصولات کشاورزی عقد قرارداد شده است.		
۶۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ج	تهیه و اجرای طرح جامع پیشگیری و اطفای حریق در عرصه تحت مدیریت سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری و سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری دستگاه های اجرایی، نظامی (در زمان صلح) و انتظامی	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور	در سال ۱۳۸۹ پس از آتش سوزی های گسترده کارگروه مدیریت بحران تشکیل و با همکاری دستگاه های اجرایی و نظامی طرح مدیریت جامع پیشگیری اطفاء حریق جنگل ها و مراتع به انضمام دستورالعمل قبیل، حسین و بعد از آتش سوزی تدوین و توسط وزارت کشور به استانداران ابلاغ گردید. همچنین طرح جامع پیشگیری و اطفای حریق در سال ۱۳۹۶ تهیه و جهت بررسی و اقدام لازم طی نامه شماره ۲۰۳۵۰/۲۵/۹۶ مورخ ۲۴/۷/۱۳۹۶ به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال گردیده است.	-	-
۶۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ح	احیاء، توسعه و غنی سازی جنگل ها در سطح هشت صد و پانزده هزار هکتار	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور	با توجه به اعتبار تخصیص یافته در سال ۹۶ عملیات جنگل کاری و توسعه جنگل ها در سطح ۱۲ هزار هکتار انجام شده است.	-	ناکافی بودن منابع اعتباری مورد نیاز

۱۱۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۶۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / خ	اجرای عملیات آبخیزداری و حفاظت از خاک و آبخوان حداقل در سطح ده میلیون هکتار	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	با توجه به اعتبار تخصیص یافته در سال ۹۶ اجرای عملیات آبخیزداری در سطح ۵۳۲ هزار هکتار انجام شده است.	کمبود منابع مالی تخصیص یافته	-
۶۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / د	بیابان زدایی و کنترل کانون‌های بحرانی آن حداقل در سطح یک میلیون و یکصد و چهل هزار هکتار	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	با توجه به اعتبار تخصیص یافته در سال ۹۶ اجرای عملیات تثبیت شن‌های روان و مهار کانون‌های بحرانی فرسایش بادی در سطح ۱۱۸٫۵ هزار هکتار انجام شده است.	کمبود منابع اعتباری مورد نیاز	-
۷۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ذ	تهیه نقشه‌های حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی حداقل یکصد و چهارده میلیون هکتار و اراضی کشاورزی حداقل بیست میلیون هکتار با رعایت قانون حدنگار (کاداستر)	سازمان‌های جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور و امور اراضی کشور	با توجه به اعتبار تخصیص یافته در سال ۹۶ اجرای عملیات حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی در سطح ۶۶۷۵ هزار هکتار توسط سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور انجام شده است. همچنین اقدامات سازمان امور اراضی در خصوص کاداستر اراضی کشاورزی به شرح زیر می باشد: سطح مفید عکس برداری هوایی از اراضی کشاورزی ۵ استان برابر با ۱۲۳۳۸۶۰ هکتار در حال انجام است. عقد قرارداد حدنگاری اراضی کشاورزی با مشاورین مجری در سطح کشور برابر با	فقدان منبع اعتباری کافی برای تحقق بند فوق	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۱۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					۷۶۳۱۲۰ هکتار منعقد انجام یافته و تولید نقشه در سطح کشور برابر با ۱۸۰۱۲۵ هکتار انجام شده است.		
۷۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ر	ارتقای پوشش صد درصد (۱۰۰) حفاظت از جنگل‌ها، مراتع و اراضی ملی و دولتی و مناطق چهارگانه زیست‌محیطی با مشارکت جوامع محلی و ارتقای ضریب حفاظت از جنگل‌ها و مراتع کشور به منظور پایداری جنگل‌ها و همچنین تعادل بخشی دام و مراتع سالانه حداقل ده درصد (۱۰)	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	هدف برنامه ششم توسعه در این بند ارتقاء ضریب پوشش حفاظت جنگل‌ها و مراتع به میزان ۱۰۰ درصد می باشد که تا پایان سال ۹۵ به میزان ۵۰ درصد محقق شده است، از آنجایی که رشد سالانه برنامه ششم ۱۰ درصد در نظر گرفته شده است و در حال حاضر با عنایت به تصویب طرح سرباز طبیعت و به کارگیری تعداد ۵۰۰ نفر نیروی وظیفه برای ارتقاء شاخص نیروی انسانی حفاظت، ضریب پوشش حفاظتی به ۶۰ درصد ارتقاء قابل پیش‌بینی است. درخصوص تعادل بخشی دام و مرتع به علت عدم تخصیص اعتبارات در سال ۹۶ اقدامی صورت نگرفته است.	فقدان منابع اعتباری لازم	-
۷۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ژ	احیای رویشگاه‌های مرتعی و توسعه و فرآوری گیاهان دارویی به میزان حداقل نه میلیون و شش صد هزار هکتار و افزایش حداقل یک صد هزار هکتار	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور و معاونت امور باغبانی	در سال ۹۶ اجرای عملیات احیای رویشگاه‌های مرتعی و توسعه گیاهان دارویی در سطح ۵۲۰ هزار هکتار انجام شده است که شامل ۴۹۰ هزار هکتار احیاء	کمبود منابع اعتباری تخصیص یافته	-

۱۱۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			به سطح زیر کشت گیاهان دارویی به نحوی که در پایان اجرای قانون برنامه به دویست و پنجاه هزار (۲۵۰,۰۰۰) هکتار برسد.		رویشگاه های مرتعی از طریق حفاظت و قرق و ۳۰ هزار هکتار عملیات بیولوژیک و بیومکانیک اصلاح و احیاء رویشگاه های مرتعی و توسعه گیاهان دارویی می باشد. همچنین توسعه کشت گیاهان دارویی در سطح ۹۵۰۰ هکتار از طرف معاونت باغبانی وزارت متبوع انجام شده و تولید حدود ۲۰۸ هزار تن محصول برآورد می شود.		
۷۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ع	کشاورزان و دامدارانی که محصولات آن ها با تشخیص جهاد کشاورزی شهرستان در معرض تهدید حیات وحش می باشد، می توانند برای جلوگیری از خسارت نسبت به محصور نمودن مزارع خود در چهارچوب قانون و مقررات مربوطه اقدام کنند.	سازمان های جهاد کشاورزی استان ها	در محدوده ضوابط انجام شده است.	-	-
۷۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ف / ۱	هرگونه بهره برداری چوبی از درختان جنگل های کشور از ابتدای سال چهارم اجرای قانون برنامه، ممنوع می باشد. دولت در ارتبساط با قراردادهای طرح های جنگلداری مذکور که مدت اجرای آن به اتمام می رسد، مجاز به تمدید قرارداد نمی باشد.	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور	هیچ یک از قراردادهای پایان یافته در سال ۹۶ مورد تمدید قرار نگرفت.	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۱۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۷۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ف / ۱ / تبصره	بهره‌برداری چوبی در طرح‌های جنگلداری طی سال‌های اول تا سوم اجرای قانون برنامه توسعه صرفاً از درختان شکسته، افتاده و ریشه‌کن در چهارچوب قوانین و مقررات مربوطه خواهد بود.	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	در سال ۹۶ نسبت به نشانه‌گذاری درختان و صدور پروانه قطع برای مجریان طرح‌های جنگلداری اقدام نگردید.	-	-
۷۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ف / ۲	دولت مکلف است نسبت به اصلاح آن دسته از طرح‌های جنگلداری که مدت اجرای آن تا پایان سال سوم اجرای قانون برنامه به اتمام نمی‌رسد، تعیین خسارت کارشناسی نموده و خسارت حاصله را در بودجه سنواتی درج نماید.	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	نسبت به ارزیابی فیزیکی و ریالی طرح‌ها اقدام شده است اما تاکنون نسبت به تعیین خسارت وارده اقدامی صورت نگرفته است.	-	با توجه به طولانی بودن روند اجرای کار تعیین خسارت وارده طی سال‌های آتی انجام خواهد شد.
۷۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ف / ۲ / تبصره ۱	بهره‌برداری از درختان ریشه‌کن، شکسته، افتاده، خشک سرپا و آفت‌زده غیرقابل احیاء تا پیش از تصویب طرح جایگزین و حداکثر تا پایان سال سوم برنامه صرفاً با مجوز سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور مجاز می‌باشد و پس از تصویب طرح جایگزین صرفاً براساس این طرح و با مجوز سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور خواهد بود.	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	در راستای تهیه طرح‌های جایگزین نسبت به تهیه شرح خدمات طرح تفصیلی و نیمه تفصیلی اقدام گردید و تهیه دستورالعمل در دست تدوین می‌باشد.	-	با توجه به طولانی بودن روند اجرای کار ادامه عملیات اجرایی طی سال‌های آتی انجام خواهد شد.

۱۱۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۷۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ف / ۲ / تبصره ۲	برداشت درختان جنگلی برای طرح های عمرانی در صورت دارا بودن ارزیابی زیست محیطی و شناسه (کد) شناسایی با مجوز سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور بلامانع است. همچنین بهره برداری از درختکاری و جنگل کاری های دست کاشت به منظور زراعت چوب با تشخیص و مجوز سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور مجاز است.	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور	موضوع طبق قانون و براساس بخشنامه ها و دستورالعمل های ابلاغی در حال انجام می باشد.	-	-
۷۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ف / ۳	به منظور تحقق بند (۱) دولت مکلف است با اختصاص ردیف اعتباری مستقلی نسبت به پیش بینی اعتبارات و امکانات در بودجه های سنواتی جهت ارتقاء پوشش کامل و مؤثر حفاظت از جنگل های کشور، مهیار عوامل ناپایداری، جلوگیری از تغییر کاربری، تجاوز و تصرف، مبارزه با قاچاق چوب، استقرار مدیریت پایدار جنگل و اجرای تعهدات اقدام نماید.	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور	در سال ۹۶ مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال موضوع ردیف متفرقه اعتبارات موضوع ارتقای پوشش کامل و مؤثر و حفاظت از جنگل های کشور به شماره طبقه بندی ۵۵۰۰۰۰-۱۱۵ پیش بینی ولیکن اعتباری تخصیص داده نشد.	-	عدم تخصیص اعتبارات پیش بینی شده
۸۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ف / ۳ / تبصره	دولت مکلف است تسهیلات لازم را جهت توسعه زراعت چوب و واردات مواد اولیه صنایع مرتبط با	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور	در سال ۱۳۹۶ علی رغم مبادله موافقت نامه و اعتبار مصوب ۲۷۳۶۲ میلیون ریال و	-	ناکافی بودن منابع مالی عدم مشارکت نهادها و جوامع محلی

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۱۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			چوب (سلولزی) در اختیار صاحبان صنایع و کشاورزان طرف قرارداد آنان قرار دهد.		تخصیص اعتبار به میزان ۱۱۰۰ میلیون ریال در قالب اسناد خزانه، به دلیل عدم پذیرش بانک عامل (کشاورزی) جهت سهم دولت در قالب اسناد خزانه اعتباری برای طرح مورد نظر برای استان‌ها ابلاغ نگردید. لازم به ذکر است عملیات اجرایی در سطح ۳۳۹۸ هکتار (جهت تأمین نهال) و به صورت مشارکتی توسط مردم صورت پذیرفته است.		
۸۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۷۲ / ت	وزارت جهاد کشاورزی موظف است ضمن اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی و اقدام برای کاهش استفاده از سموم و کودهای شیمیایی امکان دسترسی مردم را به محصولاتی که از سلامت لازم برخوردارند فراهم آورد.	سازمان‌های دامپزشکی کشور، حفظ نباتات و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	سازمان دامپزشکی کشور طی مکاتباتی با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مقدار سموم باقیمانده در فرآورده‌های خام دامی را در قالب مصوبات کارگروه ملی تعیین مقدار مجاز باقیمانده‌ها تعیین و اعلام نموده است. اقدامات سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی: در خصوص تولید محصول سالم فعالیت‌های زیر با محوریت تولید محصول سالم انجام شده است ایجاد ۷۳۲ هکتار مزرعه آموزشی، انجام ۱۳۰۸۵ نفر روز بازدید ترویجی، برگزاری ۱۲۱ مورد روز مزرعه	-	-

۱۱۸ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>و ۵۲۸۰۶ نفر روز کارگاه آموزشی، ایجاد ۹۵ سایت تولید محصول سالم ویژه زنان روستایی، آموزش ۱۹۲۰۹۰۰ نفر روز تولید محصول سالم و کشاورزی پایدار ویژه زنان، همکاری با سازمان‌های بین‌المللی در زمینه تولید محصول سالم به تعداد ۱۳۲۲ نفر روز، انتشار ۱۶۷۰۱ نسخه نشریه ترویجی، تهیه ۷۵۱۷ دقیقه فیلم آموزشی و برنامه تلویزیونی و ۱۵۱۲ نسخه کتاب، هندبوک و دستورالعمل و ۹۶ مورد مدارس رادیویی و تلویزیونی و ۱۴۰۳ نسخه پوستر و چارت. فعالیت‌ها در زمینه بررسی کود و سم به شرح زیر می‌باشند: کنترل کیفی ۲۰ تن کود آلی، ۲۲۸ تن کود شیمیایی و ۲ تن کود زیستی، در حال بررسی ۲۵۴ نمونه کود، تأیید و ثبت ۹۵۶ نمونه کود، مردود شدن ۲۳۶ نمونه کود، در حال بررسی ۲۹۲ نمونه سم و تأیید و ثبت ۵۲ نمونه سم. فعالیت‌ها در زمینه برنامه ملی ترویج و پایش ارگانیک: پایش پتانسیل های ارگانیک</p>					

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۱۹

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>در سطح ۲۱۹۳۵۰ هکتار و در ۱۹ سایت و انجام کنترل بازرسی و گواهی ۴۰۰۰۰ هکتار در ۱۲ سایت. - اقدامات سازمان حفظ نباتات: وظایف، سیاست‌گذاری‌ها و ترکیب شورای عالی سلامت و امنیت غذایی کشور توسط دبیرخانه شورا مستقر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و تدوین و نهایی و به تصویب هیئت محترم وزیران رسیده است. سازمان مذکور به عنوان نماینده وزارت جهاد کشاورزی در جلسه شورا شرکت دارد- پیگیری به‌روزرسانی و مانیتورینگ سموم با هدف ردیابی سموم از تولید به مصرف- ایجاد زیرساخت برای ایجاد کد ۱۶ رقمی رهگیری حفظ نباتات به منظور شناسه دار نمودن بهره‌برداران بخش کشاورزی با هدف رهگیری تولید و توزیع محصول از مزرعه تا سفره- اقدام در جهت ایجاد زیرساخت سامانه مدیریت الکترونیک کلینیک‌های گیاه‌پزشکی (سماک)- ممنوعیت عرضه محصولات دارای</p>					

۱۲۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					باقی مانده سموم توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با ایجاد زیرساخت های لازم با همکاری وزارت متبوع. هرچند که اقدام عملی قابل ملاحظه ای در سطح عرضه به عمل نیامده است.		
۸۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۹۵ / پ	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و شهرداری ها موظف اند نسبت به احداث یا اختصاص فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه در بوستان های ملی و بوستان های شهری اقدام کنند.	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور	بوستان های ملی و بوستان های شهری در محدوده عملکرد سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور وزارت متبوع نمی باشد. شایان ذکر است برای تعداد ۳۰ مساحت ۲۵۰ مترمربع در سال ۹۶ به احداث یا اختصاص فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه در پارک ها و تفرجگاه های جنگلی اقدام شده است.	-	-
۸۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۱۱۳ / پ ۳	وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور) و سازمان امور اراضی مکلف اند نسبت به واگذاری زمین رایگان با رعایت قوانین و مقررات مربوطه به سازمان زندان ها برای احداث زندان های مذکور اقدام نمایند.	سازمان های جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و امور اراضی	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور در صورت وجود تقاضا، طبق قانون و با همکاری سازمان امور اراضی کشور اقدام می نماید. بنا به اعلام سازمان امور اراضی در خصوص واگذاری رایگان اراضی ملی و دولتی به سازمان زندان ها به منظور احداث زندان ها در اجرای ابلاغیه شماره ۲۰۷۱۲/۲۰	-	عدم درخواست از طرف دستگاه مربوطه

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۲۱

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		مورخ ۷/۷/۹۴ وزیر محترم جهاد کشاورزی، واگذاری اراضی ملی و دولتی جهت اجرای طرح‌های عمومی و عمرانی به دستگاه‌های دولتی و عمومی غیردولتی براساس تبصره‌های یک و پنج ماده (۹۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت از طریق کمیسیون مستندسازی صورت می‌پذیرد. در سال ۹۶ سازمان‌های جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور و امور اراضی عملکردی در این خصوص نداشته است.					

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

اهداف کمی

با توجه به گستره اهداف کمی بخش کشاورزی و منابع طبیعی در برنامه ششم توسعه، در این بخش به تعدادی از مهم‌ترین اهداف بخش به شرح زیر اشاره می‌شود:

- میزان توسعه سامانه‌های نوین آبیاری و احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی در سال ۹۶ برابر با ۳۳۷ هزار هکتار است که در مقایسه با میزان مصوب برنامه (۵۰۰ هزار هکتار) ۶۷,۴ درصد تحقق یافته است.

- در سال ۹۶ مجوز ایجاد و تشکیل ۶۲ تشکل آب‌بران صادر شده است که در مقایسه با تعداد تشکل مصوب برنامه (۱۸۰ تشکل) به ۳۴,۴ درصد هدف برنامه رسیده است.

- اصلاح و بهبود خاک کشاورزی در سال ۹۶ در سطح ۱۸۵ هزار هکتار انجام شد که در مقایسه با مصوب برنامه (۵۰۰ هزار هکتار) فقط ۳۷ درصد هدف برنامه محقق شده است.
- میزان تولید گندم در سال ۹۶ برابر با ۱۲۴۰۰ هزار تن بوده است که نسبت به مصوب برنامه (۱۱۸۰۰ هزار تن) ۱۰۵,۱ درصد هدف برنامه را پوشش داده است.
- در سال ۹۶ میزان تولید جو ۳۰۰۰ هزار تن بوده است که در مقایسه با میزان مصوب (۲۸۹۰ هزار تن) به ۱۰۳,۸ درصد هدف برنامه دست پیدا کرده است.
- تولید شلتوک در سال ۹۶ برابر با ۳۲۰۰ هزار تن بوده است که نسبت به میزان مصوب برنامه (۲۹۴۹ هزار تن) ۱۰۸,۵ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.
- میزان تولید ذرت دانه‌ای سال ۹۶ برابر با ۱۰۵۰ هزار تن است که در مقایسه با مصوب برنامه (۲۱۰۰ هزار تن) فقط توانسته ۵۰ درصد هدف برنامه را محقق نماید.
- در سال ۹۶ میزان تولید ذرت علوفه‌ای ۱۱۰۰۰ هزار تن است که ۱۰۶,۸ درصد هدف برنامه (مصوب برنامه ۱۰۲۹۸ هزار تن) را تحقق بخشیده است.
- در سال ۹۶ تولید محصول چغندر قند به ۸۱۰۰ هزار تن رسیده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۵۵۰۸ هزار تن) به ۱۴۷,۱ درصد هدف برنامه رسیده است.
- میزان تولید حبوبات در سال ۹۶ برابر ۷۲۱ هزار تن است که در مقایسه با ۷۰۰ هزار تن مصوب برنامه ۱۰۳ درصد هدف برنامه را برآورده نموده است.
- در سال ۹۶، ۱۸۰ هزار تن ویش تولید شده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۲۵۰ هزار تن) ۷۲ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.
- تولید کلزا در سال ۹۶ به ۱۸۱ هزار تن رسیده است که نسبت به مصوب برنامه (۲۲۸ هزار تن) فقط ۷۹,۴ درصد هدف برنامه را پوشش داده است.
- در سال ۹۶ محصول سویا به میزان ۹۱ هزار تن تولید شده است که ۵۱,۷ درصد هدف برنامه (با مصوب ۱۷۶ هزار تن) را تحقق بخشیده است.
- تولید سایر دانه‌های روغنی (شامل آفتابگردان روغنی، گلرنگ و کنجد) به ۵۸ هزار تن رسیده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۹۳ هزار تن) ۶۲,۴ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.

- در سال ۹۶ میزان تولید نیشکر به ۷۸۰۰ هزار تن است که نسبت به مصوب برنامه (۶۷۳۲ هزار تن) ۱۱۵,۹ درصد هدف برنامه را پوشش داده است.
- تولید سیب‌زمینی در سال ۹۶ به ۵۱۳۷ هزار تن رسیده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۵۲۷۲ هزار تن) حدود ۹۷,۴ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.
- میزان تولید محصولات علوفه‌ای در سال ۹۶ برابر ۹۶۰۳ هزار تن است که توانسته است ۹۵,۸ درصد هدف برنامه (مصوب ۱۰۰۲۰ هزار تن) را برآورده نماید.
- افزایش تولید گوشت طیور در سال ۹۶ به میزان ۲۲۳۶ هزار تن بوده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۲۱۷۹ هزار تن) ۱۰۲,۶ درصد هدف برنامه را پوشش داده است.
- در سال ۹۶ افزایش تولید گوشت قرمز به ۸۳۸ هزار تن رسیده است که نسبت به میزان مصوب (۸۱۹ هزار تن) ۱۰۲,۳ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.
- افزایش تولید تخم‌مرغ (تجاری و بومی) در سال ۹۶ به ۸۸۷ هزار تن رسیده است که توانسته ۹۳,۳ درصد هدف برنامه (مصوب ۹۵۱ هزار تن) را پوشش دهد.
- در سال ۹۶ میزان افزایش تولید شیر برابر ۱۰۱۵۰ هزار تن بوده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۹۶۵۲ هزار تن) ۱۰۵,۲ درصد هدف برنامه را برآورده نموده است.
- تولید محصولات باغبانی در سال ۹۶ به ۲۲,۵ میلیون تن رسیده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۱۷,۷ هزار تن) ۱۲۷,۱ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.
- ۱۶۱۰ هکتار گلخانه جدید در سال ۹۶ احداث شده است که توانسته است ۸۰,۵ درصد هدف برنامه (مصوب ۲۰۰۰ هکتار) را پوشش دهد.
- در سال ۹۶ میزان صید و صیادی در آب‌های شمال و آب‌های جنوب به ترتیب برابر با ۴۰۰۳۸ تن و ۵۴۰۰۰۰ تن است که ۱۰۰ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.
- میزان آبی‌پروری (با تأکید بر پرورش ماهی در قفس در آب‌های آزاد) در سال ۹۶ برابر ۴۷۱۲۵۰ تن است که ۱۰۰ درصد هدف برنامه را برآورده نموده است.
- در سال ۹۶ رهاسازی بچه ماهی و میگو جهت بازسازی ذخایر به میزان ۳۵۱ میلیون قطعه انجام شده است که برابر ۱۰۱,۷ درصد هدف برنامه (مصوب ۳۴۵ میلیون قطعه) است. از این مقدار تعداد ۳۰۸ میلیون قطعه مربوط به بچه ماهی و تعداد ۴۳ میلیون قطعه مربوط به میگو است.

- احیای رویشگاه‌های مرتعی و توسعه گیاهان دارویی در سطح ۵۲۰ هزار هکتار در سال ۹۶ انجام شده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۱۱۰۰ هزار هکتار) ۴۷,۳ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.
- در سال ۹۶ میزان جنگل‌کاری و احیای جنگل‌ها ۱۲ هکتار بوده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۱۲۰ هزار هکتار) فقط ۱۰ درصد هدف برنامه را پوشش داده است.
- توسعه زراعت چوب در سال ۹۶ در سطح ۳,۴ هزار هکتار انجام شده است که فقط ۳۴ درصد هدف برنامه (مصوب ۱۰ هزار هکتار) را برآورده نموده است.
- میزان عملیات حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی در سال ۹۶ برابر با ۶۶۷۵ هزار هکتار انجام شده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۲۰۰۰۰ هزار هکتار) ۳۳,۴ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.
- در سال ۹۶ اجرای عملیات آبخیزداری در سطح ۵۳۲ هزار هکتار انجام شده است که فقط ۴۰,۳ درصد هدف برنامه (مصوب ۱۳۲۰ هزار هکتار) را برآورده نموده است.
- عملیات تثبیت شن‌های روان و مهار کانون‌های بحرانی فرسایش بادی در سال ۹۶ در سطح ۱۱۸,۵ هزار هکتار انجام شده است که در مقایسه با مصوب برنامه (۱۶۰ هزار هکتار) ۷۴,۱ درصد اهداف برنامه را پوشش داده است.
- حمایت از توسعه ظرفیت صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی (افزایش ظرفیت جذب مواد خام) در سال ۹۶ به میزان ۴۴۰۰ هزار تن انجام شده است که در مقایسه با میزان ۱۹۷۲ هزار تنی مصوب برنامه ۲۲۳,۱ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.
- در سال ۹۶ حمایت از بازسازی و نوسازی ۴۱۶ واحد تبدیلی و تکمیلی انجام شده است که در مقایسه با تعداد ۱۵۴ واحد مصوب سال ۹۶ به میزان ۲۷۰,۱ درصد هدف برنامه را پوشش داده است.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)	توضیحات
			هدف	عملکرد	درصد تحقق		
۱	آزبی پروری - رهاسازی بچه ماهی و میگو جهت بازسازی ذخایر	میلیون قطعه	۳۴۵	۳۵۱	۱۰۱,۷۴	-	
۲	آزبی پروری (با تأکید بر پرورش ماهی در قفس در آب های آزاد)	تن	۴۷۱,۲۵۰	۴۷۱,۲۵۰	۱۰۰	-	
۳	اجرای عملیات آبخیزداری	هزار هکتار	۱,۳۲۰	۵۳۲	۴۰,۳	عدم تناسب اهداف پیش بینی شده با منابع موجود	
۴	احداث گلخانه های جدید	هکتار	۲,۰۰۰	۱,۶۱۰	۸۰,۵	عدم حمایت از بخش خصوصی	
۵	احیاء رویشگاه های مرتعی و توسعه گیاهان دارویی	هزار هکتار	۱,۱۰۰	۵۲۰	۴۷,۲۷	عدم پیش بینی بار مالی مورد نیاز در قانون	
۶	اصلاح و بهبود خاک کشاورزی	هزار هکتار	۵۰۰	۱۸۵	۳۷	نبود مدیریت یکپارچه اراضی کشاورزی و فقدان زیرساخت های مورد نیاز کمبود منابع اعتباری	
۷	افزایش تولید تخم مرغ (تجاری و بومی)	هزار تن	۹۵۱	۸۸۷	۹۳,۲۷	شیوع بیماری آنفولانزای مرغی و حذف واحدهای فعال تخم گذار	
۸	افزایش تولید شیر خام	هزار تن	۹,۶۵۲	۱۰,۱۵۰	۱۰۵,۱۶	-	
۹	افزایش تولید گوشت طیور	هزار تن	۲,۱۷۹	۲,۲۳۶	۱۰۲,۶۲	-	
۱۰	افزایش تولید گوشت قرمز	هزار تن	۸۱۹	۸۲۸	۱۰۲,۳۲	-	
۱۱	ایجاد و ساماندهی تشکل های آب بران	تعداد تشکل	۱۸۰	۶۲	۳۴,۴۴	عدم تدوین برنامه جامع ایجاد و ساماندهی تشکل ها عدم تدوین استراتژی مؤثر در توانمندسازی تشکل ها با هدف مدیریت یکجا کشتی اراضی	
۱۲	تثبیت شن های روان و مهیار کانون های بحرانی فرسایش بادی	هزار هکتار	۱۶۰	۰	۰	عدم پیش بینی منابع اعتباری مورد نیاز	

۱۲۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱۳	توسعه زراعت چوب	هزار هکتار	۰.۸	۱۰	۳,۴	۳۴	عدم وجود زیرساختها و بسترسازی ناکارآمد
۱۴	توسعه سامانه های نوین آبیاری و احداث شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی	هزار هکتار	۳۲۸	۵۰۰	۳۳۷	۶۷,۴	عدم تطابق اعتبارات و عدم هماهنگی در اجرای هم زمان طرح توسعه روش های نوین آبیاری و طرح تعادل بخشی آب های زیرزمینی عدم کاهش حقایق بهره برداران به ازای آب صرفه جویی شده در اثر اجرای روش های نوین آبیاری
۱۵	تولید محصولات باغبانی	میلیون تن	۱۹,۰۲	۱۷,۷	۲۲,۵	۱۲۷,۱۲	-
۱۶	جنگل کاری و احیاء جنگل ها	هزار هکتار	۶	۱۲۰	۱۲	۱۰	عدم تخصیص اعتبارات پیش بینی شده کمبود منابع و عدم وجود زیرساختها عدم مشارکت نهادهای تأمین کننده اعتبار
۱۷	جو	هزار تن	۳,۷۲۴	۲,۸۹۰	۳,۰۰۰	۱۰۳,۸۱	-
۱۸	چغندر قند	هزار تن	۵,۹۶۶	۵,۵۰۸	۸,۱۰۰	۱۴۷,۰۶	-
۱۹	حبوبات	هزار تن	۶۷۱	۷۰۰	۷۲۱	۱۰۳	-
۲۰	حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی	هزار هکتار	۸,۳۴۲	۲۰,۰۰۰	۶,۶۷۵	۳۳,۳۸	عدم پیش بینی بار مالی مورد نیاز در قانون
۲۱	حفاظت از جنگل های کشور (با تأکید بر جنگل های هیرکانی و زاگرس)	درصد	۴۲	۴۵	۵۲	۱۱۵,۵۶	-
۲۲	حمایت از بازسازی و نوسازی واحدهای تبدیلی و تکمیلی	واحد	۶۵	۱۵۴	۴۱۶	۲۷۰,۱۳	-
۲۳	حمایت از توسعه ظرفیت صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی (افزایش ظرفیت جذب مواد خام)	هزار تن	۵,۳۲	۱,۹۷۲	۴,۴۰۰	۲۲۳,۱۲	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۲۷

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۲۴	ذرت دانه‌ای	هزار تن	۱,۱۷۰	۲,۱۰۰	۱,۰۵۰	۵۰	عدم حمایت از بخش خصوصی
۲۵	ذرت علوفه‌ای	هزار تن	۱۱,۳۱۶	۱۰,۲۹۸	۱۱,۰۰۰	۱۰۶,۸۲	-
۲۶	سایر دانه‌های روغنی	هزار تن	۵۶	۹۳	۵۸	۶۲,۳۷	ناکافی بودن منابع اعتباری مورد نیاز
۲۷	سویا	هزار تن	۱۳۹	۱۷۶	۹۱	۵۱,۷	عدم تأمین منابع کافی و عدم مشارکت نهادهای خصوصی تأمین اعتبار
۲۸	سیب زمینی	هزار تن	۴,۹۹۵	۵,۲۷۲	۵,۱۳۷	۹۷,۴۴	-
۲۹	شلوک	هزار تن	۲,۹۲۱	۲,۹۴۹	۳,۲۰۰	۱۰۸,۵۱	-
۳۰	صرفه جویی ۴۰ آب در بخش کشاورزی در حوضه آبخیز دریاچه ارومیه	میلیون مترمکعب	۴۵۰	۸۰۰	۳۶۶,۳	۴۵,۷۹	عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز عدم همکاری دستگاه/مقامات/اشخاص مرتبط
۳۱	صید و صیادی - صید در آب‌های جنوب	تن	۶۰۰,۱۶۴	۵۴۰,۰۰۰	۵۴۰,۰۰۰	۱۰۰	-
۳۲	صید و صیادی - صید در آب‌های شمال	تن	۳۳,۳۹۷	۴۰,۰۳۸	۴۰,۰۳۸	۱۰۰	-
۳۳	کلزا	هزار تن	۶۸	۲۲۸	۱۸۱	۷۹,۳۹	کمبود منابع و فقدان حمایت از بخش خصوصی
۳۴	گندم	هزار تن	۱۴۶۰۰	۱۱,۸۰۰	۱۲۴,۰۰۰	۱۰۵,۸۵	-
۳۵	محصولات علوفه‌ای	هزار تن	۹,۳۸۸	۱۰,۰۲۰	۹,۶۰۳	۹۵,۸۴	ناکافی بودن منابع اعتباری
۳۶	مدیریت و کاهش مصرف کود و سم شیمیایی	هزار هکتار	۱,۱۴۰	۱,۶۰۰	۱,۶۶۰	۱۰۳,۷۵	-
۳۷	نیشکر	هزار تن	۷,۴۸۰	۶,۷۳۲	۷,۸۰۰	۱۱۵,۸۶	-
۳۸	وش	هزار تن	۱۶۱	۲۵۰	۱۸۰	۷۲	ناکافی بودن منابع مورد نیاز

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

کل اعتبارات مصوب بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۹۶ شامل اعتبارات هزینه‌ای معادل ۲۶۸۳۷۳۲۶ میلیون ریال و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای معادل ۶۸۶۹۲۴۵۹ میلیون ریال بوده است که در سال یادشده به ترتیب عملکرد اعتبارات هزینه‌ای معادل ۲۰۲۶۳۹۴۶ میلیون ریال معادل ۷۵ درصد کل اعتبارات هزینه‌ای تخصیص یافته و اعتبارات تملک دارایی‌های

سرمایه‌ای معادل ۳۱۰۷۶۶۷۴ میلیون ریال معادل ۴۵ درصد کل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای تخصیص یافته بوده است.

پایین بودن تخصیص طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۶ باعث شده تا وزارت جهاد کشاورزی برای پیشبرد اهداف بخش اولویت‌بندی در تخصیص و تأمین اعتبار طرح‌ها و پروژه‌های خود انجام دهد که این موضوع تا حدودی بر اهداف بخش تأثیر گذاشته است.

کل اعتبارات مصوب بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۹۶ شامل ۵۳ برنامه بوده که از مجموع برنامه‌های مشمول اعتبارات مصوب این بخش، اعتبارات هزینه‌ای تعداد ۵۱ برنامه و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تعداد ۳۰ برنامه را به خود اختصاص داده است که در ادامه به برخی از مهم‌ترین برنامه‌ها اشاره می‌شود.

اعتبارات مصوب (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای) از برنامه عرضه آب در فصل منابع آب در بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۹۶ معادل ۲۷۲۴۹۵۲۷ میلیون ریال بوده است که حدود ۱۴ درصد هزینه‌ای و ۸۶ درصد تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بود. از مجموع اعتبارات مصوب این برنامه در سال یادشده معادل ۱۸۵۶۲۹۲۰ میلیون ریال (۶۸ درصد) تخصیص داده شده که بر اساس اهداف پیش‌بینی شده در طرح و پروژه‌های مرتبط با آب در بخش کشاورزی هزینه شده است. برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرضه کشاورزی یکی از مهم‌ترین برنامه‌های بخش کشاورزی و منابع طبیعی است که حجم قابل توجهی از اعتبارات را در بخش کشاورزی به خود اختصاص می‌دهد. در سال ۱۳۹۶ اعتبارات مصوب هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این برنامه معادل ۲۶۳۷۹۶۳۷ میلیون ریال بوده است که میزان عملکرد آن در سال یادشده معادل ۷۰۶۹۵۰۹ میلیون ریال (حدود ۳۰ درصد) بوده است.

برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک یکی دیگر از مهم‌ترین برنامه‌های فصل کشاورزی و منابع طبیعی است که نقش مهمی در تعادل بخشی به منابع آب و خاک و حفاظت از پایداری زیست‌بوم‌های حیات‌بخش کشور دارد. اعتبارات مصوب این برنامه (هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) در سال ۱۳۹۶ معادل ۴۸۲۲۲۳۲ میلیون ریال بود. عملکرد این برنامه نیز در سال یادشده معادل ۱۱۴۱۸۲۱ میلیون ریال (حدود ۲۴ درصد) بوده است که این موضوع باعث شد تا برخی از اهداف این برنامه محقق نگردد.

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۲۹

با توجه به مصوبه دولت مبنی بر ممنوعیت بهره‌برداری از جنگل‌های شمال کشور و همچنین مفاد ماده ۳۸ قانون برنامه ششم توسعه کشور، یکی دیگر از برنامه‌های مهم بخش کشاورزی و منابع طبیعی، برنامه احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور است که حجم قابل توجهی از منابع مالی فصل کشاورزی و منابع طبیعی را به خود اختصاص می‌دهد. مصوب اعتبارات هزینه‌ای و تملک برنامه یادشده در سال ۱۳۹۶ معادل ۲۰۶۴۶۳۴ میلیون ریال پیش‌بینی شده بود که عملکرد آن معادل ۶۸۴۸۶۶ میلیون ریال (۳۳ درصد) بوده است.

تولید محصولات زراعی و باغی در زمره مهم‌ترین سیاست‌های بخش کشاورزی است که در قالب برنامه افزایش محصولات باغی اعتبارات قابل توجهی را از فصل کشاورزی دریافت می‌کند. اعتبارات مصوب این برنامه در سال ۱۳۹۶ معادل ۱۷۰۹۲۳۵ میلیون ریال بوده است که عملکرد این برنامه در سال یادشده معادل ۷۸۷۷۰۹ میلیون ریال (۴۶ درصد) بوده است.

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره غیربسی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۱	۱۰۰۲۰۲۶	برنامه تنظیم و توسعه روابط با نهادها و سازمان‌های بین‌المللی	۱۰۰۶۶۸۰	-	۱۰۰۶۶۸۰	۹۵۸۹۴۷	-	۹۵۸۹۴۷	۸۶٫۷	-	۸۶٫۷
۲	۱۳۰۳۰۱۷	برنامه توسعه حمل و نقل دریایی	-	۳۹۱۹۰۰	۳۹۱۹۰۰	-	۳۷۰۰۰۰	۳۷۰۰۰۰	۶۸٫۹	۶۸٫۹	-
۳	۱۳۰۶۰۰۱	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۷۱۰۲۲	۴۰۷۵۱۰۰۰	۴۰۷۵۲۰۲۲	۶۹۰۴۳۳	۱۰۰۷۲۰۳۸۸	۱۰۱۴۱۰۲۱	۲۳٫۷	۲۲٫۶	۹۷٫۵
۴	۱۳۰۶۰۰۲	برنامه احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۷۳۶۳۴	۱۰۹۹۱۰۰۰	۲۰۶۴۶۳۴	۷۱۰۷۶۶	۶۱۳۰۱۰۰	۶۸۴۸۶۶	۳۳٫۲	۳۰٫۸	۹۷٫۵

۱۳۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	شماره مجلس	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۵	۱۳۰۶۰۰۳	برنامه احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۲۶۸۰۸	۷۰۰۰۰	۹۶۸۰۸	۲۵۹۹۸	۳۸۵۰۰	۶۴۴۹۸	۹۷	۵۵	۶۶۶
۶	۱۳۰۶۰۰۴	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	۱۵۰۱۵۰	۶۶۱۴۹۷	۶۷۶۶۴۷	۱۴۶۸۴	۲۵۸۵۰۰	۲۷۳۰۱۸۴	۹۶٫۹	۳۹٫۱	۴۰٫۴
۷	۱۳۰۶۰۰۵	برنامه ارتقای سطح پوشش حفاظتی و صیانت از ذخایر و منابع آبی	۳۴۹۳۰	۲۳۳۰۰۰	۲۵۷۹۳۰	۳۴۰۲۰	۱۲۰۰۰۰	۱۵۴۰۲۰	۹۷٫۴	۵۳٫۸	۵۹٫۷
۸	۱۳۰۶۰۰۷	برنامه ارتقای ضریب مکانیزاسیون کشاورزی	۱۰۳۰۷۵۷	۱۳۰۰۰۰	۲۳۳۰۷۵۷	۱۰۴۰۵۲۷	-	۱۰۴۰۵۲۷	۱۰۰٫۷	-	۴۴٫۷
۹	۱۳۰۶۰۰۸	برنامه افزایش تولید آبیان پرورشی	۶۵۶۷۴	۷۶۰۰۰	۱۴۱۶۷۴	۶۳۹۰۲	-	۶۳۹۰۲	۹۷٫۳	-	۴۵٫۱
۱۰	۱۳۰۶۰۰۹	برنامه افزایش محصولات باغی	۳۰۲۰۲۳۵	۱۰۴۰۷۰۰۰	۱۰۷۰۹۰۲۳۵	۲۸۹۰۴۲۸	۴۹۸۰۲۸۱	۷۸۷۰۷۰۹	۹۵٫۸	۳۵٫۴	۴۶٫۱
۱۱	۱۳۰۶۰۰۱۰	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۲۶۴۰۷۱۸	۲۲۰۰۰۰	۴۸۴۰۷۱۸	۲۷۴۰۹۶۲	۲۷۰۰۰۰	۳۰۱۰۹۶۲	۱۰۳٫۹	۱۲٫۳	۶۲٫۳
۱۲	۱۳۰۶۰۰۱۱	برنامه افزایش محصولات زراعی	۳۰۹۰۵۵۶	-	۳۰۹۰۵۵۶	۲۹۹۰۱۷۴	-	۲۹۹۰۱۷۴	۹۶٫۶	-	۹۶٫۶

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۳۱

ردیف	شماره ثبتی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۱۳	۱۳۰۶۰۱۲	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	۲۷۱۶۳۵	۲۶۰۱۰۸۰۰۲	۲۶۰۱۰۸۰۰۲	۲۶۰۱۰۸۰۰۲	۲۶۰۱۰۸۰۰۲	۲۶۰۱۰۸۰۰۲	۲۶۰۱۰۸۰۰۲	۲۶۰۱۰۸۰۰۲	
۱۴	۱۳۰۶۰۱۳	برنامه بهبود فراوری و کاهش ضایعات محصولات کشاورزی	۷۸۸۰۰	-	۷۸۸۰۰	۷۸۸۰۰	-	۷۸۸۰۰	-	۷۸۸۰۰	
۱۵	۱۳۰۶۰۱۴	برنامه بهبود و توسعه بازار آذربایجان	۱۱۰۰۵۵	-	۱۱۰۰۵۵	۱۱۰۰۵۵	-	۱۱۰۰۵۵	-	۱۱۰۰۵۵	
۱۶	۱۳۰۶۰۱۵	برنامه پیشگیری و مبارزه با بیماری‌های دام، طیور و آذربایجان	۸۲۰۷۳۳	۱۴۰۰۰۰	۲۲۲۰۷۳۳	۶۹۰۶۶۹	۵۸۵۴۰	۱۲۸۰۲۰۹	۸۴۰۲	۴۱۰۸	
۱۷	۱۳۰۶۰۱۶	برنامه تکثیر و بازسازی ذخایر آذربایجان	۴۷۰۷۶۰	۹۶۰۰۰	۱۴۳۰۷۶۰	۴۶۰۵۶۱	۶۲۰۰۰	۱۰۸۰۵۶۱	۹۷۰۵	۶۴۰۶	
۱۸	۱۳۰۶۰۱۷	برنامه تنظیم بازار داخلی محصولات کشاورزی	۱۱۰۰۱۲	-	۱۱۰۰۱۲	۱۱۰۰۱۲	-	۱۱۰۰۱۲	-	۹۲۰۳	
۱۹	۱۳۰۶۰۱۸	برنامه به‌روزرسانی نقشه‌ها، داده‌ها و معیارهای فنی منابع طبیعی	۱۳۸۹۵	۳۰۰۰۰	۴۳۸۹۵	۱۳۰۴۳۲	۳۰۰۰۰	۴۳۰۴۳۲	۹۶۰۷	۱۰۰۰۷	

۱۳۲ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	شماره بشماری	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۲۰	۱۳۰۶۰۱۹	برنامه توسعه بازار و فن‌آوری‌های نوین در مجتمع‌های کشاورزی، دامی و شیلاتی	۶,۴۷۸	-	۶,۴۷۸	۶,۲۲۵	-	۶,۲۲۵	۹۶,۱	-	۹۶,۱
۲۱	۱۳۰۶۰۲۰	برنامه حمایت از شبکه پیام‌رسانی و ترویجی و شبکه ملی تلویزیونی کشاورزی	۱۷,۶۶۷	-	۱۷,۶۶۷	۱۶,۵۹۵	-	۱۶,۵۹۵	۹۳,۹	-	۹۳,۹
۲۲	۱۳۰۶۰۲۱	برنامه تهیه اطلاعات و آمار بخش کشاورزی	۷۲,۲۸۸	-	۷۲,۲۸۸	۶۴,۶۲۱	-	۶۴,۶۲۱	۸۹,۴	-	۸۹,۴
۲۳	۱۳۰۶۰۲۲	برنامه تولید نهاده‌ها و عوامل تولید	۴۳۸,۵۳۸	۱۰۰,۰۰۰	۵۳۸,۵۳۸	۳۷۲,۴۶۲	-	۳۷۲,۴۶۲	۸۳	-	۸۳
۲۴	۱۳۰۶۰۲۳	برنامه حفظ و حمایت از ذخایر ژنتیکی دام و طیور	۱۴,۳۳۴	۶۶,۰۰۰	۸۰,۳۳۴	۱۳,۲۳۱	۴۰,۵۰۰	۵۳,۷۳۱	۶۶,۹	۶۱,۴	۹۲,۳
۲۵	۱۳۰۶۰۲۴	برنامه حفظ کاربری اراضی زراعی	۴۷,۶۱۸	-	۴۷,۶۱۸	۴۵,۴۳۰	-	۴۵,۴۳۰	۹۵,۴	-	۹۵,۴
۲۶	۱۳۰۶۰۲۵	برنامه راهبری توسعه منابع و سرمایه‌گذاری برای ایجاد و تکمیل شهرک‌های کشاورزی	۶,۴۷۸	-	۶,۴۷۸	۶,۲۲۴	-	۶,۲۲۴	۹۶,۱	-	۹۶,۱

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۳۳

ردیف	شماره ثبت	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۲۷	۱۳۰۶۰۲۶	برنامه ساماندهی عملیات صید و صیادی آبزیان	۸۴,۹۲۶	-	۸۴,۹۲۶	۸۳,۵۳۵	-	۸۳,۵۳۵	۹۸,۴	-	۹۸,۴
۲۸	۱۳۰۶۰۲۷	برنامه ساماندهی عملیات صید، فرآوری و فروش ماهیان خاویاری	۲۲۰,۰۰۰	-	۲۲۰,۰۰۰	۱۸۵,۹۵۸	-	۱۸۵,۹۵۸	۸۴,۵	-	۸۴,۵
۲۹	۱۳۰۶۰۲۸	برنامه ساماندهی مالکیت اراضی ملی	۱۸۷,۸۲۲	۷۷۰,۰۰۰	۹۵۷,۸۲۲	۱۸۰,۹۴۲	۳۳۴,۴۴۲	۵۱۵,۳۸۴	۵۸	۴۸,۶	۹۶,۳
۳۰	۱۳۰۶۰۲۹	برنامه ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	۱۱۸,۳۴۸	۴۲۰,۰۰۰	۵۳۸,۳۴۸	۱۰۳,۹۳۰	۶۰,۰۰۰	۱۶۳,۹۳۰	۳۰,۵	۱۴,۳	۸۷,۸
۳۱	۱۳۰۶۰۳۰	برنامه شناسایی و ثبت ارقام گیاهی	۴۷,۵۵۹	-	۴۷,۵۵۹	۵۷,۱۴۳	-	۵۷,۱۴۳	۱۲۰,۲	-	۱۲۰,۲
۳۲	۱۳۰۶۰۳۱	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۷۴۰,۰۵۲	۲۸۲,۰۰۰	۱,۰۲۲,۰۵۲	۶۷,۴۵۷	۱۳۷,۶۵۰	۲۰۵,۱۰۷	۵۷,۶	۴۸,۸	۹۱,۱
۳۳	۱۳۰۶۰۳۲	برنامه مطالعه، طراحی و اجرای زیرساخت مجتمع‌های کشاورزی، دامی و شیلاتی	۵۲,۸۳۰	-	۵۲,۸۳۰	۵۱,۷۵۷	-	۵۱,۷۵۷	۹۶,۱	-	۹۶,۱

۱۳۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	شماره مجلس	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۳۴	۱۳۰۶۰۳۳	برنامه تثبیت شن‌های روان و مقابله با بیابان‌زایی	۲۴۰۰۷۳	۱۸۹۸۰۰۰۰	۱۹۲۲۰۰۷۳	۲۳۰۲۵۴	۸۹۳۰۰۲۳	۹۱۶۰۳۷۷	۹۷	۴۷۰۱	۴۷۰۷
۳۵	۱۳۰۶۰۳۴	برنامه نظارت بر دارو، درمان و تشخیص بیماری‌ها	۴۴۰۹۲۵	۱۸۰۰۰۰۰	۲۲۴۰۹۲۵	۳۹۰۹۹۴	۱۱۲۰۰۰۰	۱۵۱۰۹۹۴	۸۹	۶۲۰۲	۶۷۰۶
۳۶	۱۳۰۶۰۳۵	برنامه کنترل و گواهی نهال	۳۰۲۵۰	-	۳۰۲۵۰	۳۹۰۱۹	-	۳۹۰۱۹	۱۲۰۰۶	-	۱۲۰۰۶
۳۷	۱۳۰۶۰۳۶	برنامه کنترل و گواهی بذر	۳۶۰۰۶۱	-	۳۶۰۰۶۱	۱۷۰۷۳۵	-	۱۷۰۷۳۵	۴۹۰۲	-	۴۹۰۲
۳۸	۱۳۰۶۰۳۷	برنامه توسعه زیرساخت‌ها و نظام‌های بهره‌برداری	۲۷۲۰۱۴۳	-	۲۷۲۰۱۴۳	۲۶۴۰۵۹۴	-	۲۶۴۰۵۹۴	۹۷۰۲	-	۹۷۰۲
۳۹	۱۳۰۶۰۳۸	برنامه هزینه‌های مربوط به یازنستگان دولت	۵۹۷۰۵۰۰	-	۵۹۷۰۵۰۰	۵۷۹۰۲۰۴	-	۵۷۹۰۲۰۴	۹۶۰۹	-	۹۶۰۹
۴۰	۱۳۰۶۰۳۹	برنامه توسعه و تقویت قرنطینه و بهداشت گیاهی	۶۴۰۹۳۱	-	۶۴۰۹۳۱	۵۶۰۴۳۴	-	۵۶۰۴۳۴	۸۶۰۹	-	۸۶۰۹

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۳۵

ردیف	شماره ثبتی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۴۱	۱۳۰۶۰۲۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	-	۱۹۶.۵۰۰	۱۹۶.۵۰۰	-	۸۵.۷۰۰	۸۵.۷۰۰	-	۴۳.۶	
۴۲	۱۳۰۶۰۴۱	برنامه توسعه و توانمندسازی تعاونی‌ها و تشکل‌ها	۷۷.۲۷۱	۲۶.۳۱۹	۱۰۳.۵۹۰	۷۴.۰۸۶	۲۱.۷۱۷	۹۵.۸۰۳	۸۳.۵	۹۲.۵	
۴۳	۱۳۰۶۰۴۲	برنامه کنترل کیفی و بهداشتی تولیدات خام دامی و شیلاتی و خوراک دام	۲۵.۸۳۷	-	۲۵.۸۳۷	۲۰.۰۶۹	-	۲۰.۰۶۹	-	۷۷.۷	
۴۴	۱۳۰۷۰۰۲	برنامه عرضه آب	۱.۹۴۰.۰۰۰	۲۵.۳۰۹.۵۲۷	۲۷.۲۴۹.۵۲۷	۱.۲۳۸.۴۸۲	۱۷.۳۳۴.۴۳۸	۱۸.۵۶۲.۹۲۰	۶۳.۸	۶۸.۱	
۴۵	۱۵۰۲۰۰۵	برنامه ساماندهی عشایر	۷۱.۵۴۷	۷۵۸.۰۰۰	۸۲۹.۵۴۷	۶۸.۹۱۵	۳۳۸.۰۵۰	۴۰۶.۹۶۵	۹۶.۳	۴۴.۶	
۴۶	۱۶۰۱۰۰۷	برنامه پیشگیری و مبارزه با بیماری‌های مشترک انسان و دام	۳۱۵.۴۰۳	-	۳۱۵.۴۰۳	۲۲۷.۷۶۵	-	۲۲۷.۷۶۵	-	۷۲.۲	
۴۷	۱۶۰۲۰۰۴	برنامه تولید فرآورده‌های بیولوژیک	۶۳۲.۵۱۳	-	۶۳۲.۵۱۳	۵۹۹.۸۴۱	-	۵۹۹.۸۴۱	-	۹۴.۸	

۱۳۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	شماره بخش	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۴۸	۱۷۰۱۰۳۱	برنامه هدایت اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی	۶۶,۷۷۰	۲۵,۵۳۳	۹۲,۳۰۳	۶۸,۴۷۶	۲۴,۰۹۰	۹۲,۵۶۶	۱۰۲,۶	۹۴,۳	۱۰۰,۳
۴۹	۱۸۰۲۰۰۵	برنامه آموزش غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارتی	۶,۹۴۶,۴۷۸	۵۱۸,۸۶۶	۷,۴۶۵,۳۴۴	۶,۱۷۴,۴۹۳	۴۲۴,۵۷۵	۶,۵۹۹,۰۶۸	۸۸,۹	۸۱,۸	۸۸,۴
۵۰	۱۸۰۲۰۰۸	برنامه آموزش کاردانی مهارتی	۳,۷۹۶,۰۱۵	۱,۵۰۷,۵۸۳	۵,۳۰۳,۵۹۸	۳,۴۲۰,۶۹۷	۱,۲۰۴,۴۹۷	۴,۶۲۵,۱۹۴	۹۰,۱	۷۹,۹	۸۷,۲
۵۱	۱۸۰۴۰۰۱	برنامه حمایت از مرجع ملی ایمنی زیستی	۱۰,۰۰۰	-	۱۰,۰۰۰	۷,۸۳۳	-	۷,۸۳۳	۷۸,۳	-	۷۸,۳
۵۲	۱۸۰۵۰۱۱	برنامه توسعه علوم کشاورزی	۱۵۷,۸۱۰	۲۱,۹۳۴	۱۷۹,۷۴۴	۱۳۲,۴۲۱	۲۰,۶۹۵	۱۵۳,۱۱۶	۸۳,۹	۹۴,۴	۸۵,۲
۵۳	۱۹۰۳۰۰۳	برنامه ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی، ورزشی به ایثارگران	۷,۴۷۳,۵۹۷	۴۰۶,۷۹۸	۷,۸۸۰,۳۹۵	۳,۲۸۷,۶۸۵	۱۵۳,۴۷۴	۳,۴۴۱,۱۵۹	۴۴	۳۷,۷	۴۳,۷
۵۴	جمع	-	۲۶,۸۳۷,۳۲۶	۶۸,۶۹۲,۴۵۹	۹۵,۵۲۹,۷۸۵	۲۰,۲۶۲,۹۴۶	۳۱۰,۷۶,۶۷۴	۵۱,۳۴۰,۶۲۰	-	-	-

بخش هشتم: کشاورزی / فصل بیست و هشتم: کشاورزی و منابع طبیعی □ ۱۳۷

جدول ۴- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۲-۱۰۱۰۰۰	افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و تکمیل و ایجاد شهرک‌های کشاورزی (گلخانه‌ای، دامی، شیلاتی) موضوع واگذاری سهام، سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی- ماده (۵۱) الحاق برخی از مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	وزارت جهاد کشاورزی	۶۷,۸۳۱	۳۳,۵۹۸
۲	صندوق توسعه ملی	۱۳۰۶۰۱۲	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	مؤسسه جهاد نصر	۱۰,۲۶,۳۳۰	۱۰,۲۶,۳۳۰
۳	صندوق توسعه ملی	۱۳۰۶۰۱۲	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی	۱۲,۳۷۱,۲۳۰	۱۲,۳۷۱,۲۳۰
۴	سایر	۱۳۰۶۰۱۲	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی	۱,۰۸۴,۰۰۰	۳۶۶,۰۰۰
۵	صندوق توسعه ملی	۱۳۰۶۰۳۳	برنامه مقابله با بیابان‌زایی و تثبیت شن‌های روان	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۱,۵۹۰,۰۰۰	۱,۵۹۰,۰۰۰
۶	صندوق توسعه ملی	۱۳۰۶۰۳۳	برنامه مقابله با بیابان‌زایی و تثبیت شن‌های روان	وزارت جهاد کشاورزی	۵۲۰,۰۰۰	۵۲۰,۰۰۰
۷	سایر	۱۳۰۶۰۳۳	برنامه مقابله با بیابان‌زایی و تثبیت شن‌های روان	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۶۰۰,۰۰۰	۱۸۹,۱۰۰
۸	سایر	۱۳۰۶۰۴۵	برنامه پوشش بیمه محصولات کشاورزی	صندوق بیمه کشاورزی	۱۳,۵۰۰,۰۰۰	۴,۵۰۰,۰۰۰
۹	صندوق توسعه ملی	۱۳۰۷۰۰۲	برنامه عرضه آب	مؤسسه جهاد نصر	۴,۴۹۹,۶۷۰	۴,۴۹۹,۶۷۰
۱۰	صندوق توسعه ملی	۱۳۰۷۰۰۲	برنامه عرضه آب	وزارت جهاد کشاورزی	۲۲,۱۴۶,۰۰۰	۲۲,۱۴۶,۰۰۰
۱۱	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۸-۵۳۰۰۰۰	اجرای سیاست‌های حمایتی توسعه کشت دانه‌های روغنی و چغندرقد و تأمین سرمایه (سهم دولت) صندوق غیردولتی دانه‌های روغنی	وزارت جهاد کشاورزی	۵۶۵,۵۷۰	۵۶۵,۵۷۰

۱۳۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱۲	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۵۹-۵۳۰۰۰۰	موضوع درآمدهای واحدهای اصلاح نژاد دام و طیور	وزارت جهاد کشاورزی	۱۲۶۰۰	۵۳۰
۱۳	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۹-۵۳۰۰۰۰	سرمایه اولیه صندوق‌های حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی	۲۰۰۰۸۸۰	۲۰۰۰۸۸۰
۱۴	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۹۵-۵۳۰۰۰۰	هزینه واحدهای تولیدی و خدماتی استانی	وزارت جهاد کشاورزی	۹۰۰۰۰	۴۸۰۰۰
۱۵	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۵۷-۵۵۰۰۰۰	ارتقاء ضریب خوداتکالی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی	۲۳۶۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰
۱۶	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۶۱-۵۵۰۰۰۰	ساماندهی تولید، فرآوری، تجارت، تبلیغ و خرید تضمینی چای کشور	وزارت جهاد کشاورزی	۱۰۱۰۰۰۰۰۰	۱۰۱۰۰۰۰۰۰
۱۷	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۸-۵۵۰۰۰۰	سیاست‌گذاری، تحقیق، پژوهش و فعالیت‌های اصلاح نژادی مرغ لاین	وزارت جهاد کشاورزی	۳۸۰۲۵۰	۱۵۰۰۰۰
۱۸	سایر	ماده ۱۲	جبران خسارات ناشی از زلزله کرمانشاه	وزارت جهاد کشاورزی	۵۲۸۰۰۰۰	۳۶۹۰۰۰۰
۱۹	جمع	-	-	-	۶۰۰۱۹۵۰۳۶۱	۴۹۰۵۱۳۰۷۰۸

۴- ارزیابی و پیشنهاد

۴-۱- عوامل موفقیت

- استفاده از منابع صندوق توسعه ملی به منظور تأمین تسهیلات ارزان قیمت در جهت توسعه بخش و تداوم تولید به صورت تسهیلات سرمایه گذاری و سرمایه در گردش در زیربخش های دام، طیور، باغبانی، زراعت، گلخانه، مکانیزاسیون و ...
- استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای اجرای طرح های زیربنایی به ویژه آب و خاک
- استفاده از منابع یارانه عوامل تولید در زمان مقتضی
- اولویت بندی طرح ها و پروژه های بخش برای استفاده از منابع بودجه عمومی
- تأمین نقدینگی لازم در جهت پرداخت تسهیلات سرمایه در گردش
- تعامل با بانک های عامل در جهت استفاده از منابع در اختیار

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- تخصیص دیر هنگام بخشی از اعتبارات
- عدم استقبال صنعت بیمه برای پوشش بیمه ای در دامنه وسیع فعالیت های کشاورزی
- ریسک بالای فعالیت های تولیدی بخش کشاورزی
- عدم دریافت کامل تخصیص اعتبارات برخی از طرح ها
- فقدان سیاست های حمایتی کافی در تقویت و تجهیز و ساماندهی تشکل ها و اتحادیه ها
- خشکسالی و شرایط اقلیمی حاکم در کشور
- افزایش هزینه های تولید به علت تورم
- عدم پیش بینی ردیف اعتباری برای برخی از اهداف تعیین شده در برنامه و محدودیت تأمین منابع مالی

۴-۳- نقاط قوت

- بهره گیری از تجربه و دانش بومی در بخش کشاورزی
- به کارگیری منابع غنی ژنتیکی و گونه های گیاهی، دامی و آبی

- استفاده از پتانسیل موجود منابع طبیعی کشور در بخش‌هایی مانند گیاهان دارویی، صنعتی، خوراکی و تولید علوفه
- مزیت نسبی تولید محصولات باغبانی و کشت‌های ارگانیک، گلخانه‌ای و کشت دوم
- کمترین نقش تصدی دولت در این بخش و بالطبع ضرورت تقویت نقش حاکمیتی و سیاست‌گذاری، حمایتی و هدایتی دولت
- امکان افزایش تولید و عملکرد در محصولات کشاورزی
- امکانات مطالعاتی، تحقیقاتی، پژوهشی، آموزشی و ترویجی در بخش کشاورزی
- وجود شبکه گسترده تعاونی‌های روستایی و تولیدی و فرآوری و تشکل‌های بخش کشاورزی در سراسر کشور
- وجود تعداد قابل توجه دانش‌آموختگان و فارغ‌التحصیلان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی
- وجود تجارب موفق بومی‌شده و قابل توسعه در دام‌پروری صنعتی و نیمه‌صنعتی و همچنین پرورش طیور
- وجود سرمایه‌گذاری‌های قابل توجه در واحدهای دام‌پروری و مرغداری و شیلات و امکان ایجاد ظرفیت‌های جدید
- توانمندی تشخیص و کنترل بیماری‌های دامی و گیاهی
- تنوع اقلیمی و گستردگی عرصه فعالیت‌های بخش کشاورزی

۴-۴- نقاط ضعف

- بهره‌برداری بی‌رویه از منابع آبیان و ضعف حفاظت از منابع دریایی
- پایین بودن آگاهی‌های زیست‌محیطی و دانش فنی بهره‌برداران و تولیدکنندگان
- ضعف استانداردهای کیفی و ضوابط و معیارهای فنی در تولید و عرضه محصولات کشاورزی
- بی‌سوادی و کم‌سوادی شاغلین بخش و مشکلات جذب متخصصین کشاورزی
- تخریب و فرسایش شدید خاک در حوزه‌های آبخیز
- عدم تعادل سرمایه‌گذاری در اجرای تأمین آب با مصارف آب و محدودیت منابع آبی کشور به تناسب ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود برای توسعه بخش کشاورزی

- افزایش روند بیابان‌زایی و کاهش توان بیولوژیک خاک
- تعارض، همپوشانی و ناکارآمدی برخی از قوانین و مقررات موجود و نظارت ضعیف بر اجرای قوانین حفاظت از منابع طبیعی و منابع پایه
- کمبود آمار و منابع اطلاعاتی صحیح، منسجم و بهنگام در خصوص منابع پایه و تولیدات
- وجود ضایعات در مراحل مختلف تولید تا مصرف
- ضعف مکانیسم اجرایی تنظیم بازار نهاده‌ها و محصولات کشاورزی
- کمبود و فرسوده بودن ماشین‌ها و تجهیزات تخصصی مورد نیاز در بخش کشاورزی
- بهره‌برداری بی‌رویه، حفاظت ناکافی و تخریب جنگل‌ها و مراتع و منابع آبزیان
- کمبود ظرفیت‌های نگهداری و ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی در مناطق عمده تولید و تکنولوژی نامناسب ماشین‌آلات صنایع تبدیلی و تکمیلی
- فقدان نقشه‌های کاداستر اراضی کشاورزی و الگوی بهینه کشت

۴-۵- پیشنهادات

- در دولت دوازدهم استفاده از منابع اعتباری خارجی و داخلی (فاینانس) نیز به عنوان یکی از راهکارهای مناسب تأمین منابع بخش کشاورزی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. این روش به عنوان یکی از روش‌های تأمین منابع مالی در اجرای عملیات زیربنایی کشاورزی نظیر تجهیز و نوسازی اراضی و ایجاد شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی قلمداد می‌شود.
- بسترسازی و توسعه مشارکت بهره‌برداران تعامل با بانک‌ها و نهادهای تأمین‌کننده اعتبار در جهت خصوصی‌سازی و اجرای طرح‌های زودبازده
- تأمین اعتبار مورد نیاز برای ارائه مشوق‌های صادراتی در جهت تنظیم بازار محصولات کشاورزی و افزایش صادرات محصولات فرآوری شده
- تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز در جهت ارتقای شاخص‌های توسعه بخش کشاورزی از جمله: مدیریت یکپارچه ارضی؛ تشکیل و ساماندهی و توانمندسازی تشکلهای کشاورزی؛ مدیریت بهینه بهره‌برداری از عوامل تولید و شناسایی شاخص‌های حمایتی تأثیرگذار در این بخش؛ بازاریابی و تجارت تولیدات بخش کشاورزی

- تدوین استراتژی کلان و هدف‌گذاری مؤثر و کارآمد در جهت ارتقای شاخص‌های توسعه بخش کشاورزی
- استفاده از پتانسیل موجود در صندوق‌های حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی از طریق تأمین منابع مالی ۴۹ درصد سهم دولت تحت عنوان افزایش سرمایه دولت نزد این صندوق‌ها. این سازوکار در جهت جلب مشارکت بخش غیردولتی اعم از بهره‌برداران بخش، تشکل‌ها و اتحادیه‌ها بسیار مؤثر و کارساز خواهد بود.
- ایجاد امکان استفاده بیشتر از منابع صندوق توسعه ملی به عنوان راهکاری مناسب در جهت افزایش منابع اعتباری مورد نیاز بخش کشاورزی. (با عنایت به اینکه هدف از تشکیل این صندوق تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و فرآورده‌های آن به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی است. لذا با در اختیار قرار دادن منابع صندوق به بخش کشاورزی به عنوان بخشی مولد که با هدف ارتقاء تولید محصولات کشاورزی و کاهش وابستگی فعالیت می‌نماید، امکان بهره‌گیری از منابع صندوق در راستای اهداف اولیه تشکیل آن فراهم می‌گردد. این بهره‌مندی نیاز به افزایش سهم بخش کشاورزی به صورت ریالی از منابع صندوق داشته که در این رابطه ضروری است سهم بخش از منابع صندوق افزایش یابد.)

فصل بیست و نهم

توسعه عشایری

مقدمه

جامعه عشایری کشور در طول چند دهه گذشته، علیرغم کاهش سهم آن در جمعیت کشور در فرآیند توسعه نقش بسزایی داشته است. از سوی دیگر افزایش درصد باسوادان این جامعه در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که مساعدت عشایر از لحاظ نیروی کار به توسعه اقتصادی به لحاظ کیفی نیز افزایش یافته است. از لحاظ عرضه مواد غذایی نقش عشایر به سبب دارا بودن یک‌سوم دام‌های موجود در کشور و پاسخ گفتن به تقاضای فزاینده گوشت و مواد لبنی در جریان توسعه اقتصادی قابل ملاحظه بوده است. علاوه بر این در بسیاری از مناطق عشایر در راستای تأمین غذای مورد نیاز دام‌های خود به کشت محصولات زراعی نیز اقدام نموده‌اند. مزیت دیگر عشایر آن است که آنان در تغذیه دام عمدتاً متکی به مراتع و مزارع هستند که از نظر اقتصادی دارای هزینه فرصت پایینی می‌باشد. مساعدت به بازار عشایر از طریق گرایش به عرضه گوشت قرمز در بازارهای شهری و همچنین از طریق خرید محصولات صنعتی بوده است هرچند سطح پایین درآمد عشایر سبب گردیده که این جنبه از مساعدت در سطح پایین‌تری انجام گیرد. از سوی دیگر عشایر با افزایش تولید قالی و قالیچه و سایر محصولات دستیاف و همچنین تولید محصولات صادراتی مانند پوست و... در افزایش درآمد ناشی از صادرات نفتی نقش مهمی داشته‌اند. با وجود نقش مهم عشایر در توسعه اقتصادی کشور، سهم آن‌ها در شاخص‌های برخورداری از خدمات در سطح پایینی قرار دارد.

با توجه به موارد مذکور و به منظور بالا بردن سطح زندگی جامعه عشایری کشور در جزء (۵) بند (الف) ماده (۲۷) قانون برنامه ششم مصوب گردید تا منابع مورد نیاز برای رشد سالانه حداقل پنج درصد (۵٪) شاخص‌های برخورداری تعیین شده در ساماندهی عشایر تأمین گردد. همچنین در برنامه مذکور هم موارد دیگری برای عشایر مطرح شده که عملکرد آن‌ها در سال اول برنامه مورد بررسی قرار گرفته است که بدین وسیله گزارش آن تقدیم می‌گردد.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

در حوزه توسعه عشایری در بند (۲۰) سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه ششم توسعه مصوب ۱۳۹۴/۴/۹ به اتخاذ برنامه‌ها و اقدامات اجرایی برای توسعه روستایی کشور برای تثبیت جمعیت و تشویق مهاجرت به مناطق روستایی و عشایری (کانون تولید و ارزش‌آفرینی) با برنامه‌ریزی و مدیریت بهینه در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی، تعیین سهم واقعی در توزیع منابع و ارتقاء شأن و منزلت اجتماعی، ایجاد فرصت‌های جدید اقتصادی و حمایت‌های ویژه از فعالیت‌های کارآفرینی و اشتغال‌زایی مزیت‌دار بومی و مقاوم‌سازی تأسیسات و زیرساخت‌ها و اماکن روستایی اشاره شده و همچنین در بند (۹) ابلاغیه سیاست‌های کلی نظام در بخش کشاورزی مورخ ۱۳۹۱/۹/۲۹ به ارتقاء سطح درآمد و زندگی روستاییان، کشاورزان و عشایر، توسعه پایدار روستاها و مناطق کشاورزی و رفع فقر با تقویت زیرساخت‌های مناسب تولید و تنوع‌بخشی و گسترش فعالیت‌های مکمل و اقتصادی به‌ویژه صنایع تبدیلی و روستایی و خدماتی نوین توجه شده است. در همین زمینه در این بخش، مهم‌ترین اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌ها در سند برنامه ششم توسعه عبارتند از:

اهداف کلی

- ارتقاء کیفیت زندگی، بهبود و توسعه منابع انسانی، تولید، اشتغال و درآمد عشایر کوچنده.
- رفع محرومیت از مناطق عشایری و تعدیل نابرابری‌های موجود بین جامعه عشایری با جوامع شهری و روستایی
- توسعه اجتماعی، مهندسی فرهنگی و حفظ هویت ایرانی - اسلامی و میراث معنوی عشایر
- ساماندهی به کوچ و اسکان عشایر کوچنده

راهبردها

- تقویت و احیای فرهنگ و ارزش‌های اصیل جامعه عشایری
- توسعه گردشگری فرهنگی و طبیعی در مناطق عشایری با محوریت مشارکت جوامع محلی و جوانان عشایری
- شناسایی، حفظ و تقویت ارزش‌های ایرانی اسلامی و بومی محلی عشایر.

- توانمندسازی و توسعه تشکل‌ها و صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی عشایری.
ساماندهی و مدیریت کوچ و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی بر مبنای اصول فنی، نظام مشارکت، مدیریت محلی و دانش بومی عشایر

سیاست‌ها

- تسهیل شرایط کوچ و استقرار عشایر
- بهبود شاخص‌های توسعه در مناطق عشایری
- برنامه‌ریزی به منظور نیازسنجی و برگزاری دوره‌های آموزشی و ترویجی برای جا انداختن اصول و شیوه‌های نوین تولید و ارتقای سطح بهره‌وری منابع
- افزایش سرمایه صندوق توسعه بخش کشاورزی عشایری با مشارکت عشایر و تشکل‌های مربوطه
- تنوع‌بخشی به فعالیت‌ها، منابع تولید و اشتغال عشایر
- تلفیق مهارت و دانش بومی عشایر با دستاوردهای علمی پژوهشی و اصول فنی در روند ساماندهی به مدیریت کوچ و چرا
در حوزه توسعه عشایری دو حکم از مواد برنامه ششم توسعه نیز برای وزارت جهاد کشاورزی تعریف شده است:

- جزء (۵) بند (الف) ماده (۲۷) قانون برنامه ششم توسعه

- جزء (۳) بند (ب) ماده (۲۷) قانون برنامه ششم توسعه

که ذیلاً به اهم اقدامات آن‌ها اشاره می‌گردد:

به منظور تحقق اهداف مندرج در جزء (۵) بند (الف) ماده (۲۷) قانون برنامه ششم توسعه موضوع «تأمین منابع مورد نیاز برای رشد سالانه حداقل پنج درصد (۵٪) شاخص‌های برخورداری تعیین‌شده در ساماندهی عشایر» بر اساس برآوردهای انجام شده برای تحقق این شاخص، سالانه اعتباری معادل ۸۷۸۷ میلیارد ریال مورد نیاز می‌باشد.

در سال ۱۳۹۶ برای برنامه «ساماندهی عشایر» از محل منابع ملی معادل ۴۰۶،۹۶۵ میلیون ریال اعتبار اختصاص یافته است.

در خصوص اجرای جزء (۳) بند (ب) ماده (۲۷) قانون برنامه ششم توسعه در خصوص یکپارچه‌سازی حداکثری فعالیت‌ها و برنامه‌های عمران و توسعه روستایی، عشایری و کشاورزی

۱۴۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

کشور و مدیریت آن‌ها با رویکرد جهادی و نظارت‌پذیر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه ششم و ایجاد یکپارچگی برنامه‌ریزی و ارائه خدمات و طرح‌های روستایی و عشایری در قالب برنامه‌های جامع، بر اساس نیازها و مشارکت واقعی مردم و شرایط انسانی، طبیعی، اقتصادی و اجتماعی» وزارت جهاد کشاورزی در حوزه اشتغال نسبت به ارائه بسته اشتغال پایدار روستایی و عشایری در قالب توسعه کسب‌وکار و اشتغال در سال ۱۳۹۶ شامل تدوین و ارسال شیوه‌نامه مربوطه به مراجع ذیربط و همچنین معرفی طرح‌های روستایی به تفکیک و اعلام میزان تسهیلات و اعتبارات مورد نیاز در راستای افزایش اشتغال روستایی، تولید و تقویت کسب‌وکار روستایی اقدام نموده است.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲۷ / الف / ۵	۵- تأمین منابع مورد نیاز برای رشد سالانه حداقل پنج درصد (۵) شاخص‌های برخورداری تعیین شده در ساماندهی عشایر*	سازمان امور عشایر ایران	به منظور تحقق اهداف این بند و بر اساس برآوردهای انجام شده برای تحقق این شاخص، سالانه اعتباری معادل ۸۷۸۷ میلیارد ریال مورد نیاز می‌باشد. در سال ۱۳۹۶ برای برنامه ساماندهی عشایر از محل منابع ملی معادل ۴۰۶۹۶۵ میلیون ریال اعتبار اختصاص یافته است.	سایر	به دلیل اینکه قانون بودجه سال ۱۳۹۶ قبل از قانون برنامه ششم توسعه تصویب شد اعتباری اختصاص نیافت.
۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲۷ / ب / ۳	۳- یکپارچه‌سازی حداکثری فعالیت‌ها و برنامه‌های عمران و توسعه روستایی، عشایری و کشاورزی کشور و مدیریت آن‌ها با رویکرد جهادی و نظارت‌پذیر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه ششم و ایجاد یکپارچگی برنامه‌ریزی و ارائه خدمات و طرح‌های روستایی و عشایری در قالب برنامه‌های جامع، بر اساس نیازها و مشارکت واقعی مردم و شرایط انسانی، طبیعی، اقتصادی و اجتماعی	سازمان امور عشایر ایران	ارائه بسته اشتغال پایدار روستایی و عشایری در قالب توسعه کسب‌وکار و اشتغال در سال ۱۳۹۶ شامل تدوین و ارسال شیوه‌نامه مربوطه به مراجع ذیربط و همچنین معرفی طرح‌های روستایی به تفکیک و اعلام میزان تسهیلات و اعتبارات مورد نیاز در راستای افزایش اشتغال روستایی، تولید و تقویت کسب‌وکار روستایی	سایر	در حد مقدمات اقدامات لازم صورت گرفته است.

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

- تعداد خانوار اسکان یافته عشایری در سال ۱۳۹۶ برابر با ۲۷۰۰ خانوار بوده که به صورت تجمعی تا سال ۱۳۹۶ به ۱۰۰۴۵۸ خانوار رسیده است که در مقایسه با میزان مصوب (۱۰۳۲۵۸ خانوار) ۹۷ درصد اهداف برنامه را پوشش داده است.
- در سال ۱۳۹۶، افزایش متوسط سرمایه اعضای تشکل‌ها و صندوق‌های عشایری برابر ۲,۴ میلیون ریال می‌باشد که در مقایسه با میزان مصوب (۲,۶ میلیون ریال) به ۹۲ درصد هدف مصوب رسیده است.
- آموزش و ترویج بهره‌برداران عشایری در سال ۱۳۹۶ به میزان ۱۶۰۰۰ نفر روز بوده است که به دلیل فقدان استراتژی مؤثر و کارآمد در توانمندسازی و انتقال دانش فنی به بهره‌برداران عشایری نتوانسته است به هدف مصوب (۵۴۶۰۰۰ نفر روز) برسد.
- در سال ۱۳۹۶ تعداد ۲۱۳۷۵۸ خانوار عشایری (نسبت به میزان مصوب ۱۶۲۴۷۲ خانوار) از ارائه خدمات بهره‌مند شده‌اند که تحقق عملکرد، ۳۱,۶ درصد بیش از مصوب می‌باشد.
- میزان تولیدات عشایری در سال ۱۳۹۶ برابر با ۴۷۱۰ هزار تن می‌باشد که نسبت به میزان مصوب برنامه (۶۲۲۸ هزار تن) ۷۵,۶ درصد مصوب را محقق نموده است.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶		عوامل عدم تحقق	توضیحات
				هدف	عملکرد		
۱	آموزش، ترویج بهره‌برداران عشایری	نفر روز	۵۴۶.۰۰۰	۵۴۶.۰۰۰	۱۶.۰۰۰	۲,۹۳	فقدان استراتژی مؤثر و کارآمد در توانمندسازی و انتقال دانش فنی به بهره‌برداران عشایری کمبود منابع مورد نیاز
۲	افزایش متوسط سرمایه اعضای تشکل‌ها و صندوق‌های عشایری	میلیون ریال	۲,۲	۲,۶	۲,۴	۹۲,۳۱	-
۳	تعداد خانوار اسکان یافته	خانوار	۹۷,۷۵۸	۱۰۳,۲۵۸	۱۰۰,۴۵۸	۹۷,۲۹	-
۴	تعداد عشایر بهره‌مند از ارائه خدمات	خانوار	۱۶۸,۲۲۸	۱۶۲,۴۷۲	۲۱۳,۷۵۸	۱۳۱,۵۷	-
۵	میزان تولیدات عشایری	هزار تن	۶,۰۴۷	۶,۲۲۸	۴,۷۱۰	۷۵,۶۳	-

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی - سازمان امور عشایر ایران

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

در سال ۱۳۹۶، در برنامه ساماندهی عشایر از محل منابع ملی، ۶۸۹۱۵ میلیون ریال به صورت هزینه‌ای و ۳۳۸۰۵۰ میلیون ریال به صورت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تخصیص داده شده است که ۹۶ درصد از اعتبارات هزینه‌ای و ۴۵ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای محقق شده است.

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق	
			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۱	۱۵۰۲۰۰۵	برنامه ساماندهی عشایر	۷۵۸.۰۰۰	۸۲۹.۵۴۷	۶۸.۹۱۵	۳۳۸.۰۵۰	۴۰۶.۹۶۵	۹۶.۳	۴۴.۶	
۲	جمع	-	۷۵۸.۰۰۰	۸۲۹.۵۴۷	۶۸.۹۱۵	۳۳۸.۰۵۰	۴۰۶.۹۶۵	-	-	

۴- ارزیابی و پیشنهاد

۴-۱- عوامل موفقیت

- تعامل با بانک‌های عامل در جهت استفاده از منابع در اختیار
- استفاده از منابع صندوق توسعه ملی به منظور تأمین تسهیلات ارزان‌قیمت در جهت توسعه بخش و تداوم تولید به صورت تسهیلات سرمایه‌گذاری و سرمایه در گردش
- استفاده از تکنولوژی‌های نوین و ترویج و آموزش آن در بین عشایر

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- فقدان سیاست‌های حمایتی کافی در تقویت و تجهیز و ساماندهی تشکل‌ها و اتحادیه‌ها
- ریسک بالای فعالیت‌های تولیدی بخش عشایری
- خشکسالی و شرایط اقلیمی حاکم در کشور
- کمبود منابع مالی مورد نیاز
- عدم بسترسازی و فقدان زیرساخت‌های مورد نیاز جهت مشارکت جوامع محلی و بهره‌برداران عشایری

۴-۳- نقاط قوت

- تجربه و دانش بومی در بخش عشایری
- امکانات مطالعاتی، تحقیقاتی، پژوهشی، آموزشی و ترویجی در بخش عشایری
- وجود تجارب موفق بومی شده در عملیات اسکان عشایر
- منابع غنی ژنتیکی و گونه‌های دامی
- وجود شبکه گسترده تعاونی‌های عشایری در سراسر کشور
- گستردگی عرصه فعالیت‌های عشایری
- کمترین نقش تصدی دولت در این بخش و بالتبع ضرورت تقویت نقش حاکمیتی و سیاستگذاری، حمایتی و هدایتی دولت

۴-۴- نقاط ضعف

- بی‌سوادی و کم‌سوادی شاغلین بخش
- پایین بودن آگاهی‌های زیست‌محیطی و دانش فنی بهره‌برداران و تولیدکنندگان عشایری
- کمبود آمار و منابع اطلاعاتی صحیح، منسجم و بهنگام در خصوص منابع پایه، تولیدات و ...
- بهره‌برداری بی‌رویه، حفاظت ناکافی و تخریب جنگل‌ها و مراتع
- عدم تعادل سرمایه‌گذاری مناسب در جهت افزایش سطح برخورداری از شاخص‌های تعیین شده در ساماندهی عشایر

۴-۵- پیشنهادها

- امکان استفاده بیشتر از منابع صندوق توسعه ملی به‌عنوان راهکاری مناسب در جهت افزایش منابع اعتباری مورد نیاز بخش عشایری
- حفاظت از منابع پایه مورد نیاز جمعیت عشایری و ارتقای آگاهی‌های زیست‌محیطی آنان
- استفاده از پتانسیل موجود در صندوق‌های حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی (قسمت عشایری) از طریق تأمین منابع مالی ۴۹ درصد سهم دولت تحت عنوان افزایش

- سرمایه دولت نزد این صندوق‌ها که این امر در جهت جلب مشارکت بخش غیردولتی اعم از بهره‌برداران بخش، تشکل‌ها و اتحادیه‌ها بسیار مؤثر و کارساز می‌باشد.
- سرمایه‌گذاری هدفمند جهت ارتقای شاخص‌های توسعه عشایری
- توانمندسازی هر چه بیشتر جامعه عشایری در راستای تثبیت جمعیت عشایری و تولید پایدار

بخش نهم

آب

فصل سیام

آب

مقدمه

امروزه نقش آب در توسعه کشورها و مناطق مختلف جهان بیش از پیش اهمیت یافته است. اکنون کمبود آب، این مایه حیات، پس از چالش رشد جمعیت، به عنوان دومین چالش در جهان مطرح می‌باشد. سه عامل مهم استقلال سیاسی و اقتصادی، خودکفایی و اقتدار سیاسی بستگی فراوانی به حوزه‌های آب، خاک و غذا دارند و بنابراین کم‌آبی می‌تواند بر خاک، غذا، اقتصاد و حتی سیاست تأثیرگذار باشد. میلیاردها نفر در سراسر جهان، به ویژه در مناطق کم‌آب، نگران سرنوشت و آینده‌ی آب و دسترسی به آن هستند.

اهمیت آب در توسعه کشورها و نیز نقش آن در پایداری و حفظ حیات بشر بارز و مشخص است. آب شیرین و قابل دسترس، یک منبع طبیعی، کمیاب و حیاتی و درعین حال تجدید پذیر است که انسان به طور مستمر در هر زمان و مکان به آن نیاز دارد. همچنین، یک کالای باارزش و غیرقابل جایگزین در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها است که نقش محوری را در آمایش سرزمین بر عهده داشته و زیرساخت توسعه اغلب بخش‌ها می‌باشد. همچنین یکی از مؤلفه‌های مهم در حفظ، تعادل و پایداری اکوسیستم و محیط زیست بخصوص پیکره‌های آبی نظیر تالاب‌ها می‌باشد.

مدیریت آب در کشور ما دارای پیچیدگی‌های بسیار و دربرگیرنده فعالیت‌های سازه‌ای و غیر سازه‌ای متنوع و فراوان می‌باشد. محدودیت آب قابل دسترس، توزیع غیریکنواخت آن در سطح کشور، افزایش جمعیت و الگوی نامناسب شهرنشینی و مراکز سکونت‌گاهی و نوع و شیوه تولید محصولات زراعی از منظر سازگاری با اقلیم، تأمین آب موردنیاز را در بسیاری از مناطق کشور با مشکل مواجه ساخته و به تدریج بر ابعاد آن افزوده است. از طرفی بروز خشک‌سالی‌های پی‌درپی در سال‌های اخیر دسترسی به آب را با بحران شدیدتری مواجه نموده است، به طوری که تأمین آب قابل دسترس و مطمئن برای مصارف مختلف یکی از چالش‌های مهم در کشور محسوب شده و توسعه اقتصادی و اجتماعی را در برخی نقاط کشور با مشکل مواجه نموده است. از طرفی

افزایش پساب‌های صنعتی، شهری و کشاورزی و آلوده شدن منابع آب یکی دیگر از معضلات به وجود آمده در این بخش می‌باشد که نیاز به برنامه‌ریزی در این بخش را حساس‌تر می‌نماید. همچنین مسائل مربوط به آب‌های مرزی و مشترک و کنترل و ساماندهی آن‌ها و نیز افت شدید منابع آب زیرزمینی نیز از مسائل موردتوجه دیگر است.

تمامی موارد ذکرشده، سبب شده تا پرداختن به موضوع آب، مدیریت بهینه و ارتقای بهره‌وری مصرف آن و جلوگیری از بحران‌های آتی، به یک موضوع کلیدی و مهم در کشور تبدیل شود و لذا برنامه توسعه ششم فرصت مغتنمی بوده تا به موضوع آب به‌عنوان یک موضوع خاص و کلیدی که توسعه و آینده کشور را تحت تأثیر قرار می‌دهد، پرداخته شود. اگرچه برخلاف برنامه‌های توسعه پیشین، در سیاست‌های ابلاغی برنامه ششم توسعه، بند مجزا برای بخش آب لحاظ نشده است و موضوع آب به‌صورت عام در بندهای دیگر مانند بندهای ۲۰، ۲۸ و ۵۵ اشاره شده است، موضوع آب در مفاد برنامه ششم به‌عنوان موضوع خاص و راهبردی انتخاب گردید که در بند «الف» ماده (۲) قانون برنامه ششم توسعه نیز درج شده است. ذکر این نکته ضروری است که فرآیند اولیه تدوین برنامه ششم توسعه از سال ۱۳۹۳ شروع شد. همچنین برنامه و اهداف بخش آب تهیه و تدوین شد و در قالب سند تفصیلی بخش و فرابخش درج گردید که البته در آن زمان سال شروع برنامه سال ۱۳۹۵ و سال خاتمه ۱۳۹۹ بود. در ادامه این روند، اصلاح سند تفصیلی برنامه در سال ۱۳۹۷ در دستور کار قرار گرفت و مجدداً با توجه به ابلاغ قانون برنامه ششم توسعه و مجموعه تکالیفی که بر عهده دستگاه قرار گرفته و نیز برنامه‌های ابلاغی از سوی رئیس‌جمهور محترم به وزراء، مجموعه سند موردبازنگری قرار گرفت و نهایتاً اهداف سند تفصیلی در سامانه مربوطه درج گردید. در این گزارش نیز تلاش شده تا بر اساس اطلاعات مندرج در سامانه، عملکرد اقدامات در بخش آب ارائه گردد.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

یکی از اصلی‌ترین رسالت‌های برنامه‌های بخش آب در برنامه ششم توسعه تحقق بخشیدن به رویکرد مدیریت تخصیص و تأمین پایدار آب، مشارکت مؤثر مردم و مدیریت به‌هم‌پیوسته منابع آب و ارتقاء بهره‌برداری از تأسیسات آبی است. بدین منظور در برنامه ششم توسعه ۷ هدف کلی و ۱۱ راهبرد و ۵۴ سیاست برای بخش آب به شرح زیر تعیین شده است:

اهداف کلی

- مدیریت به‌هم‌پیوسته منابع آب در سطح حوضه‌های آبریز و ایجاد تعادل بین منابع و مصارف آب به‌منظور بهره‌برداری پایدار از منابع آب
- کاهش نسبت حجم آب مصرفی کل کشور به حجم منابع آب تجدیدشونده
- تأمین پایدار آب موردنیاز آحاد جامعه برای مصارف شرب شهرها، روستاها و عشایر
- حفظ و صیانت از منابع آب و اعمال مدیریت کیفی منابع آب
- احیاء و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی و کاهش مصرف از این منابع
- اصلاح ساختار اقتصاد صنعت آب و آبفا
- افزایش بهره‌وری آب از ابعاد کمی، کیفی و اقتصادی

راهبردها

- استقرار حکمرانی خوب بر اساس اصول و فرآیند مدیریت به‌هم‌پیوسته منابع آب مبتنی بر مدیریت تقاضا در سطح ملی، حوضه‌های آبریز و محلی، ایجاد و توسعه نهادها و تشکل‌های مردمی
- استقرار نظام بهره‌برداری بهینه با تأکید بر پایداری منابع طبیعی و محیط‌زیست و تعادل بخشی در عرضه و تقاضای آب و پایش دقیق و بهنگام کمی و کیفی منابع و مصارف آب
- ارزش‌گذاری اقتصادی آب با رعایت ملاحظات اجتماعی، امنیتی و زیست‌محیطی در تمامی بخش‌های مصرف به‌منظور ارتقای بهره‌وری در کل چرخه تولید و مصرف آب، ساماندهی و توسعه بازارهای محلی آب
- استقرار دیپلماسی آب و اجرای الزامات آن با مشارکت و همکاری کلیه ذینفعان و ذی‌مدخلان
- ساماندهی سکونت‌گاه‌ها و فعالیت‌های صنعتی، کشاورزی، زیربنایی و خدماتی بر اساس توان اکولوژیکی حوضه‌های آبریز
- ارتقای بهره‌وری و صرفه‌جویی در کلیه بخش‌های مصرف‌کننده آب به‌ویژه در بخش کشاورزی برای دستیابی به پایداری سرزمین
- استقرار نظام مدیریت کیفی منابع آب و ارتقای کیفیت آن با تأکید بر پیشگیری از آلودگی منابع آب

- بهره‌برداری از آب‌های غیرمتعارف با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی
- ساماندهی کمی و کیفی زهاب‌های کشاورزی و توسعه سامانه‌های جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب کلیه بخش‌های مصرف و بازچرخانی و استفاده مجدد از این منابع با کیفیتی متناسب با نوع مصرف و رعایت استانداردهای محیط پذیرنده طبیعی در تخلیه آن‌ها
- تنوع‌بخشی منابع مالی در سرمایه‌گذاری طرح‌های آب و فاضلاب و واگذاری طرح‌ها و تأسیسات آبی در اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴
- ارتقای مشارکت بهره‌برداران و ذینفعان در مدیریت منابع آب و تأسیسات آبی

سیاست‌ها

- اولویت‌بندی طرح‌های آبی و تأکید بر طرح‌های چندمنظوره
- اعمال روش‌های سازه‌ای و غیر سازه‌ای جهت کاهش تراز منفی آب زیرزمینی
- تقویت آبخوان از طریق طرح‌های تغذیه مصنوعی و پخش سیلاب
- برنامه‌ریزی و مدیریت یکپارچه منابع و مصارف سدهای کشور با رویکرد حوضه‌ای و بهره‌برداری پایدار از منابع آب
- اعمال مدیریت بهینه تقاضای آب با مشارکت بهره‌برداران
- ایجاد و توسعه تشکل‌های بهره‌برداران
- تحویل حجمی آب در انتهای شبکه‌های آبیاری اصلی
- تجهیز نقاط تحویل آب به وسایل اندازه‌گیری حجمی در کلیه مصارف
- توسعه سامانه فراگیر ارزیابی منابع و مصارف و ارتقای سامانه اندازه‌گیری و پایش منابع آب به لحاظ کمی و کیفی
- حفاظت از آب‌های زیرزمینی و سطحی و جلوگیری از برداشت‌های غیرمجاز
- ایجاد مبانی لازم به‌منظور استقرار نظام‌های بهره‌برداری مناسب مبتنی بر تقویت مدیریت‌های محلی آب
- توانمندسازی و ظرفیت‌سازی نظام‌های بهره‌برداری موجود

- مدیریت خطرپذیری (ریسک) و بحران و پدافند غیرعامل در طراحی، ساخت و بهره‌برداری از طرح‌های تأمین و توزیع آب و تأسیسات آب و فاضلاب
- طراحی نظام‌های بهره‌برداری پایدار بر اساس ظرفیت‌های سرزمین و توازن منطقه‌ای
- تعیین ارزش اقتصادی آب برای مصارف مختلف در هر یک از حوضه‌های آبریز برای استفاده در برنامه‌های توسعه بخش‌های مصرف
- واقعی نمودن تعرفه‌ها در بخش‌های مختلف مصرف و استقرار نظام قیمت‌گذاری آب به‌منظور پوشش هزینه‌های انجام‌شده
- ایجاد و توسعه بازارهای محلی آب
- اصلاح نظام تعرفه‌گذاری آب در مصارف مختلف با توجه به ملاحظات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی
- کاهش هزینه‌ها و اقتصادی کردن تولید از طریق ارتقای ضریب مکانیزاسیون و اجرای الگوی کشت بهینه
- صدور خدمات فنی به کشورهای مختلف و اجرای طرح‌های مشترک آبی با کشورهای هم‌جوار
- بهره‌برداری بهینه از منابع آب‌های مرزی و مشترک با رعایت حقایق بین‌المللی
- بهره‌برداری از ظرفیت کشاورزی فرا سرزمینی و توجه به تجارت آب مجازی در ارتقای ثبات در امنیت غذایی کشور
- افزایش ظرفیت تأمین آب شرب شهری، روستایی و عشایری
- بهینه‌سازی الگوی کشت متناسب با اقلیم مناطق مختلف کشور
- استقرار صنایع آب‌بر در سواحل جنوبی کشور و استفاده از نمک‌زدایی آب دریا برای تأمین آب موردنیاز آن‌ها
- کاهش میزان مصرف منابع آب تجدیدشونده
- کاهش مصرف سرانه و هدر رفت آب خصوصاً در طراحی‌های جدید شهری
- افزایش بهره‌وری آب در تمامی بخش‌های مصرف
- پیاده‌سازی الگوی بهینه مصرف آب و اعمال سیاست‌های تشویقی و حمایتی

- ارتقای آگاهی و فرهنگ عمومی، مشارکت‌های فراگیر مردمی و توانمندسازی ذینفعان و ذی‌مدخلان جهت حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع آب
- توسعه کشت‌های متراکم گلخانه‌ها انتقال تولید سبزی و صیفی از فضای باز به گلخانه‌ها و استفاده از کشت نشایی به جای کشت بذر و عدم توسعه کشت افقی
- اصلاح و بهبود روش‌های آبیاری سنتی و توسعه سامانه‌های نوین آبیاری
- حمایت از تولید محصولات کم آب‌بر با استفاده از اصلاح بذر
- استفاده از فناوری‌های نوین در استحصال و مصرف منابع آب
- حمایت از طرح‌های کاهش مصرف آب شرب و بهداشتی
- ارتقا و حفظ کیفیت آب شرب
- الزام واحدهای آلاینده به احداث و بهره‌برداری از تصفیه‌خانه‌های فاضلاب
- اصلاح ساختار تأمین منابع آب
- استفاده از پتانسیل بخش خصوصی در جهت استفاده از منابع آب غیرمتعارف
- تأمین آب صنایع بخصوص در مناطق مرکزی کشور با استفاده از نمک‌زدایی آب دریا و رعایت الزامات زیست‌محیطی مربوطه
- استفاده از دستگاه‌های چندگانه توزیع آب شرب
- ایجاد سامانه‌های نوین تأمین و توزیع آب شرب
- توسعه بهره‌برداری از آب‌های غیرمتعارف از قبیل پساب‌ها، زه آب‌ها، آب‌های شور و لب‌شور به‌عنوان منابع آب جدید توسط بخش غیردولتی
- استفاده از فناوری‌های جدید در زمینه باروری ابرها و جمع‌آوری باران در مناطق مستعد کشور.
- ایجاد و توسعه ظرفیت تصفیه‌خانه‌ها و شبکه‌های جمع‌آوری فاضلاب در مناطق شهری و روستایی
- مصرف بهینه سم و کود و جایگزینی کودهای آلی و سموم بیولوژیک با کودها و سموم شیمیایی
- استفاده از بازچرخانی آب و استفاده مجدد از پساب‌ها جهت تخصیص جایگزین برای تأمین آب موردنیاز صنایع و بخش کشاورزی
- تشویق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از طریق افزایش خرید تضمینی آب و پساب

- واگذاری طرح‌ها و تأسیسات آبی به تشکل‌های بهره‌برداران
  - ایجاد بسترهای لازم جهت حضور بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های بخش آب و آبفا
  - توانمندسازی تشکل‌ها و واگذاری امور تصدی امور آب به تشکل‌ها
  - تحقیق و توسعه و به‌کارگیری روش‌های نوین استحصال آب و ظرفیت‌سازی نیروی انسانی و آموزش در موضوعات خاص و جدید
- در ادامه این گزارش، عملکرد مهم‌ترین مواد قانونی مطرح‌شده در برنامه ششم توسعه و قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور در ارتباط با بخش آب، در قالب جدول ضمیمه ارائه شده است.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / پ	بازچرخانی پساب‌ها، مدیریت آب‌های نامتعارف و مدیریت آب مجازی	وزارت نیرو	د راستای استفاده از پساب و بازچرخانی آب، در قالب کمیسیون تخصصی آب، وضعیت و نحوه استفاده از پساب کلان‌شهرهای اردبیل، تبریز، ارومیه، تهران، کرمان، کرمانشاه، شیراز، یزد و نیز شهر گرگان و چندین شهر کوچک تعیین تکلیف شده است. در راستای واگذاری پساب برای مصارف جدید و نیز استفاده از پتانسیل بخش خصوصی برای تسریع در اجرای طرح‌های فاضلاب، در سال ۱۳۹۶.۷ قرارداد بیع متقابل با حجم سالانه پساب	سایر	محدودیت منابع مالی حجم بالای سرمایه‌گذاری جهت احداث تصفیه‌خانه و شبکه جمع‌آوری

۱۶۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>واگذارشده ۲۵,۹۷ میلیون مترمکعب در سال به ارزش ۱۰۲۵۰ میلیارد ریال منعقد گردیده است. همچنین در راستای استفاده مطلوب از منابع آب غیرمتعارف بخصوص آب دریا، در سال ۱۳۹۶ طرح تأسیسات نمک‌زدایی به روش BOO تأسیسات آب‌شیرین‌کن با ظرفیت اسمی تولید آب ۵۲۳۵۰ مترمکعب در شبانه‌روز با مبلغ سرمایه‌گذاری ۱۶۸۸ میلیارد ریال در استان‌های: سمنان، بوشهر، گلستان، هرمزگان و یزد منعقد گردیده است. همچنین ۷ طرح تأسیسات نمک‌زدایی با ظرفیت ۳۳۲۷۸ مترمکعب در شبانه‌روز نیز در جهت تأمین آب شرب به بهره‌برداری رسیده است. (قرارداد استان سمنان در سال ۹۶ منعقد و در همین سال نیز به بهره‌برداری رسیده است)</p>		
۲	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۷	به‌منظور مدیریت جامع (به‌هم‌پیوسته) و توسعه پایدار منابع آب در کشور، وزارت نیرو مکلف است الف- تشکیلات	وزارت نیرو	<p>با توجه به رویکرد وقت وزارت نیرو مبنی بر این‌که تجدید سازمان تشکیلات ستاد آب کشور، یک امر ساختاری در حیطه</p>	<p>ایرادات ناشی از نحوه قانون‌گذاری وجود ابهام/اجمال در قانون</p>	<p>زمان‌بر بودن فرآیند تدوین ساختار لزوم همه‌جانبه نگری در فرآیند تدوین</p>

بخش نهم: آب / فصل سی‌ام: آب □ ۱۶۱

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
ساختار عدم نیاز به تدوین آیین‌نامه اجرایی		<p>اختیارات وزارت نیرو بوده و لذا نیاز به تدوین آیین‌نامه با همکاری سایر دستگاه‌ها ندارد، لذا پیشنهاد حذف تبصره ۲ این بند مبنی بر تدوین آیین‌نامه را جهت تصویب به هیئت دولت ارسال نمود که در کمیسیون اجتماعی و دولت الکترونیکی مورد بررسی قرار گرفت. در همین راستا مقرر شد اصلاح این بند در قالب لایحه اصلاح قانون برنامه ششم توسعه و قانون احکام دائمی ارائه شود. البته هم‌زمان با تشکیل یک کارگروه راهبردی در شرکت مدیریت منابع آب ایران، موضوع بررسی تغییر ساختار بر مبنای حوضه آبریز و ارائه پیشنهادات در این زمینه در دستور کار قرار گرفت که نتایج آن در سال ۱۳۹۶ نهایی نشده است.</p>		ستاد آب کشور را بر مبنای حوضه‌های آبریز اصلی تجدید سازمان نماید.			
-	-	در حال حاضر به کار خود ادامه می‌دهند.	وزارت نیرو	تبصره ۱- شرکت‌های آب منطقه‌ای استانی باهدف حفاظت و بهره‌برداری منابع آب کماکان به قوت خود باقی می‌مانند.	ماده ۲۷ / الف / تبصره ۱	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	۳

۱۶۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۴	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۷ / الف / تبصره ۲	تبصره ۲- آیین نامه اجرائی این بند ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون، به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های نیرو، جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت و سازمان حفاظت محیط زیست تهیه می شود و پس از تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می رسد.	وزارت نیرو با همکاری دستگاه های ذی ربط	با توجه به رویکرد وقت وزارت نیرو مبنی بر اینکه تجدید سازمان تشکیلات ستاد آب کشور، یک امر ساختاری در حیطه اختیارات وزارت نیرو بوده و لذا نیاز به تدوین آیین نامه با همکاری سایر دستگاه ها نیست، لذا پیشنهاد حذف تبصره ۲ این بند مبنی بر تدوین آیین نامه را جهت تصویب به هیئت دولت ارسال نمود که در کمیسیون اجتماعی و دولت الکترونیکی مورد بررسی قرار گرفت. در همین راستا مقرر شد اصلاح این بند در قالب لایحه اصلاح قانون احکام دائمی ارائه شود. البته هم زمان با تشکیل یک کارگروه راهبردی در شرکت مدیریت منابع آب ایران، موضوع بررسی تغییر ساختار بر مبنای حوضه آبریز و ارائه پیشنهادها در این زمینه در دستور کار قرار گرفت که نتایج آن در سال ۱۳۹۶ نهایی نشده است.	ایرادات ناشی از نحوه قانون گذاری وجود ابهام / اجمال در قانون	زمان بر بودن فرآیند تدوین ساختار لزوم همه جانبه نگری در فرآیند تدوین ساختار عدم نیاز به تدوین آیین نامه اجرایی
۵	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۷ / ب	درآمد ناشی از فروش حقابه حقابه داران متعلق به حقابه داران است و پس از کسر هزینه ها و بر اساس	وزارت نیرو	آیین نامه مربوطه تهیه و تدوین و جهت طی مراحل تصویب به هیئت دولت ارسال شد. موضوع در سطح کارشناسی در جلسات	ایرادات ناشی از نحوه قانون گذاری وجود ابهام / اجمال در قانون سایر	شفاف نبودن متن قانون مسائل حقوقی مترتب بر مسائل حقابه داران و

بخش نهم: آب / فصل سی ام: آب □ ۱۶۳

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
پیچیدگی تدوین آیین نامه		کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست مطرح و سپس در جلساتی با نمایندگان سایر دستگاه های ذی ربط نیز موضوع بررسی و در دستور کار کمیسیون مذکور قرار گرفت.		آیین نامه ای که با پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب هیئت وزیران می رسد، بین آنها توزیع می شود.			
عدم تدوین الگوی کشت بهینه کمبود اعتبارات برای خرید و نصب ابزار اندازه گیری جریان و نیز کنتورهای هوشمند حجمی	تأخیر در تخصیص بودجه/نقدینگی/اعتبارات عدم تخصیص اعتبارات پیش بینی شده	الگوی کشت مناطق مختلف توسط وزارت جهاد کشاورزی در حال تدوین بوده و نهایی نشده است. در صورت ابلاغ الگوی کشت بهینه، تحویل حجمی آب بر همین اساس انجام خواهد شد. لازم به ذکر است که با توجه به وظایف ذاتی وزارت نیرو، ۴۹۰ نقطه به ابزار اندازه گیری جریان تجهیز شده اند. همچنین ۴۲۱۵ فقره کنتور هوشمند حجمی نیز در جهت کنترل برداشته آب از چاه های کشاورزی، نصب شده اند.	وزارت نیرو	تحویل آب مورد نیاز کشاورزان به صورت حجمی بر اساس الگوی کشت هر منطقه و با استفاده از مشارکت بخش دولتی و غیردولتی	ماده ۶۱ / ۲	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	۶
-	تأخیر در تخصیص بودجه/نقدینگی/اعتبارات عدم پیش بینی بار مالی مورد نیاز در قانون عدم تخصیص اعتبارات پیش بینی شده	در این زمینه اعتباراتی علاوه بر اعتبارات مندرج در قانون بودجه سنواتی برای بخش آب تخصیص داده نشده است. همچنین برنامه های بخش آب و آبفا در قالب اقتصاد مقاومتی به ستاد فرماندهی ارسال شده و	دولت (وزارت نیرو و سازمان برنامه و بودجه کشور)	الف- موضوع خاص راهبردی آب	ماده ۲ / الف	قانون برنامه ششم توسعه	۷

۱۶۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					متناسب با بودجه تخصیص یافته، نسبت به اجرای پروژه‌ها اقدام شده است.		
۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲۷ / ب / ۲	۲- طراحی و اجرای طرح‌های (پروژه‌های) دفع بهداشتی فاضلاب در روستاها با اولویت روستاهای واقع در حریم رودخانه‌ها، تالاب‌ها، سدها و روستاهایی که به دلیل نفوذپذیری کم اراضی دفع فاضلاب در آن‌ها دچار مشکل می‌باشد از طریق بخش خصوصی	وزارت نیرو با همکاری بخش خصوصی	در این زمینه در سال‌های گذشته جهت اجرای تأسیسات فاضلاب در ۱۱۱ روستای دارای اولویت کشور با تأمین مالی از طریق بانک توسعه اسلامی، مناقصه برگزار و ۵ پیمانکار بین‌المللی انتخاب شده‌اند. علاوه بر این روستاها عملیات اجرایی در ۷۵ روستای دارای اولویت کشور نیز از محل اعتبارات ملی از سال ۱۳۸۷ آغاز شده است که تا پایان سال ۱۳۹۶، عملیات اجرایی تأسیسات ۳۳ روستا به اتمام رسیده است. لازم به ذکر است که عملیات اجرایی ۴ روستا در سال ۱۳۹۶ انجام پذیرفته است. گفتنی است در این ارتباط تاکنون اقدام خاصی از طریق بخش خصوصی صورت نگرفته ولی در حال حاضر پتانسیل اجرای طرح‌های فاضلاب روستایی به روش بیع متقابل در استان‌های اصفهان، یزد و خراسان وجود دارد.	عدم تخصیص اعتبارات پیش‌بینی شده عدم تمایل بخش خصوصی برای همکاری و ورود مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی	عدم رغبت بخش خصوصی برای اجرای امر کوچک بودن مقیاس تأسیسات فاضلاب در روستاها و در نتیجه حجم کم پساب تولیدی که سبب عدم جذابیت ورود بخش خصوصی در این زمینه می‌شود.

بخش نهم: آب / فصل سی ام: آب □ ۱۶۵

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
<p>کمبود منابع مالی (جهت خرید و نصب کنتورهای هوشمند، تقویت گروه‌های گشت و بازرسی و ...)</p> <p>عدم همکاری مطلوب در کاستن از مصارف عدم کاهش سطح کشت اراضی بروز خشک‌سالی</p>	<p>تأخیر در تخصیص بودجه/نقدینگی/اعتبارات عدم تخصیص اعتبارات پیش‌بینی شده عدم همکاری دستگاه‌های دیگر</p>	<p>در این زمینه با پیگیری طرح احیاء و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی، در سال ۱۳۹۶، ۵۸۱،۶۷ میلیون مترمکعب آب صرفه‌جویی شده است که ۴۷۰،۳۷ میلیون مترمکعب از طریق پر و مسلوب‌المنفعه نمودن چاه‌های غیرمجاز و ۱۱۱،۳ میلیون مترمکعب از طریق جلوگیری از اضافه برداشت چاه‌های مجاز صرفه‌جویی شده است. البته این به معنای بهبود وضعیت آبخوان‌های کشور نبوده و این امر تنها زمانی اتفاق خواهد افتاد که سطح زیر کشت اراضی کشور کاهش یافته و میزان مصارف به سطح آب قابل برنامه‌ریزی ابلاغی وزارت تقلیل یابد. در جهت کنترل برداشت از منابع آب زیرزمینی نیز در سال ۱۳۹۶، ۴۲۱۵ فقره کنتور هوشمند آب و برق بر روی چاه‌ها نصب شده است.</p>	<p>وزارت نیرو با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط</p>	<p>دولت مکلف است به منظور مقابله با بحران کم‌آبی، رهاسازی حقابه‌های زیست‌محیطی برای پایداری سرزمین، پایداری و افزایش تولید در بخش کشاورزی، تعادل بخشی به سفره‌های زیرزمینی و ارتقای بهره‌وری و جبران تراز آب، به میزانی که در سال پایانی اجرای قانون برنامه یازده می‌یابد مترمکعب شود، اقدامات زیر را به عمل آورد:</p>	<p>ماده ۳۵</p>	<p>قانون برنامه ششم توسعه</p>	<p>۹</p>
<p>کمبود منابع مالی و عدم عملیاتی شدن نحوه تأمین منابع مالی (تسهیلات)</p>	<p>عدم تخصیص اعتبارات پیش‌بینی شده عدم همکاری دستگاه‌های دیگر</p>	<p>متأسفانه در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، این بند به صورتی که منابع مالی مورد نیاز از محل طرح احیاء و تعادل بخشی تأمین</p>	<p>وزارت نیرو</p>	<p>نصب کنتور هوشمند و حجمی آب با اعطای تسهیلات از وجوه اداره شده بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری</p>	<p>ماده ۳۵ / ح</p>	<p>قانون برنامه ششم توسعه</p>	<p>۱۰</p>

۱۶۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			تا پایان اجرای قانون برنامه		شود، تغییر کرد و به دلیل کمبود اعتبارات در سال ۱۳۹۶، تنها حدود ۴۲۱۵ ققره کنتور هوشمند آب و برق بر روی چاه‌ها نصب شده است.		تعدد چاه‌ها عدم همکاری بهره‌برداران در نصب کنتور عدم تولید کنتورهای باکیفیت مطلوب
۱۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / خ	استفاده از آب استحصالی سدها، با اولویت تأمین آب شرب موردنیاز در حوضه آبریز محل استقرار سد	وزارت نیرو	این امر به صورت معمول در فرآیند تخصیص منابع آب رعایت می‌شود.	-	-
۱۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / د	تأمین حقابه کشاورزان از رودخانه‌ها، چشمه‌ها و قنات‌ها از آب سدهای احداثی بر روی این رودخانه‌ها، قنات‌ها و چشمه‌ها	وزارت نیرو	در تخصیص منابع آب، حقابه داران در اولویت قرار دارند. (وفق قانون توزیع عادلانه آب)	-	-
۱۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / ر	وزارت نیرو موظف است تخصیص آب را مطابق طرح الگوی کشت در اختیار کشاورزان قرار دهد.	وزارت نیرو	تدوین الگوی کشت توسط وزارت جهاد کشاورزی نهایی نشده است. در صورت تدوین الگوی کشت برای مناطق مختلف این امر در فرآیند تخصیص آب موردنظر قرار خواهد گرفت.	عدم تدوین الگوی کشت بهینه	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر
۱۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۶ / الف	دولت مکلف است اقدامات لازم را با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در جهت اصلاح نظام بهره‌برداری آب آشامیدنی، بهره‌وری و بهره‌وری مصرف	وزارت نیرو	در خصوص اصلاح نظام بهره‌برداری آب آشامیدنی، شاخص‌های مربوطه تدوین و احصا شده‌اند. همچنین شاخص آب بدون درآمد به‌عنوان شاخص این بند به حدود ۲۴٫۸ کاهش یافته است که نسبت به پایان سال	شفاف نبودن متن قانون کمبود منابع مالی در خصوص خرید تضمینی آب طولانی بودن فرآیند دریافت تسهیلات از سوی بانک‌ها و اخذ وثایق	تعیین تکلیف قانون‌گذار بدون پیش‌بینی منابع مالی در قانون وجود ابهام/اجمال در قانون

بخش نهم: آب / فصل سی ام: آب [۱۶۷]

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			آن ها حداقل معادل سی درصد (۳۰٪) ارتقاء دهد و نیز حداقل سی درصد (۳۰٪) آب آشامیدنی مناطق جنوبی کشور را از طریق شیرین کردن آب دریا تا پایان اجرای قانون برنامه تأمین نماید.		۱۳۹۵، حدود ۰،۷٪ کاهش داشته و حدود ۰،۲ بیش از هدف گزاری انجام شده، بوده است. در خصوص تأمین آب شرب از طریق نمک زدایی نیز در سال ۱۳۹۶،۷ طرح تأسیسات نمک زدایی به روش OBB (تأسیسات آب شیرین کن (با ظرفیت اسمی تولید آب ۵۲۳۵۰ مترمکعب در شبانه روز با مبلغ سرمایه گذاری ۱۶۸۸ میلیارد ریال منعقد گردیده که ۴ واحد آن ها نمک زدایی آب دریا در مناطق ساحلی جنوبی کشور می باشند. همچنین ۷ طرح تأسیسات نمک زدایی با ظرفیت ۳۳۲۷۸ مترمکعب در شبانه روز نیز در جهت تأمین آب شرب به بهره برداری رسیده است.		سنگین از سرمایه گذاران
۱۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۶ / الف / تبصره	وزارت نیرو موظف است تا پایان اجرای قانون برنامه تمهیدات لازم را جهت تأمین، طراحی و ساخت حداقل معادل هفتاد درصد (۷۰) آب شیرین کن های مورد نیاز در شهرهای حوزه خلیج فارس و دریای عمان را	وزارت نیرو	در این زمینه تدوین نقشه راه فناوری های نمک زدایی توسط مؤسسه تحقیقات آب وزارت نیرو از سال ۱۳۹۶ شروع شده که نتایج حاصل از این سند، در برنامه ریزی بومی سازی فناوری های آب شیرین کن، قابل بهره برداری می باشد.	عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز	انجام کار توسط بخش خصوصی و عدم دخالت چندان وزارت نیرو در ارتقای فناوری های مربوطه عدم تعریف فرآیند مشخص بین وزارت نیرو و شرکت های

۱۶۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			از جمله از طریق خرید تضمینی آب شیرین شده و نیز مدیریت هوشمند و تجمیع خرید آب شیرین کن از طریق انتقال فناوری به داخل انجام دهد. مدیریت انتقال فناوری از طریق جهاد دانشگاهی، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی و شرکت‌های دانش‌بنیان انجام می‌شود.		با توجه به آنکه اغلب آب شیرین کن‌ها توسط بخش خصوصی اجرا می‌شوند، لذا وزارت نیرو نقش چندانی در فناوری مربوطه ندارد. البته در قالب پروژه‌های تحقیقاتی و ارتباط با صنعت، پژوهش‌هایی در این زمینه انجام می‌شود. در حال حاضر مکانیزم خرید تضمینی آب برای آب تولیدی آب شیرین کن‌های طرف قرارداد با وزارت نیرو عملیاتی می‌شود.	دانش‌بنیان و دانشگاه‌ها	
۱۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / خ	اقدامات سیاسی، اقتصادی و عمرانی لازم برای تثبیت، استمرار و افزایش حق‌آبه‌های رودخانه‌های مشترک و مرزی مانند هیرمند و تأمین حق‌آبه زیست‌محیطی آن‌ها	وزارت نیرو با همکاری وزارت امور خارجه و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط	در راستای تدوین پیش نویس سند جامع همکاری‌های راهبردی جمهوری اسلامی ایران و جمهوری افغانستان برگزاری سه نشست تخصصی کمیته آب با همکاری وزارت امور خارجه در خردادماه ۹۶ در تهران، مهرماه ۹۶ کابل و بهمن‌ماه ۹۶ در تهران منجر به تدوین و توافق در مورد رودخانه مرزی هیرمند، تالاب‌های بین‌المللی هامون و نیز رودخانه مرزی هریرود به شرح زیر گردیدند: <ul style="list-style-type: none"> تأکید بر اجرای کامل قرارداد ۱۳۵۱ هیرمند و ضرورت تقویت کمیته مشترک کمیساران آب هیرمند، توافق در مورد 	-	-

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>احیای تالاب‌های بین‌المللی هامون و پیگیری حقایقه زیست‌محیطی تالاب،</p> <p>• توافق در خصوص انجام مطالعات فنی و حقوقی برای مدیریت جامع منابع آب حوضه هریرود و پیگیری تدوین رژیم حقوقی رودخانه مرزی هریرود. با پیگیری وزارت نیرو ارسال یادداشت اعتراض وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به طرف افغان در خصوص پیگیری حقایقه زیست‌محیطی تالاب‌های بین‌المللی هامون از رودخانه‌های هریرود، فرراه رود، خاش رود، خوسپاس رود و هاروت رود- اردیبهشت ۹۶ اتمام و بهره‌برداری از پروژه احداث کانال جایگزین اراضی بلنداب سیستان به همراه ایستگاه پمپاژ برای آبیاری اراضی واقع در حاشیه رودخانه مرزی هریرود به منظور تثبیت حقایقه هریرود (هریرود مشترک). اجرای طرح‌های توسعه منابع آب و خاک نواحی مرزی غرب کشور در راستای تثبیت حقایقه جمهوری اسلامی ایران ترمیم و نگهداری دایک مرزی هورالعظیم باهدف</p>					

۱۷۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		حفظ منابع آب تالاب در سال ۱۳۹۶ تأمین حقایق زیست‌محیطی تالاب هورالعظیم برگزاری بیست و دومین اجلاس مشترک جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ارمنستان جهت پایش، کاهش و رفع آلودگی از رودخانه مرزی ارس در شهریور ۹۶ و در شهر تبریز برگزاری چهل و ششمین اجلاس سالانه جمهوری اسلامی ایران و جمهوری آذربایجان به منظور بهره‌برداری از منابع آب و انرژی رودخانه مرزی ارس در خردادماه ۹۶ در جمهوری آذربایجان در راستای همکاری‌های مشترک جمهوری اسلامی ایران و ترکمنستان در حوزه رودخانه‌های مرزی و مشترک دو کشور، برگزاری جلسه ملاقات مرزی با طرف ترکمنی به منظور اجرایی شدن توافقات صورت گرفته در مورد عملیات نقشه‌برداری رودخانه اترک مرزی					
عدم تخصیص اعتبارات برای ساماندهی رودخانه مرزی اروندرود عدم وجود	ایرادات ناشی از نحوه قانون‌گذاری عدم تخصیص اعتبارات پیش‌بینی‌شده سایر	لایروبی اروندرود انجام نشده است. (لایروبی اروندرود باید در قالب قرارداد ۱۹۷۵ و از طریق یک اقدام مشترک با دولت عراق صورت پذیرد که	وزارت راه و شهرسازی، وزارت نیرو و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط	دولت موظف است از سال اول اجرای این قانون، در قالب قرارداد ۱۹۷۵ میلادی (موضوع قانون عهدنامه مربوط به مرز دولتی	ماده / ۱۱۲ ت	قانون برنامه ششم توسعه	۱۷

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
هماهنگی لازم بین دستگاه‌های ذی‌ربط عضو کمیته هماهنگی		تاکنون هماهنگی و توافق دوجانبه لازم برای انجام این امر حاصل نشده است. ساماندهی و تثبیت ساحل رودخانه اروند در بخشی از محدوده جزیره مینو صدور چندین مورد مجوز برای فعالیت‌های توسعه‌ای حاشیه اروند با اعمال اصلاحات لازم از جمله احداث سایت تعمیر کشتی، ساماندهی و احداث جایگاه سوخت رسانی شناورها، احداث بندر صیادی آبادان، شبکه آبیاری و زهکشی جزیره مینو، احداث منطقه تفریحی-اقتصادی در حاشیه اروند صغیر و فعالیت‌های توسعه‌ای منطقه آزاد اروند در حاشیه اروند رود		و حسن هم‌جواری بین ایران و عراق مصوب ۱۳۵۵/۲/۳۹ و قوانین مربوطه و در قالب بودجه سنواتی، حداقل سالانه بیست و پنج درصد (۲۵٪) نسبت به لایروبی اروند رود و توسعه سواحل آن اقدام نماید به طوری که در پایان چهار سال به اتمام برسد.			

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

در این بخش از گزارش عملکرد اهداف کمی بخش آب در سال ۱۳۹۶ و اولویت‌های ابلاغی رئیس‌جمهور به شرح مندرج در جدول ذیل بوده و تحلیل عملکرد این اهداف نیز در این قسمت ارائه شده است. لازم به ذکر است برخی از اهداف، جدید ایجاد شده و لذا در سال گذشته عملکردی ندارد.

❖ احداث سد ها (غیرمرزی و مرزی)

با توجه به فرارگیری کشور در منطقه خشک و نیمه خشک جهان (به نحوی که ۷۵٪ مساحت آن در منطقه خشک و نیمه خشک و تنها ۲۵٪ مساحت آن خارج از این منطقه قرار گرفته است) و نیز با توجه به پراکنش ناهمگون بارش و عدم انطباق فصل بارش با فصول مصرف، یکی از راهکارهای تأمین آب پایدار برای مصارف مختلف و ذخیره سازی بارش های نابهنگام، احداث سد ها می باشد. در این راستا هدف اصلی از برنامه تأمین آب، کنترل، تنظیم و بهره برداری مطمئن از منابع آبی کشور از طریق احداث سد های مخزنی بر روی رودخانه های داخلی کشور می باشد. البته ذکر این نکته ضروری است که با توجه به آن که اغلب ساخت گاه های اصلی و مناسب برای سد سازی طی دهه های اخیر مورد استفاده قرار گرفته، دیگر نمی توان مانند گذشته به مقوله سد سازی نگاه کرد. مسلماً مدیریت بهینه منابع آب و ارتقای بهره وری مصرف آب در شرایط کنونی و آینده، اهمیت ویژه ای داشته و لذا ضروری است تا ضمن ساخت سد های ضروری بخصوص برای تأمین آب شرب، باید اقدامات بیشتری به سمت کارهای نرم افزاری و مدیریت بهینه معطوف گردد. در سال ۱۳۹۶، با افتتاح ۴ سد، به ظرفیت حجم آب مخازن سد های کشور ۳۴۹ میلیون متر مکعب و به میزان حجم آب قابل تنظیم سد های کشور نیز در این سال، ۱۱۲ میلیون متر مکعب افزوده شده است. فهرست و مشخصات این سد ها به شرح جدول زیر می باشد:

فهرست و مشخصات سد های غیرمرزی افتتاح شده در سال ۱۳۹۶

ردیف	عنوان	دستگاه اجرایی	حجم مخزن (م.م.م)	آب قابل تنظیم سالانه (م.م.م)	ظرفیت اسمی نیروگاه (مگاوات)	زمان آگیری	زمان افتتاح
۱	سد چشمه عاشق	آب فارس	۶۲	۳۰,۳۵		۹۵/۱۱/۲۵	۹۶/۰۱/۳۱
۲	سد گیوی	آب اردبیل	۵۳,۴	۷۶		۹۵/۱۱/۱۰	۹۶/۰۲/۲۶
۳	سد رودبار لرستان	آب نیرو	۲۲۸		۴۵۰	۹۵/۰۶/۲۵	۹۶/۰۳/۰۴
۴	سد شنجور	آب همدان	۵/۲	۵,۵		۹۵/۱۱/۲۱	۹۶/۰۴/۲۷
مجموع			۳۴۸,۶	۱۱۱,۹	۴۵۰		

همچنین در سال ۱۳۹۶ به مانند سال های گذشته کنترل، تنظیم و بهره برداری مطمئن از منابع آب های خروجی از کشور یکی از برنامه های اصلی دولت و وزارت نیرو بوده و اعتبارات

مناسبتی نیز از سال ۱۳۹۴ از منابع صندوق توسعه ملی، برای این امر اختصاص داده شده است به طوری که در سال ۱۳۹۶ مبلغ ۵۴۱۰۰ میلیارد ریال از این اعتبارات محقق شده است. در همین راستا در سال ۱۳۹۶ با افتتاح ۵ سد، حدود ۱۹۷ میلیون مترمکعب به ظرفیت حجم آب مخازن سدهای کشور افزوده شده و در مجموع به میزان حجم آب قابل تنظیم سدهای کشور در این سال، ۲۲۸ میلیون مترمکعب افزوده شده است. فهرست و مشخصات این سدها به شرح جدول زیر می‌باشد:

فهرست و مشخصات سدهای مرزی افتتاح شده در سال ۱۳۹۶

ردیف	عنوان	دستگاه اجرایی	حجم مخزن (م.م.م)	آب قابل تنظیم سالانه (م.م.م)	ظرفیت اسمی نیروگاه (مگاوات)	زمان آگیری	زمان افتتاح
۱	سد قوچم	آب نیرو	۶۴	۷۶٫۷		۹۶/۰۱/۰۵	۹۶/۰۱/۰۵
۲	سد پیرانشهر (سلوه)	آب آذربایجان غربی	۸۳٫۹۲	۲۰۳٫۵		۹۵/۱۲/۲۸	۹۶/۰۲/۱۷
۳	سد انحرافی تنظیمی هیروی	آب نیرو	۱۱٫۶		۶		۹۶/۱۲/۱۰
۴	سد زمکان	آب کرمانشاه	۲۳٫۱	۲۸٫۱		۹۵/۰۹/۰۱	۹۶/۱۲/۱۰
۵	سد عباس‌آباد کیله	آب کردستان	۱۴	۱۴/۸		۹۴/۰۵/۰۴	۹۶/۱۲/۲۸
	مجموع		۱۹۶٫۶	۲۲۸٫۱	۶		

❖ انتقال و توزیع آب

احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی و کانال‌های انتقال آب از محل تأمین (سدها) تا محل مصرف (اراضی کشاورزی) یکی از اولین گام‌های ارتقای بهره‌وری آب در بخش کشاورزی و تأمین آب مطمئن برای این بخش می‌باشد لیکن نسبت به احداث سدها، عقب‌ماندگی محسوسی دارد. این در حالی است که طی سال‌های اخیر، با توجه به اینکه حجم آورد رودخانه‌های کشور در اثر بروز خشک‌سالی‌های پی‌درپی کاهش یافته، در بازنگری طرح‌های توسعه منابع آب، احجام منابع آب قالب تخصیص به بخش کشاورزی تغییرات اساسی یافته و به همین دلیل سطح اراضی تحت پوشش شبکه‌ها کاهش یافته است. در همین راستا و با توجه به اعتبارات اختصاص یافته در سال ۱۳۹۶، حدود ۶۶۷۲۳ هکتار شبکه آبیاری و زهکشی (۵۶۰۳۳ هکتار مرزی و ۱۰۶۹۰ هکتار

۱۷۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

غیر مرزی) احداث و ۱۰۰۶۳ هکتار نیز از شبکه‌های آبیاری و زهکشی اصلی نیمه مدرن به مدرن ارتقا یافته‌اند.

فهرست و مشخصات شبکه‌ها به شرح جدول زیر می‌باشد:

فهرست و مشخصات شبکه‌های آبیاری و زهکشی افتتاح شده در سال ۱۳۹۶

ردیف	دستگاه اجرایی	نام طرح	عملکرد احداث شبکه مدرن	عملکرد نیمه مدرن به مدرن	عملکرد کل
۱	آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی	شبکه آبیاری و زهکشی قلعه‌چای	۰	۶۱۰	۶۱۰
۲		شبکه آبیاری و زهکشی قرنقو (سهند)	۰	۱۰۰	۱۰۰
۳		توسعه بهره‌برداری از رودخانه ارس در محدوده آذربایجان شرقی (کلفرج جلغا)	۰	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰
۴		ساختمان سد خدا آفرین و قیزقله‌سی و شبکه آبیاری و زهکشی	۱,۲۰۰	۵۹۰	۱,۷۹۰
۵	آب منطقه‌ای آذربایجان غربی	شبکه آبیاری و زهکشی شهرچای	۰	۷۹۰	۷۹۰
۶		شبکه آبیاری و زهکشی آق‌چای	۰	۲,۴۷۰	۲,۴۷۰
۷		شبکه آبیاری و زهکشی غازان	۱,۰۰۸	۰	۱,۰۰۸
۸		توسعه بهره‌برداری از رودخانه ارس در محدوده آذربایجان غربی	۱۲,۲۰۰	۰	۱۲,۲۰۰
۹		شبکه آبیاری و زهکشی سیلوه	۷,۰۰۰	۰	۷,۰۰۰
۱۰		شبکه آبیاری و زهکشی شهید قنبری	۳۵۲	۲۸	۳۹۰
۱۱	آب منطقه‌ای اردبیل	شبکه آبیاری و زهکشی احمد بیگلو	۱,۲۳۵	۰	۱,۲۳۵
۱۲		شبکه آبیاری و زهکشی خدا آفرین	۴,۰۰۰	۰	۴,۰۰۰
۱۳	آب منطقه‌ای ایلام	شبکه آبیاری و زهکشی میمه	۱,۳۰۰	۰	۱,۳۰۰
۱۴		شبکه آبیاری و زهکشی دوبرج	۰	۱,۴۴۵	۱,۴۴۵
۱۵	آب منطقه‌ای بوشهر	شبکه آبیاری و زهکشی رئیس‌علی دلواری	۱۰۰	۰	۱۰۰
۱۶	آب منطقه‌ای گلستان	شبکه آبیاری و زهکشی قره‌سو و زرینگل	۸۰۰	۰	۸۰۰
۱۷	آب منطقه‌ای گیلان	شبکه آبیاری و زهکشی سفیدرود و فومنات (اصلی)	۴۰۰	۰	۴۰۰
۱۸	آب منطقه‌ای لرستان	شبکه آبیاری و زهکشی مروک	۱۰۰	۰	۱۰۰
۱۹		شبکه آبیاری و زهکشی ایوشان	۱۰۰	۰	۱۰۰
۲۰		انتقال آب و شبکه آبیاری و زهکشی جایدرو و ولیعصر	۲۰۰	۰	۲۰۰

بخش نهم: آب / فصل سی‌ام: آب □ ۱۷۵

ردیف	دستگاه اجرایی	نام طرح	عملکرد احداث شبکه مدرن	عملکرد نیمه مدرن به مدرن	عملکرد کل	
۲۱	آب منطقه‌ای مازندران	شبکه آبیاری و زهکشی گلورد نکا	۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
۲۲		شبکه آبیاری و زهکشی البرز (پاشاکلا)	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰	
۲۳	آب منطقه‌ای یزد	شبکه آبیاری و زهکشی هرات	۳۰۰	۰	۳۰۰	
۲۴	آب منطقه‌ای کردستان	شبکه آبیاری و زهکشی امیر آباد - رمشت	۳۵۰	۰	۳۵۰	
۲۵		شبکه آبیاری و زهکشی گاران	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰	
۲۶		شبکه آبیاری و زهکشی زیویه	۱۹۵	۰	۱۹۵	
۲۷		شبکه آبیاری و زهکشی جامیشان	۲,۵۶۰	۰	۲,۵۶۰	
۲۸	آب منطقه‌ای کرمانشاه	شبکه آبیاری و زهکشی شرفشاه	۱,۵۲۸	۰	۱,۵۲۸	
۲۹		شبکه آبیاری و زهکشی زاگرس	۶۰۰	۰	۶۰۰	
۳۰		شبکه آبیاری و زهکشی زمکان (توت شامی)	۵۷۰	۷۰۰	۱,۲۷۰	
۳۱		شبکه آبیاری و زهکشی تنگ حمام	۰	۳۲۰	۳۲۰	
۳۲	آب منطقه‌ای کهگیلویه و بویراحمد	آبرسانی دشت امامزاده جعفر و خان‌احمد و دشت مور و ساماندهی رودخانه‌های باشت و دیل	۱,۵۰۰	۰	۱,۵۰۰	
۳۳	آب و برق خوزستان	شبکه آبیاری و زهکشی کرخه	۲,۰۰۰	۰	۲,۰۰۰	
۳۴		شبکه آبیاری و زهکشی زهره و بنه‌باشت	۲۰۰	۰	۲۰۰	
۳۵		شبکه آبیاری و زهکشی خرمشهر	۳۰۰	۰	۳۰۰	
۳۶		شبکه آبیاری و زهکشی آبادان	۲۴۰	۰	۲۴۰	
۳۷		شبکه آبیاری و زهکشی کارون بزرگ	۶۰۰	۰	۶۰۰	
۳۸		شبکه آبیاری و زهکشی جره رامهرمز	۲۰۰	۰	۲۰۰	
۳۹		شبکه آبیاری و زهکشی جفیر	۱۵۰	۰	۱۵۰	
۴۰		توسعه منابع آب و نیروی ایران	شبکه آبیاری و زهکشی مهران (گاوی)	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰
۴۱			تامین آب اراضی پایاب سد آزاد و مسیر سامانه انتقال	۳,۳۰۰	۰	۳,۳۰۰
۴۲	مطالعه سامانه انتقال و شبکه‌های آبیاری و زهکشی مناطق گرمسیری		۹,۰۰۰	۰	۹,۰۰۰	
مجموع			۵۶,۶۶۰	۱۰,۰۶۳	۶۶,۷۲۳	

آبرسانی به شهرها و روستاها و همچنین صنایع کشور از مهم‌ترین برنامه‌ها و وظایف بخش آب کشور بوده و به‌صورت مستمر از سوی بخش آب پیگیری می‌شود. لذا اجرای طرح‌های آبرسانی همواره از اولویت‌های وزرات نیرو بوده و سعی می‌شود که متناسب با اعتبارات تخصیص‌یافته و نیز استفاده از روش‌های مختلف تأمین منابع مالی، اجرا و بهره‌برداری از این طرح‌ها در جهت تأمین آب شرب سالم برای آحاد جامعه و نیز تأمین آب برای ارتقای تولید ملی کشور، سرعت یابد. در همین راستا در سال ۱۳۹۶، در مجموع به میزان ۱۲۹ میلیون مترمکعب آبرسانی انجام‌شده است که ۵۲,۳ میلیون مترمکعب ناشی از افزایش تولید ناشی از منابع تأمین آب جدید در شرکت‌های آب و فاضلاب شهری، ۴۷,۸۴ میلیون مترمکعب ناشی از منابع تأمین آب جدید در شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی، ۸,۶۱ میلیون مترمکعب از محل ساخت تصفیه‌خانه آب خمین و ۲۰,۱۵ میلیون مترمکعب نیز از محل بهره‌برداری از طرح‌های انجام‌شده توسط بخش خصوصی (آب‌شیرین‌کن‌ها و تصفیه‌خانه آب) انجام‌شده است.

لازم به ذکر است که در سال ۱۳۹۶ تعداد ۷ طرح تأسیسات نمک‌زدایی با ظرفیت ۳۳۲۷۸ مترمکعب در شبانه‌روز (۱۲,۱۵ میلیون مترمکعب) در جهت تأمین آب شرب به بهره‌برداری رسیده است که فهرست آن‌ها در جدول ذیل نشان داده‌شده است. لازم به توضیح است تأسیسات آبرسانی به شهر خمین از سد کوچری، تصفیه‌خانه طولوا در استان هرمزگان و تأسیسات آبرسانی لنجان در استان اصفهان، در مجموع با تأمین آب حدود ۱۳,۸ میلیون مترمکعب توسط بخش خصوصی اجرا و در سال ۱۳۹۶ به بهره‌برداری رسیده‌اند.

در خصوص آبرسانی روستایی نیز با تخصیص ۸۴۱۵ میلیارد ریال از صندوق توسعه ملی و ۲۷۷۰ میلیارد ریال از محل بودجه عمومی در قالب طرح تکمیل مجتمع‌های آبرسانی روستایی اولویت‌دار، ۱۴۲۰ روستا با جمعیت بالغ بر یک میلیون نفر از نعمت آب شرب و بهداشتی با کمیت و کیفیت مناسب برخوردار شده‌اند.

تأسیسات نمک‌زدایی بهره‌برداری شده در به روش BOO (تأسیسات آب شیرین کن)

در سال ۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت آب و فاضلاب	نام تأسیسات	نام سرمایه‌گذار داخل	ظرفیت اسمی تولید آب (مترمکعب در شبانه‌روز)	دوره احداث (ماه)	دوره بهره‌برداری تجاری (سال)	تاریخ بهره‌برداری
۱	آبفا گلستان	نمک‌زدایی شهرهای بندر ترکمن و گمیشان	رعدآب جنوب	۷۶۰۰	۱۴	۱۵	۹۶/۱۱/۲۹
۲	آبفا مازندران	نمک‌زدایی گلگاه	آب پردازان بهار	۵۴۵۰	۱۲	۱۵	۹۶/۱۲/۲۳
۳	آبفا سمنان	آب شیرین کن سرخه	آبنوس پالایش	۲۰۰۰	۶	۱۰	۹۶/۰۸/۰۱
۴	آبفا ایلام	آب شیرین کن چاه شماره ۲ صالح‌آباد (سرنی)	دلنا نیروی گامرون	۱۷۲۸	۱۲	۱۰	۹۶/۰۴/۲۱
۵	آبفا البرز	نمک‌زدایی اشتهارد	سازه سازان	۵۰۰۰	۱۲	۱۵	۹۶/۰۱/۱۶
۶	آبفا سیستان و بلوچستان	فاز سوم نمک‌زدایی زاهدان	رعدآب جنوب	۴۰۰۰	۱۲	۱۵	۹۶/۰۲/۰۱
۷	آبفا خوزستان	نمک‌زدایی هندیجان ۲	نورویژه	۷۵۰۰	۱۲	۱۰	۹۶/۰۱/۰۱
جمع	-	۷	-	۳۳۲۷۸	-	-	-

❖ بهره‌برداری

از مهم‌ترین فعالیت‌های بخش آب، می‌توان به حفاظت و صیانت از منابع و نیز بهره‌برداری پایدار از این منابع اشاره کرد. در همین راستا احیاء و تعادل بخشی منابع آب یکی از برنامه‌های اصلی بخش آب در راستای حفظ و صیانت از منابع آب زیرزمینی کشور می‌باشد. در همین راستا طی سال ۱۳۹۶ از طریق پر و مسلوب‌المنفعه نمودن ۱۴۵۴۴ چاه غیرمجاز، ۴۷۰،۳۷ میلیون مترمکعب و از طریق جلوگیری از اضافه برداشت چاه‌های مجاز نیز حدود ۱۱۱،۳ میلیون مترمکعب صرفه‌جویی شده است. همچنین به میزان ۲۷۲،۵ میلیون مترمکعب، تعدیل و اصلاح پروانه‌های بهره‌برداری از چاه‌ها متناسب آب شرایط آبخوان‌های کشور انجام پذیرفته است. به جهت حفظ شرایط فعلی آبخوان‌های کشور و جلوگیری از تخریب بیشتر آن‌ها، ممنوعیت بهره‌برداری از ۳۸۱ محدوده مطالعاتی ادامه یافته است. در جهت کنترل برداشت از منابع آب زیرزمینی و با توجه به منابع مالی اختصاص یافته، ۴۲۱۵ کنتور روی چاه‌های مجاز دارای پروانه بهره‌برداری نصب شده است.

با توجه به اهمیت کنترل برداشت از منابع آب و در نتیجه استفاده بهینه از این منابع، تجهیز نقاط تحویل آب به ابزار اندازه‌گیری جریان آب یکی از ملزومات بخش آب می‌باشد. در همین راستا با توجه به اعتبارات محدود اختصاص‌یافته به این امر و هزینه بالای ساخت و نصب تجهیزات مذکور، طی سال ۱۳۹۶، حدود ۴۹۰ نقطه تحویل به ابزار اندازه‌گیری حجمی جریان مجهز شده‌اند.

از دیگر اقدامات در خصوص مدیریت منابع آب می‌توان به اندازه‌گیری و پایش کمی و کیفی منابع و مصارف آب اشاره کرد که در این راستا تأسیس، تجهیز و نیز نوین‌سازی و روزآمد کردن ایستگاه‌ها و شبکه سنجش، یکی از فرآیندهای ضروری می‌باشد. بر این اساس در سال ۱۳۹۶، علاوه بر تولید آمار و اطلاعات پایه منابع آب در سطح ۲۸۳۰۰ ایستگاه، اقداماتی نظیر تأسیس ۱۵ ایستگاه آب سطحی، مرمت و بازسازی ۵۰ ایستگاه آب سطحی، حفر ۵ چاه مشاهده‌ای جدید و ... انجام شده است. البته هدف‌گذاری این شاخص در سال ۱۳۹۶ باید اصلاح می‌شده است.

❖ حفاظت و بهره‌برداری از رودخانه‌ها و سواحل

مطالعات تعیین حد بستر و حریم رودخانه‌ها و تالاب‌ها، نشانه‌گذاری حد بستر تعیین شده و اجرای عملیات ساماندهی و بهسازی مسیر رودخانه‌ها از جمله فعالیت‌های کلیدی در راستای حفاظت و بهره‌برداری از رودخانه‌ها و سواحل است. هدف از این اقدامات حفاظت و صیانت از مجاری آبی و جلوگیری و کاهش خسارات احتمالی ناشی از وقوع سیلاب می‌باشد. در همین راستا در سال ۱۳۹۶، حدود ۱۳۶ کیلومتر از رودخانه‌های کشور، ساماندهی (دیواره‌سازی) و یا لایروبی شده‌اند. همچنین مطالعه تعیین بستر و حریم رودخانه‌ها به میزان ۴۰۷۰ کیلومتر و مطالعه تعیین بستر و حریم تالاب‌ها، به میزان ۱۳۹۷ کیلومتر انجام شده است. خوشبختانه با توجه به استفاده از اعتبارات استانی، ساماندهی رودخانه‌ها و نیز مطالعات تعیین حد بستر و حریم تالاب‌ها، بیش از میزان هدف‌گذاری، محقق شده است.

❖ مطالعات، تحقیقات و استانداردهای آب و آبفا

این برنامه به منظور انجام تحقیقات کاربردی در صنعت آب کشور، تولید و تعمیق دانش و فناوری در بخش آب و برطرف نمودن مسائل و مشکلات و نیز تهیه استانداردها و نشریات کاربردی

بخش نهم: آب / فصل سی‌ام: آب [۱۷۹]

برای انجام مطالعات و یا اجرای طرح‌های آبی می‌باشد. در همین راستا طی سال ۱۳۹۶، ۶۵ پروژه تحقیقات کاربردی خاتمه یافته است. همچنین تدوین نقشه راه اولویت‌های فناوریانه بخش آب و آبفا در دستور کار قرار گرفته که در این زمینه مؤسسه تحقیقات آب به‌عنوان متولی مدیریت تحقیقات در بخش آب، تدوین این نقشه‌راه‌ها را در دست اقدام دارد.

در خصوص تدوین استانداردها نیز، ۴ پیش‌نویس استاندارد تهیه، ۱۰ عنوان استاندارد ابلاغ، ۶ استاندارد آماده چاپ و ۱۰ نشریه داخلی نیز تدوین و چاپ شده است. جدول زیر فهرست استانداردها و نشریات یادشده را نشان می‌دهد.

فهرست استانداردها، ضوابط و معیارهای فنی و نیز نشریات تدوین و انتشار یافته

در سال ۱۳۹۶

ردیف	موضوع	شماره سازمان برنامه	زمان انتشار
فهرست استانداردهای ابلاغی			
۱	دستورالعمل مدیریت پیشگیری و بحران حوادث آلودگی‌های نفتی رودخانه‌ها و دریاچه‌ها	۷۳۲	اردیبهشت ۱۳۹۶
۲	راهنمای تهیه اسناد برای انتخاب مشاوران بخش آب و آبفا (۹۶/۱۳۴۹۷/۷۰۰ مورخ ۱۳۹۶/۰۲/۰۲ معاون وزیر در امور آب و آبفا)	-	-
۳	راهنمای انجام عملیات صحرایی مطالعات زهکشی	۷۴۵	مهر ۱۳۹۶
۴	راهنمای طراحی دیوارهای حائل (بازنگری اول)	۳۰۸	دی ۱۳۹۶
۵	روش انجام آزمایش نفوذ مخروط شبه ایستا (CPT)	۷۳۵	دی ۱۳۹۶
۶	آزمایش بارگذاری صفحه‌ای روی خاک و سنگ نرم، کاربرد، روش و تفسیر	۷۳۶	دی ۱۳۹۶
۷	دستورالعمل انجام آزمون‌های آزمایشگاهی و صحرایی مکانیک سنگ	۷۳۷	دی ۱۳۹۶
۸	راهنمای تکمیل و تحویل تجهیزات درراه اندازی و بهره‌برداری اولیه از واحدهای نیروگاه‌های برق آبی جدیدالاحداث (۹۶/۴۸۷۶۷/۷۰۰ مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۲۳ معاون وزیر در امور آب و آبفا)	-	-
۹	راهنمای انتخاب و به‌کارگیری سامانه‌های نمک‌زدایی به‌منظور تأمین آب شرب	۷۶۰	بهمن ۱۳۹۶
۱۰	راهنمای ارزیابی عملکرد سامانه‌های آبیاری و زهکشی سطحی	۷۵۳	اسفند ۱۳۹۶
پیش‌نویس‌های ارسال‌شده به سازمان برنامه‌وبودجه کشور			
۱۱	راهنمای نحوه ارتباط بیلان منابع آب کشور با تجارت آب مجازی (۱۳۹۶/۰۱/۲۶)		
۱۲	دستورالعمل تعیین محدوده (حریم) کمی چاه‌ها و قنات (۱۳۹۶/۰۴/۲۴)		

۱۸۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	موضوع	شماره سازمان برنامه	زمان انتشار
۱۳	دستورالعمل انتخاب، نصب و نگهداری تجهیزات اندازه‌گیری حجم آب مصرفی (کنترل) بر روی شبکه‌های آب شرب (۱۳۹۶/۰۵/۰۳)		
۱۴	راهنمای کاربرد مدل‌های ریاضی در رسوب‌گذاری و رسوب‌زدایی مخازن سدها (۱۳۹۶/۰۸/۰۷)		
۱۵	راهنمای بهره‌برداری و نگهداری و پایش در کارهای مهندسی رودخانه (۱۳۹۶/۰۸/۰۹)		
۱۶	راهنمای تشخیص آثار فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی و برآورد ارزش واقعی تولید برق نیروگاه‌های برقی و خدمات ارائه‌شده این نیروگاه‌ها به شبکه سراسری از دیدگاه پنگاهداری (۱۳۹۶/۱۱/۱۷)		
نشریات داخلی			
۱۷	راهنمای چگونگی بررسی اثر فعالیت‌های کشاورزی بر کیفیت و کمیت آب‌های زیرزمینی	۱۶۹	اردیبهشت ۹۶
۱۸	راهنمای تهیه آنمود چشمه‌های کارستی و سازندهای سخت	۱۷۱	خرداد ۹۶
۱۹	راهنمای ساخت و بهره‌برداری بتن تأسیسات فاضلاب و کانال‌های آبیاری و زهکشی	۱۷۲	خرداد ۹۶
۲۰	استاندارد علامت‌ها و مشخصه‌های نقشه‌های ژئوفیزیکی	۱۷۳	تیر ۹۶
۲۱	راهنمای تهیه مدل ریاضی آب‌های زیرزمینی	۱۷۴	مرداد ۹۶
۲۲	دستورالعمل بهره‌برداری و نگهداری تأسیسات و سازه‌های تغذیه مصنوعی	۱۷۵	آبان ۹۶
۲۳	شناخت و راهنمای روش‌های الکترومغناطیسی (EM)	۱۷۶	آذر ۹۶
۲۴	کاربرد ژئوفیزیک در خوردگی خاک و آلودگی منابع آب «شناخت و راهنما»	۱۷۷	بهمن ۹۶
۲۵	راهنمای مطالعات ژئوفیزیک در آب‌های زیرزمینی	۱۷۸	بهمن ۹۶
۲۶	مطالعات ارزیابی فنی، حقوقی و اجرایی ساماندهی رودخانه‌های مرزی کشور	۱۸۱	اسفند ۹۶
پیش‌نویس‌های تهیه‌شده			
۲۷	راهنمای IEEE برای نوسازی نیروگاه‌های برقی		
۲۸	راهنمای تصفیه‌ی آب‌های سطحی (شماره‌ی یک: ضابطه‌های کدورت)		
۲۹	بازنگری راهنمای بهسازی پی سدها (بازنگری اول)		
۳۰	بازنگری ضوابط عمومی طراحی شبکه‌های آبیاری و زهکشی (بازنگری ضابطه ۲۸۱)		

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)	توضیحات
			هدف	عملکرد	درصد تحقق		
۱	سامانه جامع یکپارچه منابع آب کشور	درصد	۲,۹	۲,۹	۱۰۰	-	
۲	بهبود بهره برداری - ارتقاء ایمنی، علاج بخشی مرمت و بازسازی سدهای مخزنی	تعداد سد	۱۲۵	۱۲۵	۱۰۰	-	
۳	بهبود بهره برداری - ارتقاء و نوسازی تصفیه خانه های آب (بخشی از فرآیندها در هر سال)	باب	۳	۴	۱۳۳,۳۳	-	
۴	بهبود بهره برداری - بازسازی خطوط انتقال آب بزرگ کشور	کیلومتر	۱۵	۷	۴۶,۶۷	- عدم تأمین منابع مالی - بالا بودن هزینه های بازسازی	
۵	بهبود بهره برداری - تجهیز نقاط به ابزار اندازه گیری جریان	تعداد نقاط	۱,۱۸۳	۴۹۰	۴۱,۴۲	- عدم تخصیص اعتبارات لازم برای نصب ادوات اندازه گیری جریان - عدم وجود توانمندی و ظرفیت لازم در داخل کشور برای تولید ابزار مورد نیاز اندازه گیری جریان - محدود بودن شرکت های فعال در زمینه اجرای تجهیز نقاط به ابزار اندازه گیری	
۶	بهبود بهره برداری - مدیریت کیفیت منابع آب در سطح حوضه آبریز کشور	درصد	۲۱	۵	۲۳,۸۱	- کمبود اعتبارات مورد نیاز - هزینه بالای تجهیزات پایش کیفی منابع آب	
۷	بهبود بهره برداری - مرمت و بازسازی اساسی و بهسازی شبکه های آبیاری و زهکشی	تعداد تأسیسات	۲۵	۲۵	۱۰۰	-	

۱۸۲ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۸	احیاء و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی - خرید چاه‌های کم بازده کشاورزی برای تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی	میلیون مترمکعب	-	۱۰	۰	۰	- کمبود اعتبار لازم برای انجام فعالیت‌های سازهای و غیرسازهای طرح تعادل بخشی - مشکلات اجتماعی
۹	احیاء و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی - تجهیز چاه‌ها به ابزار اندازه‌گیری هوشمند	دستگاه	۴۴۰۸	۱۴۰,۰۰۰	۴,۲۱۵	۳,۰۱	- کمبود اعتبار لازم برای انجام فعالیت‌های سازهای و غیرسازهای طرح تعادل بخشی - مشکلات اجتماعی در قطع برق چاه‌های دارای اضافه برداشت و پر و مسلوب المنفعه کردن چاه‌های غیرمجاز
۱۰	احیاء و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی - تقویت آبخوان از طریق بازسازی، نگهداری و بهره‌برداری طرح‌های تغذیه مصنوعی و پخش سیلاب موجود	میلیون مترمکعب	۱۵	۲۱	۳۴,۳۲	۱۶۲,۹۵	-
۱۱	احیاء و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی - کنترل، نظارت و مسلوب المنفعه نمودن چاه‌های آب فاقد پروانه بهره‌برداری مضر به مصالح عمومی، جلوگیری از اضافه برداشت چاه‌های مجاز و تعدیل پروانه‌های بهره‌برداری کشاورزی	میلیون مترمکعب	۹۱۹	۳,۰۰۰	۵۸۲	۱۹,۴	- کمبود اعتبار لازم برای انجام فعالیت‌های سازهای و غیرسازهای طرح تعادل بخشی، تغذیه مصنوعی و پخش سیلاب - مشکلات اجتماعی در قطع برق چاه‌های دارای اضافه برداشت و پر و مسلوب المنفعه کردن چاه‌های غیرمجاز

بخش نهم: آب / فصل سی ام: آب □ ۱۸۳

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱۲	ارتقای دیپلماسی آب در حوضه های آبریز مرزی	درصد	-	۰	۰	۰	در سال ۱۳۹۶ هدف گذاری نشده است.
۱۳	ارتقای کاربرد فناوری های نوین در بخش آب	درصد	-	۰	۰	۰	در سال ۱۳۹۶ هدف گذاری نشده است.
۱۴	ارتقای نظام مدیریت و بهره برداری بهینه از منابع و تاسیسات آبی	درصد	-	۷,۴	۷,۴	۱۰۰	-
۱۵	ارتقای همکاری های ملی، منطقه ای و بین المللی در موضوع آب	درصد	-	۹,۸	۹,۸	۱۰۰	-
۱۶	استفاده از پتانسیل بخش غیردولتی برای تولید آب/پساب - خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه شده از بخش غیردولتی و کمک های فنی و اعتباری طرح های تامین و انتقال آب توسط بخش غیردولتی (آب)	میلیون مترمکعب	-	۲۵۰	۰	۰	عدم اتمام پروژه و تأخیر در بهره برداری از آن
۱۷	استفاده از پتانسیل بخش غیردولتی برای تولید آب/پساب - خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه شده از بخش غیردولتی و کمک های فنی و اعتباری طرح های تامین و انتقال آب توسط بخش غیردولتی (آبفا)	میلیون مترمکعب	۹۵,۴	۵۰	۱۳,۸	۲۷,۶	عدم تخصیص اعتبارات مورد نیاز از محل بودجه عمومی، طولانی بودن فرآیند اخذ تسهیلات از سوی بانک ها و اخذ وثایق سنگین از سرمایه گذاران
۱۸	استفاده از پتانسیل بخش غیردولتی برای تولید آب/پساب - خرید	میلیون مترمکعب	۴۱,۴	۱۵	۱۲,۱۵	۸۱	عدم تخصیص اعتبارات مورد نیاز از محل بودجه عمومی طولانی

۱۸۴ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
	تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه‌شده از بخش غیردولتی (آبفا-احداث آب‌شیرین‌کن‌ها)						بودن فرآیند اخذ تسهیلات از سوی بانک‌ها و اخذ وثایق سنگین از سرمایه‌گذاران
۱۹	انتقال و توزیع آب - آب‌رسانی به شهرها، روستاها و صنایع	میلیون مترمکعب	۱۳۶	۳۰۰	۱۲۹	۴۳	عدم تخصیص اعتبارات پیش‌بینی‌شده عدم تمایل بخش خصوصی برای همکاری و ورود
۲۰	انتقال و توزیع آب - احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی اصلی (غیرمرزی)	هکتار	۱۰۸۰۰	۳۲۳۰۰	۱۰۶۹۰	۳۳٫۱	سایر
۲۱	ایجاد سامانه پشتیبانی تصمیم‌سازی و تحلیل نتایج بهره‌وری صنعت آب و آبفا	درصد	-	۰	۰	۰	سایر
۲۲	بهبودسازی ساختار اقتصاد آب کشور	درصد	-	۳٫۱	۳٫۱	۱۰۰	-
۲۳	بهبودسازی ساختار مدیریت آب کشور	درصد	-	۵	۵	۱۰۰	-
۲۴	پایش و ذخیره‌سازی اطلاعات پایه منابع آب	درصد	-	۰	۰	۰	سایر
۲۵	تأمین آب - حجم مخازن سدها (غیرمرزی)	میلیون مترمکعب	۲۴۰	۱۰۰	۳۴۹	۳۴۹	-
۲۶	تأمین آب - طرح‌های کوچک تأمین آب (استانی) - بهبود	میلیون مترمکعب	۲۴٫۱	۹۳	۸۷	۹۳٫۵۵	با توجه به حجم کم طرح‌های مذکور، با استفاده از اعتبارات استانی، اهداف تا حد قابل قبولی تحقق یافته‌اند.
۲۷	تأمین آب - طرح‌های کوچک تأمین آب (استانی) - توسعه	میلیون مترمکعب	۶۱٫۶	۲۰	۲۱	۱۰٫۵	با توجه به حجم کم طرح‌های مذکور، با استفاده از اعتبارات استانی، اهداف تا حد قابل قبولی تحقق یافته‌اند.

بخش نهم: آب / فصل سی‌ام: آب □ ۱۸۵

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۲۸	تأمین آب - ظرفیت آب تنظیمی سدها (غیرمرزی)	میلیون مترمکعب	۲۰۷	۱۳۲	۱۱۲	۸۴٫۸۵	کمبود منابع مالی و عدم تخصیص مناسب آن
۲۹	تدوین نظام بازچرخانی و استفاده مجدد از پساب صنعتی و زهاب‌های کشاورزی	درصد	-	۰	۰	۰	سایر
۳۰	تکمیل و تجهیز ایستگاه‌های اندازه‌گیری و پایش کمی و کیفی منابع آب سطحی و زیرزمینی	درصد	-	۱٫۸	۱٫۸	۱۰۰	-
۳۱	توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های خروجی از کشور - احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی اصلی (مرزی)	هکتار	۵۵٫۴۰۰	۷۳٫۵۵۴	۵۶٫۰۳۳	۷۶٫۱۸	عدم پیش‌بینی بار مالی موردنیاز در قانون سایر
۳۲	توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های خروجی از کشور - توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های خروجی از کشور - حجم مخازن سدها (مرزی)	میلیون مترمکعب	۴۶۶	۴۱۷	۱۹۷	۴۷٫۲۴	سایر
۳۳	توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های خروجی از کشور - ظرفیت آب تنظیمی سدها (مرزی)	میلیون مترمکعب	۱٫۳۵۴	۳۱۴	۲۲۸	۷۲٫۶۱	سایر
۳۴	جایگزینی پساب با چاه‌های کشاورزی در دشت‌های ممنوعه	محدوده	۱	۹	۹	۱۰۰	-

۱۸۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۳۵	حفاظت و بهره‌برداری از رودخانه‌ها و سواحل - اجرای عملیات رپرگذاری حد بستر رودخانه‌ها	کیلومتر	۴۷۸	۳,۰۰۰	۶۲۱	۲۰,۷	محدودیت منابع مالی وابستگی عملیات رپرگذاری به تکمیل و نهایی شدن انجام مطالعات تعیین حد بستر و حریم که مشکلات در تأمین اعتبارات موردنیاز برای انجام مطالعات، انجام رپرگذاری را نیز به تأخیر می‌اندازد. تجاوز به حریم و بستر رودخانه‌ها و مشکلات اجتماعی ناشی از آن
۳۶	حفاظت و بهره‌برداری از رودخانه‌ها و سواحل - اجرای عملیات رپرگذاری حریم سواحل دریا، تالاب‌ها	کیلومتر	۱۸۳	۱,۱۷۵	۲۱۴	۱۸,۲۶	- محدودیت منابع مالی وابستگی عملیات رپرگذاری به تکمیل و نهایی شدن انجام مطالعات تعیین حد بستر و حریم که مشکلات در تأمین اعتبارات موردنیاز برای انجام مطالعات، انجام رپرگذاری را نیز به تأخیر می‌اندازد. - تجاوز به حریم و بستر رودخانه‌ها و مشکلات اجتماعی ناشی از آن
۳۷	حفاظت و بهره‌برداری از رودخانه‌ها و سواحل - اجرای عملیات ساماندهی رودخانه‌ها	کیلومتر	۱۰۱	۸۰	۱۳۶	۱۷۰	- استفاده از منابع استانی

بخش نهم: آب / فصل سی ام: آب □ ۱۸۷

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۳۸	حفاظت و بهره برداری از رودخانه ها و سواحل - تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و مرحله اول ساماندهی	کیلومتر	۱۸۵۰	۶،۰۰۰	۴،۰۷۰	۶۷،۸۳	- محدودیت منابع مالی - وابستگی عملیات رپرگذاری به تکمیل و نهایی شدن انجام مطالعات تعیین حد بستر و حریم که مشکلات در تأمین اعتبارات مورد نیاز برای انجام مطالعات، انجام رپرگذاری را نیز به تأخیر می اندازد.
۳۹	حفاظت و بهره برداری از رودخانه ها و سواحل - تعیین حد بستر و حریم سواحل دریا، دریاچه ها و تالاب ها	کیلومتر	۲۲۱	۹۰۰	۱،۳۹۷	۱۵۵،۲۲	-
۴۰	سطح احیاشده دریاچه ارومیه	کیلومتر مربع	-	۲،۹۹۰	۰	۰	عدم ارائه اطلاعات توسط دستگاه اجرایی مربوطه.
۴۱	مانیتورینگ شبکه و ارزیابی منابع و مصارف آب	درصد	-	۶	۶	۱۰۰	-
۴۲	مطالعات پایه منابع آب - تکمیل و تجهیز ایستگاه های اندازه گیری در محدوده عمل شرکت های آب منطقه ای	درصد	-	۲۰	۰	۰	عنوان شاخص تغییر کرده و شاخص تکمیل و تجهیز ایستگاه های اندازه گیری و پایش کمی و کیفی منابع آب سطحی و زیرزمینی لحاظ شده است.
۴۳	مطالعات پایه منابع آب - طراحی شبکه اندازه گیری منابع آب کشور	درصد	-	۴۵	۰	۰	پیش بینی غیرواقع بینانه از مقادیر اهداف کمی سایر

۱۸۸ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶		توضیحات
				هدف	درصد تحقق عملکرد	
۴۴	مطالعات، تحقیقات و استانداردهای آب و آبفا - تحقیقات کاربردی	پروژه	۸۰	۱۶۶	۳۹,۱۶	کاهش شدید منابع مالی برای انجام تحقیقات
۴۵	مطالعات، تحقیقات و استانداردهای آب و آبفا - تدوین استانداردها و معیارهای فنی	نشریه	۲۲	۲۰	۱۵۰	-

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

۱- عملکرد و نحوه تأمین اعتبارات هزینه‌ای بخش

در این بخش از گزارش، عملکرد اعتبارات هزینه‌ای بخش آب و آبفا در سال ۱۳۹۶، در جدول زیر ارائه شده است.

عملکرد هزینه‌ای بخش آب در سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)

عنوان برنامه	اعتبار مصوب	عملکرد	درصد تحقق
کمک زیان شرکت‌های آب منطقه‌ای	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰
خرید تضمینی آب و پساب - هزینه‌ای	۱,۹۱۳,۷۹۱	۱,۲۳۸,۴۸۲	۶۵

همان‌گونه که از جدول فوق نیز قابل مشاهده است، در خصوص کمک‌زیان شرکت‌های آب منطقه‌ای درصد تحقق ۱۰۰ درصد بوده است اما در مورد برنامه خرید تضمینی آب و پساب که در واقع ردیف مربوط به پرداخت بهای توافقی آب و پساب به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی است، میزان عملکرد ۶۵٪ بوده است که این امر سبب تأخیر در پرداخت بهای آب و پساب تولیدی بخش خصوصی شده است.

۲- عملکرد و نحوه تأمین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت نیرو در قالب شش برنامه شامل (۱) برنامه عرضه آب، (۲) برنامه تأمین آب، (۳) برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب، (۴) برنامه

بخش نهم: آب / فصل سی ام: آب [۱۸۹]

پژوهش‌های کاربردی، ۵) برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک و ۶) برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل به اجرا درمی‌آیند؛ که عملکرد مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش آب در سال ۱۳۹۶ در جدول ذیل و در قالب فصول بودجه‌ای آب ارائه شده است. همان‌گونه که از جدول مذکور نیز مشهود است بیشترین درصد تحقق مربوط به آب‌رسانی و رودخانه‌های مرزی و کمترین مربوط به تجهیز نقاط تحویل آب به ابزار اندازه‌گیری جریان بوده است. این امر مؤید آن است که اولاً تأمین آب شرب برای وزارت نیرو در اولویت است و اینکه اقدامات سازه‌ای هنوز هم از استقبال بیشتری در مجموعه بخش آب برخوردار هستند.

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۱	۱۳۰۷۰۰۲	برنامه عرضه آب	۱۹۴۰۰۰۰	۲۵۳۰۹۵۲۷	۲۷۲۴۹۵۲۷	۱۲۳۸۴۸۲	۱۷۲۳۴۴۳۸	۱۸۵۶۲۹۲۰	۶۳۸	۶۸۵	۶۸۱
۲	۱۳۰۷۰۰۳	برنامه تأمین آب	-	۱۳۹۵۲۰۱۲۳	۱۳۹۵۲۰۱۲۳	-	۷۲۲۵۱۴۹	۷۱۲۵۱۴۹	-	۵۱۸	۵۱۸
۳	۱۳۰۷۰۰۵	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	-	۳۹۱۳۰۰۱	۳۹۱۳۰۰۱	-	۷۷۰۰۵۴	۷۷۰۰۵۴	-	۱۹۹	۱۹۹
۴	۱۳۰۷۰۰۶	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	-	۸۱۶۹۰۰۰	۸۱۶۹۰۰۰	-	۳۸۱۵۸۷۳	۳۸۱۵۸۷۳	-	۴۶۷	۴۶۷
۵	۱۳۰۷۰۰۷	برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک	-	۱۲۰۰۳۹	۱۲۰۰۳۹	-	۱۱۳۲۲۰	۱۱۳۲۲۰	-	۹۴۳	۹۴۳
۶	۱۳۱۰۰۰۴	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۶۰۵۷۳۰۳	۱۶۴۳۰۰۰	۷۷۰۰۳۰۳	۵۶۸۹۳۷۱	۸۲۶۳۰۲	۶۵۱۵۷۷۳	۹۳۹	۵۰۳	۸۴۶
۷	جمع	-	۷۹۹۷۳۰۳	۵۳۱۰۶۶۹۰	۶۱۱۰۳۹۹۳	۶۹۲۷۹۵۳	۳۰۰۸۲۰۱۳۶	۳۷۰۱۰۰۸۹	-	-	-

جدول ۴- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی	۱۳۰۷۰۰۲	عرضه آب	وزارت نیرو	۳۸۰۶۰۰۰	۳۸۰۶۰۰۰

۱۹۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۲	تسهیلات بانکی	۱۳۰۷۰۰۲	عرضه آب	وزارت نیرو	۳۷۰،۰۰۰	۳۷۰،۰۰۰
۳	اوراق مشارکت و صکوک ریالی	۱۳۰۷۰۰۲	عرضه آب	وزارت نیرو	۱۳۰،۲۳۰،۰۰۰	۱۳۰،۲۳۰،۰۰۰
۴	سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی	۱۳۰۷۰۰۳	تأمین آب	وزارت نیرو	۴۵۰،۶۰۰	۴۵۰،۶۰۰
۵	اوراق مشارکت و صکوک ریالی	۱۳۰۷۰۰۳	تأمین آب	وزارت نیرو	۲،۳۰۶،۰۰۰	۲،۳۰۶،۰۰۰
۶	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۳۰۷۰۰۳	تأمین آب	وزارت نیرو	۳،۰۶۷،۰۰۰	۳،۰۶۷،۰۰۰
۷	تسهیلات بانکی	۱۳۰۷۰۰۳	تأمین آب	وزارت نیرو	۴۵۰،۰۰۰	۴۵۰،۰۰۰
۸	فاینانس خارجی و صکوک ارزی	۱۳۰۷۰۰۳	تأمین آب	وزارت نیرو	۸۰۰،۰۰۰	۸۰۰،۰۰۰
۹	اوراق مشارکت و صکوک ریالی	۱۳۰۷۰۰۶	بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	وزارت نیرو	۵۵۰۰	۵۵۰۰
۱۰	صندوق توسعه ملی	۱۳۰۷۰۰۷	برنامه توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و منابع آب مشترک	وزارت نیرو	۶۳،۰۵۵،۷۸۰	۵۴،۱۰۰،۰۰۰
۱۱	جمع	-	-	-	۸۷،۳۳۳،۸۸۰	۷۸،۳۷۸،۱۰۰

مأخذ: وزارت نیرو

۴- ارزیابی و پیشنهاد

در این بخش مسائل و مشکلات بخش آب مورد ارزیابی قرار گرفته و دلایل تحقق و یا عدم تحقق اهداف بخش بیان و در ادامه پیشنهادهایی برای رفع مشکلات بخش آب ارائه شده است.

۴-۱- عوامل موفقیت

- تلاش حداکثری برای تحقق اهداف - پیگیری دریافت اعتبارات موردنیاز - استفاده از پتانسیل بخش خصوصی برای تسریع در اجرای طرح‌ها

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- مسائل و مشکلات بخش آب در تحقق کامل اهداف بخش را می‌توان به چهار دسته کلی زیر تقسیم‌بندی نمود: ۱- مشکلات مربوط به کمبود منابع مالی و عدم تخصیص اعتبارات در این زمینه با نگاهی به وضعیت عملکرد منابع مالی بخش می‌توان دریافت که با استفاده از تمامی مکانیزم‌های ممکن از جمله فاینانس داخلی و خارجی، سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی، اوراق

مشارکت، صندوق توسعه ملی و ...، از اعتبارات پیش‌بینی شده برای بخش آب در بودجه عمومی، تنها ۷۹ درصد اعتبارات محقق شده که شدت و ضعف تحقق این اعتبارات در برنامه‌های مختلف، متفاوت بوده است؛ بنابراین در بهترین شرایط، انتظار تحقق هدف‌گذاری‌های انجام‌شده عملاً امکان‌پذیر نبوده است. از طرف دیگر در زمان تدوین برنامه، اصولاً هدف‌گذاری می‌بایست بر مبنای پیش‌بینی اعتبارات در چارچوب‌های تعریف‌شده، انجام شود. لذا برای هر هدف، منابع مالی موردنظر بر اساس شرایط اقتصادی موجود تعیین می‌شود. این در حالی است که بودجه سنواتی، به‌صورت سالانه و با توجه به فضای اقتصادی حاکم بر کشور در سال مذکور، تغییر می‌کند که اصولاً تفاوت ماهوی با منابع مندرج در برنامه تفصیلی داشته که این امر نیز بر تحقق اهداف تعیین‌شده، تأثیر بسزایی داشته است.

۲- عدم همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی، با توجه به این که بخش آب ماهیت فرابخشی و میان‌بخشی دارد، لذا عملیاتی نمودن بخش قابل‌توجهی از احکام برنامه‌ای و نیز اهداف این بخش، وابسته به عملکرد سایر دستگاه‌های ذی‌ربط در این زمینه می‌باشد. به‌طور مثال وقتی در صدر ماده ۳۵ قانون برنامه ششم توسعه، به انجام ۱۱ میلیارد مترمکعب تعادل بخشی و صرفه‌جویی در مصرف آب اشاره شده است، این امر تنها بر عهده وزارت نیرو به‌عنوان متولی مدیریت آب نیست و دستگاه‌های مصرف‌کننده‌ی آب، به‌خصوص وزارت جهاد کشاورزی در عملیاتی نمودن آن دخیل هستند؛ زیرا بدون صرفه‌جویی در بخش‌های مصرف‌کننده، امکان تحقق این امر وجود نخواهد داشت. همچنین در خصوص تحویل حجمی آب، اصولاً تحویل آب به همه کشاورزان امکان‌پذیر نبوده و باید تحویل حجمی آب به شکل‌ها انجام پذیرد که ایجاد این تشکله‌ها، در حیطه اختیارات وزارت جهاد کشاورزی می‌باشد. ۳- بروز تغییر اقلیم و خشک‌سالی که در کشور منجر به کاهش بارش‌ها و افزایش دما شده است که این پدیده نیز تأثیر بسزایی بر منابع آب کشور داشته است، به‌نحوی که بروز خشک‌سالی‌های پی‌درپی عملاً سبب کاهش قابل‌توجه منابع آب در بسیاری از حوضه‌های آبریز کشور شده و این امر باعث شده تا بسیاری از طرح‌ها، قادر به تأمین آب مطابق ظرفیت‌های طراحی شده نباشند. به‌طور مثال کاهش منابع آب زیرزمینی و خارج شدن چاه‌های آب شرب از مدار بهره‌برداری و یا نقصان کیفیت آن‌ها، سبب بروز مشکلاتی در تأمین آب شرب شهرها و روستاهای کشور

شده و این امر به نوبه‌ی خود، باعث شده تا علیرغم اقدامات انجام‌شده، آبرسانی به مناطق مختلف کشور طبق برنامه‌ریزی انجام‌شده، عملیاتی نشود. همچنین در خصوص احیاء و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی، علیرغم اقدامات انجام‌شده در راستای پر و مسلوب المنفعه کردن چاه‌های غیرمجاز و جلوگیری از اضافه برداشت چاه‌های مجاز و نیز نصب کنتورهای هوشمند حجمی، وضعیت آبخوان‌ها بهبود چندانی نیافته است؛ بنابراین شرایط طبیعی حادث‌شده در کشور، یکی دیگر از عوامل اصلی عدم تحقق برخی اهداف برنامه بوده است.

۴- مسائل اقتصادی بخش آب علاوه بر مسائل مالی، یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار در عدم تحقق اهداف و برنامه‌های این بخش بوده است. تفاوت فاحش میان تعرفه و قیمت تمام‌شده‌ی آب در بخش‌های مختلف مصرف و در بسیاری موارد عدم دریافت آب‌بها به واسطه قوانین و مقررات مختلف، سبب شده تا درآمد بخش آب عملاً تنها بخش ناچیزی از نیازهای این بخش را از منظر منابع مالی تأمین نماید. این امر علاوه بر تأثیرگذاری در تأمین منابع مالی برای اجرای طرح‌های این بخش، سبب توسعه مصرف بی‌رویه آب‌شده، به نحوی که در اغلب موارد آب کاملاً مجانی در اختیار مصرف‌کنندگان بخش کشاورزی (به‌عنوان بزرگ‌ترین مصرف‌کننده‌ی آب) قرار گرفته و بخش کشاورزی نیز انگیزه‌ای برای صرفه‌جویی یا مصرف بهینه آب در این بخش ندارند. همچنین پایین بودن تعرفه آب، موجب عدم تمایل بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این بخش شده و اصولاً اغلب سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی انجام‌شده در این بخش نیز وابسته به منابع مالی عمومی باشد که نمونه مشهود این امر، خرید تضمینی آب و پساب می‌باشد. لذا برای تحقق اهداف برنامه‌ریزی‌شده بخش آب، اصلاح ساختار اقتصادی این بخش و نزدیک نمودن تعرفه آب به قیمت تمام‌شده در کلیه بخش‌های مصرف، نیاز ضروری بوده که این موضوع در قانون برنامه ششم توسعه و برنامه‌های بخش آب نیز مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به موارد عنوان‌شده، جزئیات دلایل عدم موفقیت بخش آب در تحقق اهداف برنامه، متناسب با ۴ دسته فوق‌الذکر را می‌توان به شرح زیر برشمرد: ۱- کمبود منابع مالی در مقایسه با حجم برنامه‌های بخش آب ۲- محدودیت و ناکافی بودن اعتبارات استانی ۳- عدم تخصیص اعتبارات لازم برای تحویل حجمی آب در بخش آب سطحی و زیرزمینی ۴- عدم تأمین

اعتبارات برای نصب کنتورهای هوشمند حجمی در راستای کنترل برداشت آب از منابع آب زیرزمینی ۵- عدم همراهی دستگاه‌های مصرف‌کننده آب در راستای کاهش مصارف در سطح منابع آب قابل‌برنامه‌ریزی ۶- عدم وجود جراثیم بازدارنده برای مصرف‌کنندگان غیرمجاز و بیش از مجاز منابع آب ۷- تجاوز به حریم و بستر رودخانه‌ها و مشکلات اجتماعی ناشی از آن ۸- بروز تعارضات برای دسترسی بیشتر به منابع آب محدود ۹- عدم وجود الگوی کشت کشاورزی متناسب با اقلیم‌های مختلف و پتانسیل منابع آب حوضه‌های آبریز (علیرغم تأکیدات قانونی مکرر در این زمینه و نیز تأکید شورای عالی آب و تعیین و ابلاغ آب قابل‌برنامه‌ریزی زیرزمینی در هریک از محدوده‌های مطالعاتی کشور) ۱۰- بروز خشک‌سالی شدید در سال آبی ۹۷-۹۶ و نیاز فوری به منابع مالی جهت اجرای پروژه‌های اضطراری بخصوص در مورد تأمین آب شرب ۱۱- افت کیفیت منابع آب و گسترش روند آلودگی منابع آب بخصوص در نتیجه فعالیت‌های کشاورزی و ورود زهاب‌های حاوی باقیمانده کودهای شیمیایی و سموم ۱۲- ناچیز بودن تعرفه آب و در نتیجه عدم سودآوری سدها و سایر تأسیسات آبی و در نتیجه انباشت زیان شرکت‌ها و بدهی آن‌ها به پیمانکاران و مشاوران ۱۳- نبود انگیزه‌های اقتصادی برای استفاده از مکانیزم خصوصی‌سازی و در نتیجه طولانی شدن طرح‌ها ۱۴- عدم تعیین قیمت اقتصادی آب کشاورزی به‌عنوان یک عامل کاهنده مصرف و در نتیجه عدم توجه کشاورزان به میزان آب مصرفی ۱۵- شکاف بین قیمت‌های تکلیفی و قیمت تمام‌شده‌ی خدمات ارائه‌شده و نگرش سنتی به آب به‌عنوان کالای ارزان

۴-۳- نقاط قوت

- وجود زیرساخت‌ها و تأسیسات گسترده موجود- وجود ظرفیت‌های نهادی و توان‌بخش آب در تدوین و ارائه انواع برنامه‌ها - وجود اسناد بالادستی در مدیریت آب کشور از جمله: راهبردهای بلندمدت توسعه منابع آب کشور، سند چشم‌انداز بخش و ... و توجه به تدوین و یا اصلاح قوانین و مقررات - انجام مطالعات طرح جامع آب کشور با رویکرد مدیریت به‌هم‌پیوسته منابع آب - تغییر رویکردهای مدیریت بخش آب از روش‌های صرف‌سازهای به روش‌های نرم‌افزاری و غیر‌سازه‌ای - وجود امکانات طبیعی و فنی لازم برای استفاده از

آب‌های نامتعارف بخصوص منابع آب شور دریاها - امکان ارائه طرح‌های مناسب برای اصلاح فرآیندهای مدیریت تولید، انتقال و توزیع آب - وجود توان مدیریت، بنگاهداری و اداره بخش به صورت بنگاه‌های متعدد و مستقل - وجود توانمندی‌های علمی و فنی برای ایجاد زیرساخت‌های لازم و نیز تعمیر و نگهداری از تأسیسات و نیز تدوین استانداردهای لازم - وجود منابع انسانی متخصص در زمینه آب

۴-۴- نقاط ضعف

۱- کمبود منابع مالی و عدم تخصیص اعتبارات ۲- عدم همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی ۳- بروز تغییر اقلیم و خشک‌سالی ۴- عدم استفاده مؤثر از سازوکارهای اقتصادی در بخش آب و آبفا

۴-۵- پیشنهادات

با توجه به مسائل و مشکلات مطروح شده، پیشنهادات زیر برای رفع مشکلات قابل طرح و پیگیری می‌باشد: ۱- تصویب و تخصیص اعتبارات متناسب با حجم عملیات برنامه‌های بخش آب و توجه ویژه به تأمین اعتبارات این بخش با توجه به خاص و راهبردی بودن موضوع آب در برنامه ششم توسعه ۲- اصلاح تعرفه آب و نزدیک نمودن آن به قیمت تمام‌شده ۳- تدوین جرایم بازدارنده برای مصرف‌کنندگان غیرمجاز و بیش از مجاز و نیز آلوده‌کنندگان منابع آبی ۴- عدم تحمیل طرح‌های جدید با بهره‌وری پایین در بودجه سنواری و پیگیری و اولویت‌بندی طرح‌های موجود در پیوست بودجه برای تأمین و تخصیص اعتبارات ۵- پرهیز از بخشی‌نگری و نیز نگرش منطقه‌ای و قومیتی به منابع آب و توسعه آن ۶- تنوع‌بخشی منابع مالی و استفاده از راهکارهای مختلف جذب سرمایه‌گذاری برای اجرای طرح‌های آبی ۷- تدوین الگوی کشت مناسب توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری وزارت نیرو متناسب با اقلیم مناطق به‌عنوان یک امر مهم در زمینه بهینه‌سازی مصرف آب ۸- فرهنگ‌سازی و اشاعه فرهنگ صحیح مدیریت مصرف آب از طرق مختلف ۹- جلب همکاری مسئولان استانی جهت اجرای برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده توسط بخش آب و پرهیز از منفعت‌طلبی منطقه‌ای

بخش دهم
انرژی، صنعت و
معدن و بازرگانی

فصل سی و یکم

برق

مقدمه

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های تمدن فعلی جهان، استفاده گسترده از انرژی الکتریکی است. صنعت برق به‌عنوان صنعت زیربنایی و مادر، نقش مهمی در توسعه اقتصادی و رفاه جوامع دارد. در طول چند دهه اخیر مصرف برق در فعالیت‌های مختلف جامعه گسترش چشمگیری یافته و امروزه زندگی بدون برق و تجهیزات برقی غیرقابل تصور است. برق به‌عنوان یاری آشنا در تمامی زوایای زندگی حضور یافته و علاوه بر شکوفایی اقتصادی سبب رفاه، امنیت و آسایش برای تک‌تک آحاد جامعه گردیده است. اهمیت برق از آن جهت است که به دلیل امکان به‌کارگیری تکنولوژی‌های مدرن‌تر و نیز ملاحظات زیست‌محیطی، در تمامی زمینه‌های فعالیت می‌تواند به‌عنوان انرژی مناسب انتخاب شود. در کشور ما نیز صنعت برق‌دارای جایگاه ویژه‌ای است. از سال ۱۲۶۳ شمسی که نخستین مولد برق وارد کشور شد تا امروز چهره صنعت برق ایران تغییر زیادی کرده است که به‌هیچ‌عنوان قابل‌مقایسه با شرایط فعلی نیست. اگر تاریخ صنعت برق کشور را به دو دوره ۱۰۰ ساله تا ۱۳۵۷ و ۳۹ ساله از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون تقسیم کنیم، درحالی‌که طی ۱۰۰ سال ظرفیت نصب‌شده نیروگاهی کشور تنها به ۷ هزار و ۲۴ مگاوات رسیده بود این عدد ۳۹ سال بعد با افزایش بیش از ۱۱,۲ برابری به ۷۸ هزار و ۹۰۰ مگاوات رسید و کشور را از این نظر در جایگاه نخست منطقه خاورمیانه و رتبه چهاردهم دنیا قرار داد.

در حال حاضر بخش اعظمی از تجهیزات انتقال، فوق توزیع و توزیع برق و همچنین تجهیزات نیروگاه‌ها در داخل کشور تأمین شده و عمده فعالیت‌های صنعت برق با استفاده از تجهیزات و توانمندی‌های داخلی صورت می‌گیرد؛ اما در مجموع، هم‌اکنون دیگر صنعت برق ایران، تنها برای تأمین نیازهای داخلی فعالیت نمی‌کند و برق جای خود را میان کالاهای صادراتی باز کرده است، به‌طوری‌که امروزه بخش عمده‌ای از صنایع کشورهای همسایه با نیروی محرکه برق ایرانی در چرخش است. البته برنامه صادرات برق ایران بسیار گسترده‌تر از این است، به‌نحوی که در آینده با

گسترش مناسبات بین‌المللی و به‌واسطه نیاز سایر کشورها به انرژی الکتریکی، شبکه برق ایران به اروپا، آفریقا و کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس نیز متصل خواهد شد. بایستی توجه داشت که در برنامه توسعه صنعت برق کشور علاوه بر ملاحظات فنی و اقتصادی، حفظ محیط‌زیست و تنوع منابع برای تولید از جمله عواملی است که مدنظر مسئولان صنعت برق کشور است. لذا؛ امروزه انرژی‌های نو با وجود ناشناخته ماندن، به‌سرعت در حال گسترش و نفوذ است و غفلت از آن غیرقابل‌جبران خواهد بود. در این راستا، سیاست‌گذاران با درک اهمیت تولید انرژی از منابع تجدیدشونده طبیعی سرمایه‌گذاری‌ها را به‌سوی توسعه این نیروگاه‌ها سوق داده است، زیرا منافع اقتصادی و اجتماعی بسیار بالایی در مقایسه با سایر منابع تولید انرژی دارد.

در ادامه گزارش ارزیابی عملکرد بخش انرژی در سال ۱۳۹۶ مورد بررسی قرار می‌گیرد که دربندهای جداگانه به شرح ذیل به این مهم پرداخته می‌شود.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

سیاست‌های کلی برق و انرژی‌های پاک ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به شرح زیر است: بندهای ۴، ۸ و ۱۳ از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مربوط به وزارت نیرو است که اهداف و سیاست‌های این وزارتخانه برای تحقق بخشیدن به آن‌ها بدین شرح است:

ماده ۱- اهداف

- اصلاح نظام اقتصاد صنعت برق در قالب بنگاه اقتصادی؛
- افزایش بهره‌وری برق در کلیه مراحل زنجیره تولید تا مصرف؛
- توسعه زیرساخت‌های تولید و انتقال برق و تلاش برای تأمین ملزومات تبدیل کشور به قطب تأمین و تبادل برق منطقه؛
- پایداری و بهبود کیفیت و کمیت خدمات برق در بخش‌های مختلف مصرف.

ماده ۲- سیاست‌ها

- افزایش راندمان نیروگاه‌ها، کاهش تلفات انتقال و توزیع و بهینه‌سازی مصرف انرژی برق؛
- توسعه صادرات برق و مبادلات منطقه‌ای؛

- اصلاحات اقتصادی و مدیریتی بخش برق؛
  - افزایش سهم انرژی‌های پاک و تجدید پذیر در سبد انرژی کشور؛
  - بهره‌برداری از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خریدوفروش و فرآوری و پالایش و معاوضه و انتقال نفت و گاز منطقه به بازارهای داخلی و جهانی؛
  - بهینه‌سازی مصرف و کاهش شدت انرژی؛
  - جایگزینی صادرات فرآورده‌های نفت و گاز و پتروشیمی به‌جای صدور نفت خام و گاز طبیعی.
- در راستای سیاست‌های کلی ابلاغی فوق‌الذکر، در دوره برنامه ششم توسعه، برای بخش برق ۸ هدف کلی، ۲۱ راهبرد برای اهداف مطروحه در نظر گرفته‌شده و متناظر با راهبردهای پیشنهادی سیاست‌ها مرتبط به شرح جدول ذیل پیش‌بینی شده است:

عناوین اهداف، راهبردها و سیاست‌های مرتبط به بخش برق در برنامه ششم توسعه

ردیف	عنوان هدف	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
۱	افزایش بهره‌وری و کاهش شدت انرژی در کشور و بهینه‌سازی مصرف انرژی	- اصلاح قیمت حامل‌های انرژی تا انتهای برنامه ششم توسعه	- بهره‌گیری از سیاست‌های قیمتی حامل‌های انرژی جهت کنترل نرخ رشد مصرف
		- اصلاح نظام اقتصاد صنعت برق در قالب بنگاه اقتصادی	- افزایش بازدهی انرژی در بخش‌های صنعت، کشاورزی، خانگی و عمومی
۲	افزایش ظرفیت‌های جدید و استفاده بهینه از منابع و ظرفیت‌های بخش انرژی برای حداکثر سازی ارزش‌افزوده در زنجیره تولید کشور و کسب منافع ارزی بیشتر	تبدیل و تولید حامل‌های انرژی با ارزش‌افزوده بالاتر	- استفاده از فناوری‌های نوین ساختمانی با رویکرد کاهش شدت مصرف انرژی
		استفاده از روش‌های مختلف تأمین مالی داخلی با تأکید برافزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای اجرای طرح‌های صنعت برق و افزایش سهم مشارکت بخش غیردولتی (با اولویت بخش خصوصی و تعاونی)	- تأکید بر رعایت مقررات ملی ساختمان و تدوین و اجرای ضوابط معماری و شهرسازی به‌منظور کاهش شدت مصرف انرژی
		حمایت از توسعه شرکت‌های خدمات انرژی	- کاهش شدت انرژی تا حد متوسط جهانی در واحدهای اقتصادی
			- اتخاذ تمهیدات مناسب در زمینه کاهش شدت انرژی و افزایش بهره‌وری
			- ارتقاء بهره‌وری انرژی الکتریکی در بخش‌های مختلف مصرف از طریق بهینه‌سازی
			- افزایش راندمان نیروگاه‌ها، کاهش تلفات انتقال و توزیع و بهینه‌سازی مصرف انرژی برق
			- جایگزینی سوخت‌های گران و آلاینده با گاز طبیعی

۲۰۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
۳	حفظ و ارتقاء جایگاه کشور در بازارهای جهانی و منطقه‌ای انرژی	- گسترش فضای رقابتی در زمینه تولید و عرضه حامل‌های انرژی	- عرضه حامل‌های انرژی در بازارهای بورس انرژی - رفع موانع حضور بخش خصوصی و تعاونی در بازار انرژی
		- بهره‌گیری مؤثر از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خرید، فروش، ترانزیت، برق در بازارهای داخلی و منطقه‌ای با رویکرد حداکثر سودآوری در تجارت حامل‌های انرژی - ایفای نقش محوری و احراز جایگاه مرکزی در مبادلات و ترانزیت انرژی منطقه	- ارتقاء دیپلماسی انرژی و گسترش شبکه انتقال، صادرات و واردات برق جهت توسعه مبادلات منطقه‌ای و بین‌المللی انرژی - متنوع نمودن بازارهای صادراتی - توسعه زیرساخت‌های تولید و انتقال برق و تلاش برای تأمین ملزومات تبدیل کشور به قطب تأمین و تبادل برق منطقه - تسهیل تجارت برق توسط بخش غیردولتی
		حداکثر بهره‌گیری از منابع انرژی اولیه و تأمین و صادرات برق به کشورهای منطقه، با رعایت ملاحظات اقتصاد انرژی و دیپلماسی انرژی	- توسعه ظرفیت نیروگاه‌های برق به‌منظور صادرات - توسعه صادرات برق و مبادلات منطقه‌ای
۴	افزایش خوداتکایی در توسعه و کاربرد فناوری‌های پیشرفته با دانش‌بنیان نمودن حوزه انرژی	- ارتقای فناوری در تجهیزات و فرآیندهای زنجیره انرژی و افزایش میزان استفاده از فناوری‌های نوین دنیا - گسترش بازارهای جدید خدمات فناوری و صدور محصولات صنعتی	- حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه انرژی - ایجاد مرکز بین‌المللی جذب و صدور دانش و فناوری و خدمات فنی - مهندسی
۵	ارتقاء امنیت عرضه انرژی مطمئن، پایدار و باکیفیت مناسب	- بهبود و ارتقای بازار برق و عملکرد آن در تأمین مطمئن برق برای تضمین روند توسعه پایدار کشور و بالا بردن کارایی شبکه برق برای جلوگیری از تلفات برق در شبکه - صیانت از حقوق مشتریان و عرضه‌کنندگان انرژی	- تسهیل فرایند و روان‌سازی مقررات عرضه برق کلیه تولیدکنندگان (خصوصی و دولتی) در بازار برق - ایجاد نهادهای تنظیم مقررات بخش انرژی (رگولاتوری انرژی)
۶	تنوع بخشی اقتصادی در سبد انرژی کشور با تأکید بر انرژی‌های تجدید پذیر و زغال سنگ	- تجاری‌سازی فناوری‌های انرژی‌های تجدید پذیر و دوستدار محیط زیست - افزایش سهم انرژی‌های تجدید پذیر در ظرفیت تولید برق کشور	- حمایت از شرکت‌های داخلی برای تولید محصولات مرتبط با انرژی‌های تجدید پذیر - توسعه بازار انرژی‌های تجدید پذیر از طریق خرید تضمینی - حمایت از سرمایه‌گذاری داخلی و مشارکت بخش خصوصی
۷	افزایش بازیافت و کاهش هدر روی در تولید و مصرف انرژی با رعایت ملاحظات و استانداردهای زیست‌محیطی	کاهش ضایعات و تلفات در بخش تولید، انتقال و توزیع انرژی تا سطح استانداردهای ملی تا پایان دوره	کاهش تلفات انتقال و توزیع برق به حداکثر ۱۰ درصد تا پایان برنامه ششم توسعه
		بهبود کیفیت محصولات و خدمات بخش انرژی متناسب با استانداردهای بین‌المللی	- استانداردسازی مصرف انرژی تولیدات داخلی - حمایت از تولید لوازم برقی با راندمان بالا و حمایت از شرکت‌های خدمات انرژی
۸	کارآمدتر ساختن ساختار سازمانی تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان انرژی کشور متناسب با ساختار شرکت‌های پیشرو در این عرصه	تفکیک کامل وظایف حاکمیتی از تصدی و ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی در بخش انرژی کشور	اجرای صحیح سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی
		اصلاح قوانین و مقررات جاری متناسب با استانداردها و شرایط روز با تأکید بر حداکثر سازی مبادلات تجاری، عملکردهای بهینه اجرایی و توسعه‌ای در سطح بین‌الملل و افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری	یکپارچه‌سازی در سیاست‌گذاری حوزه انرژی

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و یکم: برق □ ۲۰۱

عملکرد ارائه شده در این قسمت شامل قوانین حاکم بر اجرای برنامه ششم توسعه بخش انرژی - برق است. این قوانین از لحاظ کمی شامل ۱۰ قانون در حوزه‌های مختلف مرتبط با بخش مذکور است که دستگاه‌های اجرایی گوناگون به‌عنوان مجری انتخاب شده‌اند. در مجموع برداشت‌ها نشان می‌دهد که غیر از موارد محدودی که به دلایل گوناگون، میزان عملکرد چندان مطلوب نیست، در بسیاری از موارد تحقق اهداف تعیین شده از روند مناسبی برخوردار است. در این راستا شرح عملکرد و دلایل و سایر نکات مربوط به این بخش به تفکیک در جدول ذیل تشریح شده است.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / ج	برق دار کردن چاه‌های کشاورزی دارای پروانه بهره‌برداری	وزارت نیرو	در راستای اجرای ماده ۲۴ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و مصوبه شماره ۱۵۷۱۵۶ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۱۰ شورای اقتصاد، پیرامون طرح برق دار نمودن چاه‌های آب کشاورزی فعال و دارای پروانه بهره‌برداری معتبر، تفاهم‌نامه‌ای بین وزارت نیرو و وزارت جهاد کشاورزی، شرکت‌های پخش فرآورده‌های نفتی ایران و بهینه‌سازی مصرف سوخت مبادله شده است و بدین منظور فهرست ۸۷۵۴۸ حلقه چاه آب کشاورزی که طی سال‌های ۱۳۸۹ لغایت ۱۳۹۴ با مجموع انرژی مصرفی ۱۷۷۹۰ مگاوات ساعت و بارزش صرفه‌جویی ۴۷۵۸۷ میلیارد ریال برق دار گردیده، در صورت انجام تعهدات مرتبط توسط طرفین تفاهم‌نامه، صنعت برق کشور آمادگی دارد تا در یک پروسه ۳-۵ ساله برق عمده چاه‌های آب کشاورزی مجاز را تأمین نماید.	سایر	۱۰۰۰۰ میلیون ریال از ۹۴۳۵۰ میلیون ریال اعتبار طرح برق‌رسانی، به چاه‌های کشاورزی اختصاص داده‌شده است.

۲۰۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / ج / تبصره	منابع موردنیاز اجرای این بند از محل صرفه جویی در مصروف سوخت‌های فسیلی موضوع ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ تأمین می‌گردد.	توانیر	طرح جایگزینی پنج میلیون شعله لامپ ۴۵ ولت فلورسنت همراه بالاست با لامپ ۱۸ وات DEL در اماکن اداری کلان‌شهری تهران در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۱۸ مصوبه شورای اقتصاد را اخذ کرده است.	عدم همکاری دستگاه/مقامات/اشخاص مرتبط	عدم اجرای طرح توسط وزارت نیرو
۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۴ / ب	وزارت نیرو موظف است به‌منظور افزایش بازدهی و ضریب بهره‌وری نیروگاه‌ها:	-	-	-	-
۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۴ / ب / ۱	موافقت اصولی برای ایجاد نیروگاه‌ها با بازدهی پنجاه و پنج تا شصت درصد (۵۵٪ تا ۶۰٪) صادر نماید.	وزارت نیرو - شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برقی حرارتی	موافقت اصولی برای سه نیروگاه شرق اصفهان و شریعتی مشهد و زیماور مازندران صادر شده است.	-	-
۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۴ / ب / ۲	قیمت خرید برق را با توجه به سازوکار بازار در بورس تعیین نماید.	توانیر	- پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت نیرو تهیه شده که پس از تصویب اجرا خواهد شد.	عدم تصویب/ابلاغ بخش‌نامه آیین‌نامه	پیش‌نویس آیین‌نامه می‌بایست در اسرع وقت به وزارت نفت و سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال و بعد از بررسی نهایی، سپس اجرا گردد.
۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۴ / ب / ۲ / تبصره	آیین‌نامه اجرائی این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و نفت و سازمان تهیه می‌شود و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.	توانیر	پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی این ماده تهیه شده که پس از تصویب اجرا خواهد شد.	سایر	طولانی شدن مدت زمان بررسی و تصویب آیین‌نامه مربوطه

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و یکم: برق □ ۲۰۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۴ / ب / ۲ / تبصره	احکام این ماده در طول اجرای قانون برنامه بر ماده (۱) قانون الحاق برخی از مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) حاکم است.	وزارت نیرو	اقدام ندارد و توضیحات آن در بند مورد نظر آمده است.	-	-
۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۸ / ت	از طریق وزارت نیرو در طول اجرای برنامه نسبت به افزایش توان تولید برق تا بیست و پنج هزار مگاوات از طریق سرمایه‌گذاری مؤسسات عمومی غیردولتی، تعاونی و خصوصی اعم از داخلی و خارجی و یا منابع داخلی یا شرکت‌های تابعه یا به صورت روش‌های متداول سرمایه‌گذاری از جمله ساخت، بهره‌برداری و تصرف (BOO) و ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT) اقدام نماید. خرید تضمینی برق بر اساس نرخ تعیین شده توسط شورای اقتصاد خواهد بود.	وزارت نیرو	- تاکنون برنامه‌ریزی جهت افزایش ۱۵۲۰۳ مگاوات ظرفیت نیروگاهی کشور صورت پذیرفته است. سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت نیرو همکاری لازم جهت تدوین آیین‌نامه اجرایی را داشته‌اند. - طی نامه شماره ۹۶/۵۱۷۸۸/۲۰/۱۰۰ مورخ ۹۶/۱۲/۱۶ وزیر محترم نیرو از رئیس سازمان برنامه و بودجه درخواست شده است پیش‌نویس مصوبه چارچوب تعیین نرخ خرید برق از مولدهای مقیاس کوچک در طول برنامه ششم توسعه برای طرح و تصویب در دستور کار شورای اقتصاد قرار گیرد. - کارگروهی در این زمینه توسط دفتر سرمایه‌گذاری و تنظیم مقررات بازار آب و برق تشکیل شده و مراتب در دست اقدام می‌باشد.	عدم تمایل بخش خصوصی برای همکاری و ورود عدم همکاری دستگاه/مقامات/اشخاص مرتبط	-
۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۹	دولت موظف است از سال اول برنامه اقدامات لازم را در راستای تشکیل بازار منطقه‌ای و ایجاد قطب (هاب)	وزارت نیرو	- اجرای آزمایشی طرح سنکرون نمودن شبکه‌های سراسری برق ایران و عراق - انجام مطالعه امکان‌سنجی افزایش ظرفیت صادرات برق به عراق از ۱۵۰۰ مگاوات فعلی به	-	-

۲۰۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		<p>۳۰۰۰ مگاوات و افزایش ظرفیت ارتباط الکتریکی دو کشور ایران و ترکیه از ۴۴۰ مگاوات فعلی به ۶۴۰ مگاوات - احداث خطوط ۴۰۰ کیلوولت جلفا-ایروان و هریس-ایروان تا سال ۲۰۱۹ جهت افزایش ظرفیت ارتباط الکتریکی بین ایران و ارمنستان از ۳۰۰ مگاوات فعلی به ۱۲۰۰ - افزایش ظرفیت ارتباط الکتریکی ایران و جمهوری آذربایجان از ۴۰۰ به ۸۰۰ مگاوات در سال جاری به واسطه اتمام پروژه توسعه ۳۳۰ کیلوولت پست مغان و خط انتقال ۳۳۰ کیلوولت مغان - ایبیشلی. - احداث خط ۲۳۰ کیلوولت دومداره پلان (چابهار)- بندر گوادر پاکستان تا سال ۲۰۲۰ جهت افزایش ظرفیت ارتباط الکتریکی بین ایران و پاکستان از ۱۰۰ مگاوات فعلی به ۷۰۰ مگاوات- انجام مطالعه امکان سنجی صدور ۱۰۰۰ مگاوات برق به پاکستان در مسیر زاهدان- کویته- احداث خط ۴۰۰ کیلوولت مشهد- ماری (مرو) ترکمنستان تا سال ۲۰۲۰ جهت افزایش ظرفیت ارتباط الکتریکی بین ایران و ترکمنستان از ۳۰۰ مگاوات فعلی به ۸۰۰ مگاوات- انجام مطالعات امکان سنجی ارتباط الکتریکی ایران و عمان از طریق کابل زیردریایی توسط شرکت مهندس مشاور مونتکو ایران. - انجام مطالعات کریدور شمال - جنوب فی مابین ایران، روسیه، گرجستان و</p>		<p>منطقه‌ای برق به عمیل آورد به طوری که شبکه برق کشور از شمال، جنوب، شرق و غرب به کشورهای همسایه متصل شود</p>			

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و یکم: برق □ ۲۰۵

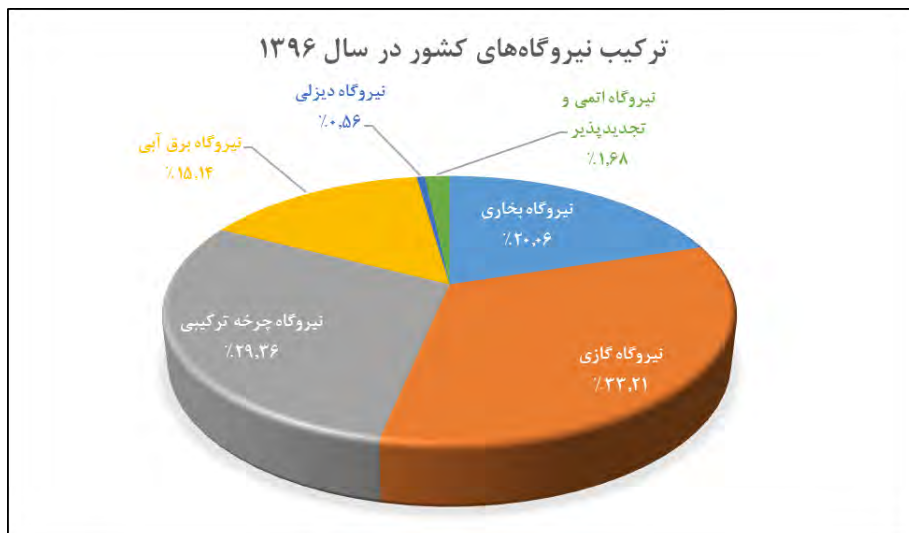
ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					ارمنستان - تشکیل جلسات هماهنگی به منظور راه اندازی بازار برق بین ایران و ترکیه		
۱۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۰	دولت مکلف است سهم نیروگاه‌های تجدید پذیر و پاک با اولویت سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی (داخلی و خارجی) با حداکثر استفاده از ظرفیت داخلی را تا پایان اجرای قانون برنامه به حداقل پنج درصد (۵۵٪) ظرفیت برق کشور برساند.	ساتیا	در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۷ مجموعاً ۷۴۰۰۳۶ مگاوات نیروگاه تجدید پذیر توسط بخش غیردولتی شامل موارد زیر در نقاط مستعد کشور، احداث و بهره‌برداری رسیده است و در کل، مجموع نیروگاه‌های تجدید پذیر دولتی و غیردولتی به ۶۳۶۰۹ مگاوات رسیده است. نیروگاه بادی: ۱۸۶ مگاوات نیروگاه خورشیدی: ۵۲۰۳ مگاوات نیروگاه برق‌آبی کوچک: ۳۰۵ مگاوات	عدم تحقق سرمایه‌گذاری‌های خارجی پیش‌بینی شده عدم تمایل بخش خصوصی برای همکاری و ورود	-

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

یکی از شاخص‌های مهم برنامه ششم توسعه کشور در بخش مربوط به انرژی - برق افزایش قدرت نامی نیروگاه‌های کشور جهت پاسخگویی به بار موردنیاز کشور است. این شاخص با افزایش ۲۴۷۱ مگاواتی نسبت به سال ۱۳۹۵ به میزان ۷۸۹۰۰ مگاوات در سال ۱۳۹۶ رسیده است. ترکیب نیروگاه‌های بهره‌برداری شده در پایان سال ۱۳۹۶ به شرح زیر است:

- نیروگاه‌های بخاری ۱۵۸۳۰ مگاوات معادل ۲۰/۱ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
- نیروگاه‌های گازی ۲۶۲۰۱ مگاوات معادل ۳۳/۲ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
- نیروگاه‌های چرخه ترکیبی ۲۳۱۶۶ مگاوات معادل ۲۹/۳۶ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
- نیروگاه‌های برق‌آبی ۱۱۹۴۳ مگاوات معادل ۱۵/۱۳ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
- نیروگاه‌های دیزلی ۴۳۸ مگاوات معادل ۰/۵۶ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
- نیروگاه اتمی و تجدید پذیر ۱۳۲۲ مگاوات معادل ۱/۶۸ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛

سهم هر یک از انواع نیروگاه‌های کشور در نمودار زیر نشان داده شده است.

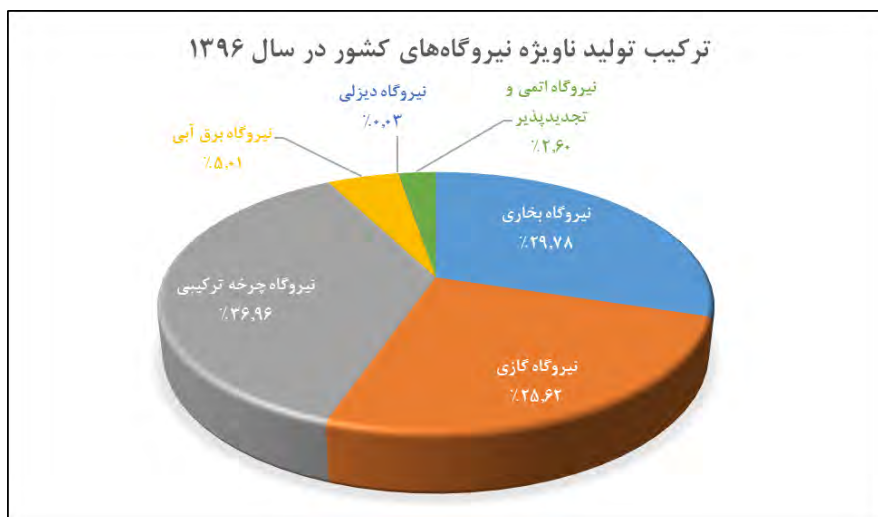

همچنین شاخص‌های مهم دیگر صنعت برق کشور در سال ۱۳۹۶ در بخش تولید به شرح زیر است:

- میانگین قدرت عملی ۶۸۴۷۱ مگاوات (افزایش نسبت به سال قبل ۲/۸ درصد)؛
- انرژی تولیدشده نیروگاه‌های حرارتی با رشد ۸/۵ درصدی به ۲۸۸۴۳۸ میلیون کیلووات ساعت و انرژی تولیدی نیروگاه‌های برق‌آبی، اتمی و تجدیدپذیر با رشد ۲/۷ درصدی به ۲۴۰۴۲ مگاوات ساعت رسید؛
- حداکثر نیاز مصرف اصلاح‌شده (پیک روز) در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۸ ساعت ۱۴:۴۵، ۵۵۶۱۶ مگاوات (افزایش نسبت به سال قبل ۴/۵ درصد)؛
- حداکثر نیاز مصرف اصلاح‌شده (پیک شب) در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۸ ساعت ۲۱:۴۶، ۵۳۱۹۲ مگاوات (افزایش نسبت به سال قبل ۵/۶ درصد)؛
- قدرت تولیدشده در پیک سال ۱۳۹۶ به ۵۳۸۴۲ مگاوات رسید که توان تولیدی نیروگاه‌های حرارتی و اتمی با رشد ۴/۷ درصدی به ۴۴۷۷۴ مگاوات و توان تولیدی نیروگاه‌های برق‌آبی با رشد ۲/۸ درصدی به ۹۰۶۸ مگاوات رسید؛

- کل انرژی برق تولیدشده کشور در حدود ۳۱۲,۴ میلیارد کیلووات ساعت بود که ۳۰۴ میلیارد کیلووات ساعت آن توسط نیروگاه‌های وزارت نیرو و بخش خصوصی و مابقی توسط صنایع بزرگ تولید گردید (افزایش کل تولید نسبت به سال قبل ۸/۱ درصد)؛
  - قدرت سرانه ۹۶۴ وات (افزایش نسبت به سال قبل ۲/۰ درصد)؛
  - تولید سرانه ۳۸۲۰ کیلووات ساعت (افزایش نسبت به سال قبل ۶/۸ درصد)؛
- یکی دیگر از شاخص‌های مهم بخش برق در سند تفصیلی برنامه ششم کشور تولید نا ویژه برق است که این شاخص با رشد ۷/۹۶ درصدی نسبت به سال قبل به میزان ۳۱۲,۴ میلیارد کیلووات ساعت در سال ۱۳۹۶ رسیده است که با توجه به این مقدار شاخص مذکور نزدیک به ۹۸ درصد برنامه محقق شده است.
- سهم تولید از نیروگاه‌های مختلف کشور به شرح زیر است:
- نیروگاه‌های بخاری ۹۲۹۸۱ میلیون کیلووات ساعت معادل ۲۹/۷ درصد از کل تولید؛
  - نیروگاه‌های گازی ۷۹۹۷۷ میلیون کیلووات ساعت معادل ۲۵/۶ درصد از کل تولید؛
  - نیروگاه‌های چرخه ترکیبی ۱۱۵۳۹۱ میلیون کیلووات ساعت معادل ۳۶/۹ درصد از کل تولید؛
  - نیروگاه‌های برق‌آبی ۱۵۶۵۲ میلیون کیلووات ساعت معادل ۵/۰۱ درصد از کل تولید؛
  - نیروگاه‌های دیزلی ۸۹ میلیون کیلووات ساعت معادل ۰/۰۳ درصد از کل تولید؛
  - نیروگاه اتمی و انرژی‌های نو ۸۱۱۴ مگاوات معادل ۲/۶ درصد از کل تولید؛
- بر اساس آنچه در بالا بیان گردیده است می‌توان سهم تولید نا ویژه نیروگاه‌های کشور را به شکل نمودار زیر نشان داد.

سوخت مصرفی نیروگاه‌های کشور در سال مزبور به شرح زیر است:

- گاز ۶۹۴۵۴ میلیون مترمکعب (معادل ۸۸/۸ درصد کل سوخت مصرفی)؛
- گازوئیل ۴۹۶۰ میلیون لیتر (معادل ۶/۳ درصد کل سوخت مصرفی)؛
- نفت کوره ۳۷۷۰ میلیون لیتر (معادل ۴/۸ درصد کل سوخت مصرفی)؛
- همچنین در این سال، در مواقع کم باری شبکه ۷۸۷۱ میلیون کیلووات ساعت انرژی برق به کشورهای هم‌جوار صادر و در مواقع نیاز شبکه ۳۹۱۲ میلیون کیلووات ساعت از کشورهای هم‌جوار دریافت گردیده است. در مجموع در بخش انتقال و فوق توزیع در سال ۱۳۹۶ اقدامات زیر صورت گرفته است:
- افزایش طول خطوط ۱۳۲،۲۳۰،۴۰۰ و ۶۳ کیلوولت در سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۱۴۰، ۲۶۵، ۹۱ و ۲۳۲ کیلومترمدار بوده است؛
- جمع خطوط ۱۳۲،۲۳۰،۴۰۰ و ۶۳(۶۶) کیلوولت در پایان سال ۱۳۹۶ به ترتیب بالغ بر ۲۰۶۱۷، ۳۱۵۸۹، ۲۳۵۰۴ و ۴۸۲۹۵ کیلومترمدار بوده است که از این مقادیر به ترتیب ۱۷۹، ۳۷۲، ۱۰۰۹ و ۲۸۹۹ کیلومترمدار در مالکیت بخش خصوصی است؛
- به ظرفیت پست‌های ۱۳۲،۲۳۰،۴۰۰ و ۶۳(۶۶) کیلوولت شبکه انتقال و فوق توزیع کشور در سال ۱۳۹۵ به ترتیب ۱۹۱۰، ۱۵۷۵، ۱۳۸۶ و ۳۳۳۸ مگاوات امپر افزوده شده است؛

- در پایان سال ۱۳۹۶ ظرفیت پست‌های ۱۳۲،۲۳۰،۴۰۰ و ۶۳(۶۶) کیلوولت شبکه انتقال و فوق توزیع کشور به ترتیب ۶۴۰۹۳، ۸۲۰۴۵، ۳۲۲۵۱ و ۷۲۷۹۴ مگاوات آمپر بوده است که از این مقادیر به ترتیب ۵۷۷۸، ۸۰۴۷، ۲۶۳۰ و ۹۰۶۳ مگاوات آمپر در مالکیت بخش خصوصی است؛
- در پایان سال ۱۳۹۶ از کل ظرفیت پست‌های ۱۳۲،۲۳۰،۴۰۰ و ۶۳(۶۶) کیلوولت شبکه انتقال و فوق توزیع کشور به ترتیب ۲۰۰۰، ۳۲۱۵، ۱۲۰۰ و ۲۱۴۲ مگاوات آمپر به صورت پست‌های GIS بوده‌اند؛
- پروژه‌های احداث و توسعه خطوط انتقال و فوق توزیع کشور با طول ۵۱۰۸ و ۸۰۳۸ کیلومتر مدار در حال اجرا بوده است؛
- پروژه‌های احداث و توسعه پست‌های انتقال و فوق توزیع کشور به ظرفیت ۳۵۰۶۳ و ۱۴۱۱۳ مگاوات آمپر در حال انجام بوده است؛
- در پایان سال ۱۳۹۶ شاخص‌های زیر در بخش توزیع صنعت برق کشور به دست آمده است:
  - ۱۰۰ درصد جمعیت شهری برق‌دار بوده‌اند؛
  - ۱۰۰ درصد از کل خانوارهای روستاهای با جمعیت بالای ۲۰ خانوار برق‌دار بوده‌اند؛
  - طول شبکه فشار متوسط هوایی و زمینی احداث شده در سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۷۴۶۵ کیلومتر و ۶۵۴ کیلومتر بوده است؛
  - جمع طول شبکه فشار متوسط هوایی و زمینی تا پایان سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۴۰۴۴۲۴ کیلومتر و ۲۰۷۰۸ کیلومتر بالغ گردیده است که نسبت به سال قبل به ترتیب ۱/۹ و ۳/۳ درصد افزایش داشته است؛
  - در سال ۱۳۹۶، شبکه فشار ضعیف هوایی و زمینی احداث شده به ترتیب ۷۰۷۲ کیلومتر و ۱۲۶۳ کیلومتر بوده است؛
  - طول شبکه فشار ضعیف هوایی و زمینی موجود تا پایان سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۳۱۳۲۶۴ کیلومتر و ۴۸۷۲۱ کیلومتر بوده است که نسبت به سال قبل به ترتیب ۲/۳ و ۲/۷ درصد بوده است؛
  - تعداد ترانسفورماتورهای هوایی و زمینی نصب شده در سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۲۴۶۱۹ و ۸۵۲ دستگاه با ظرفیت معادل ۳۰۴۹ و ۵۴۲ مگاوات آمپر بوده که درصد افزایش سالانه ظرفیت هوایی و زمینی ۳/۵ و ۲/۰ درصد است؛

۲۱۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

- تعداد مشترکین در سال ۱۳۹۶ به ۳۴۸۳۶ هزار مشترک رسید که نسبت به سال قبل این افزایش ۹۹۳ هزار مشترک و ۳/۰ درصد است؛
- مصرف انرژی در سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۲۵۵۰۲۶ میلیون کیلووات ساعت بوده است که نسبت به سال قبل ۴/۲ درصد افزایش داشته است؛
- سهم انواع تعرفه مصرف انرژی در سال ۱۳۹۶ چنین بوده است: خانگی ۳۲/۷، صنعتی ۳۳/۰، عمومی ۹/۵، کشاورزی ۱۵/۴، سایر مصارف ۷/۳ و روشنایی معابر ۲/۰ درصد؛
- متوسط مصرف هر مشترک خانگی در سال ۱۳۹۶، ۲۹۶۸ کیلووات ساعت بوده که نسبت به سال قبل ۳/۶ درصد افزایش داشته است؛
- در سال ۱۳۹۶ تعداد ۳۱ روستای بالای ۲۰ خانوار و ۲۰۶ روستای زیر ۲۰ خانوار برق دار شده‌اند؛
- جمعیت روستاهایی که در سال ۱۳۹۶ دارای برق هستند معادل ۴۰۴۵ خانوار؛ با صرف هزینه ۳۰۵ میلیارد ریال با نرخ مصوب شرکت توانیر بوده و متوسط هزینه برق‌رسانی به یک روستا ۱۲۸۵ میلیون ریال بوده است (مأخذ: گزارش "آمار برق روستایی سال ۱۳۹۶")؛
- متوسط طول شبکه فشار متوسط و ضعیف احداث شده برای هر روستا به ترتیب ۱/۶ و ۰/۶ کیلومتر بوده است.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)
			هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱	سوخت مصرفی معادل گاز طبیعی نیروگاه‌ها	میلیون مترمکعب در روز	۲۲۲	۲۱۴	۹۶,۴	با توجه به اینکه کم یا زیاد شدن این شاخص نشانگر عملکرد مثبت یا منفی نمی‌باشد لذا این شاخص نمی‌تواند ملاک ارزیابی عملکرد بخش باشد.
۲	افزایش ظرفیت انرژی‌های تجدید پذیر (به جز برق آبی)	مگاوات	۱,۱۶۸	۵۶۲	۴۸,۱۲	مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و یکم: برق □ ۲۱۱

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)	توضیحات
			درصد تحقق	عملکرد	هدف		
۳	تکمیل مطالعه توسعه ظرفیت‌های انرژی برقی آبی	مگاوات	۷۳	۳۶۵	۵۰۰	۳۰۵	- تأخیر در تخصیص بودجه/نقدینگی/اعتبارات
۴	تلفات در شبکه توزیع	درصد	-	۱۰۸	۹,۴۵	۱۱,۷	-
۵	تولید انرژی برقی (نا و بی‌ه)	میلیارد کیلووات ساعت	۹۷,۹۳	۳۱۲,۴	۳۱۹	۲۸۹	حمایت ناکافی از بخش خصوصی
۶	تولید دی‌اکسید کربن در نیروگاه‌ها	میلیون تن در سال	۸۰,۳۷	۱۷۶	۲۱۹	۱۷۵	با توجه به اینکه کم یا زیاد شدن این متغیر نمی‌تواند عملکرد مثبت و منفی را به‌تنهایی نشان دهد، این متغیر نمی‌تواند ملاک قرار گیرد
۷	حداقل سهم گاز طبیعی از سوخت مصرفی نیروگاه‌ها	درصد	۱۰۰	۸۹	۸۹	۸۶	-
۸	صادرات برق	میلیارد کیلووات ساعت	۶۶۶۷	۸	۱۲	۶۶	عدم همکاری دستگاه/مقامات/اشخاص مرتبط
۹	ظرفیت نیروگاه‌ها (اسمی)	مگاوات	۹۶,۳۲	۷۸۹,۰۰	۸۱,۹۱۷	۷۶,۴۲۹	اعمال تحریم و موانع خارجی عدم حمایت از بخش خصوصی
۱۰	فروش داخلی برق	میلیارد کیلووات ساعت	۹۳,۱۶	۲۴۵	۲۶۳	۲۲۷	با توجه به اینکه فروش داخلی تابع تقاضای داخلی است و به دلایل اقتصادی تقاضا در بخش‌های تولیدی کم شده است؛ بنابراین این شاخص نمی‌تواند نشانگر عملکرد مطلوب وزارت نیرو باشد
۱۱	کاهش شدت انرژی (نسبت به سال ۱۳۹۴ (برق))	درصد	۹۶	۲,۴	۲,۵	۲	عدد برآورد شده برای شدت انرژی بر اساس نسبت مصرف برق (میلیون کیلووات

۲۱۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

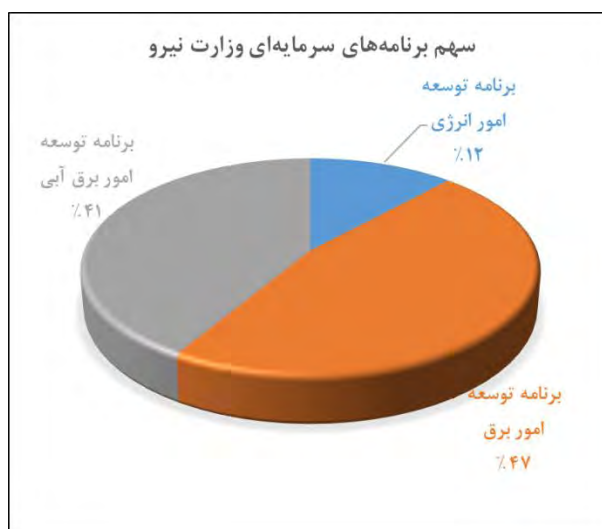
ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
							ارزش افزوده برق (میلیارد ریال) به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ می‌باشد.
۱۲	متوسط راندمان الکتریکی نیروگاه‌های حرارتی	درصد	۳۷٫۸	۳۸٫۵	۳۷٫۹	۹۸٫۴۴	با توجه به نیاز شبکه و جلوگیری از خاموشی، بالاجبار واحدهای حرارتی راندمان پایین نیز در طول دوره پیک مورد بهره‌برداری قرار گرفت که موجب رشد کمتر راندمان شده است.
۱۳	نسبت تولید CO ₂ نیروگاه‌ها به تولید برق	گرم بر کیلووات ساعت	۶۰۳	۷۳۸٫۱	۵۶۴	۷۶٫۴۱	با توجه به کاهشی بودن شاخص، محقق شده است.
۱۴	واردات برق	میلیارد کیلووات ساعت	۴٫۳	۴٫۵	۳٫۹	۸۶٫۶۷	قطع یکی از دو خط انتقال ارتباطی بین دو کشور ایران و ترکمنستان (خط انتقال ۲۳۰ کیلو وات سرخس ایران - شاتلیق ترکمنستان) به دلیل بدهی شرکت توانیر بوده است.

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

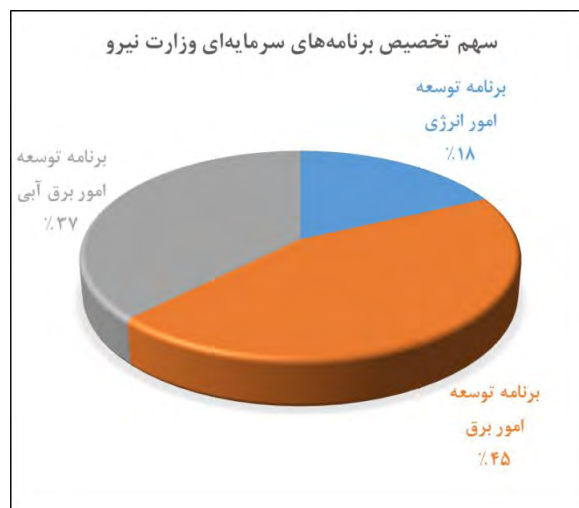
اعتبارات ابلاغی به وزارت نیرو در سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۶،۹۱۲،۶۱۷ میلیون ریال بوده است که در سه برنامه کلی با عنوان‌های برنامه توسعه امور انرژی، برنامه توسعه امور برق و برنامه توسعه امور برق آبی توزیع می‌شود. برنامه توسعه امور انرژی شامل طرح‌های سرمایه‌ای شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)، سازمان انرژی‌های تجدید پذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا)، پژوهشگاه نیرو و ستاد وزارت نیرو است. برنامه توسعه امور برق شامل طرح‌های سرمایه‌ای شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی، شرکت سهامی

مدیریت شبکه برق ایران، شرکت‌های سهامی برق منطقه‌ای، توانیر پژوهشگاه نیرو و ستاد وزارت نیرو است. برنامه توسعه امور برق آبی شامل طرح‌های سرمایه‌ای شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران است.

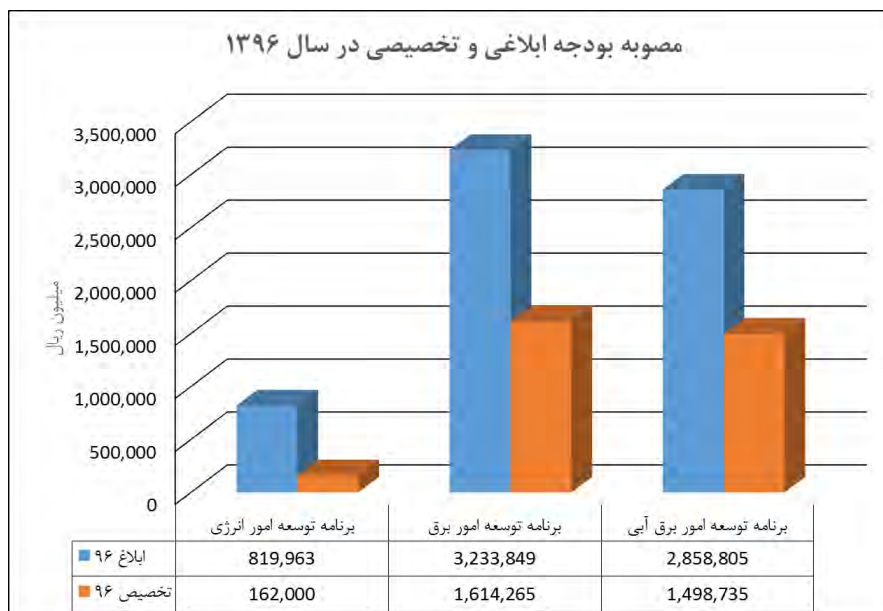
نمودار زیر سهم هر یک از برنامه‌های سرمایه‌ای وزارت نیرو را در بودجه ابلاغی نشان می‌دهد.

همان‌طور که نمودار فوق نشان می‌دهد وزارت نیرو بنابر وظیفه‌ای اصلی خود در بخش تولید برق و آب در این دو بخش سهم بالاتری نسبت به برنامه توسعه امور انرژی دارد. با توجه به تخصیص بودجه در سال ۱۳۹۶ سهم هر یک از برنامه‌های سرمایه‌ای وزارت نیرو در تخصیص کل اعتبارات سرمایه‌ای این وزارت در نمودار زیر نشان داده شده است.

با مقایسه دو نمودار فوق می‌توان به این نتیجه رسید که سهم برنامه توسعه امور انرژی در تخصیص کل به برنامه‌های سرمایه‌ای وزارت نیرو، ۶ درصد نسبت به سهم آن در اعتبار ابلاغی بیشتر است و سهم برنامه توسعه امور برق و برنامه توسعه امور برق آبی نسبت به حالت یادشده به ترتیب ۲ و ۴ درصد کاهش داشته‌اند.

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و یکم: برق □ ۲۱۵

نمودار فوق بودجه ابلاغی و تخصیصی سال ۱۳۹۶ را نشان می‌دهد. با توجه به نمودار فوق برنامه توسعه امور انرژی، برنامه توسعه امور برق و برنامه توسعه امور برق آبی به ترتیب ۲۰، ۵۰ و ۵۲ درصد تخصیص یافته‌اند.

تخصیص برنامه‌های سرمایه‌ای وزارت نیرو به تفکیک طرح‌های سرمایه‌ای هر برنامه در جدول ذیل آورده شده است.

اعتبارات ابلاغی و تخصیصی برنامه‌های سرمایه‌ای وزارت نیرو (میلیون ریال)

درصد تحقق نسبت به بودجه ابلاغی	باقی مانده قابل استفاده از اسناد خزانه / اوراق مشارکت / نقدی	جمع	تخصیص سال ۱۳۹۶		ابلاغ پند ز تبصره ۵	ابلاغ پند ه تبصره ۵	ابلاغ ۱۳۹۶	عنوان برنامه
			پند ب تبصره ۳ (بند ب تبصره ۵) ساله	پند ب تبصره ۵				
۲۰٪	۶۵۷,۹۶۳	۱۶۲,۰۰۰	۴,۰۰۰	۰	۹۸,۵۰۰	۵۹,۵۰۰	۸۱۹,۹۶۳	برنامه توسعه امور انرژی
۵۰٪	۱,۶۱۹,۵۸۴	۱,۶۱۴,۲۶۵	۲۲,۰۰۰	۵۹۹,۲۶۵	۱۸۰,۵۰۰	۶۱۴,۵۰۰	۳,۲۳۳,۸۴۹	برنامه امور برق
۵۲٪	۱,۳۶۰,۰۷۰	۱,۴۹۸,۷۳۵	۱۶۷,۰۰۰	۲۰۰,۷۳۵	۷۱,۰۰۰	۱,۰۶۰,۰۰۰	۲,۵۵۸,۸۰۵	برنامه امور برق آبی
۴۷٪	۳,۶۳۷,۶۱۷	۳,۹۱۰,۰۰۰	۶۱۵,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	۳۵۰,۰۰۰	۱,۷۳۴,۰۰۰	۶,۹۱۲,۶۱۷	جمع وزارت نیرو

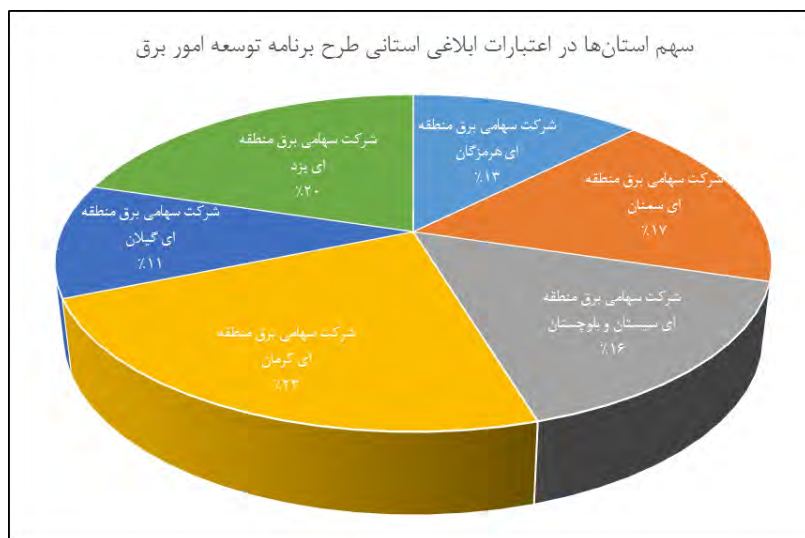
عملکرد اعتبارات استانی برنامه توسعه برق

با توجه به برنامه‌های بخش انرژی در بودجه سال ۱۳۹۶ در برنامه توسعه امور برق طرح‌های سرمایه‌ای مرتبط با استان‌ها می‌توان گفت؛ طرح‌های استانی این برنامه ۱۹ درصد اعتبار ابلاغی ۱۳۹۶ و ۲۴ درصد اعتبار تخصیصی را به خود اختصاص داده است. اعتبارات طرح‌های استانی برنامه توسعه انرژی در جدول زیر آورده شده است.

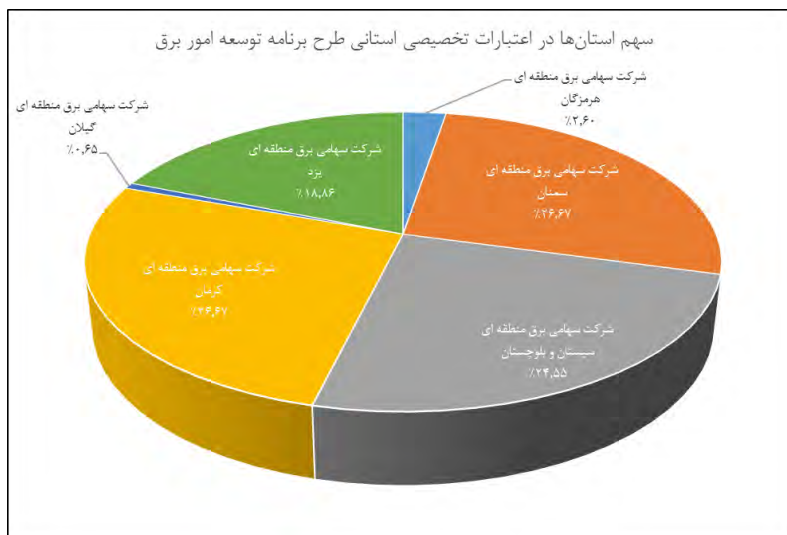
جدول اعتبارات طرح‌های استانی برنامه توسعه انرژی (از محل اعتبارات ملی) (میلیون ریال)

درصد تخصیص	تخصیص سال ۱۳۹۶			ابلاغ ۹۶	عنوان طرح	کد طرح	عنوان دستگاه	کد دستگاه	عنوان دستگاه اصلی	عنوان برنامه
	جمع	بند ب تصوره ۵	بند ز تصوره ۵							
۱۳٪	۱۰,۰۰۰		۱۰,۰۰۰	۷۵,۳۸۰	انتقال نیروی برق هرمزگان	۱۳۰۱۰۵۰۰۵	شرکت سهامی برق منطقه‌ای هرمزگان	۲۲۵۵۰۰	وزارت نیرو	برنامه توسعه امور برق
۹۹٪	۱۰,۲۵۰۰	۱۰,۰۰۰۰۰	۲۵۰۰	۱۰,۳۷۸۵	انتقال نیروی برق سمنان	۱۳۰۱۰۵۰۱۴	شرکت سهامی برق منطقه‌ای سمنان	۲۲۹۱۰۰	وزارت نیرو	
۱۰۰٪	۹۴,۳۵۰	۸۴,۳۵۰	۱۰,۰۰۰	۹۴,۳۵۰	انتقال نیروی برق سیستان و بلوچستان	۱۳۰۱۰۵۰۱۵	شرکت سهامی برق منطقه‌ای سیستان و بلوچستان	۲۲۵۰۰۰	وزارت نیرو	
۷۲٪	۱۰,۲۵۰۰	۱۰,۰۰۰۰۰	۲۵۰۰	۱۴۱,۵۲۵	انتقال نیروی برق کرمان	۱۳۰۱۰۵۰۱۸	شرکت سهامی برق منطقه‌ای کرمان	۲۲۴۵۰۰	وزارت نیرو	
۴٪	۲,۵۰۰		۲,۵۰۰	۶۶۰,۴۵	انتقال نیروی برق گیلان	۱۳۰۱۰۵۰۱۹	شرکت سهامی برق منطقه‌ای گیلان	۲۲۶۵۰۰	وزارت نیرو	
۵۹٪	۷۲,۵۰۰	۷۰,۰۰۰	۲,۵۰۰	۱۲۲,۶۵۵	انتقال نیروی برق یزد	۱۳۰۱۰۵۰۲۱	شرکت سهامی برق منطقه‌ای یزد	۲۲۹۲۰۰	وزارت نیرو	
۶۴٪	۳۸۴,۲۵۰	۲۵۴,۳۵۰	۳۰,۰۰۰	۶۰۳,۸۴۰	جمع					

سهم هر یک از اعتبارات ابلاغی و تخصیصی طرح‌های سرمایه‌ای استانی در نمودارهای زیر نشان داده شده است.

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و یکم: برق □ ۲۱۷

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	جمع کل	تملك دارایی سرمایه‌ای	هزینه‌ای	کل	تملك	هزینه‌ای
۱	۱۳۰۱۰۰۵	برنامه برنامه‌ریزی صنعت آب و برق	۴۸۵۷۵	-	۴۸۵۷۵	۴۱۸۱۶	-	۴۱۸۱۶	۸۶،۱	-	۸۶،۱
۲	۱۳۰۱۰۰۶	برنامه برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت بر امور انرژی نو	۲۴۹۵۰۰	-	۲۴۹۵۰۰	۲۱۷۹۲۲	-	۲۱۷۹۲۲	۸۷،۳	-	۸۷،۳
۳	۱۳۰۱۰۰۷	برنامه برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت بر امور برق	۹۱۸۶۱	-	۹۱۸۶۱	۷۹۱۶۱	-	۷۹۱۶۱	۸۶،۱	-	۸۶،۱
۴	۱۳۰۱۰۱۴	برنامه توسعه امور انرژی	۸۶۹۰۶۳	۸۶۹۰۶۳	۸۶۹۰۶۳	۱۶۶۰۰۰	۱۶۶۰۰۰	۱۶۶۰۰۰	۱۹،۱	۱۹،۱	-
۵	۱۳۰۱۰۱۵	برنامه توسعه امور برق	۱۰۰۰۰۰	۳۴۲۷۵۰۰	۳۵۲۷۵۰۰	۱۶۹۸۲۶۵	۱۶۹۸۲۶۵	۵۹۰۰۰	۴۸،۱	۴۷،۸	۵۹
۶	۱۳۰۱۰۱۶	برنامه توسعه امور برق آبی	-	۲۰۳۰۰۰۰	۲۰۳۰۰۰۰	۱۴۹۸۷۳۵	۱۴۹۸۷۳۵	-	۴۹،۵	۴۹،۵	-
۷	۱۳۰۱۰۱۷	برنامه برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت بر امور بهره‌وری انرژی	۱۸۰۰۰۰	-	۱۸۰۰۰۰	۱۵۸۰۸۰	-	۱۵۸۰۸۰	۸۷،۸	-	۸۷،۸
۸	جمع	-	۶۷۰۰۳۶	۷،۳۲۶،۵۶۳	۷،۳۹۳،۵۹۹	۵۵۵،۹۷۹	۳،۳۰۴،۰۰۰	۳،۸۵۹،۹۷۹	-	-	-

۴- ارزیابی و پیشنهاد

۴-۱- دلایل عدم موفقیت

- عدم اجرای صحیح سیاست‌های اصل ۴۴ و اتخاذ روش‌های غیرمنطقی و غیرموجه در واگذاری‌ها
- بدهی‌های انباشته به بانک‌ها و در نتیجه عدم امکان انتشار اوراق مشارکت و اخذ تسهیلات بانکی
- عدم توازن درآمدها با هزینه‌های بهره‌برداری و سرمایه‌گذاری
- عدم تحقق منابع درآمدی قانون برنامه ششم توسعه
- عدم توازن درآمدها با هزینه‌های بهره‌برداری و سرمایه‌گذاری
- عدم تخصیص صددرصدی درآمد عمومی
- مکانیزم نامناسب قیمت‌گذاری برق و محدودیت شدید منابع مالی
- بدهی‌های انباشته به بانک‌ها و به تبع آن عدم امکان انتشار اوراق مشارکت و اخذ تسهیلات بانکی تأخیر در اجرای پروژه‌ها
- عدم تخصیص صددرصدی درآمد عمومی

۴-۲- نقاط قوت

- ایجاد شرایط مناسب برای مصرف‌کنندگان جهت خرید لوازم و تجهیزات پربازده از طریق اجرای برچسب مصرف انرژی
- وجود پتانسیل‌های بالقوه طبیعی در کشور برای توسعه و احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر
- دسترسی آسان به منابع سوخت نفت و گاز برای تولید برق
- تدوین و ابلاغ استاندارد و معیار مصرف انرژی برای برخی از تجهیزات و لوازم‌خانگی و فرآیندهای صنعتی و تلاش جهت ادامه کار برای سایر تجهیزات خانگی و فرآیندهای صنعتی
- وجود نیروی انسانی متخصص و باتجربه جهت اداره مطلوب صنعت برق
- گستردگی شبکه‌های انتقال و توزیع در سراسر کشور
- وجود ساختار اداری و سازمانی مناسب جهت مدیریت شبکه برق کشور به صورت ملی، منطقه‌ای و محلی
- کسب دانش فنی در برخی فناوری‌های انرژی‌های تجدیدپذیر

- وجود پتانسیل قابل توجه در صنعت برق کشور جهت صادرات خدمات فنی - مهندسی
- ضریب نفوذ کامل برق در مناطق شهری و تقریباً کامل در مناطق روستایی
- وجود شبکه سراسری برق در کشور و اتصال آن به شبکه کشورهای همسایه و قابلیت استفاده از آن برای مبادلات بین‌المللی برق
- وجود صنایع و شرکت‌های طراحی و ساخت نیروگاه‌ها، پست‌ها و خطوط انتقال برق
- امکان بهره‌گیری از مزایای انرژی‌های تجدید پذیر نظیر ایجاد اشتغال مولد، عدم تولید آلاینده‌های زیست‌محیطی و ...

۴-۳- نقاط ضعف

- ضعف در توسعه و به‌کارگیری مناسب از دستگاه‌های اطلاعات مدیریت در تصمیم‌گیری‌ها
- پایین بودن راندمان نیروگاه‌ها در تولید برق
- کم‌توجهی به جایگزینی تأسیسات فرسوده
- فقدان راهبرد مناسب، جامع و هدف‌دار برای مدیریت مصرف برق
- ضعف نگاه اقتصادی در نظام تصمیم‌گیری صنعت برق
- فقدان هماهنگی بین وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در اجرای قوانین و مقررات بهینه‌سازی و بهره‌وری انرژی به دلیل تعدد آن‌ها و نبود ابزارهای نظارتی در این زمینه
- به‌روز نبودن دانش حرفه‌ای پرسنل
- ضعف در اطلاع‌رسانی به ذینفعان در رابطه با مشکلات موجود در صنعت برق
- ضعف در نظام‌های مدیریت مالی و درآمد
- پایین بودن بهره‌وری در صنعت برق
- فقدان چارچوبی مدون در ترویج، حمایت و توسعه تولید هم‌زمان و پراکنده برق و حرارت
- کمبود استانداردهای موردنیاز در تجهیزات صنعت برق
- عدم استفاده مناسب از ظرفیت‌های قانونی و حقوقی
- عدم برنامه‌ریزی مناسب جهت بهره‌برداری از سرمایه‌های فیزیکی راکد
- زمان‌بر و سرمایه‌بر بودن و نیاز به فناوری پیشرفته در توسعه صنعت برق

- بالا بودن نرخ تلفات در انتقال و توزیع برق
- عدم وجود ساختارهای لازم برای اعتبار سنجی و نظارت بر بخش خصوصی و ارائه مشاوره‌های لازم برای توسعه مقررات خصوصی‌سازی
- ضعف در تأمین نیروی انسانی کارآمد
- عدم هماهنگی در برنامه‌های توسعه بخش‌های تولید و انتقال
- فقدان مطالعات کارشناسی جامع در زمینه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کلان انرژی کشور به طوری که سهم حامل‌های مختلف در تأمین انرژی کشور در یک برنامه بلندمدت مشخص باشد.
- افزایش زمان و هزینه انجام پروژه‌ها به دلیل ضعف در مدیریت اجرایی
- فقدان نظام آماری کامل و مناسب در صنعت برق و قانونمند نبودن جمع‌آوری اطلاعات انرژی از بخش‌های مصرف و تولید انرژی به صورت متمرکز

۴-۴- پیشنهادات

- توسعه ظرفیت‌های تولید، انتقال و توزیع برق متناسب با تقاضای مدیریت شده
- انتقال کلیه بدهی‌های ناشی از تسهیلات بانکی، اوراق مشارکت، حساب ذخیره ارزی و ماده ۶۲ قانون محاسبات عمومی، مربوط به نیروگاه‌های واگذار شده به بدهی دولت (موضوع اجرای ماده (۶) قانون رفع موانع تولید و ارتقای نظام مالی کشور)
- اصلاح قیمت فروش برق و یا پرداخت مابه‌التفاوت قیمت تمام شده و قیمت تکلیفی فروش برق از سوی دولت (موضوع اجرای ماده (۶) قانون حمایت از صنعت برق کشور) و نیز تسهیل واگذاری اسناد خزانه اسلامی به فروشندگان برق، تأمین کنندگان تجهیزات و سایر طلبکاران (در اجرای تبصره ذیل ماده (۶) قانون حمایت از صنعت برق)
- تخصیص بخشی از منابع صندوق توسعه ملی برای احداث نیروگاه‌های جدید توسط بخش خصوصی
- واریز منابع حاصل از فروش سهام، سهم شرکت‌ها و نیروگاه‌های متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی اعم از نیروگاه‌های جدید یا واگذار شده قبلی به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور تا صرف پرداخت دیون پیمانکاران، مشاوران، سازندگان تجهیزات برقی، فروشندگان برق و سیستم بانکی گردد.

سی و دوم

نفت و گاز

مقدمه

امروزه نفت کالایی راهبردی در جهان است که گذشته از محوریت آن در امر توسعه، موجب فعال تر شدن ظرفیت‌های صنعتی و یا ایجاد ظرفیت‌ها و صنایع جدید می‌شود. صنعت نفت در توسعه اقتصاد کشور ایران دارای جایگاه ویژه‌ای است. این صنعت یکی از اصلی‌ترین مزیت‌های اقتصاد ایران به شمار می‌رود و مناسب است که با تکیه بر آن، ضمن حفظ نسبی استقلال بودجه عمومی از درآمدهای نفتی، زمینه توسعه اقتصادی پایدار کشور را فراهم نمود. برخی از نقش‌های محوری صنعت نفت عبارت‌اند از:

- نقش اساسی در تحقق اهداف کلان اقتصاد ملی در افق چشم‌انداز ۲۰ ساله؛
  - پیشبرد دیپلماسی اقتصادی و انرژی جمهوری اسلامی ایران و کمک در تضمین امنیت ملی کشور از طریق توسعه همکاری‌ها و تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی؛
  - سهم مهم از تولید ناخالص داخلی و درآمدهای ارزی کشور؛
  - سهم بیش از ۹۵ درصد در تأمین انرژی اولیه مورد نیاز کشور.
- از سویی؛ صنعت نفت در ایران به دلیل اتکای اقتصاد کشور به درآمدهای نفتی (خوشبختانه میزان این وابستگی در سال‌های اخیر کمتر شده است)، همواره به‌عنوان موتور محرک اقتصاد، نقش‌آفرین بوده و از طریق توسعه تعاملات بین‌المللی، نقش مؤثری در پیشبرد اهداف دیپلماسی اقتصادی و تضمین امنیت ملی کشور ایفا کرده است. ایران با برخورداری از ۸۳۶,۴۷ میلیارد بشکه ذخایر درجای هیدروکربور مایع (نفت خام، مایعات و میعانات گازی) و حدود ۳۴ تریلیون مترمکعب ذخایر گازی و با قرار گرفتن در رتبه نخست دنیا از حیث برخورداری از مجموع ذخایر هیدروکربوری، در جایگاه بی‌بدیلی از لحاظ امنیت انرژی در جهان قرار دارد و امتیازهایی مانند موقعیت ژئوپلیتیک کشور و برخورداری از سرمایه انسانی توانمند، استحکام بیشتری به این جایگاه بخشیده است. از لحاظ ذخایر گاز، بیشترین ذخایر گازی جهان در اختیار کشور ما قرار دارد

و ایران با داشتن ۱۸,۲ درصد منابع گاز جهان در رتبه نخست قرار دارد. پس از ایران کشورهای روسیه، قطر، ترکمنستان و آمریکا در رده‌های بعد هستند.

برنامه ششم توسعه کشور (۱۴۰۰-۱۳۹۶) را می‌توان گام مهمی در جهت دستیابی به تحقق چشم‌انداز ملی در افق ۱۴۰۴ دانست. از آنجاکه درآمدهای نفتی کماکان مهم‌ترین نیروی پیشران اقتصادی کشور به شمار می‌رود، لذا برنامه‌ریزی جامع در بخش نفت در برنامه ششم توسعه و رصد و ارزیابی اهداف این برنامه از اهمیت قابل‌توجهی برخوردار است. در این راستا ارزیابی عملکرد سال ۱۳۹۶ صنعت نفت به شرح زیر است.

۲- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری در بخش نفت و گاز به‌عنوان راهگشای صنعت نفت و گاز ایران به شرح زیر در سرلوحه برنامه‌های بلندمدت وزارت نفت قرار دارد:

- ۱- اتخاذ تدبیر و راهکارهای مناسب برای گسترش اکتشاف نفت و گاز و شناخت کامل منابع انرژی کشور؛
- ۲- افزایش ظرفیت تولید صیانت شده نفت متناسب با ذخیره موجود و برخورداری کشور از افزایش قدرت اقتصادی و امنیتی و سیاسی؛
- ۳- افزایش ظرفیت تولید گاز، متناسب با حجم ذخیره کشور به‌منظور تأمین مصرف داخلی و حداکثر جایگزینی با فرآورده‌های نفتی؛
- ۴- گسترش تحقیقات بنیادی و توسعه‌ای و تربیت نیروی انسانی و تلاش برای ایجاد مرکز جذب و صدور دانش و خدمات فنی - مهندسی انرژی در سطح بین‌الملل و ارتقاء فن‌آوری در زمینه‌های منابع و صنایع نفت و گاز و پتروشیمی؛
- ۵- تلاش لازم و ایجاد سازماندهی قانونمند برای جذب منابع مالی موردنیاز (داخلی و خارجی) در امور نفت و گاز در بخش‌های مجاز قانونی؛
- ۶- بهره‌برداری از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خریدوفروش و فرآوری و پالایش و معاوضه و انتقال نفت و گاز منطقه به بازارهای داخلی و جهانی؛
- ۷- بهینه‌سازی مصرف و کاهش شدت انرژی؛
- ۸- جایگزینی صادرات فرآورده‌های نفت و گاز و پتروشیمی به‌جای صدور نفت خام و گاز طبیعی.

در راستای سیاست‌های کلی ابلاغی فوق‌الذکر، در دوره برنامه ششم توسعه، برای بخش نفت و گاز، ۸ هدف کلی، ۲۶ راهبرد برای اهداف مطروحه در نظر گرفته شده و متناظر با راهبردهای پیشنهادی سیاست‌ها مرتبط به شرح جدول ذیل پیش‌بینی شده است:

عناوین اهداف، راهبردها و سیاست‌های مرتبط به بخش نفت و گاز در برنامه ششم توسعه

ردیف	عنوان هدف	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
۱	افزایش بهره‌وری و کاهش شدت انرژی در کشور و بهینه‌سازی مصرف انرژی	اصلاح قیمت حامل‌های انرژی تا انتهای برنامه ششم توسعه	ارزش‌گذاری و تعیین قیمت حامل‌های انرژی، معادل حداقل ۹۰ درصد قیمت‌های فوب خلیج فارس و یا متوسط بازارهای صادراتی و وارداتی کشور حسب مورد، تا انتهای برنامه پنج‌ساله ششم
		توسعه تولید کالاهای با بازدهی بهینه (بر اساس شاخص شدت مصرف انرژی) و کاهش شدت انرژی	بهره‌گیری از سیاست‌های قیمتی حامل‌های انرژی جهت کنترل نرخ رشد مصرف افزایش بازدهی انرژی در بخش‌های صنعت، کشاورزی، خانگی و عمومی
۲	افزایش ظرفیت‌های جدید و استفاده بهینه از منابع و ظرفیت‌های بخش انرژی برای حداکثر سازی ارزش افزوده در زنجیره تولید کشور و افزایش صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی و کسب منافع ارزی بیشتر	ترویج و گسترش فرهنگ صرفه‌جویی و مدیریت مصرف انرژی و کاهش شدت انرژی و حمایت از توسعه شرکت‌های خدمات انرژی	استفاده از فناوری‌های نوین ساختمانی با رویکرد کاهش شدت مصرف انرژی تأکید بر رعایت مقررات ملی ساختمان و تدوین و اجرای ضوابط معماری و شهرسازی به‌منظور کاهش شدت مصرف انرژی کاهش شدت انرژی تا حد متوسط جهانی در واحدهای اقتصادی اتخاذ تمهیدات مناسب در زمینه کاهش شدت انرژی و افزایش بهره‌وری
		ایجاد حداکثر ارزش افزوده از منابع انرژی اولیه کشور	تعریف و استقرار زنجیره ارزش بر مبنای نتایج امکان‌سنجی فنی و اقتصادی و ملاحظات زیست‌محیطی
		تبدیل و تولید حامل‌های انرژی با ارزش افزوده بالاتر	افزایش راندمان پالایشگاه‌ها، کاهش تلفات انتقال و توزیع و بهینه‌سازی مصرف انرژی جایگزینی سوخت‌های گران و آلاینده با گاز طبیعی
		گسترش اکتشاف و توصیف نفت و گاز به‌عنوان پستوانه تولید نفت و گاز کشور در بهینه سرزمین	شناسایی بلوک‌های اکتشافی کشور
		دستیابی به سهم قبلی تولید نفت در اوپک و تثبیت سهم در بازار جهانی با لحاظ تولید صیانتی از مخازن هیدروکربوری مایع کشور	افزایش تولید نفت خام حداقل تا سقف تولید قبلی ایران در اوپک ایجاد تنوع در روش‌های فروش استفاده بهینه و توسعه ظرفیت‌های صنعت نفت به‌عنوان پستوانه و محرک توسعه پایدار
		ارتقاء جایگاه بین‌المللی شرکت ملی نفت ایران (در فعالیت‌های بالادستی نفت و گاز در جهان)	استفاده از روش‌های مختلف تأمین مالی با تأکید بر افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای اجرای طرح‌های صنعت نفت و گاز و افزایش سهم مشارکت بخش غیردولتی (با اولویت بخش خصوصی و تعاونی)

۲۲۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
۳	حداکثر کردن تولید و بهره‌برداری از میدان‌ها مشترک نفتی و گازی با تأکید بر پارس جنوبی و غرب کارون	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه و بهره‌برداری حداکثر از کلیه میدان‌ها مشترک نفتی و گازی در راستای حفظ منافع ملی کشور با تأکید برافزایش سهم تولید و عرضه گاز طبیعی - حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید نفت، به‌ویژه در میدان‌ها مشترک - حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید گاز، به‌ویژه در میدان‌ها مشترک 	<ul style="list-style-type: none"> - سرمایه‌گذاری با استفاده از منابع بین‌المللی و صندوق توسعه ملی
۴	حفظ و ارتقاء جایگاه کشور در بازارهای جهانی و منطقه‌ای انرژی	<ul style="list-style-type: none"> - بهره‌گیری مؤثر از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خرید، فروش، معاوضه، انتقال، فرآوری و ذخیره‌سازی نفت و گاز در بازارهای داخلی و منطقه‌ای - با رویکرد حداکثر سودآوری در تجارت حامل‌های انرژی - افزایش ذخایر راهبردی [حجم ذخیره‌سازی] نفت و گاز کشور به‌منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز - ایفای نقش محوری و احراز جایگاه مرکزی در مبادلات و ترانزیت انرژی منطقه 	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء دیپلماسی انرژی و گسترش شبکه انتقال، ذخیره‌سازی، صادرات و واردات گاز و حامل‌های انرژی جهت توسعه مبادلات منطقه‌ای و بین‌المللی انرژی - اتخاذ تدابیر کارآمد در حوزه دیپلماسی انرژی جهت افزایش سهم ایران از تجارت جهانی گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی - متنوع نمودن بازارهای صادراتی - استفاده بهینه از ذخایر راهبردی به‌منظور اثرگذاری در بازارهای جهانی نفت و گاز
۵	افزایش خوداتکایی در توسعه و کاربرد فناوری‌های پیشرفته با دانش‌بنیان نمودن حوزه انرژی	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقای فناوری در تجهیزات و فرآیندهای زنجیره انرژی و افزایش میزان استفاده از فناوری‌های نوین دنیا - گسترش بازارهای جدید خدمات فناوری و صدور محصولات صنعتی 	<ul style="list-style-type: none"> - حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه انرژی - ایجاد مرکز بین‌المللی جذب و صدور دانش و فناوری و خدمات فنی-مهندسی
۶	ارتقاء امنیت عرضه انرژی مطمئن، پایدار و باکیفیت مناسب	<ul style="list-style-type: none"> - بهبود و ارتقای شبکه گاز و عملکرد آن در تأمین مطمئن گاز برای تضمین روند توسعه پایدار کشور و بالا بردن کارایی شبکه گاز برای جلوگیری از هدر رفت گاز در شبکه - صیانت از حقوق مشتریان و عرضه‌کنندگان انرژی 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد نهادهای تنظیم مقررات بخش انرژی (رگولاتوری انرژی)
۷	افزایش بازیافت و کاهش هدر روی در تولید و مصرف انرژی با رعایت ملاحظات و زیست‌محیطی استاندارد	<ul style="list-style-type: none"> - کاهش ضایعات و تلفات در بخش تولید، انتقال و توزیع انرژی تا سطح استانداردهای ملی تا پایان دوره - بهبود کیفیت محصولات و خدمات بخش انرژی متناسب با استانداردهای بین‌المللی - افزایش حداقل ۱ درصد به ضریب بازیافت میدان‌ها نفت کشور تا پایان افق زمانی این سند - ایجاد حداکثر ارزش‌افزوده در محصولات زنجیره نفت خام و گاز (پالایشی و پتروشیمیایی) 	<ul style="list-style-type: none"> - کاهش سوخت و ضایعات پالایشگاه‌ها - جمع‌آوری، فرآوری و یا تبدیل حداکثری گازهای همراه، با رعایت ملاحظات اقتصادی و زیست‌محیطی - استانداردسازی مصرف انرژی تولیدات داخلی - حمایت از تولید لوازم مصرف‌کننده انرژی با راندمان بالا و حمایت از شرکت‌های خدمات انرژی - به‌کارگیری روش‌های ازدیاد برداشت جهت برداشت صیانتی از مخازن نفت و گاز

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۲۵

ردیف	عنوان هدف	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
۸	کارآمدتر ساختن ساختار سازمانی تولیدکنندگان و عرضه کنندگان انرژی کشور متناسب با ساختار شرکت‌های پیشرو در این عرصه	تفکیک کامل وظایف حاکمیتی از تصدی و ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی در بخش انرژی کشور به‌ویژه صنعت نفت با تأکید بر اعمال حق مالکیت ملی بر منابع و ذخایر و صیانت از آن	اجرای صحیح سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی
		اصلاح قوانین و مقررات جاری متناسب با استانداردها و شرایط روز با تأکید بر حداکثرسازی مبادلات تجاری، عملکردهای بهینه اجرایی و توسعه‌ای در سطح بین‌الملل و افزایش جنالیته سرمایه‌گذاری	یکپارچه‌سازی در سیاست‌گذاری در حوزه انرژی

همچنین مروری بر برنامه ششم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور در حوزه فعالیت مربوط به بخش نفت، گاز و پتروشیمی نشان می‌دهد که مواد قانونی متعددی به این بخش پرداخته‌اند که شرح عملکرد آن در جدول ذیل ارایه می‌گردد:

جدول ۱ - گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲ / پ	موضوع خاص بخش انرژی	وزارت نفت	<p>طرح های مربوط به برنامه ملی اقتصاد مقاومتی که در ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی مورد تصویب قرار می گیرد بصورت سالانه جهت پیگیری و اجرا به شرکت های اصلی تابعه وزارت نفت ابلاغ می گردد. در شرکت ملی نفت ایران سه طرح عمده در مصوبات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی قرار گرفته است: ۱- طرح یکپارچه میدان گازی پارس جنوبی ۲- طرح یکپارچه میدان نفتی غرب کارون ۳- طرح کمک به عمران مناطق نفت خیز جنوبی</p> <p>شرح استان عملکرد (میلیارد ریال) ۱- ۱۳۵۳۵-۲ بوشهر ۳۹۲۲-۳ تهران ۴۰- چهارمحال و بختیاری ۵۲-۵ خراسان رضوی ۳۰-۶ خراسان شمالی ۷۰- خوزستان ۱۴۵۴-۸ سیستان و بلوچستان ۱۱۷-۹ فارس ۲۱۳ ۱۰- کرمان ۱۱۶-۱۱ کرمانشاه ۱۲۳۷-۱۲ کهگیلویه و بویراحمد ۴۳۲-۱۳ گیلان ۳۶-۱۴ هرمزگان ۱۴۰ ۱۵- همدان ۰: جمع ۳۴۶۰ اطلاعات مربوط به طرح ها و پروژه های اولویت دار ستاد اقتصاد مقاومتی در سال ۱۳۹۶ شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران به شرح زیر می باشد: -تکمیل فازهای پالایشگاه ستاره خلیج فارس - بهره برداری کامل از واحدهای فاز ۱ - ادامه فرایند تولید بنزین در واحدهای بنزین سازی فاز ۱ طرح - راه اندازی واحد تقطیر</p>	-	-

۲۲۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>فاز ۲ طرح - راه اندازی واحد NHT فاز ۲ طرح - راه اندازی واحد ایزومریزاسیون فاز ۲ طرح - میزان پیشرفت کلی طرح حدود ۹۵ درصد - ارتقاء کیفیت فرآورده های سنگین پالایشگاه بندرعباس - انجام امکان سنجی فنی و اقتصادی توسط کنسرسیوم ژاپنی/کره ای - امضای قرارداد اجرای فاز-Pre PDP و Basic در اسفند ماه ۱۳۹۶ با شرکت های ژاپنی - طرح توسعه و تثبیت ظرفیت پالایشگاه آبادان، فاز ۲ - پیشرفت فیزیکی طرح حدود ۹۰ درصد - نافذ شدن قرارداد در تیر ماه ۱۳۹۶ و شروع عملیات اجرایی - ساخت مجتمع پالایشگاهی سیراف - مقدمات لازم و توافق اولیه جذب فاینانس برای پالایشگاه با سرمایه گذار خارجی بعمل آمده است. - پالایشگاه هشتم با تامین منابع مالی از صندوق توسعه ملی، فاز طراحی تفصیلی را آغاز و انتخاب پیمانکار را نیز انجام داده است. در آذر ماه ۱۳۹۶ رئوس قراردادی با شرکت چینی نهایی گردیده است (پیشنهاد فنی و مالی این شرکت در حال نهایی شدن می باشد). فعالیت های مربوط به فاز توسعه طرح شامل مطالعات طراحی پایه، اخذ دانش فنی از شرکت های معتبر اروپایی، اخذ مجوزهای قانونی و آماده سازی زمین پالایشگاه ها به اتمام رسیده است. در راستای مصوبات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، پروژه های ذیل در شرکت ملی گاز ایران تعریف شده و در مراحل اجرایی می باشد: - پروژه بیع متقابل احداث ادامه خط لوله هفتم سراسری (خط لوله انتقال گاز جهت تکمیل گازرسانی به سیستان و بلوچستان و صادرات گاز به پاکستان) - پروژه بیع متقابل احداث خط لوله و ایجاد امکان صادرات گاز به عراق به میزان ۱۴ میلیون مترمکعب در روز - پروژه بیع متقابل گازرسانی به ۹۰۰ هزار مشترک جدید روستایی و شهرهای باقیمانده و مرزی - پروژه کاهش هدر رفت گاز طبیعی از گاز فرآورش شده به میزان نیم واحد درصد (از ۵،۵ درصد به ۵ درصد) - پروژه پیاده سازی طرح های ذخیره سازی زیرزمینی گاز طبیعی در راستای مصوبات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، طرح به شرح ذیل در شرکت ملی صنایع پتروشیمی تعریف شده و در مراحل اجرایی بوده است. شایان ذکر است که این طرح ها متعلق به بخش خصوصی بوده و تامین منابع مالی مورد نیاز آنها نیز از طریق بخش خصوصی انجام می پذیرد. - فاز سوم آمونیاک و اوره پردیس (پتروشیمی پردیس) راه اندازی در سال ۱۳۹۶ - متانول</p>		

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۲۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					کاوه(پتروشیمی کاوه) -متانول مرجان(پتروشیمی مرجان) -فاز اول الفین شانزدهم(پتروشیمی بوشهر) -فاز اول انیدرید مالئیک (BDO/PBT)/ پتروکیمیای این سینا		
۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۴۴ الف	دولت مکلف است به منظور افزایش ارزش افزوده انرژی و تکمیل زنجیره ارزش و کاهش شدت انرژی «مصرف انرژی برای واحد تولید» در طول اجرای قانون برنامه اقدامات زیر را انجام دهد:	وزارت نفت	لازم به ذکر است که در این راستا طرح افزایش کارایی موتورخانه ساختمان های مسکونی، تجاری، اداری موجود در کشور با استفاده از ظرفیت های ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور در حال اجرا می باشد.	-	-
۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۴۴ الف / ۱	ترتیبی اتخاذ نماید که سالانه تلفات انرژی در بخش ساختمان، پنج درصد (۵٪) کاهش یابد.	وزارت نفت با همکاری وزارتخانه های راه و شهرسازی و نیرو	اقدامات صورت گرفته در خصوص طرح افزایش کارایی موتورخانه ساختمان های مسکونی، تجاری، اداری موجود در کشور با استفاده از ظرفیت های ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور به شرح زیر بوده است: □ اخذ مصوبات و اصلاحیه های شورای اقتصاد □ نهایی سازی پیش نویس نمونه قراردادها و موافقت نامه های نه گانه حاکم بر طرح □ نهایی شدن طرح اندازه گیری و صحنه گذاری پروژه (M&V) برای محاسبه مقدار صرفه جویی برای پرداخت بارانه به سرمایه گذار عاملان صرفه جویی سوخت □ تشکیل کارگروه ویژه ارزیابی تامین کنندگان کالا و تجهیزات مورد نیاز طرح و اخذ تاییدیه تامین کنندگان واجد شرایط برای قرار گرفتن در دستور لیست وزارت نفت □ انعقاد ۱۰ قرارداد با سرمایه گذاران عامل صرفه جویی جهت اجرای طرح در حدود ۱۴۰۰ واحد موتورخانه □ برگزاری دوره های متعدد تخصصی آموزشی برای ناظران اندازه گیری و صحنه گذاری و ذینفعان طرح □ امضای تفاهت نامه ۵ گانه بین شرکت بهینه سازی مصرف سوخت با شرکت ملی گاز ایران، سازمان صنعت، معدن و تجارت، اتحادیه های هتلداران استان خراسان رضوی و اتحادیه هتل آپارتمان داران مشهد برای سرمایه گذاری در طرح (حداقل ۱۰۰ هتل)	-	-
۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۴۴ الف / ۱	آیین نامه اجرایی این جزء ظرف مدت شش ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون	وزارتخانه های نیرو، راه و شهرسازی	بر اساس تقسیم وظایف صورت گرفته طی نامه شماره ۱۲۵۲۰۶۰ مورخ ۱۳۹۶/۴/۱۳ رئیس محترم سازمان برنامه و بودجه کشور، مسئولیت تدوین آیین نامه اجرایی تبصره جزء یک بند الف ماده ۴۴ قانون برنامه	-	-

۲۲۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
		تبصره	توسط وزارتخانه های نیرو، راه و شهرسازی و نفت تهیه می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد.	و نفت	ششم توسعه برعهده وزارت راه و شهرسازی می باشد و وزارتخانه های نیرو و نفت نیز به عنوان دستگاه همکار معرفی شده اند. پیش نویس آیین نامه مذکور با محوریت وزارت راه و شهرسازی و مشارکت وزارتخانه های نفت و نیرو و سازمان برنامه و بودجه تهیه گردیده که پس از نهایی شدن، به هیئت دولت جهت تصویب ارسال می گردد.		
۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۴۴ / الف / ۲	تسهیلات لازم برای ایجاد ظرفیت پالایش مقدار دو میلیون و هفتصد هزار بشکه در روز نفت خام و میعانات گازی با ضریب پیچیدگی بالا توسط بخش غیردولتی را به نحوی برنامه ریزی و اجراء کند تا ترکیب تولید فرآورده آن ها اساساً به محصولات سبک تر و میان تقطیر اختصاص یابد و سهم نفت کوره در الگوی پالایش از ده درصد (۱۰٪) بیشتر نشود.	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	در راستای اجرای این ماده قانونی، طرح های زیر در شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران در دست اقدام می باشد: - احداث پالایشگاه میعانات گازی ستاره خلیج فارس (ظرفیت ۳۶۰ هزار بشکه در روز): □ بهره برداری کامل از واحدهای فاز ۱ □ ادامه فرآیند تولید بنزین در واحدهای بنزین سازی فاز ۱ طرح □ راه اندازی واحد تقطیر فاز ۲ طرح □ راه اندازی واحد NHHT فاز ۲ طرح □ راه اندازی واحد ایزومریزاسیون فاز ۲ طرح □ میزان پیشرفت کلی طرح حدود ۹۸ درصد - احداث مجتمع پالایشگاهی سیراف (۸ پالایشگاه با خوراک میعانات گازی مجموعاً با ظرفیت ۴۸۰ هزار بشکه در روز): □ مقدمات لازم و توافق اولیه جذب فاینانس برای ۷ پالایشگاه با سرمایه گذار خارجی بعمل آمده است. □ پالایشگاه هشتم با تامین منابع مالی از صندوق توسعه ملی، فاز طراحی تفصیلی را آغاز و انتخاب پیمانکار را نیز انجام داده است. □ در آذر ماه ۱۳۹۶ رئوس قراردادی با شرکت چینی نهایی گردیده است (پیشنهاد فنی و مالی این شرکت در حال نهایی شدن می باشد). □ فعالیت های مربوط به فاز توسعه طرح شامل مطالعات طراحی پایه، اخذ دانش فنی از شرکت های معتبر اروپایی، اخذ مجوزهای قانونی و آماده سازی زمین پالایشگاه ها به اتمام رسیده است. - احداث پالایشگاه میعانات گازی پارس (ظرفیت ۱۲۰ هزار بشکه در روز) - احداث پالایشگاه آناهیتا (ظرفیت ۱۵۰ هزار بشکه در روز نفت خام) □ مذاکره با کنسرسیوم های متقاضی شرکت در اجرای طرح براساس الگوی پالایشی جدید □ با کنسرسیوم های متقاضی در اجرای طرح مذاکرات آغاز گردیده و نهایتاً قرارداد E.W و EPC با کنسرسیوم مربوطه نهایی و امضا شده است. - احداث پالایشگاه جاسک (ظرفیت ۳۰۰ هزار بشکه در روز نفت خام) □ انعقاد قرارداد EPC برای بخش اول طرح با کنسرسیوم ایرانی/چینی □ کسب مجوزهای شورای اقتصاد، بانک مرکزی جهت استفاده از فاینانس	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۲۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>خارجی و نیز مجوز سازمان محیط زیست - طرح توسعه و تثبیت ظرفیت پالایشگاه آبادان - فاز ۲: □ پیشرفت فیزیکی طرح حدود ۱۸ درصد □ نافذ شدن قرارداد در تیر ماه ۱۳۹۶ و شروع عملیات اجرایی - طرح ارتقای کیفیت و کاهش نفت کوره پالایشگاه آبادان - فاز ۴: □ انجام مطالعات امکان سنجی طرح توسط شرکت های ژاپنی □ الگوی پالایشی در حال نهایی شدن می باشد. □ در حال مذاکره برای استفاده از خط اعتباری ژاپن - طرح توسعه و بهینه سازی پالایشگاه اصفهان - فاز اول: □ احداث واحد تقطیر سوم با پیشرفت فیزیکی ۸۷٫۵ درصد و احداث واحد تصفیه نفت گاز با پیشرفت فیزیکی ۵۲٫۵ درصد - طرح توسعه و بهینه سازی پالایشگاه اصفهان - فاز دوم (طرح ارتقای کیفیت و کاهش نفت کوره) - طرح ارتقاء کیفیت و کاهش نفت کوره پالایشگاه بندر عباس: □ انجام امکان سنجی فنی و اقتصادی توسط کنسرسیوم ژاپنی/ کره ای □ امضای قرارداد اجرایی فاز Basic و Pre-PDP در اسفند ماه ۱۳۹۶ با شرکت های ژاپنی □ در حال مذاکره جهت استفاده از خط اعتباری کره جنوبی و ژاپن - طرح ارتقاء کیفیت و کاهش نفت کوره پالایشگاه تبریز: □ بررسی و مذاکره با بانک های چینی و روسی و بانک های داخلی در حال انجام است. - طرح ارتقاء کیفیت و کاهش نفت کوره پالایشگاه تهران: □ امضای HOA با شرکت های ژاپنی برای اجرای طرح □ در حال مذاکره برای تامین فاینانس</p>		
۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۴۴ / الف / ۳	حکم اجزای (۲) و (۳) بند (الف) این ماده در طول اجرای برنامه بر بند (ی) ماده (۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) حاکم است.	وزارت نفت	<p>باتوجه به مجوزهای صادرشده برای متقاضیان سرمایه گذاری و براساس برنامه ریزی های انجام شده در برنامه ششم توسعه، ظرفیت اسمی تولید محصولات پتروشیمی در انتهای برنامه به حدود ۱۰۰ میلیون تن افزایش خواهد یافت. شایان ذکر است که اجرای طرح های توسعه صنعت پتروشیمی براساس اصل ۴۴ قانون اساسی از طریق بخش خصوصی صورت خواهد گرفت و شرکت ملی صنایع پتروشیمی نیز اقدامات مورد نیاز جهت تسهیل شرایط مورد نیاز و فعالیت موثرتر بخش خصوصی در راستای تحقق اهداف تعریف شده خصوصاً در زمینه تامین خوراک و نیز منابع مالی مورد نیاز طرح ها را انجام خواهد داد. ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی در انتهای سال ۱۳۹۶ معادل ۶۴ میلیون تن بوده است. همچنین در سال ۱۳۹۶ پنج طرح پتروشیمی با ارزش سرمایه گذاری حدود ۱٫۶ میلیارد دلار و ارزش تولیدات سالانه ۲٫۴ میلیارد دلار (به قیمت های پایه سال ۱۳۹۰) شامل طرح های پتروشیمی مروراید، فاز دوم پتروشیمی کابویان، پتروشیمی تخت جمشید</p>		

۲۳۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>عسلویه، فاز سوم آمونیاک و اوره پردیس (پتروشیمی پردیس) و پتروشیمی انتخاب، آغاز به کار نموده اند. در راستای تامین منابع مالی موردنیاز طرح های پتروشیمی، در حال حاضر خط اعتباری فعال و قابل استفاده، خط اعتباری کشور چین می باشد که از این طریق اعتبارات اسنادی طرح های پتروشیمی بوشهر، پتروشیمی مسجدسلیمان، پتروشیمی لردگان، پتروشیمی سیلان و پتروشیمی کیمیای پارس خاورمیانه مؤثر گردیده است. شایان ذکر است که شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس نیز موفق گردیده با ارایه ضمانت نامه شرکتی، قرارداد تامین مالی کوتاه مدت (یوزانس) با بانک های ژاپنی منعقد نماید. همچنین مهمترین منبع مالی داخلی کشور برای بخش خصوصی در صنعت پتروشیمی، استفاده از منابع صندوق توسعه ملی می باشد که در همین راستا برای شرکت های پتروشیمی ایلام، گچساران، سیراف انرژی، پالایش گاز بیدبلند ۲ و شیمیایی صدف عسلویه این منبع تخصیص یافته است. شایان ذکر است که ایجاد صندوق های سرمایه گذاری پروژه و ترغیب بانک ها و موسسات مالی داخلی جهت مشارکت در این صندوق ها و تامین مالی طرح های پتروشیمی از دیگر راهکارهای استفاده از منابع مالی داخلی می باشد که این موضوع توسط شرکت ملی صنایع پتروشیمی در حال پیگیری است. از سوی دیگر متعاقب گشایش های حاصل شده پس از اجرای برجام، شرکت های معتبر بین المللی علاقه مندی خود را جهت ارایه تکنولوژی، سرمایه گذاری و تامین منابع مالی موردنیاز طرح ها ابراز نموده اند که حاصل آنها در سال ۱۳۹۶ انعقاد دو تفاهم نامه، یک توافق نامه و پیش قرارداد و نیز یک فقره قرارداد با شرکت هایی معتبر از کشورهای فرانسه، ژاپن، ازبکستان، چین و فیلیپین بوده است. درخصوص تخصیص خوراک به مجتمع های پتروشیمی می توان به تشکیل کمیته رفع موانع تولید و نیز اتخاذ رویکردهای جدید در تدوین برنامه های توسعه ای آتی اشاره نمود که از جمله این رویکردها می توان به تخصیص ۴ طرح تامین خوراک بالادست به ذی نفعان کلیدی صنعت پتروشیمی از سوی وزارت نفت در برنامه ششم توسعه صنعت پتروشیمی اشاره نمود که از پیشرفت مناسبی برخوردار می باشند. ضمناً درخصوص تامین خوراک مجتمع های پتروشیمی از ابتدای سال ۱۳۹۶ براساس شیوه نامه ابلاغی وزیر نفت برای ۱۸ طرح موافقت اصولی اولیه صادر گردیده است.</p>		
۷	قانون برنامه ششم	ماده / ۴۴ / الف /	در قالب طرح جامع حمل و نقل کشور نسبت به کاهش	وزارت نفت با همکاری	<p>متولی طرح جامع حمل و نقل کشور وزارت راه و شهرسازی می باشد لیکن وزارت نفت نیز اقدامات مؤثری جهت کاهش مصرف سوخت در بخش حمل</p>	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۳۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
	توسعه	۴	مصرف انرژی و کربن در ناوگان حمل و نقل اقدام و از شماره گذاری خودروهایی که شرایط یورو ۴ را ندارند خودداری نماید.	وزارت راه و شهرسازی	و نقل بشرح زیر انجام داده است: - اجرای طرح تخصیص سوخت برای وسایط نقلیه دیزلی براساس میزان پیمایش و نوع کاربری، توسط شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی و با همکاری دستگاه های ذیربط که اجرای این طرح سبب جلوگیری از عرضه خارج از شبکه نفت گاز گردیده است. - وزارت نفت در قالب طرحهای ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید مصوباتی را در حوزه حمل و نقل از شورای اقتصاد اخذ نموده است که بطور خلاصه شامل نوسازی کامیون ها و کشنده های بالای ۱۰ تن، جایگزینی اتوبوسهای فرسوده با اتوبوسهای پایه گازسوز، جایگزینی تاکسی های فرسوده با تاکسی پایه گازسوز یا پیمایش بالا، توسعه حمل و نقل بار و مسافر توسط راه آهن، توسعه حمل و نقل مسافر با قطار شهری در تهران و کلانشهر و نیز تولید قوای محرکه کم مصرف در خودروهای داخلی و جایگزین با خودروهای فرسوده می باشد که اقدامات صورت گرفته در این خصوص به شرح زیر بوده است: - طرح نوسازی کامیون و کشنده فرسوده بالای ۱۰ تن دارای سن بالاتر از ۳۵ سال □ نهایی سازی طرح روش اندازه گیری و صحت گذاری جهت محاسبه صرفه جویی □ انعقاد تفاهم نامه همکاری بین شرکت بهینه سازی و استاندارد آذربایجان شرقی و پیگیری روند اجرایی نمودن آن □ اخذ تاییدیه ها و مصوبه های لازم در خصوص انعقاد قرارداد پرداخت یارانه صرفه جویی سوخت جهت جایگزینی ۳۰۰ دستگاه کشنده فرسودها شرکت آریا دیزل □ اخذ مصوبه هیات مدیره شرکت بهینه سازی در خصوص انعقاد قرارداد پرداخت یارانه صرفه جویی سوخت جهت جایگزینی ۳۰۰ دستگاه کشنده فرسوده با شرکت آذهایتکس □ اخذ مصوبه هیات مدیره شرکت بهینه سازی در خصوص انعقاد قرارداد پرداخت یارانه صرفه جویی سوخت جهت جایگزینی ۳۰۰ دستگاه کشنده فرسوده با شرکت زامیاد □ انعقاد و ابلاغ قرارداد با مجتمع صنعتی ماموت جهت جایگزینی ۵۰۰ دستگاه کامیون و کشنده فرسوده □ انعقاد و ابلاغ قرارداد به شرکت سایپا دیزل جهت جایگزینی ۲۱۰۰ دستگاه کامیون و کشنده فرسوده □ انعقاد و ابلاغ قرارداد به شرکت آریا دیزل جهت جایگزینی ۳۰۰ دستگاه کامیون و کشنده فرسوده □ پیش پرداخت نوسازی ۱۳۹۱ دستگاه کامیون به شرکت ماموت □ ارسال کاربرگ پیش پرداخت قرارداد ۳۰۰ دستگاه کامیون با شرکت آریا دیزل به شرکت ملی نفت		

۲۳۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>ایران □ ارسال کاربرگ پیش پرداخت دوم قرارداد شرکت ماموت به شرکت ملی نفت ایران - طرح جایگزینی ۱۷۰۰۰ دستگاه اتوبوس فرسوده دیزلی درون شهری با اتوبوس های تمام گازسوز □ انجام مقدمات انعقاد تفاهم نامه و قراردادهای شرکت های ندای به آوران، مسیر سبز فرادیس، ماه پیمای ایرانیان و شهرداری های اراک، مشهد و تبریز (سرمایه گذاران طرح) □ انعقاد تفاهم نامه با شرکت China Highway Vehicle And Machinery جهت جایگزینی ۴ هزار دستگاه اتوبوس گازسوز □ انعقاد تفاهم نامه با شرکت پترو نصر آریا در خصوص ورود اتوبوسهای LNG سوز به طرح (۳۰۰۰ دستگاه) □ انعقاد تفاهم نامه با شرکت شهاب خودرو برای جایگزینی ۶ هزار دستگاه اتوبوس (۴۰۰۰ دستگاه گازسوز/ ۲۰۰۰ دستگاه برقی/ هیبریدی) □ انعقاد تفاهم نامه با شرکت عقاب افشان برای جایگزینی ۵ هزار دستگاه اتوبوس گاز سوز - طرح جایگزینی ۱۴۰۰۰ تاکسی فرسوده با تاکسی گازسوز □ انجام مقدمات انعقاد قرارداد جایگزینی ۱۰۰ دستگاه تاکسی پایه گاز سوز با اتحادیه تاکسیرانی شهری کشور □ امکان سنجی اقتصادی و فنی و بررسی خودروهای هیبریدی پربوس از طریق شرکت آریتا (نماینده مرکزی ایرتویا) □ اخذ تاییدیه هیئت مدیره شرکت بهینه سازی جهت انعقاد قرارداد اجرای طرح برای جایگزینی ۲۰۰ دستگاه تاکسی هیبریدی با شهرداری تهران بزرگ (سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی شهر تهران) □ انجام مقدمات انعقاد قرارداد اجرای طرح برای جایگزینی ۲۰۰ دستگاه تاکسی هیبریدی با شهرداری تهران بزرگ (سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی شهر تهران) □ انعقاد قرارداد جهت اجرای طرح برای جایگزینی (۲۰۰۰ دستگاه تاکسی صندوقدار پایه گازسوز/ هیبریدی/ تمام الکتریکی) با اتحادیه تعاونی های سراسری تاکسیرانی کشور، (در مرحله ابلاغ قرارداد) □ تهیه پیش نویس قرارداد جهت اجرای طرح برای جایگزینی (۸۰۰۰ پایه گاز سوز) با اتحادیه تعاونی تاکسیرانی، (در مرحله انعقاد قرارداد) □ تهیه پیش نویس قرارداد جهت اجرای طرح برای جایگزینی (۵۰۰۰ دستگاه تاکسی فرسوده و یا گاز سوز/ هیبریدی/ تمام الکتریکی) با اتحادیه تاکسیرانی شهری کشور (در مرحله انعقاد قرارداد) □ تهیه پیش نویس قرارداد جهت اجرای طرح برای جایگزینی (۲۰۰۰ دستگاه خودرو پایه گاز سوز) با</p>		

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۳۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی شهر تهران(در مرحله انعقاد قرارداد) - طرح توسعه حمل و نقل بار مسافر توسط راه آهن □ انعقاد و ابلاغ تفاهم نامه نحوه تبادلات داده‌ای به راه‌آهن □ نهایی سازی و ابلاغ طرح اندازه گیری و صحنه گذاری □ (M&V) انجام مقدمات انعقاد سه فقره قرارداد بین شرکت راه آهن ج.ا.ا و سرمایه گذار عامل صرفه جویی- طرح توسعه حمل و نقل مسافر با قطار شهری در تهران و هشت کلان شهر □ اخذ مصوبه شورای اقتصاد طرح □ تهیه پیش نویس قراردادها و تفاهم نامه ها بین شرکت بهینه سازی مصرف سوخت و شهرداری تهران □ برگزاری جلسات توجیهی نمایندگان هشت کلانشهر جهت ورود به طرح □ انعقاد تفاهم نامه همکاری با شهرداری تهران جهت ورود هزار دستگاه واگن جدید به ناوگان مترو تهران □ انجام مقدمات انعقاد قرارداد با شهرداری های تهران،مشهد،تبریز،شیراز برای تعداد ۷۹ دستگاه واگن وارد شده در ناوگان مترو در این ۴ شهر طی سال ۱۳۹۶ □ انجام مقدمات انعقاد قرارداد با شهرداری های تهران،مشهد،تبریز،شیراز و قم برای تعداد ۳۵۱ دستگاه واگن در ناوگان مترو در این ۵ شهر طی سال ۱۳۹۷ - تولید قوای محرکه کم مصرف در خودروهای داخلی و جایگزین با خودروهای فرسوده □ تهیه پیش نویس قرارداد بین شرکت بهینه سازی با سرمایه گذار عامل صرفه جویی □ تهیه پیش نویس طرح اندازه گیری و صحنه گذاری □ اخذ مصوبه کمیسیون مناقصات برای برگزاری فراخوان شناسایی و ارزیابی تولیدکنندگان قوای محرکه کم مصرف □ نشر فراخوان شناسایی و ارزیابی تولیدکنندگان برگزاری جلسه با تولیدکنندگان/سرمایه گذاران عامل صرفه جویی همچنین مسئولیت عدم شماره گذاری خودروهایی که شرایط یورو ۴ را ندارند به عهده وزارت نفت نمی باشد.</p>		
۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۵	وزارتخانه های نفت و نیرو موظفند با همکاری سایر دستگاههای اجرایی ذی ربط، برنامه اجرایی «طرح جامع انرژی کشور» را تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه در چهارچوب	وزارت همکاری وزارت نیرو	<p>در راستای اجرای ماده قانونی مذکور، جلساتی در وزارت نیرو، سازمان برنامه و بودجه کشور و موسسه مطالعات بین المللی انرژی با حضور نمایندگان دستگاه های ذیربط تشکیل و کمیته راهبری متشکل از نمایندگان سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت نفت، وزارت نیرو، سازمان انرژی اتمی، پژوهشگاه نیرو و موسسه مطالعات بین المللی انرژی در این خصوص تشکیل گردید. باتوجه به تجربیات و سابقه قبلی موسسه مطالعات بین المللی انرژی در خصوص طرح</p>	-	-

۲۳۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			قوانین مربوطه و در راستای سند ملی راهبرد انرژی کشور مصوب شورای عالی انرژی کشور، تهیه کنند و به تصویب هیأت وزیران برسانند.		جامع انرژی کشور، مقرر گردید جلسات کمیته راهبری در آن موسسه تشکیل گردد. تاکنون چند جلسه برگزار گردیده و بروزآوری نتایج قبلی طرح جامع انرژی کشور و تلفیق مطالعات وزارت نفت و وزارت نیرو بر مبنای سند ملی راهبرد انرژی کشور انجام شده و برنامه اجرایی طرح جامع انرژی کشور برای تصویب به هیأت وزیران ارسال شده است.		
۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۸	دولت مکلف است:	-	اقدامات متناظر با این ماده قانونی در ادامه در بندهای مربوطه به تفصیل عنوان شده است.	-	-
۱۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۸ / الف	کلیه طرحهای جمع آوری، مهار، کنترل و بهره برداری از گازهای همراه تولید و مشعل در کلیه میادین نفتی و تأسیسات صنعت نفت را با تعیین نرخ عادلانه خوراک آنها ظرف مدت حداکثر سه ماه از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون از طریق فراخوان به مردم و بخش غیردولتی واگذار نماید به گونه ای که تا پایان برنامه حداقل نود درصد (۹۰٪) گازهای مشعل مهار و کنترل شده باشد.	شرکت ملی نفت ایران	شرکت ملی نفت ایران طی نفت ایران برنامه پنجم توسعه به منظور جلوگیری از سوختن گازهای مشعل و با هدف ایجاد ارزش افزوده از این منابع و در راستای کاهش آلودگی زیست محیطی ناشی از سوختن این گازها اقدام به فراخوان عمومی جهت مزایده گازهای مشعل در گستره وسیعی از دریا و خشکی به ظرفیت حدود ۲۰ میلیون مترمکعب در روز نموده است. در این راستا انجام مزایده دوم فروش گازهای ارسالی به مشعل در کلیه شرکت های بهره بردار زیرمجموعه شرکت ملی نفت ایران شامل شرکت ملی مناطق نفتخیز جنوب، شرکت نفت فلات قاره ایران، شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، شرکت نفت اروند، آذربایجان و کارون و شرکت نفت و گاز پارس که حداقل طی دو سال آینده قابل جمع آوری نخواهند بود در دستور کار قرار گرفته است. در این راستا روش اجرایی انجام مزایده مورد بازنگری قرار گرفته و بر همین اساس راهکار واگذاری اجرای طرح ها و پروژه های جمع آوری گازهای مشعل مرتبط با تأمین خوراک مجتمع های پتروشیمی پایین دست به عنوان نقشه راه طرح جمع آوری گازهای مشعل در دستور کار قرار گرفت. بر همین اساس طرح ها و پروژه های مرتبط در شرکت ملی مناطق نفتخیز جنوب در قالب هشت بسته سرمایه گذاری جهت واگذاری به شرکت های هلدینگ خلیج فارس، پتروشیمی مارون، پتروشیمی امیرکبیر، پتروشیمی مسجد سلیمان و پتروشیمی بوعلی سینا تهیه و آماده واگذاری می باشد. شایان ذکر است که واگذاری کارخانه های گاز و گاز مایع ۳۲۰۰، ۳۱۰۰، خارگ و پالایشگاه بیدبلند خلیج فارس به بخش خصوصی نهایی شده است. لازم به ذکر است که با برگزاری مزایده تکمیل طرح کارخانه گاز و گاز مایع خارگ در نیمه اول سال ۱۳۹۶ شرکت برنده مزایده مشخص گردیده و قرارداد بین شرکت	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۳۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>نفت فلات قاره ایران و شرکت مذکور به منظور تکمیل تاسیسات بسته شد. اجرای پروژه های جذب گازسوزی و تامین منابع مالی آنها طی مذاکرات به عمل آمده با شرکت های پتروشیمی بندرامام و مارون به منظور اجرای پروژه های جذب گازسوزی و جمع آوری گازهای همراه سوزانده شده مربوط به تاسیسات بالادستی کارخانه گاز و گاز مایع ۷۰۰ و ۸۰۰ مبه میزان ۲۳ میلیون فوت مکعب در روز، مذاکراتی مربوط به تامین منابع مالی مورد نیاز و اجرای پروژه ها در قالب مدل قراردادی اجاره به شرط تملیک توسط شرکت پتروشیمی مارون در جهت افزایش خوراک این شرکت انجام شده است. طی بازدیدهای نظارتی کارشناسان سازمان برنامه و بودجه کشور ۳۲۰ NGL غرب کارون علیرغم واگذاری به بخش خصوصی متوقف گردیده و به مدت ۶ سال متوالی پیشرفت پروژه ۳۲ درصد می باشد.</p>		
۱۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۸ / ب	<p>به منظور افزایش خدمات سوخت رسانی به کشتی ها (بانکرینگ) و خدمات جانبی آن در خلیج فارس و دریای عمان ضمن انجام حمایت های لازم از بخش غیردولتی در خرید شناورهای مخصوص، قیمت گذاری فرآورده، شرایط، تسهیلات، مشوق ها و صدور مجوزهای مورد نیاز برای توسعه صنعت سوخت رسانی به کشتی ها را به نحوی انجام دهد که ضمن رشد حداقل ده درصد (۱۰٪) سالانه، سهم کشور از بازار سوخت رسانی به کشتی ها در منطقه خلیج فارس و دریای عمان در پایان برنامه حداقل به پنجاه درصد (۵۰٪) برسد.</p>	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	<p>امور مربوط به بانکرینگ در حال حاضر مطابق سنوات گذشته توسط امور بین الملل شرکت ملی نفت ایران در حال انجام می باشد. عملکرد بانکرینگ در سال ۱۳۹۶ مجموعاً معادل ۴.۲ میلیون لیتر در روز (۳.۴ میلیون لیتر در روز نفت کوره و ۰.۸ میلیون لیتر در روز نفت گاز) بوده است.</p>	-	-

۲۳۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۸ / ت	به منظور افزایش و ارتقای توان علمی، فناوری و نوآوری در صنعت نفت معادل یک درصد (۱٪) از اعتبارات طرحهای توسعه‌های سالانه شرکت‌های تابعه را در طول اجرای قانون برنامه، جهت ایجاد ظرفیت جذب، توسعه فناوری‌های اولویت‌دار نفت، گاز و پتروشیمی و انرژی‌های تجدیدپذیر و به کارگیری آنها در صنایع مرتبط و ارتقای فناوری‌های موجود و بومی‌سازی آنها و کاهش شدت مصرف انرژی ضمن مبادله موافقتنامه با سازمان اختصاص دهد و گزارش عملکرد این بند را سالانه به کمیسیون‌های انرژی و آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی ارائه نماید. همچنین به منظور افزایش ضریب بازپافت مخازن کشور در طول اجرای قانون برنامه به میزان یک درصد (۱٪)، از طریق وزارت نفت طی سال اول اجرای این قانون، برنامه جامع صیانتی و ازدیاد برداشت از مخازن هیدروکربوری را با رعایت اولویت‌بندی مخازن به تفکیک نواحی خشکی و مناطق دریایی تهیه کند و پس از تصویب	شرکت ملی پالایش و پخش ایران: موافقتنامه طرح پژوهشی شرکت پالایش و پخش تحت عنوان مطالعه، تحقیق و تدوین دانش فنی مورد نیاز صنعت پالایش و پخش و رفع تنگناهای عملیاتی و افزایش بهره‌وری در حوزه‌های مختلف کشور در سال ۱۳۹۶ با سازمان برنامه و بودجه کشور مبادله شده است. شرکت ملی گاز ایران: در این خصوص پروژه مستقلی با شماره ۳۱۶۰۸۰۰۹ تعریف شده که انستیتوهای تحقیقاتی ذیل در قالب آن در حال فعالیت هستند: - انستیتو تحقیقاتی شیرین‌سازی و تصفیه گاز - انستیتو تحقیقاتی مایع‌سازی گاز - انستیتو تحقیقاتی توربین‌های گازی - انستیتو تحقیقاتی اندازه‌گیری هوشمند شرکت ملی صنایع پتروشیمی: با توجه به اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی و نظر به اینکه تمامی طرح‌های توسعه پتروشیمی به بخش خصوصی واگذار شده و یا در لیست واگذاری‌های سازمان خصوصی سازی قرار گرفته اند، طرح‌های مذکور مشمول این بند قانونی نمی‌باشند. ذکر این نکته ضروری است که شرکت ملی صنایع پتروشیمی از طریق شرکت پژوهش و فناوری پتروشیمی (مالکیت ۱۰۰ درصد این شرکت) بصورت تخصصی و ویژه نسبت به توسعه فناوری‌های اولویت‌دار صنعت پتروشیمی، بومی‌سازی دانش‌های فنی و سایر فعالیت‌های مرتبط با حوزه فناوری اقدام می‌نماید. افزایش ضریب بازپافت مخازن کشور قابل ذکر است که پیش‌نیاز فعالیت‌های ازدیاد برداشت (EOR) انجام مطالعات تخصصی و شناخت دقیق از ویژگی‌های منحصربه‌فرد هر میدان بوده و فرآیند بهبود تولید و ازدیاد برداشت بلندمدت می‌باشد. در این راستا و برای شناخت پتانسیل توسعه و تولید از منابع هیدروکربوری کشور، وزیر نفت در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۱۲ خط‌مشی و راهبرد توسعه و بهره‌برداری صیانتی از مخزن‌های نفت و گاز را ابلاغ نمودند. در قالب این ابلاغیه مطالعه تمام میدان‌های در حال بهره‌برداری و توسعه نیافته تا پایان سال ۱۳۹۷ تعیین تکلیف خواهد گردید و برنامه ریزی فعالیت‌های آن در حال انجام است. با توجه به نتایج مطالعات فوق، برنامه جامع صیانت تهیه خواهد گردید. در راستای اجرای ابلاغیه فوق، مخازن مطالعه شده مورد غربالگری قرار گرفته و لیست میادین اولویت‌دار با همکاری شرکت‌های تابعه وزارت نفت نهایی شده است. در ادامه، مطالعه ۹ میدان در شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب، مطالعه ۶ میدان در شرکت نفت فلات قاره ایران و نیز مطالعه ۲ میدان در شرکت نفت مناطق مرکزی ایران در وزارت نفت	-	-	

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۳۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			آن توسط مراجع قانونی، اقدامات لازم را به عمل آورد.		<p>تصویب شده است. در راستای راهبری و نظارت عملیاتی بر حسن اجرای ابلاغیه فوق الذکر و به منظور پایش عملکرد پروژه های مطالعات مخازن، کمیته راهبری و نظارت عملیاتی این ابلاغیه در شرکت ملی نفت ایران تشکیل گردیده و فرآیند انتخاب شرکت های مشاور جهت مطالعه ۱۷ میدان اولویت دار و انعقاد قرارداد مطالعه مخازن اولویت دار توسط شرکت های تابعه در حال پیگیری می باشد. همچنین مجموعه اقدامات انجام شده در حوزه پیشبرد موضوع بهسود و ازدیاد برداشت از میادین هیدروکربوری به شرح ذیل ارائه می گردد: -تشکیل شورای عالی مهندسی مخازن نفت و گاز براساس شیوه نامه تشکیل شورای عالی مهندسی مخازن نفت و گاز مصوب هیأت محترموزیران در جلسه مورخ ۹۵/۷/۱۴ و به استناد پیشنهاد شماره ۲۹۰۰۵۴ مورخ ۹۵/۶/۲۷ وزارت نفت، بررسی و اظهار نظر مشورتی درخصوص کلیه طرح ها و راهکارهای بهبود تولید و ازدیاد برداشت از میادین نیز ارزیابی اقدامات انجام شده در این حوزه و تأیید خط پایه تخلیه میادین به این شورا واگذار گردیده است. - ایجاد کارگروه توسعه فناوری شورای عالی مخازن با هدف راهبری کلان مطالعات و پژوهش های ناظر بر وضعیت موجود فناوری های مرتبط با مهندسی مخازن، خدمات فنی تحت الارضی و علوم زمین و ارائه پیشنهادهای و راهکارها برای ساماندهی توسعه دانش فنی، انتقال و ارتقاء فناوری (از جمله تقویت شرکتهای E&P، شرکت های مشاور بالادستی، ظرفیت های نیروی انسانی، انستیتوهای دانشگاهی و مراکز تحقیقاتی) - تدوین و نهایی سازی مدل مفهومی و ساختار پیوست فناوری قراردادهای جدید نفتی - تزریق گاز در ۹ میدان از میادین نفتی خشکی (میادین بی بی حکیمه، پارسسی، آغاچاری، گوپال، گچساران، مارون، کرنج، نرگسی و هفتگل) و همچنین بازگردانی گاز در میدان پازنان و تزریق امتزاجی گاز در میدان دارخوین در حال انجام است. در میادین دریایی نیز تزریق آب در شش میدان سلمان، سیوند، دنا، اسفند، بلال و درود در حال اجرا می باشد. - برنامه ریزی جهت بکارگیری روش های بهبود تولید با زمان اجرای کوتاه مدت در برنامه های سالیانه - برنامه ریزی اجرایی و ساماندهی طرح های پژوهشی جهت تولید از ذخایر ثانویه و ثالثیه از جمله عقد قرارداد با دانشگاه و موسسه مطالعاتی برتر وزارت علوم و واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی در پژوهش های بالادستی صنعت نفت برای ازدیاد برداشت از مخازن نفتی و گازی موجود از</p>		

۳۳۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>طریق اختصاص مخازن مشخص به هر دانشگاه که با پیشرفت مطلوب در حال انجام است. موضوع این قراردادها انجام مطالعات پژوهشی و مشاوره ای به منظور توسعه فناوری ها در جهت بهینه سازی فرآیندهای تولید و افزایش ضریب برداشت از میادین نفتی براساس رویکردهای فناورانه و مبتنی بر فناوری های روز دنیا می باشد که در این راستا هر دانشگاه یا مرکز تحقیقاتی با یک دانشگاه یا مرکز تحقیقاتی معتبر بین المللی مرتبط خواهد شد تا بحث انتقال و ارتقای فناوری ها با شتاب بیشتری صورت گیرد. اهم اقدامات انجام شده در خصوص بهبود وضعیت تولید و افزایش برداشت از میادین (IOR/EOR) به تفکیک شرکت های عملیاتی به شرح ذیل ارائه می گردد: الف) شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب - کنترل رسوب آسفالتین: مطالعه مستمر و تعریف طرح های پژوهشی جهت کنترل پدیده رسوب آسفالتین در بسیاری از میادین این شرکت در حال انجام می باشد. ب) شرکت نفت مناطق مرکزی ایران - انجام مطالعات جامع مخازن و لرزه نگاری های سه بعدی: در این خصوص مطالعه میادین سراج، پایدار، غرب، سرخون، خشت، سروستان و سعادت آباد در دست انجام بوده است. همچنین این شرکت شرح نیاز تأمین و نصب ۲۰ مجموعه پمپ الکتریکی درون چاهی در میادین آبان و پایدار غرب را تهیه و ارسال نموده که بررسی های بیشتر منجر به پیشنهاد نصب آزمایشی یک دستگاه پمپ الکتریکی درون چاهی در یکی از چاه های میدان پایدار غرب گردیده است. ج) شرکت نفت فلات قاره ایران - نصب، راه اندازی و تعمیر دستگاه های پمپ درون چاهی جهت بهبود و نگهداشت تولید صیانتی از مخازن - ادامه انجام مطالعات جامع مخازن و تعریف طرح های پژوهشی جهت ازدیاد برداشت (د) شرکت نفت و گاز پارس - از جمله اقدامات این شرکت در راستای ازدیاد برداشت و بهبود تولید از مخازن شامل عملیات تعمیر چاه، مشبک کاری فواصل مختلف تولیدی و اسیدکاری چاه های موجود جهت بهبود تولید کنونی، انعقاد تفاهم نامه با دانشگاه ها، مراکز فناوری و پژوهشگردهای مختلف در راستای مطالعات پژوهشی مربوط به ازدیاد برداشت از مخازن می باشد. ه) شرکت نفت و گاز اروندان - انعقاد تفاهم نامه با دانشگاه ها و مراکز علمی جهت اجرای پروژه های پژوهشی شناخت مخزن، ازدیاد برداشت و پیشگیری از رسوب آسفالتین از جمله اقدامات این شرکت در راستای تولید صیانتی بوده است. علاوه بر موارد فوق لازم به ذکر است که ارائه برنامه ازدیاد برداشت</p>		

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۳۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					مختص هر میدان نفتی و گازی کشور منوط به انجام مطالعات جامع این میدان بوده که در این راستا با فصل جدید انعقاد قراردادهای جدید بالادستی انتظار می رود فعالیت های بهبود از دید برداشت مخازن هیدروکربوری کشور با سرعت بیشتری دنبال گردد. شایان ذکر است که فعالیت هایی توسط شرکت های طرف تفاهم نامه (HOA) توسعه میدان در قالب قراردادهای جدید بالادستی نفت در حال انجام است که با هزینه خود شرکت ها صورت می پذیرد.		
۱۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۴۸ ج / ۱	وزارت نفت موظف است تمهیدات لازم را برای استفاده از ظرفیت ها و توانمندی های شرکت های بخش خصوصی و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی برای سرمایه گذاری در فعالیت های اکتشاف، تولید و بهره برداری (نه مالکیت) میدان نفت و گاز به ویژه میدان مشترک در چهارچوب سیاست های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی به عمل آورد.	وزارت نفت	قراردادهای منعقد شده با مشارکت شرکت های داخلی برای توسعه میدان نفتی و گازی با تأکید بر افزایش ضریب برداشت/ بازیافت نفت از مخازن در سال ۱۳۹۶ به شرح زیر بوده است: - قرارداد توسعه بخش فراساحل فاز ۱۱ میدان گازی پارس جنوبی با کنسرسیومی متشکل از شرکت های توتال، بی سی و پتروپارس (بدلیل خروج توتال متوقف گردیده است) - قرارداد طرح بهبود ضریب بازیافت، افزایش تولید و بهره برداری از میدان نفتی پایدار غرب و آبان با کنسرسیومی متشکل از شرکت های زاروبنف و روسیه و دانا انرژی - قرارداد طرح توسعه و بهره برداری از میدان نفتی سپهر و جفیر با شرکت گسترش انرژی پاسارگاد ایران همچنین، علاوه بر انعقاد قراردادهای فوق الذکر، تفاهنامه های زیر برای مطالعه میدان در سال ۱۳۹۶ با مشارکت شرکت های داخلی کشور منعقد شده است. - تفاهم نامه با شرکت غدیر برای میدان سپهر، جفیر و کیش و نیز دارخوین (فاز ۳) - تفاهم نامه با شرکت مینا برای میدان منصوری، آب تیمور، کرنج، پارس و رگ سفید - تفاهم نامه با ایدرو برای میدان سوسنگرد، چشمه خوش و پایدار غرب - تفاهم نامه با شرکت اویک برای میدان سپهر و جفیر - تفاهم نامه با مشارکت شرکت های تویو-پتروپارس برای میدان سلمان گازی - تفاهم نامه با مشارکت شرکت های اویک-زاروبنف برای میدان اسفندیار - تفاهم نامه با شرکت پتروایران برای میدان سوسنگرد و دانان - تفاهم نامه با شرکت پتروپارس برای میدان دانان - تفاهم نامه با شرکت پارس پتروژاگرس برای میدان سوسنگرد در این راستا اقدامات حاکمیتی و سیاست گذاری به شرح ذیل انجام گردیده است: - تهیه بسته سیاستی و نظارتی مربوطه - واگذاری مدیریت O&M تاسیسات منتخب از شرکت های عملیاتی تابعه به شرکت های صاحب صلاحیت بین المللی - تهیه RFI برای اطلاعات گیری از		

۲۴۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					شرکت‌های ذریعہ خارجی - معرفی واحدهای منتخب نفت و گاز و پالایش و پتروشیمی - تهیه فهرستی از شرکت‌های خارجی برای مدیریت بهره برداری و نگهداری - تهیه شرح کار جامع منطبق بر نیازها و اطلاعات دریافت شده - RFP پیگیری اخذ مجوزها، پیش بینی بودجه و تهیه اسناد مناقصات - تدوین شیوه نامه ارزیابی صلاحیت و نحوه تعامل مشاوران داخلی و خارجی مطالعات طرح های توسعه میادین در حال بهره برداری و ارائه فهرست مشاوران - انجام دور دوم فرایند ارزیابی و تهیه فهرست شرکت های ایرانی فعال در حوزه اکتشاف و تولید (E&P) - تهیه و ارسال فهرست پیمانکاران واجد صلاحیت جهت حضور در مناقصات طرح های نگهداشت و افزایش تولید نفت در قالب پروژه های EPCF که بخش سرمایه گذاری نیز در آنها مدنظر قرار گرفته است. - ابلاغ الگوی موافقت نامه و شرایط عمومی قراردادی پروژه های مذکور		
۱۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۴۸ / ج ۲	وزارت نفت موظف است به ذخایر راهبردی نفت و گاز به منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز با تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید نفت و گاز به‌ویژه در میادین مشترک را تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه افزایش دهد.	وزارت نفت	شرکت ملی نفت ایران: طرح های راه اندازی شده در خصوص افزایش ظرفیت تولید نفت و گاز در سال ۱۳۹۶ به شرح زیر بوده است: - بهره برداری از فازهای ۱۸-۱۷، ۱۹، ۲۰-۲۱ میادین گازی پارس جنوبی و افتتاح این فازها در فروردین ماه ۱۳۹۶ - افزایش تولید نفت خام از میدان آزادگان جنوبی - آغاز تولید از میدان باران جنوبی از دی ماه سال ۱۳۹۶ - افزایش تولید نفت خام از میدان نفتی مشترک آذر - آغاز تولید از لایه نفتی میدان پارس جنوبی از فروردین ماه ۱۳۹۶ - تکمیل و بهره برداری از آخرین ردیف فرآوری طرح افزایش ظرفیت فرآوری نفت خام در حوزه غرب کارون شرکت ملی نفت ایران و شرکت های معتبر بین المللی جهت انجام مطالعات توسعه میادین نفتی و گازی تفاهم نامه هایی منعقد نموده اند. در سال ۱۳۹۶ نتایج مطالعات برخی از میادین همچون لایه های نفتی میدان مشترک پارس جنوبی، میدان منصوری (بنگستان)، میدان آیتیمور (بنگستان)، چنگوله، سهراب و سومار، چشمه خوش، دهلران، کرنج، آسان و پایسدار غرب، بند کرخه، سپهر و جفیر، گلشن و فردوسی و یاران توسط شرکت های طرف تفاهم نهایی گردیده و در کمیته مشاورین مدیریت مخازن شرکت ملی نفت ایران نیز مطرح گردیده است. امید است با اجرایی شدن مطالعات فوق در آینده نزدیک، ظرفیت تولید از این میادین نسبت به پیش بینی های اولیه افزایش یابد که این امر تاثیر مثبتی در ذخائر نفت و گاز کشور	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۴۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>خواهد داشت. همچنین لازم به ذکر است که مذاکرات قراردادی جهت توسعه میدان بند کرخه و آزادگان نیز در حال انجام می باشد. قرارداد توسعه فاز ۱۱ میدان مشترک گازی پارس جنوبی با کنسرسیومی به راهبری شرکت توتال و نیز شرکت چینی CNPC و شرکت پتروپارس در تیرماه سال ۱۳۹۶ جهت افزایش تولید حدود ۲ میلیارد فوت مکعب در روز منعقد شده است. اجرای این قرارداد در افزایش ظرفیت تولید گاز کشور به ویژه میدان مشترک تاثیر بسزایی خواهد داشت. همچنین در سال ۱۳۹۶ دو قرارداد بزرگ دیگر در بخش توسعه میدان نفتی منعقد گردیده است. توسعه میدان مشترک آبان و پایدار غرب در حوزه میدان نفت شرکت نفت مناطق مرکزی ایران با کنسرسیومی از شرکت های زارویژنفت و دانا انرژی و توسعه میدان نفتی سپهر و جفیر با شرکت گسترش انرژی پاسارگاد ایران منعقد گردید. به منظور توسعه همکاری ها با کشور عراق جهت مطالعه و توسعه مشترک میدان نفت شهر جنوبی و خرمشهر مذاکراتی در حال انجام بوده و امید است با نهایی سازی مذاکرات و آغاز توسعه این میدان، ظرفیت تولید نفت کشور و بالتبع آن اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز افزایش یابد. حوزه بین الملل: در راستای تاثیرگذاری در بازارهای جهانی نفت و گاز، اقدامات ذیل توسط این وزارتخانه صورت پذیرفته است: - زمینه سازی جهت تسهیل توسعه تجارت بین المللی صنعت نفت از طریق ابزارهای دیپلماسی انرژی بمنظور افزایش صادرات نفت خام، میعانات گازی و سایر فرآورده های نفتی و گازی نظیر افزایش صادرات نفت خام به کره جنوبی و هند، ترکیه، اتریش و ایتالیا، صادرات نفت خام به بلاروس، قرارداد فروش نفت خام به روسیه، قرارداد فروش نفت خام به اندونزی، صادرات ال پی سی به اندونزی - تسهیل، هماهنگی، پیگیری و نظارت بر تحقق اهداف صادرات گاز به کشورهای همسایه و ایجاد بازارهای جدید - همکاری، هماهنگی و تعامل با وزارت امور خارجه جهت دستیابی به اهداف و سیاست های بین المللی وزارت نفت - تسهیل مذاکرات تجاری و قراردادی بمنظور جذب سرمایه گذاری خارجی در حوزه بالادستی صنعت نفت و همچنین رفع موانع جاری در مذاکرات بین شرکت ها از طریق تعاملات بین دولتی بویژه برای میدان مشترک - پیگیری مذاکرات با شرکت های بین المللی برای احداث و تکمیل پروژه های پالایشگاهی در داخل و خارج</p>		

۲۴۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>ایران - ارایه و معرفی فرصت های انعقاد قراردادهای جدید نفت و گاز در بخش صنایع بالادستی صنعت نفت در خارج از کشور در کنفرانس جهانی نفت و سایر کنفرانس های برنامه ریزی شده و مذاکره با مقامات سیاسی کشورهای خارجی و مدیران شرکت های بین المللی - برگزاری و حضور در جلسات کمیسیون های مشترک اقتصادی و انجام مذاکرات دوجانبه با کشورهای هدف و پیگیری و رفع موانع اجرایی مفاد یادداشت تفاهم های امضا شده در کمیسیون های مشترک - راهبری کمیته های مشترک انرژی با کشورهای دیگر و پیگیری مصوبات آنها شرکت ملی گاز ایران: در خصوص افزایش امکان پالایش گاز و همچنین افزایش ظرفیت ذخیره سازی زیرزمینی گاز طبیعی اقدامات ذیل صورت پذیرفته است: - در راستای حفظ و استمرار تولید گاز و محصولات جانبی، خوراک فاز ۱۶ که خط دریایی آن به دلیل نشتی از سرویس خارج گردیده بود، از فازهای ۲۰ و ۲۱ و فازهای ۱۷ و ۱۸ تامین گردید. - بهره برداری از مخازن ذخیره سازی گاز طبیعی سراج و شوربچه که هر یک در حال حاضر به ترتیب ۱،۴ و ۲،۴ میلیارد مترمکعب ظرفیت ذخیره سازی داشته و عملکرد مجموع آنها طی سال ۱۳۹۶ عبارتست از: □ تریق ۲۶۱۵ میلیون مترمکعب □ برداشت ۱۹۸۰ میلیون مترمکعب □ میزان گاز باقیمانده در مخازن ۱۳۱۲ میلیون مترمکعب - بمنظور توسعه ظرفیت ذخیره سازی زیرزمینی گاز طبیعی، پروژه هایی تعریف شده که عملکرد آنها به شرح ذیل است: □ طرح توسعه ذخیره سازی گاز در میدان شوربچه: مدل مالی پروژه در تاریخ ۱۳۹۶/۱/۲۷ در هیئت مدیره شرکت ملی گاز ایران تصویب شده و مراحل فراخوان جهت شناسایی سرمایه گذاران در دست اقدام می باشد. □ طرح ذخیره سازی در طاقدیس یورتشا: در مرحله کسب تکلیف از هیئت مدیره شرکت ملی گاز ایران در خصوص نحوه ارائه پروژه می باشد. □ پیش امکان سنجی ذخیره سازی گاز طبیعی در میدان های بانکول و باباقیر: این پروژه در تاریخ ۱۳۹۶/۱/۱۰ شروع بکار گردیده و تا پایان سال ۱۳۹۶ معادل ۹۵،۳ درصد پیشرفت داشته است. □ ذخیره سازی گاز طبیعی در ساختار نمکی نصرآباد کاشان: عملیات حفاری تا عمق ۲۰۱ متر انجام و چاه بسته شده است و نمونه های مربوطه جهت آزمایش به کشور آلمان ارسال گردیده که آزمایشات در حال انجام می باشد. پس از</p>		

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۴۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>ارائه گزارش این فاز، مهندسی FEED جهت فاز بعدی ارائه خواهد شد. □ پیش امکان سنجی ذخیره سازی گاز طبیعی در میدان امام حسن (ع)؛ پروژه در تاریخ ۱۳۹۶/۱/۸ آغاز گردیده و تا پایان سال ۱۳۹۶ معادل ۸۷،۵ درصد پیشرفت داشته است. □ امکان سنجی ذخیره سازی گاز طبیعی در ساختار قزل تپه؛ اقدامات لازم جهت شروع ارزیابی کیفی برای انتخاب پیمانکار حفاری انجام یافته است.</p>		
۱۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۵ / الف	<p>دولت مکلف است به منظور افزایش درون زایی اقتصاد با رعایت قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی و قانون حمایت از شرکتها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات مصوب ۵/۸/۱۳۸۹ و اصلاحات و الحاقات بعدی از تأسیس شرکت های دانش بنیان در داخل کشور با مشارکت شرکت های خارجی صاحب صلاحیت و دارای دانش برای طراحی، مهندسی، ساخت، نصب تجهیزات و انتقال فناوری در حوزه های انرژی شامل بالادستی و پایین دستی نفت و گاز و تبدیل نیروگاهی و اعطای تسهیلات لازم در این زمینه در قالب قوانین بودجه سنواتی حمایت نماید.</p>	وزارت نفت	<p>- در راستای تحقق و عینیت بخشی به احکام تکلیفی و بر اساس نقش راهبری، سیاست گذاری، تدوین و پیگیری برنامه های راهبردی و اجرایی، وزارت نفت مگا پروژه دانش بنیان تجاری سازی ساخت و تولید ده قلم کالای پرمصرف صنعت نفت در داخل کشور با محوریت بخش خصوصی را به منظور ساخت ده گروه خانواده کالایی و تجهیزات پرمصرف با انتقال، توسعه فناوری های ساخت و تولید کالای تجاری و صادراتی از طریق ارتقاء توانمندی سازندگان داخلی، طراحی و در دست اقدام دارد که در این راستا تاکنون بیش از ۵۰ قرارداد برای گروه از تجهیزات کالاهای منعقد شده است. - پروژه صدور گواهی نامه کیفیت که در دو قرارداد با پژوهشکده سازمان ملی استاندارد به عنوان پیمانکار به شرح زیر در حال اقدام است: □ ارائه خدمات پژوهشی جهت (Accreditation Body) در استقرار کامل سیستم صدور گواهی نامه کیفیت سازندگان (قرارداد ۴۰۴) □ ارائه خدمات پژوهشی جهت (Certification Body) در استقرار کامل سیستم صدور گواهی نامه کیفیت سازندگان (قرارداد ۴۰۵) - پروژه فاز دوم ساخت داخل کالاهای اولویت دار صنعت نفت که با در نظر گرفتن اعلام نیاز شرکت های اصلی و فرعی زیرمجموعه وزارت نفت با نام اقلام پیشنهادی برای فاز دوم برنامه ساخت کالاهای اولویت دار صنعت نفت تهیه شده است، در حال انجام می باشد. ضمناً این پروژه جهت جمع بندی و ارائه گزارشی از امکان سنجی ساخت فناوریانه در داخل کشور برای تجهیزات راهبردی صنعت نفت با همکاری مرکز مطالعات بین المللی انرژی در حال پیگیری می باشد. - به منظور تحقق سیاست های اقتصاد مقاومتی و گسترش بهره گیری از توان فنی-مهندسی شرکت های توانمند ایرانی و همچنین در راستای فراهم نمودن زمینه رشد و ارتقاء صنعت ساخت در کشور و تشویق سازندگان و پیمانکاران به اجرای پروژه های عمرانی</p>	-	-

۲۴۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>به ویژه صیانت از میادین نفتی، طرح ملی نگهداشت سطح تولید میادین نفتی در دستور کار قرار گرفته و لیست تجمیعی تجهیزات مورد نیاز سطح الارضی و تحت الارضی، مشتمل بر ۱۵ ردیف گروه کالائی با تأکید بر ساخت و تامین اقلام و تجهیزات مربوطه از سازندگان داخلی، در این وزارتخانه تایید شده است. - در برنامه تجاری سازی ساخت و تولید ده قلم کالای پرمصرف صنعت نفت در داخل کشور با محوریت بخش خصوصی برای نظارت بر تحقق اهداف فناورانه، قراردادی بین مدیریت پژوهش و فناوری شرکت ملی نفت ایران و مرکز سیستم ها و فناوری های پیشرفته دانشگاه تهران (CAST) در شهریور ماه ۱۳۹۶ منعقد گردید. در این قرارداد ارزیابی فناورانه ساخت داخل اقلام پروژه های ده قلم مد نظر می باشد. تاکنون کلیه سازندگان مورد بازدید و ارزیابی قرار گرفته اند و تا پایان سال ۱۳۹۶ انجام تعهدات فناورانه تجهیزات سازنده صحنه گذاری و اقدام شده است. در برنامه تجاری سازی ساخت و تولید ده قلم کالای پرمصرف صنعت نفت در داخل کشور با محوریت بخش خصوصی به منظور رشد فناوری، ارتقای توان طراحی و فنی-مهندسی سازندگان داخلی و شرکت های دانش بنیان و برای ایجاد اشتغال و جلوگیری از خروج ارز، طی برگزاری مناقصات با دیدگاه ارائه بازار در مقابل انتقال فناوری، قرارداد با شرکت های خارجی با همکاری شرکت های داخلی و دانش بنیان به شرح زیر منعقد شده است: ۱- قرارداد مابین شرکت همراه پوشش و شرکت DDS از بلژیک ۲- قرارداد مابین شرکت ابزار برقی و شرکت DDS از بلژیک ۳- قرارداد مابین شرکت همراه پوشش و شرکت CANADIAN ۴- قرارداد مابین شرکت فولاد آلیاژی اصفهان و شرکت TUBACEX از اسپانیا ۵- دو فقره قرارداد مابین شرکت تامکار گاز و شرکت SCHMIDT KRANZ از آلمان</p>		
۱۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۷۴ / ذ	وزارت نفت در مناطق نفت خیز و گازخیز و شرکت های معدنی بزرگ دولتی در مناطق معدنی محل استقرار خود در راستای مسؤولیت اجتماعی خود و جبران پیامدهای تهدید کننده سلامت در	وزارت نفت	<p>در شرکت ملی نفت ایران یک طرح عمده در این خصوص در مصوبات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی قرار گرفته است که گزارش عملکرد این طرح در سال ۱۳۹۶ در عملکرد ماده ۲ بند پ به تفصیل ذکر شده است.</p>	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۴۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			آن مناطق نسبت به تکمیل، تجهیز، ارتقاء خدمات مراکز بهداشتی و درمانی خود اقدام نمایند و به خدمت رسانی به عموم مردم منطقه در چهارچوب نظام سطح بندی خدمات با رعایت احکام ماده (۷۰) این قانون بر مبنای تعرفه های مصوب دولت در مراکز دولتی اقدام کنند.				
۱۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۹۵ ت	وزارتخانه های راه و شهرسازی و نفت موظفند تمهیدات و اقدامات لازم را جهت احداث مسجد و نمازخانه در پایانه های مسافری و جایگاه های عرضه سوخت بین شهری و همچنین نگهداری و مدیریت مساجد و نمازخانه های مذکور از طریق بخش غیردولتی به عمل آورند.	وزارت راه و شهرسازی با همکاری وزارت نفت	بر اساس ابلاغیه ۵۰۰/۲۶۴۷۲۲ مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۱۸ شرکت ملی پخش به مناطق تابعه، ساخت مساجد جدید در راستای ارائه خدمات مطلوب به هموطنان در جایگاه های بین راهی فاقد مجتمع خدماتی و رفاهی، به استناد نامه شماره ۵۰۰/۱۸۳۰۰۹ مورخ ۱۳۹۱/۹/۲۵ همچنان در دست انجام است.	-	-
۱۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۱۱۳ پ / ۳	همچنین کلیه دستگاه های اجرایی مکلفند حسب مورد همکاری لازم را در صدور مجوزهای قانونی و ایجاد و تأمین تأسیسات زیربنایی مورد نیاز (اعم از آب، برق، گاز، تلفن، کابل نوری و مسیرهای دسترسی) در این طرحها، به عمل آورند.	وزارت نفت با همکاری وزارت نیرو	طی سال ۱۳۹۶ جمعاً برای ۸ مورد تقاضا در این خصوص گازرسانی صورت گرفته است.	-	-
۱۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۱۲۰ الف / ۲	سند ملی راهبرد انرژی کشور	وزارت نیرو	سند ملی راهبرد انرژی کشور در جلسه مورخ ۱۳۹۶/۴/۲۸ هیئت محترم وزیران به تصویب رسیده و از طرف معاون اول محترم رئیس جمهور به دستگاه های ذیربط جهت اجرا ابلاغ شده است.	-	-

۳- گزارش عملکرد اهداف کمی

در خصوص وضعیت و روند تحولات بخش نفت و گاز به شاخص‌هایی اشاره می‌گردد که تحلیل هر یک از آنها به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

مصرف پنج فرآورده اصلی

مصرف ۵ فرآورده اصلی طی سال‌های برنامه چهارم از رشد ۲ درصدی برخوردار بوده است و طی سال‌های برنامه پنجم این رشد منفی بوده و مصرف ۲/۱ درصد کاهش داشته است. بررسی ارقام مصرف فرآورده نشان می‌دهد که طی سال‌های مذکور روند کاهشی نفت سفید از ۲۰/۵ میلیون لیتر در روز در سال ۱۳۸۴ به ۸/۵ میلیون لیتر در روز در سال ۱۳۹۵ رسیده است. ولی متاسفانه مصرف ۵ فرآورده اصلی در سال ۱۳۹۶ در حدود ۶/۹ میلیون لیتر در روز نسبت به سال ۱۳۹۵ افزایش داشته که عمدتاً ناشی از افزایش لجام گسیخته مصرف بنزین طی سال ۱۳۹۶ بوده است که در سال ۱۳۹۷ نیز متاسفانه این روند ادامه پیدا کرده است.

ظرفیت پالایش گاز

ظرفیت پالایشی گاز طی هر دو دوره برنامه چهارم و پنجم دارای رشد مثبت بوده به طوریکه در آغاز برنامه ششم (سال ۱۳۹۶)، این ظرفیت به ۹۲۶ میلیون مترمکعب در روز بالغ گردیده، و در سال ۱۳۹۷ به ۱۰۱۰ میلیون مترمکعب در روز می‌رسد.

تراز تجاری (صادرات منهای واردات) گاز

بررسی خالص تراز صادرات گاز نسبت به واردات آن طی سال‌های برنامه چهارم و پنجم، عمدتاً ارقام مثبتی را نشان می‌دهد. مقدار این تراز در سال ۱۳۹۶، برابر ۲۶/۳ میلیون مترمکعب در روز است. همچنین در سال‌های برنامه پنجم توسعه، بیشترین مقدار تراز تجاری گاز در سال ۱۳۹۱ با ۱۲/۷ میلیون مترمکعب در روز اتفاق افتاده است.

ارتقاء جایگاه تولید و صادرات نفت خام

تولید نفت خام ایران از سال ۱۳۹۱ و با اعمال تحریم‌های بین‌المللی بر فروش نفت خام روندی نزولی را طی نمود بطوریکه از ۳,۹ میلیون بشکه در سال ۱۳۹۰ به ۲,۸ میلیون بشکه در سال

۱۳۹۴ کاهش یافت. البته در سال‌های اخیر و بعد از برجام تولید نفت خام در سال ۱۳۹۶ به میزان ۳,۹ میلیون بشکه در سال افزایش یافت. در سال‌های گذشته تحریم‌های بین‌المللی صادرات نفت را به‌عنوان اصلی‌ترین منبع درآمدی کشور نشانه گرفت و در نهایت صادرات نفت خام را تا رقم بی سابقه ۷۰۰ هزار بشکه در روز کاهش داد. بطور کل، سال ۱۳۹۴ مجموع صادرات نفت خام ۱/۱۲ میلیون بشکه در روز بوده است. همچنین بعد از اجرایی شدن برجام در میزان صادرات نفت خام و میعانات گازی در سال ۱۳۹۶ به میزان ۲/۵ میلیون بشکه در روز افزایش یافت.

توسعه میدان‌ها مشترک

در خصوص میدان گازی پارس جنوبی که بزرگترین مخزن گازی کشور و مشترک با قطر است، در سال ۱۳۹۶ مقدار ۴۹۶/۴ میلیون مترمکعب در روز گاز غنی تولید شد. سهم تولید میداین گازی مشترک از کل تولید گاز از ۳۹ درصد در سال ۹۱ به ۵۸/۷ درصد در سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است.

همچنین میزان تولید ایران از میدان‌ها مشترک نفتی در سال ۱۳۹۶ معادل ۳۳۶ هزار بشکه در روز بود که در سال ۱۳۹۶ به ۴۶۹ هزار بشکه در روز رسیده است.

افزایش ضریب بازیافت میدان‌ها

ضریب بازیافت میدان‌ها نفتی ایران بسیار پایین‌تر از متوسط منطقه خاورمیانه و جهان است. در حال حاضر متوسط ضریب بازیافت مخازن نفتی کشور حدود ۲۴ درصد است.

گازهای سوزانده شده

میزان گازهای سوزانده شده همواره یکی از چالش‌های صنعت نفت در سال‌های گذشته به شمار می‌رفته است بطوریکه این میزان در سال ۱۳۹۱ به مرز ۴۰ میلیون متر مکعب در روز رسید. در سال ۱۳۹۶ میزان گازهای همراه سوزانده شده نیز به ۴۰ میلیون متر مکعب در روز رسید. در حال حاضر میزان گازهای همراه سوزانده شده در کشورهای منطقه بجز عراق به مراتب کمتر از ایران است.

افزایش کیفیت فرآورده های داخلی و سهم بالای فرآورده های سنگین

در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۲ متوسط تولید بنزین با استاندارد یورو ۴ کشور کمتر از ۲ میلیون لیتر در روز و معادل ۳ درصد کل تولید بنزین داخل بوده است. همچنین به دلیل عدم انجام بهینه سازی و ارتقاء لازم در پالایشگاه های نفتی سهم نفت کوره از تولید فرآورده های نفتی در مدت مزبور معادل ۲۷ درصد بوده است، این در حالی است متوسط جهانی تولید نفت کوره در سید پالایش نفت خام کمتر از ۱۴ درصد است. میزان تولید بنزین یورو ۴ در سال ۱۳۹۶ بطور متوسط ۲۷/۷ میلیون لیتر در روز بوده است، که نسبت به سال ۱۳۹۵ (۲۲/۶ میلیون لیتر در روز) در حدود ۲۷ درصد افزایش یافته است. همچنین میزان تولید نفت گاز یورو ۴ در سال ۱۳۹۶ بطور متوسط ۲۱/۴ میلیون لیتر در روز بوده است، که نسبت به سال ۱۳۹۵ (۲۰/۹ میلیون لیتر در روز) ۲/۴ درصد افزایش یافته است.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)
			درصد تحقق	عملکرد	هدف	
۱	افزایش ضریب بازیافت مخازن نفتی	درصد	-	۰	۰,۱۳	۰,۰۵
۲	اکتشاف و توصیف میادین نفت و گاز (قابل استحصال)	میلیون بشکه معادل نفت خام	۴۵,۷۴	۵۹۱,۳۹	۱,۴۹۳	۲,۲۷۸
۳	انتقال و توسعه فناوری تولید و ازدیاد برداشت	مطالعه مخزن	۹۰	۹	۱۰	۸
۴	تزریق گاز	میلیون مترمکعب در روز	۷۱,۹۲	۸۹,۹	۱۲۵	۸۰
۵	تعداد مشترکین جدید گاز	هزار مشترک	۹۹,۳۷	۱۰,۹۲	۱,۱۰۰	۱۰,۷۹
۶	تولید گاز از میدان مشترک پارس جنوبی	میلیون مترمکعب در روز	۷۲,۶۸	۴۹۶,۴	۶۸۳	۴۲۵
۷	تولید میعانات گازی	هزار بشکه در روز	۸۶,۴۵	۶۵۹,۶	۷۶۳	۵۸۸

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و دوم: نفت و گاز □ ۲۴۹

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)	توضیحات
			هدف	عملکرد	درصد تحقق		
۸	تولید نفت خام	هزار بشکه در روز	۳,۷۳۵	۳,۸۷۰	۳,۸۹۳	۱۰۰,۵۹	غنی نیز تولید می‌شوند این شاخص نیز به تبع گاز غنی تولیدی تحقق نیافته است
۹	تولید نفت خام از میادین مشترک	هزار بشکه در روز	۳۲۱	۵۶۵	۴۷۸,۲	۸۴,۶۴	پیش بینی غیر واقع بینانه از مقادیر اهداف کمی
۱۰	خوراک میعانات گازی پالایشگاه‌ها	هزار بشکه در روز	۶۷	۲۵۷	۱۳۴,۵	۵۲,۳۳	پیش بینی غیر واقع بینانه از مقادیر اهداف کمی
۱۱	خوراک نفت خام پالایشگاه‌ها	هزار بشکه در روز	۱,۶۶۸	۱,۷۶۰	۱,۶۸۵	۹۵,۷۴	-
۱۲	صادرات گاز طبیعی	میلیون مترمکعب در روز	۲۵	۹۳,۹	۳۶,۲۴	۳۸,۵۹	پیش بینی غیر واقع بینانه از مقادیر اهداف کمی
۱۳	صادرات نفت خام و میعانات گازی	هزار بشکه در روز	۲,۵۸۸	۲,۴۹۶	۲,۵۴۷	۱۰۲,۰۴	-
۱۴	ظرفیت نفت خام	هزار بشکه در روز	۳,۹۳۴	۴,۱۱۵	۳,۹۴۵	۹۵,۸۷	-
۱۵	کاهش شدت انرژی (نسبت به سال ۱۳۹۴) (نفت و گاز)	درصد	۲	۲,۵	۰	۰	با توجه به اینکه شدت انرژی برابر نسبت انرژی اولیه مصرف شده (در کل کشور) به تولید ناخالص داخلی است و با عنایت به اینکه ترازنامه انرژی کشور با وقفه دوساله منتشر می‌شود (اکتوبر تا اکتوبر سال های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۵ منتشر نشده است)؛ شاخص شدت انرژی قابل محاسبه نمی‌باشد.
۱۶	گاز غنی تولیدی	میلیون مترمکعب در روز	۷۷۹	۱,۰۰۰	۸۴۵,۸	۸۴,۵۸	پیش بینی غیر واقع بینانه از مقادیر اهداف کمی
۱۷	گاز غنی سوزانده شده	میلیون مترمکعب در روز	۴۳	۳۰	۴۷,۷	-	اعمال تحریم و موانع خارجی عدم همکاری دستگاه/مقامات/اشخاص مرتبط
۱۸	گاز طبیعی شیرین خروجی پالایشگاه های گاز	میلیون مترمکعب در روز	۵۶۵	۷۴۶,۳	۵۷۶,۶	۷۷,۲۶	بدلیل غیر واقع بینانه بودن تولید گاز غنی و با عنایت به اینکه گاز غنی تولیدی به پالایشگاه های گاز تحویل می‌شود، این شاخص نیز محقق نشده است

۲۵۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)	توضیحات
			هدف	عملکرد	درصد تحقق		
۱۹	مجموع تولید نفت خام و میعانات گازی	هزار بشکه در روز	۴,۳۲۳	۴,۵۵۳	۹۸,۲۷	-	
۲۰	نسبت تولید بنزین و گازوییلها استاندارد ۴ EURO به بالا به کل تولید این دو فرآورده	درصد	۲۹,۳	۵۴,۷	۵۵,۲۱	پیش بینی غیر واقع بینانه از مقادیر اهداف کمی	
۲۱	نسبت تولید نفت کوره به سایر فرآورده‌های پالایشگاه‌های نفتی موجود	درصد	۲۲,۹	۲۲,۵	۹۳,۷۵	با توجه به اینکه هدف کاهش سهم نفت کوره در فرآورده های پالایشگاهی است. هدف محقق نگردیده است.	
۲۲	واردات گاز طبیعی	میلیون مترمکعب در روز	۱۶	۱۰,۵۸	۳۵,۲۷	پیش بینی غیر واقع بینانه از مقادیر اهداف کمی	

۴- ارزیابی و پیشنهاد

با عنایت به بررسی‌های به عمل آمده و موارد مذکور اهم نقاط قوت و ضعف و پیشنهادهای اجرایی این بخش به شرح ذیل می‌باشد:

۴-۱- نقاط قوت

- قابلیت افزایش ارزش افزوده حاصل از نفت خام و گاز با تبدیل آنها به انواع فرآورده های پتروشیمیایی و مشتقات نفتی به خصوص با استفاده از گاز به عنوان مجتمع های پتروشیمی
- وجود نیروهای تحصیل کرده و ظرفیتهای عظیم دانشگاهی
- مزیت نسبی صنعت نفت کشور در پایین بودن هزینه استحصال نفت خام
- سابقه نزدیک به صد سال فعالیت در صنایع نفت و حدود چهل سال در صنایع گاز و کسب تجربه در زمینه تبادلات بین‌المللی نفت و گاز
- توانایی صادرات گاز طبیعی به صورت خط لوله یا گاز طبیعی مایع شده
- افزایش تولید نفت خام از میدان نفتی مشترک آذر
- آغاز تولید نفت خام از لایه نفتی میدان پارس جنوبی
- دارا بودن ۱۱/۴ درصد ذخایر نفتی جهان

- برخورداری از کیلومترها مرز آبی و ارتباط با آب‌های بین‌المللی و قابلیت ایجاد اسکله‌ها و بنادر صادراتی

۴-۲- نقاط ضعف

- بالا بودن شدت مصرف انرژی در کشور و کاهش ظرفیت‌های صادراتی
- ناکافی بودن حضور بخش غیردولتی در سرمایه‌گذاری‌های بخش نفت و گاز کشور
- بالا بودن عمر مخازن و افت تولید طبیعی آنها
- جلوگیری از رقابتی شدن صنایع نفت و گاز به دلیل اعمال یارانه‌های دولتی
- عدم استقلال کافی شرکت‌های فعال موجود در جهت رقابتی نمودن صنایع گاز و نفت و حضور آنها در بازارهای بین‌المللی از طریق مشارکت با سایر کشورها و یا سرمایه‌گذاران خارجی
- مستقل بدلیل مداخله دولت
- بالا بودن عمر اکثر پالایشگاه‌های نفتی کشور
- عدم تفکیک متناسب حوزه تصدی‌گری و سیاست‌گذاری در درون بخش نفت و گاز
- مشکلات فنی، مالی و مدیریتی پیمانکاران و سازندگان تجهیزات
- ضعف فناوری در پالایشگاه‌های فعلی که منجر به تولید فرآورده‌ها و مشتقات نفتی با کیفیت پایین می‌شود.

۴-۳- پیشنهادات

- توسعه و بهبود زنجیره ارزش در بخش‌های مختلف صنعت نفت و ایجاد انگیزه و جذابیت بیشتر برای بخش خصوصی جهت سرمایه‌گذاری در صنعت نفت
- تمرکز بر برنامه‌ها و طرح‌های مرتبط با کاهش شدت انرژی در کشور در حوزه‌های مختلف مصرف با استفاده از ظرفیت‌های ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید (بند ق تبصره ۲ قانون بودجه ۹۳)
- افزایش بهره‌وری در زنجیره صنعت نفت و گاز کشور از طریق توسعه و توانمندسازی سرمایه انسانی، فناوری، نظام‌های مدیریتی و کاربری تجهیزات روزآمد جهانی
- اتخاذ تدابیر کارآمد در حوزه دیپلماسی انرژی برای افزایش سهم ایران از تجارت جهانی گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی

- در اولویت قراردادن افزایش ظرفیت پالایشی میعانات گازی در داخل کشور در راستای جلوگیری از خام فروشی این محصول که از مصادیق این امر می توان به راه اندازی پالایشگاه ستاره خلیج فارس و نیز طرح فراگیر پالایشی سیراف اشاره نمود.
- توسعه عملیات تولید از میدان‌های نفتی و گازی با استفاده از ظرفیت های پیمانکاری کشور، استفاده از ظرفیتهای مشاوران، پیمانکاران و صنعتگران داخلی در طرح های صنعت نفت در جهت توسعه صادرات خدمات فنی- مهندسی بخش نفت و گاز کشور
- استفاده از روش های مختلف تامین مالی داخلی و خارجی برای اجرای طرح های صنعت نفت و گاز و افزایش سهم مشارکت بخش غیردولتی
- حمایت از ساخت ۱۰ قلم اصلی تجهیزات نفتی و نیز طرح های پژوهش و فناوری و ارتباط با دانشگاه ها و مراکز علمی، آموزشی و صنعتی کشور
- افزایش عرضه گاز طبیعی به مجتمع های پتروشیمی، سایر صنایع عمده و نیروگاه های کشور و کاهش مصرف سوخت مایع در نیروگاه ها
- گسترش بازارهای صدور خدمات فنی مهندسی و فناوری انرژی
- در اولویت بودن میادین مشترک در تخصیص منابع علی الخصوص میدان گازی پارس جنوبی و میادین مشترک غرب کارون که از ابتدای استقرار دولت یازدهم مورد توجه ویژه قرار گرفته است.
- تمرکز بر طرح های بهینه سازی و کاهش تولید نفت کوره در پالایشگاه های نفتی موجود و افزایش تولید بنزین و نفت گاز یورو ۴ به بالا در پالایشگاه های داخلی در راستای سیاست افزایش بهره وری در بخش پایین دستی نفت

فصل سی و سوم

صنعت

مقدمه

صنعت ساخت^۱، شامل عملیات تغییر شکل فیزیکی یا شیمیایی مواد و قطعات و تبدیل آن‌ها به کالاها و مواد فرآوری شده یا تکمیل شده و یا انجام خدمات در قالب یک بنگاه اقتصادی - صنعتی است. این بخش به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های مهم و پیشران در اقتصاد، نقش مهمی در رشد پویا و شکوفایی اقتصادی و ایجاد ارزش افزوده و اشتغال‌زایی ایفا می‌کند. توسعه فعالیت‌های صنعتی با اتکا به منابع پایه فیزیکی و انسانی به درون صنعت محدود نبوده و این بخش، تأمین‌کننده نیاز بخش‌های مختلف مانند کشاورزی، ساختمان، حمل‌ونقل، ارتباطات، آب و ...، به انواع مواد، تجهیزات و ملزومات به شمار می‌رود. توسعه خدمات صنعتی به صورت بسیار گسترده‌تری از بخش صنعت، زمینه توسعه ارزش افزوده بخش خدمات را فراهم می‌آورد. از طرفی با توجه به اینکه هدف اصلی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تأمین رشد درون‌زا، برون‌نگر، پویا و بهبود تاب‌آوری اقتصاد کشور است، این بخش نقش قابل توجهی در دستیابی به اهداف تعیین شده این سیاست‌ها دارد. ضعف توانمندی‌ها و قابلیت‌های تکنولوژیک، رقابت‌پذیری صنعتی نه چندان درخور موقعیت و پیشینه صنعتی کشور در مقایسه با رقبای منطقه‌ای و برخی کشورهای نوسان‌گرا شرق آسیا، ضعف سازوکارهای تأمین مالی فعالیت‌های صنعتی به منظور شکل‌گیری آن‌ها در مقیاس‌های اقتصادی، وجود موانع و عوامل مخلک‌کننده و کار در فرآیند تولید و سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف صنعت و عدم توفیق در فرآیند خصوصی‌سازی واقعی و بروز و شکوفایی پتانسیل‌های بخش خصوصی و نوسانات شدید متغیرهای کلان و کلیدی اقتصادی در سال‌های اخیر و افزایش شدید هزینه‌های مبادله، بر عملکرد بخش صنعت تأثیر نامطلوبی داشته است که با توجه به انتظارات موجود از این بخش به عنوان منبع اصلی رشد اقتصادی، اهمیت شناسایی و رفع مشکلات و چالش‌های پیش روی توسعه صنعتی کشور را بیش از پیش مهم کرده است.

---

۱. Manufacturing Industry

برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در فضایی تدوین و تصویب شد که کشور بحران تحریم‌های شدید اقتصادی را پشت سر گذاشته بود. سیاست کلی دولت مبنی بر حرکت به سوی رونق اقتصادی با تکیه بر سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و حمایت از توان تولید داخلی بر تدوین احکام و برنامه‌های بخش صنعت در برنامه ششم تأثیر زیادی گذاشت؛ به نحوی که متوسط رشد سالانه ارزش افزوده بخش صنعت در دوره برنامه ششم توسعه ۹/۳ درصد (بیش از متوسط نرخ رشد تولید ناخالص داخلی که ۸ درصد پیش‌بینی شده است) پیش‌بینی شد. تدوین احکام و برنامه‌هایی برای حمایت از تولیدات داخلی و کاهش وابستگی به کالاهای مصرفی نهایی وارداتی، حمایت از جذب شرکت‌های خارجی در زنجیره تولید داخلی و حمایت از پیوستن شرکت‌های دانش بنیان داخلی به زنجیره تولید بین‌المللی، همه در راستای جذب تکنولوژی و توسعه تولید کالاهای داخلی، حمایت از تولیدکننده داخلی و ایجاد اشتغال در کشور است.

سهم بخش صنعت در سال ۱۳۹۶ از تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰، ۱۱/۸ درصد و نرخ رشد ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۹۶، ۵/۳ درصد و بیش از نرخ رشد تولید ناخالص داخلی به میزان ۳/۷ درصد بوده است.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

براساس سند برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور، شش هدف کلی برای بخش صنعت تعیین شده است. در جدول ذیل اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های بخش صنعت ارائه شده است. همچنین عملکرد مواد قانونی برنامه در جدول پیوست ارائه شده است. مهم‌ترین و کلیدی‌ترین این مواد، ماده ۴۶ است که هدف آن ایجاد رونق تولید، نوسازی صنایع، حمایت هدفمند از صنایع دارای اولویت و همچنین توسعه صادرات غیرنفتی است. حمایت از مشارکت شرکت‌های دانش بنیان داخلی در زنجیره تولید بین‌المللی (بند چ ماده ۶۴) و حمایت از حضور شرکت‌های خارجی در زنجیره تولید داخلی (بند ث ماده ۴) و تکالیف وزارت در حوزه دخانیات (بندهای ماده ۷۳) از دیگر مواد مهم این برنامه است.

جدول ۱- اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های بخش صنعت در سند

برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور

متن اهداف کلی	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
ارتقاء رقابت‌پذیری صنعتی کشور	بهبود مستمر سهولت انجام کسب‌وکار در بخش	شفاف‌سازی و تسهیل فرآیندهای اداری صدور جوازهای کسب‌وکار و بهره‌برداریهای صنعتی
		تسهیل رقابت، کنترل انحصارات و مقابله با بازارشکنی
		ایجاد و توسعه زیرساخت‌های بخش
		کاهش هزینه‌های میادله
		شفاف‌سازی و تسهیل فرآیندهای اداری صدور جوازهای کسب‌وکار و بهره‌برداریهای صنعتی
ارتقاء توان و حضور مؤثر بخش خصوصی و مردمی در فعالیت‌های صنعتی	بهبود مستمر سهولت انجام کسب‌وکار	توسعه و تجهیز منابع مالی مورد نیاز بخش
		حمایت از توسعه نوآوری در قالب سامان‌دهی نظام نوآوری بخشی
		پشتیبانی از توسعه صادرات محصولات صنایع پیشرفته و دانش بنیان و شکل‌گیری بنگاه‌های فناور صادرات‌گرا
		ایجاد و توسعه زیرساخت‌های توسعه فناوری و صنایع پیشرفته و دانش بنیان
		هدایت تقاضای حوزه‌های مهم و دارای وزن بالا در اقتصاد صنعتی نفت، گاز، پتروشیمی، معادن و صنایع معدنی و خدمات (ICT، سلامت) به توانمندی صنایع پیشرفته داخلی
ارتقاء سطح مهارت و فناوری در صنعت، با تأکید بر توسعه صنایع دانش بنیان	توسعه صنایع مبتنی بر فناوری پیشرفته و دانش بنیان	نوسازی صنایع (نرم‌افزاری و سخت‌افزاری) برای ارتقای بهره‌وری و توان رقابتی
		توسعه‌سازوکارهای هم‌افزایی و کاهش هزینه‌های تحقیق و توسعه برای بنگاه‌های کوچک و متوسط
		حمایت از اجرای برنامه‌های ارتقاء بهره‌وری در واحدهای صنعتی
		توسعه آموزش‌های کاربردی و توسعه مهارت‌های فنی
		ترویج و توسعه فرهنگ تولید و مصرف و محصولات داخلی
ارتقای بهره‌وری در بخش	توسعه افزایش مستمر نیروی کار بخش	توسعه همکاری و مشارکت تشکلهای تخصصی بخش خصوصی و تعاونی در تصمیم‌سازی‌های بخش
		کاهش شدت انرژی در بخش
		رعایت الزامات آزمایشی اقلیم خشک در استقرار صنایع آب بر و گسترش تصفیه پساب‌های صنعتی و بازچرخانی آن در فرآیند تولید واحدهای صنعتی
		کاهش شدت انرژی در بخش
		مشارکت و بهره‌برداری از زنجیره تولید جهانی
ارتقای بهره‌وری عوامل تولید در بخش	ارتقاء بهره‌وری بخش	برون‌گرایی در توسعه صنعت ملی و تولید رقابت‌پذیر در بازار جهانی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی
		توسعه و تعمیق صنایع حمل‌ونقل ریلی و دریایی
		حمایت از توسعه زنجیره پایین‌دستی صنایع مبتنی بر منابع (معدنی، نفت، گاز، پتروشیمی) و تبدیلی کشاورزی
		تکمیل و توسعه زنجیره ارزش و پایین‌دستی صنایع مبتنی بر منابع طبیعی کشور (پایه معدنی، پتروشیمی و کشاورزی) و صنایع حمل‌ونقل
		توسعه زنجیره ارزش و تعمیق صنعتی

۲۵۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

متن اهداف کلی	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
		مدیریت واردات براساس ضوابط فنی و تعرفه‌ای در جهت افزایش رقابت‌پذیری داخلی
		توسعه‌ساز و کارهای پیوند و همکاری بنگاه‌های کوچک، متوسط و بزرگ، پیمانکاری‌های فرعی و خوشه‌ها و شبکه‌های تولید و تجارت

جدول ۲- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲۷ / الف / ۳	۳- کاهش مدت زمان پاسخ به استعلام‌ها و صدور پروانه ساخت بنگاه‌های اقتصادی روستایی و عشایری از هر کدام از دستگاه‌های ذی ربط، به حداکثر پانزده روز (وصنعت)	وزارت صنعت، معدن و تجارت	علیرغم زمان تعیین شده پانزده روز جواز تأسیس به‌طور متوسط در کمتر از پنج روز صادر می‌گردد	-	-
۲	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۷ / ج	واردات هر نوع کالا با رعایت استانداردها و یا ضوابط فنی و ایمنی و بهداشتی قرنطینه‌ای است که پس از تصویب مرجع ذی صلاح مربوط، توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت به گمرک و سایر مراجع مربوط ابلاغ می‌شود. رعایت این ضوابط برای تعیین تکلیف کالاهای متروکه، ضبطی، قطعیت یافته، کالاهای یلاصاحب و صاحب متواری و مکشوفات قاچاق الزامی است و ضوابط فنی و ایمنی این کالاها از طریق سازمان ملی استاندارد ایران و ضوابط بهداشتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و	وزارت صنعت، معدن و تجارت	قانون مراعات می‌گردد	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۵۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			وزارت جهاد کشاورزی حسب مورد تأیید می‌شود.				
۳	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۱۳	به منظور تقویت و ساماندهی تشکلهای خصوصی و تعاونی و کمک به انجام وظایف قانونی، موضوع بند (د) ماده (۹۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۲۵/۳/۱۳۸۷ و ارائه خدمات بازاریابی، مشاوره‌ای و کارشناسی کلیه اعضای اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون جمهوری اسلامی ایران مکلفاند چهار هزار سود سالانه خود را پس از کسر مالیات برای انجام وظایف به صورت سالانه حسب مورد به حساب اتاق‌های مذکور واریز نمایند و تأییدیه اتاق‌های مذکور را هنگام صدور و تمدید کارت بازرگانی و عضویت تسلیم کنند.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	قانون مراعات می‌گردد	-	-
۴	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۲	متن زیر به ماده (۶۶) قانون امور گمرکی مصوب ۲۲/۸/۱۳۹۰ الحاق می‌گردد: برقراری موانع غیر تعرفه‌ای و غیرفنی برای واردات به جز در مواردی که رعایت موازین شرع اقتضاء می‌کند، ممنوع است. حقوق ورودی مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای که	وزارت صنعت، معدن و تجارت	- اصلاح ضوابط و مقررات در جهت هدایت واردات به سمت مواد اولیه، واسطه‌ای و سرمایه‌ای در جهت توسعه صادرات - حمایت از اقلام ساخت داخل و تقویت زمینه صادرات کالا و خدمات فنی و مهندسی در زمان اعطای یا اخذ ترجیحات تعرفه‌ای دو یا چندجانبه با سایر کشورها - پایش مستمر و پیشنهاد	-	-

۲۵۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			به منظور تولید صادراتی به ویژه توسط شرکت‌های دانش بنیان وارد کشور می‌شود، ظرف مدت پانزده روز پس از صادرات به آن‌ها مسترد می‌شود.		اعمال منطقی سود بازرگانی ا قلام وارداتی در جهت مدیریت نظام تعرفه‌ای به منظور حفظ شرایط رقابتی - به منظور تسهیل استرداد حقوق ورودی صنایع صادراتی دفتر صنایع فلزی و لوازم خانگی نسبت به اعلام میزان متعارف ضایعات در صنایع مربوطه نموده است (برای ورق‌های گرم فولادی صنعت لوله و پروفیل فولادی) - برگزاری جلسات کمیته ماده یک آیین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات جهت اصلاح سیاست‌های تجاری و تعرفه‌ای (۴۳ جلسه) - برگزاری جلسات کارگروه ماده ۱۲ قانون ساماندهی مبادلات مرزی در خصوص بازرگانی و اصلاح ارقام مرز نشینی - برگزاری جلسات مربوط به تعیین ارقام مشمول رویه گذر موقت مرزی و صدور کارت مربوطه (۲۴ جلسه) - برگزاری جلسات مربوط به تعیین ارقام مشمول رویه ملوانی (۸ جلسه) - از سال پیش نویس مصوبه تغییرات تعرفه‌ای به دولت - تصویب تغییرات ۱۰۲۵ ردیف تعرفه طی مصوبه شماره ۵۵۱۸۰ ت/۱۶۸۹۶۴ مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۷		
۵	قانون احکام دائمی برنامه‌های	ماده ۲۳ / الف	هرگونه وضع مالیات یا عوارض برای صادرات کالاهای مجاز و غیر یارانه‌ای و جلوگیری از صادرات هرگونه کالا	وزارت صنعت، معدن و تجارت	قانون مراعات می‌گردد	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۵۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
	توسعه کشور		به منظور تنظیم بازار داخلی ممنوع است و صدور کلیه کالاها و خدمات به جز موارد زیر مجاز می‌باشد: ۱. اشیای عتیقه و میراث فرهنگی به تشخیص سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ۲. آن دسته از اقلام خاص دامی، نباتی، خاک زراعی و مرتعی و گونه‌هایی که جنبه حفظ ذخایر ژنتیکی و یا حفاظت تنوع زیستی داشته باشند، به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط زیست. تبصره: فهرست کالاهای غیرمجاز و یارانه‌ای برای صادرات با پیشنهاد دستگاه ذی ربط و تصویب شورای اقتصاد تعیین و سه ماه پس از ابلاغ اجرا می‌شود.				
۶	قانون دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۳ / ب	صادرات کالاهایی که دولت برای تأمین آن‌ها یارانه مستقیم پرداخت می‌کند، تنها با پیشنهاد دستگاه مربوطه و تصویب شورای اقتصاد مجاز است. در این صورت کلیه صادرکنندگان موظفاند گواهی مربوط به عودت کلیه یارانه‌های مستقیم پرداختی به کالاهای صادرشده را قبل از خروج، از وزارت امور اقتصادی و دارایی اخذ کنند.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	در صورت ابلاغ از سوی شورای اقتصاد قانون رعایت می‌گردد	-	-

۲۶۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۷	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۳	این ماده جایگزین ماده (۱۲۶) قانون امور گمرکی می‌شود.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	قانون مراعات می‌گردد.	-	-
۸	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۹ / الف	وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی کشور) برای ورود ماشین‌آلات و تجهیزات خطوط تولید که توسط واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی مجاز، با تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت با رعایت مقررات قانونی ذی‌ربط بدون دریافت مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷ و با اخذ تضمین لازم، اجازه ترخیص از گمرکات کشور را صادر می‌کند.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	در این زمینه صندوق توسعه صنایع دریایی، متقاضیان دریافت تسهیلات توسعه کارگاه را جهت استفاده از خدمات این قانون به معاونت امور صنایع معرفی می‌نماید.	-	-
۹	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۹ / ب	کالاهایی که برای عرضه در نمایشگاه‌های خارجی از کشور خارج می‌شوند، چنانچه به هنگام خروج از کشور در مراجع گمرکی ثبت شده باشند در صورت اعاده به کشور، مشمول مالیات بر ارزش افزوده و حقوق گمرکی نمی‌شوند.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	مفاد این بند رعایت می‌شود و کالاهایی که برای عرضه در نمایشگاه‌های خارجی در گمرک ثبت می‌شوند، در صورت اعاده به کشور مشمول مالیات و حقوق گمرکی نمی‌گردند.	-	-
۱۰	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۴۲	واردات تجاری هر نوع کالا به کشور صرفاً از مبادی و مرزهای رسمی کشور مجاز است و انجام آن منوط به رعایت ضوابط فنی (گمرکی و تجارت خارجی)، ایمنی،	وزارت صنعت، معدن و تجارت	- پیگیری مصوبات کارگروه ملی ماده (۱۱) آیین نامه اجرایی شناسه کالا و کد رهگیری موضوع ماده (۱۲) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز از طریق تشکیل کارگروه تخصصی - تهیه و	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۶۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			بهداشتی، استانداردها و قرنطینه‌های است که پس از تصویب مرجع ذی صلاح مربوط توسط وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی (حسب مورد) به گمرک ابلاغ می‌شود.		تدوین دستورالعمل اجرایی ثبت شناسنامه، اخذ و نصب شناسنامه کالا برای گروه کالایی مشمول-ایجاد تناظر یک به یک کدهای آیسیک و کد طبقه‌بندی ملی و کد SH جهت کالاهای مشمول -درج ثبت (Registration) تجهیزات سیم‌کارت خور در راستای مبارزه با قاچاق این اقلام با محوریت ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز و هماهنگی اجرایی وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات که پس از پیاده‌سازی و اجرای موفقیت‌آمیز طرح پایلوت توسط پیمانکار در فاز اول برای گوشی تلفن همراه، شروع بکار سامانه اصلی در پایان مهر ماه ۱۳۹۶ کلید خورد. -مشارکت و همکاری در تهیه دستورالعمل اجرایی و اجرای طرح شناسه کالا و کد رهگیری گوشی تلفن همراه و تجهیزات سیم‌کارت خور، اسباب‌بازی، تجهیزات و ملزومات پزشکی و لوازم صوتی و تصویری -تدوین و اصلاح قوانین و مقررات مربوط به واردات از مبادی مختلف همچون ملوانی، مرز نشینی، مناطق آزاد و کولبری و... -تهیه و ارائه طرح ساماندهی واردات کولبری تحت عنوان آیین‌نامه ساماندهی مبادله در بازارچه‌های غیررسمی (موقت مرزی) مصوبه		

۲۶۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>شماره ۵۳۲۴۲/ت/۵۴۲۳۱ مورخ ۹۶/۰۵/۰۷ هیئت محترم وزیران - درخواست کاهش ۱۵ درصد معافیت سود بازرگانی واردات کالا از مناطق آزاد ارسالی طی نامه شماره ۶۰/۷۷۷۵۹ مورخ ۹۵/۴/۱ نهایتاً کاهش آن به ۲ درصد طی مصوبه ۵۳۲۹۶/ت/۱۸۲۹۶ مورخ ۹۶/۲/۳۰ - ساماندهی بازار چه های مرزی پیشنهاد مشترک وزارت کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران و وزارت متبوع ارسالی طی نامه شماره ۶۰/۱۲۵۲۴۶ مورخ ۹۵/۶/۱۴ تصویب طی مصوبه ۴۸۶۴۱/ت/۵۲۴۲۸ مورخ ۹۶/۴/۲۴ - تهیه طرح کاهش واردات تهنجی از بنادر استان های جنوبی بدون آسیب جدی به معیشت ملوانان و اخذ آیین نامه ورود کالا توسط ملوانان شناورهای دریایی سنتی با ظرفیت کمتر از ۵۰۰ تن - انج تجاری و ساماندهی و نوسازی آن شناورها مصوبه ۶۵۸۵۹/ت/۵۳۲۴۲ مورخ ۹۶/۵/۷ - کاهش اقلام وارداتی و کاهش تخفیف حقوق ورودی توسط مرز نشینان به ترتیب از ۷۱ قلم به ۴۱ قلم از ۵۰ درصد به ۳۰ درصد برای مواد غیرخوراکی و از ۱۰۰ درصد به ۷۰ درصد برای مواد خوراکی ارسالی طی نامه شماره ۶۰/۵۲۴۸۳ مورخ ۹۴/۲/۲۴ تصویب</p>		

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۶۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق		
						عوامل عدم تحقق	توضیحات	
					<p>شد) مصوبه ۳۱۸۱۹/ت/۵۲۹۶۷ هـ مورخ ۹۵/۳/۱۸ - ممنوعیت واردات کالا به صورت مسافری از مناطق آزاد تجاری - صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی جدید به سایر نقاط کشور از سالی طی نامه شماره ۹۵/۶/۹ م/ص مورخ ۴۰۱۱/۴/۹ تصویب طی مصوبه ۵۳۹۵۷ ت/۱۶۱۱۸۲ مورخ ۹۵/۱۳/۱۷ - تهیه طرح ساماندهی و کاهش تعداد بازار چه های مرزی غیرفعال و اخذ مصوبه ۵۴۲۳۱ ت/۵۳۲۴۲ هـ مورخ ۹۶/۵/۷ - تدوین فهرست کالاهای یارانه ای موضوع تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون و اخذ مصوبه شماره ۵۳۳۳۵ ت/۱۳۸۸۶۹ مورخ ۹۵/۱۱/۹</p>			
۱۱	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	ماده ۴۲ / تبصره ۱	رعایت این ضوابط علاوه بر کالاهای ترخیص قطعی، برای کالاهای متروکه، ضبطی قطعیت یافته، بلاصاحب، صاحب متواری و مکشوفات قاچاق نیز الزامی است.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	<p>- مشارکت و همکاری در تهیه دستورالعمل اجرایی و اجرای طرح شناسه کالا و کد رهگیری گوشی تلفن همراه و تجهیزات سیم کارت خور، اسباب بازی، تجهیزات و ملزومات پزشکی و لوازم صوتی و تصویری. - پیگیری مصوبات کارگروه ملی ماده (۱۱) آیین نامه اجرایی شناسه کالا و کد رهگیری موضوع ماده (۱۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز از طریق تشکیل کارگروه تخصصی - تهیه و تدوین دستورالعمل اجرایی ثبت شناسنامه، اخذ و نصب شناسه کالا برای گروه کالایی مشمول - ایجاد</p>	-	-	

۲۶۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					تناظر یک به یک کدهای آیسیک و کد طبقه‌بندی ملی و کد SH جهت کالاهای مشمول		
۱۲	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۴۲ / تبصره ۲	واردات تجاری کالا، خارج از مسیر قانونی و رسمی واردات، مشمول مقررات قاچاق کالا می‌باشد.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	<p>- تدوین و اصلاح قوانین و مقررات مربوط به واردات از مبادی مختلف همچون ملوانی، مرزنشین، مناطق آزاد و کولبری و ... - تهیه و ارائه طرح ساماندهی واردات کولبری تحت عنوان آیین‌نامه ساماندهی مبادله در بازارچه‌های غیررسمی (موقت مرزی) مصوبه شماره ۵۴۳۳۱/ت/۵۳۳۴۲ هـ - مورخ ۹۶/۰۵/۰۷ هیئت محترم وزیران - درخواست کاهش ۱۵ درصد معافیت سود بازرگانی واردات کالا از مناطق آزاد ارسالی طی نامه شماره ۶۰/۷۷۷۵۹ مورخ ۹۵/۴/۱ کاهش آن به ۲ درصد طی مصوبه ۵۳۲۷۴/ت/۱۸۲۹۶ هـ مورخ ۹۶/۲/۳۰ - ساماندهی بازارچه‌های مرزی پیشنهاد مشترک وزارت کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران و وزارت متبوع ارسالی طی نامه شماره ۶۰/۱۲۵۲۴۶ مورخ ۹۵/۶/۱۴ تصویب طی مصوبه ۴۸۶۴۱/ت/۵۲۴۲۸ هـ مورخ ۹۶/۴/۲۴ - تهیه طرح کاهش واردات تهنجی از بنادر استان‌های جنوبی بدون آسیب جدی به معیشت ملوانان و اخذ آیین‌نامه ورود کالا توسط ملوانان شناورهای دریایی سنتی با ظرفیت کمتر از</p>		

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۶۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>۵۰۰ تن- لنج تجاری و سهاماندهی و نوسازی آن شناورها مصوبه ۶۵۸۵۹/ت/۵۲۴۲ مورخ ۹۶/۵/۷ - کاهش اقلام وارداتی و کاهش تخفیف حقوق ورودی توسط مرزنشینان به ترتیب از ۷۱ قلم به ۴۱ قلم از ۵۰ درصد به ۳۰ درصد برای مواد غیرخوراکی و از ۱۰۰ درصد به ۷۰ درصد برای مواد خوراکی ارسالی طی نامه شماره ۶۰/۵۲۴۸۳ مورخ ۹۴/۲/۲۴ تصویب شد) مصوبه ۳۱۸۱۹/ت/۵۲۶۷ مورخ ۹۵/۳/۱۸ - ممنوعیت واردات کالا به صورت مسافری از مناطق آزاد تجاری - صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی جدید به سایر نقاط کشور ارسالی طی نامه شماره ۹۵/۶/۹ مورخ ۴۰/۱۱/م/ص مورخ ۹۵/۶/۹ تصویب طی مصوبه ۵۳۹۵۷/ت/۱۶۱۱۸۲ مورخ ۹۵/۱۲/۱۷ - تهیه طرح سهاماندهی و کاهش تعداد بازار چه های مرزی غیرفعال و اخذ مصوبه به ۵۴۲۳۱/ت/۵۲۴۲ مورخ ۹۶/۵/۷ - تدوین فهرست کالاهای یارانه ای موضوع تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون و اخذ مصوبه شماره ۵۳۳۳۵/ت/۱۳۸۸۶۹ مورخ ۹۵/۱۱/۹</p>		
۱۳	قانون احکام دائمی برنامه های	ماده ۵۴	در راستای حمایت از استقرار صنایع در شهرک ها و نواحی صنعتی و رقابت پذیری تولیدات صنعتی و معدنی	وزارت صنعت، معدن و تجارت	پیشنهاد اصلاح دستورالعمل ۶۰/۱۵۷۰۵ مورخ ۲/۲۹/۹۲ طی نامه شماره ۶۰/۱۲۵۷۹۴ مورخ ۹۶/۵/۳۰ به سازمان برنامه	-	-

۲۶۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
	توسعه کشور		به دولت اجازه داده می شود در قالب بودجه های سنواتی کمک های لازم را به شهرک ها و نواحی صنعتی دولتی و غیردولتی به ویژه در امور تأمین راه، آب، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در این شهرک ها انجام دهد. دستورالعمل این ماده با پی شهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت به تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور می رسد.		و بودجه کشور ارسال گردیده است.		
۱۴	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	ماده ۶۹ / ۱	به منظور تحقق سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی موضوع توسعه درون زا، ارتقای توان تولید ملی، اقتصاد دانش بنیان و دستیابی به اهداف بخش صنعت و معدن برای توسعه سرمایه گذاری های مشترک حقوقی خصوصی، دولتی و تمهید تعیین سهم واقعی سازمان های توسعه ای در مشارکت های مزبور، تجدید ارزیابی دارایی هایی که به عنوان سهم آورده بخش دولتی سازمان های مزبور در شرکت مشترک ارائه می شود. مازاد حاصل از تجدید ارزیابی دارایی های ثابت و شرکت ها در تراز نامه شرکت های ذی ربط در سرفصل حقوق صاحبان	وزارت صنعت، معدن و تجارت	قانون مراعات می گردد.	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۶۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			سهام تحت عنوان مازاد تجدید ارزیابی طبقه بندی و معاف از مالیات می باشد. هزینه استهلاک دارایی های مزبور به مأخذ بهای تجدید ارزیابی شده و بر مبنای عمر مفید تعیین شده توسط کارشناسی منتخب مجمع عمومی هزینه قابل قبول مالیاتی محسوب می شود.				
۱۵	قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور	ماده ۶۹ / ۲	«صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک» به «صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته» تغییر نام می یابد. اساسنامه صندوق متناسب با مأموریت جدید ظرف مدت شش ماه به پیشنهاد مشترک سازمان های برنامه و بودجه کشور و اداری و استعدای کشور و وزارت صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیئت وزیران می رسد.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	اساسنامه جدید صندوق تدوین شده و به همراه نامه وزیر محترم صنعت معدن و تجارت به هیئت محترم وزیران جهت تصویب ارسال شده است. در حال حاضر نیز در کارگروه مربوط در دست بررسی می باشد.	-	-
۱۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴ / ذ	اصلاح سیاست های ارزی و تجاری و تعرفه ای حداکثر تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه با رویکرد ارتقای کیفیت و رقابت پذیری ساختن کالاهای تولید داخل برای صادرات	وزارت صنعت، معدن و تجارت	ارائه پیشنهادات منطقی سازی حقوق ورودی با لحاظ ساختار اقلام وارداتی (اجزا و قطعات و کالاهای واسطه ای و نهایی). ارائه پیشنهادات تغییر نوع ارزش تخصیصی جهت واردات از مبادله ای به متقاضی به منظور امکان رقابت کالاهای تولید داخل با مشابه وارداتی. عملیاتی	-	-

۲۶۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>نمودن قانون حدا کثر استفاده از تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور در حوزه صنایع TCI از طریق پیشنهاد و تصویب صدور مجوز ثبت سفارش و واردات دستگاه‌ها و سیستم‌های مخابراتی و ارتباطی و فناوری اطلاعات برای اقلام غیرمشابه ساخت داخل با تأیید وزارت متبوع در کمیسیون ماده یک آ.ا.ق.م.ص.و (موضوع بند ۱ مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸۵ کتاب مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۹۶). اقدامات و گزارش - اعمال ماده ۴ قانون حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان جهت کالاهایی از قبیل باتری خودرویی، تلویزیون، گوشی تلفن همراه، مانیتور و سایر تجهیزات رایانه‌ای، اسباب‌بازی. عملیاتی نمودن قانون حداکثر استفاده از تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور در حوزه صنایع حمل‌ونقل موتوری برای اقلام غیرمشابه ساخت داخل با تأیید وزارت متبوع در کمیسیون ماده یک آ.ا.ق.م.ص.و (موضوع بند ۱ مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸۵ کتاب مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۹۶). - ارائه فهرست تعرفه‌ها جهت تغییر نوع ارز از مبادله‌ای به ارز متقاضی - متعادل‌سازی تعرفه‌ای</p>		

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۶۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					اجزا و قطعات و محصول نهایی. - ارائه پیشنهادات لازم جهت حمایت تعرفه‌ای از کالاهای تولید داخلی - بازنگری در حقوق ورودی کالاهای تحت پوشش. - تخصیص ارز مبادله‌ای یا متقاضی بنا به نوع کالا به منظور افزایش رقابت‌پذیری کالاهای تولید داخل		
۱۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶ / ب / ۲	همچنین سی درصد (۳۰) عوارض ارزش افزوده موضوع این جزء دریافتی از واحدهای تولیدی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی شهرستان‌ها برای تأمین زیرساخت‌ها و ارائه خدمات در آن‌ها و تکمیل طرح‌های (پروژه‌های) نیمه تمام شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان، در اختیار شرکت شهرک‌های صنعتی استان قرار می‌گیرد. این سهم از مبلغ مربوط به شهرهای استان به نسبت کسر می‌گردد.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	فاقد عملکرد است.	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	با توجه به وجود اشکالات نگارشی در تصویب قانون، فرآیند اصلاح قانون در جریان می‌باشد.
۱۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶ / ب / ۲ / تبصره	تبصره- پنج در صد (۵) از مبلغ موضوع سهم سی درصد (۳۰) شهرک‌های استان جهت ارائه خدمات مربوطه در همان شهرک‌ها در اختیار شرکت‌های خدماتی موضوع قانون نحوه واگذاری، مالکیت و اداره امور شهرک‌های صنعتی مصوب ۳۱/۲/۱۳۸۷	وزارت صنعت، معدن و تجارت	فاقد عملکرد است.	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	-

۲۷۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			قرار می‌گیرد. شرکت شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی غیردولتی نیز مشمول این حکم هستند.				
۱۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲۷ / الف / ۴	۴- توسعه حداقل پنجاه و چهار خوشه کسب‌وکار روستایی، بهره‌برداری و ساخت نود و هشت ناحیه صنعتی روستایی و ایجاد یک میلیون و نهصد و چهارده هزار فرصت شغلی در روستاها و مناطق عشایری از طریق احداث و توسعه بنگاه‌های اقتصادی رقابت‌پذیر و صادرات گرا از طریق بخش‌های خصوصی و تعاونی	سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران	الف) آغاز پروژه توسعه ۷ خوشه روستایی در سال ۹۶ شامل خوشه‌های خرما، جنوب فارس، فرش دستباف نائین اصفهان، طیور گلستان، فرش دستباف چالوس - کلاردشت، کشمش ملایر، شیلات گیلان و زیلو میبد. ب) تداوم توسعه ۲۴ خوشه روستایی در سال ۹۶ شامل خوشه‌های سبزه و کشمش مراغه، فرش دستباف اردبیل، عسل ارومیه، فرآورده‌های باغی ارومیه، لبنی گلاپاگان، شیلات بوشهر، فرش چهارمحال بختیاری، طیور خراسان جنوبی، فرش دستباف خراسان رضوی، ادوات کشاورزی خوزستان، فرش دستباف زنجان، پسته دامغان، فرش دستباف سیستان، فرش دستباف فارس، انگور تاکستان، طیور کردستان، فرش دستباف کرمان، گلخانه‌ای جیرفت، فرش دستباف کرمانشاه، فرش دستباف کهگیلویه و بویراحمد، گلیم و جاجیم لرستان، شیلات هرمزگان، مبل و منبت تویسرکان، پو شاک کردآباد همدان. ج) خاتمه پروژه توسعه ۷ خوشه روستایی شامل خوشه‌های فرش دستباف و گلیم نقش	تعیین تکلیف قانون‌گذار بدون پیش‌بینی منابع مالی در قانون	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۷۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					برجسته ایلام، رب گوجه‌فرنگی و ترشیجات فارس، فرآورده های لبنی گلستان، فرش دستباف ترکمن، پوشاک کردآباد همدان، لبنی کرمانشاه و طیور خراسان جنوبی.		
۲۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / پ	ایجاد خوشه های صادراتی، نشان های تجاری و اختصاص مشوق های صادراتی به صادرات محصولات کشاورزی	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۴ - آغاز پروژه توسعه خوشه کشاورزی - غذایی در سال ۹۶ شامل خوشه های خرمای جنوب فارس، کشمش ملایر، شیلات گیلان و طیور گلستان. تداوم توسعه ۱۲ خوشه کشاورزی - غذایی در سال ۹۶ شامل سبزه و کشمش مراغه، عسل ارومیه، فرآورده های باغی ارومیه، بسته دامغان، انگور تاکستان، گلخانه ای جیرفت، لبنی گلستان، شیلات بوشهر، طیور خراسان جنوبی، طیور کردستان و شیلات هرمزگان. - خاتمه پروژه توسعه ۵ خوشه کشاورزی - غذایی شامل خوشه های رب گوجه فرنگی و ترشیجات فارس، فرآورده های لبنی گلستان، گلاب کاشان، لبنی کرمانشاه و طیور خراسان جنوبی	-	-
۲۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ش	اعطای تسهیلات و پیش بینی اعتبار لازم در بودجه سالانه جهت از رده خارج کردن سالانه ده درصد (۱۰) از موتورسیکلت های بنزینی و جایگزینی با موتورسیکلت های برقی	وزارت صنعت، معدن و تجارت	تسهیلات و اعتباری در این خصوص تخصیص داده نشده است	سایر	تکلیف اجرای این بند به عهده وزارت کشور می باشد.

۲۷۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / ت	جذب مشارکت بخش خصوصی در طرح‌های سازمان‌های توسعه‌ای و در آن صورت سهم آورده سازمان‌های توسعه‌ای و تفاوت قیمت ارزش‌داری متعلق به آن‌ها در مشارکت نسبت به ارزش دفتری آن‌ها، ناشی از تجدید ارزیابی، مشمول مالیات با نرخ صفر می‌شود.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	از ابتدای برنامه ششم تا دوره گزارش، موردی در سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران وجود نداشته است.	-	-
۲۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۴ / الف / ۳	برای جلب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی، برای افزایش ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی جدید به نحوی برنامه‌ریزی و اجرا کند که تا آخر اجرای قانون برنامه ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی کشور به صد میلیون تن افزایش یابد. بدین منظور لازم است خوراک مورد نیاز برای واحدهای مجتمع‌های تولیدی که پروانه بهره‌برداری از وزارت صنعت، معدن و تجارت را دارند و تأمین آب و برق مورد نیاز آن‌ها میسر است و مشکلات زیست‌محیطی ندارند، با هماهنگی وزارت نفت تأمین گردد.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	مجموع ظرفیت ایجادی پس از بهره‌برداری از طرح‌های در دست اجرای صنعت پتروشیمی برای سال ۹۶ بیش از ۶۷۶ میلیون تن بوده که نسبت به سال ۹۵ با ظرفیت ۶۵ میلیون تن افزایش ۴ درصدی نشان می‌دهد.	-	-
۲۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۶	به منظور رونق تولید، نو سازی صنایع، حمایت هدفمند از صنایع دارای اولویت سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین توسعه صادرات غیر نفتی، دولت و	وزارت صنعت، معدن و تجارت	-	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۷۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			دستگاه های اجرایی ذی ربط به شرح زیر اقدام می کنند:				
۲۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۶ / الف	وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون، فهرست اولویت های صنعتی (با اولویت صنایع معدنی) را با رعایت ملاحظات آمایش سرزمینی و تعادل بخشی منطقه ای به تصویب هیئت وزیران برساند.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	- فهرست اولویت های صنعتی (با اولویت صنایع معدنی) طی نامه شماره ۹۶/۴/۱۱ مورخ ۶۰/۸/۴۶۷۲ به هیئت دولت ارسال گردید و برای بازنگری طی نامه شماره ۵۴۴۷۴/۵۳۵۴۹ مورخ ۱۳۹۶/۵/۴ مجدداً عودت گردید و در دستور کار وزارت معنوع قرار گرفت. - مجدداً دفتر هیئت دولت طی نامه شماره ۱۳/۵۴۴۷۴/۱۰۶۱۰۷ مورخ ۱۳۹۶/۸/۲۷ بر اساس جلسه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی درخواست اخذ نظر از بخش خصوصی را نمود. طی نامه شماره ۶۰/۲۱۸۸۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۳ اولویت ها به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارسال که نتیجه در دست بررسی است.	همکاری ضعیف دستگاه های متولی	-
۲۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۶ / ب	دولت مکلف است طرح جایگزینی محصولات کم بازده صنعتی و پرمصرف مانند خودروهای فرسوده را سالانه بیست درصد (۲۰٪) از سال دوم اجرای قانون برنامه با اعطای مشوق های مورد نیاز اجرا نماید.	وزارت صنعت و معدن و تجارت	پیشنهاد وزارت متبوع طی نامه شماره ۱۴۳۰۵۷/۶۰ مورخ ۹۶/۶/۲۲ به سازمان بر نامه و بودجه ارسال گردیده است.	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-
۲۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۶ / ب / تبصره	آیین نامه اجرایی مربوط با پیشنهاد مشترک سازمان، وزارتخانه های صنعت، معدن و تجارت،	وزارت صنعت، معدن و تجارت	پیشنهاد وزارت متبوع طی نامه شماره ۶۰/۱۴۳۰۵۷ مورخ ۹۶/۶/۲۲ به سازمان	-	-

۲۷۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			نفت و نیرو ظرف مدت شش ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.		بر نامه و بودجه ارسال گردیده است.		
۲۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۶ / ح	ح- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه، طرح نوسازی و بازسازی صنایع را به نحوی که منجر به کاهش مصرف و شدت انرژی و آلاینده‌گی و افزایش بازدهی و ارتقای کیفیت تولیدات داخلی و رقابت‌پذیری آن‌ها شود، تدوین و پس از تصویب هیئت وزیران اجرائی نماید. دولت موظف است اقدامات حمایتی و تشویقی و همچنین تأمین تسهیلات اعتباری مورد نیاز را در قالب بودجه سنواتی پیش‌بینی کند.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	<p>ارائه فهرست صنایع معدنی اولویت‌دار برای بازسازی و نوسازی طی نامه شماره ۹۶/۸۸/۶۰ مورخ ۱۳۷۹/۸/۶۰ طرح بازسازی و نوسازی برای دبیر محترم هیئت دولت ارسال گردید. دفتر هیئت دولت طی نامه مورخ ۱۳/۵۴۸۹۳/۱۳۳۹۰۳ مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۵ در خواست اصلاح و تکمیل طرح را نمود.</p> <p>- طی نامه شماره ۶۰/۲۶۳۲۰۵ مورخ ۹۶/۱۱/۲۸ آخرین اصلاحات بر اساس درخواست کمیسیون امور زیر بنایی، صنعت و محیط‌زیست به کمیسیون ارسال گردید. اقدامات انجام‌شده جهت تهیه لیست به شرح زیر است: تدوین برنامه و اجرای آن در چارچوب قوانین و آیین‌نامه‌های مربوطه و در جهت ارتقا کیفیت و کاهش آلاینده‌گی مصرف سوخت و ایمنی.</p> <p>- تعیین اولویت‌ها صنایع تحت پوشش جهت بازسازی و نوسازی - تعیین میزان اعتبار ارزی و ریالی مورد نیاز جهت فرآیند بازسازی و نوسازی. - ارائه برنامه و فهرست اولویت بازسازی و نوسازی خطوط</p>	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۷۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					تولید و تکنولوژی مورد استفاده صنایع مرتبط و برآورد تسهیلات مورد نیاز در هر رشته صنعتی. - ارائه پیش نهاد جهت درج محصولات مورد نظر و میزان تسهیلات مورد نیاز در برنامه بازسازی و نوسازی.		
۲۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۶ / خ	دولت مکلف است در راستای تقویت صادرات غیرنفتی و حمایت مؤثر از فعالیت صنایع کوچک و متوسط و دریایی کشور و توسعه فعالیت های معدنی، حمایت لازم را از صندوق ضمانت صادرات ایران، صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک، تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک، بیمه فعالیت های معدنی و صنایع دریایی در طی سال های اجرای قانون برنامه به عمل آورد.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	- برای صندوق ضمانت صادرات ایران پیش بینی افزایش سرمایه به میزان م عادل ر یالی ۱۰۰ میلیون دلار در بودجه سال ۱۳۹۷ به سازمان برنامه و بودجه کشور پیشنهاد شد. - برای صندوق توسعه صنایع دریایی نیز پیشنهاد افزایش سرمایه صندوق به سازمان بر نامه و بودجه کشور پیشنهاد شد. - پیگیری استفاده از منابع صندوق توسعه ملی به میزان سالانه یک میلیارد دلار نیز انجام گردیده است. - صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک درخواست افزایش سرمایه خود را به مراجع ذیصلاح داده است. - در صورت دارا بودن شرایط تسهیلات برای واحدهای معدنی و فرآوری، صندوق بیمه فعالیت های معدنی پس از بررسی کار شناسی نسبت به بیمه نمودن تسهیلات اقدام می نماید. در سال ۱۳۹۶ از تعداد ۹۰ مورد مراجعه، ۵۱ مورد در مرحله پذیرش، ۳۰ مورد در مرحله بازدید شده و تکمیل مدارک و برای ۹	عدم تخصیص اعتبار پیش بینی شده	-

۲۷۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					مورد در حدود مبلغ ۸۵۲۰ میلیون ریال بیمه‌نامه صادر شده است. - موضوع افزایش سرمایه صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ حذف و متأسفانه لحاظ نگردید. - پایین بودن سرمایه پایه صندوق ضمانت صادرات ایران که ریسک‌پذیری این ارگان را با چالش روبرو ساخته است		
۳۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۶ / د	دولت مکلف است توسعه و هدفمندسازی پژوهش، آموزش، تولید و تبلیغات و همچنین توسعه تجارت الکترونیک فرش و ایجاد خانه فرش در بازارهای هدف و موردنظر برای هویت‌بخشی، ارتقای کیفیت تولید و روان‌سازی، سفارش‌پذیری، حمایت از ایجاد و توسعه و تجهیز کارگاه‌های متمرکز و غیرمتمرکز و اتحادیه‌ها و شرکت‌های تعاونی فرش دستیاف روس‌تایی و شهری سراسر کشور و نیز صنایع و خدمات جانبی فرش دستیاف به‌منظور ارتقاء و بهبود بهره‌وری، تثبیت و افزایش سهم صادراتی و بازاریابی‌های داخلی و خارجی را به عمل آورد.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	- تدوین آیین‌نامه حمایت از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری در تمام رشته‌های صنعتی و صنعت فرش با رویکرد افزایش صادرات و تسلط بر بازارهای جهانی - تدوین، اجرا و ابلاغ برنامه جامع پژوهشی بخش صنعت، معدن و تجارت- تدوین، اجرا و ابلاغ برنامه جامع آموزشی بخش صنعت، معدن و تجارت- جهت استقرار کلیه سامانه‌های مرتبط با بخش بازرگانی کشور در مرکز داده بخش حاکمیتی کشور، مرکز توسعه تجارت الکترونیکی با همکاری سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران اقدام به ایجاد و توسعه مرکز داده بخش بازرگانی کشور نموده است. مرکز داده در ایجاد بستری امن جهت نگهداری زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مربوط به تجارت الکترونیک در حوزه	-	-

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>فرش نقش اساسی ایفا می‌کند. - گسترش تعاملات با ستاد حمایت از مشاغل خانگی در راستای آموزش به صاحبان این مشاغل برای بهره‌برداری بهینه از فضای مجازی در بازاریابی و فروش محصولات و خدمات خانگی به ویژه فرش نمایشگاه‌ها - برگزاری هر ساله نمایشگاه فرش دستباف به منظور توسعه صادرات در برنامه نمایشگاهی شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی ایران. همچنین توسط مرکز ملی فرش ایران اقدامات زیر صورت گرفته است: - برگزاری نمایشگاه شینینگ در چین در فضای ۷۵۲ متر مربع. - برپایی پاوویون مرکز ملی فرش ایران در نمایشگاه مبلمان و دکوراسیون کلن آلمان در فضای ۵۵ مترمربع. - حضور در نمایشگاه صنایع دستی میلان ایتالیا در فضای ۱۲۰ مترمربع - برگزاری بیست و ششمین نمایشگاه فرش دستباف تهران در ۲۹ هزار مترمربع - پذیرش ۶۶ نفر هیئت تجاری از بیست کشور در بیست و ششمین نمایشگاه فرش دستباف تهران تا پایان سال ۹۶ - از تعداد ۳۰۸ دوره آموزشی عمومی و تخصصی پیش‌بینی شده با لحاظ اولویت‌ها تعداد ۶۴ دوره که شامل ۴۷ دوره تخصصی و ۱۷ دوره</p>		

۲۷۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>عمومی قابلیاتی به صورت ملی، منطقه‌ای و استانی در ۲۸ استان برگزار شده است. - برگزاری جشنواره فرش برتر جهت معرفی و الگوسازی خصوصیات ویژه فرش ایران و کمک به سفارش پذیری- اعطای تسهیلات اشتغال‌زایی جهت ایجاد و توسعه واحدهای تولیدی فرش دستباف به تعداد ۴۵۵۸ واحد پشتیبان ۶۸ واحد تعاونی و ۹۸۵۶ نفر مستقل که در مجموع ۱۴۴۸۲ فقره بوده است. - تجه‌پیز و واحدهای طراحی و تولید فرش به نرم‌افزارهای تخصصی فرش در راستای سفارش پذیری و افزایش بهره‌وری به تعداد ۵۰ واحد. - اعطای گواهینامه ممیزی مراقبتی سیستم مدیریت کیفیت ایزو ۹۰۰۱ در ۴۶ واحد تولید فرش دستباف - ایجاد خانه فرش در شهرهای تکاب، سنندج، بروجرده، قزوین، یزد و پیگیری برای ایجاد خانه فرش در شهرهای تبریز و نائین. - اجرایی شدن ایجاد خانه فرش در بازار آلمان در شرایط فعلی نیازمند حداقل ۱۰۰۰ میلیارد ریال اعتبار اولیه می‌باشد که در صورت تصویب اعتبار، ایجاد خانه فرش در بازار هدف پیگیری می‌گردد. پذیرش هیئت تجاری برای نمایشگاه فرش تهران-۶۷ نفر.</p>		

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>- برگزاری نمایشگاه فرش دستباف تهران یکم تا هفتم شهریور ماه در مساحت ۳۰۰۰۰ متر مربع - معرفی متقاضیان تسهیلات کم بهره از صندوق کارآفرینی امید به میزان ۱۰۹۱۰ میلیون ریال - برگزاری جشنواره های فرش برتر، نمایش فرآیند تولید و فرش و مان (هم نشینی فرش و دکوراسیون) - نمایش فرآیند تولید فرش دستباف در بیست و ششمین نمایشگاه بزرگ فرش دستباف تهران. - ثبت ملی ۶ منطقه فرش دستباف (یلمه بروجن - سنندج - یلمه علی آباد ها قان - شهر بابک کرمان - ملایر - مهربان همدان) - حمایت از اجرای ۸ طرح دانشجویی به مبلغ ۱۴۰ میلیون ریال در زمینه های:</p> <p>۱. طرح و نقش ایران در دانشگاه شاهد ۲. طرح، نقش و رنگ در قالیچه های تصویری شهری باف (اصفهان، کرمان، کاشان، تبریز، مشهد) ۳. کارگاه های عتیقات عالیات فرش دستباف کاشان (دانشگاه کاشان) اجرایی شدن ایجاد خانه فرش در بازار آلمان در شرایط فعلی نیازمند حداقل ۱۰۰ میلیارد ریال اعتبار اولیه می باشد که در صورت تصویب اعتبار، ایجاد خانه فرش در بازار هدف پیگیری می گردد.</p>		

۲۸۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۳۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۶ / د / تبصره	وزارت صنعت، معدن و تجارت پیگیری اجرای حکم این بند در دولت است.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	-	-	-
۳۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۶ / د / تبصره	حکم ماده (۴۶) این قانون بر حکم ماده (۱۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور حاکم است.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	رعایت می‌شود.	-	-
۳۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۴	وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور، وزارتخانه‌های کشور و راه و شهرسازی ضمن حمایت از سازندگان داخلی تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل‌ونقل ریلی شهری و بین‌شهری، خرید خارجی تجهیزات مورد نیاز را به گونه‌ای سازمان‌دهی نماید که ضمن رعایت قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی به ازای خریدهای خارجی، انتقال فناوری به داخل کشور صورت گیرد به نحوی که تا پایان اجرای قانون برنامه حداقل هشتاد و پنج درصد (۸۵) دانش طراحی و ساخت تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل‌ونقل ریلی	وزارت صنعت، معدن و تجارت	- با توجه به مسئولیت معاونت امور صنایع در قانون حداکثر استفاده از توان داخلی، بند ۱۳-۱ بسته ارتقا توان تولید ملی و مشخصاً بند ۴-۲ بسته جذب، توسعه و تعمیق تکنولوژی که دقیقاً با موضوع ماده ۵۴ یکسان می‌باشد، در صورت تعیین نقش معاونت متبوع از سوی معاونت امور صنایع، آماده هرگونه همکاری جهت تحقق اهداف این ماده می‌باشد. - ارائه پیشنهادات در خصوص اصلاح قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی طی نامه شماره ۲۸۲۲۱۱/۶۰ مورخ ۲۰/۱۲/۹۶	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۸۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			شهری و بین‌شهری با کمک و استفاده از نهادهای علمی و فناوری ملی نظیر جهاد دانشگاهی، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی و شرکت‌های دانش بنیان داخلی صورت گیرد.				
۳۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۶	وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان ملی استاندارد موظف‌اند بر طراحی و ساخت خودروهای داخلی به نحوی نظارت کنند که ایمنی خودروهای مذکور متناسب با حداکثر سرعت ارتقاء یافته تا در تصادفات جاده‌ای، تلفات به حداقل میانگین جهانی برسد.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	موضوع ارتقای استانداردهای ایمنی خودرو در کلاس جهانی، با پیگیری و همکاری‌های وزارت متبوع با سازمان ملی استا ندارد ایران بر نامه افزایش تعداد استانداردهای اجباری تنظیم گردیده که بر اساس برنامه زمان‌بندی سه‌ساله تا سال ۱۳۹۸، عاودین استا ندارد های مذکور، از ۵۵ آیتم موجود به ۸۵ استا ندارد ارتقاء خواهد یافت. شایان ذکر است عده بازنگری و افزایش در حوزه استانداردهای مرتبط خودرویی در حوزه ارتقاء ایمنی خودرو و تجهیزات وابسته بوده است. همچنین در خصوص موضوع طراحی و ارتقاء تکنولوژی در حوزه ایمنی، شرکت‌های خودروسازی ملزم به رعایت این موارد در قراردادهای جدید سرمایه‌گذاری مشترک (Joint Venture) شده‌اند. همچنین در حوزه ارتقاء ایمنی و سطح کیفی خودروهای فعلی ساخت داخل، اقدامات زیر انجام شده است: • جلوگیری از	-	-

۲۸۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق		
						عوامل عدم تحقق	توضیحات	
					<p>تحويل خودرو با عیب ایمنی به مشتریان؛ • تعیین سطح کیفی خودرو و ایجاد امکان مقایسه خودروها به لحاظ کیفی با یکدیگر؛</p> <p>• دسته‌بندی معایب و ارسال منظم به خودروسازها؛</p> <p>• بازنگری و تصویب استاندارد ارزشیابی کیفی خودرو (آدیت) با تمرکز بر کشف و رفع ایرادات ایمنی؛</p> <p>• بازنگری مدل سنجش رضایت مشتریان از کیفیت خودرو با توجه به تغییر نیازهای مشتریان؛ • پیگیری ابلاغ اصلاحیه آیین نامه اجرایی قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان خودرو؛ • بازنگری مدل ارزیابی شبکه خدمات پس از فروش، با توجه به اصلاحات آیین نامه اجرایی؛</p> <p>• تدوین دستورالعمل شرایط، ضوابط و ارزیابی شبکه خدمات فروش؛ • تعریف سالانه اهداف کیفی صنعت خودرو براساس انتظارات و نیازهای مشتری؛ • پایش مستمر میزان تحقق اهداف کیفی و ایمنی در شورای سیاست‌گذاری خودرو؛</p> <p>• برنامه‌ریزی لازم و ارائه برنامه زمان‌بندی برای ارتقاء استانداردهای ایمنی با هماهنگی سازمان استاندارد؛</p>			
۳۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۴ / ج	دسته‌گاه‌های اجرایی موضوع این قانون برای گسترش بهره‌وری دانش بنیان و ارتقای سطح فناوری در شرکت‌های	سازمان برنامه و بودجه	<p>- با توجه به اینکه مسئول اجرای این ماده سازمان برنامه و بودجه می‌باشد، جلسات دوره‌ای تدوین دستورالعمل با حضور مرکز</p>	-	-	

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۸۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			ایرانی تمهیدات لازم را جهت تسهیل مشارکت شرکت‌های دانش بنیان و فناور و فعالان اقتصادی کشور در زنجیره تولید بین‌المللی فراهم آورند. سازمان مکلف است طرح «ارتقای مشارکت فعالان اقتصادی در زنجیره تولید بین‌المللی» را مطابق قانون بودجه سنواتی و قوانین موضوعه حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه تدوین و پس از تصویب هیئت وزیران، عملیاتی نماید.		توسعه فناوری و صنایع پیشرفته برگزار و نظرات معاونت متبوع در این خصوص طی نامه شماره ۶۰/۱۳۹۰۵۳ مورخ ۹۶/۰۶/۱۵ به معاون توسعه امور علمی و فرهنگی سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال شده است. - این ماده در قالب مصوبه پیوست فناوری قراردادهای خارجی و مصوبه شرایط عمومی، ساختار و الگوی قراردادهای بالادستی نفت و گاز با محوریت وزارت نفت و همکاری سازمان‌های توسعه‌ای قابل انجام است. - همکاری و هماهنگی با وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جهت توسعه صنایع و محصولات دانش بنیان - پیگیری پروژه تعیین کد تعرفه کالاهای دانش بنیان - برگزاری نشست‌های هم‌اندیشی توسعه صادرات محصولات دانش بنیان با متولیان و شرکت‌های هر بخش - برگزاری دوره‌های آموزشی تجارت بین‌الملل برای شرکت‌های فناور در پارک علم و فناوری		
۲۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۷۳ / ب / ۱	وزارت صنعت، معدن و تجارت از ابتدای سال ۱۳۹۶ موظف است: قیمت خرده‌فروشی انواع سیگار و محصولات دخانی مأخذ محاسبه مالیات موضوع این ماده را به مراجع ذی‌ربط و برای درج بر روی پاکت محصول اعلام نماید.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	در خصوص ردیف ۱ بند ب ماده مذکور پیرامون درج قیمت بر روی پاکت محصولات دخانی مراتب طی نامه شماره ۶۰/۹۲۹۷۳ مورخ ۹۶/۴/۲۰ به واحدهای تولیدی ابلاغ و اجرا شده است.	-	-

۲۸۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۳۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۷۳ / ب / ۲	امکان دسترسی برخط سازمان امور مالیاتی کشور به سامانه (سیستم) اطلاعاتی واردات، تولید و توزیع سیگار و انواع محصولات دخانی را فراهم نماید. حکم بند (ب) ماده (۷۳) این قانون در موارد مغایرت بر سایر مواد حاکم است.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	در خصوص ردیف ۲ بند ب ماده مذکور پیرامون دسترسی برخط سازمان امور مالیاتی به سامانه اطلاعاتی واردات، تولید و توزیع سیگار، این امر با استقرار سامانه جامع تجارت در حوزه محصولات دخانی قابل انجام می‌باشد. این سامانه در حوزه محصولات دخانی در حال استقرار می‌باشد.	-	-
۳۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۷۳ / پ	مالیات موضوع این ماده تابع کلیه احکام مقرر در قانون مالیات بر ارزش افزوده به استثناء نرخ مضاعف مالیات این ماده خواهد بود.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	قانون مراعات می‌گردد.	-	-
۳۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۱۰۵ / ت	وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری وزارت امور خارجه مکلف است ظرف مدت یک سال از زمان لازم‌الاجرا شدن این قانون، رایزنان بازرگانی در سفارتخانه‌های ایران در کشورهایی که بر اساس آمار گمرک بیشترین رابطه تجاری با ایران را دارند به گونه‌ای تعیین کند که کلیه این افراد دارای تحصیلات مرتبط با حوزه‌های اقتصادی بوده و به زبان انگلیسی یا کشور هدف تسلط کامل داشته باشند. مدت خدمت این افراد دو سال است.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	گزارشی در این زمینه دریافت نشده است.	-	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۴۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۱۰۵ / ت	وزارت امور خارجه با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت گزارش سالانه اجرای این حکم را به مجلس شورای اسلامی ارائه کند.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	گزارشی در این زمینه دریافت نشده است.	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	-
۴۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۱۰۵ / ت	اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی، می‌تواند پیشنهادهای خود را به وزارت صنعت، معدن و تجارت ارائه نماید.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	گزارشی در این زمینه دریافت نشده است.	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	-

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

براساس سند برنامه ششم توسعه کشور برای بخش صنعت، شش هدف کلی ارتقاء رقابت‌پذیری صنعتی کشور، نوسازی صنایع، ارتقاء سطح مهارت و فناوری در صنعت با تأکید بر توسعه صنایع دانش بنیان، ارتقاء توان و حضور مؤثر بخش خصوصی و مردمی در فعالیتهای صنعتی، توسعه زنجیره ارزش و تعمیق صنعتی، ارتقاء بهره‌وری در بخش تعیین شده است. به منظور بررسی وضعیت تحقق اهداف کلی این بخش، علاوه بر بررسی اهداف کمی معین شده در سند برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور، سایر متغیرها و شاخص‌های کلیدی بخش نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد.

❖ تحلیل عملکرد بخش صنعت

تحلیل عملکرد اهداف کمی سند برنامه ششم توسعه

- در خصوص هدف کلی ارتقاء رقابت‌پذیری صنعتی کشور، کاهش رتبه رقابت‌پذیری از ۷۶ در سال ۱۳۹۵ به ۶۹ در سال ۱۳۹۶، افزایش جذب سرمایه‌گذاری خارجی از ۲/۵ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۵ به ۳/۵ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۶، افزایش سهم ارزش افزوده صنعتی کشور در جهان از ۰/۳۵ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۰/۴۲ درصد در سال ۱۳۹۶ و افزایش صادرات صنعتی و معدنی از ۳۷/۴ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۵ به ۴۵/۸ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۶ بیانگر عملکرد

خوب این بخش در تحقق این هدف در سال ۱۳۹۶ است. بهبود شاخص رقابت‌پذیری کشور در جهان بیانگر تأثیر مثبت برنامه‌های بهبود محیط کسب‌وکار است که متولی آن وزارت امور اقتصادی و دارایی است و سایر دستگاه‌ها از جمله وزارت صنعت، معدن و تجارت در زمینه‌هایی مانند ایجاد درگاه واحد و الکترونیکی نمودن ارائه خدمات، کاهش زمان صدور مجوزها و ... با آن وزارتخانه همکاری می‌نماید. وضعیت ایران در رتبه رقابت‌پذیری بین کشورهای منطقه نسبت به سال‌های گذشته بهبودی نداشته و در گزارش‌های سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ در رتبه ۱۳ قرار داشته است که این موضوع علاوه بر عملکرد سال ۱۳۹۶، به عقب افتادن ایران از کشورهای منطقه در چند سال اول دهه نود که هم‌زمان با اوج تحریم‌های خارجی بود، مرتبط است. هدف کمی دیگر، سهم ارزش افزوده بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی است. در مورد این هدف لازم به توضیح است، براساس آمار بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۶، ۱۱/۹ درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۵ از یک افزایش جزئی (۰/۲ درصد) برخوردار شده است. توضیح دیگر اینکه، در سند برنامه ششم توسعه هدف سال ۱۳۹۶، ۱۷/۲ درصد تعیین شده بود که این پیش‌بینی بر مبنای سال پایه ۱۳۸۳ بوده است، لذا با توجه به این نکته که گزارش حاضر براساس قیمت پایه سال ۱۳۹۰ تعیین شده است، عمق عدم تحقق این هدف کمی به اندازه‌ای که در جدول اهداف کمی نشان داده شده است (۵/۳ درصد) نبوده و فقط یک درصد عدم تحقق وجود دارد. این عدم تحقق نیز به دلیل افزایش سهم بخش نفت است که بعد از برجام از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶، سهم این بخش در تولید ناخالص داخلی افزایش یافته و سهم بخش صنعت و سایر بخش‌ها (بخش خدمات) کاهش یافته است.

— در خصوص هدف کلی نوسازی صنایع در سال ۱۳۹۶، برنامه اقتصاد مقاومتی بازسازی و نوسازی صنایع و معادن به مورد اجرا درآمد. همچنین براساس تکلیف بند ح ماده ۴۶ قانون برنامه ششم توسعه، وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری سایر دستگاه‌های تعیین‌شده از طرف قانون اقدام به تدوین برنامه بازسازی و نوسازی صنایع نمود که تا پایان سال ۱۳۹۶ این برنامه به تصویب نهایی نرسید. این هدف کلی به دلیل همکاری کم بانک‌ها در تأمین اعتبار طرح‌های بازسازی و نوسازی واحدهای تولیدی (تأمین تسهیلات سرمایه ثابت) در سال ۱۳۹۶

- تحقق کمی داشته است. آمار و اطلاعات موجود در زمینه بازسازی و نوسازی واحدهای تولیدی به تفکیک واحدهای بزرگ و کوچک نیست و لذا امکان بررسی میزان تحقق دو هدف کمی تعیین شده در سند (به تفکیک واحدهای بزرگ و واحدهای کوچک نوسازی شده) فراهم نیست.
- در خصوص هدف کلی ارتقاء سطح مهارت و فناوری در صنعت با تأکید بر توسعه صنایع دانش بنیان، عملکرد اهداف کمی تعیین شده تحقق کامل نداشته است. نسبت شاغلان با تحصیلات عالی از کل شاغلان بخش صنعت و معدن براساس نتایج آمارگیری از نیروی کار مرکز آمار ایران از ۱۷/۵۵ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۱۸/۸۴ درصد در سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است. سهم محصولات با فناوری متوسط و بالا از ارزش افزوده صنعتی کشور تحقق ۹۵ درصدی داشته و در سطح سال ۱۳۹۵ باقی مانده است. در این خصوص بنا بر گزارش وزارت صنعت، معدن و تجارت به دلیل مشکلات واحدهای تولیدی در دریافت تسهیلات این هدف به تحقق کامل نرسیده است. برنامه به بهره‌برداری رساندن شهرک‌های فناوری نیز به دلیل فراهم نبودن زیرساخت‌های لازم و محدودیت‌های اعتباری در سال ۱۳۹۶ عملکرد نداشته است.
- در خصوص هدف کلی ارتقاء توان و حضور مؤثر بخش خصوصی و مردمی در فعالیت‌های صنعتی، برخی از اهداف کمی معین شده تحقق کامل و رشد مثبت دارند مانند افزایش تعداد خوشه‌های صنعتی، تولید نخ سیستم پنبه‌ای، تولید فرش دستباف، تولید کاغذ، نوسازی ناوگان حمل‌ونقل عمومی مسافر جاده‌ای (شامل اتوبوس، مینی‌بوس و سواری کرایه)، تولید الیاف پلی‌استر و تولید محصولات پتروشیمی؛ ولی در برخی از اهداف کمی به دلیل فراهم نبودن زیرساخت‌ها، مشکلات واحدهای تولیدی در دریافت تسهیلات مورد نیاز، مشکلات تهیه مواد اولیه و عدم همکاری کشورهای تأمین‌کننده مواد اولیه و ماشین‌آلات و تجهیزات، انتظارات تورمی در نیمه دوم سال ۱۳۹۶ و ... تحقق کامل نداشته است؛ مانند تولید انواع تلویزیون، یخچال و فریزر، خودروی تجاری و... لازم به ذکر است که تولیدات و اهداف کمی تعیین شده در سند برنامه ششم نشان‌دهنده عملکرد کامل بخش در این هدف کلی نیست و در ادامه گزارش اهداف و شاخص‌های تکمیلی ارائه خواهد شد.
- در خصوص هدف کلی توسعه زنجیره ارزش و تعمیق صنعتی، سه هدف کمی تعیین شده است که به تنهایی نشان‌دهنده وضعیت تحقق یا عدم تحقق این هدف نمی‌باشد. از این سه هدف

کمی افزایش اشتغال بخش صنعت و معدن - بنابر گزارش مرکز آمار ایران از نتایج آمارگیری نیروی کار - محقق شده است، سهم بخش خصوصی از تولیدات بخش صنعت و معدن به دلیل در دسترس نبود آمار و اطلاعات قابل بررسی نیست؛ زیرا در زمان تدوین سند این هدف از آمار کارگاه‌های صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر استخراج شده بود و آخرین گزارش مرکز آمار از این کارگاه‌ها مربوط به سال ۱۳۹۴ است و لذا آمار به‌روز برای ارائه گزارش وجود ندارد. ضمن اینکه در سند برنامه نیز فقط برای سال پایانی برنامه مقدار کمی برای این هدف پیش‌بینی شده است. هدف کمی سوم در این حوزه، نرخ رشد ارزش افزوده بخش صنعت است که بنا بر آمار حساب‌های ملی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۵/۳ درصد رشد داشته است. این رشد کمتر از نرخ رشد متوسط ۹/۳ درصدی پیش‌بینی شده در قانون برنامه ششم توسعه کشور است. در مورد عدم تحقق نرخ متوسط رشد بخش صنعت نیز علاوه بر تأثیر تفاوت سال پایه در میزان عدم تحقق، مربوط به مشکلات واحدهای تولیدی به ویژه در نیمه دوم سال ۱۳۹۶ از بابت دریافت تسهیلات از بانک‌ها، انتظارات تورمی و تأثیر آن در به تأخیر افتادن تصمیمات تولیدکنندگان و مشکلات مربوط به تهیه قطعات و یا مواد اولیه مورد نیاز برخی از واحدهای تولیدی بوده است.

- در خصوص هدف کلی ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید، شاخص رشد بهره‌وری کل عوامل تولید به عنوان هدف کمی تعیین شده است. تا زمان تهیه این گزارش، اطلاعات موجود بر روی وبسایت سازمان ملی بهره‌وری برای سال ۱۳۹۶ فقط برای کل اقتصاد به‌روزرسانی شده و نرخ رشد بهره‌وری کل عوامل تولید به تفکیک بخش‌های اقتصادی برای سال ۱۳۹۵ گزارش شده است. براساس این گزارش نرخ رشد بهره‌وری کل عوامل تولید بخش صنعت در سال ۱۳۹۵، به میزان ۴/۹ درصد بوده که بیش از پیش‌بینی سند برنامه برای این سال بوده است.
- در بین اهداف کمی سند برنامه ششم توسعه بخش صنعت، تعدادی از اهداف کمی فرابخشی نیز درج شده است. این اهداف از طرف حوزه محیط زیست برای این بخش تعیین شده است. در این خصوص لازم به ذکر است، برای برخی از آن‌ها وزارت صنعت، معدن و تجارت به دلیل نبود آمار و اطلاعات موفق به ارائه گزارش نشده است مانند ارتقای بهره‌وری سبز و توسعه فناوری سبز، اما در خصوص بقیه موارد مانند تولید موتورسیکلت برقی، تولید خودروهای سبک دیزلی و تولید خودروی

هیبریدی اهداف کمی بدون در نظر گرفتن زیرساخت‌های موجود برای این موارد تعیین شده‌اند. از بین این سه محصول نیز موتورسیکلت برقی تولید محدودی داشته است. ولی برای خودروی سبک دیزلی و خودروی هیبریدی زیرساخت تولید آن فراهم نبوده است.

❖ تحلیل عملکرد متغیرها و شاخص‌های کلیدی بخش صنعت

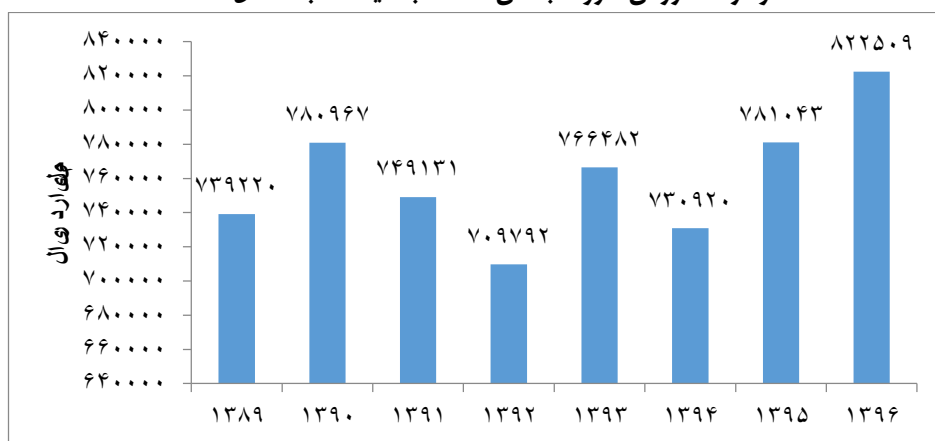
ارزش افزوده بخش صنعت

ارزش افزوده بخش صنعت در سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶، از ۷۳۹،۲۲۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۹ به ۸۲۲،۵۰۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ (به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰) افزایش یافته است. در آغاز دهه نود، تصویب و اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها و اصلاح قیمت حامل‌های انرژی، شوک نرخ ارز، محدودیت‌های تأمین مواد اولیه و قطعات و مجموعه‌های وارداتی مورد نیاز صنعت و تحریم‌های شدید اقتصادی منجر به منفی شدن نرخ رشد این بخش در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ شد. بخش‌های وسیعی از صنعت کشور تحت تأثیر این اتفاقات قرار گرفتند.

هم‌زمان با این اتفاقات روند افزایشی شدید قیمت مواد خام و اولیه پایه معدنی و نفتی در جهان، موجب شد بخش‌هایی از صنعت کشور که در این زمینه فعال بودند (صنایع پتروشیمی و تولید فلزات اساسی) و بخش مهمی از تولید خود را صادر می‌کردند، علی‌رغم اصلاح قیمت انرژی به علت افزایش شدید درآمدهای صادراتی ناشی از هم‌افزایی افزایش نرخ ارز و قیمت جهانی محصول از یک سو و کاهش معادل ارزی قیمت خوراک و سوخت در اثر تضعیف پول ملی از سوی دیگر، با سودهای بسیار بالایی مواجه شده و در شرایط مناسب مالی قرار گیرند. در مقابل، صنایع نهایی و پایین‌دستی این صنایع که غالباً محصولات خود را در بازار داخلی عرضه می‌کردند و بخش اعظم ساختار هزینه آن‌ها را مواد اولیه‌ای تشکیل می‌داد که به نرخ‌های جدید نزدیک به بازار جهانی در اختیارشان قرار می‌گرفت و از طرفی با افزایش هزینه‌های تولید ناشی از فشار هزینه پس از هدفمندی و شوک ارزی مواجه شده و در طرف تقاضای داخلی نیز با افت شدید مواجه بودند در تنگنای شدیدی قرار گرفتند. کاهش تقاضای کل در اقتصاد و شرایط پیش‌گفته، اقتصاد کشور را وارد رکود سنگینی کرد. در سال ۱۳۹۳ تحت تأثیر سیاست‌های اتخاذ شده و رشد برخی زیربخش‌های صنعتی دارای سهم قابل توجه در ارزش افزوده صنعت، نرخ رشد موقتاً مثبت شد؛

اما با سقوط قیمت جهانی مواد اولیه پایه نفتی و معدنی، در سال ۱۳۹۴ مجدداً رکود گریبانگیر بخش شد و در سال ۱۳۹۵ باز هم تحت تأثیر سیاست‌های دولت روند رشد این بخش مثبت شد. ادامه برنامه‌های ایجاد رونق توسط دولت و اجرای برنامه‌های اقتصاد مقاومتی در سال ۱۳۹۶ از قبیل برنامه تکمیل و راه‌اندازی پنجاه طرح مهم و ملی، تکمیل و بهره‌برداری حداقل شش هزار طرح صنعتی و معدنی با پیشرفت فیزیکی بالای ۶۰ درصد، طرح رونق تولید برای صیانت و نگهداشت شرایط فعالیت و اشتغال بنگاه‌های کوچک و متوسط، تکمیل و راه‌اندازی پروژه‌های بخش خصوصی پتروشیمی شامل فاز سوم پتروشیمی پردیس، متانول کاوه، پتروشیمی مرجان، پتروشیمی بوشهر و فاز اول پتروکیمیای ابن‌سینا (ماهشهر) و ... منجر به ادامه روند رشد مثبت ارزش افزوده بخش صنعت در این سال گردید.

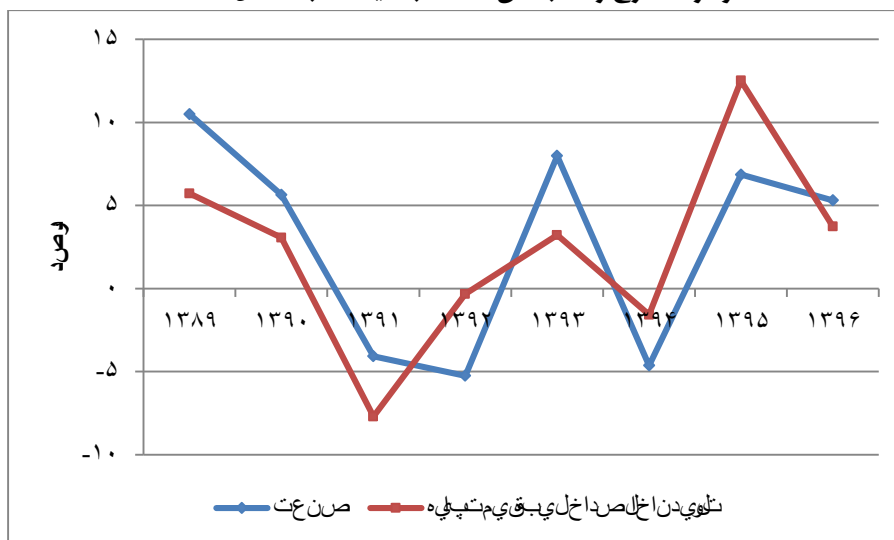
نمودار ۱- ارزش افزوده بخش صنعت به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

مأخذ: بانک مرکزی

نمودار (۲) نرخ رشد ارزش افزوده بخش صنعت را در دوره ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ در مقایسه با نرخ رشد تولید ناخالص داخلی نشان می‌دهد. در این دوره در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۴ نرخ رشد بخش صنعت پایین‌تر از نرخ رشد تولید ناخالص داخلی و در بقیه سال‌ها بیشتر از آن بوده است. (دلایل تغییرات ارزش افزوده بخش صنعت در بالا توضیح داده شد).

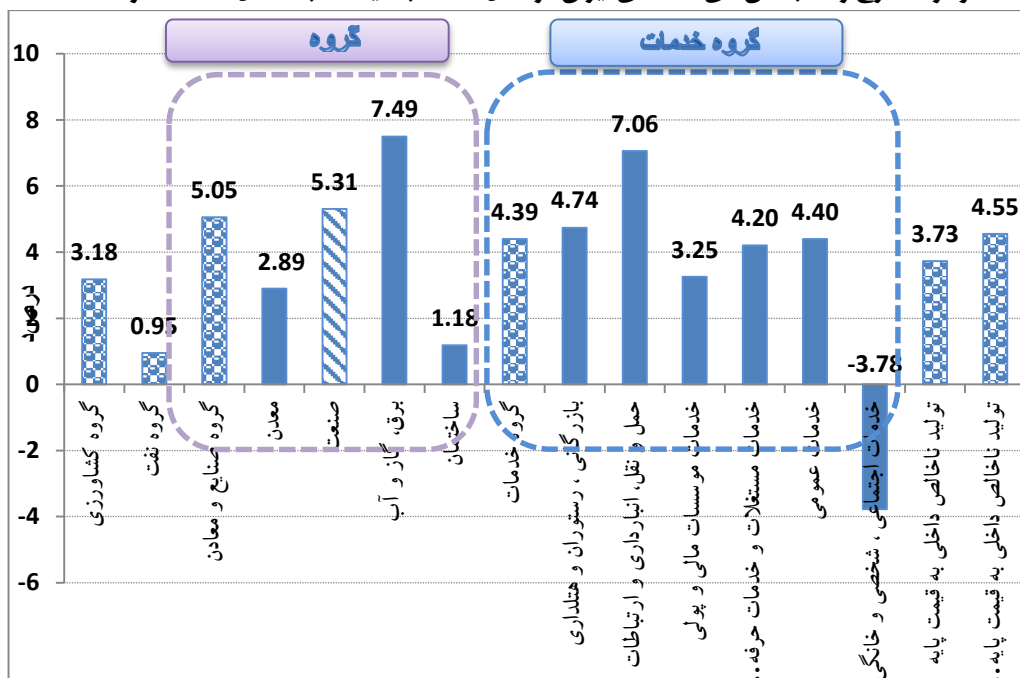
نمودار ۲- نرخ رشد بخش صنعت به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

مأخذ: بانک مرکزی

در نمودار (۳) نرخ رشد بخش صنعت در مقایسه با سایر بخش‌های اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۶ نشان داده شده است. همان‌گونه که قابل ملاحظه است در این سال نرخ رشد بخش صنعت بیشتر از نرخ رشد مجموع گروه کشاورزی، مجموع گروه نفت، مجموع گروه صنایع و معادن و مجموع گروه خدمات و تولید ناخالص داخلی (با نفت و بدون نفت) بوده است؛ اما در مقایسه با بخش‌های اقتصادی گروه خدمات و گروه صنایع و معادن، نرخ رشد بخش‌های برق، گاز و آب و خدمات حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات بالاتر از بخش صنعت و نرخ رشد بقیه بخش‌ها کمتر از بخش صنعت بوده است.

نمودار ۳- نرخ رشد بخش‌های اقتصادی ایران در سال ۱۳۹۶ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰- درصد

مأخذ: بانک مرکزی

❖ جوازهای تأسیس و پروانه‌های بهره‌برداری صادره وزارت صنعت، معدن و تجارت

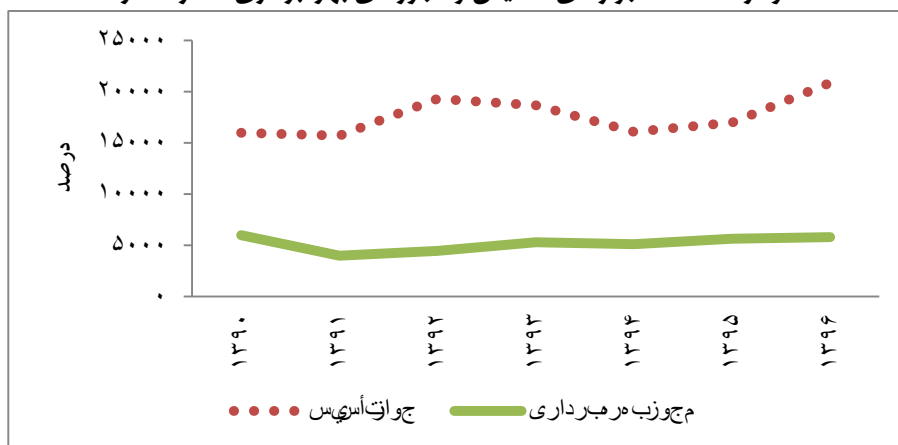
تعداد جوازهای تأسیس و پروانه‌های بهره‌برداری

افزایش تعداد و میزان سرمایه‌گذاری جوازهای تأسیس، نماگری از رغبت به سرمایه‌گذاری (و یا در شرایط تشدید رانتهای سرمایه‌گذاری مانند پرداخت تسهیلات ارزان قیمت ریالی و ارزی نماگری از هجوم رانت‌جویان به صف متقاضیان سرمایه‌گذاری) است. در کنار این نماگر، روند صدور پروانه‌های بهره‌برداری با تأخیری سه تا پنج‌ساله، نماگری هرچند ناقص از موفقیت مجوزهای تأسیس صادره محسوب می‌شود.

تعداد جوازهای تأسیس طی دوره ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶، در سال‌های ۱۳۹۱، ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ کاهش یافته بوده است. تعداد مجوزهای بهره‌برداری نیز در سال ۱۳۹۱ (اوج تحریم‌های اقتصادی علیه ایران) و سال ۱۳۹۴ (سال رکود اقتصادی) کاهش یافته است ولی در سایر سال‌ها افزایش داشته است. همان‌طور که از نمودار زیر قابل ملاحظه است، تعداد جوازهای تأسیس و پروانه‌های بهره‌برداری

در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ افزایش داشته است. ملاحظه می‌شود در سال‌هایی که نرخ رشد بخش صنعت مثبت بوده است، تعداد پروانه‌های بهره‌برداری صادره نیز از نرخ رشد مثبت برخوردار شده‌اند. در سال ۱۳۹۶ می‌توان به تأثیر مثبت اجرای برنامه تکمیل و بهره‌برداری حداقل شش هزار طرح صنعتی و معدنی با پیشرفت فیزیکی بالای ۶۰ درصد بر افزایش تعداد پروانه‌های بهره‌برداری صادره اشاره کرد.

نمودار ۴- تعداد جوازهای تأسیس و مجوزهای بهره‌برداری صادره-فقره

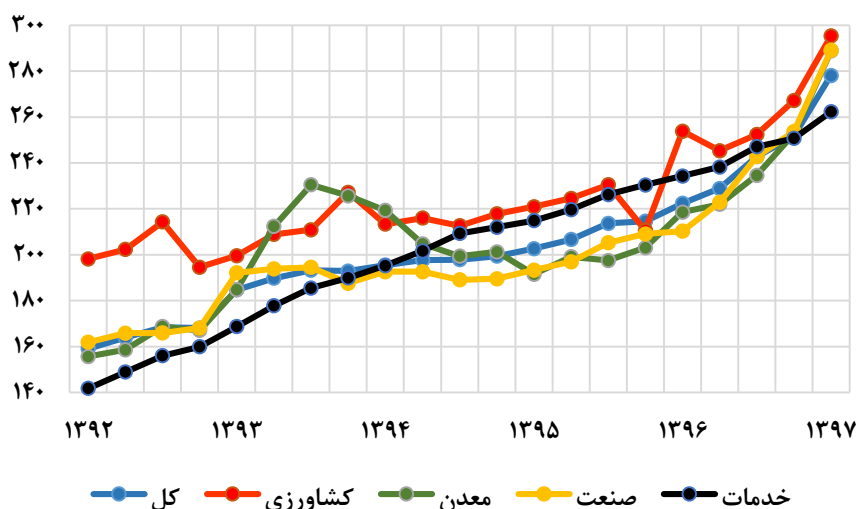
مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

❖ شاخص بهای تولیدکننده بخش‌های اقتصادی ایران

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، مطابق نمودار زیر شاخص بهای تولیدکننده بخش صنعت-ساخت (بر اساس سال پایه ۱۳۹۰) از رقم ۱۶۱/۹ در بهار سال ۱۳۹۲ به ۲۵۳ در زمستان سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است. این شاخص در طول دوره مورد بررسی پایین‌تر از شاخص کشاورزی قرار داشته است. شاخص صنعت تا زمستان ۱۳۹۳ همواره بالاتر از شاخص بخش خدمات بوده ولی از آن پس تا پایان سال ۱۳۹۶ شاخص صنعت پایین‌تر از شاخص خدمات قرار گرفته است. شاخص بهای تولیدکننده بخش صنعت در مقایسه با شاخص معدن و شاخص کل در بعضی فصول این دوره بالاتر و در بعضی فصول پایین‌تر از آن‌ها بوده است. در مجموع می‌توان گفت روند شاخص بخش صنعت در مقایسه با سایر بخش‌ها بخصوص بخش کشاورزی و معدن، شدت نوسانات کمتری داشته است. این شاخص پس از بهار سال ۱۳۹۳ با نرخ رشد ۱۴,۳ درصد در شرایط نسبتاً

با ثباتی بوده و نرخ رشد کمتر از ۱۰ درصد داشته است به طوری که در فاصله زمستان ۱۳۹۳ تا تابستان ۱۳۹۶ این شاخص پایین تر از شاخص کل قرار گرفته است. از زمستان ۱۳۹۶ نرخ رشد شاخص صنعت رو به افزایش گذاشت، به طوری که در پاییز و زمستان ۱۳۹۶ تقریباً منطبق بر شاخص کل گردید.

نمودار ۵- شاخص فصلی بهای تولیدکننده در ایران (۱۳۹۰=۱۰۰)

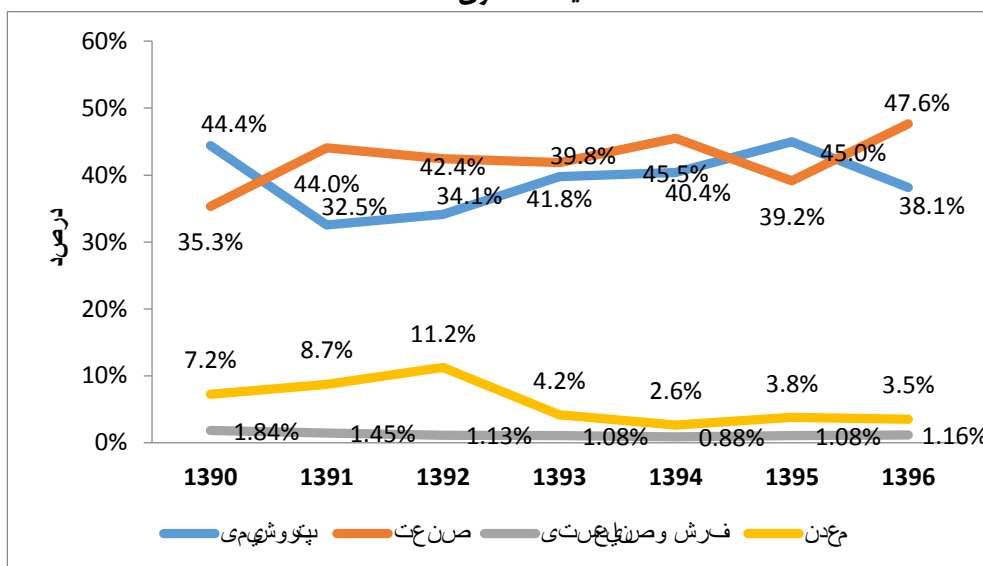
مأخذ: مرکز آمار ایران

❖ سهم ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی بدون احتساب میعانات گازی به تفکیک گروه‌های اصلی

نمودار زیر سهم هریک از گروه‌های اصلی کالاهای غیرنفتی از ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی بدون احتساب میعانات گازی را نشان می‌دهد. روند سهم کالاهای صنعتی از ارزش صادرات غیرنفتی در طی دوره ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ نوسان داشته است ولی در مجموع در کل دوره روند افزایشی داشته و از ۳۵/۳ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۴۷/۶ درصد در سال ۱۳۹۶ افزایش داشته است. سهم بخش صنعت در سال ۱۳۹۶ نیز نسبت به سال ۱۳۹۵ از افزایش ۲۱ درصدی برخوردار بوده است. تأثیر سیاست‌های دولت در زمینه حمایت از توسعه صادرات در افزایش سهم صادرات کالاهای غیرنفتی مشهود است.

نمودار ۶- سهم گروه‌های عمده از ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی بدون احتساب میعانات گازی

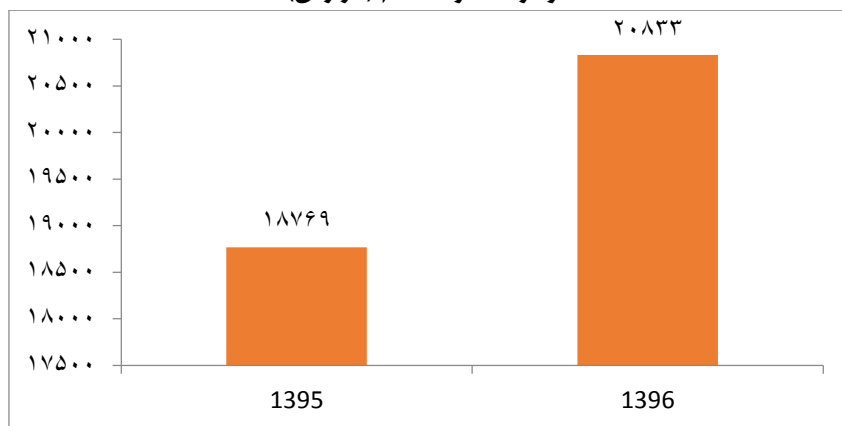
مأخذ: سازمان توسعه تجارت

❖ بررسی میزان تولید کالاهای منتخب

در نمودارهایی که در ذیل می‌آید از بین تولیدات بخش صنعت چهار محصول فولاد خام، محصولات فولادی، محصولات پتروشیمی و خودروی سبک، بنا بر جایگاهی که در بخش صنعت ایران دارند، به عنوان محصولات منتخب بخش برای بررسی میزان تولید آن‌ها در نظر گرفته شدند.

فولاد خام: براساس نمودار زیر تولید فولاد خام در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ از رشد ۱۱ درصد برخوردار بوده است. در راستای اهداف برنامه ششم توسعه در بخش معدن، ظرفیت استخراج مواد معدنی و تولید فولاد خام افزایش داشته است.

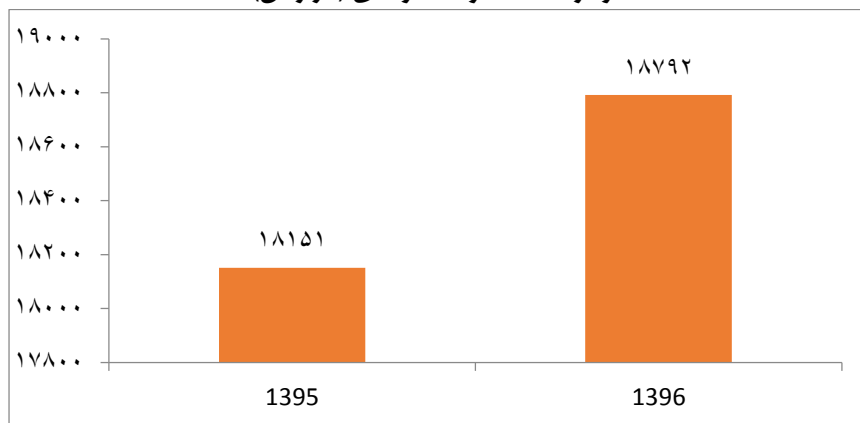
نمودار ۷- فولاد خام (هزار تن)

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

محصولات فولادی: براساس نمودار زیر تولید محصولات فولادی در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ از رشد ۳/۵ درصدی برخوردار بوده است. به تبع افزایش تولید فولاد خام، تولید محصولات فولادی نیز از نرخ رشد مثبت برخوردار شده است.

نمودار ۸- محصولات فولادی (هزار تن)

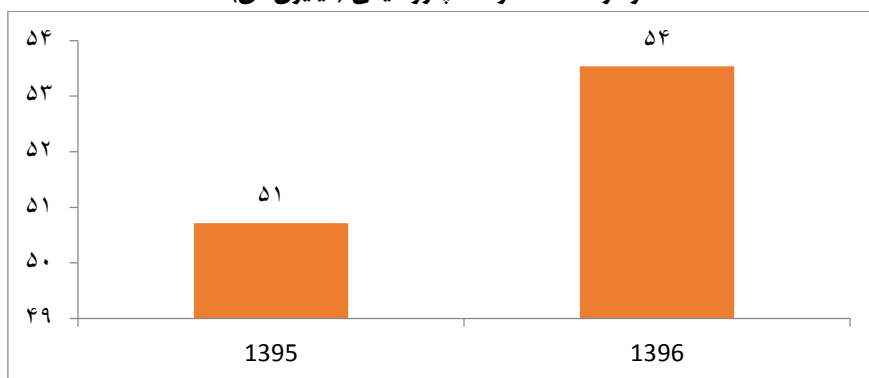

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

محصولات پتروشیمی: براساس نمودار زیر تولید محصولات پتروشیمی در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ از رشد ۵/۶ درصدی برخوردار بوده است. ازجمله دلایل افزایش تولید محصولات

پتروشیمی می‌توان به آغاز به کار طرح پتروشیمی پردیس (فاز سوم) با تولید ۱۰۷۵ هزار تن کود اوره در سال ۱۳۹۶ اشاره کرد.

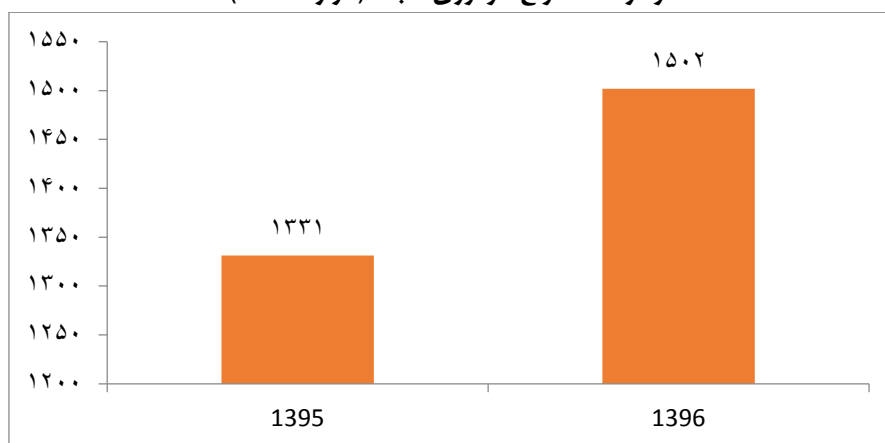
نمودار ۹- محصولات پتروشیمی (میلیون تن)

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

انواع خودروی سبک: براساس نمودار زیر تولید انواع خودروی سبک اعم از سواری و وانت در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ از رشد ۱۲/۸ درصدی برخوردار بوده است. در این زمینه می‌توان به برنامه‌های تحریک تقاضا مانند برنامه هماهنگی و مدیریت تأمین منابع، یارانه و اجرای طرح جایگزینی ۹۰ هزار تاکسی فرسوده در سطح کشور با تأکید بر کلان‌شهرها، اشاره کرد.

نمودار ۱۰- انواع خودروی سبک (هزار دستگاه)

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

جدول ۳- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱	ارتقاء بهره‌وری سبز	درصد	-	۱۵	۰	۰	عدم دسترسی به داده‌های استاندارد/قابل استناد
۲	ارزش صادرات صنعتی و معدنی	میلیارد دلار	۴۴	۴۰	۴۷	۱۱۷,۵	-
۳	اشتغال صنعت و معدن (انباشته)	میلیون نفر	۳,۹۷	۳,۸	۴,۱۳	۱۰۸,۶۸	-
۴	اعزام رایزنان بازرگانی	تعداد	۲۱	۳۰	۰	۰	عدم وجود آمار و اطلاعات
۵	افزایش تعداد خوشه‌های صنعتی	تعداد	۸	۱۰	۱۰	۱۰۰	-
۶	افزایش نسبت کارکنان با تحصیلات دانشگاهی در بنگاه‌های صنعتی و معدنی	درصد	۱۷,۵۵	۰	۱۸,۸۴	۱۰۰	برای این هدف کمی در سند برنامه ششم توسعه در سال‌های میانی برنامه هدفی تعیین نشده است.
۷	الیاف پلی‌استر	هزار تن	۲۱۲,۴	۱۸۰	۲۴۰	۱۳۳,۳۳	-
۸	انواع تلویزیون	میلیون دستگاه	۱,۵	۱,۴	۱,۲۵	۸۹,۳۹	مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی نوسانات شدید نرخ ارز
۹	به بهره‌برداری رساندن شهرک‌ها و نواحی صنعتی جدید	تعداد	۲۹	۲۹	۱۰	۳۴,۴۸	عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز عدم همکاری دستگاه‌های دیگر
۱۰	به بهره‌برداری رساندن شهرک‌های فناوری	تعداد	۱	۱	۰	۰	تأخیر در تخصیص بودجه/نقدینگی/اعتبارات
۱۱	توسعه خوشه‌های کسب‌وکار روستایی	خوشه کسب‌وکار	۱۰	۱۰	۱۲	۱۲۰	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۲۹۹

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱۲	توسعه فناوری سبز	درصد	-	۷	۰	۰	عدم دسترسی به داده‌های استاندارد/قابل استناد
۱۳	تولید خودروهای برقی و هیبریدی	تعداد	-	۳,۰۰۰	۰	۰	عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز
۱۴	تولید خودروهای سبک دیزلی استاندارد	تعداد	-	۲۰,۰۰۰	۰	۰	عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز عدم همکاری دستگاه‌های دیگر
۱۵	تولید موتورسیکلت برقی	تعداد	-	۱۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۰	عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز
۱۶	جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در بخش	میلیارد دلار	۲	۲,۵	۳,۵	۱۴۰	-
۱۷	خودرو تجاری	هزار دستگاه	۳۵	۵۰	۲۰,۶۶	۴۱,۳۲	عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز عدم همکاری دستگاه‌های دیگر
۱۸	خودرو سواری و وانت	هزار دستگاه	۱,۲۳۱	۱,۶۰۰	۱,۵۰۲	۹۳,۸۸	-
۱۹	دارو	میلیارد عدد	۴۰,۲	۵۰	۳۸,۳	۷۶,۶	مشکلات در واردات مواد اولیه عدم همکاری دستگاه‌های دیگر مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی
۲۰	رتبه کشور در رقابت پذیری صنعتی جهان	رتبه	۷۶	۵۵	۶۹	۱۲۵,۴۵	عدم حمایت از بخش خصوصی عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز عدم وجود زیرساخت/ارائه خدمات الکترونیک مناسب
۲۱	رتبه کشور در رقابت پذیری صنعتی منطقه	رتبه	۱۳	۸	۱۳	۱۶۲,۵	عدم حمایت از بخش خصوصی عدم وجود زیرساخت/ارائه خدمات الکترونیک مناسب

۳۰۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۲۲	سهام ارزش افزوده بخش صنعت	درصد	۱۵,۸۴	۱۷,۲	۱۱,۸۵	۶۸,۹	سال پایه پیش‌بینی اهداف سند برنامه ششم سال ۱۳۸۳ و سال پایه این گزارش سال ۱۳۹۰ است که اجازه مقایسه درست عملکرد با هدف پیش‌بینی شده را نمی‌دهد. بخشی از عدم تحقق مربوط به بالا رفتن سهم گروه نفت بوده (حدود یک درصد) و بخشی هم به تفاوت سال پایه مربوط است که عدم تحقق را عمیق‌تر از میزان واقعی آن نشان می‌دهد.
۲۳	سهام ارزش افزوده صنعتی کشور در جهان	درصد	۰,۳۳	۰,۳۵	۰,۴۲	۱۲۰	-
۲۴	سهام بخش خصوصی در ارزش تولیدات بخش صنعت و معدن	درصد	۷۳	۰	۰	۰	-
۲۵	سهام بخش خصوصی در ارزش تولیدات بخش صنعت و معدن ۲	درصد	۷۳	۰	۰	۰	-
۲۶	سهام محصولات با فناوری متوسط و بالا از ارزش افزوده صنعتی	درصد	۴۰	۴۲	۴۰	۹۵,۲۴	عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و سوم: صنعت □ ۳۰۱

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۲۷	سهام واحدهای بزرگ نوسازی شده به واحدهای فعال	درصد	۳	۰	۰	۰	عدم تصویب/ابلاغ بخش نامه/این نامه عدم همکاری دستگاه‌های دیگر
۲۸	سهام واحدهای کوچک نوسازی شده به واحدهای فعال	درصد	۵	۰	۰	۰	عدم تصویب/ابلاغ بخش نامه/این نامه عدم همکاری دستگاه‌های دیگر
۲۹	صادرات خدمات فنی و مهندسی	میلیارد دلار	۰,۹۵	۳	۱,۰۱	۳۳,۶۷	پایین بودن کیفیت بسیاری از خدمات در مقایسه با بازارهای جهانی
۳۰	فرش دستباف	میلیون مترمربع	۳,۲	۳,۴	۳,۴	۱۰۰	-
۳۱	کاغذ	هزار تن	۵۸۰,۱	۶۵۰	۷۶۷,۹	۱۱۸,۱۴	-
۳۲	لاستیک خودرو	هزار تن	۲۲۲,۸	۲۷۵	۲۲۲,۷	۸۱,۳۵	مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی
۳۳	ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی	میلیون تن	۰,۸۵	۰,۹	۰,۸۵	۹۴,۴۴	مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی
۳۴	محصولات پتروشیمی	میلیون تن	۵۱	۶۸	۵۳,۵	۷۸,۶۸	-
۳۵	نخ سیستم پنبه‌ای و ترکیبی مصنوعی	هزار تن	۲۰۰,۷	۲۲۰	۲۱۵,۵	۹۷,۹۵	مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی
۳۶	نرخ رشد ارزش افزوده صنعت	درصد	۶,۵	۷	۵,۳۱	۷۵,۸۶	لازم به ذکر است محاسبات مربوط به تعیین اهداف کلان سند برنامه، براساس قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۳ بوده است. نرخ رشد مندرج در این قسمت براساس آمار حساب‌های

۳۰۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
							ملی بانک مرکزی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ است.
۳۷	نرخ رشد شاخص بهره‌وری کل عوامل در بخش	درصد	۴٫۹	۳	۰	۰	آخرین گزارش سازمان ملی بهره‌وری ایران تا زمان تقدیم این گزارش، شامل نرخ رشد بهره‌وری کل عوامل تولید برای سال ۱۳۹۵ به تفکیک بخش‌ها است؛ که در آن نرخ رشد بخش صنعت ۴٫۹ درصد درج شده است.
۳۸	نوسازی ناوگان حمل‌ونقل عمومی مسافر جاده‌ای (شامل اتوبوس، مینی‌بوس و سواری کرایه)	تعداد	۴۶۶۷۳	۱۰،۰۰۰	۱۴۶۰۷	۱۴۶۰۷	-
۳۹	یخچال و فریزر	میلیون دستگاه	۱،۰۴	۱،۴	۷۸،۵۷	۱،۱	پیش‌بینی غیرواقعیانه از مقادیر اهداف کمی مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی

مأخذ: -بانک مرکزی ج.ا.ا (آمار حساب‌های ملی) -مرکز آمار ایران (آمار اشتغال، نتایج آمارگیری از نیروی کار ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶) -وزارت صنعت، معدن و تجارت (آمارهای بخش صنعت)

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

مجموع اعتبارات بخش صنعت از محل بودجه عمومی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور (بدون احتساب ردیف‌های مترقیه)، مبلغ ۳،۸۰۷،۴۶۷ میلیون ریال بوده که مبلغ ۲،۲۹۶،۹۲۵ میلیون ریال

آن تخصیص یافته است؛ به عبارت دیگر ۶۰/۳ درصد منابع مورد نیاز برای فعالیت‌های حوزه صنعت وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های ذی‌ربط آن اختصاص داده شده است.

اعتبارات هزینه‌ای بخش صنعت از محل بودجه عمومی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در برنامه‌های تدوین استاندارد، ترویج و فرهنگ‌سازی عمومی استاندارد، راهبری حوزه صنعت، نظارت بر اجرای استاندارد و ایجاد و توسعه صنایع و معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی و همچنین دو برنامه عمومی توسعه دولت الکترونیک و برنامه پژوهش‌های کاربردی در مجموع به مبلغ ۸۲۳،۴۵۷ میلیون ریال بوده است. تخصیص اعتبارات هزینه‌ای سال ۱۳۹۶ مبلغ ۷۱۳،۶۲۹ میلیون ریال بوده و به عبارتی ۸۶/۷ درصد اعتبارات مصوب وزارت و دستگاه‌های ذی‌ربط محقق شده است.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت از محل بودجه عمومی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در برنامه‌های تدوین استاندارد، ترویج و فرهنگ‌سازی عمومی استاندارد، نظارت بر اجرای استاندارد، ایجاد و توسعه صنایع و معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی، برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات و برنامه عمومی توسعه دولت الکترونیک به مبلغ ۲،۹۸۴،۰۱۰ میلیون ریال بوده است. تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱،۵۸۳،۲۹۶ میلیون ریال بوده و به عبارتی ۵۳/۱ درصد اعتبارات مصوب وزارت و دستگاه‌های ذی‌ربط محقق شده است.

لازم به ذکر است در جدول زیر، اعتبار مربوط به دو برنامه عمومی توسعه دولت الکترونیک و پژوهش‌های کاربردی درج نگردیده ولی در سرجمع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مذکور در فوق، لحاظ شده است. اعتبار هزینه‌ای مصوب این دو برنامه در سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۱۶،۵۷۵ و ۳۷۵،۶۳۹ میلیون ریال و تخصیص آن‌ها به ترتیب ۱۶،۷۵۴ و ۲۷۸،۹۴۴ میلیون ریال و اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب برنامه توسعه دولت الکترونیک مبلغ ۱۴،۵۰۰ میلیون ریال بدون تخصیص بوده است.

همچنین اعتبارات بخش صنعت از محل ردیف‌های اعتباری متفرقه در جدول جداگانه‌ای درج شده است. بخش صنعت از محل چهار ردیف هزینه‌ای متفرقه با عناوین کنترل بازار، نظارت و توسعه استانداردسازی و تقویت زیرساخت‌های آزمایشگاه‌های مرجع، تأیید صلاحیت آزمایشگاه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های بازرسی، ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه دخانیات و زیرساخت‌های

۳۰۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

شهرک‌های صنعتی اعتبار دریافت می‌کند. از این چهار ردیف، اعتبار ردیف زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی، از نوع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است که در سال ۱۳۹۶ تخصیصی نداشته است و همچنین هزینه کرد این ردیف به صورت استانی است. ردیف کنترل بازار، نظارت و توسعه استانداردها و تقویت زیرساخت‌های آزمایشگاه‌های مرجع که شامل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای می‌شود، در سال ۱۳۹۶ اعتبار هزینه‌ای آن حدود ۷۱ درصد، اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن حدود ۲۹ درصد و در مجموع ۶۳/۳ درصد عملکرد داشته است. اعتبار ردیف تأیید صلاحیت آزمایشگاه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های بازرسی و نیز ردیف ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه دخانیات از نوع اعتبارات هزینه‌ای بوده و به ترتیب ۴۹/۷۵ درصد و ۱۶/۲۶ درصد تحقق پیدا کرده‌اند.

جدول ۴- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق	
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	تملك	کل
۱	۱۳۰۴۰۰۲	برنامه تدوین استاندارد	۵۷,۸۲۸	۲,۲۰۰	۶۰,۰۲۸	۴۹,۹۲۳	-	۴۹,۹۲۳	۸۳,۲	-
۲	۱۳۰۴۰۰۳	برنامه ترویج و فرهنگ‌سازی عمومی استاندارد	۱۵,۳۹۰	۳۹,۰۰۰	۵۴,۳۹۰	۱۳,۱۶۶	۲۷,۰۰۰	۴۰,۱۶۶	۶۹,۲	۸۶,۱
۳	۱۳۰۴۰۰۶	برنامه راهبری حوزه صنعت	۵۰,۱۶۹	-	۵۰,۱۶۹	۴۹,۸۷۴	-	۴۹,۸۷۴	۹۸,۱	-
۴	۱۳۰۴۰۰۹	برنامه نظارت بر اجرای استاندارد	۱۶۴,۱۷۰	۱۴,۸۰۰	۱۷۸,۹۷۰	۱۴۳,۶۶۶	-	۱۴۳,۶۶۶	۸۰,۳	-
۵	۱۳۰۴۰۱۱	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۸۵,۰۰۰	۳,۶۶۸,۰۰۰	۳,۷۵۳,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲,۰۹۷,۷۳۰	۲,۱۱۲,۷۳۰	۵۶,۳	۵۷,۲
۶	۱۳۰۴۰۱۲	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	-	۹۳,۶۶۱	۹۳,۶۶۱	-	۳۱,۳۲۲	۳۱,۳۲۲	۳۳,۴	۳۳,۴
۷	جمع	-	۸۲۳,۴۵۷	۳,۸۱۷,۶۶۱	۴,۶۴۱,۱۱۸	۷۱۳,۶۲۹	۲,۱۵۶,۰۵۲	۲,۸۶۹,۶۸۱	-	-

جدول ۵- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۵۳۰۰۰۰- ۱۵۱	ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه دخانیات-هزینه‌های	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۱۶۰.۰۰۰	۲۶.۰۳۰
۲	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۲۴-۵۳۰۰۰۰	کنترل بازار، نظارت و توسعه استانداردسازی...-اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	سازمان ملی استاندارد ایران	۲۵۰.۰۰۰	۷۲.۹۵۰
۳	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۲۴-۵۳۰۰۰۰	کنترل بازار، نظارت و توسعه استانداردسازی...-اعتبار هزینه‌های	سازمان ملی استاندارد ایران	۱.۱۵۰.۰۰۰	۸۱۳.۲۳۰
۴	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۴۳-۵۳۰۰۰۰	تأیید صلاحیت آزمایشگاه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های بازرسی هزینه‌های	سازمان ملی استاندارد	۱۲.۰۰۰	۵.۹۷۰
۵	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۹۳-۵۵۰۰۰۰	زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی	سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی	۳۵۰.۰۰۰	-
۶	جمع	-	-	-	۱.۹۲۲.۰۰۰	۹۱۸.۱۸۰

۴- ارزیابی و پیشنهاد

سال اول برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۹۶)، برای یک شروع مناسب جهت دستیابی به اهداف برنامه دارای اهمیت است. در این سال اقدامات مهم و مؤثری در بخش صنعت کشور به انجام رسید که افزایش اشتغال، رشد مثبت ارزش افزوده، افزایش جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش و افزایش ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی از اهم اثرات این اقدامات بوده است.

۴-۱- عوامل موفقیت

- بازنگری و اصلاح تعرفه‌های گمرکی با هدف حمایت از تولید و مدیریت واردات
- توسعه و تکمیل زیرساخت‌های صنعتی شامل: تصویب ۱۷ شهرک و ناحیه صنعتی، بهره‌برداری از ۱۰ شهرک و ناحیه صنعتی، ایجاد ۱۸۷۲ هکتار زمین صنعتی، تأمین آب برای ۲۳ شهرک و ناحیه صنعتی، تأمین برق برای ۹ شهرک و ناحیه صنعتی، گازرسانی به ۲۵ شهرک و ناحیه صنعتی، به بهره‌برداری رساندن ۶ تصفیه‌خانه در شهرک‌ها و نواحی صنعتی و اتصال ۲۵۳۵

- واحد صنعتی به شبکه اجرای طرح رجیستری برای انواع تلفن‌های همراه (موبایل) برای جلوگیری از قاچاق
- افزایش ظرفیت تولید فولاد کشور در راستای اهداف برنامه ششم توسعه
  - اجرای پروژه‌های اقتصاد مقاومتی در بخش صنعت در برنامه ارتقاء تولید ملی
  - شناسایی و رفع مشکل واحدهای کوچک و متوسط (HE MS) تعطیل و نیمه تعطیل در سطح استان‌ها
  - پرداخت تسهیلات به بیش از ۲۷ هزار واحد تولیدی صنعتی و کشاورزی با بیش از ۱۹۹ هزار میلیارد ریال اعتبار در سال ۱۳۹۶
  - آغاز به کار طرح پتروشیمی پردیس (فاز سوم) با تولید ۱۰۷۵ هزار تن کود اوره در سال ۱۳۹۶
  - بسته‌بندی سیاستی خروج از رکود زنجیره فولاد و فلزات اساسی از طریق مدیریت واردات و خرید محصولات واسطه‌ای
  - ساماندهی و تجمیع طرف عرضه و تقاضا در صنایع ریلی با تمرکز بر تأمین ۲۰۰۰ دستگاه واگن‌های مورد نیاز قطار شهری ۹ کلان‌شهر کشور با اخذ مصوبه شورای اقتصاد
  - تدوین و تأمین منابع مالی طرح کاهش آلودگی هوای کلان‌شهرها از طریق جایگزینی موتور سیکلت، تاکسی، وانت، مینی‌بوس، اتوبوس، کامیونت و کامیون، از جمله طرح جایگزینی خودروهای فرسوده تجاری با اخذ مصوبه شورای اقتصاد
  - تکمیل و راه‌اندازی ۵۴۰۰ واحد نیمه‌تمام صنعتی و معدنی با سرمایه‌گذاری ۲۲۰ هزار میلیارد ریال و اشتغال ۷۶ هزار نفر
  - برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های تحریک تقاضا با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی نظیر شروع برنامه نوسازی ناوگان تجاری کشور، تهیه برنامه تحریک تقاضای داخلی برای کالاهای لوازم خانگی
  - هماهنگی و مدیریت تأمین منابع، یارانه و اجرای طرح جایگزینی ۹۰ هزار تاکسی فرسوده در سطح کشور با تأکید بر کلان‌شهرها
  - تکمیل و راه‌اندازی ۵۰ طرح مهم و ملی در سال ۱۳۹۶
  - کاهش سهم تجارت پنهان در مبادلات تجاری کشور و تدوین راهکارهای سلبی و ایجابی در سطح خرد و کلان به منظور مقابله با تجارت پنهان و کاهش قاچاق از طریق اجرای طرح‌های جامع پیشگیری از قاچاق کالاهای هدف (پوشاک، دخانیات، تلفن همراه، لوازم یدکی خودرو و

(...، الکترونیکی نمودن فرآیند تجارت داخلی و خارجی و راه‌اندازی سامانه‌های مرتبط (سامانه جامع تجارت و ...)، استفاده از سیاست‌های تجاری مقابله با قاچاق کالا در سطح عرضه، اصلاح ساختارهای اداری، توسعه دولت الکترونیک، ارتقاء سلامت اداری و شناسایی و مبارزه با گلوگاه‌های فساد، گسترش شفاف‌سازی اطلاعات، اطلاع‌رسانی و دسترسی آزاد به اطلاعات، انتشار داده‌ها و اطلاعات غیرمحرمانه بنگاه‌های صنعتی، معدنی، صنفی و تجاری

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- وابستگی طرح‌هایی مانند رونق تولید و بازسازی و نوسازی صنایع و معادن و... به همکاری کامل و نزدیک شبکه بانکی کشور و عدم همکاری کامل آن‌ها با برخی از پرونده‌های ارجاعی به آن‌ها
- آغاز نوسانات نرخ ارز به ویژه در اواخر سال ۱۳۹۶ و تأثیر آن بر تصمیمات کارگزاران اقتصادی و مسکوت گذاشتن تصمیمات به تصمیمات آتی دولت

۴-۳- نقاط قوت

- رویکرد حمایت از تولیدات داخلی و کاهش وابستگی به واردات کالاهای مصرفی نهایی
- هم‌سویی تکالیف برنامه ششم توسعه با سیاست‌های اقتصاد مقاومتی که منجر به هم‌سویی و تلفیق مناسب برنامه‌ها و طرح‌های در دست اجرای بخش شده است.

۴-۴- نقاط ضعف

- تغییرات مدیریتی در سطوح عالی بخش و تأثیر آن بر دیدگاه‌های حاکم بر بخش
- چند پاره شدن راهبری توسعه صنعتی و غلبه نگرش دستگامی به این مقوله و دور شدن از راهبری فرادستگاهی در توسعه صنعتی کشور
- اثرپذیری شدید برنامه‌ها و طرح‌های در دست اجرای بخش از نوسانات نرخ ارز و انتظارات تورمی آن
- روند طولانی تدوین و ابلاغ دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های مربوط به مواد برنامه ششم توسعه و احکام دائمی برنامه‌های توسعه

۴-۵- پیشنهادات

- توسعه قابلیت‌های فناوری و انتقال نقطه اتکای مزیت‌های نسبی از مواد اولیه و خام به توانایی‌های فناورانه (تکنولوژی یک) و خلق مزیت‌های رقابتی؛ با هدف افزایش سطح رقابت‌پذیری صنایع کشور
- نظارت بر اجرای «قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور» در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۹۱
- سرمایه‌گذاری برای توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز برای ارتقای رقابت‌پذیری صنعتی، معدنی و تجاری کشور برای کسب جایگاه مناسب در اقتصاد جهانی،
- استفاده بهینه از منابع و مواد خام در تولید با ارزش افزوده بالا و ایجاد محدودیت در صادرات مواد خام
- تأمین اعتبارات لازم برای ایجاد ظرفیت‌های جدید و توسعه و تکمیل ظرفیت‌های غیرفعال و اختصاص منابع و تسهیلات برای تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مبتنی بر معیارهای رقابت‌پذیری
- برنامه‌ریزی صحیح و دقیق، متناسب با نیاز بازار در جهت توسعه صنایع بزرگ به عنوان موتور محرک صنایع کوچک (که از نظر اشتغال و تعداد سهم بالایی دارند) صورت پذیرد
- تسهیل و روان‌سازی مسیر توسعه بخش خصوصی با هدف جلب مشارکت حداکثری در فرآیند تحقق چشم‌انداز ۱۴۰۴،
- تشکیل بنگاه‌های بزرگ رقابت‌پذیر و دارای فناوری بالا و تأکید بر خوشه‌بندی صنایع کوچک و متوسط و بزرگ به منظور افزایش ظرفیت‌های تولیدی و صادراتی استان‌ها و تقویت رقابت‌پذیری محصولات تولیدی آن‌ها
- گسترش همکاری صنعت و دانشگاه، ساخت تجهیزات و ماشین‌آلات صنعتی، تعمیق تعامل صنایع با شهرک‌های فناوری و پارک‌های علم و فناوری و افزایش مستمر سهم صنایع مبتنی بر فناوری‌های برتر (صنایع نوین) در ترکیب تولید صنعتی، نوسازی و ارتقای بهره‌وری صنایع و معادن
- تمرکز بر سیاست‌گذاری و کاهش سهم دولت در اداره امور صنعتی و معدنی و تجاری کشور در جهت ایفای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم
- نوسازی ماشین‌آلات فرسوده و فراهم آوردن امکان بهره‌مندی بنگاه‌های صنعتی

- تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در طرح‌های صنایع نوین و پیشرفته با فناوری بالا با مشارکت سازمان‌های توسعه‌ای و شرکت‌های خارجی،
- تأمین اعتبارات لازم برای ایجاد ظرفیت‌های جدید و توسعه و تکمیل ظرفیت‌های غیرفعال و اختصاص منابع و تسهیلات برای تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مبتنی بر معیارهای رقابت‌پذیری
- متنوع سازی پایه صادرات صنعتی و افزایش سهم محصولات دارای پردازش بیشتر (صنایع نهایی) در صادرات
- توسعه زنجیره ارزش پایین دستی صنایع واسطه‌ای (پترو شیمی، فلزات اساسی، محصولات معدنی غیرفلزی) از طریق ترغیب گسترش سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی با تأکید بر ایجاد شهرک‌های صنعتی تخصصی غیردولتی

فصل سی و چهارم

معدن و صنایع معدنی

مقدمه

بخش معدن و صنایع معدنی یکی از بخش‌های مهم توسعه‌ای است که رابطه پسین بالایی با سایر بخش‌های اقتصادی به‌ویژه در حوزه زیرساخت داشته و می‌تواند به توسعه اقتصادی کشور کمک کند، با متحول شدن این بخش، سایر بخش‌های صنعتی و اقتصادی کشور فعال می‌شود. معادن، تأمین کننده مواد اولیه مورد نیاز بسیاری از صنایع بوده و در امر خودکفایی صنعتی، ایجاد اشتغال مولد و افزایش تولید ناخالص ملی و درآمد سرانه یک کشور نقش بسزایی دارند.

درباره بخش معدن در اقتصاد ایران باید اذعان کرد که هنوز آنچنان که لازم است، جایگاه این بخش تبیین نشده است. نکته دیگری که نباید از آن غفلت کرد، تأثیر معدن بر صنعت است. نقش معادن در توسعه و توجیه اقتصادی صنایع فولاد، سیمان، مس، سرب، روی، گچ و صنایع سنگ‌های ساختمانی بر اهمیت و جایگاه این بخش در کسب ارزش افزوده بیشتر برای کشور می‌افزاید؛ اما با وجود پتانسیل‌های بالقوه فراوان، شاهد سرمایه‌گذاری مناسب در این حوزه نبوده‌ایم.

حجم بزرگ فعالیت‌های معدنی به طور مستقیم و غیرمستقیم روی بخش‌های مختلف خدماتی و صنعتی کشور تأثیر دارد. از طرف دیگر اشتغال ایجاد شده بواسطه معادن، پایدارتر و با توجه به پراکندگی آن در سراسر ایران و مناطق محروم از اهمیت خاصی برخوردار است.

با وجودی که ایران یک درصد از مساحت و حدود سه درصد از ذخایر شناخته شده معدنی جهان و حدود ۷۰ نوع ماده معدنی و استراتژیک را در اختیار دارد، اما نتوانسته است به نحو مطلوبی از این پتانسیل و ظرفیت در اقتصاد ملی خود استفاده کند. به طوری که میانگین سهم اقتصاد معدن نسبت به تولید ناخالص داخلی، در حدود $\frac{۱}{۳}$ درصد و سهم اقتصاد صنایع معدنی حدود پنج درصد است. اشتباهی که در محاسبه این سهم در تولید ناخالص داخلی ما وجود دارد این است که زنجیره ارزش مواد معدنی به صورت پیوسته از معدن تا صنایع معدنی دیده شده، اما در محاسبه معدن از صنایع معدنی جدا در نظر گرفته می‌شود. از آنجا که ارزش افزوده نهاده‌های

معدنی در حلقه‌های بعدی این زنجیره محقق می‌شود، لذا این سهم در اوراق به رقم پنج تا شش درصد خواهد رسید. البته این نکته قابل انکار نیست که بهره‌وری معادن به علت سطح پایین فناوری در سطح بسیار نازلی قرار دارد. رشد منفی کیفیت تولید و بهره‌وری صنعتی به‌عنوان محور و مرکز ثقل تولید ارزش‌افزوده، آشکارا نشان می‌دهد که شاخص بهره‌وری در این حوزه وضعیت مناسبی ندارد و در میانگین رشد پایین با ارزش‌افزوده بسیار نازل گرفتار شده است. زیرا تغییر عمده‌ای در شاخص‌های دانش و فناوری به‌ویژه در حوزه تأمین و تدارک ماشین‌آلات سنگین معدنی و مکانیزاسیون معادن کشور به وجود نیامده است.

در حال حاضر تناسب مناسبی بین حجم سرمایه‌گذاری و میزان ذخایر معدنی کشور وجود ندارد و برای اینکه شاهد رونق سرمایه‌گذاری در بخش معدن و صنایع معدنی کشور باشیم باید تلاش کنیم تا ضمن بهبود شرایط حضور بخش خصوصی، انتشار اطلاعات مورد نیاز متقاضیان و ایجاد زیرساخت‌های مناسب، موجب ارتقاء سهم بخش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد کشور گردد. بدیهی است برای نیل به این هدف می‌بایست نقشه راه معدن و صنایع معدنی تهیه و ترسیم گردد.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

در راستای توسعه پایدار و رشد اقتصادی کشور مهم‌ترین اهداف و راهبردهای بخش معدن در سند برنامه ششم توسعه بیان گردیده که به شرح زیر می‌باشد:

- ارتقاء سهم معدن و صنایع معدنی در اقتصاد کشور
  - شناسایی منابع و ذخایر معدنی در مناطق اولویت‌دار
  - بهبود فضای کسب‌وکار
  - ارتقاء سهم معدن و صنایع معدنی در اقتصاد کشور
- در راستای تحقق اهداف راهبردهای مرتبط عبارتند از:
- ارتقاء بهره‌وری، برداشت صیانتی از معادن با رعایت الزامات زیست‌محیطی در راستای افزایش رقابت‌پذیری
  - توسعه سرمایه‌گذاری، زیرساخت و فناوری در حوزه اکتشافات و استخراج معدنی
  - بهبود مستمر فضای کسب‌وکار
  - تکمیل زنجیره ارزش در معدن و صنایع معدنی

در راستای توسعه پایدار و رشد اقتصادی کشور مهم‌ترین سیاست‌ها و راهبردها شامل مشارکت بخش خصوصی، توجه ویژه به تکمیل زیرساخت‌ها و تهیه اطلاعات پایه اکتشافی بوده است که اقدامات انجام شده به شرح ذیل می‌باشد.

- تهیه بسته خاص معدنی در راستای ماده ۲/پ قانون برنامه ششم توسعه
- به جهت اهمیت تکمیل زیرساخت‌های معدنی، در سال ۱۳۹۶ علاوه بر طرح تأمین زیربنای لازم در معادن بزرگ که در قوانین بودجه سنواتی لحاظ شده است، طرحی تحت عنوان ایجاد، تجهیز و تکمیل زیرساخت‌های مجاور محدوده‌های معدنی از محل اعتبارات درآمد- هزینه تعریف گردیده است.
- تهیه اطلاعات پایه و داده‌های اکتشافی به طوری که در سال ۹۶، ۱۳۶۸۱۴ کیلومترمربع اکتشاف صورت گرفته است و ۷۱ نقشه در موضوعات مختلف تهیه گردیده است.
- واگذاری پروژه‌ها و طرح‌ها به بخش خصوصی به طوری که معادن زغال‌سنگ خمرو، سنگ‌آهن جلال‌آباد، سرب و روی مهدی‌آباد، معادن گل‌گهر ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، بلوک ۲ و ۳ پرونده شرقی طبس واگذار گردیده است.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲/ پ	موضوع خاص بخش معدن و صنایع معدنی	معاونت امور معادن - ایمن‌پرو	با هماهنگی سازمان برنامه‌و بودجه طرح ایجاد زیربنای لازم در معادن و مناطق معدنی بزرگ با هدف توسعه و رونق معادن کوچک و متوسط در مناطق کمتر توسعه یافته به‌عنوان طرح اقتصاد مقاومتی تعریف و در بودجه‌های سنواتی نیز منظور گردیده است.	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر سایر	وجود معارض حقیقی و حقوقی جهت احداث زیرساخت‌ها و برخی مشکلات کمبود اعتبارات
۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۵ / ذ	تغییر ساختار مصرف آب شرکت‌های فولادی، آلیاژی و معدنی و اصلاح سامانه (سیستم) خنک‌کنندگی و شست‌وشوی مواد خام تا	-	با توجه به ماهیت کار، پیش‌نویس اجرایی نحوه تغییر ساختار مصرف آب شرکت‌های فولادی و معدنی می‌بایستی توسط	سایر	-

۳۱۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			پایان سال چهارم اجرای قانون برنامه		دستگاه اجرایی مسئول (وزارت نیرو) تهیه و جهت بررسی به سایر دستگاه‌های همکار ارائه گردد. ضمن بیان این موضوع که تاکنون این پیش‌نویس توسط وزارت نیرو به این وزارت ارائه نشده است. با این حال اقدامات زیر در این زمینه صورت گرفته است: همکاری با وزارت نیرو جهت تدوین استانداردهای برجسب آب روی محصولات لباسشویی و ظرفشویی و... اجرای برنامه‌های صرفه‌جویی و بهینه‌سازی مصرف آب تصفیه و بازچرخانی آب با سیستم‌های مناسب احداث و راه‌اندازی تصفیه فاضلاب بهداشتی و استفاده از فضای سبز برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط با مدیریت آب برگزاری دوره‌های آموزشی خارجی در خصوص مدیریت منابع آب و بازدید از معادن و صنایع معدنی موفق برگزاری سمینار پنج روزه مدیریت ارتباط انرژی، محیط‌زیست و آب در صنعت فولاد با رویکرد توسعه پایدار، تولید پاک و بدون ضایعات انجام پروژه‌های کاربرد مدل بهینه‌سازی برای ارزیابی و تحلیل توسعه صنعت فولاد با توجه به محدودیت‌های آب و انرژی در کشور حمایت از پایان‌نامه‌های مرتبط با مدیریت منابع آب فرهنگ‌سازی و توسعه کاربرد سیستم‌های جامع مدیریت انرژی، آب و		

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و چهارم: معدن و صنایع معدنی □ ۳۱۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					محیط زیست توجه به فراوری و بهره برداری از مواد معدنی با روش های خشک و کم آب بر برنامه ریزی به منظور به کارگیری راه کارهای تخصصی در استفاده از فناوری های نوین بهینه سازی انرژی آب		
۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳	دولت مکلف است به منظور حمایت، توسعه و ارتقای جایگاه بخش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد ملی، در طی سال های اجرای قانون برنامه:	-	این قسمت متن اول ماده می باشد و بندهای پیوست آن دارای عملکرد می باشد لذا اقدامی ندارد	-	-
۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / الف / ۱	الف- شورای معادن در هر استان با ترکیب، وظایف و اختیارات زیر تشکیل دهد: ۱- ترکیب شورا: - استاندار - به عنوان رئیس شورا (غیر قابل تفویض) - معاون امور عمرانی استاندار - رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت (دبیر شورا) - رئیس سازمان استان - رئیس اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی استان (بدون حق رأی) - رئیس اتاق تعاون استان (بدون حق رأی) - یک نفر از قضات با معرفی رئیس قوه قضائیه (بدون حق رأی) - دو نفر از اعضای نظام مهندسی معدن استان با انتخاب هیئت رئیسه نظام مهندسی معدن استان (بدون حق رأی) - مدیرکل حفاظت محیط زیست استان - مدیرکل منابع طبیعی استان - رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان - فرمانده نیروی انتظامی	-	در این راستا شورای معادن استان ها تشکیل گردیده و وظایف شورای مذکور نیز وفق مفاد این ماده از سوی مقام عالی وزارت به عنوان رئیس شورای عالی معادن طی نامه شماره ۶۰/۱۷۸۰۴۷ مورخ ۱۳۹۶/۰۸/۰۸ به استانداری ها ابلاغ گردیده است.	-	-

۳۱۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			استان (بدون حق رأی) - دو نفر از نمایندگان استان در مجلس شورای اسلامی با رأی مجلس (به‌عنوان ناظر)				
۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / الف / ۲	شورای معادن استان موظف است در چهارچوب قوانین و مصوبات شورای عالی معادن ضمن نظارت بر استخراج ماده معدنی شناسایی شده و هرگونه فروش و واگذاری پروانه قبل از بهره‌برداری با رعایت ملاحظات زیست محیطی و حداقل تخریب منابع طبیعی، اقدامات لازم را نسبت به تسهیل، تسریع و ایجاد صنایع پایین دستی انجام دهد. حکم جزء (۲) بند (الف) ماده (۴۳) در طول اجرای قانون برنامه بر مواد (۲) و (۳۴) قانون معادن مصوب ۲۲/۷/۱۳۷۲ حاکم است.	-	رعایت شده است	-	-
۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / الف / ۳	یک نسخه از مصوبات شورای معادن استان به شورایی عالی معادن ارسال می‌گردد.	-	رعایت شده است	-	-
۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / الف / ۴	حساب‌های بانکی و گردش مالی خرید و فروش معادن با رعایت ضوابط قانونی، باید در استان‌های محل ذخایر معدنی انجام پذیرد و دفاتر مالی و قانونی مربوطه در استان‌های مذکور مستقر می‌شود و حوزه مالیاتی آنها در همان استان‌ها تعیین می‌شود و شورای معادن استان موظف است بر اجرای این جزء نظارت کند.	-	رعایت شده است	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و چهارم: معدن و صنایع معدنی □ ۳۱۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / الف / ۴ / تبصره	در مورد معادن در مالکیت دولت، رعایت ماده (۳۹) قانون محاسبات عمومی کشور الزامی است.	-	رعایت می شود	-	-
۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / الف / ۵	در مواردی که به دلیل بهره‌برداری از معادن و فعالیت‌های صنایع معدنی، خسارت‌هایی به اهالی ساکن در منطقه و بخش کشاورزی آنها برسد، علاوه بر عوارض آلاینده‌گی، با تصویب شورای معادن استان تا یک درصد (۱٪) فروش آنها، پس از واریز به خزانه معین استان نزد خزانه‌داری کل کشور به جبران خسارت‌های مذکور و در صورت وارد شدن آسیب‌های عمومی، به فعالیت‌های بهداشتی، درمانی و عمرانی مورد نیاز منطقه درگیر اختصاص می‌یابد.	-	در صورت اعلام محیط‌زیست و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موضوع پیگیری می‌گردد	-	-
۱۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / الف / ۵ / تبصره	شورای معادن استان موظف است اصلاح فناوری آینده و به‌روزرسانی آنها را پیگیری کند.	-	اقدام مقتضی صورت پذیرفته است.	-	-
۱۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / ب	سازمان‌های توسعه‌ای مانند سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و نهادهای عمومی غیردولتی با رعایت سیاست‌های کلی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مکلفند	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	شروع عملیات احداث کارخانه ۱۳۰ هزارتن کنسانتره تیتان و ۷۰ هزارتن سرباره تیتان در منطقه کهنوج (پیشرفت فیزیکی ۲۰ درصد)، احداث کارخانه استحصال کلرید کلسیم در منطقه خور و بیابانک (۱۰ درصد پیشرفت فیزیکی)، تولید کاغذ از سنگ آهک در الیگودرز لرستان (۲۰ درصد)	-	-

۳۱۸ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			نسبت به سرمایه‌گذاری در معدن و صنایع معدنی اولویت قائل شوند.				
۱۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / پ	درآمدهای حاصل از بخش معدن شامل حقوق دولتی (با رعایت ماده (۱۴) قانون معادن مصوب ۲۳/۳/۱۳۷۷ حق انتفاع پروانه بهره‌برداری (دولتی)، عواید حاصل از ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱/۲/۱۳۹۴ و عواید حاصل از تبصره‌های (۲) و (۳) ماده (۶) قانون معادن مصوب ۲۳/۳/۱۳۷۷ و اصلاحات و الحاقات بعدی را به حساب ویژه‌ای که بدین منظور نزد خزانه‌داری کل کشور تعیین می‌شود، واریز نماید تا در قالب قانون بودجه سنواتی در امور ذیل صرف‌کند و این اعتبار صددرصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته تلقی می‌شود و هرگونه هزینه دیگر مشمول تصرف غیرقانونی در اموال عمومی می‌باشد:	-	حقوق دولتی واریز شده به خزانه دولت معادل ۹۹ درصد بوده است.	-	-
۱۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / پ / ۱	تکمیل زیربناهای و زیرساخت‌های مورد نیاز برای معادن و زیرساخت‌های عمومی صنایع معدنی	-	اعتبارات تخصیص یافته از محل ردیف درآمد هزینه سال ۹۶ معادل ۵۳ درصد ابلاغ شده به دستگاه بوده است.	عدم تخصیص اعتبارت پیش‌بینی شده	-
۱۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / پ / ۲	اجرای تبصره (۶) ماده (۱۴) قانون معادن (با اولویت مناطق مجاور درگیر محدوده معدنی) و مواد (۲۵) و (۳۱) قانون معادن و ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران - معاونت امور معادن	معادن واگذار شده منطبق بر این قانون: زغال‌سنگ خمروند سنگ آهن جلال‌آباد سرب و روی مهدی‌آباد معادن گل‌گهر ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ بلوک ۲ و ۳ پرونده شرقی طیس ضمناً کلیه پروانه‌های اکتشاف، فراخوان جذب	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و چهارم: معدن و صنایع معدنی □ ۳۱۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
				و صنایع معدنی	سرمایه‌گذار منتشر در حال واگذاری یا مشارکت می‌باشد.		
۱۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / پ / ۳	تشویق صادرات محصولات صنایع معدنی دارای ارزش افزوده بالا	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران - معاونت امور معادن و صنایع معدنی سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران - معاونت امور معادن و صنایع معدنی	تجارت خارجی زنجیره معدن و صنایع معدنی ایران در سال ۱۳۹۶ صادرات: ۸,۹ میلیارد دلار واردات: ۵,۰۳ میلیارد دلار بیشترین تناژ صادرات صنایع معدنی ۱- زنجیره فولاد: ۹,۴۸ میلیون تن (۲۳۹+) - ۲- سیمان: ۱۵,۹ میلیون تن	-	-
۱۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / پ / ۴	تکمیل نقشه‌های پایه زمین‌شناسی شناسایی، پی جویی و اکتشاف عمومی کلیه ظرفیت‌های معدنی کشور	-	- اکتشافات مواد معدنی، شناسایی، پی جویی، عمومی و تفصیلی ۱۰۰ هزار کیلومترمربع - تهیه نقشه‌های زمین‌شناسی ۱:۲۵۰۰۰ به تعداد ۴۸ ورقه - بررسی مخاطرات و لرزه‌خیزی ۲۵ ورقه - ژئوفیزیک هوایی ۱۸۳۰۰ کیلومتر خطی - خدمات آزمایشگاهی ۲۵۹۶۱ نمونه آنالیز شده - زمین‌شناسی موضوعی (زمین‌شناسی مهندسی، پزشکی، دریایی و ...) ۱۱ ورقه - اکتشافات آب‌های کارستی ۲ (دو) منطقه - تولید، به‌روزرسانی و نگهداری یک بانک اطلاعاتی	-	-

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۳ / ت	به منظور حفظ سرمایه‌های ملی و بهره‌برداری مناسب از شبکه راه‌های کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت و نیروی انتظامی مکلفند طبق قوانین، اقدامات لازم را برای رعایت وزن مجاز در حمل بار جاده‌ای به عمل آورند.	-	با توجه به زیرساخت‌های موجود در حد امکان رعایت می‌شود	-	-

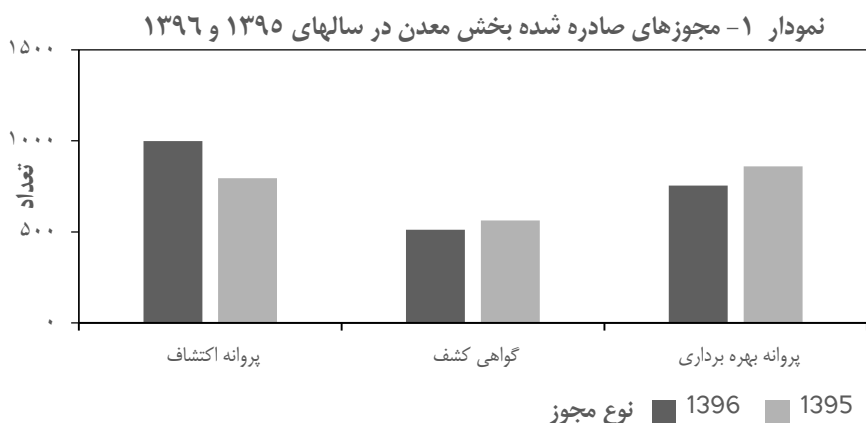
۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

در برنامه ششم توسعه، بخش معدن در تحقق رشد و توسعه اقتصادی پایدار کشور نقش مهمی را ایفا می‌نماید و رشد سالانه ۸٫۸ درصد برای آن در نظر گرفته شده است. همچنین در این بخش جذب مشارکت‌های غیردولتی، ایجاد زیربناها، اولویت در تأمین منابع مالی معدن و صنایع معدنی، تهیه اطلاعات پایه اکتشافی، برنامه‌ریزی به منظور صادرات صنایع معدنی با ارزش افزوده بالا در نظر گرفته شده است که به طور خاص در قالب ماده ۴۳ قانون برنامه مذکور به آن پرداخته شده است.

یکی از شاخص‌های نشان‌دهنده رغبت بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در بخش معدن صدور مجوزهای اکتشافی و پروانه‌های بهره‌برداری می‌باشد. در اولین سال اجرای برنامه ششم توسعه تعداد مجوزهای صادره پروانه اکتشاف نسبت به سال ۱۳۹۵ افزایش ۲۵٫۵ درصدی را نشان می‌دهد. این در حالی است که تعداد گواهی کشف و پروانه‌های بهره‌برداری به ترتیب ۸٫۹ و ۱۲٫۲ درصد کاهش یافته است. اشتغال ایجاد شده با افزایش ۱۵۵۱ نفر نسبت به سال ۱۳۹۵ به میزان ۳۵٫۵ درصد رشد را نشان می‌دهد. افزایش اشتغال ناشی از به‌کارگیری افراد بیشتر در هر پروانه اشتغال صادر شده نسبت به سال گذشته بوده است.

جدول ۲- مجوزهای صادر شده بخش معدن در سالهای ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶

درصد تغییر	۱۳۹۵	۱۳۹۶	شرح	
۲۵,۵	۷۹۵	۹۹۸	تعداد (فقره) پروانه اکتشاف	
-۸,۹	۵۶۲	۵۱۲	تعداد (فقره) گواهی کشف	
-۲۱,۲	۹۸۳۱۵۲	۷۷۴۵۴۵	تناژ ذخیره (هزارتن)	
۲۰,۲	۵۶۷۶۳۴	۶۸۲۱۷۹	هزینه عملیات (میلیون ریال)	
-۱۲,۲	۸۶۰	۷۵۵	تعداد (فقره) پروانه بهره‌برداری	
-۶	۴۴۱۸۴	۴۱۵۱۴	ظرفیت استخراج (میلیون تن)	
۳۵,۵	۴۳۶۳	۵۹۱۴	اشتغال (نفر)	

در سال ۱۳۹۶ مقدار ۲۸۸۰۸,۸ هزارتن به ارزش ۲۱۵۹,۴ میلیون دلار انواع مواد معدنی صادر گردیده است که در مدت مشابه سال قبل از نظر وزنی ۲,۸ درصد کاهش و از نظر ارزش ۵۷ درصد افزایش پیدا نموده است. در خصوص صنایع معدنی میزان صادرات وزنی افزایش ۱۹ درصدی نشان می‌دهد و از لحاظ ارزش نیز ۲۴,۳۵ درصد رشد داشته است. این امر نشان‌دهنده کاهش خام‌فروشی و افزایش صادرات صنایع معدنی با ارزش‌افزوده بالا است. سیمان و فولاد به ترتیب با صادرات ۱۵,۹ و ۹,۴۸ میلیون تن رتبه اول و دوم را در صادرات این حوزه داشته‌اند. میزان واردات مواد معدنی در سال ۱۳۹۶ افزایش ۱۵,۴۸ درصد به ارزش ۱۶۲,۲ میلیون ریال را نشان می‌دهد در صورتیکه صنایع معدنی با کاهش ۶,۸ درصدی مواجه بوده است. سهم معدن از کل صادرات غیرنفتی کشور در سال ۹۶ از نظر وزنی و ارزشی به ترتیب ۲۱,۷ و ۴,۶ درصد بوده که در صورت تجمیع با صنایع معدنی به ۴۳,۵ و ۱۸ درصد افزایش می‌یابد.

جدول ۳- میزان صادرات و واردات معدنی و صنایع معدنی در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶
(هزار تن - میلیون دلار)

بخش (زیربخش)/سال	سال ۱۳۹۶				سال ۱۳۹۵				درصد تغییر		
	صادرات		واردات		صادرات		واردات		صادرات	واردات	
	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	
معدنی	۲۸۸-۸۸	۲۱۵۹,۴	۸۸۲,۸	۲۶۰,۵	۱۳۷۵,۳	۷۶۴,۵	۱۶۲,۲	-۲,۸	۵۷	۱۵,۴۸	۶۰,۶۵
صنایع معدنی	۲۸۷۸۳,۳	۶۳۰۹,۱	۴۶۰۲,۸	۱۳۸۶,۳	۳۴۱۸۰,۵	۵۰۷۳,۵	۴۹۴۰,۷	۳۴۸۵,۲	۱۹	۲۴,۳۵	-۶,۸
جمع	۵۷۵۹۲,۱	۸۴۶۸,۵	۵۴۸۵,۶	۱۶۴۶,۸	۵۳۸۳۵,۵	۶۴۴۸,۸	۵۷۰۵,۲	۲۶۴۷,۴	۷,۰	۳۱,۳	۳,۸-
											۵۴,۹-

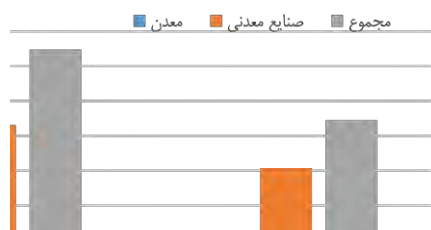
ایجاد زیربنای معدنی رکن لاینفک برای پیشبرد اهداف بخش معدنی می‌باشد. در سال ۱۳۹۶ علاوه بر طرح تأمین زیربنای لازم در معادن بزرگ که در قوانین بودجه سنواتی لحاظ شده است، طرحی تحت عنوان ایجاد، تجهیز و تکمیل زیرساخت‌های مجاور محدوده‌های معدنی از محل اعتبارات درآمد- هزینه با اعتباری معادل ۱۶۹۰۰۰ میلیون ریال در راستای اجرای بند پ/۱ ماده ۴۳ قانون برنامه ششم توسعه نیز تعریف گردید که معادل ۵۹ درصد تخصیص داشته است. به دلیل اهمیت موضوع نیز برنامه‌ای تحت همین عنوان در ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی کشور به تصویب رسیده است.

میزان حقوق دولتی واریز شده در سال ۱۳۹۶ معادل ۹۸,۶۹ درصد مصوب همان سال بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۵ افزایش ۱۵۷ درصدی را نشان می‌دهد.

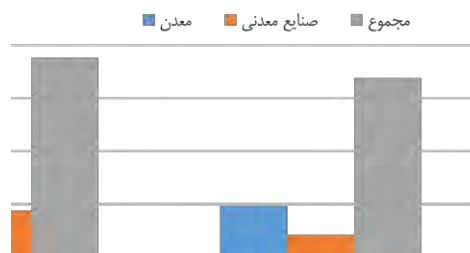
در جهت توسعه اکتشافات معدنی کشور سازمان زمین‌شناسی در سال ۹۶ موفق به انجام عملیات اکتشاف به میزان ۱۳۶۸۱۴ کیلومترمربع گردیده است که نسبت به هدف‌گذاری سال ۹۶، ۱۳۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. تعداد نقشه‌های تولید شده در سال ۱۳۹۶ در مقیاس‌ها و موضوعات مختلف ۷۱ مورد می‌باشد.

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و چهارم: معدن و صنایع معدنی □ ۳۳۳

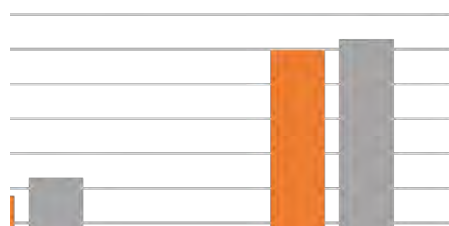
نمودار ۳- ارزش صادرات مواد معدنی و صنایع معدنی
۱۳۹۶ (میلیون دلار)

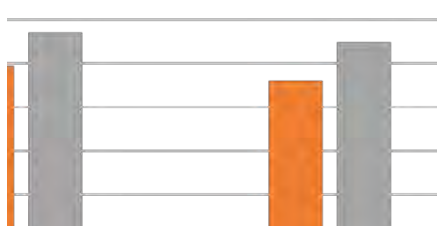
نمودار ۲- تناژ صادراتی مواد معدنی و صنایع معدنی در سال
۱۳۹۶ (هزارتن)

نمودار ۵- ارزش واردات مواد معدنی و صنایع معدنی در سال
دلار

نمودار ۴- تناژ واردات مواد معدنی و صنایع معدنی
۱۳۹۶ (هزارتن)

توسعه فعالیت‌های اکتشافی و تهیه اطلاعات پایه یکی از رویکردهای دولت در برنامه ششم توسعه است که در قالب برنامه‌های اقتصاد مقاومتی بخش معدن در ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در سال ۱۳۹۶ به تصویب رسید.

جدول ۴- عملکرد سازمان زمین‌شناسی در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶

درصد تحقق نسبت به اهداف سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۶		واحد سنجش	عنوان شاخص‌های پیشنهادی
	عملکرد	هدف		
۱۳۶	۱۳۶۸۱۴	۱۰۰۰۰۰	کیلومتر مربع	مساحت عملیات شناسایی و پی‌جویی مواد معدنی
۱۰۰	۴۸	*۴۸	برگ نقشه	تعداد نقشه زمین‌شناسی کاربردی تهیه شده
۱۱۵	۲۳	*۲۰	برگ نقشه	تعداد نقشه مخاطرات زمین‌شناختی
۴۵	۱۸۳۰۰	*۴۰۰۰۰	کیلومتر خطی	میزان برداشت‌های ژئوفیزیک هوایی
۱۰۳	۲۵۹۶۱	۲۵۰۰۰	تعداد نمونه	تعداد نمونه‌های آنالیز شده

۳۲۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

اختلاف بین اهداف سند برنامه ششم و اهداف این جدول که با ستاره مشخص شده است به دلیل پیشنهاد بازنگری توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی می‌باشد. این اهداف در سند بسیار بالا و غیرقابل دسترس با زیرساخت‌های کنونی بوده است. طوری که با رویکرد فعلی در کل برنامه نیز به جزئی از این اهداف می‌توان نایل شد.

حجم سرمایه‌گذاری خارجی در بخش معدن و صنایع معدنی به ارزش ۶۲۸۴۲۰ هزار دلار شامل ۹ طرح در سال ۱۳۹۶ بوده که در مقایسه با سال ۱۳۹۵ معادل ۳۰۵٫۶۸ درصد افزایش داشته است.

جدول ۵- طرح‌های مصوب هیأت سرمایه‌گذاری خارجی در بخش معدن و صنایع معدنی در سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ (هزار دلار)

ردیف	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۵	
	نام طرح	کشور سرمایه‌گذار	حجم کل سرمایه‌گذاری	نام طرح
۱	تولید کنسانتره کرومیت	چین	۱۵۰۰	تولید کنسانتره مس سولفیدی
۲	استخراج و بهره‌برداری از معدن شاه سلیمان علی	ایرلند	۴۶۶۱۵۵	تولید انواع شمش فولاد ساده کربنی و کم آلیاژی
۳	تهیه، تولید و فراوری سنگ‌های ساختمانی	افغانستان	۱۰۰۰	تولید کربنات کلسیم و پودر کربنات کلسیم
۴	تولید انواع شمش فولاد ساده کربنی و کم آلیاژی	ترکیه	۵۸۴۶۱	اکتشاف و استخراج سنگ مرمریت
۵	تولید و صادرات طلا، جواهر نقره و سنگ‌های قیمتی	عراق	۱۵۰۰	تولید گچ
۶	تولید انواع شمش فولاد ساده کربنی و کم آلیاژی	چین	۷۵۰۰۰	ارائه خدمات مهندسی زمین‌شناسی و اکتشاف معدنی
۷	تولید مقاطع فولاد ساده کربنی و کم آلیاژی به شکل L، مقاطع ساده کربنی و کم کربنی به شکل L، میلگرد آجدار به صورت کلاف یا شاخه‌ای از جنس ساده کربنی و کم آلیاژی	پاکستان	۴۸۰۰	تولید شمش بیلت فولاد ساده کربنی و کم آلیاژی
۸	فراوری و استخراج کانسنگ طلا در معدن شرف آباد-هیزه جان	چین	۸۰۳۷	-
۹	تولید مس کاتد	فرانسه	۱۴۰۶	-
۱۰	اکتشاف فلزات پایه (طلا و مس)	قبرس	۱۰۵۶۱	-
	جمع کل		۶۲۸۴۲۰	جمع کل
				۱۵۴۹۰۵

جدول ۶- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱	ارتقا ایمنی در معادن به ویژه معادن زغال سنگ	معدن	۱۱۰	۱۱۰	۱۱۰	۱۰۰	-
۲	استخراج معادن	میلیون تن	۴۲۰	۴۴۰	۴۴۰	۱۰۰	-
۳	افزایش راندمان واحدهای تولیدی	تعداد	-	۰	۰	۰	از سال دوم برنامه اجرایی می گردد.
۴	افزایش ظرفیت تولید الکتروتود گرافیتی	درصد	-	۲۰	۰	۰	وجود مشکل انتقال دانش فنی مورد نیاز
۵	ایجاد زیرساخت (ایجاد زیربنای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی - احداث راه)	کیلومتر	۵۰	۷۵	۷۵	۱۰۰	-
۶	ایجاد زیرساخت (ایجاد زیربنای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی - برق رسانی)	کیلومتر	-	۰	۰	۰	از سال دوم برنامه اجرایی می گردد.
۷	ایجاد زیرساخت (ایجاد منطقه ویژه صنایع انرژی بر درسواحل جنوبی (لامرد، پارسیان))	درصد	-	۳۶	۳۹	۱۰۸,۳۳	-
۸	ایجاد زیرساخت (توسعه زیرساخت های سنگان)	درصد	۵	۲۰	۲۰	۱۰۰	-
۹	ایجاد ظرفیت تولید کنسانتره تیتان در کشور	درصد	-	۴	۴	۱۰۰	-
۱۰	ایجاد ظرفیت (ایجاد ظرفیت آهن اسفنجی در مکران)	درصد	۲	۶	۲	۳۳,۳۳	طولانی بودن فرایند اخذ مجوزهای مورد نیاز عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز مشکلات در اخذ تسهیلات از بانکها و یا صندوق توسعه ملی
۱۱	ایجاد واحدهای تحقیق و توسعه در بنگاه های معدنی	بنگاه	۷	۱۰	۱۰	۱۰۰	-

۳۲۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			عوامل عدم تحقق	توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق		
۱۲	بررسی مخاطرات و لرزه‌خیزی (۱:۲۵۰۰۰ (انباشته)	ورقه	۸	۷۷	۴	۵,۱۹	-	با توجه به اعلام سازمان مربوطه در خصوص عدم تحقق اهداف تعیین شده در سند نیاز به بازنگری دارد
۱۳	بهینه‌سازی مصرف آب در واحدهای معدنی	پروژه	۱	۳	۳	۱۰۰	-	-
۱۴	تنقیح یکپارچه مجموعه قوانین و مقررات معدن، منابع طبیعی، محیط‌زیست و سایر موارد در جهت تسهیل بهره‌برداری پایدار از منابع معدنی و کاهش هزینه میادله	درصد	۱	۵	۵	۱۰۰	-	-
۱۵	توسعه آموزش‌های معادن بخش خصوصی	تعداد	۱۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۱۰۰	-	-
۱۶	توسعه بانک اطلاعاتی (توسعه و بروز رسانی پایگاه داده‌های علوم زمین)	درصد	۲	۵	۵	۱۰۰	-	-
۱۷	تهیه نقشه‌های زمین‌شناسی (۱:۲۵۰۰۰ (انباشته)	ورقه	۳۹۹	۱,۶۳۲	۴۸	۲,۹۴	-	با توجه به اعلام سازمان مربوطه در خصوص عدم تحقق اهداف تعیین شده در سند نیاز به بازنگری دارد
۱۸	دستیابی به تکنولوژی استحصال عناصر خاکی	درصد	۱۰	۵۰	۰	۰	-	تعیین تکلیف قانون‌گذار بدون پیش‌بینی منابع مالی در قانون عدم تحقق سرمایه‌گذاری‌های خارجی پیش‌بینی شده عدم تمایل بخش خصوصی برای همکاری و ورود
۱۹	روی	هزار تن	۴۵۰	۴۵۰	۴۵۰	۱۰۰	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و.../ فصل سی و چهارم: معدن و صنایع معدنی □ ۳۲۷

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۲۰	زئوفیزیک هوایی	کیلومتر خطی	۲۴،۲۴۰	۱،۴۰۰،۰۰۰	۱۸،۳۰۰	۱،۳۱	با توجه به اعلام سازمان مربوطه در خصوص عدم تحقق اهداف تعیین شده در سند نیاز به بازنگری دارد
۲۱	سهم ارزش افزوده معدن از تولید ناخالص داخلی	درصد	۱،۳	۱،۴	۱،۳	۹۲،۸۶	تعیین تکلیف قانون گذار بدون پیش بینی منابع مالی در قانون عدم تحقق سرمایه گذاری های خارجی پیش بینی شده
۲۲	شیشه جام	میلیون تن	۱،۶	۱،۹	۱،۹	۱۰۰	-
۲۳	ظرفیت استخراج سنگ آهن	میلیون تن	۸۸	۹۹	۹۹	۱۰۰	-
۲۴	ظرفیت تولید آلومینیوم	هزارتن	۴۸۰	۴۸۰	۴۸۰	۱۰۰	-
۲۵	ظرفیت تولید سنگ تزئینی	میلیون مترمربع	۱۶۰	۱۶۲	۱۶۵	۱۰۱،۸۵	-
۲۶	ظرفیت تولید سیمان	میلیون تن	۸۱،۶	۸۳	۸۳	۱۰۰	-
۲۷	ظرفیت تولید مس	هزارتن	۲۵۹	۳۲۰	۲۸۷،۱	۸۹،۷۲	طولانی بودن فرایند اخذ مجوزهای مورد نیاز
۲۸	ظرفیت فولاد خام	میلیون تن	۲۸	۳۲	۳۰،۵	۹۵،۳۱	عدم تعیین تکلیف در خصوص تخصیص ارز مرجع برای ماشین آلات خط تولید مشکلات در اخذ تسهیلات از بانکها و یا صندوق توسعه ملی مشکلات مربوط به گشایش اعتبار اسنادی
۲۹	ظرفیت کنسانتره زغال سنگ	میلیون تن	۳،۱	۳	۳،۴	۱۱۳،۳۳	-
۳۰	کاشی و سرامیک	میلیون مترمربع	۵۳۰	۵۴۰	۵۶۶	۱۰۴،۸۱	-
۳۱	نظارت و بازرسی در معادن جهت مستندسازی فعالیت های اکتشافی، استخراجی و معدنی کشور	معدن	۱،۸۴۵	۱،۸۴۵	۱،۸۴۵	۱۰۰	-

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

مجموع اعتبارات برنامه‌های مرتبط با صنعت و معدن (با محاسبه اعتبارات در برنامه‌های مشترک بخش معدن و بخش صنعت) و بدون احتساب ردیف‌های متفرقه، معادل ۴۵۲۳ میلیارد ریال است که اعتبارات ویژه معدن و صنایع معدنی با افزودن برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» با کد طبقه‌بندی «۱۳۰۴۰۱۲»، ۱۶۰۳ میلیارد ریال خواهد بود. از این اعتبار مبلغ ۱۱۵۱ میلیارد ریال آن تخصیص یافته است که معادل ۷۱/۷ درصد اعتبارات مصوب می‌باشد.

اعتبارات هزینه‌ای بخش معدن از محل بودجه عمومی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در برنامه‌های «مطالعات زمین‌شناسی» و «اکتشاف منابع معدنی» می‌باشد که رقم مصوب مندرج در قانون برای این دو برنامه ۲۷۷ میلیارد ریال بوده است. تخصیص اعتبارات هزینه‌ای سال ۱۳۹۶ برای دو برنامه فوق مبلغ ۲۳۱ میلیارد ریال بوده و به عبارتی ۸۳/۵ درصد اعتبارات هزینه‌ای مصوب وزارت و دستگاه‌های ذی‌ربط در بخش معدن محقق شده است.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب بخش معدن از محل بودجه عمومی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در دو برنامه یادشده ۴۹۳ میلیارد ریال بوده است که با ۷۰ درصد عملکرد، ۳۴۷ میلیارد ریال تخصیص داشته است.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش معدن از محل بودجه عمومی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در برنامه‌های «ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی» و «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» ۸۳۳ میلیارد ریال است که با ۵۷۲ میلیارد ریال تخصیص ۶۹ درصد عملکرد داشته است. برنامه اول مذکور به دلیل اشتراک با بخش صنعت در جدول عملکرد اعتبارات هزینه‌ای ارقام بیشتری نشان می‌دهد و برنامه دوم به دلیل اشتراک با سایر بخش‌ها در این جدول ذکر نشده است. اعتبار ویژه بخش معدن در این دو برنامه در جدول زیر آمده است.

جدول ۷- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبارات مصوب (میلیون ریال)			میزان تخصیص	
		اعتبار هزینه‌ای	اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	کل اعتبارات	کل اعتبارات - تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	درصد تحقق
۱۳۰۴۰۱۱	ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۰	۸۲۳۳۴۴	۸۲۳۳۴۴	۵۶۷۸۹۵	۶۹
۱۳۰۴۰۱۲	تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۰	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۴۵۰۰	۴۵

در کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش معدن از محل بودجه عمومی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در کل چهار برنامه به مبلغ ۱۳۲۶ میلیارد ریال بوده است. تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سال ۱۳۹۶ مبلغ ۹۱۹ میلیارد ریال، معادل ۶۹/۳ درصد می‌باشد.

اعتبارات بخش معدن از محل ردیف‌های اعتباری متفرقه از ردیف هزینه‌ای با عنوان «اعتبار موضوع تکمیل نقشه‌های پایه زمین‌شناسی، پی‌جویی و اکتشاف عمومی کلیه ظرفیت‌های معدنی کشور، تکمیل زیربناها و زیرساخت‌های مورد نیاز برای معادن و صنایع معدنی، اجرای تبصره ۶ ماده ۱۴ قانون معادن، اجرای تبصره ۶ ماده ۱۲ قانون اصلاح قانون معادن، تشویق صادرات محصولات صنایع معدنی دارای ارزش افزوده بالا، اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مرتبط با بخش معدن و صنایع معدنی و نظارت و مستندسازی، کمک به سازمان نظام مهندسی معدن موضوع ماده ۳۵ قانون نظام مهندسی معدن، اعطای تسهیلات به بخش غیردولتی بابت تجهیز و اکتشاف پایه و تفصیلی در بخش معادن، حمایت از فعالیت‌های صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی، اجرای طرح‌های اکتشافی و پژوهشی و کاربردی زیست‌محیطی، ایجاد زیرساخت‌های معدنی و وصول حقوق دولتی معادن و...» می‌باشد و در سال ۱۳۹۶ با اعتبار ۱۰۱۹۱ میلیارد ریال تخصیص ۵۰/۸ درصد داشته است. از محل ابلاغ اعتبار تملک سرمایه‌ای ۹۱۶۲ میلیارد ریال و اعتبارات هزینه‌ای ۱۰۲۹ میلیارد ریال بوده و به ترتیب ۴۹/۲ و ۶۵/۵ درصد تخصیص یافته است.

۳۳۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

جدول ۸- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۱	۱۳۰۴۰۰۱	برنامه اکتشاف منابع معدنی	۱۱۶.۳۳۵	۲۸.۷۰۰	۱۴۵.۰۳۵	۹۸.۴۶۷	۱.۳۰۰	۹۹.۶۶۷	۸۴.۶	۴.۲	۶۸.۷
۲	۱۳۰۴۰۰۸	برنامه مطالعات زمین‌شناسی	۱۶.۴۸۳	۴۶۴.۳۲۱	۶۴۰.۸۰۴	۱۳۳.۸۶۹	۳۴۵.۸۰۰	۴۷۸.۶۶۹	۸۳.۸	۱۴.۵	۷۶.۶
۳	۱۳۰۴۰۱۱	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۸۵.۰۰۰	۳.۶۶۸.۰۰۰	۳.۷۵۳.۰۰۰	۱۵.۰۰۰	۲.۰۹۷.۱۳۰	۲.۱۱۲.۱۳۰	۱۷.۶	۵۷.۲	۵۶.۳
۴	جمع	-	۳۶۱.۸۱۸	۴.۱۶۱.۰۲۱	۴.۵۲۲.۸۳۹	۲۴۶.۳۳۶	۲.۴۴۴.۱۳۰	۲.۶۹۰.۴۶۶	-	-	-

جدول ۹- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۲-۵۳۰۰۰۰	اعتبار موضوع تکمیل نقشه‌های پایه زمین‌شناسی، پی‌جویی و اکتشاف عمومی کلیه ظرفیت‌های معدنی کشور، تکمیل زیربناها و زیرساخت‌های مورد نیاز برای معادن و صنایع معدنی-اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۹.۱۶۲.۰۰۰	۴.۵۱۰.۰۲۰
۲	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۲-۵۳۰۰۰۰	اعتبار موضوع تکمیل نقشه‌های پایه زمین‌شناسی، پی‌جویی و اکتشاف عمومی کلیه ظرفیت‌های معدنی کشور، تکمیل زیربناها و زیرساخت‌های مورد نیاز برای معادن و صنایع معدنی-اعتبار هزینه‌ای	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۱۰.۲۹۱.۴۰۰	۶۷۵.۰۰۰
۳	جمع	-	-	-	۱۰.۱۹۱.۴۰۰	۵.۱۸۵.۰۲۰

۴- ارزیابی و پیشنهاد

با عنایت به مفاد گزارش و بررسی اقدامات به عمل آمده، مهم‌ترین دلایل موفقیت، نقاط قوت و عوامل عدم موفقیت یا نقاط ضعف و همچنین پیشنهادها و اصلاحی به شرح ذیل است:

۴-۱- عوامل موفقیت

- بهبود شرایط سرمایه‌گذاری خارجی
- بهبود شرایط فراوری صنایع معدنی

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- پایین بودن رشد ارزش افزوده
- عدم توجه به اولویت‌دهی به بخش معدن در صندوق توسعه ملی
- عدم تأمین مالی داخلی
- عدم تأمین فاینانس پروژه‌ها
- کمبود اطلاعات اکتشافی کشور
- بهره‌وری پایین تولید
- عدم جذب سرمایه‌گذاری خارجی ID F
- مشکلات ناشی از خصوصی‌سازی نامناسب

۴-۳- نقاط قوت

- تسهیل شرایط وام‌دهی به معدن‌کاران از طریق وثیقه گرفتن پروانه‌های بهره‌برداری معادن از سوی بانک‌ها

۴-۴- نقاط ضعف

- واگذاری واحدها بدون توجه به اهلیت متقاضی و عدم بازگشت منابع حاصل از واگذاری
- عدم توجه به تکنولوژی روز دنیا در اکتشاف ذخایر و استخراج منابع معدنی
- کاهش ID F در دنیا در حوزه معدنی، ناشی از رکود اقتصادی سال‌های اخیر
- کاهش سرعت رشد تقاضا در داخل باعث شده تا بسیاری از واحدها در ظرفیت کمتر نسبت به ظرفیت اسمی فعالیت نمایند
- ضعف استقرار و ناکارآمدی عملکرد نظام نظارت بر بهره‌برداری‌های معدنی

- وجود مشکلات و تعارضات جدی بین بخشی با حوزه‌های منابع طبیعی و محیطزیست و ناهماهنگی در شیوه‌های رایج بهره‌برداری از معادن
- شکست زنجیره ارزش ناشی از خصوصی‌سازی و عدم توجه به صرفه مقیاس در واحدهای معدنی و صنایع معدنی
- عدم دسترسی معدن کاران به فناوری جدید در امر اکتشاف، استخراج و فرآوری
- کافی نبودن منابع مالی سازمان زمین‌شناسی کشور
- ریسک بالای حوزه اکتشافات
- فقدان استراتژی مدون در بخش معدن (چندین بار سند استراتژی بخش معدن مورد بازبینی قرار گرفته، ولی به نتیجه‌ای نرسیده است)
- وجود مشکلات عدیده در فعالیتهای توسعه‌ای ایمیدرو ناشی از قوانین و مقررات ناکارآمد اعمال شده
- عدم اولویت دادن به حوزه معدن در بروکرسی طولانی اداری و بانکی
- عدم توجه کافی به بخش معدن و سهم پایین این بخش در PDG
- کافی نبودن خطوط اعتباری بین کشورها

۴-۵- پیشنهادات

- اعمال سیاست‌های مالیاتی و گمرکی درازمدت در کاهش خام فروشی و افزایش سرمایه‌گذاری
- حمایت از تکمیل زنجیره ارزش در کشورهای هدف (خرید سهام شرکت‌ها - تشکیل VJ - و ...)
- تجهیز معادن به ماشین‌آلات جدید و پیشرفته معدنی و ورود تکنولوژی لازم به منظور افزایش بهره‌وری و کاهش مصرف انرژی
- تعیین تکلیف شرکت‌های تولید فلزات با بهره‌وری پایین و زیان ده و اصلاح ساختار مالی و نیروی انسانی
- تقویت سازمان‌های توسعه‌ای در تأمین مالی پروژه‌های مبتنی بر فناوری نوین و پر ریسک
- بازاریابی بین‌المللی برای ظرفیت مازاد
- تعیین راهکاری به منظور کاهش ریسک تأمین مالی ناشی از تحریم کشور آمریکا

- فعال‌سازی معادن کوچک مقیاس
- تثبیت و کاهش نرخ ارز برای رقابت صادرات در بخش مواد معدنی و صنایع معدنی با سایر کشورها
- مشوق مالیاتی برای ادغام واحدهای معدنی
- تلاش جهت حفظ بازارهای فعلی
- کاهش ریسک در زمینه سرمایه‌گذاری در بخش معادن
- تشکیل بانک اطلاعات قوی از اطلاعات معدنی کشور (شامل وزارت نفت، انرژی اتمی، ایمیدرو، زمین‌شناسی و بخش خصوصی)
- افزایش سرمایه صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی
- افزایش همکاری شرکت‌های بین‌المللی در امر اکتشاف
- تعریف بسته‌های حمایت از ایمنی معادن و افزایش رقابت‌پذیری
- دانش و فناوری به روز در بخش اکتشافات و جهت‌گیری به سمت اکتشافات زیرزمینی
- هیئت امنای صندوق نسبت به اولویت‌بندی بخش معدن و صنایع معدنی در پرداخت اعتبار اقدام نمایند و بروکرسی دریافت وام از صندوق توسعه ملی کاهش یابد.
- ادغام و تکمیل مجدد زنجیره ارزش معدن و صنایع معدنی در کشور که با خصوصی‌سازی واحدهای تابعه ایمیدرو گسسته شده است
- الگوبرداری از کشورهای موفق در جذب سرمایه‌گذاری خارجی از قبیل شیلی
- پذیرش پروانه بهره‌برداری معادن و ماشین‌آلات، تأسیسات و سایر ملزومات از طرف بانک
- مطالعه مستمر بازار کشورها بخصوص کشورهای همسایه و تولید محصولات منطبق با نیاز و سلیقه آنها
- سیاست‌گذاری‌های لازم جهت رفع مشکلات با معارضین حقیقی و حقوقی
- گشایش خط اعتباری ریالی به منظور تأمین مالی مورد نیاز اجرای طرح‌ها
- پیشنهاد قوانین هماهنگ بین سازمان‌های مرتبط با حوزه معدن و رفع عدم همخوانی بین قوانین و رفع موانع غیرضرور مقررات منابع طبیعی و محیط‌زیست از فعالیت‌های اکتشافی و معدنی
- کاهش بروکرسی بانک‌ها در پروسه تأمین مالی
- جذب سرمایه‌گذاری برای بخش معدن

- حمایت از سرمایه‌گذاری در توسعه صنایع فرآوری مواد معدنی به منظور تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی و استفاده کامل از چرخه ارزش افزوده در این بخش
- ارائه یوزانس ۲ الی ۳ ساله به منظور تأمین مالی طرح‌های زودبازده معدنی
- اصلاح گردش کار و ضمانت‌های اجرایی لازم برای ایفای تعهدات به موقع بانک‌های عامل و جوه اداره شده
- توجه به نقش معادن در رونق گردشگری و آموزش علوم زمین
- استانداردسازی قوانین و مقررات اکتشافی با تمرکز بر استاندارد جهانی VROJ که مورد نیاز سرمایه‌گذاران خارجی است
- اصلاح اهداف و تجدید هدف‌گذاری در دو مورد ژئوفیزیک هوایی و بررسی مخاطرات و لرزه‌خیزی به دلیل فاصله بسیار زیاد اهداف کمی مربوطه با واقعیات موجود
- تلاش جهت کاهش قیمت تمام شده محصولات معدنی مهم همچون فولاد، آلومینیوم و ...
- تقویت بخش خصوصی با آماده‌سازی زیرساخت‌ها برای حضور شرکت‌های بین‌المللی.
- کمک دولت به فرایند بازسازی و نوسازی
- ادغام واحدها و بهبود صرفه مقیاس
- سرمایه‌گذاری در جهت ارتقای ارزش افزوده و تکمیل زنجیره
- طراحی مشوق‌های معدنی در جذب ID F توسط ایمیدرو

فصل سی و پنجم

بازرگانی داخلی

مقدمه

براساس قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی؛ کلیه اختیارات، وظایف و امور مربوط به سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، نظارت و انجام اقدامات لازم در خصوص تجارت اعم از صادرات، واردات و تنظیم بازار داخلی محصولات و کالاهای اساسی زراعی، باغی و گیاهان دارویی و محصولات دامی، طیور و آبزیان و همچنین صنایع تبدیلی بلافصل برای مجموعه‌ای از فعالیت‌های صنعتی وابسته به کشاورزی با یک مرحله تبدیل در بخش کشاورزی از وزارت صنعت، معدن و تجارت منتزع و به وزارت جهاد کشاورزی واگذار گردید.

متعاقب این موضوع معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی تشکیل گردید تا امور مربوط به بازرگانی و صنایع بخش کشاورزی را هدایت و برنامه‌ریزی نماید. با تصویب قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و قانون برنامه ششم توسعه، از آنجایی که تعدادی از موارد مرتبط با این قوانین در حوزه امور صنایع و بازرگانی بخش کشاورزی قرار داشت وزارت جهاد کشاورزی عهده‌دار اجرای این موارد می‌باشد.

از سوی دیگر در راستای اسناد فرادستی و مطابق با سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و شرح وظایف قانونی، وزارت صنعت، معدن و تجارت عهده‌دار مدیریت بخش بازرگانی از طریق سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، نظارت، حمایت و پشتیبانی تولید و تجارت در کشور به منظور دستیابی به جایگاه اول اقتصادی و فناوری در منطقه با تأکید بر رشد مستمر اقتصادی، رشد ارزش افزوده بخش، تولید صادرات محور، مدیریت اثربخش بازار، مدیریت زنجیره تأمین و توزیع، ارتقای نقش و جایگاه انجمن‌ها و تشکل‌های صنفی و صنعتی، بهبود مستمر فضای کسب‌وکار و تبدیل مزیت‌های نسبی به مزیت‌های رقابتی مبتنی بر آمایش سرزمین با محور قرار دادن بخش غیردولتی در اجرا و حداقل تصدی‌گری دولت در جهت ارتقای سطح رفاه جامعه می‌باشد.

لازم به ذکر است ایفای کامل نقش بخش‌های مختلف اقتصاد کشور زمانی انجام می‌گیرد که اقتصاد کشور و فضای کسب‌وکار بتواند جایگاه مناسبی در اقتصاد جهانی داشته باشد. از این رو بهره‌برداری حداکثری از فرصت‌های به وجود آمده و زیرساخت‌های تأمین شده، از طریق ایجاد شرایط مساعد و فراهم‌سازی امکان تعامل در عرصه بین‌المللی، تغییر رویکردها و بهره‌گیری از ابزارهای نوین مدیریت فراهم خواهد شد؛ بدین منظور لازم است اقتصاد کشور از طریق اعمال سیاست‌های اقتصادی مناسب و با رویکرد درون‌زایی و برون‌گرایی (در راستای تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی) به اقتصادی با رقابت‌پذیری مناسب در صحنه بین‌المللی تبدیل گردد. در مجموع؛ عملکرد سال اول قانون برنامه ششم توسعه در حوزه بازرگانی داخلی که مرتبط با وظایف وزارت جهاد کشاورزی و وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد در این گزارش ارائه می‌گردد.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

برنامه‌ریزی و تأمین کالاهای اساسی و تنظیم بازار کالاهای مزبور به منظور حفظ ثبات در بازار داخلی و همچنین حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان یکی از اولویت‌های مهم دولت در سال‌های اخیر بوده و در این راستا وزارت جهاد کشاورزی با وزارت صنعت، معدن و تجارت، نسبت به اتخاذ سیاست‌های تجاری و حمایتی مناسب اقدام می‌نمایند. در همین راستا سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به شرح ذیل تدوین شده است:

بند ۶: افزایش تولید داخلی نهادها و کالاهای اساسی و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی

بند ۷: تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی با تأکید بر افزایش کمی و کیفی تولید (مواد اولیه و کالا)

بند ۱۹: شفاف و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری و روزآمدسازی شیوه‌های نظارت بر بازار اهداف، راهبردها و سیاست‌های اجرایی بخش بازرگانی داخلی منتج از سند راهبردی برنامه ششم توسعه به شرح ذیل می‌باشد:

اهداف

- تأمین ذخایر مطمئن راهبردی و تنظیم بازار داخلی

راهبردها

- حمایت مؤثر و ساماندهی فرآیند تولید و اصلاح نظام بازار محصولات کشاورزی
- حمایت از توسعه تشکلهای و افزایش نقش آفرینی آنها در زنجیره ارزش از تولید تا بازار محصولات کشاورزی و نهادهای
- گسترش زیرساختهای اطلاعاتی و ارتباطی بخش کشاورزی در راستای سالمسازی، توسعه و تنظیم بازار محصولات کشاورزی و نهادهای
- طراحی سامانه ایجاد تعادل تولید و مصرف و تجارت محصولات راهبردی
- بهبود فرآوری محصولات کشاورزی و ذخیرهسازی محصولات اساسی
- تقویت رویکردهای حمایت از مصرف کنندگان در ابعاد مختلف
- ایجاد و سازماندهی نهادهای مدنی غیردولتی حقوق مصرف کنندگان
- بهبود نظام توزیع و تنظیم بازار کالاها و خدمات
- مدیریت اثربخش در فضای کسب و کار اینترنتی

سیاستهای اجرایی

- تأمین، ذخیرهسازی و گردش موجودی ذخایر راهبردی
- تنظیم بازار محصولات کشاورزی و فرآوردههای آن با تأکید بر استفاده از ظرفیت تشکلهای و صنوف ذیربط
- حمایت و پشتیبانی از زیرساختهای اطلاعاتی و ارتباطی در فرآیند تولید، عرضه و بازار محصولات
- تقویت و تکمیل زنجیره تولید و عرضه محصولات برای مصرف داخلی و صادرات
- طراحی و اجرای نظام تعرفه‌ای مؤثر بر واردات محصولات کشاورزی
- توسعه شیوه‌های نوین تأمین، توزیع بازاریابی و فروش
- افزایش ظرفیت جذب ماده خام صنایع کشاورزی و کاهش ضایعات
- ساماندهی شرکت‌های پخش و توزیع و افزایش سهم فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای از شبکه توزیع
- توسعه کسب و کارهای اینترنتی و افزایش سهم صادرات الکترونیک

همچنین به منظور اجرای ماده (۶۰) احکام دائمی برنامه‌های توسعه در خصوص طرح جامع کاهش ضایعات کشاورزی اقدامات اولیه‌ای به شرح زیر صورت گرفته است: ۱) تهیه پرسشنامه میزان ضایعات محصولات کشاورزی و ارسال به مدیران صنایع کشاورزی سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها؛ ۲) برگزاری جلسات مقدماتی اجرای طرح آمایش صنایع تبدیلی و تکمیلی با مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی و تدوین اولیه پروژه بهبود و بهینه‌سازی ساختار مزارع و باغات با هدف کاهش ضایعات که در ۵ استان به صورت پایلوت و در ارتباط با ۵ محصول سیب‌درختی، پیاز، گوجه‌فرنگی، سیب‌زمینی و پرتقال طراحی شده که در صورت تأمین اعتبار لازم پیاده‌سازی خواهد شد.

در خصوص اجرای بند (ذ) ماده (۳۱) قانون برنامه ششم توسعه در ارتباط با حمایت از توسعه ظرفیت صادراتی صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی مانند کارخانه‌های خوراک دام، طیور و آبزیان و صنایع بسته‌بندی محصولات کشاورزی با توجه به مزیت‌های طبیعی، نسبی و رقابتی این صنایع اقدامات انجام گرفته از طرف وزارت جهاد کشاورزی به شرح زیر می‌باشد:

- شناسایی واحدهای دارای محصول صادراتی؛
- اطلاع‌رسانی و پیگیری اعطاء تسهیلات سرمایه در گردش صادراتی؛
- اعطای ۴۴۸۵ میلیارد ریال تسهیلات از منابع صندوق توسعه ملی و منابع داخلی بانک‌ها؛
- پیگیری تأمین منابع مالی و تسهیلات جهت بازسازی و نوسازی ۴۱۶ واحد فرسوده صنایع تبدیلی بخش کشاورزی در جهت افزایش بهره‌وری واحدها و افزایش کیفیت محصولات کشاورزی در راستای توسعه صادرات
- پیگیری ایجاد واحدهای صنایع جدید کشاورزی با رویکرد توسعه محصولات صادراتی که نهایتاً منجر به صادرات فرآورده‌های غذایی و محصولات کشاورزی فرآوری شده به میزان ۴۵۰۴ میلیون دلار در سال ۱۳۹۶ شده است.
- در راستای اجرای اهداف کمی راهبرد توسعه صنایع کشاورزی و زنجیره‌های عرضه جدول شماره (۹) بند (ز) ماده (۳۱) قانون برنامه ششم توسعه در سال ۹۶ اقدامات زیر از طرف وزارت جهاد کشاورزی انجام شده است:

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و پنجم: بازرگانی داخلی □ ۳۳۹

- حمایت از توسعه ظرفیت صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی (افزایش ظرفیت جذب مواد خام) در سال ۹۶ به میزان ۴۴۰۰ هزار تن انجام شده است که در مقایسه با ۱۹۷۲ هزار تنی مصوب برنامه، ۲۰۱/۴۷ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.

- در سال ۹۶ حمایت از تعداد واحدهای باسازی و نوسازی شده صنایع کشاورزی به تعداد ۴۱۶ واحد انجام شده است که در مقایسه با تعداد ۱۷۰ واحد مصوب سال ۹۶ به میزان ۲۴۴/۷۰ درصد هدف برنامه را پوشش داده است.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۶۰	به منظور حمایت از بخش کشاورزی، پایداری تولید، توسعه صادرات و رقابت‌پذیری و کاهش قیمت تمام شده و حمایت از باسازی و نوسازی و ارتقای فناوری و اصلاح ساختار صنایع کشاورزی، دولت موظف است ضمن تهیه طرح مطالعات جامع کاهش ضایعات کشاورزی و نیز طرح آمایش صنایع تبدیلی و نگهداری محصولات کشاورزی با سیاستگذاری و برنامه‌ریزی هماهنگ نسبت به حمایت هدفمند از ساماندهی و استقرار صنایع پیشین و پسین به ویژه گسترش صنایع تبدیلی و نگهداری محصولات اساسی کشاورزی توسط بخش غیردولتی در قطب‌های تولیدی اقدام کند.	وزارت جهاد کشاورزی	- تهیه پرسشنامه میزان ضایعات محصولات کشاورزی و ارسال به مدیران صنایع کشاورزی سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها - برگزاری جلسات مقدماتی اجرای طرح آمایش صنایع تبدیلی و تکمیلی با مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی و تدوین اولیه پروژه بهبود و بهینه‌سازی ساختار مزارع و باغات با هدف کاهش ضایعات که در ۵ استان به صورت پایلوت و در ارتباط با ۵ محصول سیب درختی، پیاز، گوجه‌فرنگی، سیب‌زمینی و پرتقال طراحی شده که در صورت تأمین اعتبار لازم پیاده‌سازی خواهد شد.	-	-
۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ب	انجام به موقع خرید تضمینی محصولات کشاورزی و در صورت وقفه در پرداخت خرید تضمینی،	وزارت جهاد کشاورزی	با توجه به قیمت‌های مصوب خرید تضمینی محصولات کشاورزی (به ویژه گندم) و برآورد مقدار خرید	-	-

۳۴۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			پرداخت مطابق تبصره بند (الف) ماده (۱۰) این قانون به عنوان جبران خسارت ناشی از تأخیر در نظام بانکی. در طول اجرای قانون برنامه، بند (ب) ماده (۳۱)، قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی مصوب ۲۱/۶/۱۳۸۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی را در بخش مغایرت موقوف الاجراء می‌نماید.		تضمینی، پیش بینی های لازم برای تأمین بار مالی جهت پرداخت به موقع مطالبات کشاورزان و جبران ضرر و زیان مربوطه در قوانین بودجه سالانه صورت گرفته است.		
۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ذ	حمایت از توسعه ظرفیت صادراتی صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی مانند کارخانه‌های خوراک دام، طیور و آبزیان و صنایع بسته‌بندی محصولات کشاورزی با توجه به مزیت‌های طبیعی، نسبی و رقابتی این صنایع	وزارت جهاد کشاورزی	۱- انجام اقدامات مختلف از جمله شناسایی واحدهای دارای محصول صادراتی، اطلاع‌رسانی به آن‌ها و پیگیری اعطاء تسهیلات سرمایه در گردش صادراتی و اعطای ۴۴۸۵ میلیارد ریال از منابع صندوق توسعه ملی و منابع داخلی بانک‌ها ۲- پیگیری تأمین منابع مالی و تسهیلات جهت بازسازی و نوسازی ۴۱۶ واحد فرسوده صنایع تبدیلی بخش کشاورزی در جهت افزایش بهره‌وری واحدها و افزایش کیفیت محصولات کشاورزی در راستای توسعه صادرات ۳- پیگیری ایجاد واحدهای صنایع جدید کشاورزی با رویکرد توسعه محصولات صادراتی که نهایتاً منجر به صادرات فرآورده‌های غذایی و محصولات کشاورزی فرآوری شده به میزان ۴۵۰۴ میلیون دلار در سال ۱۳۹۶	-	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و پنجم: بازرگانی داخلی □ ۳۴۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۱ / ز / جدول شماره ۹	- اهداف کمی راهبرد توسعه صنایع کشاورزی و زنجیره‌های عرضه	وزارت جهاد کشاورزی	۱- حمایت از توسعه ظرفیت صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی (افزایش ظرفیت جذب مواد خام) در سال ۹۶ به میزان ۴۴۰۰ هزار تن انجام شده است که در مقایسه با ۱۹۷۲ هزار تنی مصوب برنامه، ۲۰۱ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. ۲- در سال ۹۶ حمایت از تعداد واحدهای بازرگانی و نوسازی شده صنایع کشاورزی به تعداد ۴۱۶ واحد انجام شده است که در مقایسه با تعداد ۱۷۰ واحد مصوب سال ۹۶ به میزان ۲۴۴/۷۰ درصد هدف برنامه را پوشش داده است.	-	-
۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۲ / الف	به منظور کاهش التهابات بازار کالاهای اساسی کشاورزی و کاهش نوسان غیرعادی فصلی محصولات کشاورزی و به منظور کاهش بار مالی دولت برای تأمین نقدینگی در گردش و هزینه تبعی مورد استفاده در سیاست‌های تنظیم بازار و تأمین ذخایر محصولات راهبردی (استراتژیک)، شرکت بازرگانی دولتی ایران یا هر یک از شرکتهای دولتی مسئول تنظیم بازار هر محصول به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی، حسب مورد، براساس برآوردهای ماهانه، فصلی و سالانه عرضه داخلی و تقاضای هر	وزارت جهاد کشاورزی	۱- برنامه‌ریزی جهت جایگزینی تدریجی سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی و انتخاب محصولات پیشرو در سال ۹۵ (جو و ذرت دامی) تنها در ۴ استان به صورت پایلوت اجرا شد. ۲- پیگیری و اجرای این سیاست در سال ۹۶ به صورت کشوری به طوریکه حجم معاملات جو در بازار بورس تحت سیاست قیمت تضمینی بیش از ۱۱۴ درصد در سال ۹۶ نسبت به ۹۵ افزایش یافته است که طبعاً بار مالی دولت را به صورت قابل توجهی کاهش داده است. این تغییرات به صورت	-	-

۳۴۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			یک از محصولات، نسبت به اتخاذ موقعیت مناسب خرید یا فروش در قراردادهای سلف و ابزارهای مالی موضوع بند (۲۴) ماده (۱) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ بر روی هر یک از دارایی های مشمول صدر این بند در چارچوب مقررات بازار سرمایه اقدام می نمایند.		تقریباً مشابه در مورد ذرت دامی نیز اتفاق افتاده است. ۳- ورود معاملات گندم به صورت محدود در بازار بورس کالای ایران در سال ۹۶ انجام شده است که در نتیجه اقدامات صورت گرفته در جهت توسعه استفاده از ظرفیت بازار بورس کالای ایران برای مشارکت بخش خصوصی و با هدف حمایت از کالای ایرانی محصولات مختلف مشارکت کالاهای کشاورزی در بازار بورس سال ۹۶ نسبت به سال ۹۵ رشد ۱۸ درصدی را نشان می دهد. ۴- رصد و پایش موجودی ذخایر راهبردی بصورت مداوم و اقدام لازم جهت رفع کسریها ۵- نظارت بر توزیع شرکت های واردکننده گوشت گوسفندی هماهنگی و توزیع کالاهای اساسی در فروشگاههای زنجیره ای با قیمت مصوب ستاد تنظیم بازار. ۶- برنامه ریزی خرید ۱۰۰ هزار تن شکر از کارخانجات چغندر قند به منظور تسریع در پرداخت بهای محصول چغندر قند خریداری شده از کشاورزان تا پایان سال ۱۳۹۶ تا ۷- ذخیره سازی، حفظ و نگهداری کالاهای اساسی		

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و پنجم: بازرگانی داخلی □ ۳۴۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					(برنج، روغن خام و شکر خام) در انبارهای تحت پوشش در سراسر کشور		
۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / الف	ایجاد زمینه گسترش و تکمیل زنجیره های ارزش، صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری محصولات اساسی کشاورزی در قطبهای تولیدی، سردخانه و انبارهای فنی چندمنظوره	وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت جهاد کشاورزی	اقدامات وزارت صنعت، معدن و تجارت: ۱- آغاز پروژه توسعه ۴ خوشه کشاورزی - غذایی در سال ۹۶ شامل خوشه های خرمای جنوب فارس، کشمش ملایر، شیلات گیلان و طیور گلستان. ۲- تداوم توسعه ۱۲ خوشه کشاورزی - غذایی در سال ۹۶ شامل سبزه و کشمش مراغه، عسل ارومیه، فرآورده های باغی ارومیه، پسته دامغان، انگور تاکستان، گلاب خا نه ای جیرفت، لبنی گلستان، شیلات بوشهر، طیور خراسان جنوبی، طیور کردستان و شیلات هرمزگان. ۳- خاتمه پروژه توسعه ۵ خوشه کشاورزی - غذایی شامل خوشه های رب گوجه فرنگی و ترشیجات فارس، فرآورده های لبنی گلستان، گلاب کاشان، لبنی کرمانشاه و طیور خراسان جنوبی اقدامات وزارت جهاد کشاورزی: ۱- ایجاد ۵۴ واحد تخصصی صنایع تبدیلی و تکمیلی و بوجاری ۲- ایجاد ۱۷ مرکز عرضه محصولات کشاورزی به مساحت ۴۰۰۰	-	-

۳۴۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>مترمربع. ۳- انتخاب ۱۰ محصول عمده صادراتی (خرما، کشمش، زعفران، سیب، کیوی، مرکبات، محصولات گلخانه ای و سبزی و صیفی، چای، شیر و سیب زمینی) جهت تشکیل زنجیره عرضه با تأکید بر صادرات در حوزه بازرگانی وزارت متبوع ۴- برگزاری جلسات توجیهی زنجیره ها با حضور اتحادیه های تخصصی صادرکنندگان محصولات کشاورزی، تجار و مدیران حوزه بازرگانی استانها و مدیران و کارشناسان ستادی ذیربط ۵- تهیه پیش نویس آیین نامه اجرایی تشکیل زنجیره سیب درختی و پیگیری و ایجاد هماهنگی جهت انتخاب هیئت موسس ملی زنجیره سیب، چای، مرکبات، کیوی، سیب زمینی، زعفران و کشمش و ثبت زنجیره ها در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۶- تفاهم با سازمان تحقیقات، ترویج و آموزش کشاورزی وزارت متبوع جهت برگزاری سمینار و دوره های آموزشی برای تولیدکنندگان و بهره برداران سیب.</p>		

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۳ / پ / تبصره	دولت مکلف است ما به التفاوت قیمت تولید داخل با قیمت کالای کشاورزی در بازار های هدف را سالانه به عنوان مشوق های صادراتی محاسبه و از منابع هدفمندی یارانهها پرداخت نماید. وزارت جهاد کشاورزی مقررات تعیین کالاهای مشمول این بند و پرداخت ما به التفاوت را تهیه نموده و به تصویب هیأت وزیران می‌رساند.	سازمان برنامه و بودجه و وزارت جهاد کشاورزی	پیش نویس آیین نامه اجرایی تبصره بند پ ماده ۳۳ قانون برنامه ششم توسعه در مهر ۱۳۹۷ توسط سازمان برنامه و بودجه و با همکاری وزارت جهاد کشاورزی؛ تدوین و به منظور تصویب به هیأت محترم وزیران ارسال شده است	-	-

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

اهداف کمی

مهم‌ترین اهداف کمی بخش که در جداول برنامه ششم توسعه و اسناد پشتیبان به تفصیل آمده به شرح ذیل می‌باشد:

- در سال ۹۶ میزان کاهش ضایعات (از طریق افزایش ظرفیت نگهداری و انبارداری و بازسازی واحدهای فرسوده صنایع کشاورزی) برابر با ۲۶۸ هزار تن می‌باشد که در مقایسه با هدف ۲۶۸ هزار تنی سال ۹۶ به صورت ۱۰۰ درصد تحقق یافته است. شایان ذکر است این شاخص در جدول شماره ۹ قانون برنامه ششم (اهداف کمی راهبرد توسعه کشاورزی و زنجیره عرضه) درج نگردیده است. اطلاعات مربوط به سایر اهداف کمی به تفصیل در جدول عملکرد اهداف کمی آمده است.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱	افزایش ظرفیت جذب ماده خام صنایع کشاورزی	هزار تن	۱،۹۷۲	۲،۱۸۴	۴،۴۰۰	۲۰،۱۴۷	-
۲	پوشش یکپارچه رهگیری و ردیابی الکترونیکی کالا و خدمات	درصد	۲۶	۴۲	۴۲	۱۰۰	-
۳	تعداد کالا یا خدمات عرضه شده برای معامله در سامانه ستاد	تعداد	۵۰،۰۰۰	۷۰،۰۰۰	۳۵،۰۰۰	۵۰	عدم ارائه آمار و اطلاعات از سوی دستگاه اجرایی مربوطه
۴	تعداد واحدهای بازسازی و نوسازی شده صنایع کشاورزی	تعداد	۱۵۴	۱۷۰	۴۱۶	۲۴۴،۷۱	-
۵	توسعه کسب و کارهای اینترنتی	تعداد	۲۰،۰۰۰	۳۰،۰۰۰	۳۷،۸۸۸	۱۲۶،۲۹	-
۶	ساماندهی شرکت‌های پخش و توزیعی	شعبه	۲۵۰	۳۰۰	۰	۰	عدم ارائه آمار و اطلاعات از سوی دستگاه اجرایی مربوطه
۷	ساماندهی و گسترش بخش خرده‌فروشی غیر فروشگاهی	وبسایت	۱،۶۰۰	۱،۶۰۰	۰	۰	عدم ارائه آمار و اطلاعات از سوی دستگاه اجرایی مربوطه
۸	سهم تجارت الکترونیکی از تولید ناخالص داخلی	درصد	۵،۱	۵،۲	۱۱،۳	۲۱۷،۳۱	-
۹	سهم فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای از شبکه توزیع	درصد	۸	۱۱	۷،۲	۶۵،۴۵	عدم ارائه آمار و اطلاعات از سوی دستگاه اجرایی مربوطه
۱۰	سهم واحدهای دارای صندوق مکانیزه فروش از کل واحدهای صنفی	درصد	۳۲	۳۷	۰	۰	عدم ارائه آمار و اطلاعات از سوی دستگاه اجرایی مربوطه
۱۱	میزان کاهش ضایعات (از طریق افزایش ظرفیت نگهداری و انبارداری و بازسازی واحدهای فرسوده صنایع کشاورزی)	هزار تن	۱۹۷	۲۶۸	۲۶۸	۱۰۰	-

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی - اتاق اصناف - مرکز توسعه تجارت الکترونیکی

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

تملك دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای ملی

جدول نخست، میزان اعتبارات ابلاغی و عملکرد تملك دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت جهاد کشاورزی در سال ۹۶ به تفکیک برنامه در بخش بازرگانی را نشان می‌دهد. جدول بعدی نیز میزان عملکرد اعتبارات بخش از محل اعتبارات اختصاصی، ردیف‌های مترقیه قانون بودجه و اعتبارات خارج از بودجه عمومی برحسب برنامه وزارت جهاد کشاورزی را در سال ۹۶ نشان می‌دهد.

همان‌گونه که در جداول ملاحظه می‌شود تمام اعتبارات این بخش به صورت ملی می‌باشد؛ هر چند که عمده فعالیت تنظیم بازار در حوزه کشاورزی در سطح ملی انجام می‌گیرد اما با توجه به تکلیف سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها در این خصوص، لزوم تأمین اعتبار هزینه‌ای برای این موضوع در سطح استانی نیز ضروری می‌باشد. همچنین با توجه به تکلیف وزارت جهاد کشاورزی در حوزه صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی تأمین اعتبار از حوزه هزینه‌ای برنامه‌های صنعت برای این وزارتخانه ضروری می‌باشد.

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق	
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك
۱	۱۳۰۴۰۱۱	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۸۵،۰۰۰	۳۶۶۸،۰۰۰	۳،۷۵۳،۰۰۰	۱۵،۰۰۰	۲۰،۹۷،۷۳۰	۲،۱۱۲،۷۳۰	۱۷،۶	۵۶،۳
۲	۱۳۰۵۰۱۰	برنامه مدیریت خرید محصولات اساسی کشاورزی	۶۵۳،۱۴۲	-	۶۵۳،۱۴۲	۶۳۵،۰۲۷	-	۶۳۵،۰۲۷	۹۷،۲	۹۷،۲
۳	۱۳۰۵۰۱۲	برنامه ساماندهی، تولید و بازاریابی برگ سبز چای	۵۱،۵۶۰	-	۵۱،۵۶۰	۴۲،۶۰۸	-	۴۲،۶۰۸	۸۲،۶	۸۲،۶
۴	۱۳۰۵۰۱۷	برنامه بازاریابی چای داخلی	۱۹،۸۳۱	-	۱۹،۸۳۱	۲۱،۳۰۵	-	۲۱،۳۰۵	۱۰۷،۴	۱۰۷،۴
۵	۱۳۰۵۰۲۴	برنامه تنظیم بازار داخلی	-	۴۷۰،۱۵۵	۴۷۰،۱۵۵	-	۱۹۱،۹۶۵	۱۹۱،۹۶۵	-	۴۰،۸
۶	جمع	-	۸۰۹،۵۳۳	۴،۱۳۸،۱۵۵	۴،۸۴۷،۶۸۸	۷۱۳،۹۴۰	۲۲،۲۸۹،۶۹۵	۳۰۰۰۳۶۳۵	-	-

جدول ۴- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳-۱۰۱۰۰۰	تسویه بدهی‌های دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی (اوراق تسویه خزانه) - جمعی خرجی	وزارت جهاد کشاورزی	۴,۴۵۰,۶۹۲	۴,۴۵۰,۶۹۲
۲	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۵-۱۰۱۰۰۰	تسویه بدهی‌های دولت از جمله با بانک‌ها، پیمانکاران، شهرداری‌ها و بدهی‌های مربوط به خریدهای تضمینی محصولات استراتژیک کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی	۲۷,۰۰۰,۰۰۰	۲۷,۰۰۰,۰۰۰
۳	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۹-۵۲۰۰۰۰	یارانه نان	وزارت جهاد کشاورزی	۳۳,۰۰۰,۰۰۰	۳۲,۹۱۸,۳۰۵
۴	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۲-۵۲۰۰۰۰	پرداخت یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی	۳,۵۰۰,۰۰۰	۳,۵۰۰,۰۰۰
۵	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۴-۵۲۰۰۰۰	پرداخت ضرر و زیان یارانه سود خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی و یارانه اصل و سود جریمه (بابت تسویه مطالبات بانک سپه موضوع خرید تضمینی برگ سبز چای در سال ۹۴)	وزارت جهاد کشاورزی	۴۸,۵۰۰	۴۸,۵۰۰
۶	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۵-۵۲۰۰۰۰	تفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده کالاها و خدمات و جبران ضرر و زیان ناشی از آن و تسویه موارد قبلی (بابت تسویه مطالبات سال ۹۴ و ۵۰ مطالبات سال ۹۵ شرکت هفت‌تپه)	وزارت جهاد کشاورزی	۱۳۰,۰۰۰	۱۳۰,۰۰۰
۷	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۵-۵۲۰۰۰۰	تفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده کالاها و خدمات و جبران ضرر و زیان ناشی از آن و تسویه موارد قبلی (بابت خرید تضمینی چای)	وزارت جهاد کشاورزی	۱۸۵,۰۰۰	۱۸۵,۰۰۰
۸	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۶-۵۲۰۰۰۰	کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد، تحقیقات، آموزش، فناوری‌های نو، فرهنگی، گردشگری و هنری، مسکن، اجتماعی و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی و آموزش عالی و غیرانتفاعی و اشتغال و ارائه حمایت‌های مالی و ایفای تعهدات و موارد قبلی و کمک به مناطق کمتر توسعه یافته و غیر برخوردار و صندوق‌های مکانیزه فروش (بابت ضرر و زیان سال ۹۴ شرکت کرم ابریشم)	وزارت جهاد کشاورزی	۱۶,۰۰۰	۱۶,۰۰۰

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و پنجم: بازرگانی داخلی □ ۳۴۹

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
				اعتبار	عملکرد
۹	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۳۲-۵۳۰۰۰۰	اعتبار مربوط به اخذ مابه‌التفاوت از کالاهای وارداتی موضوع بند (۱) ماده (۱۳) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (بابت طلب کارخانه‌های قند)	۱۸۰۲۱۰	۱۸۰۲۱۰
۱۰	سایر	تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور	حمایت از تولید، اشتغال با اولویت جوانان، مسکن، حمل‌ونقل عمومی، صادرات غیرنفتی و...	۳۰۷۶۰۰۰۰	۳۰۷۶۰۰۰۰
۱۱	جمع	-	-	۷۲۰۰۲۶۰۷۰۷	۷۲۰۵۰۸۴۰۲

۴- ارزیابی و پیشنهاد

با وجود تلاش‌های صورت گرفته برای تأمین کالاهای اساسی مورد نیاز کشور و تنظیم بازار کالاهای مذکور، هماهنگی کاملی بین دستگاه‌های مذکور برای تدوین برنامه جامع حاصل نشده و در برخی مقاطع از سال شاهد ایجاد برخی نوسانات در میزان عرضه و تقاضای محصولات و عدم تعادل در بازار بوده‌ایم.

۴-۱- عوامل موفقیت

- ۱- اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های بخش برای استفاده بهینه از منابع بودجه عمومی
- ۲- استفاده از منابع یارانه عوامل تولید در زمان مقتضی
- ۳- استفاده از منابع بانک‌ها جهت خرید محصولات اساسی به ویژه گندم
- ۴- استفاده از روش‌های نوین در توسعه کسب و کار

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- ۱- عدم پیش‌بینی ردیف اعتباری برای برخی از اهداف تعیین شده در برنامه و محدودیت در تأمین منابع مالی و تخصیص اعتبارات مورد نیاز
- ۲- افزایش هزینه‌ها به علت تورم و بالا رفتن قیمت ارز
- ۳- خشکسالی و شرایط اقلیمی حاکم در کشور
- ۴- ریسک بالای فعالیت‌های تولیدی بخش کشاورزی

۵- عدم تناسب سیاست‌های حمایتی به ویژه در تأمین یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی با نیازهای واقعی بخش

۶- سنتی بودن ساختار بازار محصولات کشاورزی و سهم پایین کشاورزی از قیمت نهایی محصولات

۴-۳- نقاط قوت

۱- گستردگی جامعه بهره‌برداران بخش کشاورزی و منابع طبیعی و استفاده از ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل آنان

۲- تأثیرپذیری پایین بخش کشاورزی از نوسانات اقتصادی و تحریم‌ها در مقایسه با سایر بخش‌ها

۴-۴- نقاط ضعف

۱- وابستگی تولید برخی از محصولات این بخش به نهاده‌های وارداتی نظیر نهاده‌های دامی

۲- پایین بودن میزان بهره‌وری عوامل تولید به دلیل پایین بودن سرمایه‌گذاری

۳- پایین بودن سطح استفاده از فناوری‌های نوین به دلیل بالا بودن هزینه‌های آن

۴-۵- پیشنهادها

۱- پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز در لوایح بودجه سالانه و تخصیص به موقع آنها

۲- استفاده از منابع اعتباری خارجی و داخلی (فاینانس) به‌عنوان یکی از راهکارهای مناسب تأمین منابع بخش کشاورزی در زمینه ایجاد و احداث صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی، سیلوها، انبارهای مکانیزه و ...

۳- ساماندهی و بهبود کارایی شبکه توزیع، بازاریابی و بازررسانی محصولات کشاورزی

۴- استقرار نظام الگوی کشت مطلوب متناسب با آب‌وهوای نواحی و مناطق مختلف کشور و هدفمند نمودن حمایت‌های مناسب با الگوی کشت مطلوب

۵- ایجاد شفافیت در معاملات و افزایش استاندارد محصولات تولید شده کشاورزی و استفاده از ظرفیت‌های بازار سرمایه (بورس کالا)

۶- تقویت سیستم‌های نظارتی و توانمندسازی تشکل‌های مردم نهاد برای حمایت از مصرف‌کنندگان

فصل سی و ششم

تسهیل تجارت فرامرزی

مقدمه

گمرک جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق سیاست‌های کلان ملی و تکالیف تعیین شده در اسناد بالادستی، ضمن تدوین سند راهبردی برای سازمان که متضمن اهداف و استراتژی می‌باشد، هر ساله نسبت به اجرای برنامه‌های عملیاتی میان‌مدت و کوتاه‌مدت جهت تحقق اهداف پیش‌بینی شده اقدام نموده و با رصد مستمر این برنامه‌ها، متناسب با دستاوردهای حاصله و همچنین تغییرات محیطی مستمر در سطوح ملی و بین‌المللی، در خصوص به‌روزرسانی دوره‌ای سند راهبردی و برنامه‌های خود اقدام نموده است.

اهداف کمی تعیین شده در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور، سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی مقام معظم رهبری و همچنین ابلاغ اولویت‌های عمومی و تخصصی وزارت امور اقتصادی و دارایی از سوی رئیس‌جمهور محترم و تأکید ایشان بر تدوین برنامه‌هایی همسو با جهت‌گیری‌ها و اولویت‌های یادشده، سبب گردید تا گمرک ایران با نگرشی واقع‌بینانه در خصوص وضعیت تجارت خارجی و جایگاه کشور در این مقوله، نسبت به برنامه‌ریزی هدفمند جهت تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، اولویت‌های رئیس‌جمهور محترم و همچنین سیاست‌های برنامه ششم توسعه گام بردارد.

هرچند برخی از این برنامه‌ها همچون پیاده‌سازی پروژه «توسعه گمرک الکترونیک و یکپارچه با تمرکز بر پنجره واحد بین‌المللی» و «تجهیز گمرکات به ابزارهای پیشرفته کنترلی و فناوری‌های نوین» به‌صورت توسعه‌ای و در ادامه برنامه‌های چند سال گذشته گمرک به‌منظور ایجاد یکپارچگی گمرکات، مکانیزاسیون و استقرار دولت الکترونیک، ارتباط مؤثر با دیگر سازمان‌ها باهدف تسهیل تجارت فرامرزی و بهبود محیط کسب‌وکار، کمک به توسعه صادرات ملی و کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی، افزایش شفافیت مالی و ارتقای سلامت اداری و همچنین فراهم نمودن فرصت برابر و برقرار نمودن فضای رقابتی صورت پذیرفته، لکن تدوین

برنامه‌های عملیاتی جدیدی همچون «اجرای نمودن تکلیف ماده ۲۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور» و «استقرار گمرک در کلیه مبادی ورودی کالا به کشور» به‌منظور «حمایت همه‌جانبه و هدفمند از صادرات کالاها (بند ۱۰ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی)» و «شفافیت و سالم‌سازی اقتصاد (بند ۱۹ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی)»، «توسعه بازارهای دریایی و ایجاد مناطق مهم اقتصادی و زمینه‌های دارای مزیت (ماده ۲۳ قانون برنامه ششم توسعه)» و دیگر سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های ابلاغی نیز در دستور کار قرار گرفته که گزارش عملکردی متناسب با هر یک از آنها به‌صورت مستمر به مراجع بالادستی ارائه می‌گردد.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آنها

عنوان سیاست‌های متناظر با تکالیف این سازمان در مجموعه سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه ذیل عنوان امور اقتصادی:

- رشد اقتصادی شتابان و پایدار و اشتغال‌زا به‌گونه‌ای که با بسیج همه امکانات و ظرفیت‌های کشور، متوسط رشد ۸ درصد در طول برنامه محقق شود.

پرواضح است که تبیین چنین سیاست ملی در امور اقتصادی با تأکید بر بسیج همه امکانات و ظرفیت‌های کشور، مبین ضرورت اراده ملی است. گمرک ج.ا.ا. به‌عنوان یکی از حائز اهمیت‌ترین بخش‌های تأثیرگذار در تجارت و به‌تبع آن رشد اقتصادی در کشور، ضمن باز مهندسی فرآیندهای خود با پیاده‌سازی پروژه‌های متعدد همچون؛ «احصاء قوانین محل در امر تجارت»، «طراحی و بهره‌گیری از سامانه پنجره واحد تجارت فرامرزی»، «برقراری ارتباط مؤثر فی‌مابین سازمان‌ها»، «پیاده‌سازی سیستم‌های کنترلی هوشمند و فناورانه» و... اقدامات مؤثری را ظرف سال‌های گذشته و بخصوص طی سال ۱۳۹۶ انجام داده است.

- بهبود مستمر فضای کسب‌وکار و تقویت ساختار رقابتی و رقابت‌پذیری بازارها

بهبود محیط کسب‌وکار از جمله عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی هر کشور، افزایش توان رقابتی، فراهم شدن بستر مناسب برای جذب سرمایه‌های خارجی و... می‌باشد. نظر به اینکه برخی از مجامع بین‌المللی (بانک جهانی) با تبیین مؤلفه‌ها و زیر شاخص‌هایی، به‌صورت مستمر نسبت به

رصد وضعیت شاخص‌هایی همچون رقابت‌پذیری، کسب‌وکار، لجستیک و... در کشورها می‌پردازند، لذا گمرک جمهوری اسلامی ایران هم‌راستا با سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های دولت محترم و اهداف کمی تبیین شده در قانون برنامه توسعه کشور نسبت به اجرایی نمودن پروژه‌هایی که منجر به تسهیل تجارت گردیده اقدام و با ارائه گزارش‌های مستند و مستدل از اقدام‌های صورت پذیرفته به مرجع بین‌المللی یادشده، به ارتقاء جایگاه ملی کشور در این گزارش‌ها (۴ رتبه کاهش در شاخص تجارت فرامرزی و ۳۹ پله کاهش در مؤلفه «کارایی فرآیندهای ترخیص کالا» در گزارش‌های ۲۰۱۸ بانک جهانی) و نزدیک شدن به اهداف کمی برنامه ششم توسعه (ماده ۲۲) کمک شایانی نموده است.

- توسعه اقتصادی دریایی جنوب کشور در محور چابهار - خرمشهر با تأکید بر سواحل مکران و توسعه بازارهای دریایی و ایجاد مناطق مهم اقتصادی درزمینه‌های دارای مزیت.

پیاده‌سازی برنامه‌های توسعه‌ای سازمان و فراهم نمودن زیرساخت‌های مکانیزه نمودن و تجهیز مناطق هدف‌گذاری شده از سوی دولت به‌منظور رشد اقتصاد ملی و همچنین بهره‌گیری از سیستم‌های اعمال مدیریت ریسک هوشمند از جمله اقدام‌های گمرک ایران در به ثمر رسانیدن سیاست‌های یاده شده می‌باشد.

- ایجاد، تکمیل و توسعه شبکه ملی اطلاعات و تأمین امنیت آن، تسلط بر دروازه‌های ورودی و خروجی فضای مجازی و پالایش هوشمند آن و ساماندهی، احراز هویت و تحول در شاخص ترافیکی شبکه به‌طوری که ۵۰ درصد آن داخلی باشد.

گمرک جمهوری اسلامی ایران با بهره‌گیری از توان علمی نخبگان داخلی، نسبت به پیاده‌سازی پنجره واحد تجارت فرامرزی و سامانه جامع امور گمرکی در کلیه گمرکات کشور اقدام نموده و با برقراری ارتباط سیستماتیک با سایر سازمان‌های دخیل در تجارت خارجی کشور در بستر الکترونیکی دولت، امکان ارائه گزارش‌های آماری بر خط در پرتال سازمان را برای کلیه ذینفعان فراهم نموده است.

شایان ذکر می‌باشد کلیه اطلاعات مربوط به مجوزهای سازمان‌های هم‌جوار از طریق درگاه پنجره واحد و بستر شبکه ملی اطلاعات و از طریق مرکز تبادل الکترونیک اطلاعات اقتصادی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی بدون کارمزد و به‌صورت رایگان به اشتراک گذاشته شده است.

- **پیشگیری و مقابله با قاچاق کالا و ارز از مبادی ورودی تا محل عرضه آن در بازار**
مجموعه اقدامات هدفمند گمرک ج.ا.ا در به‌کارگیری از سیستم‌های هوشمند و مکانیزه و انجام الکترونیکی فرایندها و همچنین بهره‌گیری از دستگاه‌های کنترلی هوشمند و فناورانه همچون RFID، GPS، X-Ray و غیره از جمله عوامل مؤثر بر مقابله با قاچاق کالا از مبادی ورودی رسمی کشور را به همراه داشته و تأثیر مثبت فزاینده‌ای بر پیشگیری از این پدیده شوم داشته است.
مجموعه اقدامات هدفمند گمرک جمهوری اسلامی ایران، در جهت پیشگیری و مقابله مؤثر با پدیده شوم قاچاق کالا از طریق استقرار سامانه جامع و پنجره واحد تجارت فرامرزی و انجام الکترونیکی فرایندها و همچنین بهره‌گیری از دستگاه‌های کنترلی هوشمند و فناورانه همچون RFID، GPS، X-Ray و تعامل با کلیه ذینفعان و سازمان‌های هم‌جوار در خصوص اخذ الکترونیک کلیه اطلاعات مربوطه به حوزه تجارت فرامرزی، امکان ایجاد بزرگ‌ترین بانک اطلاعات تجارت خارجی کشور را با عنایت به قابلیت‌های سامانه جامع را فراهم نموده است. بدین ترتیب با استفاده از مکانیزم‌های موجود طبق استانداردهای سازمان جهانی گمرک، امکان بررسی داده و اعمال مدیریت ریسک با شناسایی شاخص‌های پرخطر مربوط به صاحبان کالا، اظهارکنندگان و کالاها در حوزه تجارت خارجی میسر گردیده که هم‌زمان با افزایش سرعت انجام فرایندهای ترخیص و کاهش زمان انجام تشریفات، دقت در کنترل خودکار فرایندها به نحو قابل توجهی افزایش یافته است. این امر در افزایش ریسک ناشی از واردات کالا بدون انجام تشریفات ترخیص افزایش یافته و قابلیت‌های مکانیزم مدیریت ریسک منجر به افزایش کشفیات قاچاق نیز گردیده است.

اهم اقدامات صورت گرفته در حوزه پیاده‌سازی و اتصال سامانه‌ها در جهت پیشگیری و مقابله با قاچاق به شرح زیر می‌باشد:

- اجرای طرح رجیستری گوشی‌های تلفن همراه از طریق پنجره واحد در راستای پیشگیری و مبارزه با قاچاق کالا با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

- توسعه سرویس‌های مرتبط با بانک مرکزی با طراحی فرم منشأ ارز از جانب بانک و ارتباط با پنجره واحد برای ثبت اطلاعات توسط صاحبان کالا
- توسعه وب‌سرویس‌های سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای جهت تسویه حواله‌های بارگیری توسط متقاضیان مورد درخواست سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای
- دریافت سرویس پروانه تولید، بهره‌برداری و شناسه کسب‌وکار واحدهای تولیدی از طریق بستر تبادل اطلاعات بی‌تا
- برقراری ارتباط دوباره استعلام شماره تلفن همراه (سرویس شاهکار) از طریق بستر تبادل اطلاعات بی‌تا علاوه بر پنجره واحد تجارت فرامرزی
- دریافت پروانه‌های تولیدی از طریق برقراری سرویس ارتباطی با وزارت صنعت، معدن و تجارت به‌منظور توسعه زیرسامانه ورود موقت
- دریافت اطلاعات شماره‌های شاسی، موتور، بدنه و VIN خودرو از طریق پنجره واحد و اعمال کنترل‌های لازم مطابق توافق به‌عمل‌آمده با نیروی انتظامی در خصوص تبادل اطلاعات مکانیزه خودرو به‌منظور انجام شماره‌گذاری
- تجهیز و راه‌اندازی سامانه جامع امور گمرکی در ۱۶ گلوگاه‌های نیروی انتظامی
- دریافت سیستمی اطلاعات فاکتورهای نفتی از طریق پنجره واحد تجارت فرامرزی
- توسعه سرویس‌های تبادل اطلاعات قبض انبار فی‌مابین گمرک و سازمان بنادر و دریانوردی با افزودن امکان صدور مجوز بارگیری از راه دور از کارتابل اظهارکننده در پنجره واحد

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۲	حقوق ورودی مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای که به‌منظور تولید صادراتی به‌ویژه توسط شرکت‌های دانش‌بنیان وارد کشور می‌شود، ظرف مدت پانزده روز پس از صادرات به آن‌ها مسترد می‌شود.	گمرک جمهوری اسلامی ایران	-در خصوص بخش اول این ماده با مضمون: «برقراری موانع غیر تعرفه‌ای و غیر فنی برای واردات به جز در مواردی که رعایت موازین شرع اقتضاء می‌کند ممنوع است». مستند به بخشنامه شماره ۵۸۲۸۸ مورخ ۱۳۹۶/۰۲/۱۸ موضوع الحاق به ماده ۶۶ قانون امور گمرکی اقدامات لازم انجام و موضوع رعایت می‌شود.-در خصوص بخش دوم، موضوع حقوق ورودی مواد اولیه و ... نیز گمرک جمهوری اسلامی ایران پیش از تصویب و ابلاغ برنامه ششم توسعه و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، برنامه‌های متعددی به‌منظور کاهش زمان استرداد همچون تفویض اختیار، مکانیزاسیون و ... در دست داشته لکن پس از ابلاغ احکام، پروژه‌ای بدین منظور تدوین و در دست اجرا قرار گرفت. اهم اقدامات انجام‌شده به شرح ذیل می‌باشد: به‌منظور بازمهندسی فرایند استرداد حقوق ورودی، تسهیل امر و در راستای تامل و احصاء راهکارهای مناسب در این خصوص جلسات مستمر با اتحادیه‌ها و انجمن‌های مربوطه و نیز سازمان‌های هم‌جوار برگزار شد. پس از دریافت پیشنهادهای مطرح‌شده از سازمان‌ها و اتحادیه‌ها در بعد درون‌سازمانی نیز جلساتی با واحدهای تخصصی برگزار و درنهایت فلوجارت اجرایی موضوع ترسیم گردید. با توجه به بازمهندسی انجام‌شده مراحل اجرای طرح ازجمله ثبت‌نام صادرکنندگان و ایجاد شناسه مصرف، ارائه درخواست استرداد، بررسی تقاضا و پروانه‌های وارداتی و صادراتی مربوطه، صدور حکم	-	-

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					استرداد، بررسی و پرداخت وجه در واحد مالی و ... پیش‌بینی برنامه زمان‌بندی اجرای آن، تدوین گردید. خاطرنشان می‌سازد طراحی سیستم موردنیاز و نحوه اجرای طرح، نیازمندی‌ها و الزامات آن من جمله اعتبارات موردنیاز در دست بررسی می‌باشد.		
۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۱۰۸ / ب	به منظور تأمین هزینه‌های مربوط به راه‌اندازی، نگهداری و به‌روزرسانی سامانه‌های کنترلی خودرویی بارگنجی (کانتینری) (ایکس ری) و تجهیزات مربوط به آن صاحبان بار یا خودرو مکلف‌اند به هنگام کنترل و صرفاً در مبادی ورودی و خروجی نسبت به پرداخت تعرفه مربوط اقدام کنند. میزان این تعرفه در بودجه سنواتی تعیین می‌شود.	گمرک جمهوری اسلامی ایران	مطابق ردیف (۳۶) جدول شماره (۱۶) قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور، تعرفه هر اسکن معادل ۷۰۰۰۰۰ ریال تعیین گردیده که بر همین اساس گمرک جمهوری اسلامی ایران نسبت به اخذ تعرفه مذکور اقدام و درآمد حاصله را به ردیف درآمدی ۱۶۰۱۶۱ با عنوان «درآمد حاصل از اسکن هر کامیون توسط دستگاه‌های کنترلی پرتونگاری» واریز می‌نماید. عملکرد ردیف درآمدی مذکور در سال مورد گزارش به میزان ۲۵۳۵۴۳ میلیون ریال می‌باشد.	-	-

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

در دنیای امروز اهمیت سرعت نقل و انتقال کالا و حجم مبادلات تجاری در عرصه بین‌المللی به حدی است که اکثر کشورهای جهان را وادار نموده تا برنامه‌های جامعی را برای استفاده از منافع هر چه بیشتر در این حوزه طراحی و اجرا نمایند. زیرساخت‌های تجاری، مدرن‌سازی گمرکات و یکپارچه‌سازی مدیریت مرزی و ارائه خدمات حمل‌ونقل مطلوب، همراه با توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، مدیریت اطلاعات، شفافیت در قوانین و مقررات از جمله موارد مهم تعیین‌کننده و اثرگذار در تجارت بین‌المللی قلمداد می‌گردد. در این راستا گمرک جمهوری اسلامی ایران با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و اصلاح فرآیندها و نحوه انجام تشریفات، اقدامات مؤثری در جهت ارتقاء بهبود وضعیت تجارت کشور انجام داده است.

با عنایت به اینکه دو شاخص زمان و هزینه در تجارت خارجی بسیار تأثیرگذار می‌باشند اجرای سامانه جامع گمرکی به نحو شایسته‌ای بهبود این دو مهم را محقق نموده به‌نحوی که زمان ترخیص واردات از ۲۶ روز به ۴ روز کاهش یافته و زمان ترخیص صادرات نیز از ۷ روزه یک روز کاهش یافته و از آنجایی که بر اساس اعلام بانک جهانی، هر روز تأخیر در انجام تشریفات گمرک یک درصد ارزش کل کالا به هزینه‌های مترتب بر ترخیص کالا خواهد افزود، صرفه‌جویی قابل ملاحظه‌ای در بخش تجارت صورت پذیرفته است.

ارتقاء ۳۲ پله‌ای رتبه ایران در شاخص عملکردی لجستیک^۱ بین ۱۶۰ کشور مطابق گزارش سال ۲۰۱۸ میلادی بانک جهانی که در این راستا «کارایی فرایند ترخیص کالا» با ۳۹ پله و «توانایی در تعقیب و ردیابی کالاهای ارسالی» با ۲۶ پله بیشترین بهبود را داشته (در این میان اقدامات صورت گرفته توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران در خصوص بهبود فرآیندهای گمرکی و ارائه خدمات الکترونیکی نقش مهمی ایفاء نموده است) و همچنین ارتقاء ۴ پله‌ای رتبه ایران در شاخص تجارت فرامرزی بر اساس گزارش سال ۲۰۱۸ بانک جهانی نیز از دیگر دستاوردهای گمرک در سال مذکور می‌باشد.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

توضیحات	عوامل عدم تحقق	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)	واحد اندازه‌گیری	عنوان هدف کمی	ردیف
		درصد تحقق	عملکرد	هدف				
-	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	۶۰	۱۶۶	۱۰۰	۱۷۰	رتبه	بهبود شاخص بخش تجارت فرامرزی	۱
-	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	-	۱۱۰	۴۵	۱۱۰	رتبه	بهبود شاخص گمرک در لجستیک تجارت	۲
-	عدم مشوق‌های لازم	۵۴,۰۷	۱۱,۳	۲۰,۹	۱۸,۲	میلیون تن	تقویت ترانزیت خارجی	۳
-	-	۱۰۰	۳	۳	۴	تعداد سند	کاهش اسناد گمرکی در رویه‌های صادرات	۴

1. Logistics Performance Index

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و ششم: تسهیل تجارت فرامرزی □ ۳۵۹

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			عوامل عدم تحقق	توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق		
۵	کاهش اسناد گمرکی در رویه‌های واردات	تعداد سند	۶	۵	۵	۱۰۰	-	-
۶	کاهش تعداد طبقات تعرفه‌ای	تعداد طبقات	۸	۶	۸	۱۳۳,۳۳	-	اصلاح تعداد طبقات تعرفه‌ای مستلزم طرح و تصویب در کمیته ماده یک آیین‌نامه اجرایی مقررات صادرات و واردات به ریاست وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد. از آنجائی که گمرک ایران صرفاً یک عضو از کمیته مربوط است لذا امکان محقق نمودن هدف موردنظر را به‌تنهایی نخواهد داشت. لذا پیشنهاد می‌گردد این هدف کمی ازجمله تکالیف گمرک ایران حذف و از متولی اصلی آن پیگیری شود.
۷	کاهش زمان ترخیص کالا در رویه‌های صادرات	ساعت	۴	۲	۱۰	-	-	نبود سازوکار مناسب و امکانات زیرساختی
۸	کاهش زمان ترخیص کالا در رویه‌های واردات	ساعت	۴۸	۲۴	۷۱	-	-	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر نبود سازوکار مناسب و امکانات زیرساختی
۹	کاهش هزینه ترخیص کالا در رویه‌های صادرات (رویه‌های ورودی و خروجی)	دلار	۱۶۰	۱۵۰	۱۵۰	۱۰۰	-	-
۱۰	کاهش هزینه ترخیص کالا در رویه‌های واردات (رویه‌های ورودی و خروجی)	دلار	۲۰۵	۲۰۰	۱۶۹	۸۴,۵	-	عدم پیش‌بینی بار مالی موردنیاز در قانون

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

در سال ۱۳۹۶ از مجموع اعتبارات هزینه‌ای به میزان ۳۰۵۶۳۵۱ میلیون ریال، مبلغ ۳۳۲۸۳۶۲ میلیون ریال تخصیص داشته است همچنین از مجموع ۵۷۰۳۷۶ میلیون ریال اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، ۲۸۱۷۵۳ میلیون ریال تخصیص داشته است.

با عنایت به اینکه به استناد ماده (۱۶۰) قانون امور گمرکی (۲) درصد از درآمدهای حقوق ورودی مأخوذه گمرک به‌عنوان درآمد اختصاصی در اختیار آن دستگاه قرار می‌گیرد با توجه به عملکرد درآمدی سال ۱۳۹۶ اعتبار مذکور به میزان ۴,۰۱۸,۶۶۹ میلیون ریال می‌باشد که بابت اجرای پروژه‌های عمرانی با اولویت گمرکات مرزی، تأمین و تجهیز گمرکات به دستگاه‌های نوین و کنترلی از جمله دستگاه ایکس-ری و همچنین توسعه و پشتیبانی سامانه جامع امور گمرکی و مدیریت یکپارچه مرزی هزینه گردیده است.

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	جمع کل	تملك دارایی سرمایه‌ای	هزینه‌ای	کل	تملك	هزینه‌ای
۱	۱۳۰۵۰۰۱	برنامه انجام تشریفات گمرکی مسافران	۴۵۰,۳۷۴	-	۴۵۰,۳۷۴	۴۴۴,۲۸۹	-	۴۴۴,۲۸۹	۹۸,۶	-	۹۸,۶
۲	۱۳۰۵۰۰۲	برنامه انجام تشریفات گمرکی کالاها	۱,۶۴۸,۰۹۵	-	۱,۶۴۸,۰۹۵	۱,۹۳۹,۱۳۲	-	۱,۹۳۹,۱۳۲	۱۱۷,۷	-	۱۱۷,۷
۳	۱۳۰۵۰۱۳	برنامه نظارت بر تشریفات گمرکی کالا	۹۵۷,۸۸۲	-	۹۵۷,۸۸۲	۹۴۴,۹۴۱	-	۹۴۴,۹۴۱	۹۸,۶	-	۹۸,۶
۴	۱۳۰۵۰۲۴	برنامه تنظیم بازار داخلی	۴۷۰,۱۵۵	-	۴۷۰,۱۵۵	۱۹۱,۹۶۵	-	۱۹۱,۹۶۵	۴۰,۸	۴۰,۸	-

بخش دهم: انرژی، صنعت و... / فصل سی و ششم: تسهیل تجارت فرامرزی □ ۳۶۱

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك کل	کل
۵	۱۳۰۵۰۲۵	برنامه تنظیم بازرگانی خارجی	-	۱۰۰,۲۲۱	۱۰۰,۲۲۱	-	۸۹,۷۸۸	۸۹,۷۸۸	-	۸۹,۶	۸۹,۶
۶	جمع	-	۳۰,۵۶,۳۵۱	۵۷۰,۲۳۶	۳,۶۲۶,۷۳۷	۳,۳۲۸,۴۶۲	۲۸۱,۷۵۳	۳,۶۱۰,۱۱۵	-	-	-

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۶

جدول ۴- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	درآمدهای اختصاصی	۱۳۰۵۰۲۰۰۰	برنامه انجام تشریفات گمرکی کالا	-	۳,۴۲۱,۵۰۰	۴,۰۱۸,۶۶۹
۲	جمع	-	-	-	۳,۴۲۱,۵۰۰	۴,۰۱۸,۶۶۹

۴- ارزیابی و پیشنهاد

۴-۱- عوامل موفقیت

- استقرار و توسعه سامانه جامع امور گمرکی در کلیه گمرکات اجرایی کشور.
- ایجاد پنجره واحد تجارت فرامرزی.
- اجرای سامانه مدیریت ریسک هوشمند با شناسایی، تحلیل و اعمال شاخص‌های ایستایی و پویایی در رویه‌های گمرکی در راستای اعمال کنترل‌های لازم و پیشگیری از قاچاق کالا.

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- فراوانی سازمان‌های اجرایی با دامنه وظایفی قانونی که بعضاً به صورت موازی و یا متداخل با دیگر سازمان‌ها در اجرای پروژه‌ها اثرگذار می‌باشد.
- تعدد قوانین تأثیرگذار در پیاده‌سازی یک پروژه و حتی بعضاً متناقض باهم
- وجود مراجع قانون‌گذار متعدد.

۴-۳- نقاط قوت

- رعایت توصیه‌های سازمان جهانی گمرک و اجرای کنوانسیون‌ها در زمینه تجارت خارجی، ترانزیت، امور گمرکی و ترخیص کالا

۴-۴- نقاط ضعف

- حجم بالا و بعضاً متناقض بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های صادره برای گمرک
- نارسایی در همکاری فی‌مابین دستگاه‌های همکار، بخش خصوصی، حوزه حمل‌ونقل و همچنین اتاق بازرگانی.
- عدم حضور مؤثر گمرک در مرحله سیاست‌گذاری‌های مربوط به بخش‌های تجاری.

۴-۵- پیشنهادات

- کاهش فراوانی عوارض کالاهای وارداتی و کاهش عوارض صادراتی
- کاهش ردیف‌های مشمول استاندارد اجباری
- ساماندهی معافیت‌های گمرکی
- ساماندهی و رتبه‌بندی کارت بازرگانی برای صادرات و واردات مبتنی بر عملکرد تجاری
- حذف موانع غیر تعرفه‌ای و اصلاح نظام تعرفه‌ای

بخش یازدهم

حمل و نقل و مسکن

فصل سی و هفتم

مسکن و شهرسازی

مقدمه

شهرها متشکل از روابطی پیچیده و گسترده، میان عناصر و عوامل متعددی است که زندگی شهروندان در آن رقم می‌خورد. از میان این عناصر و عوامل متعدد، سکونتگاه‌ها نقشی حائز اهمیت دارند؛ طوری که سکونتگاه‌ها نه تنها شامل کاربری‌های مسکونی بلکه همه خدمات موردنیاز آن را نیز دربرمی‌گیرند. برنامه‌ریزی شهری و طراحی شهری به‌عنوان دو رکن اساسی شهرسازی با رویکرد تأمین کمیت‌ها و کیفیت زندگی شهری هستند و از آنجا که بیشترین مساحت شهرها به سکونتگاه‌ها و کاربری‌های خدمات محلی اختصاص یافته است، همواره برنامه‌ریزی و طراحی شهری در مناطق مسکونی نقش بسزایی داشته است.

نیازسنجی و تأمین مسکن، مسکن امن، مسکن متناسب با نیاز و معیشت، مسکن هماهنگ با اقلیم، زمان و هزینه‌های ساخت، واحدهای همسایگی مطلوب، سازگار و همخوان، تداخلات مناسب سواره و پیاده، ارتفاع و مسائلی از این قبیل از چالش‌های برنامه‌ریزی شهری (و متعاقب آن برنامه‌ریزی مسکن) است.

با نگاهی به نیازهای اساسی شهروندان و هزینه‌های بالای مسکن، دولت‌ها همواره به این موضوع توجه ویژه داشته و همواره در تلاش هستند تا بخشی از این مشکلات را رفع و بهبود بخشند. در کل کشورهای دنیا تجارب متفاوتی (موفق و ناموفق) در سیاست‌گذاری مسکن انجام شده است که استفاده از این روش‌ها مطالعات بومی عمیقی را می‌طلبد.

بخش مسکن با داشتن ارتباط پسین و پیشین با بیش از ۱۵۰ رشته فعالیت، یک بخش کلیدی در اقتصاد و در بعد اجتماعی، مؤلفه‌ای اثرگذار به شمار می‌رود. از این‌روست که تحولات آن در هر دو بعد اقتصادی و اجتماعی همواره مورد توجه سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران بوده است. به‌طور متوسط حدود ۳۵ درصد از سبد هزینه خانوارهای ایرانی مربوط به هزینه‌های مسکن می‌باشد که

این میزان در گروه‌های کم‌درآمد کشور تا حدود ۵۰ درصد و در شهرهای بزرگ مانند تهران به ۷۰ درصد نیز می‌رسد. علاوه بر تأثیر بخش مسکن بر متغیرهای کلان اقتصادی، عملکرد بخش مسکن در کشور طی سه دهه گذشته تبعات اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای چون تشدید مشکل تأمین سرپناه به‌ویژه برای جوانان و گروه‌های کم‌درآمد، اختلال در مکانیزم قیمت‌ها، تشدید فرآیندهای تورمی، کاهش انگیزه برای فعالیت‌های مولد اقتصادی و اختلال در نظام توزیع درآمد را به همراه داشته است.

تولید مسکن در هر کشور نه تنها از مظاهر رشد اقتصادی آن کشور است، بلکه نیازهای اجتماعی را نیز برآورده و در تحرک و تسریع حرکت چرخ‌های اقتصادی کشور تأثیر فراوان دارد. بدین جهت تأمین مسکن یکی از فصول مهم برنامه‌های پنج‌ساله کشور بوده و عملکرد برنامه‌ها در بخش مسکن، چارچوب حرکت دولت‌ها را در جهت پیشبرد سیاست‌های اقتصادی- اجتماعی آن‌ها نشان می‌دهد.

با نگاهی بر راهبردها و سیاست‌های اساسی مسکن طی پنج دهه پیشینه برنامه‌ریزی در کشور، به‌رغم تفاوت‌های عمده در شرایط سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشور، همواره تأمین مسکن اقشار کم‌درآمد جایگاه ویژه‌ای داشته است که این موضوع در برنامه کنونی نیز مدنظر قرار گرفته است.

۲- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

با مروری بر فرازهای سیاست‌های کلی برنامه توسعه در بخش مسکن و شهرسازی می‌توان رئوس فعالیت‌هایی که می‌بایست در برنامه ششم توسعه دنبال کرد روشن نمود. گسترش و تعمیق نظام جامع تأمین مالی و ابزارهای آن (موضوع بند ۵)، تأمین مالی فعالیت‌های خرد و متوسط به‌وسیله‌ی نظام بانکی (موضوع بند ۶)، تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان‌ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور ... و حمایت دولت از سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته و روستایی (موضوع بند ۱۹) و سامان‌بخشی مناطق حاشیه‌نشین و پیشگیری و کنترل ناهنجاری‌های عمومی ناشی از آن (موضوع بند ۴۹) از جمله این موارد هستند.

در ذیل سند برنامه ششم توسعه کشور پنج هدف کلی برای موضوع مسکن و سکونتگاه‌ها تعیین شده است که عبارت‌اند از:

- تسهیل دسترسی همه گروه‌های درآمدی به‌ویژه گروه‌های کم‌درآمد و گروه‌های خاص به مسکن مناسب
- بهبود و توسعه نظام تأمین مالی مسکن و افزایش سهم تسهیلات بانکی و سایر ابزارهای مالی در تأمین مسکن
- افزایش نوسازی در بافت‌های ناکارآمد (بافت فرسوده و حاشیه‌نشینی) شهری و روستایی
- کاهش نوسانات شدید بازار مسکن
- افزایش نظارت بر رعایت استانداردها از جمله مبحث ۱۹ مقررات ملی ساختمان با هدف صرفه‌جویی در مصرف انرژی
- از میان ۱۰ راهبرد ابلاغی در سند می‌توان به اهم آن‌ها اشاره کرد:
- بسط روش‌های حمایتی تشویق نوسازی در بافت‌های ناکارآمد
- توسعه صنعت بیمه در تضمین کیفیت ساخت مسکن و گسترش بیمه سوانح
- توسعه مسکن اجتماعی
- ارتقای نظام فنی و اجرایی ساختمان در فرایند تولید، اجرا و بهره‌برداری از ساختمان
- استفاده از ظرفیت شهرهای جدید در تعادل بخشی به بازار مسکن
- توسعه شهرهای جدید بر اساس تعادل بین سکونت، اشتغال و خدمات

تشریح گستره فعالیت‌های هر یک از دستگاه‌های اجرایی اصلی و تابعه در بخش یا فرابخش

- گستره فعالیت‌ها در بخش مسکن و شهرسازی به شرح زیر می‌باشد:
- تکمیل پروژه‌های مسکن حمایتی (مهر) و تأمین خدمات زیربنایی آن‌ها. مهم‌ترین راهبردهای تعیین شده در بخش مسکن عبارت است از تکمیل بیش از ۳۶۰ هزار واحد مسکن مورد حمایت دولت (مسکن مهر) تا پایان سال ۱۳۹۶ و تأمین خدمات زیربنایی و روبنایی آن
  - تأمین سالانه ۱۰۰ هزار واحد مسکونی طی سال‌های برنامه ششم توسعه برای گروه‌های کم‌درآمد در قالب مسکن اجتماعی و مسکن حمایتی از طریق ۷ برنامه طبق مصوبه شماره ۱۵۱۹۸۹/ت/۵۳۴۶۲ هـ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۰۲ هیأت وزیران

- حمایت از بهسازی و نوسازی بافت فرسوده با تأمین تسهیلات بانکی
- با تصویب هیأت وزیران، توسعه مسکن با رویکرد بهسازی و نوسازی بافت فرسوده با رویکرد افزایش سقف تسهیلات و تأمین بخشی از سود تسهیلات از محل بودجه عمومی برای ۳۰۰ هزار واحد مسکونی با اولویت تأمین مسکن برای زوج‌های جوان، گروه‌های کم‌درآمد و زنان سرپرست خانوار پیش‌بینی شده است
- شفاف‌سازی حمایت دولت در بخش مسکن با تأمین منابع از محل قانون هدفمند کردن یارانه‌ها برای پرداخت بخشی از یارانه سود تسهیلات مسکن زوج‌های جوان، اқشار آسیب‌پذیر، مسکن روستایی و مسکن حمایتی (شامل مسکن در بافت فرسوده و مسکن مهر) به میزان ۱۳ هزار میلیارد ریال
- حمایت از مسکن روستایی
- به استناد قانون ساماندهی حمایت از تولید و عرضه مسکن مصوب سال ۱۳۸۷، دولت موظف به تأمین تسهیلات ارزان‌قیمت با هدف احداث ۲۰۰ هزار واحد مسکن روستایی در سال است. دولت با تصویب افزایش سقف تسهیلات از ۱۲۵ میلیون ریال به ۱۵۰ میلیون ریال پرداخت بخشی از یارانه سود تسهیلات از محل بودجه عمومی، تدابیر لازم برای اجرای این قانون را عملیاتی نموده است.
- هویت‌بخشی به سیمای شهر و روستا، بازآفرینی و روزآمدسازی معماری ایرانی-اسلامی که تأکید فراوان به آن شده است و رعایت معیارهای پیشرفته برای ایمنی بناها و استحکام ساخت‌وسازها.
- مکان‌یابی مناسب طرح‌های تأمین مسکن شهری و روستایی با امکانات اولیه زیربنایی
- افزایش سقف فردی تسهیلات طرح ویژه به سبب پوشش افزایش قیمت مصالح و دستمزدها
- تشویق و ترغیب روستاییان به نوسازی بافت‌های فرسوده روستایی.
- سامان‌بخشی بافت‌های ناکارآمد شهری و پیشگیری و کنترل ناهنجاری‌های عمومی ناشی از آن.
- تأمین اعتبار لازم جهت خدمات مدیریت به‌منظور تأمین نیروی انسانی مناسب و پوشش هزینه‌های پشتیبانی فنی اعم از کنترل و نظارت بر اجرای طرح‌ها
- سرمایه‌گذاری‌های تخصصی و مرتبط با توجه به محدودیت منابع
- تصویب و نظارت بر اجرای طرح‌های توسعه شهری

در احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، چندین حکم به موضوع مسکن و شهرسازی پرداخته است. در ادامه در جدول زیر عملکرد هر یک از این احکام آمده است.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۷۰	مجموع تغییرات طرح های تفصیلی برای موضوع ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ و اصلاحات بعدی آن توسط کمیسیون ماده مذکور در هر یک از موارد حداکثر تا پنج درصد (۵) مجاز است. تغییرات فراتر از این میزان باید به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران برسد.	وزارت راه و شهرسازی	بررسی تغییرات طرح تفصیلی ناشی از مصوبات کمیسیون ماده ۵ در هر یک از شهرهای کشور توسط دفتر نظارت بر طرح‌های توسعه و عمران حوزه معاونت شهرسازی و معماری وزارت راه و شهرسازی صورت می‌گیرد و طی سال ۱۳۹۶ بررسی حدود ۳۰۰ مورد از صورت‌جلسات کمیسیون ماده ۵ در ۲۲ استان کشور انجام شده است. لازم به ذکر است در خصوص تبیین تغییرات حداکثر تا ۵ درصد قانون، تدوین دستورالعملی در دست اقدام می‌باشد.	-	-
۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲ / ب	موضوع خاص بازآفرینی بافت های ناکارآمد شهری (حاشیه شهرها و بافت های فرسوده)	-	در قالب مواد ۵۹، ۶۱ و ۶۲ عملکرد تشریح شده است	-	-
۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۹	در چهارچوب قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن مصوب ۱۳۸۷/۲/۲۵	-	-	-	-

۳۷۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۹ / الف	وزارتخانه های راه و شهرسازی و کشور و شهرداری ها مکلف اند در طول برنامه نسبت به احیاء، بهسازی، نوسازی و مقاوم سازی و بازآفرینی سالانه حداقل دوست و هفتاد محله در قالب مطالعات مصوب ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار بر حسب گونه های مختلف (شامل ناکارآمد- تاریخی- سکونتگاه های غیررسمی و حاشیه ای) و ارتقای دسترسی به خدمات بهبود زیرساخت ها با رویکرد محله محور در چهارچوب قوانین و مقررات ذی ربط اقدام نمایند. تسهیلات و اعتبارات مورد نیاز سهم دولت همه ساله با پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی و هماهنگی شهرداری ها به تصویب ستاد ملی بازآفرینی	شرکت بازآفرینی شهری ایران	- برنامه ریزی و اجرای فرآیند بازآفرینی ۴۸۶ محله دارای اقدام (پروژه های نیمه تمام از برنامه های گذشته) در سطح کشور در قالب برنامه اقدام مشترک با دستگاه های عضو ستادهای ملی، شهری و شهرستانی بازآفرینی شهری - توسعه امکانات و خدمات رونمایی به میزان ۴۹۹۷۰ متر مربع - بهسازی و ارتقای فضاهای شهری و محله ای به میزان ۲۶۳۹۸۴ متر مربع - تهیه طرح ها و برنامه های بازآفرینی برای ۶۴۱۸ هکتار - بهسازی، نوسازی و مقاوم سازی مسکن برای ۱۷۰۹۳ واحد	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هفتم: مسکن و شهرسازی □ ۳۷۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			شهری پایدار می‌رسد و در قالب بودجه سننواتی پیش‌بینی می‌شود و در اختیار دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و شهرداری‌ها قرار می‌گیرد.				
۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۹ / الف	برنامه عملیاتی در دو بخش نوسازی مسکن و تأمین خدمات و زیر ساخت، در سه ماهه اول ۱ اجرای قانون برنامه توسعه توسط وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشور، سازمان، شورای عالی استان‌ها و کلیه دستگاه‌های عضو ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار در سطح مدیریت ملی، استانی و شهری تهیه و تعهد و التزام به اجرای برنامه‌های بازآفرینی شهری خواهند داشت.	شرکت بازآفرینی شهری ایران	<p>- برنامه ریزی و اجرای فرآیند بازآفرینی ۴۸۶ محله دارای اقدام (پروژه‌های نیمه‌تمام از برنامه‌های گذشته) در سطح کشور در قالب برنامه اقدام مشترک با دستگاه‌های عضو ستادهای ملی، شهری و شهرستانی بازآفرینی شهری - توسعه امکانات و خدمات روستایی به میزان ۴۹۹۷۰ متر مربع - بهسازی و ارتقای فضاهای شهری و محله‌ای به میزان ۲۶۳۹۸۴ متر مربع - تهیه طرح‌ها و برنامه‌های بازآفرینی برای ۶۴۱۸ هکتار - بهسازی، نوسازی و مقاوم‌سازی مسکن برای ۱۷۰۹۳ واحد</p>	-	-
۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۹ / الف / تبصره	در تهیه برنامه عملیاتی محدوده‌های تاریخی شهرها، سازمان میراث	-	-	-	-

۳۷۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری به دستگاه های موصوف اضافه می شود.				
۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۵۹ / ب ۲	تأمین منابع مالی و تسهیلات ارزان قیمت و زمین مورد نیاز برای کمک به ساخت و یا خرید سالانه حداقل صد و پنجاه هزار واحد مسکن اقشار کم درآمد در شهرها (با اولویت شهرهای زیر یکصد هزار نفر جمعیت)	سازمان ملی زمین و مسکن - وزارت راه و شهرسازی	- در ارتباط با خانوارهای دارای دو معلول و بیشتر نیز در سال ۱۳۹۶ واگذاری زمین و پیگیری ساخت ۲۴۳۳ واحد برای خانوارهای دارای دو معلول و بیشتر انجام پذیرفته است. - احداث ۲۶۰۱ واحد توسط خیرین مسکن ساز - احداث ۴۰۸۸ واحد توسط بنیاد مسکن لازم به ذکر است پیگیری ساخت ۱۳۷۵ واحد و نیز واگذاری زمین برای ۶۶۸ واحد مسکونی به این اقشار پیش بینی شده است. ضمن آنکه سازمان ملی زمین و مسکن آمادگی برای واگذاری اراضی با توجه به درخواست های منطبق با قوانین بنیاد مسکن را نیز دارد.	-	-
۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۵۹ / پ	بانک مسکن موظف است نسبت به تأمین باقیمانده تعهدات خود و تأمین منابع مورد نیاز مسکن مهر بدون تعهد احداث واحدهای جدید با تشخیص وزارت راه و شهرسازی اقدام نماید.	وزارت راه و شهرسازی	تأمین باقیمانده تعهدات و تأمین منابع مورد نیاز مسکن مهر توسط بانک مسکن انجام شده است.	-	-
۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۵۹ / ت	وزارت راه و شهرسازی با رعایت وظایف و اختیارات سایر دستگاهها بدون ایجاد تشکیلات جدید و استفاده	دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری	دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری در راستای اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۴ شورای عالی شهرسازی و معماری، سامانه جامع اسناد مدیریته اسناد الکترونیکی و آرشیو دیجیتال	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هفتم: مسکن و شهرسازی □ ۳۷۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			از امکانات سایر دستگاه‌ها مکلف است در راستای تحقق پذیری طرح‌های توسعه و عمران شهری و روستایی، آمایش و کنترل تخلفات، انضباط شهری و حفظ حقوق شهروندان نسبت به استقرار سامانه (سیستم) یکپارچه اطلاعات مکانی، تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز آن و ایجاد ساختار مناسب برای اشتراک‌گذاری داده‌های مکانی توسط کلیه دستگاه‌های مرتبط اقدام نماید. این حکم ناقض و ناسخ هیچ یک از قوانین نیست.		(archive.mrud.ir/www) را راه‌اندازی نمود که از ابتدای سال ۱۳۹۶ تاکنون بیش از ۴۰ طرح توسعه و عمران مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری در این سایت بارگذاری شده است؛ که قابل استفاده برای عموم شهروندان می‌باشد.		
۱۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۹ / ت تبصره	در ماده (۱۸) قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن مصوب ۱۳۸۷/۲/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی عبارت «برنامه پنجم» به «برنامه ششم» تغییر می‌یابد. منابع مورد نیاز	وزارت راه و شهرسازی	در طی سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۲۳۴ میلیارد ریال در قالب یارانه به پروژه‌های مسکن مهر کشور از ماده توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تخصیص داده است.	-	-

۳۷۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			بندهای این ماده از این محل قابل تأمین است.				
۱۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۰ / ب	کلیه مجریان دولتی موظفاند مسئولیت فنی (حرفه‌ای) خود و در صورت نیاز، مسئولیت سایر عوامل مرتبط با طراحی، محاسبه و نظارت بر ساختمان‌های تحت پوشش خود اعم از شهری و روستایی را نزد یکی از شرکت‌های دارای صلاحیت، بیمه نمایند.	سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات عمومی و دولتی	به منظور برنامه‌ریزی و عملیاتی شدن این حکم قانونی سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات عمومی و دولتی ضمن مکاتبه با دفاتر ذی‌ربط در سازمان برنامه و بودجه کشور چگونگی اقدام و همچنین تأمین اعتبار موردنیاز برای بیمه مسئولیت فنی (حرفه‌ای) کارفرما و دستگاه نظارت مربوطه و درج آن در موافقت نامه طرح‌ها درخواست گردید و به موازات آن با شرکت‌های بیمه مذاکرات و هماهنگی‌های لازم صورت پذیرفته و مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره سازمان مذکور تحت پوشش بیمه مسئولیت حرفه‌ای قرار گرفته‌اند و بیمه نمودن سایر عوامل دست‌اندرکار آن سازمان نیز در دست اقدام می‌باشد.	-	-
۱۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۰ / پ	به منظور انجام مطالعات لازم برای کاهش خطرپذیری در برابر زلزله:	-	-	-	-
۱۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۰ / پ ۱	شبکه ایستگاه‌های شتاب‌نگاری و زلزله‌نگاری و پیش‌نشانگرهای زلزله توسعه یابد.	مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی	احداث ۱۳ ایستگاه شتاب‌نگاری و ثبت ۱۲۵۱ رکورد شتاب‌نگاشت در طی سال ۱۳۹۶ بنا به اعلام مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی صورت گرفته است.	-	-
۱۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۰ / پ ۲	در طی اجرای قانون برنامه استاندارد سازی مصالح و روش‌های مقاوم سازی ساختمانی، به‌صورت کامل	مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی	۱- تدوین و بازنگری ۶۳ مورد استناد ملی ایران شامل روش‌های آزمون و ویژگی‌های انواع فرآورده‌های عایق‌کاری حرارتی برای جدارهای خارجی ساختمان و تأسیسات ساختمانی و تجهیزات صنعتی ۲- صدور و تمدید گواهی‌نامه فنی مصالح	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هفتم: مسکن و شهرسازی □ ۳۷۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			محقق و از تولیدکنندگان و ارائه کنندگان مصالح و روش های مذکور حمایت شود.		ساختمانی به تعداد ۴۰۶ مورد، ۳- صدور ۱۴ نظریه فنی		
۱۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۶۱ الف	شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مکلف است نسبت به احصاء مناطق ویژه و نیازمند بهسازی و نوسازی در بافت های فرسوده و دسته بندی طرح های واقع در این مناطق، با اولویت های زیر اقدام نماید:	شورای عالی شهرسازی و معماری	موضوع انطباق شیوهنامه شناسایی محدوده های هدف، بهسازی و نوسازی در بافت های فرسوده و راهکارهای اجرایی مداخله در آن ها- نمونه موردی شهر ساوه در جلسه مورخ ۲۲/۰۸/۱۳۹۶ شورای عالی شهرسازی و معماری مورد تأیید و تصویب قرار گرفت.	-	-
۱۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۶۱ الف / ۱	طرح هایی که به دلیل وجود منافع عمومی، اجرای به موقع آنها ضروری است.	شورای عالی شهرسازی و معماری	شورای عالی شهرسازی و معماری در بعضی از طرح ها بسته به موقعیت شهر و نیاز طرح، اقدام به لکه گذاری سکونتگاه های غیررسمی و آسیب خیز می نماید که نیازمند تهیه طرح ویژه می باشند مانند طرح جامع شهر اهر	-	-
۱۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۶۱ الف / ۲	طرح هایی که از طریق تدوین ضوابط و مقررات و مشارکت مردم و حمایت دولت، شهرداری ها و دهیاری ها به مرور زمان قابل انجام است.	-	-	-	-
۱۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده / ۶۱ الف / ۲ / تبصره	تبصره- طرح های گروه (۱) مشمول برنامه های عمومی و	-	-	-	-

۳۷۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			عمرانی دولت موضوع «لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب با اصلاحات و الحاقات بعدی» می‌باشد که تمام یا بخشی از منابع مورد نیاز آن می‌تواند از طریق بخش‌های غیردولتی تأمین شود.				
۱۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۱ ب	دستگاه‌های اجرایی ذی ربط موظف‌اند به منظور افزایش بهره‌وری و استحصال زمین نسبت به احیای بافت‌های فرسوده و نامناسب روستایی اقدام نمایند.	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی با هماهنگی دستگاه‌های مرتبط اقدام به سیاست‌گذاری در جهت استفاده مناسب و بهره‌وری اراضی در بافت‌های فرسوده، متروکه و مخروبه روستایی نموده است.	-
۲۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۱ پ	پ- وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشور و شهرداری‌ها موظف‌اند با اعمال سیاست‌های تشویقی و در	شرکت بازرگانی شهری ایران	شرکت بازرگانی شهری ایران	اهم اقدامات به عمل آمده بنا بر اعلام شرکت بازرگانی شهری ایران عبارت‌اند از: ۱- در راستای حمایت از اقدامات بخش غیردولتی برای احیاء و بازسازی بافت‌های فرسوده، دستورالعمل حمایت از تأمین مالی توسعه گر‌ها تهیه و برای تصویب در اولویت شورای پول و اعتبار قرار گرفت. ۲- در	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هفتم: مسکن و شهرسازی □ ۳۷۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			چهارچوب قانون حمایت از احیای بافت های فرسوده از اقدامات بخش غیردولتی برای احیاء و بازسازی بافت های فرسوده در قالب بودجه مصوب حمایت نمایند.		همین راستا با همکاری بانک مرکزی و بانک مسکن، مجوز اختصاص ۱۰ هزار میلیارد ریال از محل صندوق پس انداز مسکن یکم برای اعطای تسهیلات ساخت مسکن به انبوه سازی در بافت فرسوده اخذ گردید. ۳- پیگیری اقدامات لازم برای راه اندازی صندوق سرمایه گذاری نیکوکاری مرمت و احیاء در بافت فرسوده که در مرحله اخذ موافقت اصولی از سازمان بورس است. ۴- ۴۰ درصد معافیت مالیاتی برای سازندگان در بافت های فرسوده طبق آیین نامه اجرائی ماده ۷۷ اصلاحی اعمال شده است. ۵- اقدامات لازم برای بهره گیری از صندوق توسعه محلی برای محلات ناکارآمد انجام شده است. ۶- اعطای تسهیلات ودیعه اسکان موقت به مالکان بافت های فرسوده به تعداد ۳۲۰ واحد و مبلغ ۵۲ میلیارد ریال		
۲۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۱ / ت	ت- دولت مکلف است از طریق اعمال سیاست های حمایتی، حقوقی، تشویقی و اعطای تسهیلات یارانه ای نسبت به احیاء و به سازی حداقل ده درصد (۱۰٪) از بافت های فرسوده شهری با رعایت سرانه های رو بنائی و زیر بنائی توسط بخش غیردولتی و شهرداری ها اقدام و مابه التفاوت سود	شرکت بازاریابی شهری ایران	بنا بر اعلام شرکت بازاریابی شهری ایران اعطای تسهیلات ساخت مسکن در بافت های فرسوده به تعداد ۱۷۰۹۲ واحد بوده است که در مقایسه با هدف سال ۱۳۹۶ (۱۰۰۰۰۰ واحد) به میزان ۱۷ درصد تحقق داشته است.	عدم پیش بینی بار مالی مورد نیاز در قانون عدم تخصیص اعتبار پیش بینی شده	یکی از علل اصلی عدم تحقق برنامه پیش بینی شده در سال ۱۳۹۶ عدم پرداخت یارانه سود تسهیلات از سوی سازمان برنامه و بودجه کشورمی باشد. نوسازی محلات هدف بازاریابی در دولت تدبیر امید با تصویب مصوبه شماره ۹۰۴۵۳/ت ۹۱۱۶۶ هـ مورخ ۱۳۹۳/۸/۸ هیأت محترم وزیران که شرایط و امکان نوسازی را برای مالکان واحد های فرسود سهل تر نمود آغاز گردید. پرداخت

۳۷۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			تسهیلات یارانه‌ای مورد نیاز را همه ساله در قوانین بودجه سننواتی پیش‌بینی نماید.				<p>یارانه ۹ درصد سود تسهیلات از سوی دولت، بر اساس بند ۳ مصوبه مذکور سازمان برنامه و بودجه به عنوان دستگاه متولی می‌بایست ۹ درصد از سود تسهیلات ساخت مسکن در محلات هدف را در بودجه سننواتی پیش‌بینی و پس از تأمین اعتبار برای پرداخت به بانک‌های عامل منظور نماید. بر این اساس اطلاع‌رسانی وسیعی در کشور انجام گردید و با استقبال مطلوب از سوی متقاضیان مواجه گردید در سال ۱۳۹۴ طی نامه شماره ۲۰۹۲۳۵۲ مورخ ۱۳۹۴/۸/۱۷ سازمان برنامه بودجه به میزان ۲ میلیون ریال بابت یارانه سود تسهیلات به بانک مسکن ابلاغ نمود و متعاقب آن بانک مسکن طی تفاهم‌نامه چهارجانبه به شماره ۹۴/ص/۵۰/۵۵۴۳ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۱۶ پرداخت ۵۰ هزار فقره تسهیلات ساخت را تعهد نمود ولی متأسفانه اعتباری از ناحیه</p>

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هفتم: مسکن و شهرسازی □ ۳۷۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
						سازمان برنامه و بودجه تخصیص نیافت و متقاضیان که با اکتفا به وعده‌های داده شده پس از اتمام ساختمان در انتظار برخورداری از یارانه سود بودند عملاً برخلاف آنچه را که گفته شده بود مواجه شدند که اعتراضات وسیعی را در کشور در پی داشت و مجدداً در سال ۱۳۹۶ نیز سازمان برنامه بودجه طی نامه‌ای شماره ۱۶۶۸۹۲۶ و ۱۶۶۸۹۱۷ مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۱۰ در مجموع اعتباری به میزان ۷۹۷۳۳۰ میلیون ریال را به شرکت بازرگانی شهری ایران ابلاغ نموده ولی با توجه به پیگیریهای مستمر از سوی شرکت مذکور، اعتبارات فوق تخصیص نیافت.	
۲۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۱ / ت	بند (ت) ماده (۶۱) قانون برنامه ششم توسعه در بخش معایرت بر مواد (۱) و (۴) قانون تشکیل وزارت راه و شهرسازی مصوب ۱۳۹۰/۳/۳۱ حاکم است.	-	-	-	-

۳۸۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۱ / ت	ت- وزارت راه و شهرسازی موظف است ساماندهی و احیاء شهرهای آسیب دیده از جنگ تحمیلی و استفاده از اراضی رها شده و ساختمان‌های مخروبه باقیمانده داخل شهرهای مورد نظر را در اولویت قرار دهد.	شورای عالی شهرسازی و معماری ایران	شورای عالی شهرسازی و معماری ایران طرح جامع کلان شهر اهواز را در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۴/۲۵ مورد بررسی و تصویب قرار داد. همچنین شورای عالی بررسی و تصویب طرح جامع برای استان‌های خوزستان، ایلام کردستان و آذربایجان غربی و کلیه شهرهای مربوطه از جمله شهرهای مرزی را بر عهده دارد. مانند طرح جامع شهرهای شاور، بستان، حرریاحی، فتح المبین، شمس آباد، گوند، گوریه و ...	-	-
۲۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۲	دولت موظف است به منظور ارتقای شرایط محیطی پایدار و فراگیر ساکنان مناطق حاشیه‌نشین و برخورداری آن‌ها از مزایای شهرنشینی و پیش‌نگری و پیش‌گیری از ایجاد سکونتگاه‌های غیرمجاز اقدامات زیر را انجام دهد:	شرکت بازاریابی شهری ایران	به منظور ساماندهی محلات هدف ناکارآمد شهری در سال ۹۶ حدود ۵۲۵۰ میلیارد ریال طی موافقت‌نامه ابلاغی سازمان برنامه و بودجه به شرکت عمران و بهسازی شهری ایران (دبیرخانه ستاد ملی بازاریابی شهری) جهت حمایت اهرمی از اقدامات ستاد های استانی و شهرستانی بازاریابی شهری ابلاغ شده است که بالغ بر ۴۶۲ برنامه و پروژه خدمات روه‌نایی و زیربنایی جهت ارتقاء کیفیت زندگی در محدوده های هدف مورد نظر در دست اجرا می‌باشد. در خصوص توزیع متناسب فعالیت، جمعیت و مهاجرت در کشور و ممانعت از توسعه حاشیه‌نشینی با رویکرد تقویت مبادی مهاجرت با ساماندهی مناطق حاشیه‌نشین و کاهش جمعیت آن توسط کارگروه پیش‌بینی و پی‌شگیری از گسترش بافت‌های ناکارآمد اقدامات ذیل به عمل آمده است. - شناسایی استان های مهاجر فرست و مهاجرپذیر، شناسایی دقیق آن دسته از روستاهایی که اهالی و ساکنین آن‌ها در خطر مهاجرت بی‌رویه و یا دسته‌جمعی قرار دارند	-	-

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					و تعیین علل، انگیزه ها، دلا یل، راهکارها و سایر ملاحظات مرتبط با م پهاجرت های احتمالی (۷۰۰ روستا در ۷ استان احصا گردیده است) - شناسایی آن دسته از زمین ها و اراضی ملی و دولتی در معرض تخریب، تصرف و گسترش مناطق جدید بافت های ناکارآمد (در مرکز استان) - تکمیل طرح جامع حدنگار (کاداستر) به صورت خارج از نوبت و با همکاری دستگاه های متولی برابر قوانین ناظر - تعیین وضعیت آن دسته از اراضی بلاتکلیف با اولویت شهرستان مرکز استان و شهرهای بزرگ که در معرض تخریب، تصرف و گسترش مناطق جدید بافت های ناکارآمد قرار دارند از طریق اجرای طرح جامع حدنگار (کاداستر) - حفظ و صیانت از اراضی تحت مالکیت به ویژه بر روی آن دسته از اراضی که در خطر تخریب، تصرف و گسترش مناطق جدید سکونتگاه های غیررسمی قرار دارند - ارتقاء آگاهی های عمومی پیشگیرانه از طریق مطبوعات و رسانه های محلی و ... - نصب علائم و تابلو های هشداردهنده برای جلوگیری از تخریب و تصرف اراضی ملی و دولتی. - گسترش و ارتقاء فعالیت یگان های حفاظت دستگاه ها و تقویت امکانات پرسنلی و لجستیکی آن ها و تشدید مراقبت های لازم در خصوص اراضی در معرض تخریب و تصرف و گسترش مناطق جدید سکونتگاه های غیررسمی. - پیگیری ایجاد کمربند سبز با اولویت اراضی در خطر تخریب و تصرف. - ایجاد موانع فیزیکی نظیر سیم خاردار، فنس کشی و ... در اراضی در معرض خطر تخریب و تصرف (به وسیله دستگاه ها و نهادهای مالک)		

۳۸۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۸۰ / چ ۱ /	<p>ج- تأمین مسکن نیازمندان: به منظور تأمین نیاز اقشار آسیب پذیر و گروه های هدف سازمان های حمایتی به مسکن و رفع فقر سکونتی حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به تدوین طی مراحل قانونی و در چهارچوب بودجه سنواتی و اجرای برنامه تأمین مسکن اجتماعی و حمایتی اقدام نماید.</p>	سازمان ملی زمین و مسکن - وزارت راه و شهرسازی	<p>طبق مصوبه هیئت محترم دولت سازمان ملی زمین و مسکن و شرکت عمران شهرهای جدید موظفاند تا سال ۱۴۰۰ سالانه زمین لازم برای ساخت مسکن اجتماعی و به تفکیک اعلام شده از سوی بنیاد مسکن را تأمین نمایند تا به مدت ۱۰ سال به متقاضیان واجد شرایط ماده قانونی و به صورت اجاره اجتماعی واگذار کرد، اقدامات انجام گرفته در سازمان ملی زمین و مسکن در این راستا عبارتند از: با توجه به مصوبه مورخ ۹۶/۷/۲۳ مجمع عمومی سازمان مقرر گردید اراضی در اختیار سازمان به سازندگان ساخت مسکن ملکی- استیجاری از طریق واگذاری به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و به قیمت تمام شده انجام پذیرد- در سال ۱۳۹۶ سازمان برنامه اعلام شده از سوی بنیاد را به ادارات کل استانی خود اعلام نمود، لیکن اقدام عملیاتی دیگری در راستای معرفی متقاضیان واجد شرایط جهت واگذاری از سوی بنیاد مسکن و نهادهای حمایتی انجام نپذیرفته است- در برنامه اجرایی سال ۱۳۹۷ سازمان ملی زمین و مسکن واگذاری اراضی به استعداد ۹۹۲۳ واحد مسکونی را در راستای اجرای طرح مسکن اجتماعی پیش بینی نموده است. لازم به ذکر است بر اساس مصوبه تأمین مسکن اجتماعی و حمایتی و دستورالعمل مربوطه تاکنون تنها ۴۵۹۵ واحد در یافت فرسوده از تسهیلات صندوق پس انداز یکم با نرخ سود ۶ درصد استفاده کرده اند که به عنوان مسکن حمایتی محسوب می شوند.</p>	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هفتم: مسکن و شهرسازی □ ۳۸۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۸۰ / ج ۲ /	افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی و خیرین مسکن ساز برای هر کدام از افراد تحت پوشش نهادها و سازمان های حمایتی از پرداخت هزینه های صدور پروانه ساختمانی، عوارض شهرداری و دهیاری و هزینه های انشعاب آب، فاضلاب، برق و گاز برای واحدهای مسکونی اختصاص یافته به آنان بر اساس الگوی مصرف، فقط برای یکبار معافاند.	-	-	-	-
۲۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۱۰۲ / ج	ارائه تسهیلات و امکانات ساخت و اجاره مسکن با اولویت زوج های دارای فرزند در قالب بودجه سنواتی	-	-	-	-
۲۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۱۲۰ / الف ۳ /	سند ملی توانمندسازی و ساماندهی و توانمندسازی سکونتگاه های غیررسمی	شرکت بازاریابی شهری ایران	این سند مطابق ماده ۱۶ قانون حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده شهری و باهدف جلب همکاری و مشارکت کلیه دستگاه های ذی ربط در فرآیند بازاریابی پایدار و محدوده ها و محلات هدف، بر نامه های احیا، بهسازی و نوسازی شهری بمنظور	-	-

عدم تحقق		عملکرد	دستگاه اجرایی مجری	متن حکم	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	عنوان سند بالادستی	ردیف
توضیحات	عوامل عدم تحقق						
		حفظ حقوق شهروندی، ارتقای کیفیت زندگی، باز یابی هویت شهری و اعمال حکمروایی محلی و در جهت راهبردی، مدیریت یکپارچه و ایجاد وحدت رویه بین کلیه عوامل مرتبط در سطح ملی و محلی با رویکرد ضوابط شهرسازی معماری ایرانی و اسلامی توسط شرکت بازرگانی شهری ایران و با هماهنگی وزارت کشور، سازمان میراث فرهنگی و شورای عالی استان‌ها تهیه و به استناد اصل ۱۳۸ قانون اساسی به تصویب هیأت محترم دولت رسیده است.					

۳- گزارش عملکرد اهداف کمی

بررسی شاخص‌های کلیدی بخش مسکن در دو بخش عرضه و تقاضا در ایران حاکی از آن است که رکود بخش مسکن طی سال‌های گذشته باعث شده است تا این بخش چه به لحاظ تعداد معاملات و چه به لحاظ قیمت معاملاتی وضعیتی رو به کاهش را تجربه کند. ارزش افزوده بخش ساختمان در اقتصاد ایران همچنان منفی است که با عنایت به بالا بودن حجم بخش ساختمان از مجموع اقتصاد ایران، پرداختن به این بخش اهمیتی بیش از پیش پیدا می‌کند. در مجموع بررسی عملکرد شاخص‌های کلیدی بخش مسکن در برنامه ششم به شرح زیر می‌باشد:

- بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ تعداد خانوارها در کشور حدود ۲۴ میلیون و تعداد واحدهای در حال استفاده معادل ۲۲٫۸ میلیون می‌باشد؛ به عبارت دیگر نیاز مسکن ناشی از تراکم بیش از یک خانوار در واحد مسکونی حدود ۱٫۲ میلیون واحد می‌باشد. از طرفی حدود ۲٫۶ میلیون واحد مسکونی خالی در کشور وجود دارد که به دلیل منطبق نبودن با تقاضای واقعی در بازار بلااستفاده مانده است. با احتساب خانه‌های خالی، کل واحدهای مسکونی در کشور حدود ۲۵٫۴ میلیون واحد می‌باشد که با توجه به تعداد کل خانوارها، حدود ۱٫۴ میلیون واحد مسکونی در کشور اضافه بر نیاز مسکن وجود دارد؛ اما همان‌طور که اشاره شد مکانیسم بازار در این زمینه

درست عمل نکرده است و بخش عمده‌ای از واحدهای خالی به دلیل منطبق نبودن با نیاز مصرفی و استطاعت متقاضیان به صورت لوکس و با متراژ بالا ساخته شده است.

تعداد واحدهای مسکونی و خانوار در کشور (ارقام به میلیون)

سال	جمعیت (میلیون)	خانوار (میلیون)	بعد خانوار	واحدهای در حال استفاده	تراکم خانوار	واحدهای مسکونی خالی	تراکم خانوار با احتساب واحدهای خالی
۱۳۷۵	۶۰	۱۲,۳	۴,۸۷	۱۰,۸	۱,۱۴	-	-
۱۳۸۵	۷۰	۱۷,۶	۴,۰۲	۱۶	۱,۰۹	۰,۶۳	۱,۰۵
۱۳۹۰	۷۵	۲۱,۲	۳,۵۵	۲۰	۱,۰۶	۱,۶۶	۰,۹۸
۱۳۹۵	۸۰	۲۴	۳,۳	۲۲,۸	۱,۰۶	۲,۵۹	۰,۹۴

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن

- تعداد واحدهای مسکونی عرضه شده شهری در سال ۱۳۹۶ حدود ۳۳۴ هزار واحد می‌باشد که نسبت به هدف‌گذاری اولیه حدود ۵۰ درصد انحراف وجود دارد. تعداد واحدهای عرضه شده در سال ۱۳۹۶ نسبت به نیاز سالانه مسکن در کشور که سالانه حدود ۷۰۰ هزار واحد می‌باشد رقم بسیار پایینی است و یکی از دلایل افزایش قیمت از نیمه این سال نیز همین کاهش عرضه بوده است. تعداد واحدهای مسکونی روستایی تکمیل شده در سال ۱۳۹۶ حدود ۷۱ هزار واحد بوده که نسبت به هدف کمی در نظر گرفته برای این هدف (۱۷۰ هزار واحد) عملکرد مناسبی نمی‌باشد.
- بررسی توزیع خانوارها بر حسب نحوه تصرف مسکن نشان‌دهنده کاهش نرخ مالکیت در کشور طی یک دهه اخیر است. به طوری که نرخ مالکیت مسکن از حدود ۶۸ درصد در سال ۱۳۸۵ به ۶۱ درصد در سال ۱۳۹۵ کاهش یافته است که حاکی از کاهش توان تصرف ملکی خانوارهای شهری در این دوره در کنار رشد و جایگزینی بازار اجاره دارد.
- افزایش سهم مسکن در سبد هزینه خانوار شهری، قابلیت دسترسی به تأمین مسکن یا توان‌پذیری آنان را از هشت سال در سال ۱۳۸۴ به حدود ۱۰ سال در سال ۱۳۹۶ افزایش داده است. شاخص دسترسی به مسکن برای گروه‌های کم‌درآمد یعنی دهک‌های اول تا چهارم بین ۳۶ تا ۱۹ سال است. به عبارتی خانوارهای کم‌درآمد و به‌ویژه دهک‌های یک و دهک قادر به تأمین مسکن مناسب نخواهند بود. از طرفی سهم هزینه مسکن در سبد هزینه خانوار که در گروه‌های کم‌درآمد به ۴۰

- درصد می‌رسد موجب کاهش کیفیت زندگی این گروه‌ها شده است. این ارقام به خوبی نشانگر لزوم دخالت دولت برای تأمین مسکن گروه‌های کم‌درآمد در ایران است.
- تراکم خانوار در واحد مسکونی به‌عنوان یک شاخص بسیار مهم در ارزیابی برخورداری خانوارها از واحد مسکونی (شهری) است. بر اساس برنامه ششم توسعه، مقرر بود در سال ۱۳۹۶ تراکم خانوار به رقم ۱/۰۳ کاهش یابد که بر اساس برآورد از نتایج آمار سرشماری سال ۱۳۹۶ این شاخص به رقم ۰/۹۵ رسیده است. ذکر این نکته ضروری است که این رقم با احتساب خانه‌های خالی به دست آمده است که حدود ۲/۵ میلیون واحد می‌باشد.
  - شاخص متوسط سطح زیربنای ناخالص مسکونی هر واحد در سال ۱۳۹۶ حدود ۱۵۳ مترمربع بوده است که به مقدار تعیین شده نرسیده است. در صورت کاهش این شاخص، منجر به افزایش امکان خرید متقاضیان از واحدهای کوچک‌تر شده و در نتیجه بخش زیادی از متقاضیان مسکن پوشش داده خواهد شد. لازم به ذکر است که واحدهای کوچک در کلان‌شهرها تقاضا دارد اما در شهرهای کوچک تمایل برای واحدهای بزرگ‌تر بیشتر است. از سوی دیگر همگام با افزایش سطح درآمد، تمایل به واحدهای بزرگ‌تر بیشتر می‌شود.
  - در مورد هدف‌های کمی افزایش مسکن استجاری و سهم مسکن حمایتی در سال ۱۳۹۶ عملکردی وجود نداشته است. در صورتی که یکی از وظایف دولت در بخش مسکن در راستای جبران شکست بازار کمک به دهک‌های پایین اقتصادی در تأمین مسکن می‌باشد.
  - در سال اول برنامه ششم توسعه، سهم صنعتی‌سازی در ساختمان افزایش یافته و اهداف کمی تعیین شده محقق شده است.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)
			هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱	احداث مسکن روستایی	هزار واحد	۱۷۰	۷۱	۴۱,۷۶	عدم وجود زیرساخت مطلوب/امورد نیاز عدم همکاری دستگاه‌های دیگر

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هفتم: مسکن و شهرسازی □ ۳۸۷

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			عوامل عدم تحقق	توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق		
۲	افزایش مسکن استجاری حمایتی	هزار خانوار	-	۳۰	۰	۰	تعیین تکلیف قانون‌گذار بدون پیش‌بینی منابع مالی در قانون	-
۳	تراکم خانوار در واحد مسکونی	خانوار/ مسکن	۰,۹۵	۱,۰۳	۰,۹۵	۱۰۸	-	-
۴	تعداد کل واحد مسکونی	هزار واحد	۴۰۴	۸۷۰	۴۰۵	۴۶,۵۵	-	افزایش قیمت مصالح و بالطبع افزایش شدید قیمت تمام شده واحد مسکونی و همچنین رکود موجود در بخش مسکن
۵	تعداد واحد مسکونی شهری	هزار واحد	۳۳۲	۷۰۰	۳۳۴	۴۷,۷۱	-	افزایش قیمت مصالح و بالطبع افزایش شدید قیمت تمام شده واحد مسکونی و همچنین رکود موجود در بخش مسکن
۶	توان دسترسی به مسکن ملکی	سال	۱۰	۹,۵	۹,۹	۹۵,۶	-	به دلیل افزایش قیمت مسکن و سایر دارایی‌ها
۷	درصد واحدهای مشمول نوسازی	درصد	۱۸	۱۴	۱۸	۷۱	-	عدم پیش‌بینی بار مالی مورد نیاز در قانون و عدم تمایل بخش خصوصی برای همکاری
۸	سهم زمین در هزینه تمام شده مسکن	درصد	۵۲	۵۰	۴۹,۴	۱۰۱,۲	-	-
۹	سهم صنعتی سازی در ساختمان	درصد	۱۵	۲۱	۲۳,۶	۱۱۲,۳۸	-	-
۱۰	سهم مسکن حمایتی	درصد	۰,۴۴	۲۱	۰	۰	-	عدم پیش‌بینی بار مالی مورد نیاز در قانون و تمایل اندک

۳۸۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			عوامل عدم تحقق	توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق		
							بخش خصوصی برای همکاری و مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی	
۱۱	سهام مسکن در سید خانوار گروه‌های خاص	درصد	۳۴	۳۷	۳۴,۹	۹۴,۳۲	-	-
۱۲	سهام نظام بانکی در تأمین مالی مسکن	درصد	۴۶	۳۶	۲۷,۷	۷۶,۹۴	عدم پیش‌بینی بار مالی مورد نیاز در قانون عدم تخصیص اعتبارات پیش‌بینی شده مشکلات در اخذ تسهیلات از بانک‌ها و یا صندوق توسعه ملی	-
۱۳	متوسط سالانه نوسانات قیمت مسکن	نرخ تورم	۱۰	۱۵	۲۰	-	-	افزایش نقدینگی در اقتصاد و کمبود عرضه مسکن طی سال‌های منتهی به سال ۱۳۹۶
۱۴	متوسط سطح زیربنای ناخالص مسکونی هر واحد	متر مربع	۱۴۸	۱۲۴	۱۵۳	-	-	عدم تمایل مردم به احداث واحدهای کوچک

۴- بررسی عملکرد منابع مالی

جهت تأمین منابع مالی برنامه‌های اجرایی در دو قسمت هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شیوه‌های مختلفی مورد استفاده شده است. تأمین اعتبارات از محل بودجه عمومی، بودجه شرکت‌های دولتی، صندوق توسعه ملی، سرمایه‌گذاری بخش دولتی و تسهیلات بانکی از جمله روش‌های عمده تأمین مالی در بخش‌های مختلف مسکن در سال ۱۳۹۶ بوده است.

بررسی عملکرد و نحوه تأمین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اعتبارات هزینه‌ای برنامه‌های اجرایی بخش عمران مسکن و شهرسازی حاکی از آن است که با وجود مشکلات منابع عمومی در برخی از برنامه‌ها، تخصیص مناسبی صورت گرفته است.

اعتبارات هزینه‌ای به‌جز برنامه کمک به سازمان‌های نظام مهندسی در همه برنامه‌ها بالاتر از ۹۰ درصد تخصیص داشته است. برنامه ارتقای کیفیت ساخت‌وساز، برنامه توسعه شبکه شتاب‌نگاری کشور و برنامه پژوهش‌های مقاوم‌سازی ابنیه و خطرپذیری لرزه‌ای با ۹۸/۶ درصد تخصیص بالاترین عملکرد را داشته‌اند.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در کل برای برنامه‌های مرتبط ۵۴ درصد تخصیص داشته است. در میان برنامه‌ها، برنامه توسعه شبکه شتاب‌نگاری کشور با ۱۰۷ درصد تخصیص بیشترین عملکرد را داشته است.

شایان ذکر است که بخشی از اعتبارات لازم این برنامه‌ها از منابع در اختیار استان‌ها تأمین شده است. در ادامه جدول عملکرد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های اجرایی آمده است.

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	
۱	۱۵۰۱۰۰۱	برنامه راهبری نظام فنی و اقتصادی مسکن و ساختمان	۲۸۰۰۰۰	۲۸۰۰۰۰	۱۰۱,۲۷۹	۳۸۱,۲۷۹	۹۵۰,۴۸	۱۷۰,۰۰۰	۲۶۵,۰۴۸	۶۰,۷	۶۹,۵
۲	۱۵۰۱۰۰۲	برنامه ارتقای کیفیت مصالح و فرآورده‌های ساختمانی و ابنیه فنی	-	-	۱۵۸۲۹	۱۵۸۲۹	۱۴۲۱۷	-	۱۴۲۱۷	-	۸۹,۸
۳	۱۵۰۱۰۰۳	برنامه کمک برای تأمین مسکن ابطارگران	-	-	۳۸۰۳۷	۳۸۰۳۷	-	-	-	-	-
۴	۱۵۰۱۰۰۴	برنامه راهبری ارتقای طراحی و معماری شهری	-	-	۱۷۴,۶۴۷	۱۷۴,۶۴۷	۱۶۴,۲۳۱	-	۱۶۴,۲۳۱	-	۹۴
۵	۱۵۰۲۰۰۳	برنامه ارتقای کیفیت ساخت‌وساز	-	-	۱۹,۲۹۱	۱۹,۲۹۱	۱۹,۰۳۰	-	۱۹,۰۳۰	-	۹۸,۶

۳۹۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق	
			جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	جمع کل	تملك دارایی سرمایه‌ای	هزینه‌ای	کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای
۶	۱۵۰۲۰۰۸	برنامه کمک به سازمان‌های نظام مهندسی	۷۷۰۴	-	۷۷۰۴	۳۵۴۰	-	۳۵۴۰	۴۶	-
۷	۱۵۰۲۰۱۲	برنامه ساماندهی کالبدی شهری و روستایی	-	۴۷۱۹۸۸۲	۴۷۱۹۸۸۲	-	۲۴۸۵۸۲۸	۲۴۸۵۸۲۸	-	۵۲٫۷
۸	۱۵۰۴۰۰۱	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۱۹۰۹۸	-	۱۱۹۰۹۸	۱۱۵۰۱۱۵	-	۱۱۵۰۱۱۵	۹۶٫۷	-
۹	۱۵۰۴۰۰۲	برنامه توسعه بانک‌های اطلاعاتی و فناوری	۱۴۶۷۴	-	۱۴۶۷۴	۱۳۷۲۴	-	۱۳۷۲۴	۹۳٫۵	-
۱۰	۱۵۰۴۰۰۳	برنامه توسعه شبکه شتاب‌نگاری کشور	۸۵۰۰	۹۲۴۸۹	۱۰۰۹۸۹	۸۳۸۵	۹۹۰۰۰۰	۱۰۷۳۸۵	۹۸٫۶	۱۰٫۷
۱۱	۱۵۰۴۰۰۴	برنامه پژوهش‌های مقاوم‌سازی ابنیه و خطرپذیری لرزه‌ای	۲۶۴۶۴	-	۲۶۴۶۴	۲۶۰۱۰۶	-	۲۶۰۱۰۶	۹۸٫۶	-
۱۲	جمع	-	۵۲۵۵۲۳	۵۰۹۲۳۷۱	۵۶۱۷۸۹۴	۴۵۹۳۹۶	۲۷۵۴۸۲۸	۳۲۱۴۲۲۴	-	-

جدول ۴- اعتبارات بخشی از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
				اعتبار	عملکرد
۱	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل و نقل جاده‌ای	۳۸۰۰۴۷	۳۸۰۰۴۷
۲	درآمدهای اختصاصی	۱۵۰۱۰۰۲	برنامه ارتقا کیفیت مصالح و فرآورده‌های ساختمانی و ابنیه فنی	۱۸۷۵۲	۴۷۳۴
۳	درآمدهای اختصاصی	۱۵۰۲۰۰۳۰۰۰	برنامه ارتقا کیفیت ساخت‌وساز	۲۸۰۹۲۳	۷۳۰۰۲
۴	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل و نقل شهری و روستایی	۲۱۲۲۵۹	۲۱۲۲۵۹
۵	درآمدهای اختصاصی	۱۵۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۳۲۴۰۴۲۰	۸۰۰۹۲۶
۶	درآمدهای اختصاصی	۱۵۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه بانک‌های اطلاعاتی و فناوری	۱۹۷۶۴	۴۹۹۰
۷	درآمدهای اختصاصی	۱۵۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه توسعه شبکه شتاب‌نگاری کشور	۹۶۴۱	۲۰۴۳۴

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
				اعتبار	عملکرد
۸	درآمدهای اختصاصی	۱۵۰۴۰۰۴۰۰۰	برنامه پژوهش‌های مقاوم‌سازی ابنیه و خطرپذیری لرزهای	۶۵۶۰۷	۱۶۵۶۵
۹	درآمدهای اختصاصی	۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارتی	۱۱۰۰۸۷	۲۰۷۹۹
۱۰	درآمدهای اختصاصی	۱۸۰۳۰۱۰۰۰۰	برنامه ارتقا کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی	۸۶۷۷	۲۰۱۹۱
۱۱	جمع	-	-	۷۳۷۰۱۷۷	۳۷۲۰۲۳۸

۵- ارزیابی و پیشنهاد

ریشه‌های عدم توفیق در بخش شهرسازی را می‌توان در نبود وجود مجموعه زیرساخت‌ها و پیش‌شرط‌هایی به شرح زیر جستجو کرد:

- **ناپایداری زیرساخت‌های اقتصادی- اجتماعی شهرسازی:** در طول نیم‌قرن اخیر، تمام ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران، تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل درون‌زا و برون‌زا، به شدت در معرض تغییرات سریع قرار گرفته است. در حال حاضر یک دگرگونی وسیع در کل ساختار جمعیت کشور همراه با تحرک وسیع اجتماعی و فضایی مشاهده می‌شود که سراسر کشور و تمام کانون‌های فعالیتی و سکونتی آن را دچار توسعه، بازسازی و نوسازی کرده است. این وضعیت ناپایدار و در حال گذار با چنان تغییرات سریع و پیش‌بینی‌ناپذیری در عرصه حرکات جمعیت، شیوه سکونت و فعالیت و تغییر مقررات و تشکیلات مدیریتی همراه است که هرگونه آینده‌نگری، برنامه‌ریزی، هدایت و نظارت در امر توسعه و عمران شهری را با انبوهی از مجهولات، تعارضات، احتمالات و اتفاقات ناسازگار مواجه می‌سازد. از جمله می‌توان به رشد و جابه‌جایی سریع جمعیت، کمبود و گرانی زمین و مسکن، رشد حاشیه‌نشینی، آلودگی محیط‌زیست، رشد سریع نیازهای خدماتی و رفاهی اشاره کرد.

- **ناهماهنگی در نظام برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه و عمران:** در طول پنجاه سال گذشته به تدریج حجم زیادی از قوانین و مقررات و مجموعه‌ای از سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با توسعه و عمران شهری در ایران شکل گرفته است که هر کدام به نحوی در سرنوشت تحولات

شهرداری و مدیریت شهری کشور دخالت دارند. همچنین در مشارکت شهروندی و تمرکزگرایی ساختار اداری نیز همواره چالش‌هایی حاکم است.

- **مشکلات حقوق مالکیت و مقررات کاربری زمین:** نارسایی، کمبود و ناهماهنگی در قوانین و مقررات مربوط به حقوق مالکیت و نحوه نظارت بر اراضی شهری، به‌ویژه وجود اشکال مختلف مالکیت و انواع متولیان مختلف، یکی از عوامل اساسی در ناکامی طرح‌های جامع-تفصیلی و عدم تحقق کاربری‌ها و سرانه‌های پیشنهادی آن‌ها محسوب می‌شود. در طرح‌های توسعه شهری ایران، به‌تبع پیروی از الگوی برنامه‌ریزی جامع، محتوای برنامه کاربری زمین، معمولاً به تهیه «نقشه کاربری زمین»، «جدول سرانه‌های کاربری» و «ضوابط منطقه‌بندی» محدود شده و کمتر به ابعاد اقتصادی، محیطی، حقوقی و اجتماعی استفاده از زمین و فضا توجه می‌شود. در حالی که تحقق توسعه پایدار شهری در درجه اول به وجود قوانین محکم در زمینه استفاده بهینه از اراضی شهری در جهت منافع عمومی و نظارت بر اقتصاد زمین و ساختمان نیاز دارد. همچنین رعایت حقوق مالکیت مردم و عدم تضییع آن از طرف نهادهای دولتی نیز از دیگر چالش‌های این بخش است.

- **ضعف بنیادهای مدیریت شهری و برنامه‌ریزی محلی:** یکی از اصول طرح‌های راهبردی، افزایش اختیارات برنامه‌ریزی محلی و پاسخگویی به نیازها و ارزش‌های بومی است. در حال حاضر، اگرچه نقش شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی شهر، به‌عنوان ارکان اصلی مدیریت شهری در عرصه توسعه و عمران محلی فعال‌تر شده است، ولی به‌دلیل فقدان تجربه کافی و وجود سوابق ریشه‌دار مدیریت متمرکز دولتی، هنوز جایگاه مدیریت شهری در برنامه‌ریزی محلی به صورتی نهادمند و قانونمند در نیامده است. در این زمینه تأکید بر مشارکت‌های مردمی نیز کم‌رنگ بوده است.

- **ضعف بنیادهای مشارکت در توسعه و عمران شهری:** برنامه‌ریزی راهبردی اصولاً بر فرایند مشارکت میان تمام عوامل مؤثر در حیات شهر (بخش دولتی، بخش عمومی، بخش خصوصی، تشکل‌های حرفه‌ای و تشکل‌های مردمی) استوار است. در شرایط کنونی ایران، انگیزه‌ها و اقدامات مربوط به مشارکت‌جویی و مشارکت‌پذیری، پدیده‌ای نو محسوب می‌شود

که هنوز از مقررات، تشکیلات و فرهنگ لازم بی‌بهره است. در روال کنونی نقش بخش خصوصی و نحوه مشارکت آن در طرح‌های توسعه و عمران شهری به دسترسی تعریف و مشخص نشده است و به همین دلیل در اغلب موارد اقدامات آن در تعارض با اقدامات بخش عمومی قرار می‌گیرد. همچنین تشکل‌های حرفه‌ای مثل انجمن مهندسان مشاور معمار و شهرساز فقط موظف به تهیه طرح‌ها در چارچوب قراردادهای همسان هستند و نقش چندان مؤثری در تصمیم‌سازی، مدیریت اجرایی، پیگیری و نظارت بر عهده ندارند. تشکل‌های مردمی و سازمان‌های غیردولتی نیز، هنوز نقشی فعال در فرایند توسعه و عمران شهری ایفا کنند. چالش‌های عمده بخش مسکن را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- عدم تناسب عرضه واحدهای مسکونی با تقاضای واقعی و مصرفی در بازار مسکن
- وجود خانه‌های خالی به دلیل عدم استطاعت گروه‌های پایین درآمدی
- کاهش متوسط نرخ مالکیت مسکن که موجب افزایش اجاره‌نشینی و افزایش تقاضا و به تبع آن افزایش قیمت اجاره مسکن شده است.
- افزایش متوسط سهم هزینه مسکن در سبد هزینه خانوار از ۲۸ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۳۵ درصد در سال ۱۳۹۴
- سهم پایین مسکن اجتماعی در تأمین مسکن گروه‌های نیازمند و برخی مشکلات کیفیت ساخت و مسائل اجتماعی در صورت تأمین این نوع از مسکن
- نیاز به منابع بسیار (مبلغی معادل ۹۰ هزار میلیارد ریال) برای تأمین و تکمیل زیرساخت‌ها و همچنین تأسیسات روبنایی آموزشی، درمانی و ...
- مساحت بافت‌های نابسامان و پهنه‌های فقر شهری در حدود ۱۳۲ هزار هکتار برآورد می‌شود که این مناطق محل سکونت جمعیتی قریب به ۲۱ میلیون نفر است. این جمعیت حدود ۴۰ درصد از جمعیت شهری کشور را شامل می‌شود. ۷۷ هزار هکتار از کل این مساحت، جز بافت‌های فرسوده است که ۱۰ میلیون نفر در آن زندگی می‌کنند.
- رشد سکونتگاه‌های غیررسمی (۱۱ میلیون نفر در مساحتی معادل ۵۶ هزار هکتار سکونت دارند)
- عدم تعادل شدید بین تقاضای مؤثر و عرضه مسکن، به‌ویژه در بازار مسکن اجاره‌ای

۱-۵- عوامل موفقیت

- تمایل بخش خصوصی برای حضور در بازار مسکن اجاره‌ای به دلیل امنیت بیشتر بخش مسکن در مقایسه با سایر حوزه‌های فعالیت
- افزایش ابزارهای تأمین مالی در بخش مسکن

۲-۵- دلایل عدم موفقیت

- نامتعادل بودن سیاست‌های اعتباری مسکن که به‌طور عمده در اختیار گروه‌های متوسط و بالاتر قرار می‌گیرد
- عدم تأمین اعتبار جهت اجرای برنامه مسکن اجتماعی و حمایت از سوی دولت
- اجرای نامناسب و بدون پشتوانه مطالعاتی طرح مسکن مهر
- عدم هماهنگی برنامه‌ها و سیاست‌های مسکن با برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی، به‌ویژه سیاست‌های مرتبط با درآمد، کنترل مهاجرت و افزایش سریع جمعیت شهری.
- عدم تناسب عرضه واحدهای مسکونی با تقاضای واقعی و مصرفی در بازار مسکن

۳-۵- نقاط قوت

- افزایش تسهیلات خرید مسکن برای خرید خانه اولی‌ها

۴-۵- نقاط ضعف

- کاهش نرخ سودآوری فعالیت اجاره‌داری به دلیل بالا بودن نرخ تورم و کاهش توان مالی خانواده
- افزایش سهم هزینه مسکن در سبد هزینه خانوار
- ناکارآمدی سیاست‌های حمایتی در بخش مسکن با توجه به تورم بالا در اقتصاد ایران
- نامتعادل بودن سیاست‌های اعتباری مسکن که به‌طور عمده در اختیار گروه‌های متوسط و بالاتر قرار می‌گیرد
- کاهش نرخ سودآوری فعالیت اجاره‌داری به دلیل بالا بودن نرخ تورم و کاهش توان مالی خانواده

۵-۵- پیشنهادات

- تهیه برنامه یکپارچه سامان‌دهی و توانمندسازی سکونتگاه‌های نابسامان؛
- مقاوم‌سازی و حمایت از انبوه‌سازی و صنعتی سازی مسکن؛

- ارتقای صنعتی سازی ساختمان با گسترش استفاده از فناوری های نوین.
- تأمین منابع مالی برای پرداخت یارانه سود تسهیلات برای گروه های کم درآمد، زوج های جوان و توسعه مسکن در بافت های ناکارآمد شهری.
- ایجاد سامانه اطلاعاتی و پایش برنامه های حمایتی در بخش مسکن، محدوده نابسامان و... در شهرهای با جمعیت بیش از ۲۰۰ هزار نفر؛
- افزایش سهم نظام بانکی در تأمین مالی مسکن.
- احداث مسکن با اولویت در شهرهای میانی با هدف تعادل بخشی به فضا و توزیع جمعیت.
- تأمین زیرساخت های مورد نیاز در محدوده های طرح مسکن مهر شامل تأسیسات زیربنایی مانند آب و برق و همچنین امکانات آموزشی، بهداشتی و خدماتی با هدف تکمیل طرح.
- اصلاح الگوی تهیه و تدوین طرح های توسعه شهری با تأکید بر:
  - ۱- حفاظت محیط طبیعی و ارزش های فرهنگی و تاریخی ۲- گسترش فضاهای فراغتی - تفریحی و عمومی و توسعه فضاهای سبز و باز ۳- تأمین نیازهای خدماتی در حد استانداردهای مربوطه ۴- افزایش سهم حمل و نقل عمومی - مسیرهای پیاده و دوچرخه ۵- اقتصاد شهری و نقش آن به عنوان عامل محرک و تضمین کننده حیات شهر ۶- پدافند غیرعامل و پیش بینی چگونگی مقابله با سوانح و مخاطرات ۷- تأمین زیرساخت های مورد نیاز برای استقرار دولت الکترونیک و تبدیل به شهر هوشمند ۸- ساماندهی به سکونتگاه های حاشیه ای و غیررسمی ۹- احیای بافت های فرسوده شهری
- یارانه ها و کمک های اقتصادی مرتبط با موضوعات توسعه و عمران فضایی کالبدی در چارچوب اصلاح سکونتگاه های نامناسب شهری و بافت های فرسوده هدفمند گردند.
- تدوین قوانین مربوط به چگونگی هماهنگی میان شهرداری به عنوان مدیر شهر و دستگاه های اجرایی مسئول خدمات رسانی شهری و ایجاد تأسیسات و تأمین نیازمندی های شهری و اشخاص حقیقی و حقوقی
- حمایت از طرح مسکن اجتماعی
- ضرورت تمرکز در تشکیلات سیاست گذار نظام توسعه و عمران در سطح ملی به منظور ایجاد وحدت رویه و تحقق ساختار سلسله مراتبی طرح های توسعه و عمران کشور از ملی تا محلی

فصل سی و هشتم

عمران شهری

مقدمه

عمران شهری در ادبیات کنونی نه به عنوان کالبد شهر و توسعه فیزیکی آن که به عنوان هر آنچه در شهر اتفاق می افتد قلمداد می شود. اهمیت مسائل اجتماعی، نوع روابط سازمان های کالبدی و اجتماعی، هنر و مسائل زیبایی شناختی، اقتصاد و به تبع آن فعالیت ها، پایداری زیست محیطی و نیاز آتی انسان، کیفیت زندگی و به بیانی همه جوانب زندگی در میان کوچه های شهر عینیت پیدا می کنند و همین اهمیت است که برنامه ریزی و مدیریت معنای سابق خود را رها کرده و حکمروایی شهری و مشارکت را جایگزین آن می سازد.

مدیریت شهری به معنای امری می تواند بستر مناسبی برای زندگی و سرزندگی شهرها تعریف کرده و با فراهم سازی ترتیبات اجتماعی در شهرها ظرفیت های شهر را ارتقا می بخشد. بر همین اساس نگاهی به مسائل مدیریت شهری می تواند بستری برای تقویت عمران شهری با مفهوم جدید باشد.

امروزه مدیریت شهری نقشی اساسی در پایداری و توسعه یافتگی زندگی شهری دارد. با این وجود اثرگذاری مثبت مدیریت شهری مستلزم فراهم آوردن شرایطی است که مهم ترین آن ها را می توان داشتن اختیار و مسئولیت، توانایی تأمین منابع مالی پایدار و مشارکت عمومی دانست. تجارب موفق جهانی نشان می دهد که با وجود تفاوت در جایگاه، وظایف و اختیارات مدیریت شهری و تطبیق جایگاه آن ها با نظام سیاسی و اداری حاکم بر اداره امور کلان کشورها، امور محلی و مدیریت شهری در قالب یک سیستم ویژه و نسبتاً مستقل انجام می شود. ضرورت انجام امور محلی توسط مدیریت شهری و لزوم تفکیک آن از امور ملی دلایل مختلفی دارد که مهم ترین آن را می توان حق تصمیم گیری و مشارکت فعال در امور محلی توسط شهروندان و نهادهای منتخب آن ها ضمن پای بندی به اصول کلی حاکم بر کشور دانست. علی رغم سابقه

طولانی نهادهای مدیریت شهری از جمله بلدیة، هنوز شاهد تفرق مدیریت و تقسیم وظایف شهرداری‌ها در بین نهادهای متعدد دخیل در امر مدیریت شهری در کشور هستیم. مدیریت شهری به‌عنوان چارچوب سازمانی توسعه شهر به سیاست‌ها، برنامه‌ها، طرح‌ها و اقداماتی مربوط می‌شود که در پی اطمینان از تطابق رشد جمعیت با میزان دسترسی به زیرساخت‌های اساسی زندگی شهری می‌باشد. در چارچوب این تعریف کارایی مدیریت شهری وابستگی مشخص و مستقیمی به عوامل زمینه‌ای از قبیل ثبات سیاسی، وحدت و یکپارچگی اجتماعی، رونق اقتصادی و انسجام و پویایی فرهنگی و برخی عوامل دیگر نظیر توان، مهارت، انگیزه و دانش سیاست‌گذاران، تصمیم‌سازان و برنامه‌ریزان این سیاست‌ها و برنامه‌ها دارد. براین اساس ویژگی‌های سازمانی مدیریت شهری و نیز نقش اجرایی بخش دولتی و عمومی، تأثیر بسزایی در موفقیت و یا عدم موفقیت آن ایفا می‌نماید. از طرفی مدیریت شهری بخش عمده‌ای از وقت، سرمایه، امکانات و توان لجستیکی خویش را در برخورد با چالش‌هایی که در برخی موارد علت ایجاد آن‌ها فراتر از سطح شهر، مدیران و تصمیم‌گیران شهری می‌باشد، مصروف می‌دارد.

از عمده‌ترین چالش‌هایی که در حال حاضر مدیریت شهری در شهرهای ایران بخصوص کلان‌شهرها با آن مواجه می‌باشند، می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ضعف و نقصان ساختار تشکیلات اداری، مالی و فنی مدیریت شهری
- کمبود پرسنل زبده، متخصص و متعهد در مجموعه سیستم مدیریت شهری به‌ویژه در شهرهای کوچک
- ساختار ناهمگون و نامتجانس جمعیت شهری
- عدم آشنایی شهروندان با حقوق و وظایف شهروندی
- دخالت نهادها و سازمان‌های متعدد دولتی در مدیریت شهری و انجام امور موازی با مدیریت شهری
- ضعف منابع درآمدی مدیریت شهری
- بدمسکنی، حاشیه‌نشینی و نقاط سکونتی بی‌ضابطه در شهرها و تبعات متعدد آن بر مدیریت و روند حیات شهری

با توجه به موارد فوق در اسناد فرادست اهداف، راهبرد و سیاست‌هایی تعریف شده است تا نظام مدیریت شهری و متعاقب آن توسعه شهری را به تحقق نشانند.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آنها

بر اساس سند برنامه ششم توسعه کشور، تقسیم‌کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان‌ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور ... و حمایت دولت از سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته و روستایی (موضوع بند ۱۹)، هویت‌بخشی به سیمای شهر و روستا و بازآفرینی و روزآمدسازی معماری اسلامی- ایرانی (موضوع بند ۴۸)، سامان‌بخشی مناطق حاشیه‌نشین و پیشگیری و کنترل ناهنجاری‌های عمومی ناشی از آن (موضوع بند ۴۹)، بخشی از سیاست‌های کلی این بخش هستند که در راستای سیاست‌های کلی اهداف مرتبط در سند برنامه ششم توسعه این‌گونه تعریف شده است:

- بهبود سطح خدمات شهری
  - توسعه کمی و کیفی خدمات آب و فاضلاب
  - بهبود و توسعه سامانه‌های حمل‌ونقل عمومی
  - ارتقاء بهسازی بافت‌های ناکارآمد شهری
  - ارتقاء سطح مشخصات محیط‌زیست شهری و پایداری توسعه شهری
  - کاهش نابرابری و ایجاد تعادل منطقه‌ای
- با توجه به اهداف فوق و با توجه به سازوکارهای اجرایی و دستیابی به هر یک از اهداف، ۲۳ مورد راهبرد در سند برنامه ششم عنوان شده است که از اهم آنها می‌توان راهبردهای زیر را برشمرد:
- ارتقاء کیفیت محیط‌زیست شهری
  - پایش طرح‌های توسعه شهری بر مبنای سامانه اطلاعات مکانی (GIS)
  - پهنه‌بندی کشور به‌منظور تعیین مناسب‌ترین روش احداث پسماند و مدیریت بهینه پسماند در هر پهنه
  - تأمین مالی طرح‌ها از طریق فروش پساب به بخش خصوصی
  - بهره‌برداری از آب‌های غیرمتعارف با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی

- توسعه و بهبود استفاده از سامانه‌های هوشمند در مدیریت سامانه‌های حمل‌ونقل
  - محوریت محله به‌عنوان کانون و مبنای تعاملات اجتماعی در شهر
  - بهسازی محیط برای افراد کم‌توان جسمی و حرکتی
  - افزایش شاخص‌های مؤثر در تاب‌آوری و پایداری شهری
  - رعایت شاخصه‌های مرتبط با رقابت‌پذیری در نظام مدیریت شهری
- با توجه به راهبردهای مذکور برای هریک از دستگاه‌های اجرایی مأموریت‌های ویژه‌ای در سال ۱۳۹۶ تعریف شده است که جهت تحقق اهداف کلی و کمی مشخص شده می‌بایست اقدامات و تمهیداتی را برنامه‌ریزی و انجام دهند که در قسمت‌های بعد به آن اشاره خواهد شد.

تشریح گستره فعالیت‌های هر یک از دستگاه‌های اجرایی اصلی و تابعه در بخش یا فرابخش

وظایف مهم دستگاه‌های ذی‌ربط در بخش شهرسازی و عمران شهری شامل موارد زیر می‌شود:

بر اساس مفاد بند یک ماده ۵۵ قانون شهرداری و قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها و وظیفه احداث، حفظ و نگهداری در محدوده و حریم شهر برعهده شهرداری می‌باشد که در حال حاضر سرانه فضای سبز شهری به‌طور میانگین در کشور حدود ۱۱٫۸ مترمربع می‌باشد.

بر اساس مفاد قانون مدیریت پسماند مصوب ۱۳۸۳ و آیین‌نامه اجرایی آن، مدیریت اجرایی انواع پسماندهای تولیدی مشخص و بخش پسماند عادی و جزء ویژه آن در شهرها و روستاها برعهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها گذاشته شده است.

برنامه‌ریزی برای تحقق ایمنی شهر و شهروندان در برابر خطرات مربوط به بروز آتش‌سوزی و حوادث در بند ۱۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها، تصریح شده است.

به‌منظور بررسی مقایسه‌ای وضعیت بخش حمل‌ونقل شهری با سایر کشورها، آمار و اطلاعات مرتبط با حمل‌ونقل در سایر کشورها جمع‌آوری و دسته‌بندی شده است. بر اساس هدف تعیین‌شده در برنامه پنجم توسعه در انتهای برنامه سهم حمل‌ونقل عمومی از سفرهای شهری باید به ۷۵ درصد برسد. سهم ۷۵ درصدی از سفرهای شهری برای کل شهرهای ایران در مقایسه با سایر شهرهای دنیا سهم قابل‌توجه و درواقع غیرواقعی بوده و برای حصول آن، ایران باید در زمره بهترین کشورهای دنیا در بخش حمل‌ونقل عمومی باشد. در حال حاضر نیز در سهم

۴۸٫۳ درصد حمل و نقل عمومی در ایران در سال ۱۳۹۴، در حدود ۲۰ درصد آن سهم تاکسیرانی می‌باشد، در حالی که در سایر شهرهای دنیا این سهم تنها شامل اتوبوس‌رانی و قطار شهری است. جایگاه بخش شهرسازی و معماری با عنایت به تفکیک وظایف دولت در حوزه‌های چهارگانه امور حاکمیتی، امور تصدی‌های اجتماعی، فرهنگی و خدماتی، امور زیربنایی و امور تصدی‌های اقتصادی به‌عنوان یکی از وظایف مهم دولت در امور حاکمیتی است که اثربخشی و کارآمدی آن در ایجاد محیط‌زیست بهتر، اعتلای هنر معماری، ارتقای کیفی محیط شهری، قابلیت ظهور دارد و طبیعتاً، ابزارهای مناسب آن مبتنی بر مدیریت خردمندانه فضای سرزمین از طریق برنامه‌ریزی سطوح موردنیاز مربوط به استقرار کاربری‌ها، توزیع عادلانه‌ی فضا و خدمات، توسعه موزون شهرها، مجموعه‌های شهری، ناحیه‌ها و مناطق کشور قابل تنظیم می‌باشد.

وزارت نیرو نیز در بخش آب عهده‌دار مدیریت پایدار منابع آب کشور و حافظ حقوق مرتبط با آب کشور در سطح کشورهای همسایه و منطقه است. وزارت نیرو در بخش آب با در نظر گرفتن ارزش ذاتی، اقتصادی، امنیتی، سیاسی و زیست‌محیطی این ماده حیاتی به‌عنوان یکی از محورهای اصلی توسعه پایدار و رکن اصلی آمایش سرزمین بر آن است تا با مدیریت پایدار کمی و کیفی منابع و مصارف آب، نسبت به عرضه آب مطمئن، کافی و قابل‌مصرف متناسب با ظرفیت‌های ملی اقدام نموده و از این راه نقش خود را در ارتقای بهداشت، رفاه اجتماعی و توسعه پایدار ایفا نماید.

وزارت نیرو در این بخش با سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، هدایت، نظارت و تدوین ضوابط و مقررات و لوایح مرتبط، بسترهای لازم را برای انجام مطالعات، حفاظت، بهره‌برداری و تخصیص بهینه منابع، اجرای طرح‌های توسعه‌ای و تولید انرژی برق‌آبی، ارائه خدمات مشاوره‌ای، فنی و اجرایی در سطح ملی و فراملی - با تأکید بر کشورهای منطقه - فراهم می‌نماید. بخش آب با تکیه بر هم‌اندیشی کارکنان توانمند و متعهد خود و مشارکت آنان در تصمیم‌سازی‌ها، تشکیلات فراگیر، تجربیات فنی و مدیریتی و سرمایه‌گذاری‌های اثربخش، نسبت به تولید و توسعه دانش فنی و علوم مهندسی اقدام نموده و با بهره‌گیری از آخرین دستاوردهای علمی و پژوهشی و فناوری‌های نوین ضمن بهبود شاخص‌های کمی و کیفی مدیریت منابع آب، منافع کلیه ذینفعان خود را به‌ویژه در بخش‌های شرب و بهداشت، صنعت، کشاورزی، محیط‌زیست و سایر ذی‌مدخلان برآورده می‌سازد.

همچنین وزارت نیرو در بخش آب و فاضلاب با ایفای نقش اساسی در توسعه پایدار کشور، عهده‌دار تأمین پایدار نیازهای پایه آب شرب و بهداشتی و همچنین جمع‌آوری، انتقال و تصفیه فاضلاب، استفاده مجدد و یا دفع بهداشتی پساب است. وزارت نیرو در بخش آب و فاضلاب، با سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هدایت و نظارت، تدوین ضوابط، دستورالعمل‌ها، تهیه و پیشنهاد لوایح موردنیاز، برنامه‌ریزی توسعه فناوری و ارائه خدمات فنی و مهندسی، اقتصادی نمودن خدمات ارائه‌شده، گسترش مشارکت مردمی و ایجاد بستر مناسب برای حضور بخش تعاونی، خصوصی و عمومی درصدد است تا خدمات آب و فاضلاب را با استفاده از روش‌های مختلف فنی و اقتصادی و مطابق با استانداردهای ملی و بین‌المللی در اختیار جامعه قرار داده، باز مصرف پساب را در صنعت، کشاورزی و فضای سبز فراهم آورده و با اعمال مدیریت تقاضا در جهت بهبود الگوی مصرف آب فرهنگ‌سازی کند.

به‌طور خلاصه و با توجه به قوانین و مقررات مربوطه، گستره فعالیت وزارت نیرو در بخش

آب و آبفا را می‌توان به‌شرح زیر برشمرد:

- اعمال حکمرانی پایدار آب در حوزه آب و آب و فاضلاب
- تسهیم و تخصیص منابع آب برای مصارف مختلف و تأمین آب شرب سالم
- تصفیه فاضلاب و بازچرخانی آب
- حفاظت و صیانت از منابع آب سطحی و زیرزمینی
- انجام مطالعات تفصیلی برای توسعه بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی و مهار آب‌های سطحی به‌منظور احداث تأسیسات موردنیاز و تهیه طرح‌های اجرایی
- مطالعه، بررسی و بهره‌برداری از منابع آب غیرمتعارف از جمله نمک‌زدایی آب‌های شور و لب‌شور، بارورسازی ابرها و ...

گزارش عملکرد برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

در احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور چندین حکم به موضوع مسکن و شهرسازی پرداخته است. در ادامه در جدول زیر عملکرد هر یک از احکام این بخش آمده است.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۶ / الف	دولت مکلف است اقدامات لازم را با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در جهت اصلاح نظام بهره‌برداری آب آشامیدنی، بهره‌وری استحصال و بهره‌وری مصرف آن را حداقل معادل سی درصد (۳۰) ارتقاء دهد و نیز حداقل سی درصد (۳۰) آب آشامیدنی مناطق جنوبی کشور را از طریق شیرین کردن آب دریا تا پایان اجرای قانون برنامه تأمین نماید.	وزارت نیرو	در خصوص اصلاح نظام بهره‌برداری آب آشامیدنی، شاخص‌های مربوطه تدوین و احصا شده‌اند. همچنین شاخص آب بدون درآمد به عنوان شاخص این بند به حدود ۲۴,۸ کاهش یافته است که نسبت به پایان سال ۱۳۹۵، حدود ۰,۷ کاهش داشته و حدود ۰,۲ بیش از هدف گزاری انجام شده، بوده است. در خصوص تأمین آب شرب از طریق نمک‌زدایی نیز در سال ۱۳۹۶,۷ طرح تأسیسات نمک‌زدایی به روش BOO (تأسیسات آب‌شیرین کن) با ظرفیت اسمی تولید آب ۲۳۵۰ مترمکعب در شبانه‌روز با مبلغ سرمایه‌گذاری ۱۶۸۸ میلیارد ریال منعقد گردیده که ۴ واحد آن‌ها نمک‌زدایی آب دریا در مناطق ساحلی جنوبی کشور می‌باشند. همچنین ۷ طرح تأسیسات نمک‌زدایی با ظرفیت ۳۲۷۸ مترمکعب در شبانه‌روز نیز در جهت تأمین آب شرب به بهره‌برداری رسیده است.	پیش‌بینی غیرواقعی‌بانه از مقادیر اهداف کمی تعیین تکلیف قانون‌گذار بدون پیش‌بینی منابع مالی در قانون عدم تمایل بخش خصوصی برای همکاری ورود نبود/کمبود نیروی متخصص/کارآمد	-
۲	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۳ / ت	هرگونه تخفیف و بخشودگی عوارض شهرداری‌ها توسط دولت ممنوع است.	-	تخفیف و معافیتی در این خصوص توسط دولت وضع نشده است.	-	-
۳	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۷ / ت / ۱	به منظور توسعه فضاهای مذهبی فرهنگی و بهره‌گیری بهینه از اماکن مذهبی و تثبیت جایگاه مسجد	-	شهرداری‌ها همکاری لازم را در این خصوص داشته‌اند. موضوع کاربری‌های مذهبی مخصوصاً مساجد به عنوان نقطه عطف کاربری‌های محله‌ای در طرح‌های توسعه و عمران شهری	-	-

۴۰۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			به‌عنوان اصلی‌ترین پایگاه عبادی، تربیتی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، اقدامات زیر انجام می‌شود: وزارت راه و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و شهرداری‌ها موظف‌اند در طراحی و اجرای طرح‌های جامع تفصیلی شهری و هادی روستایی و شهرک‌ها و شهرهای جدیدالاحداث، اراضی مناسب برای احداث مسجد و خانه عالم در جوار مساجد جهت استفاده امام جماعت همان مسجد پیش‌بینی کنند و پس از آماده‌سازی بدون دریافت هزینه و با حفظ مالکیت عمومی در اختیار متقاضیان احداث مساجد قرار دهند.		موردتوجه می‌باشد. همچنین در مصوبه مورخ ۱۰/۳/۱۳۸۹ شورای عالی شهرسازی و معماری درخصوص تدقیق تعاریف و مفاهیم کاربرهای شهری و تعیین سرانه آن‌ها کاربری مذهبی در سطوح مختلف تقسیمات شهری تعریف‌شده و مصادیق آن مساجد محلی، مساجد بزرگ و مصلی، مهدیه و حسینیه عنوان شده است. م به ذکر است سرانه کاربری مذهبی شهرهای بالای ۲۵۰ هزار نفر به میزان ۵/۰ - ۷۵/۰ می‌باشد که در ۳ طرح جامع تفصیلی شهری مصوب سال ۱۳۹۶ رعایت گردیده است و همچنین سرانه کاربری مذهبی شهرهای زیر ۲۵۰ هزار نفر به میزان ۳/۰ - ۵/۰ می‌باشد که در ۶۴ طرح جامع تفصیلی شهری مصوب سال ۱۳۹۶ رعایت گردیده است		
۴	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۷ / ت / ۱ / تبصره	مساجد از پرداخت هزینه‌های عوارض ساخت‌وساز صرفاً برای فضاهای اصلی معاف می‌باشند.	شهرداری‌ها	شهرداری‌ها همکاری لازم را در این خصوص اعمال داشته‌اند.	-	-
۵	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۷ / ت / ۲	مالکان مجتمع‌های تجاری، اداری و خدماتی جدیدالاحداث موظف‌اند نمازخانه مناسبی را در اماکن	وزارت راه و شهرسازی	شورای عالی شهرسازی و معماری ضوابط و مقررات مربوط به احداث نمازخانه در اماکن اداری تجاری و خدماتی را مورد تصویب قرار داده است.	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هشتم: عمران شهری □ ۴۰۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			مذکور احداث نمایند. دستورالعمل این بند شامل تعداد واحدهای این مجتمع‌ها و مکان احداث در چهارچوب نقشه‌های مصوب به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری می‌رسد.				
۶	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۷ / ت / ۳	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور و شهرداری‌ها موظفانند نسبت به احداث یا اختصاص فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه در بوستان‌های ملی و بوستان‌های شهری اقدام کنند.	-	شهرداری‌ها همکاری لازم در زمینه اجرای این حکم داشته‌اند.	-	-
۷	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۷ / ت / ۴	کلیه دستگاه‌های اجرائی، مراکز آموزشی، بیمارستان‌ها و مراکز درمانی، مجموعه‌های ورزشی، مجتمع‌های رفاهی، تفریحی و مجتمع‌های تجاری اعم از دولتی یا غیردولتی، موظفانند نسبت به احداث یا اختصاص و نگهداری فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه اقدام نمایند.	-	سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی در کلیه پروژه‌های در دست اجرا این حکم قانونی رعایت کرده است.	-	-

۴۰۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶ / ب / ۲	<p>وجوه مذکور حداکثر تا پانزدهم ماه بعد به نسبت دوازده درصد (۱۲) سهم کلان شهرها، پنجاه و سه درصد (۵۳) سایر شهرها و سی و پنج درصد (۳۵) روستاها و مناطق عشایری بر اساس شاخص‌هایی که به موجب دستورالعملی که توسط سازمان وزارت کشور ابلاغ می‌شود، محاسبه و بین تمام شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و مناطق عشایری توزیع می‌گردد. سهم روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری، به حساب فرمانداری شهرستان مربوطه واریز خواهد شد تا حسب مقررات و مصوبات کمیته‌های برنامه‌ریزی شهرستان صرف امور عمران و آبادانی همان روستاها و مناطق عشایری شود.</p>	-	<p>به موجب جزء ۲ بند و تبصره ۶ قانون بودجه ۹۶، اجرای این حکم به وزارت کشور واگذار شده بود که اقدام لازم مطابق قانون صورت پذیرفت. از ابتدای سال ۱۳۹۷ این مسئولیت از وزارت کشور سلب گردیده است.</p>	-	
۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۶ / ب	<p>عوارض حاصل از چشمه‌های آب معدنی و درمانی در محدوده شهرستان‌هایی که ظرفیت توسعه گردشگری دارند، با طی مراحل قانونی</p>	-	<p>در تعدادی از شهرداری‌های مشمول اقدامات لازم جهت تصویب در شورای برنامه‌ریزی استان صورت پذیرفته است.</p>	-	

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هشتم: عمران شهری □ ۴۰۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			در اختیار شهرداری‌ها یا دهیاری‌های همان منطقه قرار می‌گیرد.				
۱۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۷	دولت مکلف است تمهیدات لازم را با استفاده از انواع روش‌ها از جمله سازوکارهای ذیل تا پایان اجرای قانون برنامه، علاوه بر وضع موجود جهت افزایش حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) پوشش شبکه فاضلاب شهری کشور را فراهم نماید.	-	در سال ۱۳۹۶، درصد جمعیت تحت پوشش شبکه جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب به ۴۸/۹۰ رسیده است که نسبت به پایان سال ۱۳۹۵، بالغ بر ۲ رشد داشته است. در سال ۱۳۹۶، تعداد ۱۵ تصفیه‌خانه فاضلاب در ۱۵ شهر: سریش‌آباد، سردشت، خوی، دوگنبدان، پرتد، سده لنجان، پردیس، آشتیان، کهنوج، اسلامشهر، پیشوا، سرابله، بیله‌سوار، رودان و استهبان با ظرفیت ۱۷۴,۰۶۱ مترمکعب در شبانه‌روز افتتاح و بهره‌برداری شده است. همچنین در راستای استفاده از پساب و بازچرخانی آب، در قالب کمیسیون تخصیص آب، وضعیت و نحوه استفاده از پساب کلان‌شهرهای اردبیل، تبریز، ارومیه، تهران، کرمان، کرمانشاه، شیراز، یزد و نیز شهر گرگان و چندین شهر کوچک تعیین تکلیف شده است. در راستای واگذاری پساب برای مصارف جدید و نیز استفاده از پتانسیل بخش خصوصی برای تسریع در اجرای طرح‌های فاضلاب، در سال ۱۳۹۶، ۷ قرارداد بیع متقابل یا حجم سالانه پساب واگذار شده ۲۵,۹۷ میلیون مترمکعب در سال به ارزش ۱۰۲۵۰ میلیارد ریال منعقد گردیده است.		
۱۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۷ / الف	استفاده از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی و سازمان‌های	-	□ در سال ۱۳۹۶، درصد جمعیت تحت پوشش شبکه جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب به ۴۸/۹۰ رسیده است که نسبت به پایان سال ۱۳۹۵، بالغ بر ۲ رشد		

۴۰۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			بین‌المللی درازای واگذاری پساب استحصالی		داشته است. در سال ۱۳۹۶، تعداد ۱۵ تصفیه‌خانه فاضلاب در ۱۵ شهر؛ سریش‌آباد، سردشت، خوی، دوگنبدان، پرنده، سده لنجان، پردیس، آشتیان، کهنوج، اسلامشهر، پیشوا، سرابله، بیله‌سوار، رودان و استهبان با ظرفیت ۱۷۴،۰۶۱ مترمکعب در شبانه‌روز افتتاح و بهره‌برداری شده است. همچنین در راستای استفاده از پساب و بازچرخانی آب، در قالب کمیسیون تخصیص آب، وضعیت و نحوه استفاده از پساب کلان‌شهرهای اردبیل، تبریز، ارومیه، تهران، کرمان، کرمانشاه، شیراز، یزد و نیز شهر گرگان و چندین شهر کوچک تعیین تکلیف شده است. در راستای واگذاری پساب برای مصارف جدید و نیز استفاده از پتانسیل بخش خصوصی برای تسریع در اجرای طرح‌های فاضلاب، در سال ۱۳۹۶، ۷ قرارداد بیع متقابل با حجم سالانه پساب واگذار شده ۲۵،۹۷ میلیون مترمکعب در سال به ارزش ۱۰۲۵۰ میلیارد ریال منعقد گردیده است.		
۱۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۷ / ب	استفاده از منابع حاصل از فروش پساب فاضلاب جهت توسعه و تکمیل طرح‌های فاضلاب شهری با پیش‌بینی منابع و مصارف آن در قانون بودجه سنواتی	-	در سال ۱۳۹۶، درصد جمعیت تحت پوشش شبکه جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب به ۴۸/۹۰ رسیده است که نسبت به پایان سال ۱۳۹۵، بالغ بر ۲ رشد داشته است. در سال ۱۳۹۶، تعداد ۱۵ تصفیه‌خانه فاضلاب در ۱۵ شهر؛ سریش‌آباد، سردشت، خوی، دوگنبدان، پرنده، سده لنجان، پردیس، آشتیان، کهنوج، اسلامشهر، پیشوا، سرابله، بیله‌سوار، رودان و استهبان با ظرفیت ۱۷۴،۰۶۱ مترمکعب در	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هشتم: عمران شهری □ ۴۰۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>شبانه روز افتتاح و بهره‌برداری شده است. همچنین در راستای استفاده از پساب و بازچرخانی آب، در قالب کمیسیون تخصیص آب، وضعیت و نحوه استفاده از پساب کلان‌شهرهای اردبیل، تبریز، ارومیه، تهران، کرمان، کرمانشاه، شیراز، یزد و نیز شهر گرگان و چندین شهر کوچک تعیین تکلیف شده است. در راستای واگذاری پساب برای مصارف جدید و نیز استفاده از پتانسیل بخش خصوصی برای تسریع در اجرای طرح‌های فاضلاب، در سال ۱۳۹۶، ۷ قرارداد بیع متقابل با حجم سالانه پساب واگذار شده ۲۵،۹۷ میلیون مترمکعب در سال به ارزش ۱۰۲۵۰ میلیارد ریال منعقد گردیده است.</p>		
۱۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / ج	<p>تکمیل و اجرای تأسیسات جمع‌آوری، تصفیه، بازچرخانی و مدیریت پساب و فاضلاب در شهرها و شهرک‌های صنعتی و خدماتی و سایر واحدهایی که فاضلاب با آلاینده‌گی بیش‌ازحد مجاز از استانداردهای ملی تولید می‌نمایند از طریق عقد قرارداد فروش و یا پیش‌فروش پساب خروجی تأسیسات موجود و یا طرح‌های توسعه آتی</p>	وزارت نیرو	<p>در سال ۱۳۹۶، درصد جمعیت تحت پوشش شبکه جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب به ۴۸/۹۰ رسیده است که نسبت به پایان سال ۱۳۹۵، بالغ بر ۲ رشد داشته است. در سال ۱۳۹۶، تعداد ۱۵ تصفیه‌خانه فاضلاب در ۱۵ شهر؛ سریش‌آباد، سردشت، خوی، دوگنبدان، پرنده، سده لنجان، پردیس، آشتیان، کهنوج، اسلامشهر، پیشوا، سرابله، بیله‌سوار، رودان و استهبان با ظرفیت ۱۷۴،۰۶۱ مترمکعب در شبانه‌روز افتتاح و بهره‌برداری شده است. همچنین در راستای استفاده از پساب و بازچرخانی آب، در قالب کمیسیون تخصیص آب، وضعیت و نحوه استفاده از پساب کلان‌شهرهای اردبیل، تبریز، ارومیه، تهران، کرمان، کرمانشاه، شیراز، یزد و نیز شهر</p>	-	-

۴۱۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>گرگان و چندین شهر کوچک تعیین تکلیف شده است. در راستای واگذاری پساب برای مصارف جدید و نیز استفاده از پتانسیل بخش خصوصی برای تسریع در اجرای طرح‌های فاضلاب، در سال ۱۳۹۶، ۷ قرارداد بیع متقابل با حجم سالانه پساب واگذار شده ۲۵،۹۷ میلیون مترمکعب در سال به ارزش ۱۰۲۵۰ میلیارد ریال منعقد گردیده است.</p>		
۱۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۳۸ / چ / تبصره	دولت مجاز است از طریق تشویق سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و یا عقد قرارداد با آنان نسبت به موارد این بند اقدام نماید.	وزارت نیرو	<p>در سال ۱۳۹۶، درصد جمعیت تحت پوشش شبکه جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب به ۴۸/۹۰ رسیده است که نسبت به پایان سال ۱۳۹۵، بالغ بر ۲ رشد داشته است. در سال ۱۳۹۶، تعداد ۱۵ تصفیه‌خانه فاضلاب در ۱۵ شهر: سریش‌آباد، سردشت، خوی، دوگنبدان، پرنده، سده لنجان، پردیس، آشتیان، کهنوج، اسلامشهر، پیشوا، سرابله، بیله‌سوار، رودان و استهبان با ظرفیت ۱۷۴،۰۶۱ مترمکعب در شبانه‌روز افتتاح و بهره‌برداری شده است. همچنین در راستای استفاده از پساب و بازچرخانی آب، در قالب کمیسیون تخصیص آب، وضعیت و نحوه استفاده از پساب کلان‌شهرهای اردبیل، تبریز، ارومیه، تهران، کرمان، کرمانشاه، شیراز، یزد و نیز شهر گرگان و چندین شهر کوچک تعیین تکلیف شده است. در راستای واگذاری پساب برای مصارف جدید و نیز استفاده از پتانسیل بخش خصوصی برای تسریع در اجرای طرح‌های فاضلاب، در سال ۱۳۹۶، ۷ قرارداد بیع متقابل با حجم</p>	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هشتم: عمران شهری □ ۴۱۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					سالانه پساب واکذار شده ۲۵،۹۷ میلیون مترمکعب در سال به ارزش ۱۰۲۵۰ میلیارد ریال منعقد گردیده است.		
۱۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۸	دولت مکلف است نسبت به تضمین تسهیلات و تأمین ناوگان و تجهیزات قطار شهری شهرها و حومه آن‌ها از محل منابع پیش‌بینی شده در بودجه ستوانی به‌نحوی اقدام نماید که تا پایان اجرای قانون برنامه دوهزار دستگاه واگن و تجهیزات مربوط با رعایت قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات مصوب ۱/۵/۱۳۹۱ با اصلاحات بعدی آن به خطوط ریلی شهری اضافه شود.	وزارت کشور	<p>طرح تأمین دوهزار دستگاه واگن مترویی برای ۹ کلان‌شهر کشور که تأمین مالی آن از طریق فاینانس بین‌المللی صورت می‌گیرد، اول شهریورماه سال ۹۵ در جلسه شورای اقتصاد به تصویب رسید. سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، در روند تأمین این واگن‌ها، در قالب مدیریت طرح با وزارت کشور همکاری می‌کند و بیش از نیمی از این دوهزار واگن به متروی شهر تهران اختصاص خواهد یافت، فرآیند انتخاب پیمانکار تأمین و ساخت ۶۳۰ دستگاه واگن از طریق مناقصه بین‌المللی از سال گذشته توسط دفتر حمل‌ونقل ریلی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور آغاز و در نیمه نخست سال ۹۷ پایان یافت. در فرآیند مناقصه ۱۲ شرکت خارجی واگن‌سازی و ۵ شرکت ایرانی واگن‌ساز حضور یافتند که در نهایت کنسرسیوم ایرانی - چینی برنده مناقصه شد. موضوع استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) برای تأمین این ۶۳۰ واگن برای متروی تهران در جلسه اخیر شورای اقتصاد تصویب و پس از ابلاغ رسمی آن و امضای قرارداد با کنسرسیومی از پیمانکاران داخلی و خارجی؛ عملیات اجرایی شروع خواهد شد. میزان ساخت واگن‌ها در پایان این پروژه در داخل به ۵۵ درصد خواهد رسید و در این پروژه برای</p>	-	-

۴۱۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					نخستین بار سیستم‌های حیاتی واگن مترویی مانند سیستم رانش، بدنه آلومینیومی و بوژی در داخل کشور و به کمک سازندگان معتبر بین‌المللی ساخته خواهد شد.		
۱۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۸	شهرداری‌ها نیز موظفانند نسبت به توسعه قطار شهری از محل منابع خود اقدام نمایند.	شهرداری‌ها	شهرداری‌های تهران، مشهد، تبریز، اصفهان، شیراز از محل منابع خود خطوط در حال بهره‌برداری و نیز پروژه‌های در حال اجرا دارند. همچنین شهرداری‌های قم، اهواز، کرج و کرمانشاه پروژه‌های قطار شهری در دست‌ساخت دارند.	-	-
۱۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۰	به‌منظور مقاوم‌سازی ساختمان‌ها و اصلاح الگوی مصرف به‌ویژه مصرف انرژی در بخش ساختمان و مسکن اقدامات زیر انجام گردد:	شهرداری‌ها	در این راستا بخشنامه شماره ۱۹۸۰۶ مورخ ۱۳۹۶/۰۵/۲۱ مبنی بر الزام شهرداری‌ها به رعایت مقررات ملی ساختمان در فرایند صدور پروانه ساختمانی تهیه و ابلاغ شده است.	-	-
۱۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۰ / الف	شهرداری‌ها مکلفند نسبت به درج الزام رعایت مقررات ملی ساختمان در پروانه‌های ساختمانی اقدام نمایند. صدور پایان کار برای واحدهای احداث‌شده بر مبنای این پروانه‌ها، منوط به رعایت کامل این مقررات است.	شهرداری‌ها	در این راستا بخشنامه شماره ۱۳۹۶/۰۵/۲۱ مبنی بر الزام شهرداری‌ها به رعایت مقررات ملی ساختمان در فرایند صدور پروانه ساختمانی تهیه و ابلاغ شده است.	-	-
۱۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۹۵ / الف	به‌منظور توسعه فضاهای مذهبی فرهنگی و بهره‌گیری بهینه از اماکن مذهبی و تثبیت جایگاه مسجد به‌عنوان اصلی‌ترین پایگاه عبادی،	شهرداری‌ها - وزارت راه و شهرسازی	اقدامات اجرایی لازم در خصوص تحقق این حکم توسط شهرداری‌ها صورت می‌پذیرد. موضوع کاربری‌های مذهبی مخصوصاً مساجد به‌عنوان نقطه عطف کاربری‌های محله‌ای در طرح‌های توسعه و عمران شهری مورد توجه می‌باشد. همچنین در	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هشتم: عمران شهری □ ۴۱۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			<p>تربیتی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، اقدامات زیر انجام می‌شود: وزارت راه و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و شهرداری‌ها موظفانند در طراحی و اجرای طرح‌های جامع تفصیلی شهری و هادی روستایی و شهرک‌ها و شهرهای جدیدالاحداث، اراضی مناسب برای احداث مساجد و خانه عالم در جوار مساجد جهت استفاده امام جماعت همان مسجد پیش‌بینی کنند و پس از آماده‌سازی بدون دریافت هزینه و با حفظ مالکیت عمومی در اختیار متقاضیان احداث مساجد قرار دهند.</p>		<p>مصوبه مورخ ۱۰/۳/۱۳۸۹ شورای عالی شهرسازی و معماری در خصوص تدقیق تعاریف و مفاهیم کاربرهای شهری و تعیین سرانه آن‌ها کاربری مذهبی در سطوح مختلف تقسیمات شهری تعریف شده و مصادیق آن مساجد محلی، مساجد بزرگ و مصلی، مهدیه و حسینیه عنوان شده است. م به ذکر است سرانه کاربری مذهبی شهرهای بالای ۲۵۰ هزار نفر به میزان ۵/۰ - ۷۵/۰ می‌باشد که در ۳ طرح جامع تفصیلی شهری مصوب سال ۱۳۹۶ رعایت گردیده است و همچنین سرانه کاربری مذهبی شهرهای زیر ۲۵۰ هزار نفر به میزان ۳/۰ - ۵/۰ می‌باشد که در ۶۴ طرح جامع تفصیلی شهری مصوب سال ۱۳۹۶ رعایت گردیده است</p>		
۲۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۹۵ / الف / تبصره	<p>مساجد، مصلی‌ها، اماکن صرفاً مذهبی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی و حوزه‌های علمیه شامل مراکز آموزشی، پژوهشی و اداری از پرداخت هزینه‌های حق انشعاب آب، برق، گاز و فاضلاب و عوارض ساخت‌وساز فقط برای فضای اصلی معاف می‌باشند.</p>	-	<p>تاکنون گزارشی حاکی از عدم اجرای این حکم ارائه نگردیده است. در راستای اجرای مفاد قانونی مذکور در طول دوره پنج‌ساله برنامه ششم توسعه کشور و با عنایت به آنکه در صدر این بندها، اجرای مفاد آن «طبق بودجه سنواتی» ذکر شده است و نیز با توجه به زیان ده بودن شرکت‌های آب و فاضلاب شهری و روستایی، هیچ‌گونه اعتباری در رابطه با اجرای این مواد به آن‌ها اختصاص داده نشده است. □ البته برآورد</p>	-	

۴۱۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					اعتبارات مربوطه در طول برنامه ششم توسعه به میزان ۳۹۲۸ میلیارد ریال انجام پذیرفته است. همچنین معافیت‌های موردنظر جهت رعایت موارد، به شرکت‌های آب و فاضلاب ابلاغ شده است.		
۲۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۹۵ / ب	مالکان مجتمع‌های تجاری، اداری و خدماتی جدیدالاحداث موظف‌اند نمازخانه مناسبی را در اماکن مذکور احداث نمایند. دستورالعمل این بند شامل تعداد واحدهای این مجتمع‌ها و مکان احداث در چهارچوب نقشه‌های مصوب به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری می‌رسد.	-	شورای عالی شهرسازی و معماری ضوابط و مقررات مربوط به احداث نمازخانه در اماکن اداری تجاری و خدماتی را مورد تصویب قرار داده است.	-	-
۲۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۹۵ / ت	کلیه دستگاه‌های اجرائی، مراکز آموزشی، بیمارستان‌ها و مراکز درمانی، مجموعه‌های ورزشی، مجتمع‌های رفاهی، تفریحی و مجتمع‌های تجاری اعم از دولتی یا غیردولتی، موظف‌اند نسبت به احداث یا اختصاص و نگهداری فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه اقدام نمایند.	-	اقدام لازم صورت پذیرفته است. سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی در کلیه پروژه‌های در دست اجرا این حکم قانونی رعایت کرده است.	-	-

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۹۵ / ث	وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و نفت موظف‌اند تمهیدات و اقدامات لازم را جهت احداث مسجد و نمازخانه در پایانه‌های مسافربری و جایگاه‌های عرضه سوخت بین شهری و همچنین نگهداری و مدیریت مساجد و نمازخانه‌های مذکور از طریق بخش غیردولتی به عمل آورند.	-	اقدام لازم صورت گرفته است	-	-

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

در بخش عمران شهری در برنامه ششم اهداف کمی متنوعی پیش‌بینی شده است که برخی از اهداف تا حدودی محقق شده و برخی نیز از تحقق‌پذیری پایینی برخوردار بوده‌اند. در ادامه به تحلیل عملکرد برخی از اهداف کمی مهم در برنامه پرداخته می‌شود.

- در موضوع مدیریت پسماند شهری چند هدف کمی تعریف شده است که شامل بهبود مکانیزاسیون جمع‌آوری، گسترش دفن بهداشتی پسماند، افزایش تفکیک از مبدأ، افزایش میزان بازیافت مواد و انرژی، ساماندهی محل‌های دفن پسماندهای با ظرفیت بیش از ۵۰ تن در روز و افزایش میزان بازیافت مواد و انرژی به میزان ۲۰ درصد پسماندهای تولیدی می‌باشد. باوجود کمبودهای موجود در این زمینه بخش قابل‌توجهی از اهداف موردنظر محقق شده‌اند. عملکرد دستگاه‌های متولی در این زمینه در سال ۱۳۹۶ حاکی از آن است که در مورد مکانیزاسیون جمع‌آوری پسماند از هدف کمی تعیین‌شده، عملکرد بهتری صورت گرفته است.

- در مورد گسترش دفن بهداشتی پسماند نیز هدف موردنظر محقق شده و در سال ۱۳۹۶ حدود ۱۰ درصد از پسماند جمع‌آوری شده به صورت بهداشتی دفن شده است. در موضوع افزایش میزان تفکیک از مبدأ در سال موردنظر به هدف تعیین شده رسیده و ۱۱ درصد تفکیک از مبدأ صورت گرفته است. عملکرد هدف کمی ساماندهی محل‌های دفن پسماندهای با ظرفیت بیش از ۵۰ تن در روز در سال اول برنامه ۲۶ درصد بوده است که نسبت به هدف‌گذاری انجام شده عملکرد مناسبی است. در هدف افزایش میزان بازیافت مواد و انرژی به میزان ۲۰ درصد پسماندهای تولیدی نیز ۲۲ درصد عملکرد ثبت شده است. در موضوع افزایش میزان بازیافت مواد و انرژی در سال ۱۳۹۶ عملکردی وجود نداشته است و در این زمینه اقدامی صورت نگرفته است.
- عملکرد ارائه شده از سوی دستگاه‌های اجرایی در مورد این اهداف نشان‌دهنده آن که تا حدود زیادی هدف‌های تعیین شده محقق شده‌اند. عملکرد هدف کمی کاهش سهم حمل‌ونقل شهری از تولید آلاینده‌های هوا (گازهای گلخانه‌ای) معادل ۲٫۶ تن بر نفر ثبت شده که نسبت به هدف تعیین شده عملکرد مناسبی است. در مورد کاهش عمر متوسط ناوگان اتوبوس‌رانی با انجام اقدامات صورت گرفته به حدود هشت سال رسیده است که طبق برنامه باید به هفت سال می‌رسید. از سوی دیگر هدف کمی کاهش متوسط عمر ناوگان تاکسیرانی به خوبی محقق شده و به رقمی بهتر از هدف تعیین شده رسیده است.
- همچنین در خصوص توسعه مترو با توجه به سرمایه‌گذاری شهرداری‌ها و دولت در این زمینه، عملکرد مناسبی ثبت شده است که حدود ۲۹۰ کیلومتر می‌باشد. سهم حمل‌ونقل عمومی در شهرهای کشور در سال ۱۳۹۶ حدود ۴۷ درصد بوده است که معادل هدف کمی تعیین شده در سند برنامه ششم می‌باشد.
- جهت تحقق اهداف کلان در بخش آب و فاضلاب اهداف کمی به شرح زیر در نظر گرفته شده است: جمعیت تحت پوشش شبکه آب شهری، جمعیت تحت پوشش شبکه فاضلاب شهری، کاهش مصرف سرانه خانگی شهری، نسبت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به کل سرمایه‌گذاری انجام شده در بخش فاضلاب (سالانه)، نسبت تعرفه به قیمت تمام شده آب

شرب، آب بدون درآمد در شهر و هوشمندسازی سامانه‌های آبرسانی شهری (با نصب تجهیزات تله‌متری و اسکادا).

- شاخص‌های بخش آبفا در طول برنامه ششم توسعه، بهبود داشته‌اند، ولی در مورد برخی از اهداف موردنظر عملکرد ارائه‌شده نسبت به اهداف برنامه‌ای تعیین‌شده، متناسب نمی‌باشد. عملکرد بخش آب و فاضلاب به دلیل ناچیز بودن تعرفه آب و تفاوت فاحش آب با قیمت تمام‌شده و تفاوت درآمد حاصل از این بخش در مقابل هزینه‌های انجام‌شده، وابستگی زیادی به منابع مالی دولتی (اعتبارات عمومی) دارد و به همین دلیل با کوچک‌ترین تنش در تأمین این منابع، میزان عملکرد افت محسوسی نشان می‌دهد. از طرفی پایین بودن تعرفه آب نسبت به قیمت تمام‌شده و اقتصادی نبودن قیمت آب، خود مانعی در جلب سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی می‌باشد. هرچند طی سال‌های اخیر پروژه‌های بسیاری با روش‌های BOT, BOO, بیع متقابل و ... در بخش آب و فاضلاب منعقد شده، اما عملاً در حال حاضر تنها تأسیسات نمک‌زدایی، آب تولیدی خود را وارد چرخه مصرف کرده‌اند که آن‌هم با مکانیسم خرید تضمینی آب (که باز هم نوعی اعتبارات عمومی است)، توسط دولت خریداری می‌شود.

- در حال حاضر مساحت بافت‌های نابسامان و پهنه‌های فقر شهری در حدود ۱۳۲ هزار هکتار برآورد می‌شود که این مناطق محل سکونت حدود ۶ میلیون خانوار با جمعیتی قریب به ۲۱ میلیون نفر است. این جمعیت حدود ۴۰ درصد از جمعیت شهری کشور را شامل می‌شود. ۷۷ هزار هکتار از کل این مساحت، جزو محدوده بافت‌های ناکارآمد (میانی تاریخی و فرسوده) است که ۱۰ میلیون نفر معادل ۲/۸ میلیون خانوار در ۲/۶ میلیون واحد مسکونی در آن زندگی می‌کنند. همچنین در محدوده سکونتگاه‌های غیررسمی ۱۱ میلیون نفر معادل ۳/۲ میلیون خانوار در ۲/۹ میلیون واحد مسکونی و در مساحتی معادل ۵۶ هزار هکتار سکونت دارند. طبق سند راهبردی برنامه ششم هدف‌گذاری تعیین‌شده برای احیا و ساماندهی محلات ناکارآمد شهری در سال ۱۳۹۶ معادل ۱۲,۵ هزار هکتار می‌باشد؛ اما عملکرد صورت گرفته برای این موضوع بسیار پایین‌تر از این رقم و حدود ۳ هزار هکتار بوده است.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱	آب بدون درآمد در شهر	درصد	۲۵,۵	۲۵	۲۴,۸	۱۰۳	-
۲	افزایش جمعیت تحت پوشش خدمات ایمنی و آتش‌نشانی	درصد	۸۵	۸۹	۸۹	۱۰۰	-
۳	افزایش سرانه کل فضای سبز شهری	مترمربع	۱۱,۸	۱۲	۱۲	۱۰۰	-
۴	افزایش سهم حمل‌ونقل عمومی از کل سفرهای موتورسیکلت در شهرهای کشور (بیشترین سهم مجاز سامانه‌های تاکسیرانی از کل سفرهای موتورسیکلت ۲۰ می‌باشد)	درصد	۴۶	۴۷	۴۷	۱۰۰	-
۵	افزایش سهم حمل‌ونقل عمومی در شهرهای کشور	درصد	۴۶	۴۷	۴۷	۱۰۰	-
۶	افزایش میزان باز یافت مواد و انرژی	درصد	۱۹	۲۵	۰	۰	اعمال تحریم و موانع خارجی پیش‌بینی غیرواقع‌بینانه از مقادیر اهداف کمی عدم پیش‌بینی بار مالی موردنیاز در قانون
۷	افزایش میزان باز یافت مواد و انرژی به میزان ۲۰ درصد پسماندهای تولیدی	درصد	-	۱۴	۲۲	۱۵۷,۱۴	-
۸	افزایش میزان تفکیک از مبدأ	درصد	۴,۵	۱۰	۱۱	۱۱۰	-
۹	بهبود مکانیزاسیون جمع‌آوری	درصد	۲۵	۳۳	۳۵	۱۰۶,۰۶	-
۱۰	تجهیز پایگاه‌های آتش‌نشانی	تعداد	۶۰۰	۶۹۰	۷۱۰	۱۰۲,۹	-
۱۱	توسعه مترو	کیلومتر	۲۱۵	۲۴۵	۲۹۰	۱۱۸,۳۷	-
۱۲	جداسازی مصارف فضای سبز شهرداری از آب شرب در شهرهای بالای ۱۰۰ هزار مشترک	میلیون مترمکعب	-	۲۰	۲۰	۱۰۰	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هشتم: عمران شهری □ ۴۱۹

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱۳	جمعیت تحت پوشش شبکه آب شهری	درصد	۹۹,۲۳	۹۹,۴۶	۱۰۰,۰۶	-	
۱۴	جمعیت تحت پوشش شبکه فاضلاب شهری	درصد	۴۶,۸۱	۴۸,۹	۱۰۶,۳	-	
۱۵	ساماندهی محل‌های دفن پسماندهای با ظرفیت بیش از ۵۰ تن در روز	درصد	۱۵	۲۶	۱۰۴	-	
۱۶	ساماندهی و احیای محلات ناکارآمد	هزار هکتار	۱۰	۱۲,۵	۲۴	پیش‌بینی غیرواقع‌بینانه از مقادیر اهداف کمی عدم پیش‌بینی بار مالی موردنیاز در قانون عدم تمایل بخش خصوصی برای همکاری ورود	
۱۷	سهم حمل‌ونقل عمومی کلان‌شهرها	درصد	۵۵	۵۷	۱۰۰	-	
۱۸	کاهش سهم حمل‌ونقل شهری از تولید آلاینده‌های هوا (گازهای گلخانه‌ای)	تن بر نفر	۲,۵	۲,۵۸	-	عدم‌حمایت از بخش خصوصی عدم وجود زیرساخت مطلوب/موردنیاز عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	
۱۹	کاهش متوسط عمر ناوگان اتوبوس‌رانی	سال	۹	۷,۱	۵۳	عدم‌حمایت از بخش خصوصی عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	
۲۰	کاهش متوسط عمر ناوگان تاکسیرانی	سال	۱۱	۱۱	۱۱۸	-	
۲۱	کاهش مصرف سرانه خانگی شهری	lpcd	۱۵۱	۱۴۸	۱۵۶	ضعف در آموزش‌های عمومی و رسانه‌ای در مباحث اجتماعی عدم وجود زیرساخت/ارائه خدمات الکترونیک مناسب عدم همکاری دستگاه/مقامات/اشخاص مرتبط	
۲۲	گسترش دفن بهداشتی پسماند	درصد	۵	۱۰	۱۰۰	-	
۲۳	نسبت تعرفه به قیمت تمام‌شده آب شرب	درصد	۵۵	۶۰	۸۳,۳۳	تعیین تکلیف قانون‌گذار بدون پیش‌بینی منابع مالی در قانون عدم‌حمایت از بخش خصوصی	

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۲۴	نسبت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به کل سرمایه‌گذاری انجام‌شده در بخش فاضلاب (سالانه)	درصد	۴۹	۴۵	۴۹	۱۰۸٫۸۹	-
۲۵	هوشمندسازی سامانه‌های آب‌رسانی شهری (یا نصب تجهیزات تله‌متری و اسکادا)	مرکز استان	۲	۴	۴	۱۰۰	-

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

شیوه‌های مختلفی جهت تأمین منابع مالی برنامه‌های اجرایی در دو قسمت هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مورد استفاده قرار گرفته است. تأمین اعتبارات از محل بودجه عمومی، بودجه شرکت‌های دولتی، صندوق توسعه ملی، سرمایه‌گذاری بخش دولتی، تسهیلات بانکی و ... از جمله روش‌های عمده تأمین مالی در بخش‌های مختلف در سال ۱۳۹۶ بوده است.

بررسی عملکرد و نحوه تأمین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اعتبارات هزینه‌ای برنامه‌های اجرایی بخش عمران شهری حاکی از آن است که با توجه به کمبود منابع عمومی در برخی از برنامه‌ها تخصیص نقدی کمتری صورت گرفته است. دولت در این زمینه سعی کرده در سال موردنظر به کمک انتشار اسناد خزانه اسلامی تا حدی از کاهش تخصیص به بخش‌های مختلف بکاهد. اسناد خزانه اسلامی، ابزاری مالی است که مبتنی بر بدهی دولت به نظام بانکی، ذی‌نفعان و تأمین‌کنندگان منابع بوده و به وسیله خزانه‌داری کل وزارت امور اقتصادی و دارایی منتشر می‌شود.

در اعتبارات هزینه‌ای تمام برنامه‌های اجرایی تدوین شده در این بخش از عملکرد بالای ۸۵ درصدی برخوردار بوده‌اند. عملکرد هزینه‌ای برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی حدود ۹۸ درصد تحقق یافته است. همچنین برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی در اعتبارات هزینه‌ای عملکردی معادل ۹۹ درصد داشته است.

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و هشتم: عمران شهری □ ۴۲۱

در اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای عملکرد تخصیص در یکی از برنامه‌ها پایین بوده است. برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی با ۲۵ درصد تخصیص از تحقق مالی پایینی برخوردار بوده و بعد از آن برنامه حمل و نقل شهری و روستایی با تخصیص ۷۸۱۴ میلیارد ریال حدود ۶۹ درصد تحقق داشته است.

در مقابل برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب ۸۸ درصد عملکرد تخصیص از اعتبارات ملی داشته است. بالاترین تخصیص اعتبارات ملی مربوط به برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی با ۶۶۶ میلیارد ریال بوده است.

در ادامه جدول عملکرد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک برنامه آمده است.

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق	
			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع كل	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع كل	هزینه‌ای	تملك	كل
۱	۱۵۰۲۰۰۱	برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی	۵۶۰۹۲۶	۶۸۱۹۲۶	۱۱۹۳۶۵	۶۶۶۰۰۰	۷۸۵۳۶۵	۹۸۶	۱۱۸۷	۱۱۵۲
۲	۱۵۰۲۰۰۴	برنامه حمل و نقل شهری و روستایی	۱۱۳۸۵۶۴۹	۱۱۴۱۵۵۱۶	۲۹۰۱۹۴	۷۸۱۴۴۳۹	۷۸۴۳۶۳۳	۹۷۷	۶۸۶	۶۸۷
۳	۱۵۰۲۰۱۰	برنامه نظارت و ارزیابی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها	-	۲۷۰۰۰۰	۲۶۰۷۸	-	۲۶۰۷۸	۹۶۶	-	۹۶۶
۴	۱۵۰۲۰۰۲	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۹۰۷۶۹۰۵	۹۰۷۶۹۰۵	-	۸۰۰۷۴۳۹۹	۸۰۰۷۴۳۹۹	-	۸۸۲	۸۸۲
۵	۱۵۰۲۰۰۳	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	-	۱۱۹۷۹۹۴۰	-	۳۰۰۶۱۲۴	۳۰۰۶۱۲۴	-	۲۵۱	۲۵۱
۶	۱۵۰۲۰۰۴	برنامه ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت بر امور فاضلاب	-	۴۷۳۰۰	۴۰۷۱۴	-	۴۰۷۱۴	-	۸۶۱	۸۶۱
۷	۱۵۰۴۰۰۱	برنامه پژوهش‌های کاربردی	-	۱۱۹۰۹۸	۱۱۵۱۱۵	-	۱۱۵۱۱۵	-	۹۶۷	۹۶۷
۸	۱۸۰۲۰۰۵	برنامه آموزش غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارتی	۵۱۸۸۶۶	۷۴۶۵۳۳۴	۶۰۱۷۴۴۳	۴۲۴۵۷۵	۶۵۹۹۰۶۸	۸۸۹	۸۱۸	۸۸۴
۹	-	جمع	۷۲۹۰۷۴۳	۳۳۵۲۲۳۸۶	۴۰۸۱۳۰۲۹	۶۵۰۴۹۵۹	۱۹۹۱۸۶۲۷	۲۶۴۲۳۵۶۶	-	-

جدول ۴- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	شرکت عمران شهرهای جدید	۳۸۰۰۴۷	۳۸۰۰۴۷
۲	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی	شرکت عمران شهرهای جدید	۲۱۲۰۲۵۹	۲۱۲۰۲۵۹
۳	سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی	۱۵۰۳۰۰۲	توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	وزارت نیرو	۵۰۴۰۰۰۰	۵۰۴۰۰۰۰
۴	فاینانس خارجی و صکوک ارزی	۱۵۰۳۰۰۲	توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	وزارت نیرو	۸۵۱۰۰۰۰	۸۵۱۰۰۰۰
۵	صندوق توسعه ملی	۱۵۰۳۰۰۳	ارائه خدمات آب شهری و روستایی	وزارت نیرو	۸۰۴۱۵۰۰۰	۸۰۴۱۵۰۰۰
۶	جمع	-	-	-	۱۴۰۵۵۶۰۰۶	۱۴۰۵۵۶۰۰۶

۴- ارزیابی و پیشنهاد

مهم‌ترین موضوعات مطرح در این بخش شامل تأمین خدمات موردنیاز شهرها، تأسیسات و تجهیزات شهری، پایداری شهری، مشارکت، هویت بخشی سکونتگاه‌ها و ارتقای آن، تأمین امنیت سکونتگاه‌ها و محلات شهری، ایمنی ساکنان، خودکفایی شهرها، کاهش آلودگی‌ها و تأمین آرامش و رضایت‌مندی شهروندان می‌باشد. با این رویکرد و با توجه به احکام و اهداف مذکور در بخش‌های پیشین می‌توان استعدادهای کاستی‌های شهر را این‌گونه عنوان کرد:

۴-۱- عوامل موفقیت

- تلاش در جهت ایجاد هم‌افزایی مابین تمامی سازمان‌ها و ارگان‌های مربوطه مانند وزارت کشور و شهرداری‌ها، وزارت راه و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و...
- امکان سرمایه‌گذاری خارجی در زمینه استحصال انرژی از پسماند (زباله‌سوز)
- ایجاد تشکیلات قانونی متولی ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی بهسازی بافت‌های فرسوده شهرها
- ارتقای سطح کیفی کارشناسان و مدیران شهرداری‌ها
- وجود ظرفیت‌های مناسب در نزد حرفه‌مندان و مشاورین شهرسازی
- وجود قوانین، مقررات آئین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های اجرایی مرتبط با مدیریت پسماندها

- تلاش حداکثری در راستای تحقق اهداف استفاده از پتانسیل بخش خصوصی تنوع بخشی به منابع مالی در راستای اجرای طرح‌های بخش آب و فاضلاب بهره‌گیری از نیروی انسانی خیره و متخصص

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- نبود ضمانت اجرایی لازم برای اخذ عوارض و بهای خدمات و سایر درآمدهای شهرداری و دهیاری
- ضعف بنیه مالی شهرداری‌ها خصوصاً در شهرهای کوچک و متوسط و دهیاری‌ها
- عدم هماهنگی اهداف تعیین شده با ابزارهای تحقق برنامه اعم از توان اجرا، محدودیت‌ها و ظرفیت‌های کشور، الزامات ساختاری، فرآیندی و حقوقی
- فقدان نظام داده یکپارچه و جامع حمل و نقل درون شهری به منظور مدیریت و توسعه بهینه آن؛
- روز تغییر اقلیم و خشک‌سالی بروز پدیده تغییر اقلیم که در کشور ما منجر به کاهش بارش‌ها و افزایش دما شده است، تأثیر بسزایی بر منابع آب کشور داشته است، به نحوی که بروز خشک‌سالی‌های پی‌درپی عملاً سبب کاهش فاحش منابع آب در بسیاری از حوضه‌های آبریز کشور شده و این امر باعث شده تا بسیاری از طرح‌ها، قادر به تأمین آب مطابق ظرفیت‌های طراحی نباشند.
- عدم وجود جرائم بازدارنده برای مصرف‌کنندگان غیرمجاز و بیش از مجاز منابع آب
- کمبود منابع تأمین مالی برای دهیاری‌ها و شهرداری شهرهای کوچک
- پایین بودن سرمایه‌گذاری دولتی و غیردولتی در بخش حمل و نقل عمومی؛
- عدم همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی همان‌گونه که استحضار دارند بخش آب ماهیت فرابخشی و میان بخشی داشته و لذا عملیاتی نمودن بخش قابل توجهی از احکام برنامه‌ای و نیز اهداف این بخش، وابسته به عملکرد سایر دستگاه‌های ذی ربط در این زمینه می‌باشد.
- بالا بودن هزینه کاهش میزان آب بدون درآمد

۴-۳- نقاط قوت

- وجود توانمندی‌های علمی و فنی برای ایجاد زیرساخت‌های لازم و نیز تعمیر و نگهداری از تأسیسات و نیز تدوین استانداردهای لازم

- توجه به خصوصی سازی
- وجود اسناد بالادستی در مدیریت آب کشور از جمله: راهبردهای بلندمدت توسعه منابع آب کشور، سند چشم انداز بخش و ... و توجه به تدوین و یا اصلاح قوانین و مقررات
- ظرفیت های نهادی و توان بخش آب و آبفا در تدوین و ارائه انواع برنامه ها
- وجود بخش خصوصی توانمند برای سرمایه گذاری، طراحی، اجرای پروژه ها و بهره برداری از آنها
- وجود امکانات طبیعی و فنی لازم برای استفاده از آب های نامتعارف بخصوص منابع آب شور دریاها
- تأکید بر توسعه دولت الکترونیک
- تدوین احکام دائمی برنامه های توسعه کشور

۴-۴- نقاط ضعف

- فرسوده بودن تأسیسات آب و فاضلاب و بالا بودن نرخ اتلاف آب در شبکه آب شهری (بالا بودن میزان آب های بدون درآمد)؛
- گسترش تخریب و تغییر کاربری باغات و فضای سبز شهری و روستایی و تبدیل آنها به مناطق مسکونی؛
- توزیع نامتوازن خدمات شهری در پهنه شهرها؛
- بالا بودن عمر متوسط ناوگان، بالاخص در حمل و نقل عمومی؛
- عدم هماهنگی بخشی و فرابخشی بین دستگاه های اجرایی دست اندرکار ارائه خدمات و مدیریت امور شهری
- کمبود منابع مالی و عدم تخصیص اعتبارات
- ضعف مدیریت در هدایت طرح های مختلف توسعه ملی - منطقه ای و محلی
- مسائل اقتصادی بخش آب و آبفا
- آماده نبودن بستر جذب سرمایه های خارجی در بخش ساخت، تجهیز و بهره برداری حمل و نقل؛
- حذف سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور به عنوان دستگاه اصلی متولی امور شهرداری ها و دهیاری ها و به تبع آن مدیریت شهری و روستایی وظیفه سیاست گذاری، نظارت و مدیریت

منابع مالی آنان را عهده‌دار بوده از فرایند توزیع درآمدهای تبصره «۲» ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش‌افزوده

۴-۵- پیشنهادها

- اقتصادی نمودن فعالیت شرکت‌های آب و فاضلاب
- تعیین تعرفه‌های آب و فاضلاب، به صورت منطقه‌ای بر اساس پیشنهادی ذی‌مدخلان منطقه و با تأیید شوراهای اسلامی شهر و روستا
- ضرورت تمرکز در تشکیلات سیاست‌گذار نظام توسعه و عمران در سطح ملی به منظور ایجاد وحدت رویه و تحقق ساختار سلسله مراتبی طرح‌های توسعه و عمران کشور از ملی تا محلی
- تدوین قوانین مربوط به چگونگی هماهنگی میان شهرداری به‌عنوان مدیر شهر و دستگاه‌های اجرایی مسئول خدمات‌رسانی شهری و ایجاد تأسیسات و تأمین نیازمندی‌های شهری و اشخاص حقیقی و حقوقی
- تبیین جایگاه شهرداری در نظام اداری کشور
- آموزش عمومی و ارتقای سطح فرهنگ زیست‌محیطی در کلان‌شهرها و تولید و پخش رایگان برنامه‌های آموزشی با هدف ارتقای سطح آگاهی‌های عمومی مردم در زمینه مدیریت پسماندها و حفاظت سلامت جامعه و محیط‌زیست.
- اصلاح تعرفه آب و نزدیک نمودن آن به قیمت تمام‌شده
- لزوم عقد قرارداد فروش پساب خروجی تصفیه‌خانه‌های تکمیل‌شده فاضلاب به‌منظور تأمین اعتبارات لازم برای تعمیر، نگهداری و تعویض به‌موقع تجهیزات و تأسیسات موجود و جلوگیری از مستهلک شدن زود هنگام تجهیزات و تأسیسات
- فرهنگ‌سازی و اشاعه فرهنگ صحیح مدیریت مصرف آب از طرق مختلف
- اصلاح ساختار تشکیلاتی و سازمانی شهرداری‌ها به‌عنوان هماهنگ‌کننده فعالیت‌های عمرانی و خدماتی شهر
- تخصیص اعتبارات بخش آب و فاضلاب به صورت هدفمند و بر اساس اولویت، جمعیت و زمان خاتمه طرح‌ها

- تدوین قوانین مربوط به تأمین منابع مالی پایدار برای شهرداری‌ها و دهیاری‌ها
- بکارگیری روش‌های مدرن تصفیه فاضلاب و انجام مهندسی مجدد تأسیسات تصفیه‌خانه فاضلاب
- تدوین شیوه‌نامه اجرایی اخذ نیم در هزار ارزش کالا از تولیدکنندگان واردکنندگان کالاهایی که منجر به تولید پسماند می‌گردد (وفق ماده ۱۲ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها) و هزینه کرد آن در جهت بازیافت و دفع پسماندهای تولیدی.
- تنوع‌بخشی منابع مالی و استفاده از راهکارهای مختلف جذب سرمایه‌گذاری برای اجرای طرح‌های آبی

فصل سی و نهم

حمل و نقل و هواشناسی

مقدمه

امروزه حمل و نقل یکی از اجزاء مهم اقتصاد ملی محسوب می‌گردد و به دلیل داشتن نقش زیربنایی تأثیر بسزایی در فرآیند رشد و توسعه اقتصادی کشورها دارد. این حوزه دربرگیرنده فعالیت‌هایی است که به شکلی گسترده‌ای در تمامی زمینه‌های تولید، توزیع و مصرف کالا و خدمات جریان داشته و در مجموعه فعالیت‌های اقتصادی نقش انکارناپذیری دارد. اساساً در رشد و توسعه اقتصادی و تجارت داخلی و خارجی و روند رو به گسترش آن نمی‌توان نقش سیستم‌های حمل و نقل در بهینه‌سازی هزینه‌ها، زمان سفر، سرعت جابجایی، ایمنی و سطح خدمات را نادیده گرفت.

بخش حمل و نقل از جمله بخش‌های زیربنایی است که علاوه بر تحت تأثیر قرار دادن فرایندهای اقتصادی خود نیز در جریان توسعه دچار تغییر و تحول می‌شود. از طرفی محصولات فعالیت‌های حمل و نقلی به خودی خود کمتر مورد تقاضا قرار می‌گیرند بلکه تقاضا برای محصولات سایر فعالیت‌های اقتصادی است که موجب ایجاد تقاضا برای محصول این رشته فعالیت می‌شود. از این نظر بخش حمل و نقل ماهیت راهبردی داشته و چگونگی کارایی فعالیت آن بر سایر فعالیت‌های اقتصادی مؤثر بوده و در مجموع بر تولید ناخالص داخلی (GDP) و رشد اقتصادی کشور تأثیر بسزایی دارد. بنابراین باید به بخش حمل و نقل و نقش آن در افزایش تولید ناخالص داخلی و توسعه متوازن در کلیه بخش‌های کشور توجه جدی صورت گیرد؛ تا ضمن دستیابی به اهداف داخلی اعم از محرومیت‌زدایی و افزایش زیرساخت‌های مناطق مختلف کشور به تناسب شرایط اجتماعی و اقتصادی، به اهداف بین‌المللی که دستیابی به بازارهای جهانی است نیز دست یافت.

ایجاد زیرساخت‌های حمل و نقل با توجه به پارامترهای گسترده، کاری بس دشوار است. چرا که از طرفی باید به اقتصادی بودن زیرساخت‌ها توجه نمود تا بتوان از طریق آن‌ها به گسترش

حمل و نقل بار و مسافر و همچنین ترانزیت پرداخت و از طرفی دیگر هم باید نگاهی دیگر به محرومیت‌زدایی، تمرکززدایی و مباحث اجتماعی آن‌ها نیز داشت. گزارش حاضر به ارائه عملکرد سال ۱۳۹۶ احکام و مواد قانونی برنامه ششم توسعه در مجموعه وزارت راه و شهرسازی در چهار زیربخش جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی به همراه اعتبارات در نظر گرفته شده، پرداخته است.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها و سیاست‌هایی اجرایی (بخشی و فرابخشی) برنامه ششم در حوزه‌های مختلف حمل و نقل کشور عبارتند از:

۱- سیاست‌های کلی و اهداف

بندهای (۲۴) و (۲۵) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه در رابطه با بخش حمل و نقل و به شرح زیر می‌باشد:

- اولویت بخش ریلی در توسعه حمل و نقل و ایجاد مزیت رقابتی برای آن.
- توسعه حمل و نقل ریلی باری با اولویت تجهیز شبکه و پایانه‌های باری و اتصال شبکه به مراکز بزرگ اقتصادی، تجاری و صنعتی و مبادی ورودی و خروجی مهم کشور و شبکه‌های ریلی منطقه‌ای و جهانی به‌ویژه کریدور شمال - جنوب با هدف توسعه صادرات و ترانزیت بار.

۲- راهبردها و سیاست‌های اجرایی

- توسعه و اصلاح شبکه حمل و نقل با توجه به نگرش شبکه‌ای
- ارتقای بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و بکارگیری فناوری‌های نوین ریلی
- بهبود کیفیت شبکه جاده‌ای کشور با اولویت راه‌های شریانی مطابق با استانداردهای فنی.
- متنوع‌سازی شیوه‌های تأمین مالی بخشی
- ارتقاء کارکرد بنادر اصلی در حوزه لجستیک و ارزش افزوده
- ایجاد مدیریت واحد و یکپارچگی ترانزیت کالا و مسافر از کشور و هماهنگی بین دستگاه‌های مداخله‌گر

- یکپارچگی حمل و نقل برون شهری و درون شهری و ایجاد مدیریت واحد حمل و نقل حومه‌ای مسافر
- اولویت بخش ریلی در توسعه حمل و نقل و ایجاد مزیت رقابتی برای آن
- همکاری با شرکت‌های معتبر بین‌المللی برای اجرای عملیات بندری
- واگذاری بنادر کوچک به بخش خصوصی
- ارتقاء همکاری با خطوط کشتی‌رانی بین‌المللی
- رقابت‌پذیر کردن نرخ خدمات فرودگاهی
- همکاری با خطوط بین‌المللی و تعامل با کشورها و تشویق به استفاده از آسمان کشور
- تقدم توسعه ریلی به جاده‌ای در طرح‌های جدید
- کاهش شدت مصرف سوخت از طریق نوسازی انواع ناوگان عمومی حمل و نقل جاده‌ای، ریلی و هوایی
- ارتقای ایمنی ترانزیت کشور
- اصلاح نظام قیمت‌گذاری و تعرفه‌ها
- استفاده حداکثری از ظرفیت‌های فرودگاه‌های کشور و روش‌های نوین جابجایی مسافر در حمل و نقل هوایی
- ایجاد ظرفیت‌های جدید در حمل و نقل ریلی
- عدم نظامی شدن فرودگاه‌های غیرنظامی

۳- تشریح گستره فعالیت‌های هر یک از دستگاه‌های اجرایی اصلی و تابعه در بخش یا فرابخش

الف- وزارت راه و شهرسازی

بر اساس قانون تغییر نام وزارت راه به وزارت راه و ترابری (۱۳۵۳) و ادغام وزارتین راه و ترابری و مسکن و شهرسازی و تشکیل وزارت راه و شهرسازی (۱۳۹۰)، این وزارتخانه مسئول اجرای طرح‌های توسعه‌ای از قبیل احداث برخی راه‌ها، بزرگراه‌ها و فرودگاه‌ها است که راه‌ها و بزرگراه‌ها از طریق تفویض به ادارات کل راه و شهرسازی و فرودگاه‌ها از طریق مجری ذی‌ربط و یا تفویض به شرکت فرودگاه‌های کشور اجرا می‌گردد.

ب- سازمان هواپیمایی کشوری

- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و تعیین خط‌مشی‌های فنی، اقتصادی، بازرگانی بین‌المللی حمل‌ونقل هوایی کشور.
- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در مورد نوع، تعدد جایگاه دستگاه‌های ناوبری و کمک ناوبری و ارتباطی در فرودگاه‌ها و نظارت بر عملکرد فرودگاه‌ها
- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در زمینه آموزش و تربیت پرسنل متخصص هواپیمایی در مؤسسات مربوطه.
- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در امور مخابراتی و صدور دستورالعمل‌های مربوط به امور مخابرات و مبادله پیام‌ها و دستگاه‌های موردنیاز در فرودگاه‌ها.
- برنامه‌ریزی در خصوص برقراری سیستم‌های برق اضطراری و روشنایی باندها و نظارت بر نصب و بهره‌برداری صحیح از سیستم‌ها و تجهیزات مربوطه.
- صدور دستورالعمل‌های موردنیاز در امور ایمنی زمینی، آتش‌نشانی و ...
- آموزش به پرسنل و نظارت بر حسن اجرای آن.
- تدوین استاندارد پرواز، نظارت بر شرکت‌های هواپیمایی از نظر تأیید صلاحیت و رعایت نکات و استانداردهای ایمنی و صدور گواهینامه‌ها و تدوین و تنظیم مقررات مربوطه.
- تنظیم و تدوین مقررات و دستورالعمل‌های مربوط به کنترل فضایی کشور و صدور اجازه پرواز و جلوگیری از آن و نظارت بر واحدهای مراقبت پرواز فرودگاه‌ها
- تأیید انواع هواپیماهایی که می‌توانند در ایران به فعالیت حمل‌ونقل هوایی بپردازند.
- تهیه طرح موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی و مبادله آن‌ها.
- تهیه و تدوین دستورالعمل‌های امنیتی، حفاظتی با رعایت مقررات و استانداردهای بین‌المللی و داخلی مربوطه و نظارت بر اعمال آن‌ها.
- عضویت و ارتباط با سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری (ICAO) و سایر سازمان‌های جهانی ذی‌ربط با رعایت مقررات مربوطه.
- بررسی سوانح و حوادث هواپیمایی و اعمال مجازات لازم طبق مقررات مربوطه.

- بررسی و ارائه طرح‌های فرودگاهی و نظارت بر رعایت استانداردهای بین‌المللی مربوطه.
- تأیید صلاحیت فنی و تخصصی مدیران و مسئولین عملیاتی فرودگاه‌های کشور قبل از انتصاب آنان توسط مدیرعامل شرکت فرودگاه‌های کشور.
- انجام امور برنامه‌ریزی، امور اداری و مالی و حقوقی و ارزشیابی و سایر خدمات مدیریتی و پشتیبانی سازمان و پرسنل مربوطه.
- صدور، تمدید، تعلیق و لغو مجوز تأسیس دفاتر خدمات مسافرت هوایی
- نظارت و ارزیابی مستمر نحوه فعالیت دفاتر خدمات مسافرت هوایی

ج- شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران

- مطالعه و تحقیق در خصوص کسب آخرین روش‌های برنامه‌ریزی در زمینه استانداردسازی خدمات فرودگاهی در فرودگاه‌های سایر کشورها.
- هماهنگی و نظارت بر تهیه و تدوین اسناد و مستندات و صدور گواهی‌نامه‌های فرودگاهی.
- هماهنگی و نظارت بر تهیه و تدوین مقررات همگون‌سازی خدمات داخلی در بخش خدمات فرودگاهی.
- تهیه و تدوین دستورالعمل‌های لازم جهت ارتقاء کیفی و کمی خدمات فرودگاهی و انعکاس آن به واحدهای ذی‌ربط.
- مطالعه و تحقیق در خصوص اجرای طرح جامع فرودگاه‌ها با ضوابط و استانداردهای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری در فرودگاه‌های جدیدالاحداث و فرودگاه‌هایی که فاقد طرح جامع هستند.
- ارتباط با مراکز عملی و پژوهشی ذی‌ربط و کسب نظرات شرکت‌های هواپیمایی داخلی و خارجی و سایر مشتریان فرودگاهی در خصوص نحوه ارائه خدمات فرودگاهی.
- تهیه و تنظیم دستورالعمل‌ها و اجرای سیستم بهبود کیفیت خدمات فرودگاهی.
- مشارکت و همکاری در انعقاد قراردادهای خدمات فرودگاهی.
- نظارت بر جمع‌آوری اطلاعات حاصله از نتایج شاخص‌های عملکردی در فرودگاه‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها به منظور دستیابی به نقاط ضعف و قدرت و انحراف از استانداردهای تعیین شده بین‌المللی و داخلی.

د- شرکت سهامی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران

- تأمین حمل‌ونقل کشور (باری و مسافربری) از طریق راه‌آهن و انجام مطالعات و تحقیقات و فعالیت در زمینه حمل‌ونقل و امور مربوط به ایجاد، تجهیز، توسعه، نگهداری خطوط و تأسیسات راه‌آهن کشور و بهره‌برداری از آن‌ها و مطالعه و نیز فراهم نمودن امکانات آموزشی لازم جهت تأمین کارکنان متخصص موردنیاز است.
- اشتغال به امور مذکور در سراسر کشور منحصرأً به عهده شرکت است مگر در مواردی که به موجب قوانین جداگانه انجام قسمتی از این فعالیت‌ها به مؤسسات دیگر واگذار شود.

ه- سازمان بنادر و دریانوردی

- اداره امور بندری و امور دریایی بازرگانی کشور.
- ایجاد و تکمیل و توسعه ساختمان‌ها و تأسیسات و تعمیرگاه‌های بندری و دریایی بازرگانی و وسایل و تجهیزات مربوط و بهره‌برداری از آن‌ها.
- تهیه و تنظیم و اجرای مقررات بندری و دریایی و کشتیرانی بازرگانی طبق قوانین مربوط.
- تنظیم امور مربوط به راهنمایی کشتی‌ها با تصویب شورای عالی سازمان.
- اداره امور تخلیه و بارگیری و حمل‌ونقل کالا در محوطه بنادر و انبارداری در بنادر کشور.
- اداره شبکه‌های مخابراتی (رادیویی، تلگرافی، تلفنی، تله‌تایپ و غیره) در دریا و خشکی برای تماس با کشتی‌ها و بنادر تابعه و تهیه و تأمین وسایل مربوط، با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات.
- نظارت کامل در امور کشتیرانی ساحلی و بازرگانی و مجاهدت در توسعه آن‌ها و تأمین ایمنی عبور و مرور و انجام هر نوع اقدامی که در پیشرفت و توسعه فعالیت کشتیرانی‌های بازرگانی و ساحلی لازم است.
- اداره و برقرار نمودن علائم و وسایل روشنایی دریایی و رودخانه‌ای برای تأمین ایمنی عبور و مرور کشتی‌ها و شناورها.
- ثبت کشتی‌ها و شناورهای بازرگانی و تفریحی و خیریه دارای تابعیت کشور و اجرای مقررات مربوط.

- اعطای گواهینامه‌های صلاحیت فنی، دریایی و غیره به افراد و واحدهای دریایی طبق مقررات مربوط.
- وصول حقوق و عوارض بندری، رودخانه‌ای و حق تخلیه و بارگیری و باربری و انبارداری و سایر درآمدهایی که بر طبق مقررات مربوط به وسیله سازمان یا سایر سازمان‌های دولتی برای سازمان وصول می‌شود.
- اجرای قانون دریایی ایران و انجام وظایف مقرر در قانون راجع به اجازه تأسیس سازمان بنادر و کشتیرانی و سایر قوانین و مقررات مربوط.
- تعیین نحوه استفاده و نرخ بهره‌برداری از تأسیسات و تجهیزات بندری و اموال منقول و غیرمنقول سازمان و اجرای آن پس از تصویب شورای عالی.
- تهیه و تنظیم برنامه سال بعد و همچنین برنامه‌های درازمدت و اجرای آن‌ها پس از تصویب شورای عالی سازمان.
- بررسی طرح موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی مربوط به امور بنادر و کشتیرانی و دریانوردی بازرگانی جهت تقدیم به مراجع مربوط.
- عضویت در سازمان‌های بین‌المللی مربوط به بنادر و کشتیرانی با موافقت شورای عالی سازمان.
- تعیین منطقه آزاد در صورت لزوم تهیه مقررات و شرایط استفاده از آن با موافقت شورای عالی سازمان و تصویب مجلس.
- در اختیار گرفتن و اداره خطوط راه‌آهن از سوزن ورودی تا سوزن خروجی به محوطه بندر و همچنین دارا بودن واگن‌ها و لکودیزل‌ها و وسایل مربوط به آن‌ها و وسایل ضروری دیگر جهت تأمین تخلیه و بارگیری کالا برای حمل به انبارهای سرباز و سرپوشیده.
- تأسیس آموزشگاه تعلیم راهنمایی و یا کارکنان دریانوردی بازرگانی و اعزام دانشجو برای تحصیل در رشته‌های تخصصی به خارج از کشور با توجه به احتیاجات سازمان.
- صدور اجازه تأسیس اسکله و سایر تأسیسات و تجهیزات ضمن تصویب طرح مربوطه با داشتن حق نظارت در اجرا و بهره‌برداری.

- صدور اجازه تأسیس دفتر، خانه‌ی ملوانان، رستوران و انبار و سایر تأسیسات لازم به درخواست متقاضیان صلاحیت‌دار (سازمان می‌تواند با توجه به امکانات خود در بنادر، زمین برای تأسیسات مزبور از طریق اجاره واگذار نماید).
  - واگذاری برخی از خدمات سازمان به مؤسسات خصوصی واجد صلاحیت.
  - اهتمام در پائین آوردن نرخ کرایه حمل کالا به بنادر ایران با تجهیز بنادر و تسریع در امر تخلیه و بارگیری و از بین بردن مدت انتظار نوبت کشتی‌ها به منظور کمک به اقتصاد کشور.
- و- شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور**
- بر اساس اساسنامه مصوب سال ۱۳۸۳ از ادغام برخی معاونت‌های وزارت راه و ترابری سابق تشکیل شده و عهده‌دار اجرای طرح‌های احداث آزادراه‌ها، بزرگراه‌ها، راه‌های اصلی و خطوط راه‌آهن است. شرکت مزبور مجری طرح‌ها بوده و پس از اتمام ساخت، طرح‌ها به دستگاه بهره‌بردار منتقل می‌گردند. اهم وظایف این شرکت عبارتند از:
- تهیه، تدوین و پیشنهاد سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها در زمینه توسعه زیربنای حمل‌ونقل در چهارچوب برنامه‌های مصوب طرح جامع حمل‌ونقل کشور و اهداف قوانین برنامه‌های توسعه ملی کشور.
  - طراحی و مدیریت ساخت زیربنای حمل‌ونقل (راه، راه‌آهن، بنادر و فرودگاه)، تأسیسات و تجهیزات مربوطه و نظارت بر اجرای طرح و پروژه‌های زیربنایی حمل‌ونقل از طریق عقد قرارداد با پیمانکاران و مشاوران ذی‌صلاح
  - تحصیل و تملک اراضی و املاک موردنیاز طرح‌ها و پروژه.
  - تعیین روش‌های اجرایی در زمینه ساخت و توسعه شبکه راه‌ها، شبکه راه‌آهن، بنادر و فرودگاه‌ها و تأسیسات جانبی آن‌ها بر اساس اولویت‌ها و سیاست‌های کلان وزارت راه و شهرسازی.
  - انجام تمهیدات لازم به منظور مشارکت بخش‌های دیگر (تعاونی، عمومی و خصوصی) در توسعه امور زیربنایی حمل‌ونقل و استفاده از خدمات آن‌ها برای انجام امور مطالعاتی، اجرایی و نظارتی به منظور کاهش هزینه‌ها، افزایش بهره‌وری و ارتقاء سطح خدمات.

- انتخاب و ارجاع خدمات مدیریتی و مهندسی به واحدهای خدمات مدیریت طرح و شرکت‌های مهندسی مشاور و همچنین خدمات ساخت و پیمانکاران و سازندگان و سایر عوامل فنی و اجرایی موردنیاز پروژه‌ها.
- استفاده از تسهیلات داخلی و خارجی به منظور گسترش زیربنای حمل‌ونقل.
- همکاری در تهیه و تدوین استانداردها و ضوابطی که از سوی وزارت راه و شهرسازی به منظور نظارت بر حسن اجرا و کنترل کیفیت طرح‌ها و پروژه‌ها ابلاغ می‌شود.

ز- سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای

- مسئولیت نگهداری راه‌های شریانی کشور و تأمین ایمنی و مدیریت حمل‌ونقل جاده‌ای کشور را بر عهده دارد. وظایف این سازمان به شرح زیر است:
- تنظیم خط‌مشی‌ها، سیاست‌ها و برنامه‌های حمل‌ونقل جاده‌ای و ایجاد هماهنگی اجرایی بین زیر بخش‌های مختلف حمل‌ونقل و نظارت و کنترل در امور حمل‌ونقل جاده‌ای و ارائه پیشنهادها لازم به منظور رعایت بهره‌وری اقتصادی و تسهیل در ارتباطات به هنگام تصویب پروژه‌های راه‌سازی کشور.
- تهیه و تنظیم لوایح، تصویب‌نامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های لازم در خصوص امور ترابری داخلی و بین‌المللی و ارائه آن‌ها به شورای عالی هماهنگی ترابری کشور و یا سایر مراجع جهت تأیید و تصویب و پیگیری مراحل تصویب.
- صدور مجوز فعالیت شرکت‌های حمل‌ونقل جاده‌ای و سایر پروانه‌ها و مجوزهای لازم در فعالیت‌های حمل‌ونقل داخلی و بین‌المللی.
- فراهم ساختن امکانات لازم به منظور تسهیل در امور ارتقاء سطح ایمنی، خدمات و کاهش ضایعات زیست‌محیطی در حمل‌ونقل جاده‌ای کشور.
- بررسی و تعیین نوع، تعداد و مشخصات ناوگان موجود و موردنیاز حمل‌ونقل جاده‌ای و همکاری در تأمین و توزیع آن.
- تمرکز آمار و اطلاعات پایه‌ای حمل‌ونقل جاده‌ای با همکاری سازمان‌ها و مؤسسات ذی‌ربط و تشکیل بانک اطلاعاتی.

- صدور مجوز احداث تأسیسات و مجتمع‌های خدماتی و رفاهی بین‌راهی توسط بخش‌های دولتی، تعاونی و خصوصی.
- برنامه‌ریزی آموزش عمومی و تخصصی جهت کارکنان سازمان و فراهم ساختن زمینه‌های لازم به منظور ایجاد و گسترش تخصص‌های موردنیاز ناوگان ترابری جاده‌ای کشور از طریق مراکز آموزشی داخلی و خارجی.
- صدور مجوز و موافقت اصولی احداث و بهره‌برداری از مراکز مکانیزه فنی وسایل نقلیه سبک و سنگین عمومی برون‌شهری مسافری و باری.
- صدور مجوز بهره‌برداری ویژه از شبکه راه‌های کشور از قبیل پروانه تردد وسایل نقلیه خارجی و مجوزهای ویژه عبور بارهای ترافیکی در چارچوب ضوابط و مقررات مربوط.

ح - سازمان هواشناسی کشور

سازمان هواشناسی کشور در سال ۱۳۳۷ خورشیدی به‌طور رسمی و با هدف تأمین ایمنی پرواز هواپیماها، تأسیس ایستگاه‌های هواشناسی، انجام تحقیقات علمی مرتبط، تربیت کارشناسان فنی موردنیاز و غیره تأسیس شد و در همین سال نیز به عضویت سازمان هواشناسی جهانی درآمد. این سازمان در طی سال‌های گذشته تلاش فراوانی کرده است تا ضمن تجهیز و توسعه خود، حوزه خدمات‌رسانی را از بخش هوانوردی به سایر بخش‌های کشور گسترش دهد. هدف امروزی سازمان تنها تأمین سلامت پرواز نیست بلکه در طیفی بسیار وسیع‌تر کمک به بخش‌های نظامی برای حفظ امنیت کشور، حفاظت از جان و مال مردم در مقابل بلایای طبیعی، حفاظت از محیط‌زیست و کمک به بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی همه بخش‌های جامعه در زمینه‌هایی از جمله: امنیت غذایی، انرژی، منابع آب، ترابری، گردشگری، تفریحی و ورزشی است. اهمیت موارد یادشده به حدی است که برخی از آن‌ها در اکثر اسناد فرادستی از جمله سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه مورد اشاره قرار گرفته است.

در حوزه هواشناسی ارتقای دانش فنی از طریق آموزش‌های تخصصی کارکنان و ارتقای کمی و کیفی تجهیزات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و شبکه پایش در دستور کار سازمان قرار گرفته است. علاوه بر این در حوزه‌های متنوع هواشناسی نظیر هواشناسی هوانوردی، دریایی، جاده‌ای، کشاورزی، آلودگی هوا و خدمات عامه، سعی خواهد شد کیفیت خدمات و اثرگذاری آن‌ها

افزایش مؤثر داشته باشد و برنامه‌های رشد کمی و کیفی در این بخش با جهت‌گیری افزایش دقت و اثربخشی در حال پیگیری است.

قوانین دینامیکی و فیزیکی حاکم بر جو شناخته شده‌اند، اما به سبب پیچیدگی خاص آن‌ها، به راحتی قابل حل نبوده و نیاز به بهره‌گیری از سامانه‌های پردازشی الکترونیکی داشتند و هم اکنون این معادلات پیچیده را به روشی خاص در ریاضی به نام «تحلیل عددی» حل می‌کنند. در این روش منطقه مورد مطالعه را شبکه‌بندی کرده و معادلات را برای تک‌تک نقاط شبکه‌ای در راستای افق و قائم حل می‌کنند. در نتیجه حجم محاسبات بسیار بالا بوده و با افزایش دقت (کوچک کردن شبکه) میزان محاسبات به شکل تصاعدی افزایش می‌یابد. در نتیجه لازم است که ابر رایانه‌ها برای مدل‌سازی پدیده‌های جوی مورد استفاده قرار گیرد. به همین علت دانش هواشناسی همواره وابسته به دانش رایانه و فناوری اطلاعات بوده و هست. با توسعه روزبه‌روز فناوری اطلاعات در دنیا، دانش هواشناسی نیز همواره در حال به‌روز شدن است. در نتیجه توسعه هواشناسی ملی نیز ناگزیر از این ماجرا بوده و نیاز است به شکل مستمر به‌روز شود. این نیاز هنگامی بیشتر احساس می‌شود که قرار باشد تمامی پدیده‌های جوی با گستره مکانی متفاوت از حدود ده متر تا ده هزار کیلومتر و گستره زمانی از حدود چند دقیقه تا چند دهه مورد بررسی، مطالعه، شبیه‌سازی و پیش‌بینی قرار گیرند. حاشیه‌های ایجادشده در اطراف توفان ۱۲ خرداد ۱۳۹۳ تهران نشان داد که این انتظار در بین مسئولین و مردم از هواشناسی وجود دارد که تمامی پدیده‌های جوی را با دقت پیش‌بینی و به هنگام اطلاع‌رسانی کند. با این نگرش برنامه سال ۱۳۹۵ سازمان تدوین گشته است. ولی اجرای آن‌ها منوط به تأمین اعتبار لازم از محل بودجه عمومی می‌باشد. برخی اقدام‌های اجرایی سازمان نیز به شرح ذیل می‌باشد:

- انجام پژوهش‌ها، تحقیقات علمی مرتبط.
- ارتباط هدفمند و مستمر با مراکز علمی و تحقیقاتی و در نتیجه بومی‌سازی دانش علمی و تولید امکانات و تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری روزآمد در صنعت هواشناسی.
- حضور و مشارکت فعال در امر تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری و عمل به آن‌ها در کلیه بخش‌های مرتبط با توجه به نقش‌ها، مأموریت‌ها و وظایف سازمان در راستای تأمین منابع اقتصادی، امنیت ملی و رفاه و در نتیجه توسعه پایدار همه‌جانبه کشور.

- ارتقاء سطح همکاری و خدمات ارائه شده به نهادها، سازمان‌های مختلف و به‌طور کلی ذی‌نفعان سازمان، در نتیجه ارتقای سطح امنیت در کلیه بخش‌های مختلف از قبیل ارتقای امنیت پروازها و کاهش خسارات جانی و مالی پدیده‌های مخرب جوی و ...
- تقویت، تجهیز و توسعه شبکه ایستگاه‌های هواشناسی.
- توسعه و ارتقای کیفیت و دقت خدمات به هنگام در راستای پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه.
- برخورداری از نیروی انسانی مستعد، بالنده و خلاق و فراهم آوردن امکانات و تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری روزآمد.
- توسعه همکاری‌های منطقه‌ای، بین‌المللی و مرجعیت و مقبولیت علمی در تراز جهانی.
- کاهش آثار اجتماعی ناشی از بلایای طبیعی مانند: سیل، باد شدید، خشکسالی، کویرزایی، آتش‌سوزی جنگل، توفان شدید و آلودگی زیست‌محیطی.
- افزایش آگاهی مردم و جامعه نسبت به خطرات ناشی از هوای مخرب و ایجاد آمادگی در آن‌ها جهت رویارویی با این شرایط و انجام اقدامات مناسب برای کاهش آثار زیان‌بار آن.
- بهبود ایمنی زیرساخت‌ها مانند ساختمان‌ها، جاده‌ها، پل‌ها و نیروگاه‌ها.
- کاهش آسیب‌پذیری زندگی هم‌وطنان، زندگانی و دارایی آن‌ها در مقابل هوا و کیفیت هوا، سیل و رخدادهای اقلیمی مانند: تغییر اقلیم شهرها و آب‌شناسی، اثرات گرما و سرمای بیش از اندازه در نواحی شهری و اثرات بالا آمدن آب دریاها.
- بهبود ایمنی سفر و ترابری جاده‌ای و هوایی
- افزایش ایمنی جانی و مالی در دریا برای کشتی‌های تجاری و دیگر کاربری‌ها مانند: رویدادهای ورزشی دریایی، ماهیگیری و صنایع دریایی و ...
- افزایش تعداد پیش‌بینی‌ها و خدمات هواشناختی، آب‌شناختی و اقیانوس‌شناختی کاربر محور.
- تهیه و ارائه خدمات و محصولات بهنگام و باکیفیت بالا به کاربران برای آنکه آن‌ها را در انتخاب نوع سفر، مسیر ایمن و کاهش خطرات سفر یاری نماید.
- کمک به تأمین امنیت غذایی.
- بهبود ارزیابی و مدیریت منابع آب.

- افزایش آگاهی مردم، بدنه دولت و جامعه نسبت به هوا، اقلیم و محیط. همچنین دادن آگاهی بیشتر در مورد اثرات اجتماعی هواشناسی و اینکه چگونه می‌توانند زندگی روزانه خود را با توجه به آن بهبود بخشند.
- بهبود محیط‌زیست با توجه به کیفیت هوا.
- کاهش مشکلات سلامتی شامل آن‌هایی که با بیماری‌های همه‌گیر، افزایش تابش UV و آلودگی هوا همراه هستند.
- تحقق استفاده بیشتر از اطلاعات و پیش‌بینی‌های هواشناسی در هنگام تفریح، ورزش و زندگی روزمره.
- مشارکت فعال در توسعه اقتصادی کشور.
- بیشینه‌سازی توان آب و هوایی، اقلیمی یا منابع طبیعی حساس به آب (شامل منابع تجدیدپذیر انرژی) برای حمایت از توسعه پایدار و کاهش آثار زیانبار آن بر محیط‌زیست.
- افزایش بهره‌وری محصولات کشاورزی و استفاده بهینه از منابع آب.
- بهبود توانایی آن دسته از بخش‌های مختلف اقتصادی کشور که به وضع هوا حساس هستند برای سازگاری آن‌ها با تغییر اقلیم، مانند: انرژی، طراحی شهر و ساختمان، ایران‌گردی و جهانگردی.
- بهبود اقتصادی و افزایش بهره‌وری در صنعت ترابری زمینی، دریایی و هوایی.
- تهیه و ارائه توصیه‌های معتبر و بهنگام به دولت و سایر تصمیم‌گیرندگان کشور برای کمک به آن‌ها در سیاست‌ها و اقدامات ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برای جلوگیری از تعدیل نادرست اقلیم و نابود کردن محیط طبیعی.
- مشارکت در حفاظت از اکوسیستم‌های طبیعی شامل آب شیرین و آبزیان اقیانوسی و شناخت تأثیر این اکوسیستم‌ها بر سلامت انسان.
- توقف و حتی برگرداندن روند مخرب به وجود آمده توسط انسان‌ها در آلوده کردن هوا.
- پشتیبانی از راهبردها و قواعد پیمان‌های ملی، منطقه‌ای و جهانی مرتبط مانند: UNFECC، UNCCD و پیمان وین جهت حفاظت از لایه اوزون و سایر موارد.

- تهیه اطلاعات هوایی، اقلیمی، آبی و اقیانوسی صحیح‌تر، معتبرتر و به‌روز در وضعیت‌های متفاوت محیط‌زیست به‌منظور حفاظت بهتر از آن.
- انجام ارزیابی‌های منظم از محیط‌زیست و گرایش‌های آن برای مواجهه شدن با تعهدات بین‌المللی.

۴- گزارش عملکرد برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

بخش (۱۱) قانون برنامه ششم توسعه مشتمل بر مواد (۵۱) الی (۵۷) ناظر بر بخش حمل‌ونقل می‌باشد که تکالیف و جهت‌گیری‌های توسعه‌ای این بخش مهم و راهبردی تا سال ۱۴۰۰ را مشخص و تبیین نموده است. همچنین مواد (۳۰) و (۴۸) و (۵۳) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور ناظر بر این بخش می‌باشد. در گزارش تهیه‌شده، به جزئیات چگونگی اجرای مواد احکام قانونی مزبور پرداخته شده است.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / الف	به منظور تأمین منابع موردنیاز جهت توسعه و نگهداری و بهره‌برداری امور حمل‌ونقل جاده‌ای به سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای اجازه داده می‌شود از جابه‌جایی کالا و مسافر در جاده‌های کشور به‌استثنای جاده‌های روستایی و عشایری بر اساس تن . کیلومتر و نفر . کیلومتر یا پیشنهاد مجمع عمومی سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای و با تصویب شورای اقتصاد عوارض وصول نماید.	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	در سال ۱۳۹۶ مبلغ ۷۴۵۴ میلیارد ریال از محل جابه‌جایی کالا و مسافر در جاده‌های کشور توسط سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای عوارض اخذ شده است.	-	-
۲	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / ب	میزان وصول عوارض هر تن کیلومتر حمل‌ونقل کالا در داخل کشور از شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی که مبادرت به حمل‌ونقل کالای عبوری و ترانزیت خارجی می‌کنند با پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی و تصویب شورای اقتصاد تعیین می‌شود.	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	در سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۱۷۸ میلیارد ریال از محل عوارض هر تن- کیلومتر حمل‌ونقل کالا در داخل کشور از شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی توسط سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای اخذ شده است.	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۴۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۳	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / ت	به منظور کمک به تدارک ناوگان حمل و نقل جاده‌ای بین شهری و احداث پایانه‌های مسافری و باری و مجتمع‌های خدمات رفاهی بین‌راهی توسط بخش‌های خصوصی و تعاونی با اولویت تعاونی‌های ایتراگران، وجوه اداره شده از محل منابع داخلی شرکت‌های وابسته به وزارت راه و شهرسازی پرداخت می‌شود.	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	در خصوص کمک به ناوگان حمل و نقل جاده‌ای بین شهری، در سال ۱۳۹۶ مبلغ ۵۶۰ میلیارد ریال از محل اعتبارات در اختیار سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای هزینه گردیده است.	۱- با توجه به افزایش قیمت ارز و به تبع آن قیمت خودرو، سهم پرداختی سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای تکافوی نوسازی ناوگان را نمی‌نماید ۲- بانک‌ها در خصوص ارائه تسهیلات بانکی کم‌بهره به متقاضیان مشارکت لازم را ندارند. ۳- برخی مشکلات نیز در زمینه هماهنگی‌های بین بخشی می‌باشد.	-
۴	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / ت	اجازه داده می‌شود با تأیید و تشخیص سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، کامیون‌های مورد نیاز که استانداردهای روز را دارا بوده و عمر کمتر از سه سال داشته باشند مشروط به وجود خدمات پس از فروش موضوع قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان خودرو مصوب ۱۳۸۶/۰۳/۲۳ وارد شود. دولت مجاز است در این رابطه تخفیفات و تسهیلات گمرکی را اعمال کند. استفاده از این تخفیفات منوط به خروج یک کامیون فرسوده با عمر بیش از بیست و پنج سال به ازای هر کامیون وارداتی است. آیین نامه نحوه اجرای این بند توسط وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه می‌شود و حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	پیش‌نویس آیین‌نامه موضوع تکلیف مقرر فوق، توسط سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای تهیه و برای طی مراحل استصوابی به دفتر هیئت دولت ارسال شده است. لیکن به دلیل عدم تصویب آیین‌نامه مربوطه در هیئت دولت اقدامی در این خصوص در سال ۱۳۹۶ صورت نپذیرفته است. موضوع در سال ۱۳۹۷ به تصویب هیئت وزیران رسیده است.	عدم تصویب / ابلاغ بخش‌نامه / آیین‌نامه	-
۵	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / ج / ۱	به منظور بهره برداری بهینه از ظرفیت‌ها و موقعیت‌های جغرافیایی کشور، وزارت راه و شهرسازی با هماهنگی و مشارکت مرکز آمار ایران موظف است نسبت به ایجاد بانک جامع حمل و نقل کشور و	-	هر دو سامانه (بانک جامع حمل و نقل و اطلاعات جامع حوادث) در ستاد وزارت راه و شهرسازی راه‌اندازی گردیده و توسط دستگاه‌های مربوطه برای ورود اطلاعات در دست اقدام می‌باشد. در حال حاضر ۴۰۰ قلم	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۴۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>حمل و نقل دریایی بر اساس مدل طرح جامع و نقل کشور (۱۳۸۴) تا افق ۱۴۰۴ و دریافت طرح جامع بنادر بازرگانی کشور از سازمان بنادر و دریانوردی و برگزاری جلسات مشترک کارشناسی و تطبیق آن‌ها با یکدیگر</p> <p>- اولویت‌بندی برنامه توسعه دریایی کشور - جمع‌آوری اطلاعات مربوط به سفرهای هوایی (اطلاعات مبدأ و مقصد) - استخراج و جمع‌بندی تقاضای حمل و نقل هوایی بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده از سازمان هواپیمایی کشوری و تعیین الگوی سفر هوایی بین مبادی و مقاصد سفر لازم به ذکر است شرح خدمات طرح جامع حمل و نقل تهیه شده و مشاوران برای انجام بخش‌های مختلف انتخاب شده و قرارداد آن‌ها در شرف ابلاغ است.</p>		
۷	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / ج / ۳	دولت موظف است سازوکارهای قانونی لازم را به منظور کاهش سالانه ده درصد (۱۰٪) از میزان تلفات جانی ناشی از تصادفات رانندگی در جاده‌های کشور فراهم کند.	-	<p>اقدامات ستاد وزارت راه و شهرسازی:</p> <p>برنامه عملیاتی ایمنی راه‌های کشور و تدوین نقشه راه ایمنی جاده‌های کشور تدوین و برای تصویب به هیئت دولت ارسال شده است. لازم به ذکر است طی سال ۱۳۹۶ تلفات برون‌شهری از ۱۱۵۳۲ در سال ۱۳۹۵ به ۱۱۸۴۷ در سال ۱۳۹۶ رسیده است به میزان ۷/۲ درصد افزایش داشته است.</p> <p>اقدامات سازمان راه‌داری و حمل و نقل جاده‌ای:</p> <p>۱- حذف ۴۱۷ نقطه حادثه‌خیز در راه‌های کشور</p> <p>۲- ساماندهی و برخط سازی ۱۵۰ مراکز معاینه فنی</p> <p>۳- ایمن‌سازی ۱۰۰۰ مدارس حاشیه راه‌ها</p> <p>۴- احداث یک‌صد دستگاه پل عابر پیاده لازم به ذکر است این شاخص فرا سازمانی می‌باشد لذا میزان تحقق در دستیابی به اهداف می‌بایست عملکرد سایر دستگاه‌های متولی در بخش ایمنی نیز را لحاظ نمود.</p>	<p>عدم همکاری دستگاه‌های دیگر</p> <p>عدم همکاری دستگاه/مقامات/اشخاص مرتبط</p> <p>محدودیت اعتبارات مصوب و تخصیص آن و عدم توسعه سایر شیوه‌های حمل و نقل</p>	-

۴۴۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۸	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / ج ۱ /	به منظور تسهیل تجارت و رقابت پذیر کردن فعالیت‌های حمل و نقل با توجه به مزیت‌های نسبی در زنجیره عرضه و خدمات ترابری منطقه‌ای و بین‌المللی، دولت مجاز است: از ایجاد پارک‌های پشتیبانی (لجستیک)، احداث پایانه‌ها، شهرک‌های حمل و نقل ترکیبی مسافری و باری و گسترش بنادر خشک توسط بخش خصوصی و تعاونی حمایت کند.	وزارت راه و شهرسازی - شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران	<p>اهم اقدامات شرکت راه‌آهن:</p> <p>۱- تکمیل مطالعات طرح جامع مکان‌یابی احداث پایانه‌های ریلی در شبکه سراسری راه‌آهن</p> <p>۲- مکان‌یابی ایستگاه‌های مسافری راه‌آهن در محدوده‌های شهری و در تعامل با سایر شقوق حمل و نقل درون و برون‌شهری</p> <p>۳- انجام مطالعات طرح‌های جامع ایستگاهی ریلی برای ۳۰ ایستگاه کشور با پیشرفت ۴۰ درصد.</p> <p>اهم اقدامات معاونت حمل و نقل:</p> <p>۱- طراحی شبکه یکپارچه مرکز لجستیک</p> <p>۲- تدوین آیین‌نامه ایجاد و بهره‌برداری مراکز لجستیک</p> <p>۳- ایجاد کمیسیون تخصصی مراکز لجستیک</p> <p>۴- تهیه دستورالعمل‌های احداث، بهره‌برداری و نظارت بر مراکز لجستیک.</p> <p>همچنین با تشکیل ستاد مراکز لجستیک به ریاست معاون حمل و نقل وزارت راه و شهرسازی و عضویت سازمان‌های دولتی و خصوصی مربوطه که وظیفه بررسی و تصویب نقاط پیشنهادی در هر پهن‌های مصوب، جهت ایجاد و بهره‌برداری مراکز لجستیک و نظارت بر روند ایجاد و بهره‌برداری مراکز لجستیک را بر عهده دارد.</p>	-	
۹	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / ج ۲ /	نسبت به تهیه طرح مکان‌یابی پایانه‌های بارگنج (کانتینری) و حمل و نقل ترکیبی در شبکه اصلی و عبوری (ترانزیتی) کشور اعم از شمالی، جنوبی، شرقی، غربی و نیز شبکه آسیایی از طریق بخش خصوصی و تعاونی اقدام کند.	وزارت راه و شهرسازی	<p>- برگزاری جلسات با ذینفعان و سازمان‌های ذی‌ربط (شرکت راه‌آهن، سازمان راه‌اندازی و حمل و نقل جاده‌ای، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی و ...)</p> <p>- مدل‌سازی ریاضی اولیه مسئله بررسی‌های صحت عملکرد مدل اولیه بهبود پایگاه داده شامل اطلاعات مسافت‌ها، فواصل شهرها از شبکه ریلی، هزینه‌های حمل و ...</p> <p>- پیشرفت فرآیند مدل‌سازی، تحلیل بارهای بین‌المللی</p> <p>- تحلیل حساسیت و بررسی‌های عددی روی مدل ریاضی حل</p>	-	

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۴۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>عددی مدل سازه‌های کوچک با تعداد محدود پهنه‌های کاندیدا بهبود پایگاه داده و اعتبارسنجی داده‌ها بررسی صحت مدل‌ها تحلیل ظرفیت موردنیاز برای بارهای بین‌المللی و داخلی به تفکیک (شرایط فعلی)</p> <p>- تعیین پهنه‌های پیشنهادی به‌عنوان محل‌های کاندید احداث مراکز لجستیک</p> <p>- انجام مطالعات تطبیقی در زمینه شبکه‌های لجستیک و حمل کالا در سایر کشورها</p> <p>- ایجاد یک پایگاه داده اولیه از اطلاعات تولید و جذب بار در کشور مذاکره با مشاور خارجی به‌منظور انجام مطالعات طرح جامع لجستیک کشور</p>		
۱۰	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / ج / ۳	سازوکارهای لازم را برای تحقق افزایش سالانه ده درصد (۱۰٪) حجم عبور ترانزیت خارجی کالا، فراهم کند.	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	<p>اهم اقدامات به‌عمل‌آمده توسط سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای در سال ۱۳۹۶:</p> <p>۱- آماده‌سازی پایانه‌های مرزی مهران، چذابه و شلمچه</p> <p>۲- اتمام عملیات اجرایی پایانه‌های مرزی بیله‌سوار و لطف آباد</p> <p>۳- تبادل اولین موافقت‌نامه جاده‌ای با کشور سوئیس پس از ۱۹ سال</p> <p>۴- شرکت در ۲۵ اجلاس بین‌المللی در حوزه ترانزیت در طی سال مذکور ۹/۲ میلیون تن ترانزیت کالا از جاده‌های کشور صورت پذیرفته که نسبت به سال گذشته (۸۷ میلیون تن در سال ۱۳۹۵) به میزان ۱۸ درصد افزایش داشته است. اهم اقدامات به‌عمل‌آمده توسط شرکت راه‌آهن در سال ۱۳۹۶:</p> <p>۱- تسهیل در پرداخت کرایه (حمل اعتباری).</p> <p>۲- رقابتی کردن نرخ‌های حمل ریلی (ارائه تخفیفات متنوع).</p> <p>۳- بازاریابی و جذب محمولات جدید (انواع حیوانات و...).</p> <p>۴- توافق چهارجانبه ایران، چین، قزاقستان و ترکمنستان برای راه‌اندازی قطار کانتینری از</p>	-	-

۴۴۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>مبدأ چین به مقصد ایران.</p> <p>۵- پیگیری جهت راه‌اندازی کریدور ایران-آلمان و از چین به ترکیه و اروپا.</p> <p>۶- اصلاح بخش‌های مربوط به بازرگانی بین‌المللی در سایت فارسی.</p> <p>۷- ایجاد و اصلاح موارد زیر در سایت</p> <p>انگلیسی (ترغفه‌ها، تخفیف‌ها، زمان سیر، اسامی شرکت‌های برتر، کریدورها، ایستگاه‌های باز بین‌المللی).</p> <p>۸- ایجاد سایت راه‌آهن به زبان روسی برای اولین بار و قرار دادن تمام موارد ذکرشده ردیف قبل در سایت روسی.</p> <p>۹- پیگیری موارد و مشکلات با گمرک و سازمان بنادر.</p> <p>۱۰- اعلام کردن ایستگاه‌های سلماس به عنوان ایستگاه باز بین‌المللی.</p> <p>۱۱- پیگیری و هماهنگی جهت افتتاح ایستگاه آستارا.</p> <p>۱۲- برگزاری جلسات با راه‌آهن‌های همکار جهت برطرف کردن مشکلات و گسترش و توسعه همکاری‌ها.</p> <p>۱۳- برگزاری جلسه‌ای با حضور شرکت‌های فوراردری جهت حل مشکلات خصوصاً مشکلات تخلیه در بندرعباس.</p> <p>۱۴- ایجاد کریدور شمال جنوب بر اساس نرخ و زمان مشخص.</p> <p>۱۵- پیگیری و مذاکره جهت شروع بهره‌برداری از کریدور جنوب غرب.</p> <p>۱۶- به‌روزرسانی سیستم برنامه بین‌الملل و ایجاد امکانات جدید از قبیل رصد نمودن تعداد و محل واگن‌ها و.....</p> <p>۱۷- پیگیری پروژه درگاه ترانزیت و راه‌اندازی اپلیکیشن بر پایه اندروید و آی او اس برای ارائه ترغفه‌های بین‌المللی حمل بار و معرفی کریدورها، بنادر و ارتباط با بازرگانی بین‌المللی.</p> <p>۱۸- پیگیری اصلاح سیاست</p>		

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۴۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>تर्फهای.</p> <p>۱۹- پیگیری امکان سیر واگن‌های ایرانی در کشورهای CIS از طریق شورای همکاری راه‌آهن‌های کشورهای CIS</p> <p>۲۰- پیگیری افتتاح ایستگاه شمتیخ و اتصال ریلی به کشور افغانستان.</p> <p>در طی سال ۱۳۹۶ به میزان ۵۸/۱ میلیون تن کالا از طریق شبکه ریلی کشور ترانزیت گردید که نسبت به سال گذشته (۱۴/۱) میلیون تن) به میزان ۳۹ درصد افزایش داشته است.</p>		
۱۱	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۰ / چ / تبصره ۱	<p>کلیه دریافتی‌های موضوع بندهای (الف)، (ب) و (پ) این ماده پس از وصول، به حساب سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا بر اساس بودجه سالانه آن سازمان به مصرف برسد.</p>	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	<p>در طی سال ۱۳۹۶ مبلغ ۷۴۵۴ میلیارد ریال بابت عوارض هر تن کیلومتر و هر نفر کیلومتر از جابه‌جایی کالا و مسافر در جاده‌های کشور، ۱۱۷۸ میلیارد ریال بابت عوارض هر تن- کیلومتر حمل‌ونقل کالا در داخل کشور از شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی و ۱۰۲ میلیارد ریال بابت اخذ خسارات وارده بر اینیه فنی و تأسیسات مجموعاً به مبلغ ۸۷۳۴ میلیارد ریال دریافت و به حساب سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای نزد خزانه‌داری کل کشور واریز شده است.</p>	-	-
۱۲	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۷ / ت / ۵	<p>وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و نفت موظف‌اند تمهیدات و اقدامات لازم را جهت احداث مسجد و نمازخانه در پایانه‌های مسافری و جایگاه‌های عرضه سوخت بین‌شهری و همچنین نگهداری و مدیریت مساجد و نمازخانه‌های مذکور از طریق بخش غیردولتی به عمل آورند.</p>	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	<p>در سال ۱۳۹۶ تعداد ۵۴ مجتمع خدماتی رفاهی بین‌راهی توسط سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای افتتاح گردید و مجتمع‌های مذکور دارای نمازخانه به تفکیک زنانه و مردانه می‌باشد.</p>	-	-
۱۳	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۴۸	<p>به منظور ایجاد سازوکارهای تأمین منابع مالی پایدار برای توسعه زیرساخت و ناوگان حمل‌ونقل کشور تشویق، حمایت و مشارکت در سرمایه‌گذاری زیرساخت‌ها، بیمه سرمایه‌گذاری‌ها در حوزه حمل‌ونقل و مشارکت در</p>	-	<p>۱- تشکیل کارگروه ویژه تدوین متن پیش‌نویس اساسنامه صندوق توسعه حمل‌ونقل با دستور مقام عالی وزارت در نیمه اول سال ۱۳۹۶</p> <p>۲- برگزاری جلسات متعدد کارشناسی و مدیریتی با حضور مدیران و کارشناسان سازمان‌ها و</p>	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-

۴۴۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			ساخت، توسعه و نگهداری شبکه‌ها و زیرساخت‌ها، دولت می‌تواند صندوق توسعه حمل‌ونقل را با سرمایه اولیه یکصد و نود هزار میلیارد (۹۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از دارایی‌های خود را که در اختیار وزارت راه و شهرسازی، سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه و وابسته به آن قرار دارد، بنا استفاده از منابع پیش‌بینی شده در این ماده و نیروی انسانی موجود وزارت راه و شهرسازی و با شخصیت حقوقی مستقل دولتی وابسته به وزارت راه و شهرسازی تشکیل دهد. این صندوق، طبق اساسنامه خود و در چهارچوب مصوبات هیئت‌امنا متشکل از وزرای راه و شهرسازی و امور اقتصادی و دارایی و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور توسط هیئت عامل، فعالیت می‌کند.		شرکت‌های تابع در محل معاونت برنامه‌ریزی و مدیریت منابع در نیمه اول و دوم سال ۱۳۹۶ ۳- حصول متن نهایی پیش‌نویس صندوق توسعه حمل‌ونقل و ارسال آن به دفتر معاون اول محترم رئیس‌جمهور طی نامه شماره ۲۸۶۶۸۵/۱۰۰/۰۲ مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۲۵ مقام عالی وزارت و رونوشت به سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی (سایر اعضای هیئت‌امنا صندوق) و بررسی پیش‌نویس مذکور در کمیسیون‌های تخصصی دولت		
۱۴	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۴۸ / ۱	۱- شرایط و مقررات فعالیت، منابع، مصارف، انحلال، ارکان صندوق، وظایف و اختیارات هیئت‌امنا و هیئت عامل، به‌موجب اساسنامه آن صندوق است که به پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی و هماهنگی وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور، حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.	وزارت راه و شهرسازی	پیش‌نویس اساسنامه صندوق توسعه حمل برای تصویب به هیئت دولت ارسال گردیده است.	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-
۱۵	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۴۸ / ۲	در صورت انحلال صندوق، کلیه اموال و دارایی‌های آن پس از کسر تعهدات و بدهی‌ها، به دولت تعلق دارد.	وزارت راه و شهرسازی	پیش‌نویس اساسنامه صندوق توسعه حمل برای تصویب به هیئت دولت ارسال گردیده است.	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-
۱۶	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۴۸ / ۳	فعالیت‌های صندوق از هرگونه مالیات و عوارض معاف است.	وزارت راه و شهرسازی	پیش‌نویس اساسنامه صندوق توسعه حمل برای تصویب به هیئت دولت ارسال گردیده است.	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۴۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱۷	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۴۸ / ۴	منابع صندوق عبارتند از: الف- سرمایه اولیه دولت از طریق سازوکار بودجه‌های سنواری تأمین می‌شود. ب- تمام یا بخشی از عوارض خودرو، جاده، سوخت که در قوانین درج گردیده است بر اساس اساسنامه مصوبه هیئت دولت پ- درآمدهای حاصل از طرح‌های دولتی که بهره‌بردار و نگهداری آن به بخش غیردولتی واگذار می‌شود. ت- درآمدهای حاصل از پروژه‌های مشارکتی که استهلاک اصل و فرغ سرمایه‌گذاری آن اتمام یافته و به دولت منتقل شده است. ث- درآمد حاصل از واگذاری املاک و اراضی مازاد وزارت راه و شهرسازی	وزارت راه و شهرسازی	در قالب پیش‌نویس اساسنامه صندوق توسعه حمل برای تصویب به هیئت دولت ارسال گردیده است.	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-
۱۸	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۴۸ / ۵	۵- انجام کلیه عملیات پولی صندوق صرفاً از طریق بانک‌های دولتی و غیردولتی طرف قرارداد عاملیت با صندوق، صورت می‌گیرد. صندوق موظف است منابع مالی خود را صرفاً در بانک‌های طرف قرارداد، سپرده‌گذاری نماید و اعطای تسهیلات و ارائه تضامین به متقاضیان متناسب با سپرده‌گذاری صندوق نزد بانک‌های عامل صورت می‌پذیرد.	وزارت راه و شهرسازی	در قالب پیش‌نویس اساسنامه صندوق توسعه حمل برای تصویب به هیئت دولت ارسال گردیده است.	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-
۱۹	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۵۳ / ۱	به‌منظور ارتقای ایمنی و کیفیت خدمات حمل‌ونقل هوایی، ناوبری هوایی و فرودگاهی سازمان هواپیمایی و شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران (مادر تخصصی و شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی «ره» از نظر اداری، استخدامی، مالی و معاملاتی در چهارچوب اساسنامه‌هایی به پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی و سازمان‌های اداری و استخدامی کشور و برنامه و بودجه کشور که	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی کشور - سازمان هواپیمایی کشوری	در خصوص اساسنامه شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران، کارگروهی در حوزه هیئت‌مدیره و راهبر امور حقوقی شرکت مذکور تشکیل گردید. پس از تدوین پیش‌نویس اساسنامه توسط کارگروه مذکور، مراتب جهت اصلاحات لازم به ستاد وزارت راه و شهرسازی ارسال گردید و همچنین ارسال پیش‌نویس به سازمان اداری و استخدامی کشور جهت اخذ نظرات سازمان مذکور تا پس از اعلام نظر نهایی سازمان‌های اداری و استخدامی	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	لزوم هماهنگی میان مراجع مختلف و اتخاذ تصمیم در سطح دولت

۴۵۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب و ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد اداره می‌شوند.		کشور و برنامه و بودجه کشور، با امضای وزیر محترم راه و شهرسازی جهت تصویب به هیئت وزیران ارسال گردد. در خصوص اساسنامه سازمان هواپیمایی کشوری، اقدامات لازم در راستای تدوین اساسنامه آغاز گردید و پس از کارشناسی‌های مختلف، ماحصل آن از طرف سازمان هواپیمایی کشوری به ستاد وزارت راه و شهرسازی پیشنهاد گردید. سپس در چند مرحله نسبت به اصلاح آن و اعمال ملاحظات وزارت مذکور اقدام، و بعد از این مرحله، جمع‌بندی حاصله برای بررسی و تصویب، طی نامه‌ای به سازمان برنامه و بودجه و سازمان اداری و استخدامی ارسال گردید		
۲۰	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۵۳ / ۲	اعتبارات سازمان هواپیمایی کشوری (هزینه‌های و سرمایه‌ای) از محل درآمدهای اختصاصی، کمک‌ها و سایر درآمدهایی که بر اساس تعرفه مصوب شورای عالی هواپیمایی با رعایت مواد (۳۸) و (۳۹) قانون محاسبات عمومی کشور وصول شود، تأمین می‌گردد.	هواپیمایی کشوری	در حال حاضر درآمدهای سازمان هواپیمایی کشوری بر اساس قوانین مربوطه، قانون بودجه سنواتی و آیین نامه ماده ۶۳ قانون وصول و تصویب نامه‌های هیئت وزیران وصول می‌گردد. در سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۰۶۰ میلیارد ریال وصول و واریز گردیده است.	-	بازنگری در تعرفه‌ها در شورای عالی هواپیمایی کشوری مطرح نشده است.
۲۱	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۵۳ / ۳	صد درصد (۱۰۰٪) درآمدهای شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران (مادر تخصصی و شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی «ره») اعم از فروش خدمات و دارایی‌های شرکت، اختصاصی است و پس از واریز به حساب شرکت، افتتاح شده توسط خزانه‌داری کل کشور نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران برای اجرای مأموریت‌های شرکت از جمله نوسازی سامانه‌های ناوبری هوایی و توسعه فرودگاه‌های کشور هزینه می‌شود.	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی کشور	۱۰۰ درصد درآمدهای شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) به شماره حسابی نزد خزانه‌داری کل واریز می‌گردد. ضمناً در بودجه اصلاحی سال ۱۳۹۶ و بودجه پیشنهادی سال ۱۳۹۷ کلیه درآمدهای شرکت‌های مذکور به امور مربوطه اختصاص داده شده است.	-	-
۲۲	قانون احکام دائمی	ماده ۵۳ / ۴	سازمان هواپیمایی و شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران (مادر تخصصی و	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری	به دلیل عدم تصویب اساسنامه پیشنهادی شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی کشور و سازمان	-	عدم تصویب اساسنامه جدید شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۵۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
	برنامه‌های توسعه کشور		شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی «ره» مشمول ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۱ است. حکم این بند به ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۱ اضافه می‌شود.	هوایی کشور - سازمان هوایمایی کشوری	هوایمایی کشوری، هدف قانون‌گذار برای استفاده دستگاه‌های مذکور از مزایای ماده ۵ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و اصلاح نظام مالی کشور که دستگاه‌های مشمول را از قانون مدیریت خدمات کشوری و محاسبات عمومی مستثنی می‌نماید محقق نگردیده است.	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی و سازمان هوایمایی کشوری	
۲۳	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۵۳ / ۵	مطالبات شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران (صادر تخصصی و شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی «ره»)، موضوع تبصره (۲) ماده (۸۷) قانون اصلاح ماده (۸۷) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۸ و ماده (۵۵) قانون تنظیم برخی از مقررات مالی دولت در حکم مطالبات مستند به اسناد لازم‌الاجرا می‌باشد و بر اساس آیین‌نامه اجرائی که حداکثر ظرف مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ این قانون به پیشنهاد شرکت مذکور و تصویب وزرای راه و شهرسازی و دادگستری می‌رسد، قابل وصول می‌باشد. تا تصویب آیین‌نامه مزبور احکام این ماده توسط مأموران اجرای احکام دادگستری اجرا می‌شود.	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی کشور	در این خصوص متن نهایی پیش‌نویس آیین‌نامه توسط شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران تدوین و برای اظهارنظر وزیر محتسرم وزارت راه و شهرسازی به ستاد وزارتخانه ارسال گردید که پس از اعمال نظرات وزارت راه و شهرسازی، جهت اخذ تأیید به وزارت دادگستری ارسال گردید لیکن به دلیل اختلافات شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی در خصوص پیش‌نویس جدید، مراتب برای حل و فصل اختلافات پیش‌آمده به وزارت راه و شهرسازی عودت گردیده است.	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	-
۲۴	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۵۶	به وزارت راه و شهرسازی اجازه داده می‌شود در محدوده شهرها نسبت به جابه‌جایی خطوط ریلی و کاهش حریم آن اقدام کند. شهرداری‌ها و واحدهای استانی وزارت مذکور مجاز به ایجاد و احداث خیابان در حریم خطوط جمع‌آوری شده برابر طرح‌های جامع و تفصیلی می‌باشند.	شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران	حریم راه‌آهن طبق مصوبه شماره ۵۳۱۰ - مورخ ۱۳۵۴/۴/۱ هیئت‌وزیران، ۱۷ متر فاصله به هریک از دو طرف محور خط خارج خط است و در هر جایی (شهری و غیرشهری) که خط راه‌آهن عبور کرده این قانون برقرار است. بنابراین کاهش حریم راه‌آهن به دلیل مسائل حفاظتی و ایمنی و در راستای احداث دیوار حریم به‌منظور ارتقا ایمنی و همچنین دلایل فنی امکان‌پذیر نمی‌باشد. اما در خصوص جابجایی خطوط ریلی و ایجاد واریانت خصوصاً در مناطق شهری نیاز به	-	-

۴۵۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					برخی هماهنگی‌ها می‌باشد که در شرایط فعلی امکان‌پذیر نمی‌باشد		
۲۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲۷ / ب / ۴	۴- تأمین و تخصیص اعتبار موردنیاز جهت احداث، بهسازی و آسفالت و نگهداری راه‌های روستایی روستاهای بالای بیست خاتوار جمعیت و مناطق عشایری تا پایان اجرای قانون برنامه (هرسال بیست درصد) از طریق سازمان	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای- شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور	عملیات نگهداری: ۱- اجرای روکش آسفالت گرم ۲۰۰۰ کیلومتر از شبکه راه‌های روستایی ۲- اجرای عملیات بهسازی و روکش حفاظتی (آسفالت سرد) ۱۸۰۰ کیلومتر از شبکه راه‌های روستایی ۳- عملیات لکه‌گیری آسفالت راه روستایی به میزان ۵/۳ میلیون مترمربع. عملیات ساخت راه روستایی: طی سال ۱۳۹۶ به میزان ۱۷۰۶ کیلومتر احداث و به میزان ۳۶۲۱ کیلومتر بهسازی راه روستایی صورت گرفته است.	-	-
۲۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۱	با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در راستای مردمی‌شدن اقتصاد و گسترش زیرساخت‌های موردنیاز برای خدمات تجاری خارجی و افزایش عبور (ترانزیت) و حل مشکلات حمل‌ونقل:	-	به شرح بند الف و ب	-	-
۲۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۱ / الف	به سازمان بنادر و دریانوردی و شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران اجازه داده می‌شود با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷ و الحاقیات بعدی آن نسبت به مشارکت با شرکت‌های معتبر بین‌المللی (داخلی و خارجی)، برای تشکیل شرکتهایی جهت سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری از بنادر اصلی یا کارکرد بین‌المللی و فرودگاهی به‌استثنای خدمات کمک ناوبری و نشست و برخاست هوایما اقدام نماید. سهم شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و سازمان بنادر و دریانوردی و بخش خصوصی داخلی حداقل پنجاهویک درصد (۵۱٪) خواهد بود.	سازمان بنادر و دریانوردی شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران	در راستای پیشبرد بند الف ماده ۵۱ قانون برنامه ششم توسعه، واگذاری سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری از پایانه‌های ۱ و ۲ کانتینری بندر شهیدرجایی به شرکتهای مشترک داخلی - خارجی در دستور کار سازمان بنادر و دریانوردی قرار گرفت و اعلان عمومی شد؛ که منجر به انعقاد تفاهم‌نامه واگذاری پایانه‌های کانتینری بندر شهید رجایی به شرکت‌های سینا ویتا به مدت پنج سال گردید. شرکت‌های مزبور در حال مذاکره برای انعقاد قرارداد همکاری با شرکت‌های کارور (اپراتور) بین‌المللی HPH و EUROGATE می‌باشند. در حوزه هوایی در این خصوص کارگروهی در شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران فعال گردیده است که تاکنون طی برگزاری جلسات متعدد، جوانب مختلف موضوع و راهکارها و فرایندهای اجرایی نمودن این ماده موردبررسی قرار گرفته و	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۵۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					پیشنهادهای مناسبی نیز مطرح گردیده است که طی چند ماه آینده اولین خروجی این کارگروه ارائه خواهد گردید. ضمن آنکه اجرای شدن این ماده مستلزم اصلاح اساسنامه شرکت مزبور می‌باشد.		
۲۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۱ / ب	به سازمان بنادر و دریانوردی اجازه داده می‌شود با حفظ وظائف حاکمیتی از طریق ارائه حمایت و مشوق‌های لازم، نسبت به واگذاری حق بهره‌برداری و مدیریت بنادر کوچک و محلی، اعطای مجوز احداث بنادر کوچک جدید به اشخاص حقوقی حرفه‌ای و معتبر غیردولتی با رعایت قوانین و مقررات داخلی و بین‌المللی و اصول رقابتی اقدام نماید.	سازمان بنادر و دریانوردی	در این خصوص اقدامات ذیل توسط سازمان بنادر و دریانوردی طی سال ۱۳۹۶ انجام شده است: ۱- تشکیل کارگروه واگذاری موج‌شکن‌های چندمنظوره مردمی آماده شده (۴۹ مورد) با محوریت سازمان برنامه و بودجه کشور ۲- واگذاری ۳۰ مورد از موج‌شکن‌ها به سازمان شیلات، ۳ مورد از موج‌شکن‌ها به نیروی دریایی سپاه و ۲ مورد از موج‌شکن‌ها به نیروی دریایی ارتش ۳- انجام مطالعه اولیه طرح ساماندهی بنادر کوچک ۴- راه‌اندازی سامانه جامع مدیریت و نظارت بر سواحل کشور ۵- برگزاری ۲۴ جلسه کمیته صدور مجوز سازه‌های دریایی ۶- صدور و تمدید ۱۲۹ فقره مجوز موافقت اولیه، ساخت و بهره‌برداری از سازه‌های دریایی	-	-
۲۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۲	به منظور تقویت اقتصاد حمل‌ونقل ریلی و ترغیب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در این زمینه و تسریع و تسهیل اجرای طرح‌ها (پروژه‌ها) و افزایش رضایتمندی و اقبال عمومی از خدمات ارائه شده در این نوع حمل‌ونقل:	-	به شرح بندهای ماده قانونی	-	-
۳۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۲ / الف	سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در احداث و بهره‌برداری از حمل‌ونقل ریلی درون‌شهری و بیرون‌شهری مانند سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته تلقی شده و مشمول کلیه قوانین و مقررات مرتبط با سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته خواهد بود.	شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران	با بررسی قوانین و مقررات مرتبط با سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته فرصت‌ها، راهکارها و چالش‌های بهره‌برداری از ظرفیت مذکور توسط شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران تعیین گردیده و نسبت به رفع برخی موانع پیش رو اقدام شده است.	-	-

۴۵۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۳۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۲ / ب	مالیات بر ارزش افزوده خدمات حمل و نقل ریلی علاوه بر معافیت‌های مذکور در بند (۱۲) ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده با نرخ صفر محاسبه خواهد شد.	شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران	از تاریخ ابلاغ قانون برنامه ششم در خصوص نحوه اجرای بند مزبور جلساتی توسط شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران با معاونت ارزش افزوده سازمان امور مالیاتی برگزار گردید که پس از بررسی مسئولین مربوطه، به دلیل وجود اختلاف در تفسیر متن این بند، نامه پیگیری اقدامات به شماره ۴۸۱۳۶/۱۰۰/۰۲ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۹/۲۰ با امضای وزیر محترم راه و شهرسازی برای معاون محترم حقوقی ریاست جمهوری ارسال شد که متعاقب آن مکاتبه معاونت حقوقی ریاست جمهوری با سازمان امور مالیاتی کشور صورت گرفته است.	عدم تهیه و تدوین شیوه نامه، آیین نامه و دستورالعمل به منظور بهره‌مندی از ظرفیت‌های قانون توسط سازمان امور مالیاتی کل کشور و وزارت امور دارایی و اقتصادی، فقدان مصوبه هیئت وزیران جهت بهره‌مندی از ظرفیت قانون به منظور اجرا در راه آهن، و همچنین، تفسیر متفاوت سازمان امور مالیاتی از واژه «واحد حمل و نقل» در آیین نامه ماده ۱۳۲ مالیات‌های مستقیم.	-
۳۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۲ / پ	وزارت راه و شهرسازی موظف است با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷ و الحاقات بعدی آن و قانون حمایت از سامانه‌های حمل و نقل ریلی شهری و حومه‌ای مصوب ۲۲/۵/۱۳۸۵ شرکت حمل و نقل ریلی مسافری حومه‌ای را با هدف ساماندهی حاشیه شهرها و توسعه امور حمل و نقل ریلی حومه‌ای و ساخت خطوط مستقل حومه‌ای در زیرمجموعه شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران تشکیل دهد. این شرکت با همکاری شهرداری‌های مربوطه متولی کلیه امور حمل و نقل ریلی مسافری حومه‌ای در کشور می‌باشد. فعالیت شرکت‌های قطارهای شهری به‌طور مستقل در امور توسعه حمل و نقل ریلی حومه بالادانج است.	شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران	پیش‌نویس اساسنامه شرکت حمل و نقل ریلی مسافری حومه‌ای پس از تهیه در شرکت راه آهن ج.ا.ا و صدور دستور وزیر محترم راه و شهرسازی، جهت تصویب به هیئت محترم دولت ارسال گردیده است.	اساسنامه در نوبت بررسی و ابلاغ در هیئت محترم دولت می‌باشد.	-
۳۳	قانون برنامه	ماده ۵۲ / پ	اساسنامه شرکت حمل و نقل ریلی مسافری حومه‌ای ظرف	شرکت راه آهن	پیش‌نویس اساسنامه شرکت حمل و نقل ریلی مسافری حومه‌ای	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۵۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
	ششم توسعه		مدت شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به پیشنهاد مشترک سازمان، وزارت راه و شهرسازی و وزارت کشور به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.	جمهوری اسلامی ایران	پس از تهیه در شرکت راه‌آهن ج.ا.ا. و صدور دستور وزیر محترم راه و شهرسازی، جهت تصویب به هیئت محترم دولت ارسال گردیده است.		
۳۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۳ / الف	شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و شرکت‌های فرودگاهی وابسته و شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران مشمول مزایای قانون توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی مصوب ۱۳۷۰/۰۷/۰۷ می‌شوند.	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران - شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران	بنا به اعلام شرکت فرودگاه‌ها و خدمات ناوبری ایران، با توجه به سهم بالای هزینه حامل‌های انرژی در سبد هزینه‌های فرودگاه‌ها و در راستای اجرایی شدن این ماده مکاتبات متعددی با وزارت نیرو انجام گردید تا تعرفه برق مصرفی در فرودگاه‌های کشور بر اساس تعرفه تولید (صنعت و معدن) محاسبه و دریافت گردد که منجر به ابلاغ کاهش تعرفه برق مصرفی فرودگاه‌ها توسط وزارت نیرو به شرکت توانیر گردید و بر اساس برآوردهای اولیه بیش از ۵۰ درصد از هزینه برق مصرفی فرودگاه‌های کشور کاهش خواهد یافت. در بخش ریلی نیز فرصت‌ها، راهکارها و چالش‌های بهره‌برداري از ظرفیت مذکور توسط شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران تعیین گردیده و نسبت به رفع موانع پیش رو اقدام شده است. در این خصوص پیگیری به‌منظور اعمال تخفیف در تعرفه‌های آب و برق و گاز صورت گرفته که منجر به کاهش ۳۰ درصدی در تعرفه‌های مذکور شده است. همچنین پیگیری به‌منظور اعمال تخفیف در عوارض شهرداری نیز توسط شرکت مذکور در دست اقدام می‌باشد.	-	-
۳۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۳ / ب	دولت موظف است از زمان لازم‌الاجرا شدن این قانون نسبت به بازنگری از طریق تمهیدات قانونی و لغو تخفیفات تکلیفی و معافیت در زمینه بهره‌برداری از خدمات ناوبری هوایی، فرودگاهی، نشست و برخاست، خدمات پروازی، واگذاری اماکن و سایر موارد مرتبط و واقعی نمودن نرخ آن‌ها اقدام نماید.	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران	بنا به اعلام شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران موضوع از طریق سازمان هواپیمایی کشوری در دستور کار شورای عالی هواپیمایی کشور قرار گرفته است و همچنین توسط کارگروهی در شرکت مذکور از مراجع ذیصلاح در دست پیگیری می‌باشد	-	-

۴۵۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۳۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۳ / پ	سازمان هواپیمایی کشوری موظف است، به منظور تقویت اقتصاد حمل و نقل هوایی، ترغیب سرمایه‌گذاری در بخش هوایی غیرنظامی، بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و سرمایه‌ها و ارتقای سطح علمی و فنی صنعت هوایی کشور با رعایت اصل حمایت از صنایع داخلی دانش‌بنیان و انتقال فناوری پیشرفته به داخل و همچنین ایجاد اشتغال برای نیروهای تحصیل کرده، برنامه مدونی به منظور تحقق اهداف ذیل تهیه و پس از تأیید شورای عالی هواپیمایی کشوری به اجرا بگذارد:	سازمان هواپیمایی کشوری	در جهت ارتقای ایمنی و توسعه صنعت حمل و نقل هوایی کشور، موضوع مطالعه و تدوین برنامه راهبردی صنعت حمل و نقل هوایی کشور را در دستور کار سازمان هواپیمایی کشوری قرار دارد؛ این پژوهش مهم و جامع پس از کارشناسی‌های صورت گرفته در ابعاد مختلف و استحصال پیش‌نیازهای لازم برای اجرای آن و سیر مراحل اداری مربوطه، به یکی از مراکز دانشگاهی معتبر واگذار گردیده است. بدیهی ست سازمان هواپیمایی کشوری به‌عنوان راهبر و متولی اصلی سیاست‌گذاری در صنعت حمل و نقل هوایی کشور پس از انجام مطالعه مذکور و استخراج اطلاعات و حصول نتایج لازم، در راستای تحقق اهداف ماده قانونی اقدام خواهد نمود.	-	-
۳۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۳ / پ / ۱	۱- پیش‌بینی و مدیریت نیازمندی‌های توسعه ناوگان هوایی کشور با رعایت خط‌مشی‌های مبتنی بر توسعه پایدار	سازمان هواپیمایی کشوری	در جهت ارتقای ایمنی و توسعه صنعت حمل و نقل هوایی کشور، موضوع مطالعه و تدوین برنامه راهبردی صنعت حمل و نقل هوایی کشور را در دستور کار سازمان هواپیمایی کشوری قرار دارد؛ این پژوهش مهم و جامع پس از کارشناسی‌های صورت گرفته در ابعاد مختلف و استحصال پیش‌نیازهای لازم برای اجرای آن و سیر مراحل اداری مربوطه، به یکی از مراکز دانشگاهی معتبر واگذار گردیده است. بدیهی ست سازمان هواپیمایی کشوری به‌عنوان راهبر و متولی اصلی سیاست‌گذاری در صنعت حمل و نقل هوایی کشور پس از انجام مطالعه مذکور و استخراج اطلاعات و حصول نتایج لازم، در راستای تحقق اهداف ماده قانونی اقدام خواهد نمود.	-	-
۳۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۳ / پ / ۲	۲- سیاست‌گذاری و لحاظ کردن تدابیر لازم برای چگونگی تأمین انواع هواپیما و بالگردهای موردنیاز ناوگان حمل و نقل هوایی کشور با همکاری‌های مشترک داخلی	سازمان هواپیمایی کشوری	در جهت ارتقای ایمنی و توسعه صنعت حمل و نقل هوایی کشور، موضوع مطالعه و تدوین برنامه راهبردی صنعت حمل و نقل هوایی کشور را در دستور کار سازمان هواپیمایی کشوری قرار دارد؛ این	-	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۵۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			و بین‌المللی با اولویت حمایت از تولید داخلی		پژوهش مهم و جامع پس از کارشناسی‌های صورت گرفته در ابعاد مختلف و استحصال پیش‌نیازهای لازم برای اجرای آن و سیر مراحل اداری مربوطه، به یکی از مراکز دانشگاهی معتبر واگذار گردیده است. بدیهی ست سازمان هواپیمایی کشوری به‌عنوان راهبر و متولی اصلی سیاست‌گذاری در صنعت حمل‌ونقل هوایی کشور پس از انجام مطالعه مذکور و استخراج اطلاعات و حصول نتایج لازم، در راستای تحقق اهداف ماده قانونی اقدام خواهد نمود.		
۳۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۳ / پ / ۳	۳-سیاست‌گذاری و لحاظ کردن تدابیر لازم جهت مشارکت صنایع هوایی داخلی با اولویت بخش خصوصی در ساخت و تولید انواع هواپیما و بالگردهایی که تأمین و خرید آن‌ها از خارج کشور صورت می‌پذیرد.	سازمان هواپیمایی کشوری	در جهت ارتقای ایمنی و توسعه صنعت حمل‌ونقل هوایی کشور، موضوع مطالعه و تدوین برنامه راهبردی صنعت حمل‌ونقل هوایی کشور را در دستور کار سازمان هواپیمایی کشوری قرار دارد؛ این پژوهش مهم و جامع پس از کارشناسی‌های صورت گرفته در ابعاد مختلف و استحصال پیش‌نیازهای لازم برای اجرای آن و سیر مراحل اداری مربوطه، به یکی از مراکز دانشگاهی معتبر واگذار گردیده است. بدیهی ست سازمان هواپیمایی کشوری به‌عنوان راهبر و متولی اصلی سیاست‌گذاری در صنعت حمل‌ونقل هوایی کشور پس از انجام مطالعه مذکور و استخراج اطلاعات و حصول نتایج لازم، در راستای تحقق اهداف ماده قانونی اقدام خواهد نمود.	-	-
۴۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۳ / ت	به‌منظور حمایت از اقتصاد دانش‌بنیان و تقویت و توسعه صنعت هوایی، تمامی شرکت‌های فعال در این صنعت در حوزه‌های طراحی، ساخت، سرهم (مونتاژ) و تعمیر و نگهداری انواع وسایل پرنده و متعلقات آن‌ها در طول اجرای این قانون از قوانین و سیاست‌های حمایتی پیش‌بینی شده و مصوب برای شرکت‌های دانش‌بنیان برخوردار خواهند بود.	سازمان هواپیمایی کشوری	با توجه برنامه‌های اقتصاد مقاومتی محول شده در سال ۱۳۹۶ و نیز برای فراهم نمودن زمینه لازم جهت بهره‌گیری بیش‌ازپیش ذینفعان مربوطه، سازمان هواپیمایی کشوری آمادگی خود را جهت همکاری با شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در زمینه‌های تولید قطعات و تجهیزات هواپیمایی به معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور اعلام نموده است	-	-

۴۵۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۴۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۳ / ث	سفارش ساخت هواپیمای و بالگرد به سازندگان داخلی از پرداخت هزینه‌های ثابت سفارش معاف خواهد بود.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	بنا به اعلام سازمان هواپیمایی کشوری موضوع این ماده در حیطه مسئولیت وزارت صنعت، معدن و تجارت است.	-	-
۴۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۷ / الف	دولت مکلف است به منظور تکمیل و اجرای طرح‌های (پروژه‌های) حمل و نقل ریلی، دوخطه کردن مسیرها و احداث خطوط برقی و سریع‌السیر، علاوه بر مشارکت‌های دولتی - خصوصی و افزایش اعتبارات این حوزه در بودجه سالانه، یک درصد (۱٪) منابع حاصل از فروش نفت و گاز سهم دولت را در قالب بودجه سالانه به وزارت راه و شهرسازی اختصاص دهد تا طرح‌های حمل و نقل ریلی با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته اجرا گردد.	شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران - شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل و نقل کشور	پیشنهادهاى لازم ارائه شده لیکن به تصویب مراجع ذی ربط نرسیده است.	-	عدم هماهنگی‌های بین بخشی و عدم اتخاذ تصمیمی در سطوح مدیریتی، عدم تخصیص اعتبارات پیش‌بینی شده
۴۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۵۷ / ب	با توجه به قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت مصوب ۱۳۸۶/۹/۱۸ به گونه‌ای برنامه ریزی شود که در طول اجرای قانون برنامه سهم حمل و نقل ریلی بار حداقل به سی درصد (۳۰٪) و سهم حمل و نقل ریلی مسافر حداقل به بیست درصد (۲۰٪) برسد.	شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران	به منظور دستیابی به سهم ۲۰ درصدی مسافر از حمل و نقل عمومی و سهم ۳۰ درصدی از حمل بار، هدف گذاری سال‌های ۱۳۹۶ الی ۱۴۰۰ انجام شده که طی سال ۹۶ به میزان ۷۵ درصد هدف حمل بار و ۵۷ درصد هدف حمل مسافر محقق گردید. لازم به ذکر است در راستای دستیابی به اهداف مذکور در طول برنامه ششم، برنامه‌های عملیاتی در حوزه‌های فنی و زیربنایی و ناوگان پیش‌بینی گردیده است.	-	عدم تحقق منابع مالی پیش‌بینی شده در ماده ۵۷ بند الف و سایر منابع عمومی، عدم اخذ عوارض جادایی و قیمت پایین سوخت، عدم تخصیص اعتبارات پیش‌بینی شده

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

با توجه به گستردگی حیطه فعالیت‌های بخش حمل و نقل، هدف‌گذاری‌های متنوع و گوناگونی برای زیربخش‌های جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی در برنامه ششم توسعه در حوزه‌های احداث زیرساخت‌ها و ناوگان در قالب بیش از ۴۰ مورد هدف کمی، تعریف و تصویب شده است. یکی از مهم‌ترین هدف‌های کمی در این حوزه، توسعه ترانزیت می‌باشد که در بخش ریلی از هدف ۲,۴

میلیون تن به میزان ۱٫۶ میلیون تن و در بخش جاده‌ای از هدف ۱۳٫۴ به میزان ۹٫۲ میلیون تن محقق شده است. از جمله مهم‌ترین دلایل عدم تحقق اهداف برنامه، مسائل بین‌المللی، فرایندهای اجرایی و مدیریتی، رقابت‌های منطقه‌ای و تأثیرپذیری شدید جریان ترانزیت کالا از تحولات اقتصادی و سیاسی می‌باشد.

در این رابطه، توجه به موضوع کریدورهای رقیب و جریان‌ات اصلی تجارت و حمل‌ونقل بین‌المللی با رویکرد موضوع لجستیک، می‌باید بیش از پیش مورد توجه و عنایت قرار گیرد. همچنین گسترش حمل‌ونقل ترکیبی در حوزه ترانزیت نیز می‌تواند ضمن کاستن از زمان و هزینه انتقال کالا از کشور، بر مزیت رقابتی کشور در این حوزه بیافزاید. از شاخص‌های مهم دیگر حمل‌ونقل توسعه آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها در بخش جاده‌ای است. که در بخش آزادراه‌ها از هدف ۲۷۸۰ کیلومتر، به میزان ۲۴۰۱ کیلومتر و در بخش بزرگراه‌ها از هدف ۱۶۳۰۰ کیلومتر، به میزان ۱۶۸۲۰ کیلومتر محقق شده است. شایان ذکر است که با توجه به سهم غالب حمل‌ونقل جاده‌ای در کشور، افزایش تعداد خودرو و سرانه مالکیت خودرو در کشور و نیز افزایش تحرک جمعیتی، لزوم توسعه شبکه آزادراهی و بزرگراهی بیش از پیش اهمیت می‌یابد زیرا با تفکیک باند رفت و برگشت از یکدیگر، ایمنی تردد به نحو تصاعدی افزایش یافته و از افزایش تعداد تصادفات، تلفات و تعداد مجروحین کاسته می‌گردد.

در هدف کمی؛ تعداد تلفات تصادفات برون‌شهری، هدف برنامه تقلیل تعداد به ۱۰۰۰۰ کشته در سال بوده که عملکرد واقعی آن ۱۰۷۲۴ نفر می‌باشد. در زمینه ایمنی باید عنوان داشت که موضوع ایمنی مسئله‌ای فرابخشی و با ماهیت ملی بوده و صرفاً جنبه حمل‌ونقلی ندارد. در این زمینه اقدامات کوتاه‌مدت نظیر حذف و اصلاح نقاط حادثه‌خیز، میان‌مدت نظیر توسعه شبکه بزرگراهی و آزادراهی و بلندمدت نظیر اصلاح ساختار نظام حمل‌ونقل کشور با رویکرد افزایش سهم حمل‌ونقل ریلی در سبد حمل‌ونقل کشور مورد توجه می‌باشد. مطالعات تطبیقی نشانگر اختصاص حمل‌ونقل جاده‌ای به حمل‌ونقل کالا در مسافت‌های کمتر از ۴۰۰ کیلومتر و استفاده از حمل‌ونقل ریلی در مسافت‌های بیش از ۴۰۰ کیلومتر می‌باشد که بدین ترتیب علاوه بر ارتقای ایمنی، صرفه‌جویی اقتصادی ناشی از کاهش مصرف سوخت در حمل‌ونقل ریلی و نیز بهبود شرایط زیست‌محیطی ناشی از کاهش انتشار آلاینده‌ها محقق می‌گردد. در این حالت حمل‌ونقل

جاده‌ای نه به‌عنوان رقیب حمل‌ونقل ریلی، بلکه به‌عنوان مکمل آن عمل نموده و کلیت اقتصاد کشور نیز از آن منتفع و بهره‌مند می‌گردد.

در حوزه ناوگان نیز از جمله موضوعات مهم مسئله سن ناوگان باری کشور می‌باشد که در حدود ۱۶٫۸ سال می‌باشد و موضوع نوسازی ناوگان مزبور و کاهش سن آن از برنامه‌های توسعه پیشین (خصوصاً برنامه سوم توسعه به بعد) به‌صورت جدی پیگیری گردیده است لیکن مسائلی مانند افزایش نرخ ارز و ساختار غیراقتصادی نظام حمل‌ونقل کشور باعث شده تمایل و رغبت لازم در بین صاحبان ناوگان برای نوسازی ناوگان وجود نداشته باشد. همچنین مسئله فقدان شرکت‌های توانمند حمل‌ونقلی و پدیده تک مالکی ناوگان ضمن اثرگذاری بر این امر باعث کاهش بهره‌وری و راندمان نظام حمل‌ونقل جاده‌ای کشور شده است.

در بخش ریلی «طول خطوط» طبق برنامه می‌بایست به ۱۱۵۸۰ کیلومتر می‌رسید که ۱۱۰۶۱ کیلومتر آن محقق شده است.

البته در این حوزه لازم است موضوع افزایش بهره‌وری شبکه ریلی نیز مورد عنایت و توجه قرار گیرد که در این راستا پروژه‌های سخت‌افزاری نظیر تراک‌بندی، بلاک‌بندی، تأمین علائم و ارتباطات، سیگنالی‌نگ و خطوط دوم و سوم برای رفع گلوگاه‌های ظرفیتی نیز تعریف و اجرایی گردیده‌اند و این موارد می‌تواند تأثیر قابل‌توجهی بر افزایش ظرفیت شبکه ریلی و نقش‌آفرینی بیشتر این شیوه حمل‌ونقل در انجام فعالیت‌های اقتصادی مربوط به جابجایی کالا و مسافر در کشور را در پی داشته باشد.

در بخش دریایی توسعه ظرفیت تخلیه و بارگیری بنادر تجاری به میزان ۲۲۶ میلیون تن هدف‌گذاری شده بود که ۲۳۲ میلیون تن محقق شده و به میزان ۶ میلیون تن از برنامه پیش‌بینی شده جلوتر می‌باشد.

توسعه ظرفیت بنادر کشور از جمله بندر شهید رجایی در زمره موضوعات راهبردی بخش حمل‌ونقل دریایی کشور می‌باشد که علاوه بر تقویت نقش بین‌المللی ایران در حوزه حمل‌ونقل دریایی در منطقه و جهان (خصوصاً در حوزه خلیج فارس)، امکان ارائه خدمات برای پهلوگیری کشتی‌های جدید و با ظرفیت بالاتر در اسکله‌های با عمق آب‌خور بیشتر را نیز فراهم می‌نماید.

در زمینه بهره‌برداری از ظرفیت‌های بنادر کشور نیز باید عنوان نمود که از هدف برنامه برای سال ۱۳۹۶ که تخلیه و بارگیری ۱۷۴ میلیون تن کالا بوده، عملیاتی برابر ۱۵۶ میلیون تن (معادل ۹۰ درصد میزان هدف‌گذاری شده) محقق گردیده است. در این زمینه مواردی مانند رکود اقتصادی و برخی چالش‌های مربوط به تجارت خارجی و واردات و صادرات کشور مؤثر و دخیل می‌باشند.

در حوزه کانتینری با عنایت به اهمیت امر، برای سال ۱۳۹۶ ظرفیت ۵,۹ میلیون TEU^۱ هدف‌گذاری شده بود که با بسیج منابع و امکانات، ظرفیت ۷,۰۶ میلیون TEU محقق گردیده است و بیش از هدف برنامه محقق شده است. شایان‌ذکر است که تحقق این امر بستر لازم را برای پذیرش انواع کشتی‌های کانتینری و افزایش سهم تردد خطوط لاینر به کشور را فراهم نموده و از این طریق منجر به کاهش هزینه مبادلات تجاری کشور و انتفاع اقتصاد ملی خواهد گردید.

در بخش هوایی جابجایی مسافر داخلی به میزان ۲۳ میلیون نفر هدف برنامه بوده و ۲۳,۷ میلیون نفر عملکرد داشته است.

در این خصوص به تأثیرات ناشی از آزادسازی قیمت بلیط هواپیما در سال‌های قبل و آثار آن بر بهبود فرایندهای بازرگانی و جذب مسافر به این شیوه حمل‌ونقل، بهبود بهره‌وری شرکت‌های هواپیمایی و نیز افزایش تمایل بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در این بخش در حوزه ناوگان می‌توان اشاره داشت.

همچنین در حوزه هواشناسی نیز علی‌رغم ماهیت خاص این حوزه، موضوع توان پردازش سوپرکامپیوترها از ۱۰ هزار میلیارد پردازش در ثانیه (به‌عنوان هدف برنامه)، عملکرد ۱۴ هزار میلیارد پردازش در ثانیه محقق شده است.

البته در برخی شاخص‌های دیگر نیز نوساناتی در زمینه تحقق اهداف مشاهده می‌گردد که مبین لزوم هماهنگی میان زیربخش‌ها و ایفای نقش مؤثرتر ستاد وزارتخانه به‌منظور هماهنگ‌سازی فعالیت‌ها می‌باشد تا با همخوان نمودن سرعت اقدامات، از ظرفیت‌های بخش به نحو مطلوب‌تری استفاده گردد.

شایان‌ذکر است که رشد سریع‌تر یک زیربخش به بهای رشد کندتر زیربخش دیگر، مهم‌ترین مانع عدم توسعه متوازن و عدم شکل‌گیری حمل‌ونقل ترکیبی یا چندوجهی در کشور

---

1. The twenty-foot equivalent unit

۴۶۲ □ گزارش عملکرد قانون ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

می‌باشد که می‌باید با بسیج منابع و امکانات و اصلاحات نهادی و ساختاری و فرایندی جهت رفع این نقیصه در برنامه ششم توسعه اهتمام لازم صورت گیرد.
در گزارش تهیه‌شده، در قالب جداول به بررسی میزان انطباق عملکرد با اهداف به تفکیک شاخص‌های مصوب در حوزه‌های جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی پرداخته شده است.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)
			هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱	افزایش ظرفیت تخلیه و بارگیری بنادر تجاری	میلیون تن	۲۲۶	۳۳۲٫۸	۱۰۳٫۰۱	-
۲	افزایش ظرفیت کانتینری بنادر	میلیون TEU	۵٫۲	۷٫۰۶	۱۱۹٫۶۶	-
۳	تعداد اتوبوس	دستگاه	۲۰۶۵۰	۱۵۰۰۰	۷۲٫۶۴	کاهش توان مالی مالکان خودرو جهت بازپرداخت تسهیلات، ضعف توان تولید تولیدکنندگان داخلی، عدم اجرای تعهدات سایر وزارتخانه‌ها نظیر وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت نفت
۴	تعداد تلفات تصادفات برون‌شهری	نفر	۱۰۰۰۰	۱۰۰۷۲۴	۱۰۷٫۲۴	-
۵	تعداد سالن مسافری	دستگاه	۱۸۸۰	۱۱۸۶	۶۳٫۰۹	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر
۶	تعداد کامیون	دستگاه	۴۱۰۰۸۷	۳۳۸۰۱۰۸	۸۲٫۴۵	کاهش توان مالی مالکان خودرو جهت بازپرداخت تسهیلات، ضعف توان تولید تولیدکنندگان داخلی، عدم اجرای تعهدات سایر وزارتخانه‌ها نظیر

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۶۳

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			عوامل عدم تحقق	توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق		
۷	تعداد لکوموتیو	دستگاه	۹۱۵	۹۸۰	۹۱۷	۹۳,۵۷	-	وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت نفت
۸	تعداد ناوگان مسافری فعال هوایی	فروند	۱۸۰	۱۸۱	۱۶۵	۹۱,۱۶	-	
۹	تعداد واگن باری	دستگاه	۲۴۰,۸۷	۲۴۰,۷۱۵	۲۴۰,۵۴۶	۹۹,۳۲	-	
۱۰	تفکیک مدل‌های پیش‌بینی هواشناسی	ساعت/ کیلومتر	۵۰,۳	۳۰,۳	۲۵,۳	۸۳,۵	نبود/کمبود نیروی متخصص/کارآمد	-
۱۱	توان پردازش سوپر کامپیوتر هواشناسی	هزار میلیارد پردازش در ثانیه	۰,۲	۱۰	۱۴	۱۴۰	-	-
۱۲	جابجایی بار جاده‌ای (یا بارنامه)	میلیون تن	۲۸۷	۴۱۸	۴۲۸	۱۰۲,۳۹	-	-
۱۳	جابجایی بار جاده‌ای ترانزیت	میلیون تن	۷,۸	۱۳,۴	۹,۲	۶۸,۶۶	-	لزوم توسعه مناسبات بین‌المللی، تبادل موافقت‌نامه با طرف‌های خارجی و تسهیل قوانین ترانزیت و حمل‌ونقل بین‌المللی، ناهماهنگی سایر ارگان‌ها و شقوق حمل‌ونقل، افزایش رقبا و مخاطرات منطقه‌ای
۱۴	جابجایی بار ریلی ترانزیت	میلیون تن	۱,۱۴	۲,۴	۱,۶	۶۶,۶۷	عدم وجود زیرساخت مطلوب/موردنیاز	-
۱۵	جابجایی بار ریلی داخلی	میلیون تن	۳۹,۱	۶۳	۴۵,۲	۷۱,۷۵	تأخیر در تخصیص بودجه/تقدینگی/اعتبارات	-
۱۶	جابجایی کل بار جاده‌ای داخلی	میلیون تن	۵۴۷	۶۴۵	۴۸۰	۷۴,۴۲	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	-
۱۷	جابجایی مسافر جاده‌ای (عمومی)	میلیون نفر	۲۷۱	۳۶۶	۲۵۰	۶۸,۳۱	-	افزایش علاقه‌مندی جامعه به استفاده از خودرو شخصی

۴۶۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۱۸	جابجایی مسافر جاده‌ای (کل)	میلیون نفر	۹۸۵	۱۸۰۲	۱۸۹,۶۸	-	
۱۹	جابجایی مسافر حومه‌ای ریلی	میلیون نفر	۴	۶,۱	۶۱	تأخیر در تخصیص بودجه/نقدینگی/اعتبارات	
۲۰	جابجایی مسافر دریایی	میلیون نفر	۸,۳	۹,۷	۹۷	-	
۲۱	جابجایی مسافر ریلی	میلیون نفر	۲۳	۱۸,۳	۶۳,۱	تأخیر در تخصیص بودجه/نقدینگی/اعتبارات	
۲۲	جابجایی مسافر هوایی (داخلی)	میلیون نفر	۲۲	۲۳,۷	۱۰۳,۰۴	-	
۲۳	جمع جابجایی بار ترانزیت	میلیون تن	۸,۹۴	۱۰,۸	۶۸,۳۵	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	
۲۴	جمع جابجایی بار داخلی	میلیون تن	۵۸۶,۱	۷۰,۸	۷۴,۱۸	عدم همکاری دستگاه‌های دیگر	
۲۵	جمع جابجایی مسافر	میلیون نفر	۱۰۰۳۸,۳	۱۰۰۲۲	۱۸۱,۹۸	-	
۲۶	رادار هواشناسی	ایستگاه	۱۰	۹	۶۹,۲۳	تأخیر در تخصیص بودجه/نقدینگی/اعتبارات	
۲۷	شبه سنجش برخط هواشناسی	ایستگاه	۶۰۰	۱,۱۰۰	۴۰	تأخیر در تخصیص بودجه/نقدینگی/اعتبارات	
۲۸	طول آزادراه‌ها	کیلومتر	۲,۴۰۱	۲,۷۸۰	۸۶,۳۷	- مشکلات ارزیابی و قراردادی تعدادی از طرح‌های مهم ریلی - کاهش میزان سرمایه‌گذاری به علت تغییرات شدید در حوزه‌های تصمیم‌گیری کلان اقتصادی کشور.	
۲۹	طول بزرگراه‌ها	کیلومتر	۱۶,۶۲۷	۱۶,۳۰۰	۱۰۳,۱۹	-	
۳۰	طول خطوط اصلی ریلی	کیلومتر	۱۰,۴۷۵	۱۱,۵۸۰	۹۵,۵۲	-	
۳۱	ظرفیت اعزام مسافر در فرودگاه‌ها	میلیون نفر	۸۷	۱۱۴	۴۹,۸۲	بازنگری در نحوه محاسبه و لزوم اصلاح هدف‌گذاری	

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۴۶۵

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۳۲	ظرفیت ناوگان تجاری دریایی	میلیون تن	۵,۲	۹,۵	۶,۲۵	۶۵,۷۹	عدم وجود زیرساخت مطلوب/اموردنیاز
۳۳	ظرفیت ناوگان مسافری دریایی	صندلی	۹,۲۰۰	۹,۱۰۰	۷,۳۰۰	۸۰,۲۲	عدم وجود زیرساخت مطلوب/اموردنیاز
۳۴	ظرفیت ناوگان نفتی دریایی	میلیون تن	۱۵,۴	۱۵	۱۴	۹۳,۳۳	-
۳۵	عملیات تخلیه و بارگیری بنادر تجاری	میلیون تن	۱۴۵	۱۷۴	۱۵۶,۸	۹۰,۱۱	-
۳۶	عملیات کانتینری بنادر	هزار TEU	۲,۶۶۰	۴,۷۹۵	۳,۰۰۰	۶۲,۵۷	اعمال تحریم و موانع خارجی
۳۷	متوسط سن ناوگان هوایی	سال	۲۳,۱	۱۸	۲۲,۴	۷۵,۵۵	اعمال تحریم و موانع خارجی
۳۸	متوسط طول عمر اتوبوس	سال	۱۰,۲	۱۲,۶	۹,۴	۱۲۵,۳۹	-
۳۹	متوسط طول عمر باری	سال	۱۶,۴	۱۶,۵	۱۶,۸	۹۸,۱۸	-
۴۰	متوسط طول عمر سواری کرایه بین‌شهری	سال	۹,۵	۸,۱	۸,۶	۹۳,۸	-
۴۱	متوسط طول عمر مینی‌بوس	سال	۲۳,۱	۲۲	۲۳,۵	۹۳,۱۸	-

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

موضوع تأمین مالی در بخش حمل‌ونقل از ویژگی‌ها و پیچیدگی‌های خاصی برخوردار است. بدین ترتیب که در بخش‌های جاده‌ای و ریلی، نقش غالب دولت در تأمین مالی اجرای پروژه‌های زیرساختی و احداث زیربنایها مشهود و ملموس می‌باشد که همین امر و وابستگی بیش‌ازاندازه توسعه زیرساخت‌های ریلی و جاده‌ای کشور به منابع عمومی دولت، مشکل اصلی این حوزه می‌باشد.

در بخش‌های دریایی و هوایی موضوع توسعه و نگهداری زیرساخت‌ها عمدتاً از محل منابع داخلی سازمان بنادر و دریانوردی، شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی صورت می‌گیرد که البته در این حوزه نیز می‌باید بیش‌ازپیش به موضوع جذب سرمایه‌گذاری خصوصی داخلی و خارجی توجه نمود.

در این رابطه بهره‌گیری از ظرفیت‌های قانونی نظیر قانون مشارکت در احداث پروژه‌های عمرانی بخش راه‌وترابری و خصوصاً آیین‌نامه جدید آن مصوب سال ۱۳۹۴ و نیز بهره‌گیری از ظرفیت‌های ماده (۲۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی (۲) و ماده (۵۶) اصلاح قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی و تبصره ۱۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور توصیه و پیشنهاد می‌گردد.

ضمناً با عنایت به سیاست‌های کلان کشور در زمینه توسعه استفاده از نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد، استفاده از سیاست‌های خرید محصول نیز پیشنهاد می‌گردد.

در بخش ناوگان در پرتو سیاست‌های مناسب اتخاذ شده، سهم بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری به‌منظور خرید و تأمین انواع ناوگان جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی در سال‌های اخیر رشد داشته که تقویت و استمرار این امر در برنامه‌های بخش در طول سال‌های اجرای برنامه ششم از طریق بودجه‌های سنواتی موردعنايت و توجه ویژه قرار گرفته است.

در خاتمه ضمن اعلام تشریح جزئیات مسائل مالی و اعتباری بخش در گزارش تهیه شده، موضوع اتخاذ راهبرد استفاده اهرمی از منابع دولتی به‌عنوان الزام اقتصادی کشور در سال‌های پیش رو در راستای توسعه مشارکت عمومی و خصوصی مورد تأکید قرار می‌گیرد.

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی برنامه	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق	
			جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	تملك	کل
۱	۱۳۰۳۰۰۳	برنامه راهبردی توسعه حمل‌ونقل هوایی	۸۹,۵۶۲	-	۸۹,۵۶۲	۸۲,۳۴۷	-	۸۲,۳۴۷	۹۳,۱	-
۲	۱۳۰۳۰۰۷	برنامه راهبردی ارائه خدمات هواشناسی	۳۵,۸۲۵	-	۳۵,۸۲۵	۳۳,۳۳۷	-	۳۳,۳۳۷	۹۳	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل سی و نهم: حمل و نقل و ... □ ۶۷ ۴

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق	
			هزینه‌های سرمایه‌های	تملك دارایی‌های سرمایه‌های	جمع کل	هزینه‌های سرمایه‌های	تملك دارایی‌های سرمایه‌های	جمع کل	هزینه‌های	تملك کل
۳	۱۳۰۳۰۱۱	برنامه راهبردی توسعه حمل و نقل جاده‌ای	۱۹۳,۳۰۰	۴۳,۹۰۰	۲۳۷,۲۰۰	۱۹۲,۶۰۴	۶۵,۰۲۰	۲۵۷,۶۲۴	۹۹,۶	۱۴۸,۱
۴	۱۳۰۳۰۱۲	برنامه راهبردی توسعه حمل و نقل دریایی	۵۳,۷۳۷	-	۵۳,۷۳۷	۵۳,۷۳۷	۵۰,۰۲۰	۵۰,۰۲۰	۹۳,۱	-
۵	۱۳۰۳۰۱۳	برنامه راهبردی توسعه حمل و نقل ریلی	۷۱,۶۵۰	-	۷۱,۶۵۰	۶۶,۳۹۲	-	۶۶,۳۹۲	۹۲,۷	-
۶	۱۳۰۳۰۱۵	برنامه توسعه حمل و نقل ریلی	-	۳۵۸,۰۶۴,۰۰۰	۳۵۸,۰۶۴,۰۰۰	-	۴۵۰,۸۵,۷۱۵	۴۵۰,۸۵,۷۱۵	-	۱۲۵,۹
۷	۱۳۰۳۰۱۶	برنامه توسعه حمل و نقل جاده‌ای	۲,۶۹۵,۰۰۰	۳۷۰,۷۹۰,۹۷	۳۹۷,۴۸۰,۹۷	۲,۱۹۱,۸۳۶	۳۷,۷۵۰,۷۸۲	۳۹,۹۴۲,۶۱۸	۸۱,۳	۱۰۱,۸
۸	جمع	-	۳,۱۳۹,۰۷۴	۷۲,۹۲۹,۳۹۷	۷۶,۰۶۸,۴۷۱	۲,۶۱۷,۵۲۶	۸۲,۹۰۱,۵۱۷	۸۵,۵۱۹,۰۴۳	-	-

جدول ۴- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی	۱۳۰۳۰۱۲۰۰۰	توسعه حمل و نقل دریایی	سازمان بنادر و دریانوردی	۲۶۶,۰۰۰	۲۶۶,۰۰۰
۲	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۳۰۳۰۱۲۰۰۰	توسعه حمل و نقل دریایی	سازمان بنادر و دریانوردی	۱۰,۲۳۵,۸۷۷	۱۰,۲۳۵,۸۷۷
۳	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۳۰۳۰۱۵۰۰۰	توسعه حمل و نقل ریلی	شرکت راه‌آهن	۱۵,۵۶۹,۰۶۸	۱۵,۵۶۹,۰۶۸
۴	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	توسعه حمل و نقل جاده‌ای	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	۱۰,۰۴۲,۳۰۴	۱۰,۰۴۲,۳۰۴
۵	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	توسعه حمل و نقل هوایی	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران	۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۱۳,۰۰۰,۰۰۰
۶	منابع داخلی شرکت‌های دولتی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	توسعه حمل و نقل هوایی	شرکت شهر فرودگاهی حضرت امام	۵,۲۵۲,۰۰۰	۱,۶۳۳,۷۳۹
۷	جمع	-	-	-	۵۴,۳۶۵,۲۴۹	۲۸,۴۴۶,۴۲۵

۴- ارزیابی و پیشنهاد

۴-۱- عوامل موفقیت

۱. بهبود نظام برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه حمل‌ونقل ۲. بهبود نگرش بازرگانی و بازاریابی در فعالیتهای بخش ۳. استفاده از ظرفیتهای بخش خصوصی ۴. اولویت‌بخشی در نظام مدیریت و توزیع منابع ۵. اتخاذ خطمشی‌های مناسب در راستای توسعه متوازن زیربخش‌های حمل‌ونقل ۶. اصلاحات نهادی و ساختاری

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

۱. تأثیرپذیری از متغیرهای خارجی و برون‌زا نظیر تحریم‌های ظالمانه استکبار جهانی
۲. ضعف در توجه به حمل‌ونقل ترکیبی و چندوجهی و عدم اتصال مناسب میان شقوق مختلف
۳. برخی محدودیت‌ها در جذب سرمایه‌گذاری خارجی و خصوصی
۴. تغییرات مکرر نرخ ارز و فقدان ثبات متغیرهای کلان اقتصادی
۵. عدم استفاده مناسب از ابزارهای نوین تأمین مالی و عدم هماهنگی با شرکت‌های بیمه برای ارتقای ایمنی

۴-۳- نقاط قوت

۱. وجود ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های قابل توجه برای فعالیت بخش خصوصی
۲. وجود پتانسیل‌های لازم از لحاظ امکانات و نیروی انسانی مجرب در بخش‌های دولتی و خصوصی
۳. توجه به استفاده بهینه از فناوری‌های نوین، نظیر برداشت مشخصات راه‌ها از طریق اسکن سطح جاده و توسعه دوربین‌های مراقبتی و تردد شماره‌ها
۴. به‌کارگیری سامانه‌های جدید نظیر سپهتن در کنترل حمل‌ونقل عمومی

۴-۴- نقاط ضعف

۱. عدم استفاده از مکانیزم خرید محصول در بخش حمل‌ونقل
۲. ضعف در بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد
۳. عدم همخوانی فعالیت‌ها و اقدامات هزینه‌ای با برنامه‌ها و اسناد بالادستی

۴. فقدان وجود طرح جامع حمل و نقل و تعارض میان اولویت‌ها با اقدامات جاری

۵. عدم وجود نگاه سیستمی به ارتقای ایمنی

۴-۵- پیشنهادات

۱. گسترش استفاده از فناوری‌های نوین در نگهداری و توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل

۲. توجه بیشتر به همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در راستای کریدورهای حمل و نقلی

۳. اتصال مناسب کریدورهای اصلی کشور به مبادی مرزی

۴. توجه به حمل و نقل ترکیبی در بخش‌های بار ترانزیت و بار داخلی

۵. اتصال مراکز انبوه بار به شبکه اصلی ریلی در قالب خطوط آنتنی (رفت و برگشت) راه آهن

فصل چهارم

نظام فنی و اجرایی

مقدمه

بر اساس قوانین و مقررات موجود وظایف مربوط به ساماندهی امور مشاوران و پیمانکاران دست‌اندرکار تهیه و اجرای طرح‌های عمرانی کشور، به سازمان محول گردیده است. ساماندهی امور مشاوران و پیمانکاران، دربرگیرنده طیف وسیعی از فعالیت می‌باشد که در چارچوب سه فرآیند اصلی زیر انجام می‌شوند:

الف- فرآیند تشخیص صلاحیت شرکت‌ها

ب- فرآیند کنترل ظرفیت و ارجاع کار به شرکت‌ها

ج- فرآیند نظارت بر عملکرد و ارزشیابی شرکت‌ها

در چارچوب فرآیندهای اصلی فوق‌الذکر، فعالیت‌های زیر انجام می‌شود:

۱- تشخیص صلاحیت مشاوران

۲- طبقه‌بندی و تشخیص صلاحیت پیمانکاران

۳- تشخیص صلاحیت واحدهای طرح و ساخت (صنعتی و غیر صنعتی)

۴- شناسایی و ثبت تولیدکنندگان و سازندگان

۵- تشخیص صلاحیت واحدهای مدیریت طرح

۶- تشخیص صلاحیت واحدهای پژوهشی

۷- تشخیص صلاحیت واحدهای مهندسی ارزش

۸- رسیدگی به صلاحیت مشاوران، پیمانکاران و سازندگان داخلی

۹- رسیدگی به صلاحیت مشاوران، پیمانکاران داخلی متقاضی اخذ ضمانت‌نامه‌های ارزی و

شرکت در مناقصات بین‌المللی داخلی و خارجی

۱۰- انتشار فهرست و معرفی مشاوران و پیمانکاران واجد شرایط

- ۱۱- کنترل ظرفیت کاری مشاوران و پیمانکاران
  - ۱۲- نظارت بر روند برگزاری مناقصات پیمانکاری
  - ۱۳- نظارت بر روند ارجاع کار به مشاوران و پیمانکاران مجری طرح‌های عمرانی و کنترل و رسیدگی به قراردادهای پیمانکاران
  - ۱۴- نظارت بر عملکرد و ارزشیابی مشاوران، پیمانکاران و واحدهای طرح و ساخت
  - ۱۵- تهیه پیش‌نویس دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه‌ها و ضوابط و مقررات موردنیاز در امر ساماندهی امور مشاوران و پیمانکاران
  - ۱۶- مشارکت در امور سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و تسهیل و توسعه صادرات خدمات فنی و مهندسی توسط شرکت‌های مهندسی ایرانی
  - ۱۷- توانمندسازی شرکت‌های مهندسی ایرانی جهت حضور بازارهای جهانی
  - ۱۸- نظارت بر اجرای قوانین و ضوابط و مقررات مربوط
  - ۱۹- تعامل با تشکل‌های صنفی و حرفه‌ای مهندسی، دستگاه‌های اجرایی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی ذی‌ربط
  - ۲۰- ایجاد بانک اطلاعات مشخصات شرکت‌ها
  - ۲۱- ایجاد پایگاه اطلاعاتی و اطلاع‌رسانی
  - ۲۲- نظارت و ارزیابی عملکرد مراجع دخیل در فرآیند تشخیص صلاحیت شرکت‌ها از جمله سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها
  - ۲۳- تعیین اهداف بلندمدت و کوتاه‌مدت بخش و تدوین جهت‌گیری‌ها و سیاست‌های کلی موردنظر در بخش و برنامه‌های اجرایی آن‌ها
  - ۲۴- مشارکت در اجرا و نظارت بر اجرای نظام فنی و اجرایی کشور
- سابقه نظام فنی و اجرایی مصادف با سابقه برنامه‌ریزی در ایران می‌باشد. پیش‌بینی اعتبارات دولتی برای توسعه کشور از برنامه‌های تمام دولت‌ها بوده است. با تعریف طرح‌ها و پروژه‌های زیربنایی کشور، ضوابط و مقرراتی لازم است تا از مرحله پدیدآوری، مطالعات توجیهی، اجرا و نظارت و بهره‌برداری را در برگیرد. برای این منظور لزوم تدوین نظام فنی و اجرایی ضروری به نظر می‌رسد.

نظام فنی و اجرایی عبارت است از مجموعه اصول، روش‌ها، مقررات و ضوابط فنی، حقوقی و مالی حاکم بر تهیه، اجرا، بهره‌برداری و ارزشیابی برنامه‌های عمرانی کشور و چگونگی انتخاب و به‌کارگیری عوامل دست‌اندرکار اجرای آن و نیز تبیین بافت درونی و نحوه ارتباط برونی عوامل مذکور این موضوع به‌طور مدون در قوانین و مقررات از ماده ۲۲، ۲۳ قانون برنامه‌بودجه درج شده است. آیین‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی، تصویب‌نامه هیئت‌وزیران از دهه پنجاه شروع شده و طی سه نظام فنی و اجرایی:

✓ نظام فنی و اجرایی طرح‌های عمرانی مصوبه ۷۲۵۰/ت/۱۶۶ مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۲ هیئت
محترم وزیران

✓ نظام فنی و اجرایی طرح‌های عمرانی مصوبه ۲۴۵۲۵/ت/۱۴۸۹۸/هـ مورخ ۱۳۷۵/۴/۴

✓ نظام فنی و اجرایی کشور مصوبه ۴۲۳۳۹/ت/۳۳۴۹۷/هـ مورخ ۱۳۸۵/۴/۲۰

تداوم یافته است.

لذا استقرار نظامی یکپارچه، برای پدیدآوری طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری، در چارچوب اسناد برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با در نظر گرفتن افزایش کارآمدی و اثربخشی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری با رویکردی نتیجه‌گرا، با قابلیت پیگیری و ارزیابی و مبتنی بر نظام مدیریت کیفیت، متناسب با شرایط اقتصادی، اجتماعی، اقلیمی و زیست‌محیطی کشور است که اسناد برنامه‌های توسعه، شامل اسناد ملی توسعه بخشی، اسناد ملی توسعه استانی و اسناد ملی توسعه ویژه است.

۲- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

برای نیل به سیاست‌های کلی این بخش موارد زیر مورد تأکید می‌باشد:

- استفاده بهینه از منابع و ظرفیت‌های موجود و ایجاد ظرفیت‌های جدید متناسب با نیازهای فنی و اجرایی برنامه

- به‌کارگیری اصول علمی و ضوابط حاکم بر انتخاب تکنولوژی‌های مناسب در جهت ایجاد صرفه و کیفیت بالاتر در اجرا و بهره‌برداری از طرح‌های عمرانی و نیز انتقال تکنولوژی مناسب انتخاب شده و همچنین ارتقا سطح دانش فنی کشور با توجه به سیاست‌های اشتغال در برنامه

- ایجاد زمینه مناسب برای جلب مشارکت مردم در مدیریت، اجرا و سرمایه‌گذاری
  - ایجاد زمینه مناسب برای بروز ابتکارات و خلاقیت‌ها
  - تأمین هدف خودکفایی کشور در زمینه امور فنی و اجرایی
  - ایجاد نظم و هماهنگی در روش‌های مدیریت اجرایی، مطالعه و طراحی، ساخت، نظارت بر ساخت، بهره‌برداری و ارزشیابی طرح‌های عمرانی و تنظیم روابط فنی و حقوقی بین عوامل دست‌اندرکار
  - نظارت و ارزشیابی عملکرد نظام و استفاده از نتایج حاصله در جهت تکامل و پویایی نظام فنی و اجرایی و همچنین اصلاح برنامه
  - جلب مشارکت بانک‌ها و نهادها و سایر مؤسسات جهت سرمایه‌گذاری در عملیات عمرانی
  - ایجاد شفافیت در فعالیت‌های نظام فنی و اجرایی (روش‌های ارجاع کار اطلاعات معاملات و قراردادهای)
  - ایجاد توان اشخاص با به‌کارگیری مشارکت و همکاری در جهت توان‌افزایی
- مطابق مفاد ماده (۳۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، به جهت تأمین کارآمدی و اثربخشی هرچه بیشتر طرح‌ها و پروژه‌ها، مسئولیت تهیه آیین‌نامه اجرایی ماده مذکور به سازمان برنامه‌بودجه کشور به‌عنوان متولی نظام فنی و اجرایی یکپارچه کشور در مهلت زمانی شش ماه سپرده شده است.
- لذا این سازمان با توجه به رویکردها و اصول ماده (۳۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و با بررسی تفصیلی نظام‌های فنی و اجرایی گذشته کشور، نظام‌های فنی و اجرایی موجود، بررسی نظام‌ها و اسناد بین‌المللی و با مصاحبه و نظرخواهی از قریب ۶۰ نفر از خبرگان و متخصصان ساخت‌وساز کشور و واحدهای فنی اجرایی سازمان‌های استانی و همچنین جمع‌بندی و اعمال نظرات دستگاه‌های اجرایی، معاونت‌های بخشی سازمان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و تشکل‌های صنفی و حرفه‌ای و تخصصی، پیش‌نویس آیین‌نامه یادشده را تهیه نموده است.
- ماده ۳۴ قانون احکام دائمی توسعه درصدد ایجاد نظام فنی و اجرایی یکپارچه کشور شامل عوامل، اصول، برنامه‌ها و فرآیندها و اسناد (مقررات، ضوابط و دستورالعمل‌ها) مربوط به مدیریت، پیدایش، پدیدآوری و بهره‌برداری طرح‌های سرمایه‌گذاری و پروژه‌های ساخت‌وساز است.

لذا برای تحقق این منظور لازم است که سند نظام فنی و اجرایی یکپارچه کشور توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و اجرا گردد. ضوابط و مقررات ساخت و ساز در چهارچوب این نظام ابلاغ می‌شود که شامل موارد زیر خواهد بود:

۱. نظام فنی و اجرایی یکپارچه کشور شامل عوامل، اصول، برنامه‌ها و فرآیندها و اسناد (مقررات، ضوابط و دستورالعمل‌ها) مربوط به مدیریت، پیدایش، پدیدآوری و بهره‌برداری طرح‌های سرمایه‌گذاری و پروژه‌های ساخت و ساز باشد.

۲. قواعد اساسی حاکم بر کارفرمایان، مجریان، پیمانکاران، مشاوران، سازندگان و تأمین‌کنندگان همه طرح‌ها و پروژه‌هایی که از جوه عمومی کشور استفاده می‌کنند، در این سند لحاظ شود.

۳. ویژگی‌های بخش‌ها، دستگاه‌های اجرایی و تشکلهای صنفی مرتبط بخش خصوصی پیش‌بینی شده و به صورت مستمر بهبود یابد.

همچنین دولت موظف شده است:

ب. روش‌های اجرایی مناسب «مشارکت بخش عمومی - خصوصی» از قبیل «تأمین منابع مالی، ساخت، بهره‌برداری و واگذاری»، «تأمین منابع مالی، ساخت و بهره‌برداری»، «طرح و ساخت کلید در دست» و یا «ساخت، بهره‌برداری و مالکیت» را با پیش‌بینی تضمین‌های کافی و تدابیر بودجه‌ای به کارگیرد.

پ. سازوکار تأمین مالی طرح‌های تملک‌داری سرمایه‌ای بزرگ و متوسط از طریق گشایش اعتبارات اسنادی ریالی و ارزی نزد بانک‌های داخلی و خارجی همراه با پیش‌بینی ابزارهای مالی تضمینی را به تدریج به گونه‌ای پیاده کند که رابطه تأمین منابع مالی و اجرای طرح‌های فوق با نوسانات بودجه سالانه کاهش یابد.

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی

برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۴	تشکیل گروه اقتصادی با منافع مشترک با مشارکت دو یا چند شخص حقیقی و حقوقی به منظور تسهیل و گسترش فعالیت اقتصادی و تجاری برای یک دوره محدود و بر اساس قراردادی کتبی پس از ثبت در مرجع ثبت شرکت‌ها در قالب شرکت مدنی و ضوابط و شرایط مربوط به آن و با رعایت موازین اسلامی و اصل منع اضرار به غیر و منع انحصار مجاز است.	با توجه به اینکه ثبت شرکت‌ها و مؤسسات تجاری با اداره ثبت شرکت‌ها است در نهایت متولی ثبت با آن‌ها خواهد بود	جلساتی با حضور اساتید دانشگاه و به‌ویژه اداره ثبت شرکت‌ها، مؤسسات تجاری برگزار شده است که مقرر شده متولی اصلی الزامات موردنیاز برای ثبت را ارائه نمایند با توجه به اینکه طبق قوانین ثبت شرکت‌ها این شخصیت تعریف شده مطابق با اشخاصی که طبق قانون تجارت ثبت می‌شوند نبوده لذا با بررسی کلیه جوانب حقوقی و قانونی نیاز به بررسی‌های بیشتر حقوقی دارد	ایرادات ناشی از نحوه قانون‌گذاری عدم دسترسی به داده‌های استاندارد/قابل استناد عدم وجود زیرساخت مطلوب/موردنیاز	-
۲	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۴ / تبصره ۱	تغییر در حیطه اختیارات مدیران در قرارداد در قبال اشخاص ثالث قابل استناد نیست و اعضای گروه به‌طور تضامنی مسئول پرداخت دیون گروه از اموال شخصی خود می‌باشند، مگر اینکه با اشخاص ثالث طرف قرارداد به ترتیب دیگری توافق شده باشد. مراجع ثبت‌کننده در صورتی نسبت به ثبت این شرکت‌ها اقدام می‌کنند که در قرارداد، شرایط تضامین قید شده باشد.	اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات تجاری	جلساتی با حضور اساتید دانشگاه و به‌ویژه اداره ثبت شرکت‌ها، مؤسسات تجاری برگزار شده است که مقرر شده متولی اصلی الزامات موردنیاز برای ثبت را ارائه نمایند با توجه به اینکه طبق قوانین ثبت شرکت‌ها این شخصیت تعریف شده مطابق	وجود ابهام/اجمال در قانون	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل چهارم: نظام فنی و اجرایی □ ۴۷۷

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					با اشخاصی که طبق قانون تجارت ثبت می‌شوند نبوده لذا با بررسی کلیه جوانب حقوقی و قانونی نیاز به بررسی‌های بیشتر حقوقی دارد		
۳	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۴ / تبصره ۲	عملیات مربوط به دفاتر تجاری و بازرسی مطابق ماده (۶) قانون تجارت و مواد (۱۵۱) و (۱۵۲) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴ انجام می‌شود و تصفیه تابع قرارداد بین شرکا خواهد بود.	اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات تجاری	جلساتی با حضور امور حقوقی و اساتید دانشگاه و به‌ویژه اداره ثبت شرکت‌ها. مؤسسات تجاری برگزار شده است که مقرر شده متولی اصلی الزامات مورد نیاز برای ثبت را ارائه نمایند با توجه به اینکه طبق قوانین ثبت شرکت‌ها این شخصیت تعریف شده مطابق با اشخاصی که طبق قانون تجارت ثبت می‌شوند نبوده لذا با بررسی کلیه جوانب حقوقی و قانونی نیاز به بررسی‌های بیشتر حقوقی دارد	وجود ابهام/اجمال در قانون	-
۴	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۴ / تبصره ۳	فوت یا حجر یا ممنوعیت قانونی یکی از اشخاص حقیقی یا انحلال یا ورشکستگی یکی از اشخاص حقوقی موجب انحلال گروه می‌شود مگر اینکه در قرارداد تشکیل گروه اقتصادی طور دیگری مقرر شده باشد.	اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات تجاری	جلساتی با حضور امور حقوقی و اساتید دانشگاه و به‌ویژه اداره ثبت شرکت‌ها. مؤسسات تجاری برگزار شده است که مقرر شده متولی اصلی الزامات مورد نیاز برای ثبت را ارائه نمایند با	وجود ابهام/اجمال در قانون	-

۴۷۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					توجه به اینکه طبق قوانین ثبت شرکت‌ها این شخصیت تعریف شده مطابق با اشخاصی که طبق قانون تجارت ثبت می‌شوند نبوده لذا با بررسی کلیه جوانب حقوقی و قانونی نیاز به بررسی‌های بیشتر حقوقی دارد		
۵	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۲۴ / تبصره ۴	آیین‌نامه اجرائی این ماده ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون با پیشنهاد سازمان برنامه‌بودجه کشور و وزارت دادگستری به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.	سازمان برنامه‌بودجه کشور	این‌نامه اجرایی این بند تهیه و طی نامه با امضای ریاست محترم دولت برای سیر مراحل تصویب به دولت ارسال شده است	-	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت
۶	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۴	دولت موظف است به منظور افزایش کارآمدی و اثربخشی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی اقدامات زیر را به اجرا درآورد:	سازمان برنامه‌بودجه کشور	تهیه این سند موکول به تصویب آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۴ قانون احکام دائمی توسعه است که در دولت در دست بررسی است و ابلاغ نشده است	-	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت
۷	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۴ / الف	سازمان برنامه‌بودجه کشور موظف است با لحاظ موارد زیر ظرف مدت یک سال از تاریخ ابلاغ این قانون «سند نظام فنی و اجرائی کشور» را تهیه و اجرا کند. ضوابط و مقررات ساخت‌وساز در چهارچوب این نظام ابلاغ می‌شود	سازمان برنامه‌بودجه کشور	تهیه این سند موکول به تصویب آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۴ قانون احکام دائمی توسعه است که در دولت در دست بررسی است و ابلاغ نشده است	-	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت
۸	قانون احکام دائمی	ماده ۳۴ / الف / ۱	نظام فنی و اجرائی یکپارچه کشور شامل عوامل، اصول، برنامه‌ها و فرآیندها و اسناد	سازمان برنامه‌بودجه کشور	تهیه این سند موکول به تصویب آیین‌نامه اجرایی	-	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل چهارم: نظام فنی و اجرایی □ ۴۷۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
	برنامه‌های توسعه کشور		(مقررات، ضوابط و دستورالعمل‌ها) مربوط به مدیریت، پیدایش، پدیدآوری و بهره‌برداری طرح‌های سرمایه‌گذاری و پروژه‌های ساخت‌وساز باشد.		ماده ۳۴ قانون احکام دائمی توسعه است که در دولت در دست بررسی است و ابلاغ نشده است	در دولت	
۹	قانون احکام دائمی توسعه کشور	ماده ۳۴ / الف / ۲	قواعد اساسی حاکم بر کارفرمایان، مجریان، پیمانکاران، مشاوران، سازندگان و تأمین‌کنندگان همه طرح‌ها و پروژه‌هایی که از وجوه عمومی کشور استفاده می‌کنند، در این سند لحاظ شود.	سازمان برنامه‌وبودجه کشور	تهیه این سند موکول به تصویب آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۴ قانون احکام دائمی توسعه است که در دولت در دست بررسی است و ابلاغ نشده است	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-
۱۰	قانون احکام دائمی توسعه کشور	ماده ۳۴ / الف / ۳	ویژگی‌های بخش‌ها، دستگاه‌های اجرائی و تشکلهای صنفی مرتبط بخش خصوصی پیش‌بینی شده و به‌صورت مستمر بهبود یابد.	سازمان برنامه‌وبودجه کشور	تهیه این سند موکول به تصویب آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۴ قانون احکام دائمی توسعه است که در دولت در دست بررسی است و ابلاغ نشده است	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-
۱۱	قانون احکام دائمی توسعه کشور	ماده ۳۴ / ب	روش‌های اجرائی مناسب «مشارکت بخش عمومی، خصوصی» از قبیل «تأمین منابع مالی، ساخت، بهره‌برداری و واگذاری»، «تأمین منابع مالی، ساخت و بهره‌برداری»، «طرح و ساخت کلید در دست» و یا «ساخت، بهره‌برداری و مالکیت» را با پیش‌بینی تضمین‌های کافی و تدابیر بودجه‌ای به کارگیرد.	سازمان برنامه‌وبودجه کشور	آیین‌نامه اجرایی این بند تهیه و طی نامه با امضای ریاست محترم دولت برای سیر مراحل تصویب به دولت ارسال شده است	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-
۱۲	قانون احکام دائمی توسعه کشور	ماده ۳۴ / پ	سازوکار تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بزرگ و متوسط از طریق گشایش اعتبارات اسنادی ریالی و ارزی نزد بانک‌های داخلی و خارجی همراه با پیش‌بینی ابزارهای	سازمان برنامه‌وبودجه کشور	آیین‌نامه اجرایی این بند تهیه و طی نامه با امضای ریاست محترم دولت برای سیر مراحل تصویب به دولت ارسال شده است	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-

۴۸۰ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			مالی تضمینی را به تدریج به گونه‌ای پیاده کند که رابطه تأمین منابع مالی و اجرای طرح‌های فوق با نوسانات بودجه سالانه کاهش یابد.		است		
۱۳	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۳۴ / پ / تبصره	آیین‌نامه اجرائی این ماده ظرف مدت شش ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور به عنوان متولی نظام فنی و اجرائی یکپارچه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	سازمان برنامه و بودجه	آیین‌نامه اجرائی این بند تهیه و طی نامه با امضای ریاست محترم دولت برای سیر مراحل تصویب به دولت ارسال شده است	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت	-
۱۴	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۵۰	دولت مجاز است سامانه تدارکات الکترونیکی دولت را برای اجرای تمام مراحل انواع معاملات وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات و سایر قوانین مالی و معاملاتی بخش عمومی، با رعایت قانون تجارت الکترونیکی و قانون برگزاری مناقصات تکمیل کند. دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات و دیگر معامله‌کنندگان بخش عمومی، از جمله دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنان مستلزم ذکر یا تصریح نام است و کلیه مؤسسات دولتی یا عمومی غیردولتی، باید برنامه زمان‌بندی مورد تأیید هیئت وزیران در این سامانه ثبت‌نام کنند و با امضای الکترونیکی معتبر و رعایت مقررات مربوط، تمام مراحل معاملات خود مانند درخواست استعلام، فراخوان، توزیع و دریافت اسناد، گشایش الکترونیکی پاکت‌ها یا پیشنهادها، انعقاد قرارداد و	وزارت صنعت، معدن و تجارت	این سامانه راه‌اندازی شده است ولی در حال تکمیل سایر بخش‌ها است	عدم وجود زیرساخت مطلوب/موردنیاز عدم وجود زیرساخت/ ارائه خدمات الکترونیک مناسب مفایرت با قوانین و مقررات دیگر	-

بخش یازدهم: حمل و نقل و مسکن / فصل چهارم: نظام فنی و اجرایی □ ۴۸۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			دادوستد وجوه و تضمینات و نیز هرگونه الحاق، اصلاح، فسخ، ابطال و خاتمه قرارداد را از طریق این سامانه و به‌طور الکترونیکی انجام دهند.				
۱۵	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	ماده ۵۰ / تبصره ۱	با ایجاد بستر الکترونیکی معاملات و بانک اطلاعاتی به‌روز و تجمیع شده معاملات بخش عمومی کلیه پایگاه‌های اطلاعاتی و اطلاع‌رسانی معاملات این بخش از جمله پایگاه ملی اطلاع‌رسانی مناقصات، پایگاه اطلاع‌رسانی جامع معاملات بخش عمومی و هرگونه سامانه‌های نظارت بر معاملات باید فقط از طریق این سامانه تغذیه شود و از تعدد و تکرار ورود اطلاعات توسط دستگاه‌های بخش عمومی جلوگیری گردد.	وزارت صنعت معدن و تجارت	سامانه قبلاً ایجادشده و در حال تکمیل سایر بخش‌ها است	عدم وجود زیرساخت مطلوب/موردنیاز عدم وجود زیرساخت/ ارائه خدمات الکترونیک مناسب مغایرت با قوانین و مقررات دیگر	-
۱۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۹	دولت مکلف است تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت را برای اجرای تمامی مراحل انواع معاملات متوسط و بزرگ وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۳ و دیگر قوانین مالی و معاملاتی بخش عمومی به‌جز معاملات محرمانه، با رعایت قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷ و قوانین برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۳ تکمیل کند. کلیه دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات و نهادهای عمومی غیردولتی مکلف به رعایت قانون برگزاری مناقصات و انجام معاملات خود از طریق سامانه مذکور هستند.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	سامانه قبلاً ایجادشده و در حال تکمیل سایر بخش‌ها است	عدم وجود زیرساخت مطلوب/موردنیاز عدم وجود زیرساخت/ ارائه خدمات الکترونیک مناسب مغایرت با قوانین و مقررات دیگر	-

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۷	کلیه دستگاه‌های اجرائی از جمله وزارتخانه‌های نفت و نیرو و سازمان انرژی اتمی و بنگاه‌های اقتصادی نهادهای عمومی غیردولتی مکلف‌اند در طول اجرای قانون برنامه، در طرح‌های (پروژه‌های) خود و در شرایط برابر به پیمانکاران بومی واجد شرایط استانی اولویت دهند و در قرارداد با کلیه شرکت‌ها و پیمانکاران، اولویت با به کارگیری نیروهای بومی استانی (در شرایط برابر از نظر علمی و تجربی و با اولویت محل سکونت نزدیک‌تر) را درج و بر حسن اجرای آن نظارت کنند.	تمام دستگاه‌های اجرایی	پیش‌نویسی به پیشنهاد وزارت نفت تهیه و در هیئت دولت در حال بررسی است که موضوع شفافیت در اجرا را در پی خواهد داشت	طولانی شدن روند بررسی و تصویب لایحه در دولت عدم وجود زیرساخت / ارائه خدمات الکترونیک مناسب مغایرت با قوانین و مقررات دیگر	-

مأخذ: سازمان برنامه و بودجه کشور

۳- ارزیابی و پیشنهاد

۳-۱- دلایل عدم موفقیت

- متن پیس نویس نظام فنی و اجرایی در زمان مقرر به هیئت وزیران ارسال شده است و بررسی آن در کمیسیون فرعی و اصلی زیربنایی به دلیل حساسیت موضوع ادامه دارد و طولانی شدن روند بررسی عامل اصلی در عدم تصویب آئین‌نامه می‌باشد.

۳-۲- نقاط قوت

- ارزیابی اثربخشی فعالیت‌های پدیدآوری طرح‌ها،
- پاسخگو بودن عوامل ذینفع
- تهیه برنامه مدیریت اجرا بر اساس برونداد مطالعات توجیهی، پایه و تفصیلی و برآورد مقادیر و هزینه‌ها، تقویم اعتبار و جریان نقدینگی
- شناسایی روش‌های تأمین منابع مالی
- بالا بردن کیفیت و مدیریت زمان و هزینه
- پایدار بودن طرح و ملاحظات زیست‌محیطی

بخش دوازدهم

ارتباطات و فناوری اطلاعات

فصل چهل و یکم

ارتباطات و فناوری اطلاعات

مقدمه

تغییر رویکرد جامعه جهانی پس از تحولات چشمگیر در توسعه فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی موجب شده تا ظهور و تحول در اقتصاد دیجیتال به‌عنوان هدف بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه مدنظر برنامه‌ریزان و مدیران ارشد این کشورها قرار گیرد، به‌طوری که تحقق سهم محسوسی از سبد تولید ناخالص داخلی کشورها به حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات نه‌تنها در مبنای برنامه‌ریزی ملی کشورها قرار گرفته، بلکه این موضوع مورد توجه سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی قرار دارد.

بر اساس سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور ابلاغ‌شده توسط مقام معظم رهبری، ایران باید به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه (منطقه آسیای جنوب غربی شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) تا پایان افق ۱۴۰۴ دست یابد. حصول این هدف بدون توسعه و ارتقاء در بخش‌ها و حوزه‌های مختلف علمی و اقتصادی کشور میسر نخواهد بود. در این بین، بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات به‌عنوان یک صنعت مولد که رونق و توسعه آن در دیگر بخش‌ها نمود زیادی خواهد داشت، نقشی کلیدی ایفا می‌کند. به‌عبارت دیگر این بخش به‌عنوان موتور توسعه، منجر به رشد، حرکت و توسعه بخش‌های مختلف اقتصادی خواهد شد.

در کشور ما نیز این بخش همواره مورد توجه برنامه‌ریزان کشور بوده، به‌طوری که توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات از برنامه سوم توسعه در برنامه‌های توسعه کشور مدنظر قرار گرفته است. در قانون برنامه‌های توسعه سوم و چهارم در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات، بر موضوعاتی چون واگذاری ارائه خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات به بخش خصوصی، کاهش انحصار دولت، توسعه زیرساخت‌های ارتباطی، کاهش شکاف دیجیتالی، توجه به کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات و کمک به توسعه صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات بیشترین تأکید صورت گرفته است. در برنامه پنجم توسعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف شده بود تا در

راستای بسط خدمات دولت الکترونیک، صنعت فناوری اطلاعات، سواد اطلاعاتی و افزایش بهره‌وری در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، اقدامات بنیادینی به‌منظور تأمین زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور به انجام برساند. در این راستا بخش مهمی از تلاش‌های دولت در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات معطوف به توسعه پهنای باند داخلی و بین‌الملل و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی با استفاده از ظرفیت‌های قانونی و پتانسیل‌های موجود مورد توجه قرار گرفت و با واگذاری بخش عمده‌ای از امور تصدی‌گری به بخش غیردولتی (واگذاری پیمانکاری شبکه تلفن همراه اعتباری و همچنین فعالیت اپراتور دوم و سوم تلفن همراه) موجب افزایش چشمگیر تعداد مشترکان تلفن همراه و به دلیل افزایش رقابت در بازار موجب بهبود سریع خدمات در این حوزه چه از لحاظ قیمت و چه کیفیت شد. همچنین نسبت به ایجاد و توسعه شبکه ملی اطلاعات و مراکز داده داخلی با ویژگی‌های امن، ایمن و پایدار با پهنای باند اقدام نمود.

بهره‌برداری از ظرفیت‌های این حوزه مستلزم سرمایه‌گذاری بخش دولتی و مشارکت بخش غیردولتی گردیده به‌طوری که سرمایه‌گذاری این بخش از محل اعتبارات عمومی و ردیف متفرقه در برنامه چهارم حدود ۱۱۶ هزار میلیارد ریال و در بخش غیردولتی حدود ۲۸ هزار میلیارد ریال و در مجموع ۱۴۴ هزار میلیارد ریال و در برنامه پنجم نیز از محل منابع عمومی و ردیف متفرقه حدود ۶۹ هزار میلیارد ریال و در بخش غیردولتی حدود ۱۸۱ هزار میلیارد ریال و در مجموع ۲۵۰ هزار ریال سرمایه‌گذاری شده است. به‌عبارت دیگر این بخش سالانه حدود ۱۴ هزار میلیارد ریال از بخش دولتی و حدود ۳۶ هزار میلیارد ریال در بخش غیردولتی سرمایه‌گذاری نموده است. (سهم بخش دولتی از سرمایه‌گذاری ۳۰ درصد و بخش غیردولتی ۷۰ درصد). این میزان سرمایه‌گذاری باعث گردید این بخش به‌عنوان یکی از حوزه‌های زیربنایی کشور بر طبق آمارهای بانک مرکزی در حساب‌های ملی به متوسط رشد ارزش‌افزوده حدود ۴۲٫۶ درصد در برنامه چهارم و حدود ۱۹ درصد در برنامه پنجم و حدود ۲۵٫۶ درصد طی ۳۸ سال گذشته (۱۳۹۵-۱۳۵۷) دست یابد. همچنین سهم ارزش‌افزوده بخش ارتباطات از تولید ناخالص داخلی، به قیمت جاری، طی چهار سال اخیر (۱۳۹۵-۱۳۹۲) به‌طور متوسط حدود (۱٫۴) درصد بوده است که با لحاظ بخش اقماری و فناوری اطلاعات در پایان سال ۱۳۹۵ به حدود (۲) درصد رسیده است.

با توجه به رشد تحولات فناوری اطلاعات و لزوم به‌کارگیری کاربردهای آن در راستای توسعه دولت الکترونیک و شدت و نفوذ ICT در کشور در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در برنامه ششم توسعه (۱۴۰۰-۱۳۹۶) به‌عنوان سومین برنامه از سند چشم‌انداز ۲۰ ساله مسئولیت بزرگی به بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات برای جبران عقب‌ماندگی‌های برنامه‌های قبلی داده شده است. به همین منظور در ماده (۳) این قانون، در بین بخش‌های اقتصادی بالاترین متوسط رشد سالانه ارزش‌افزوده (۱۹,۴ درصد)، اشتغال (۹,۵ درصد)، متوسط رشد سرمایه‌گذاری (۵۱,۸ درصد) و متوسط رشد بهره‌وری (۶,۵ درصد) برای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در نظر گرفته شده و در این راستا (۶) محور به شرح ذیل تعریف گردیده است که اثرات قابل‌توجهی در افزایش فرصت‌های شغلی، رشد ارزش‌افزوده، افزایش بهره‌وری و رفع شکاف دیجیتالی خواهد داشت:

۱. توسعه دانش و فناوری‌های نوین بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات.
۲. توسعه زیرساخت‌های شبکه ملی اطلاعات.
۳. ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات.
۴. ایجاد و توسعه متوازن منطقه‌ای خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات.
۵. ایجاد و توسعه بسترهای ارتقا توان داخلی، خدمات دولت هوشمند و محتوای بومی.
۶. توسعه زیرساخت‌های اقتصاد دانش‌بنیان و اقتصاد دیجیتال.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

۱. سیاست‌های کلی و اهداف ابلاغی و تشریح عملکرد آن‌ها

در سیاست‌های ابلاغی برنامه ششم در امورهای مختلف به بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات اشاره شده است:

◀ امور فناوری اطلاعات و ارتباطات

اختصاص بخشی مستقل با عنوان «امور فناوری اطلاعات و ارتباطات» که در بندهای (۳۲) تا (۳۸) به‌طور مستقیم به مأموریت‌های این بخش اشاره شده است:

بند (۳۲): کسب جایگاه برتر منطقه در توسعه دولت الکترونیک در بستر شبکه ملی اطلاعات.

بند (۳۳): توسعه محتوای در فضای مجازی بر اساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور تا حداقل پنج برابر وضعیت کنونی و بومی‌سازی شبکه‌های اجتماعی.

بند (۳۴): ایجاد، تکمیل و توسعه شبکه ملی اطلاعات و تأمین امنیت آن، تسلط بر دروازه‌های ورودی و خروجی فضای مجازی و پالایش هوشمند آن و ساماندهی، احراز هویت و تحول در شاخص ترافیکی شبکه به طوری که ۵۰ درصد آن داخلی باشد.

بند (۳۵): بهره‌گیری از موقعیت ممتاز کشور با هدف تبدیل ایران به مرکز تبادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و گسترش حضور در بازارهای بین‌المللی.

بند (۳۶): حضور مؤثر و هدفمند در تعاملات بین‌المللی فضای مجازی.

بند (۳۷): افزایش سهم سرمایه‌گذاری زیرساختی در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات تا رسیدن به سطح کشورهای برتر منطقه.

بند (۳۸): توسعه فناوری فضایی با طراحی، ساخت، آزمون، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه‌های فضایی و حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور.

◀ امور اقتصادی

بند (۲۷): دانش‌بنیان نمودن شیوه تولید و محصولات صنعتی و خدمات وابسته به آن، نشان‌سازی تجاری و تقویت حضور در بازارهای منطقه و جهان.

بند (۲۸): اولویت دادن به حوزه‌های راهبردی صنعتی (از قبیل صنایع نفت، گاز، پتروشیمی، حمل‌ونقل، مواد پیشرفته، ساختمان، فناوری اطلاعات و ارتباطات، هوافضا، دریا، آب و کشاورزی) و افزایش ضریب نفوذ فناوری‌های پیشرفته در آن‌ها.

◀ امور فرهنگی

بند (۷۲): حضور مؤثر نهادهای فرهنگی دولتی و مردمی در فضای مجازی به منظور توسعه و ترویج فرهنگ، مفاهیم و هویت اسلامی- ایرانی و مقابله با تهدیدات.

بند (۷۴): دستیابی به رتبه اول منطقه در علم و فناوری و تثبیت آن با اهتمام به تحقق سیاست‌های کلی علم و فناوری (از جمله ارتقاء جایگاه کشور در علم و فناوری و تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری جهان اسلام).

۲. اهم اقدامات انجام شده در خصوص احکام بخش ارتباطات در برنامه ششم توسعه بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در قانون برنامه ششم توسعه دارای چهار ماده قانونی می باشد که سه ماده آن (۶۷ الی ۶۹) در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات و یک ماده آن (ماده ۴۰) مربوط به حوزه فضا می باشد که در بخش صنعت، انرژی و معدن آمده است. این مواد قانونی و عملکرد آن ها به شرح زیر می باشند:

۲-۱- ماده (۴۰)

به موضوعاتی از جمله بسترسازی و حمایت لازم به منظور ایجاد و توسعه زیرساخت ها و صنایع مرتبط با طراحی، ساخت، آزمایش، پرتاب و بهره برداری از سامانه های فضایی، ماهواره، ماهواره بر و ایستگاه های زمینی و حفظ و نگهداری از موقعیت های مداری متعلق به جمهوری اسلامی ایران و پیش بینی تمهیدات لازم برای ایجاد زیرساخت ها و اجرای طرح های (پروژه های) ماهواره ملی در راستای حفظ نقاط یاد شده اشاره دارد و اهم اهداف کلی و کمی مرتبط و اقدامات انجام شده در این راستا به شرح ذیل می باشد:

اهداف کلی و کمی مرتبط

- افزایش سطح فناوری، زیرساخت و کاربردهای فضایی و حفظ و بهره برداری حداکثری از نقاط مداری کشور.
- خرید و بهره برداری دو ماهواره مخابراتی و سنجش از راه دور.
- ارائه ۱۵ خدمت نوین فضایی و با ارزش افزوده.
- افزایش توان داخلی فناوری و ساخت ماهواره سنجشی و ماهواره مخابراتی مدار بالا به میزان ۵۰ درصد.

اهم اقدامات انجام شده در راستای تحقق ماده (۴۰)

- فراهم سازی اقدامات لازم و هماهنگی جهت صدور مجوز پرتاب ماهواره سنجشی «دوستی».
- آماده سازی ایستگاه زمینی قشم و راه اندازی ایستگاه زمینی بوشهر و مرکز کنترل مأموریت ماهدشت بدین منظور راه اندازی شده است، ایستگاه قشم آماده سازی شده و انجام شده است.
- اجرای ساخت و تست نمونه کیفی ماهواره سنجشی «پیام امیرکبیر»

- انجام تست‌های تکمیلی نمونه کیفی ماهواره، نهایی سازی تأمین قطعات نمونه پروازی، سفارش ساخت سازه و پنل خورشیدی و...
- آغاز طراحی و ساخت ماهواره سنجشی ظفر و هماهنگی در خصوص تکمیل زیرساخت‌های زمینی موجود در راستای بهره‌برداری از ماهواره.
- نهایی‌سازی تست محیطی نمونه کیفی ماهواره جهت تجمیع و تست ماهواره مخابراتی «ناهید (۱)».
- فعال‌سازی قرارداد و طراحی مفهومی ماهواره مخابراتی «ناهید (۲)».
- اخذ تأییدیه ITU جهت حفظ موقعیت مداری ۴۳,۵ درجه شرقی و تأمین ماهواره و استقرار در این نقطه مداری
- انجام طراحی مفهومی ماهواره سنجشی «پارس (۱)».
- ثبت (۹) فایلینگ به منظور ارائه سرویس‌های ماهواره‌ای.
- فعال‌سازی قرارداد ماهواره سنجش از دور ملی.
- انجام مذاکره جهت عقد قرارداد مشاوره ماهواره مخابراتی ملی.
- نهایی‌سازی قرارداد تأمین ماهواره مخابراتی در مدار جهت ثبت نقطه مداری ۴۳,۵ درجه شرقی.

۲-۲- ماده (۶۷)

به موضوعاتی از جمله افزایش ظرفیت انتقال (ترانزیت) پهنا‌ی باند، زیرساخت‌های خدمات الکترونیکی در مناطق محروم و روستایی، یکپارچگی شبکه ملی اطلاعات و افزایش بهره‌وری زیرساخت‌های ارتباطی کشور، الکترونیکی کردن کلیه فرآیندها و خدمات باقابلیت الکترونیکی و تکمیل بانک‌های مطالعاتی مربوط، نظام جامع آمارهای ثبتی و شبکه ملی آمار ایران، امکان تبادل الکترونیکی اطلاعات و پاسخگویی الکترونیکی به استعلام‌های مورد نیاز و توسعه دولت الکترونیک و عرضه خدمات الکترونیکی و نیز توسعه و استقرار خزانه‌داری الکترونیکی و اصالت بخشیدن به اسناد الکترونیکی اشاره دارد. اهم اهداف کلی و کمی مرتبط و اقدامات انجام‌شده در این راستا به شرح ذیل می‌باشد:

اهداف کلی و کمی مرتبط

- افزایش ظرفیت تبادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و بین‌الملل.

- افزایش پوشش شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات و خدمات الکترونیکی دولت برای روستاهای بالای ۲۰ خانوار، مناطق کمتر توسعه‌یافته و مناطق مرزی.
- پوشش کامل ارائه خدمات الکترونیکی دولتی.
- افزایش ظرفیت هاب پستی به میزان (۲۹۰۰) تن.
- ارائه حداقل چهار خدمت الکترونیکی اصلی دولت (سلامت، آموزش، کشاورزی، بانکی و مالی) در ۸۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار کشور.
- برقراری امکان دسترسی پرسرعت به ۹۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار.
- ارائه خدمات خرد بانکداری در ۱۰۰ درصد دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی.
- ارائه ۱۰۰ درصدی خدمات دولت به صورت الکترونیکی.
- پیشرفت ۱۰۰ درصدی تکمیل مرکز تبادل ملی اطلاعات^۱

اهم اقدامات انجام‌شده در راستای تحقق ماده (۶۷)

- ایجاد شرکت انتقال ارتباطات بین‌الملل با ماهیت غیردولتی که اساسنامه آن جهت سیر مراحل تصویب به هیأت وزیران ارسال شده است.
- رشد ۲۰۰ درصدی ظرفیت ترانزیت ترافیک عبوری از ایران با افزایش آن از نیم ترابیت بر ثانیه به ۱,۵ ترابیت بر ثانیه.
- با افزایش توسعه دسترسی خدمات الکترونیکی امکان دسترسی پرسرعت برای تعداد (۲۸,۶۰۴) روستا فراهم گردیده به طوری که (۵۱,۷) درصد روستاهای دارای ارتباط و (۷۲) درصد روستاهای بالای بیست خانوار دارای دسترسی پرسرعت می‌باشند.
- (۵۰) درصد زیرساخت‌های فنی لازم از طریق مرکز ملی تبادل اطلاعات فراهم شده است.
- سامانه ارزیابی خدمات الکترونیکی دولت^۲ طراحی و پیاده‌سازی شده است.
- «آیین‌نامه برون‌سپاری خدمات دستگاه‌های اجرایی» در سازمان اداری و استخدامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

1. National Information Exchange (NIX)

2. payesh.iran.gov.ir

- امکان استعلام اعتبارسنجی اطلاعات شماره تلفن همراه و کد ملی با وزارت امور اقتصادی و دارایی برقرار شده است.
- اطلاعات مجوزهای ثبت سفارش صادره با وزارت صنعت، معدن و تجارت به اشتراک گذاشته می‌شود.
- پیش‌نویس اولیه آیین‌نامه اجرایی «استعلامات و ایجاد نظام استانداردسازی و تبادل اطلاعات بین دستگاهی» تهیه شده و به مرکز ملی فضای مجازی جهت سیر مراحل تصویب ارسال شده است.
- ۳۰ درصد از زیرساخت‌های لازم برای ارائه سرویس مدیریت نشانی مکان محور^۳ ایجاد شده است.
- اتصال ۱۵۱ دستگاه اجرایی به مرکز ملی تبادل اطلاعات و تعامل اطلاعاتی برای ۳۴۲ سرویس از طریق بستر شبکه ملی اطلاعات اجرایی شده است.

۲-۳- ماده (۶۸)

به موضوعاتی از جمله ایجاد نظام اطلاعات استنادپذیر الکترونیکی و کمک به مقابله با جعل، پایش شاخص‌های توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک، گسترش متوازن زیرساخت‌های فنی محتوا و خدمات و دولت الکترونیک، کاهش حداقل دوازده و نیم درصد (۱۲,۵) درصد سالانه از مراجعه حضوری، حداقل هفت و نیم درصد (۷,۵) درصد رشد سالانه الکترونیکی نمودن معاملات و تجارت کالا و خدمات کشور، ده برابر کردن محتوای مناسب رقومی (دیجیتال)، استقرار و بهره‌برداری از سامانه‌های مالیات الکترونیکی، معاملات دولتی الکترونیکی (شامل مناقصه، مزایده، خرید کالا) و سلامت الکترونیکی، افزایش خدمات و فعالیت دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) روستایی با استفاده از مشارکت بخش خصوصی، ارائه خدمات در ایستگاه‌های راه‌آهن، بندرها، فرودگاه‌های بین‌المللی و پایانه‌های مرزی کشور به‌منظور ایجاد تسهیلات برای کارورهای (اپراتورهای) پستی توسط شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران با دیگر اپراتورهای پستی اشاره شده است.

اهداف کلی و کمی مرتبط

- افزایش ظرفیت پهن باند زیرساخت شبکه ملی اطلاعات.

- تأمین امنیت و صیانت از حقوق و حریم‌های فردی و اجتماعی در شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات.
- افزایش ظرفیت پهن باند زیرساخت شبکه ملی اطلاعات.
- پوشش کامل ارائه خدمات الکترونیکی دولتی.
- افزایش محتوای بومی در فضای مجازی.
- افزایش پوشش شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات و خدمات الکترونیکی دولت برای روستاهای بالای ۲۰ خانوار، مناطق کمتر توسعه‌یافته و مناطق مرزی.
- افزایش ارائه خدمات نوین و با ارزش‌افزوده بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات.
- دسترسی (۸۰) درصد خانوارها به پهن باند.
- افزایش سرعت دسترسی مشترک به حداقل ۲۰ Mb/s.
- استقرار ۱۰۰ درصدی سامانه صیانت اجتماعی.
- دسترسی (۸۰) درصد خانوارها به پهن باند.
- افزایش سرعت دسترسی مشترک به حداقل ۲۰ Mb/s.
- ارائه ۱۰۰ درصدی خدمات دولت به صورت الکترونیکی.
- پیشرفت ۱۰۰ درصدی تکمیل مرکز NIX.
- کاهش ۵۰ درصدی هزینه پهنای باند اتصال شبکه‌های توزیع محتوا^۴(CDN) ها به شبکه ملی اطلاعات نسبت به وضع کنونی.
- ارائه حداقل چهار خدمت الکترونیکی اصلی دولت (سلامت، آموزش، کشاورزی، بانکی و مالی) در ۸۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار کشور.
- برقراری امکان دسترسی پرسرعت به ۹۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار.
- ارائه خدمات خرده بانکداری در ۱۰۰ درصد دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی.
- افزایش سهم درآمدی خدمات ارزش‌افزوده همگرا به حداقل ۲۰ درصد کل خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات.
- افزایش سهم درآمدی خدمات نوین پستی به حداقل ۳۰ درصد کل درآمد خدمات پستی.

- نسبت «تعداد ایستگاه‌های راه‌آهن، بنادر، فرودگاه‌های بین‌المللی و پایانه‌های مرزی کشور ارائه دهنده خدمات پستی توسط اپرتورها» به «کل ایستگاه‌های راه‌آهن مراکز استان‌ها، بنادر، فرودگاه‌های بین‌المللی و پایانه‌های مرزی کشور».

اهم اقدامات انجام شده در راستای تحقق ماده (۶۸)

- در راستای تدوین نظام پایش شاخص‌ها، وزارت متبوع به‌عنوان همکار معرفی شده و تاکنون همکاری‌های لازم را وفق برنامه اجرائی اعلامی سازمان برنامه و بودجه کشور به عمل آورده است.
- توسعه مطلوب زیرساخت‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات که در نتیجه آن در گزارش سال ۲۰۱۷ میلادی اتحادیه جهانی مخابرات^۵، ایران پویاترین کشور^۶ جهان در جهش رتبه در زیر شاخص دسترسی^۷ شاخص توسعه فناوری ارتباطات و اطلاعات^۸ می‌باشد که با (۹) پله صعود و امتیاز (۶,۷۴) در رتبه (۶۷) جهان و (۱۱) منطقه قرار گرفته است. همچنین در نتیجه توسعه مطلوب خدمات بر بستر ایجاد شده در ارزیابی سال ۲۰۱۸ سازمان ملل متحد، ایران به‌عنوان پنجمین کشور پویا جهان در شاخص توسعه دولت الکترونیک^۹ می‌باشد که با (۲۰) رتبه ارتقاء و امتیاز (۰,۶۰۸) در جایگاه (۸۶) قرار گرفته است.
- در راستای کاهش حداقل دوازده و نیم درصد (۱۲/۵٪) سالانه از مراجعه حضوری به دستگاه‌های اجرائی اقداماتی از جمله طراحی و پیاده‌سازی «سکوی دولت همراه» به پایان رسیده است و آماده ارائه ۵۵ خدمت به ۴۰ هزار کاربر می‌باشد.
- سامانه کارپوشه ملی ایرانیان جهت ارسال نتایج خدمات درخواستی مردم از سازمان‌های دولتی و نهادهای عمومی، طراحی و پیاده‌سازی شده است.
- در شاخص توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، کشور ایران در سال ۲۰۱۷ با (۴) رتبه ارتقاء نسبت به سال قبل با امتیاز (۵,۵۸) در رتبه (۸۱) جهانی قرار دارد.

5. International Telecommunication Union (ITU)

6. Dynamic country

7. Access

8. ICT Development Index (IDI)

9. E-government Development Index (EGDI)

- در راستای دستیابی به حداقل (۷,۵) درصدی رشد سالانه الکترونیکی نمودن معاملات و تجارت الکترونیک کالاها و خدمات، وزارت متبوع زیرساخت‌های لازم جهت تبادل اطلاعات و همکاری دستگاه‌های ذی‌نفع در ایجاد «سامانه جامع تجارت و پنجره واحد تجارت فرامرزی» که توسط گمرک ج.ا. و وزارت صنعت، معدن و تجارت راه‌اندازی شده را فراهم نموده است.
- در راستای ده برابر کردن محتوا وزارت متبوع ضمن فراهم نمودن زیرساخت ارتباطی ارزان قیمت و مراکز ذخیره‌سازی اطلاعات دولتی، اقداماتی از جمله توسعه موتور جستجوی بومی، توسعه موتور جستجوی متنی و حمایت از پیام‌رسان‌های داخلی، دو جویسگر متنی بومی و فعالیت چندین شرکت خصوصی در حوزه ارائه خدمات ایمیل مبتنی بر راه‌کارهای متن باز و بومی و اصلاح نظام تعرفه‌ای به نفع ارائه‌کنندگان محتوای بومی و شبکه‌های اطلاع‌رسانی داخلی را انجام داده است.
- گذرگاه خدمات دولت^۱ به‌عنوان بستر ارائه خدمات دولت الکترونیک در حال ارائه خدمت می‌باشد و در حال حاضر کلیه تعاملات بین دستگاهی مستقر روی شبکه ملی اطلاعات از طریق این بستر خدمات الکترونیکی به‌صورت متمرکز و یکپارچه انجام می‌پذیرد.
- انجام هماهنگی‌های لازم با سازمان بنادر و دریانوردی جهت استقرار واحدهای پستی در پایانه‌های آبی (به‌عنوان نمونه استان گیلان) صورت گرفته است؛
- طرح جامع حضور پست تهیه و تصویب شده است.

۲-۴- ماده (۶۹)

هوشمندسازی مدارس و امکان دسترسی الکترونیک (سخت‌افزاری - نرم‌افزاری و محتوا) به کتب درسی، کمک آموزشی، رفع اشکال، آزمون و مشاوره تحصیلی، بازی‌های رایانه‌ای آموزشی، استعداد سنجی، آموزش مهارت‌های حرفه‌ای، مهارت‌های فنی و اجتماعی به‌صورت رایگان برای کلیه دانش‌آموزان شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ فراهم گردد.

اهداف کلی و کمی در نظر گرفته شده برای تحقق این ماده

- توسعه زیرساخت مدارس هوشمند.
- میزان دسترسی پرسرعت مدارس شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ.

اهم اقدامات انجام شده در راستای تحقق ماده (۶۹)

- شناسایی و تعریف اکوسیستم خدمات دانش آموزی در قالب آیین نامه و اعطای مجوز (اولین) اپراتوری خدمات دانش آموزی به بخش خصوصی (کنسرسيوم پاد) صورت گرفته است؛
  - تعریف کلان پروژه «توسعه شبکه دسترسی مدارس شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ» با تعریف زیر پروژهها و تحویل دادنیها انجام شده است.
- با توجه به سیاستهای ابلاغی برنامه ششم و سایر اسناد بالادستی، راهبردها و سیاستهای ذیل برای اهداف کلی به شرح زیر تعیین شده است:

جدول ۱- راهبردها و سیاستهای تعیین شده برای اهداف کلی

عنوان سیاست	عنوان راهبرد	متن اهداف کلی
توسعه خدمات الکترونیکی و غیرحضوری حمایت از ظرفیت‌های بخش غیردولتی در ارائه خدمات دولت الکترونیک ایجاد و توسعه فرهنگ فناوری اطلاعات در کشور	جهت‌دهی دولت الکترونیکی از پیمانکاری به آزادسازی و اپراتوری خدمات	پوشش کامل ارائه خدمات الکترونیکی دولتی
صیانت فرهنگی اجتماعی در حوزه گذرگاه‌های بین الملل اینترنت کشور با بهره‌گیری از پالایش هوشمند، تعاملات با سرویس‌دهنده‌های بین‌المللی و با میزبانی داخلی توزیع سامانه‌های صیانت اجتماعی در لایه دسترسی	تامل فعال و مشارکت با اپراتورهای دسترسی و توزیع صیانت اجتماعی شبکه به لایه‌های دسترسی	تأمین امنیت و صیانت از حقوق و حریم‌های فردی و اجتماعی در شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات
تقویت ظرفیت میدلانی با فضای مجازی جهت فراهم کردن بستر صادرات تولید نرم‌افزاری اجازه ورود شبکه‌های جهانی تحویل محتوا (CDN) و شبکه‌های اجتماعی در داخل در چارچوب قوانین و مقررات کشور کاهش هزینه‌های زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات ارائه محتوای داخلی	فراهم نمودن بسترهای تولید و توسعه محتوای بومی (جویشگر، مرورگر، ایمیل، شبکه‌های اجتماعی)	افزایش محتوای بومی در فضای مجازی
اعمال مدیریت یکپارچه بر شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات ارتقا نظامها و زیرساخت‌های تنظیم مقرراتی و نظارتی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات گسترش زیرساخت‌ها و خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشور	استفاده اقتصادی از منابع حیاتی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (فرکانس، آدرس و دامنه اینترنتی، تخصیص شماره و اعمال مدیریت کارآمد)	افزایش ظرفیت پهن باند زیرساخت شبکه ملی اطلاعات
حمایت از شکل‌گیری صنایع گروه فناوری اطلاعات، برق، الکترونیک، نرم‌افزار، سخت‌افزار تشویق و پشتیبانی از سرمایه‌گذاران در حوزه صنایع IT، IC، نیمه هادی و صوتی و تصویری اولویت به‌کارگیری محصولات راهبردی تولید داخل در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (تجهیزات شبکه مبتنی بر IP، رادیوهای پرظرفیت و دسترسی رادیویی 4G و (FAB) حمایت از تحقیق، توسعه، تولید و به‌کارگیری محصولات راهبردی داخلی	تامل فعال با کشورهای صاحب فناوری جهت تولید محصولات راهبردی داخلی	افزایش سهم دانش فنی داخلی در تولیدات داخلی
رفع انحصار و ایجاد نظام شراکتی در استفاده از مصادیق انحصاری شبکه دسترسی	جذب سرمایه‌گذاری مشترک خارجی در توسعه شبکه‌های دسترسی	افزایش ظرفیت پهن باند زیرساخت شبکه ملی اطلاعات

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۴۹۷

متن اهداف کلی	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
		استفاده از روش‌های تأمین منابع مالی پروژه‌ها به شیوه مشارکت عمومی خصوصی (PPP)
	مقرن به صرفه نمودن دسترسی به شبکه پهن باند متناسب با درآمد سرانه	-
افزایش پوشش شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات و خدمات الکترونیکی دولت برای روستاهای بالای ۲۰ خانوار، مناطق کمتر توسعه‌یافته و مناطق مرزی	توسعه متوازن منطقه‌ای و کاهش شکاف دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور	روزآمد نمودن مصادیق خدمات عمومی اجباری ICT با توجه به آمایش سرزمین
افزایش سطح فناوری، زیرساخت و کاربردهای فضای و حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور	توسعه متوازن فعالیت‌ها و بهره‌برداری حداکثری از زیرساخت‌های فضای و حفظ نقاط مداری	استفاده از ظرفیت‌های فعالین بخش فضای و انتقال فناوری‌های پیشرفته با حفظ توانمندی‌های تجمیع سیستمی مشارکت با بخش غیردولتی (داخلی و خارجی) جهت خرید ماهواره ملی مشارکت و همکاری با اپراتورها و سازندگان خارجی فضای
تأمین امنیت و صیانت از حقوق و حریم‌های فردی و اجتماعی در شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات	ارتقاء قابلیت‌های امنیتی شبکه‌های ICT همزمان با توسعه شبکه	تسلط بر دروازه‌های ورودی و خروجی
	جهت‌دهی به چرخه فناوری برای گذار از IPv4 به IPv6 یا قابلیت اصالت‌سنجی	-
افزایش ظرفیت تبادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و بین‌الملل	ارتقاء فناوری‌ها و توسعه زیرساخت‌های شبکه‌های پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات و احداث کریدورهای پرفریت حمل‌ونقل اطلاعات جهت تجارت بین‌المللی محصولات نرم‌افزاری	استفاده حداکثری از ظرفیت شبکه‌های موجود ارتباطات و فناوری اطلاعات در اختیار دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی
افزایش ارائه خدمات نوین و با ارزش‌افزوده بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	فراهم نمودن بستر حقوقی و فرهنگی ارائه خدمات نوین و با ارزش‌افزوده ارتباطی و فناوری اطلاعات توسط شورای عالی فضای مجازی	رعایت بی‌طرفی تکنولوژی در اعطای مجوزها شفاف‌سازی و بهبود محیط کسب و کار برای ارائه‌کنندگان خدمات نوین ارتباطات و فناوری اطلاعات آزادسازی ارائه خدمات پستی
افزایش ظرفیت پهن باند زیرساخت شبکه ملی اطلاعات	افزایش سرمایه‌گذاری زیرساختی دولت با رویکرد غیرانتفاعی جهت کاهش هزینه‌های ملی	استفاده حداکثری از ظرفیت بخش‌های خصوصی و نهادهای عمومی غیردولتی در توسعه شبکه دسترسی

جدول ۲- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده/ بند/ جزء/ ردیف/ تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۰	دولت موظف است به منظور توسعه صنعت هوا و فضا و دستیابی به علوم	-	ماهواره سنجشی «دوستی» آماده پرتاب شده است و بدین منظور ایستگاه زمینی پوشش‌ر و مرکز کنترل مأموریت ماهدشت راه‌اندازی شده است، ایستگاه	-	-

۴۹۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			و فناوری های نوین در زمینه مذکور اقدامات زیر را به عمل آورد:		<p>قشم آماده سازی شده و هماهنگی جهت صدور مجوز پرتاب انجام شده است. - ساخت و تست نمونه کیفی ماهواره سنجشی پیام امیر کبیر انجام شده است. بدین منظور تست های تکمیلی نمونه کیفی ماهواره، نهایی سازی تأمین قطعات نمونه پروازی، انجام سفارش ساخت سازه و پنل خورشیدی نمونه پروازی ماهواره، هماهنگی با پیمانکار پرتاب جهت انجام تست های تکمیلی مربوط به سازه نمونه کیفی ماهواره انجام شده است. - طراحی و ساخت ماهواره سنجشی «ظفر» آغاز شده است و در این راستا ارزیابی، اصلاح و تکمیل بخشی از اسناد فاز مرور طراحی، تحویل بخشی از اقلام سفارش گذاری شده، آغاز فاز ساخت ماهواره، هماهنگی فنی با پیمانکار محموله و نهایی سازی بخشی از الزامات سیستمی و زیر سیستمی ماهواره و هماهنگی در خصوص تکمیل زیرساخت های زمینی موجود در راستای بهره برداری از ماهواره انجام شده است. - تست ها و صحنه گذاری یک مجموعه ایستگاه زمینی در ماهدشت و نهایی سازی تست محیطی نمونه کیفی ماهواره جهت جمع و تست ماهواره مخابراتی «ناهد» انجام شده است. - فعال سازی قرارداد و طراحی مفهومی ماهواره مخابراتی «ناهد ۲» انجام شده است. - اخذ تأییدیه ITU جهت حفظ موقعیت مداری ۴۳.۵ درجه شرقی و تأمین ماهواره و استقرار در این نقطه - پیگیری اخذ مجوز پرتاب در خصوص ماهواره</p>		

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۴۹۹

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>سنجشی «دو ستی» انجام شده است. تست‌های تکمیلی سازه نمونه کیفی ماهواره سنجشی «پیام امیر کبیر» توسط پیمانکار پرتاب انجام شده است و با تحویل قطعات و ساخت زیر سیستم‌ها، نمونه قابل پرتاب در مرحله تست نهایی قرار دارد. با تأمین بخشی از قطعات نمونه کیفی مهندسی ماهواره سنجشی ظفر، در دست اجرا بوده و الزامات و رویه تست‌های این مرحله نیز در دست تکمیل می‌باشند.</p> <p>طراحی اولیه ماهواره مخابراتی «ناهد ۲» نهایی شده است و فاز طراحی دقیق ماهواره و ساخت نمونه کیفی در دست اجرا می‌باشند. طراحی مفهومی ماهواره سنجشی «پارس ۱» انجام شده است و ماهواره سنجشی در مرحله ساخت نمونه مهندسی است. هماهنگی جهت تکمیل زیرساخت‌های تست متناسب با ساخت ماهواره‌ها در دستور کار است. ثبت نه فایلینگ (SBB) دو فایلینگ (CRC) چهار فایلینگ (n oitati fitoN) یک فایلینگ (SBB) یک فایلینگ (SBB-nafN) فایلینگ (فعال‌سازی قرارداد ماهواره سنجش از دور ملی و پرداخت پیش‌پرداخت انجام شده است. مذاکره عقد قرارداد مشاوره ماهواره مخابراتی ملی انجام شده است. قرارداد تأمین ماهواره مخابراتی در مدار جهت ثبت نقطه مداری ۴۳٫۵ در جه شرقی نهایی سازی شده است.</p>		

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۰ / الف	بسترسازی و حمایت لازم به منظور ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و صنایع مرتبط با طراحی، ساخت، آزمایش، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه‌های فضایی، ماهواره، ماهواره بر و ایستگاه‌های زمینی	-	<p>- ماهواره سنجشی دوستی آماده پرتاب شده است و بدین منظور ایستگاه زمینی پوشه‌پر و مرکز کنترل مأموریت ماهدشت راه‌اندازی شده است، ایستگاه قشما آماده‌سازی شده و هماهنگی جهت صدور مجوز پرتاب انجام شده است. - ساخت و تست نمونه کیفی ماهواره سنجشی پیام امیرکبیر انجام شده است. بدین منظور تست‌های تکمیلی نمونه کیفی ماهواره، نهایی سازی تأمین قطعات نمونه پروازی، انجام سفارش ساخت سازه و پنل خورشیدی نمونه پروازی ماهواره، هماهنگی با پیمانکار پرتاب جهت انجام تست‌های تکمیلی مربوط به سازه نمونه کیفی ماهواره انجام شده است. - طراحی و ساخت ماهواره سنجشی ظفر آغاز شده است و در این راستا ارزیابی، اصلاح و تکمیل بخشی از اسناد فاز مرور طراحی، تحویل گیری بخشی از اقلام سفارش گذاری شده، آغاز فاز ساخت ماهواره، هماهنگی فنی با پیمانکار محموله و نهایی سازی بخشی از الزامات سیستمی و زیر سیستمی ماهواره و هماهنگی در خصوص تکمیل زیر ساخت‌های زمینی موجود در راستای بهره‌برداری از ماهواره انجام شده است. - تست‌ها و صحنه‌گذاری یک مجموعه ایستگاه زمینی در ماهدشت و نهایی سازی تست محیطی نمونه کیفی ماهواره جهت جمع و تست ماهواره مخابراتی ناهید ۱ انجام شده است. - فعال سازی قرارداد و طراحی متهو می ماهواره</p>	-	

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۵۰۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>مخابراتی ناهید ۲ انجام شده است. - اخذ تأییدیه ITU جهت حفظ موقعیت مداری ۴۳,۵ درجه شرقی و تأمین ماهواره و استقرار در این نقطه - پیگیری اخذ مجوز پرتاب در خصوص ماهواره سنجنشی دوستی انجام شده است. - تست‌های تکمیلی سازه نمونه کیفی ماهواره سنجنشی پیام امیرکبیر توسط پیمانکار پرتاب انجام شده است و با تحویل گیری قطعات و ساخت زیر سیستم ها، نمونه قابل پرتاب در مرحله تست نهایی قرار دارد. - با تأمین بخشی از قطعات نمونه کیفی مهندسی ماهواره سنجنشی ظفر، در دست اجرا بوده و الزامات و رویه تست‌های این مرحله نیز در دست تکمیل می‌باشد. - طراحی اولیه ماهواره مخابراتی ناهید ۲ نهایی شده است و فاز طراحی دقیق ماهواره و ساخت نمونه کیفی در دست اجرا می‌باشد. - طراحی مفهومی ماهواره سنجنشی پارس ۱ انجام شده است و ماهواره سنجنشی در مرحله ساخت نمونه مهندسی است. - هماهنگی جهت تکمیل زیرساخت‌های تست متناسب با ساخت ماهواره‌ها در دستور کار است.</p>		
۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۴۰ / ب	حفظ و نگهداری از موقعیت های مداری متعلق به جمهوری اسلامی ایران و پیش بینی تمهیدات لازم برای ایجاد زیرساخت‌ها و اجرای طرح‌های	-	<p>ثبت ۹ فایلینگ (۲) BSS فایلینگ (۴۰) CRC فایلینگ (۱۰) Notification فایلینگ (۱۰) RES فایلینگ (۱۰) Plan-FSS (فعال سازی قرارداد ماهواره سنجنش از دور ملی و پرداخت پیش‌پرداخت انجام شده است. - مذاکره عقد قرارداد مشاوره ماهواره مخابراتی ملی</p>	-	-

۵۰۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			(پروژه های) ماهواره ملی در راستای حفظ نقاط یادشده		انجام شده است. قرارداد تأمین ماهواره مخابراتی در مدار جهت ثبت نقطه مداری ۴۳,۵ در جه شرقی نهایی سازی شده است.		
۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۷ / الف	به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده می شود نسبت به افزایش ظرفیت انتقال (ترانزیت) پهنای باند عبوری از کشور به سی ترابیت بر ثانیه اقدام نماید و برای ارائه خدمات ماهواره ای سنجش از راه دور و توسعه خدمات کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات از طریق دستگاه های وابسته نسبت به مشارکت و سرمایه گذاری با بخش خصوصی و شرکت های خارجی در طرح های (پروژه های) فیبر نوری و طرح های زیرساختی ارتباطات و	-	- ایجاد شرکت انتقال ارتباطات بین الملل با ماهیت غیردولتی و با استفاده حداکثری از بخش خصوصی و اپراتورهای کشورهای خارجی تصویب و اسامنامه آن جهت سیر مراحل تصویب به هیات وزیران ارسال شده است. - رشد ۲۰۰ درصدی ظرفیت ترانزیت ترافیک عبوری از ایران با افزایش آن از نیم ترابیت بر ثانیه به ۱,۵ ترابیت بر ثانیه. - روش توسعه روستایی مورد بازبینی کامل قرار گرفته و به تصویب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات رسید تا با سرعت و دقت بیشتری توسعه متوازن زیرساخت های ارتباطات و فناوری اطلاعات در تمامی روستاهای کشور انجام شود. - توسعه دسترسی پرسرعت روستایی از ۲۷۳۹۷ روستا در سال ۹۵ به ۲۸۶۰۴ روستا در سال ۹۶ - نقشه GIS وضعیت و کیفیت دسترسی به خدمات ارتباطی به تفکیک همه روستاها تهیه و پیاده سازی شده است	-	-

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۵۰۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			فناوری اطلاعات، ماهواره‌های سنجنشی و مخابراتی و توسعه زیرساخت‌های علوم و فناوری فضایی به استثنای شبکه‌های مادر مخابراتی، امور واگذاری فرکانس و شبکه‌های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت خدمات پایه پستی و با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه به‌ویژه مسائل امنیتی در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات و سیاست‌ها و مصوبات شورای عالی فضای مجازی برای برآورده کردن نیازهای کشور اقدامات زیر را به عمل آورد:				

۵۰۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۷ / الف / ۱	به شرکت ارتباطات زیرساخت اجازه داده می شود شرکت انتقال (ترانزیت) ارتباطات بین الملل را به منظور حضور مؤثر در بازارهای منطقه ای و بین المللی صدور خدمات فنی و مهندسی پهنای باند با مشارکت و سرمایه گذاری مشترک با بخشه ای خصوصی و عمومی غیردولتی و شرکت های خارجی با رعایت منافع ملی ایجاد نماید. اسانامه شرکت مذکور به تصویب هیات وزیران می رسد.	-	- ایجاد شرکت انتقال ارتباطات بین الملل با ماهیت غیردولتی و با استفاده حداکثری از بخش خصوصی و اپراتورهای کشورهای خارجی تصویب و اسانامه آن جهت سیر مراحل تصویب به هیات وزیران ارسال شده است	-	-
۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۷ / الف / ۲	در توسعه زیرساخت های خدمات الکترونیکی در مناطق محروم و روستایی سرمایه گذاری نماید به گونه ای که امکان ارائه حداقل چهار خدمت الکترونیکی اصلی دولت	-	روش توسعه روستایی مورد بازبینی کامل قرار گرفته و به تصویب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات رسید تا با سرعت و دقت بیشتری توسعه متوازن زیرساخت های ارتباطات و فناوری اطلاعات در تمامی روستاهای کشور انجام شود. توسعه دسترسی پرسرعت روستایی از ۲۷۳۹۷ روستا در سال ۹۵ به ۲۸۶۰۴ روستا در سال ۹۶ افزایش یافته است- نقشه GIS و وضعیت و کیفیت	-	-

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهارم و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۵۰۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			(سلامت، آموزش، کشاورزی و بانکی) در هشتاد درصد (۸۰٪) روستاهای بالای بیست خانوار کشور امکان پذیر گردد.		دسترسی به خدمات ارتباطی به تفکیک همه روستاها تهیه و پیاده سازی شده است.		
۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۷ / پ	دستگاه های اجرایی می توانند به منظور الکترونیکی کردن فرآیندها و خدمات از مشارکت بخش خصوصی استفاده نمایند. دستگاه های اجرایی مکلفند کلیه خدمات قابل ارائه در خارج از محیط اداری خود و قابل واگذاری یا برون سپاری را به دفاتر پستی و دفاتر پیشخوان خدمات دولت و دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) روستایی حسب مورد واگذار کنند. تعرفه ارائه پیشخوان خدمات دولت الکترونیک باید به تصویب	-	وزارت متبوع در راستای الکترونیکی نمودن فرایندها و خدمات، زیرساخت های ذیل را توسعه داده است: ۵۰٪ در صد زیرساخت های فنی لازم از طریق مرکز ملی تبادل اطلاعات (NIX) فراهم شده است. با سازمان امور اداری و استخدامی کشور جهت تدوین فهرست کلیه فرایندها و خدمات قابل الکترونیکی دستگاه های اجرایی تعامل لازم صورت گرفته است. سامانه ارزیابی خدمات الکترونیکی دولت payesh.iran.gov.ir طراحی و پیاده سازی شده است. سامانه ها و درگاه های دستگاه های اجرایی و ارزیابی الکترونیکی شدن خدمات آنها در پنج سطح (حضور در وب، تعاملی، تراکشی، یکپارچگی و مشارکت) بررسی شده که گزارش تفصیلی آخرین وضعیت دستگاه های اجرایی در این خصوص به شرح پیوست می باشد. پایش مرحله سوم ارزیابی خدمات الکترونیکی دولت به پایان رسیده و نتایج ارزیابی به همراه نقاط ضعف و قوت هر یک از دستگاه ها به تفکیک اطلاع رسانی شده است-۲. وزارت متبوع در	-	

۵۰۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			کمیسیون تنظیم مقررات پرسد.		راستای واگذاری یا برون سپاری خدمات دستگاه‌های اجرایی به دفاتر پستی و دفاتر پیشخوان خدمات دولت و دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) و روستایی و تصویب تعرفه ارائه خدمات پیشخوان خدمات دولت الکترونیک در کمیسیون تنظیم مقررات، اقدامات ذیل را به انجام رسانده است: «آیین‌نامه برون سپاری خدمات دستگاه‌های اجرایی»، تهیه و تدوین و طی مصوبه شماره ۶۶۱۱/ت/۵۵۲۲۹ هـ مورخ ۹۷/۱/۲۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و ابلاغ شده است. تعرفه ارائه خدمات» ثبت نام از کارفرما بیان حقیقی و حقوقی و کارگران «مربوط به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی» و ثبت نام از وراثت مشمول دریافت سهام عدالت «مربوط به سازمان خصوصی سازی در دفاتر پستی، دفاتر پیشخوان خدمات دولت و دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی (ICT)» به تصویب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات رسیده است.		
۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۷ / پ	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف است هر شش ماه یک بار گزارش عملکرد این بند را به کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی ارائه کند.	-	گزارش عملکرد هر شش ماه به کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی ارائه شده است.	-	-

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهارم و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات [۵۰۷]

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۷ / ت	کلیه دستگاه های اجرایی کشور موظفند تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه، امکان تبادل الکترونیکی و اطلاعات و پاس‌خگویی پاس‌خگویی الکترونیکی به دستگاه های مورد نیاز سایر دستگاه های اجرایی را حسب شرح وظایف آنان در چارچوب قوانین خاص و موضوعی، به صورت رایگان فراهم نمایند.	-	وزارت متبوع به منظور ایجاد امکان تبادل الکترونیکی اطلاعات و پاس‌خگویی الکترونیکی به دستگاه های اجرایی، نیاز سایر دستگاه های اجرایی، اقدامات ذیل را انجام داده است: - استعلام های اعتبارسنجی اطلاعات شماره تلفن همراه و کد ملی یا وزارت امور اقتصادی و دارایی برقرار شده است. - اطلاعات مجوزهای ثبت سفارش صادره با وزارت صنعت، معدن و تجارت به اشتراک گذاشته می شود. - فرآیندهای مربوط به استعلام آدرس و کد پستی از طریق وب سایت به سازمان های دولتی و شرکت های طرف قرارداد ارائه می شود. - اطلاعات پروانه های دفاتر پیشخوان خدمات دولت با کانون دفاتر پیشخوان خدمات دولت اشتراک گذاری می شود	-	-
۱۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۷ / ت / تبصره ۱ /	آیین نامه اجرایی احصای کلیه استعلامات و ایجاد نظام استانداردها سازی و تبادل اطلاعات بین دستگاهی در شش ماه اول اجرای قانون برنامه توسط مرکز ملی فضای مجازی با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سایر دستگاه های اجرایی ذی ربط تدوین و به	-	پیش نویس اولیه آیین نامه اجرایی کلیه استعلامات و ایجاد نظام استانداردها سازی و تبادل اطلاعات بین دستگاهی تهیه شده و به مرکز ملی فضای مجازی جهت سیر مراحل تصویب ارسال شده است.	-	طولانی شدن روند بررسی و تصویب در مرکز ملی فضای مجازی

۵۰۸ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						توضیحات	عوامل عدم تحقق
			تصویب شورای عالی فضای مجازی می‌رسد.				
۱۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۷ / ث / تبصره ۲ /	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است تا سال دوم اجرای قانون برنامه، تمام زیرساخت‌های لازم برای تعامل اطلاعاتی بین دستگاه‌های اجرائی بر بستر شبکه ملی اطلاعات، صرفاً از طریق مرکز ملی تبادلات اطلاعات (NIX) و با استانداردهای فنی مصوب وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات را فراهم کند.	-	وزارت متبوع در راستای ایجاد زیرساخت‌های لازم برای تعامل اطلاعاتی بین دستگاه‌های اجرائی بر بستر شبکه ملی اطلاعات اقدامات ذیل را انجام داده است: - ۵۰ درصد از زیرساخت‌های فنی لازم از طریق مرکز ملی تبادلات اطلاعات (NIX) فراهم شده است. - ۳۰ درصد از زیرساخت‌های لازم برای ارائه سرویس مدیریت نشانی مکان محور (GNAF) ایجاد شده است. - اتصال ۱۵۱ دستگاه اجرائی به مرکز ملی تبادلات اطلاعات و تعامل اطلاعاتی برای ۳۴۲ سرویس از طریق بستر شبکه ملی اطلاعات اجرائی شده است	-	-
۱۲	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۸ / ب	سازمان، سازمان اداری و استخدامی کشور با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات نسبت به توسعه و تکمیل نظام پایش شاخص‌های توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک تهیه شده و پس از طی مراحل قانونی لازم ابلاغ خواهد شد. به منظور تدوین نظام مذکور، وزارت متبوع به‌عنوان همکار معرفی شده است. همچنین گزارش سال‌های گذشته شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات تدوین و از طریق سامانه مرتبط به آدرس http://mis.ito.gov.iri	-	-پیش‌نویس سند نظام پایش شاخص‌های توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک تهیه شده و پس از طی مراحل قانونی لازم ابلاغ خواهد شد. به منظور تدوین نظام مذکور، وزارت متبوع به‌عنوان همکار معرفی شده است. همچنین گزارش سال‌های گذشته شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات تدوین و از طریق سامانه مرتبط به آدرس http://mis.ito.gov.iri	-	-

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات [۵۰۹]

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			ارتباطات و دولتی الکترونیک و سنجش مستمر شاخص های مذکور اقدام کند.		قابل دسترسی می باشد. شایان ذکر است، سنجش مستمر شاخص های کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات، پس از تکمیل و نهایی شدن نظام مرتبط صورت می گیرد		
۱۳	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۸ / ب	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است تا پایان اجرای قانون برنامه نسبت به توسعه و تکمیل شبکه ملی اطلاعات، امن و پایدار اقدام نماید تا امکان دسترسی به سطح یکی از سه کشور اول منطقه فراهم شود.	-	- عملکرد وزارت متبوع در خصوص شبکه ملی اطلاعات به دلیل بالا بودن حجم مطالب در قالب دو بخش «اهم اقدامات انجام شده» و «اهداف کمی مرتبط» به شرح پیوست ارسال شده است. کشور ایران در زیر شاخص دسترسی (access) شاخص توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات (IDI) با امتیاز ۶۷٫۷۴ رتبه ۶۷ جهان و ۱۱ منطقه می باشد.	-	-
۱۴	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۸ / پ	به منظور گسترش متوازن زیرساخت های فنی محتوا و خدمات و دولت الکترونیک، کلیه دستگاه های اجرایی مکلفند متناسب با منابع، بودجه، تجهیزات، شبکه ها، وظایف قانونی خود و بر خط شدن نیازهای ذی نفعان به توسعه محتوا و خدمات الکترونیک خود بپردازند.	-	- سامانه ها و درگاه های دستگاه های اجرایی و ارزیابی الکترونیکی شدن خدمات آنها در پنج سطح (حضور در وب، تعاملی، تراکنشی، یکپارچگی و مشارکتی) بررسی شده که گزارش تفصیلی آخرین وضعیت دستگاه های اجرایی در این خصوص به شرح پیوست (پیوست شماره یک) می باشد.	-	-

۵۱۰ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱۵	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۸ / ت	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با همکاری سازمان، سازمان اداری و استخدامی کشور و دستگاه‌های اجرائی، از سال دوم اجرای قانون برنامه تمهیدات لازم برای کاهش حداقل دوازده و نیم درصد (۱۲/۵) سالانه از مراجعه حضوری به دستگاه‌های اجرائی اقدامات ذیل را انجام داده است: طراحی و پیاده‌سازی سکوی دولت همراه به منظور عرضه خدمات دولت از طریق ابزارک‌های همراه در همه جا و همه وقت به پایانه رسیده است و در حال حاضر سامانه با ۵۵ خدمت و ۴۰ هزار کاربر در حال ارائه خدمت است - سامانه کارپوشه ملی ایرانیان جهت ارسال نتایج خدمات درخواستی مردم از سازمان‌های دولتی و نهادهای عمومی، طراحی و پیاده‌سازی و در حال نگهداری و پشتیبانی است. همچنین آموزش و دسترسی‌های لازم جهت بهره‌برداری از کارپوشه در اختیار شرکت ملی پست ج.ا.ا، سازمان حج و سازمان تأمین اجتماعی و... قرار گرفته است. ۲- با تلاش‌های صورت گرفته به منظور ارتقاء رتبه ایران در سطح جهان در شاخص‌های توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه دولت الکترونیک، نتایج ذیل حاصل شده است: در شاخص توسعه دولت الکترونیک (EGDI) کشور ایران در ارزیابی سال ۲۰۱۸ به‌عنوان پنجمین کشور پویای جهان با ۲۰ رتبه ارتقاء با امتیاز ۰.۶۰۸۰ در جایگاه ۸۶ قرار گرفته است. در شاخص توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات	-	-	-	

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۵۱۱

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					(IDI) کشور ایران در سال ۲۰۱۷ با ۴ رتبه ارتقاء نسبت به سال قبل با امتیاز ۵/۵۸ در رتبه ۸۱ جهان قرار دارد.		
۱۶	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۸ / ت	در سال دوم اجرای قانون برنامه تمهیدات لازم برای دستیابی به حداقل هفت و نیم درصد (۷.۵) رشد سالانه الکترونیکی نمودن معاملات و تجارت کالا و خدمات کشور فراهم شود.	-	۱- سامانه جامع تجارت (توسط گمرک ج.ا.ا) و پنجره واحد تجارت فرامرزی توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت راهاندازی شده است. ۲- وظیفه وزارت متبوع در این راستا ایجاد زیرساخت‌های لازم می باشد که بدین منظور اقدامات ذیل انجام شده است:- ۵۰ درصد از زیرساخت‌های فنی لازم از طریق مرکز ملی تبادل اطلاعات (NIX) فراهم شده است. - زیر ساخت تبادل اطلاعات و هم‌کاری لازم برای تامل دستگاه‌های ذینفع در ایجاد این پنجره واحدها انجام شده است	-	-
۱۷	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۸ / ج	دولت مکلف است در طول سال‌های اجرای قانون برنامه نسبت به ده برابر کردن محتوای مناسب رقمی (دیجیتال) اقدامات لازم را به عمل آورده و هر ساله در قوانین بودجه‌های سنواتی اعتبار لازم از طریق کمک‌های فنی، اعتباری و حمایتی پیش‌بینی کند.	-	به استناد مصوبه شورای عالی فضای مجازی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات وظیفه تأمین زیرساخت ارتباطی و اطلاعاتی فضای مجازی به نحو بومی، امن و پایدار را که مصداق آن شبکه ملی اطلاعات است بر عهده دارد و سهم اساسی در تأمین محتوا و خدمات بر عهده دیگر دستگاه‌ها و وزارتخانه‌ها از جمله وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، صدا و سیما، دستگاه‌های فرهنگی، نهادهای مردمی و بخش خصوصی است. بر این اساس وزارت متبوع ضمن فراهم نمودن زیرساخت ارتباطی ارزان قیمت و مراکز ذخیره‌سازی اطلاعات دولتی، با تأمین اعتبار ۱۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ و در مجموع ۵۱۰ میلیارد ریال در مجموع اقدامات ذیل را به انجام	-	-

۵۱۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>رساننده است: الف- اقدامات پژوهشی؛ - توسعه موتور جستجوی بومی - توسعه موتور جستجوی متنی - توسعه موتور جستجوی تصویری - توسعه رایانامه (ایمیل) - ارتقای سامانه ترجمه ماشینی دو سویه فارسی انگلیسی بومی - توسعه سکوی خدمات زیر ساختی مورد نیاز برای خدمات مکان محور (سرویس نقشه، جستجوی نقشه) - توسعه سرویس جستجوی مستندات علمی - توسعه ابزارهای پردازش زبان فارسی و توسعه وردنت عمومی زبان فارسی - تولید بانک درختی سازه‌های فارسی به همراه نرم افزار تجزیه گر نحوی زبان فارسی - توسعه سامانه تحلیل و جستجوی خیر- فعالیت چندین ارائه دهنده خدمات ایمیل عمومی داخلی - توسعه زیر ساخت ذخیره سازی محتوای بومی در حال انجام است؛ ب- اقدامات حمایتی: - حمایت از ایجاد دو جویسگر متنی بومی - حمایت از توسعه جویسگر تصویری و مستندات علمی - حمایت از ۳ سرویس جستجوی نقشه و آدرس یابی - فعالیت چندین شرکت خصوصی در حوزه ارائه خدمات ایمیل مبتنی بر راهکارهای متن باز و بومی - حمایت از پیام رسان های داخلی - اصلاح نظام تعرفه های به نفع ارائه کنندگان محتوای بومی و شبکه های اطلاع رسانی داخلی</p>		
۱۸	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۸ / ح	دولت مکلف است تا پایان اجرای قانون برنامه سه ساله	-	- زیرساخت های فنی لازم از طریق مرکز ملی تبادلات اطلاعات (NIX) فراهم شده است. پیگیری های مستمر در خصوص پیشرفت کار سه سامانه	-	-

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهارم و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۵۱۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			مالیات الکترونیکی، معاملات دولتی الکترونیکی (شامل مناقصه، مزایده، خرید کالا) و سلامت الکترونیکی را با پوشش کلیه ذی‌نفعان مستقر و بهره‌برداری نماید. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (شورای اجرای فناوری اطلاعات) موظف به نظارت و پیگیری مستمر اجرای طرح‌های (پروژه‌های) مذکور و ارائه گزارش پیشرفت شش‌ماهه به شورای عالی فضای مجازی و کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی است.		توسط این وزارت صورت گرفته و ارزیابی لازم در حال انجام است. - سامانه معاملات دولتی با نام ستاد با نشانی rifatsfnts طراحی و پیاده‌سازی شده و در حال فعالیت است. - در خصوص سامانه سلامت الکترونیکی نیز اقدامات لازم در کارگروه سلامت الکترونیکی برای استقرار سامانه انجام شده است. مهم‌ترین اقدامات صورت گرفته جهت ایجاد زیرساخت اطلاعاتی لازم بدین شرح ذیل است: تشکیل چهار کمیته تخصصی، ذیل کارگروه سلامت الکترونیکی با عناوین: خدمات الکترونیکی حوزه سلامت (با مأموریت احصا خدمات الکترونیکی کلیه دستگاه‌های حوزه سلامت به همراه شناسنامه خدمات)، کدینگ نظام سلامت کشور (با مأموریت تدوین کدینگ کلیه حوزه سلامت کشور و ارائه آن‌ها در سامانه کدینگ وزارت بهداشت جهت دسترسی عموم مردم به آن)، زیرساخت و شبکه (با مأموریت اتصال دستگاه‌های حوزه سلامت به شبکه ملی اطلاعات و خوشه سلامت و بهداشت) و معماری کلان حوزه سلامت کشور (با مأموریت تدوین چارچوب تعامل پذیرنده دستگاه‌های حوزه سلامت جهت تبادل اطلاعات مورد نیاز)؛ - در خصوص مالیات الکترونیکی، گزارش ارزیابی سامانه از حیث توان فنی ارائه شد. به منظور توسعه سامانه و حرکت به سمت الکترونیکی شدن، جلسات مکرر برگزار گردید. - گذرگاه خدمات		

۵۱۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					دولت (GSB) به عنوان بستر ارائه خدمات دولت الکترونیک در حال ارائه خدمت می باشد و در حال حاضر کلیه تعاملات بین دستگاهی مستقر روی شبکه ملی اطلاعات از طریق این بستر خدمات الکترونیکی به صورت متمرکز و یکپارچه انجام می پذیرد.		
۱۹	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۸ / خ	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران مکلفند نسبت به افزایش خدمات و فعالیت دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) روستایی، هماهنگی های لازم جهت ارائه خدمات ذیل با انعقاد قراردادهای پستی با شرکتها و سازمانهای مرتبط انجام شده است: • ثبت نام متقاضیان مشترکین اینترنت روستایی و ارائه اطلاعات و خدمات گردشگری روستایی • جذب و پذیرش آگهی روستایی جهت چاپ آگهی در نیازمندی های کشور • خدمات نیابتی کشاورزی از طریق سامانه الکترونیکی و دفاتر ICT روستایی • انواع خدمات بیمه های بازرگانی به صورت الکترونیکی • افزایش حق السهم کارگزاران دفاتر ICT روستایی از ارائه خدمات پستی - متناسب با ارسال درخواست از طرف متقاضی بخش خصوصی فرآیند صدور مجوز و در صورت لزوم ارائه تسهیلات اقدام می گردد.	-	-	-	-
۲۰	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۸ / د	شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران	-	-	-	-

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۵۱۵

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			مكلف است به منظور ایجاد تسهیلات برای کارورهای (اپراتورهای) پستی، نسبت به راه اندازی و ارائه خدمات رأساً یا توسط دیگر اپراتورها در ایستگاه های راه آهن، بنادر، فرودگاه های بین المللی و پایانه های مرزی کشور اقدام نماید. در این راستا این شرکت از پرداخت هزینه های مربوط به ایجاد تسهیلات و امکانات مذکور شامل حق الارض، اجاره و حق امتیازها معاف می باشد.		پایانه های آبی (به عنوان نمونه استان گیلان) صورت گرفته است؛ - تعامل با شرکت راه آهن جهت استقرار در ایستگاه های راه آهن و انجام مقدمات عقد تفاهم نامه کشوری به صورت پایلوت در استان قم در حال انجام است؛ - استقرار واحدهای پستی در فرودگاه های کشور و ارائه سرویس سریع توزیع محقق شده است.		
۲۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۶۹	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات) با رعایت مصوبات شورای عالی فضای مجازی مكلف است با همکاری وزارت آموزش و پرورش تا پایان سال دوم اجرای	-	تشکیل چهار کارگروه تخصصی و برگزاری جلسات تخصصی کارگروه ها با وزارت آموزش و پرورش، جهت تعیین روستاها و شهرهای هدف و استخراج اولویت های وزارت آموزش و پرورش، صورت گرفته است؛ - برنامه ریزی لازم جهت آماده سازی زیرساخت های فنی و ذخیره سازی داده های مورد نیاز انجام شده است؛ - شناسایی و تعریف اکوسیستم خدمات دانش آموزی در قالب آیین نامه و	-	-

۵۱۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
			قانون برنامه هوشمند سازی مدارس، امکان دسترسی الکترونیک (سخت‌افزاری - نرم‌افزاری و محتوا) به کتب درسی، کمک‌آموزشی، رفع اشکال، آزمون و مشاوره تحصیلی، بازی‌های رایانه ای آموزشی، استعداد سنجی، آموزش مهارت‌های حرفه ای، مهارت‌های فنی و اجتماعی را به صورت رایگان برای کلیه دانش آموزان شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ فراهم نماید. دولت برای تأمین هزینه های این ماده می‌تواند از مشارکت بخش غیردولتی استفاده نماید. هزینه های مذکور به عنوان هزینه های قابل قبول مالیاتی تلقی می‌شود.		اعطای مجوز (اولین) اپراتوری خدمات دانش آموزی به بخش خصوصی (کنسرسیوم پاد) صورت گرفته است؛- هماهنگی‌های لازم با اپراتورهای همراه جهت استفاده از ظرفیت این بند صورت و موافقت اولیه اپراتورها اخذ شده است. - لیست نقاط (مدارس) در اختیار اپراتورهای همراه قرار گرفته تا برنامه اجرایی خود را ارائه نمایند		

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی و نماگرها

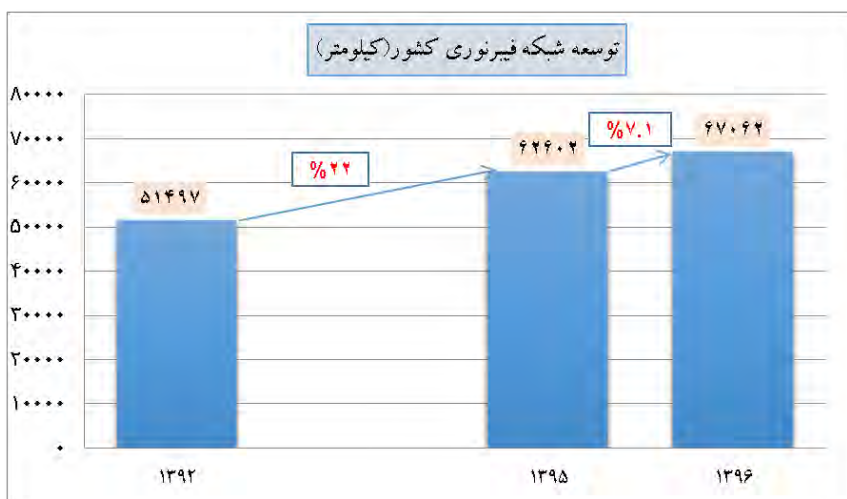
اهداف کمی پیش‌بینی‌شده در سال ۱۳۹۶، شامل «ارائه حداقل چهار خدمت الکترونیکی اصلی دولت (سلامت، آموزش، کشاورزی، بانکی و مالی) در ۸۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار کشور»، «افزایش سهم درآمدی خدمات نوین پستی به حداقل ۳۰ درصد کل درآمد خدمات پستی»، «افزایش ظرفیت ترانزیت ترافیک به ۳۰ ترابیت بر ثانیه»، «افزایش سهم درآمدی خدمات ارزش‌افزوده همگرا به حداقل ۲۰ درصد کل خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات»، «کاهش ۵۰ درصدی هزینه پهنای باند اتصال، شبکه توزیع محتوا یا (CDN)، به شبکه ملی اطلاعات نسبت به وضع کنونی»، «درصد پیشرفت تکمیل مرکز تبادل اطلاعات»، «استقرار ۱۰۰ درصدی سامانه صیانت اجتماعی»، «افزایش سرعت دسترسی مشترک به حداقل ۲۰ Mb/s»، «افزایش ظرفیت هاب پستی (تن)»، «ارائه ۱۰۰ درصدی خدمات دولت به صورت الکترونیکی» به میزان (۱۰۰) درصد محقق شده‌اند. وضعیت سایر اهداف کمی و نماگرهای بخش به شرح زیر می‌باشد:

- جبران عقب‌ماندگی‌های زیرساخت ICT از طریق توسعه و ایجاد شبکه اصلی فیبرنوری کشور که از (۵۱۴۹۷) کیلومتر در سال ۱۳۹۲ با افزایش (۱۱۱۰۵) کیلومتر، به (۶۲۶۰۲) کیلومتر و با افزایش (۴۴۶۰) کیلومتر در سال ۱۳۹۵ به (۶۷۰۶۲) کیلومتر در سال ۱۳۹۶ رسیده است.
- وضع موجود پهنای باند اینترنت بین‌الملل با افزایش (۹,۳) برابر از (۷۲) Gbps در سال ۱۳۹۲ به (۷۴۳) Gbps در سال ۱۳۹۵ و افزایش (۵۳۹) گیگابیت بر ثانیه به (۱۲۸۲) Gbps در سال ۱۳۹۶ رسیده است.
- توسعه ترانزیت ترافیک بین‌الملل از (۱۱۶) گیگابیت بر ثانیه در سال ۱۳۹۲ به (۵۶۰) گیگابیت بر ثانیه در سال ۱۳۹۵ و افزایش (۹۴۰) گیگابیت بر ثانیه در سال ۱۳۹۶ به (۱۵۰۰) گیگابیت بر ثانیه رسیده است.
- پیشرفت پروژه ساخت و آزمون ماهواره سنجش از دور «آت‌ست» از (۴۵) درصد در سال ۱۳۹۲ به (۶۷,۵) درصد در سال ۱۳۹۵ و با افزایش (۱۰,۸) درصدی به (۷۸,۳) درصد در سال ۱۳۹۶ رسیده است.
- ثبت بین‌المللی ایستگاه‌های رادیویی از (۲۵۵۳۵۹) در سال ۱۳۹۲ به (۲۶۵۹۶۳) در سال ۱۳۹۵ و افزایش (۳۶۴۱) ایستگاه ثبتی، تعداد کل ایستگاه‌های ثبت‌شده در سال ۱۳۹۶ به (۲۶۹۶۰۴) ایستگاه رسیده است.

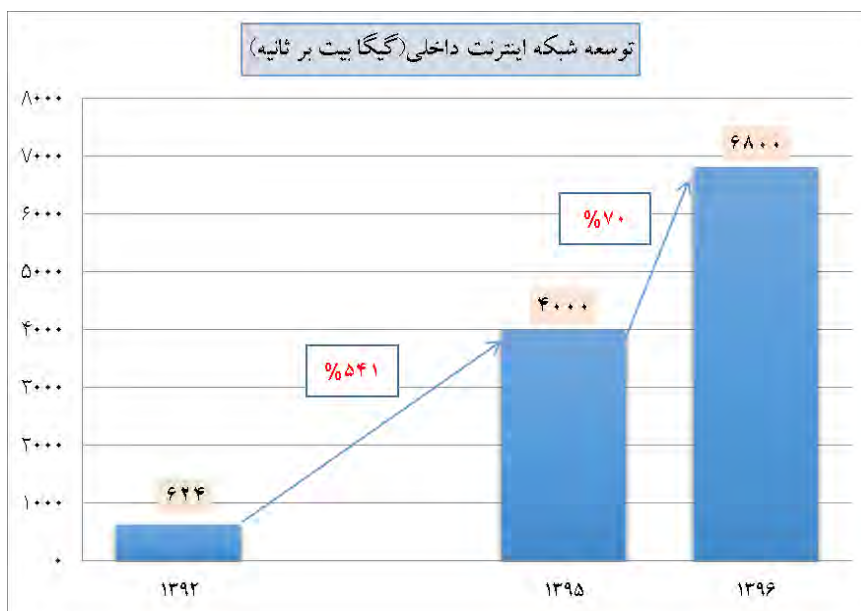
- افزایش پوشش جغرافیایی پایش طیف فرکانس از (۳۷) درصد در سال ۱۳۹۲ به (۶۱) درصد در سال ۱۳۹۵ و (۶۲,۲) درصد در سال ۱۳۹۶ رسیده است.
- با توجه به آخرین گزارش مرکز آمار کشور ضریب نفوذ خانوارهای متصل به پهن باند از (۳۷,۸) درصد در سال ۱۳۹۲ به (۶۰) درصد در سال ۱۳۹۵ و با افزایش (۱۲,۸) درصدی به (۷۲,۸) درصد در سال ۱۳۹۶ رسیده است.
- به منظور رفع تبعیض در استفاده از خدمات پایه ارتباطی و فناوری اطلاعات و کاهش شکاف دیجیتالی امکان دسترسی (۵۵۳۲۵) روستا از کل روستای کشور (معادل ۸۹,۶ درصد) در سال ۱۳۹۶ به شبکه‌های ارتباطی برقرار گردیده است و با وجودی که در سال ۱۳۹۲ امکان دسترسی پرسرعت برای روستاها فراهم نبود با این حال با افزایش توسعه دسترسی خدمات الکترونیکی امکان دسترسی پرسرعت برای تعداد (۱۲۰۷) روستای دیگر نیز طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۶ فراهم گردید به طوری که در سال ۱۳۹۶ تعداد روستاهای با امکان دسترسی پرسرعت به (۲۸۶۰۴) رسیده است، به عبارتی (۵۱,۷) درصد روستاهای دارای ارتباط و (۷۲) درصد روستاهای بالای بیست خانوار، دارای دسترسی پرسرعت می‌باشند.
- ضریب نفوذ اینترنت پرسرعت برای کاربران (۶ ساله و بیشتر) از (۳۱,۴) درصد در سال ۱۳۹۲ به (۴۸,۸) درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده که با افزایش (۱۵,۲) درصدی و رسیدن تعداد کاربران اینترنت پرسرعت به (۴۶,۳۱) میلیون، ضریب نفوذ کاربران (۶) ساله و بیشتر به (۶۴) درصد در سال ۱۳۹۶ رسیده است.
- با توسعه دسترسی پرسرعت (ثابت و سیار) تعداد مشترکین پرسرعت از (۵,۳۳) میلیون مشترک در سال ۱۳۹۲ به (۵۷,۸) میلیون مشترک در سال ۱۳۹۵ و با افزایش (۷,۱۷) میلیون مشترک به (۶۴,۹۷) میلیون مشترک در سال ۱۳۹۶ رسیده است.
- افزایش ضریب نفوذ تلفن همراه از (۸۳,۹۸) درصد در سال ۱۳۹۲ به (۱۰۴,۲۵) درصد در سال ۱۳۹۵ و افزایش (۶,۵) درصدی به (۱۱۰,۷۵) درصد در سال ۱۳۹۶ رسیده است.
- افزایش تعداد خدمات نوین پستی از (۷) خدمت در سال ۱۳۹۲ به (۲۴) خدمت در سال (۱۳۹۵) و (۲۶) خدمت در سال (۱۳۹۶) رسیده است.
- ارائه خدمات دولت به صورت الکترونیک از (۷) درصد در سال ۱۳۹۲ به (۲۰) درصد در سال ۱۳۹۵ و (۴۰) درصد در سال ۱۳۹۶ رسیده است.

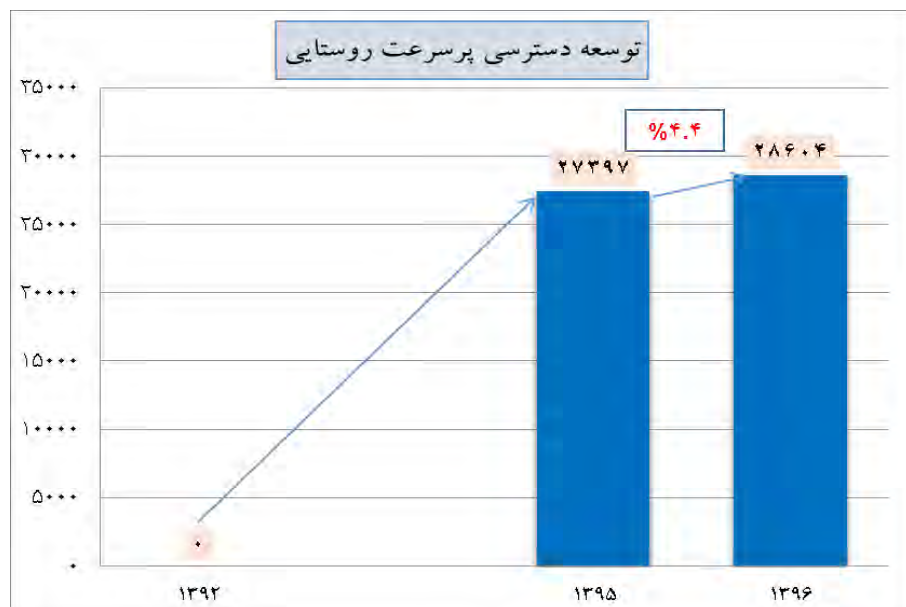
شایان ذکر است تغییرات شاخص‌های کلیدی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات با توسعه صورت گرفته در لایه‌های مختلف دسترسی و زیرساختی ارتباطات و فناوری اطلاعات در ذیل بیان شده است.

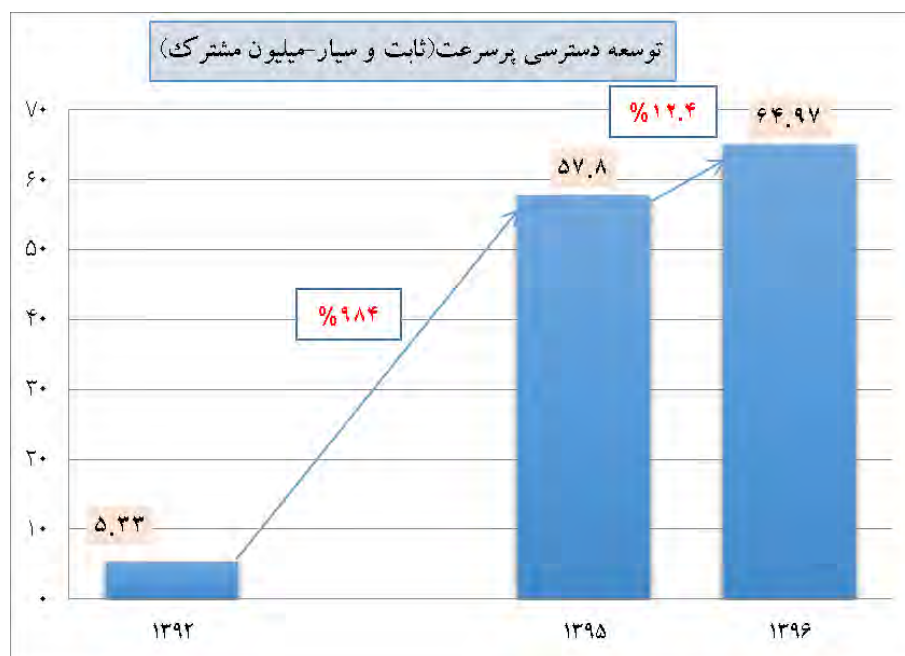

منبع: وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی

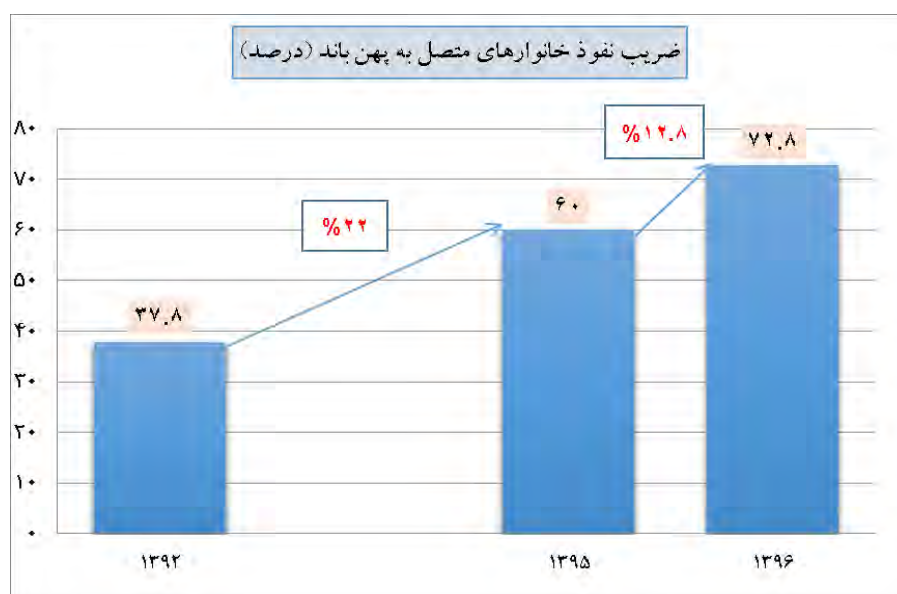

منبع: وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی

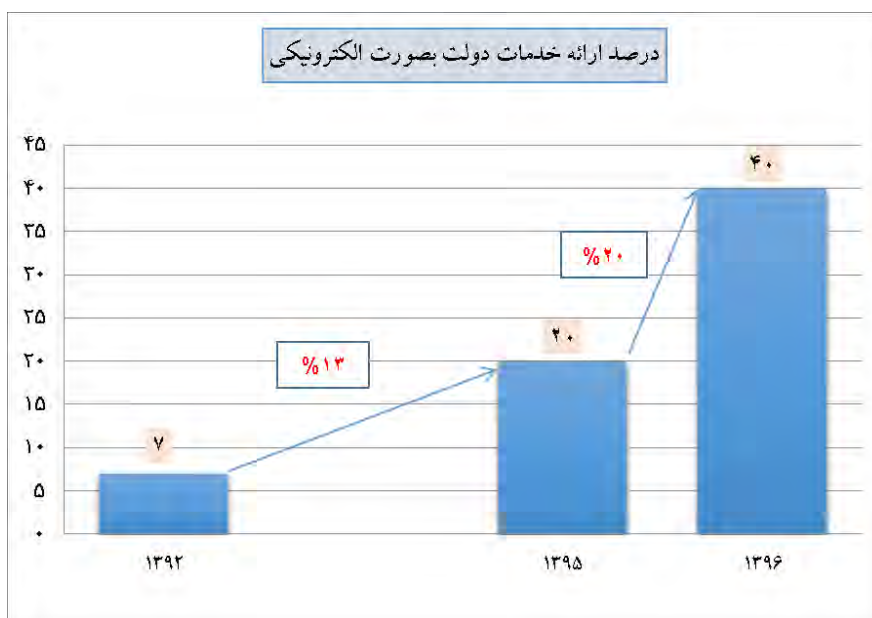

منبع: فصلنامه سازمان تنظیم مقررات (سه‌ماهه چهارم، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶)

منبع: مرکز آمار ایران

منبع: وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - سازمان فناوری اطلاعات

وضعیت بخش در شاخص‌های بین‌المللی

• بررسی و تحلیل شاخص توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات (IDI)

در سال ۲۰۱۷ امتیاز ایران در شاخص IDI از متوسط جهانی بیشتر و از متوسط منطقه کمتر می‌باشد. در زیر شاخص «دسترسی و مهارت» امتیاز ایران از متوسط منطقه و جهان بیشتر اما در زیر شاخص «استفاده» زیر میانگین منطقه و جهان قرار دارد. بیشترین اختلاف امتیاز ایران با کشورهای برتر جهان (ایسلند، کره جنوبی و سوئیس) و کشورهای برتر منطقه (رژیم اشغالگر قدس، قبرس و بحرین) در زیر شاخص «استفاده» بوده به طوری که امتیاز کشورهای برتر جهان به طور متوسط در این زیر شاخص (۲,۵) برابر امتیاز ایران و امتیاز کشورهای برتر منطقه تقریباً دو برابر امتیاز کشور ایران می‌باشد. ایران در سال ۲۰۱۷ امتیاز (۵,۵۸) و رتبه (۸۱) جهان و (۱۶) منطقه را کسب نموده است. لازم به ذکر است از نظر پویایی در زیر شاخص دسترسی ایران پویاترین کشور جهان در جهش رتبه در زیر شاخص دسترسی (۹) پله صعود) می‌باشد. در رتبه شاخص (IDI)

کشور ایران با (۴) پله صعود چهارمین کشور پویای منطقه و کشورهای ازبکستان و افغانستان با (۸) و (۶) پله جهش در رتبه شاخص IDI خود پویاترین کشورهای منطقه و جهان می‌باشند.

جدول ۳- وضعیت شاخص IDI در جهان و منطقه بر اساس گزارش سال ۲۰۱۷

زیر شاخص مهارت		زیر شاخص استفاده		زیر شاخص دسترسی		شاخص IDI			
رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز		
۹	۸,۷۵	۵	۸,۷	۲	۹,۳۸	۱	۸,۹۸	ایسلند	سه کشور برتر جهان
۲	۹,۱۵	۴	۸,۷۱	۷	۸,۸۵	۲	۸,۸۵	کره جنوبی	
۳۱	۸,۳۱	۲	۸,۸۸	۸	۸,۸۵	۳	۸,۷۴	سوئیس	
۲۴	۸,۳۸	۲۶	۷,۳۴	۱۹	۸,۱۷	۲۳	۷,۸۸	رژیم اشغالگر قدس	سه کشور برتر منطقه
۴۱	۷,۹۳	۲۱	۷,۶۱	۳۵	۷,۸۶	۲۸	۷,۷۷	قبرس	
۷۳	۶,۶۵	۲۳	۷,۵۳	۲۲	۸,۱۴	۳۱	۷,۶	بحرین	
-	۶,۳	۷۷	۴,۷۷	-	۶,۲۵	-	۵,۶۷	متوسط منطقه	
-	۵,۸۵	۸۹	۴,۲۶	-	۵,۵۹	-	۵,۱۱	متوسط جهانی	
۵۸	۷,۳۲	۱۰۴	۳,۵۴	۶۷	۶,۷۴	۸۱	۵,۵۸	امتیاز ایران	

جدول ۴- روند تغییرات شاخص IDI

عنوان شاخص	سقف امتیاز	گزارش سال ۲۰۱۰			گزارش سال ۲۰۱۵			گزارش سال ۲۰۱۷		
		رتبه در جهان	رتبه در منطقه	امتیاز شاخص	رتبه در جهان	رتبه در منطقه	امتیاز ایران	رتبه در جهان	رتبه در منطقه	امتیاز ایران
شاخص توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات ICT development index	۰۱	۲۸	۸۷	۰.۶	۳۶	۸۱	۱۱۳	۳۱	۵۱	۸۴

مأخذ: اتحادیه بین‌المللی مخابرات (ITU)

• شاخص توسعه دولت الکترونیکی (EGDI)

این شاخص ظرفیت و توانایی یک دولت برای ارائه خدمات عمومی از طریق ارتباطات و فناوری اطلاعات را نشان می‌دهد. این شاخص دارای سه زیر شاخص «خدمات آنلاین»، «زیرساخت‌های مخابراتی» و «سرمایه انسانی» می‌باشد.

جدول ۵- روند تغییرات شاخص EGDI

گزارش سال ۲۰۱۷		گزارش سال ۲۰۱۶				گزارش سال ۲۰۱۵			گزارش سال ۲۰۱۰			سقف امتیاز	عنوان شاخص				
میانگین جهانی	میانگین منطقه	رتبه در منطقه	رتبه در جهان	امتیاز ایران	میانگین جهانی	میانگین منطقه	رتبه در منطقه	رتبه در جهان	امتیاز ایران	رتبه در منطقه	رتبه در جهان			امتیاز شاخص			
۰.۵۵	۰.۵۸	۱۴	۸۶	۰.۶۱	۰.۴۹	۰.۵۳	۱۷	۱۰۶	۰.۴۶	۱۸	۱۰۵	۰.۴۵	۱۸	۱۰۲	۰.۴۲	۱	شاخص توسعه دولت الکترونیک E-(Government development index)

جدول ۶- وضعیت شاخص توسعه دولت الکترونیک در گزارش ۲۰۱۸

زیر شاخص زیرساخت مخابراتی (TII) ^۳	زیر شاخص سرمایه انسانی (HCI) ^۲	زیر شاخص خدمات آنلاین (OSI) ^۱	شاخص EGDI		رتبه	امتیاز	کشور
			رتبه	امتیاز			
۰.۷۹۸	۰.۹۴۷	۱	۱	۰.۹۱۵	۱	۰.۹۱۵	دانمارک
۰.۷۴۲	۱	۰.۹۷۲	۲	۰.۹۰۵	۲	۰.۹۰۵	استرالیا
۰.۸۷۴	۰.۸۴۹	۰.۹۷۹	۳	۰.۹۰۱	۳	۰.۹۰۱	کره جنوبی
۰.۸۵۶	۰.۶۸۷	۰.۹۴۴	۲۱	۰.۸۲۹	۲۱	۰.۸۲۹	امارات متحده عربی
۰.۸۴۶	۰.۷۸۹	۰.۷۹۸	۲۶	۰.۸۱۱	۲۶	۰.۸۱۱	بحرین
۰.۷۰۹	۰.۸۶۳	۰.۸۲۶	۳۱	۰.۷۹۹	۳۱	۰.۷۹۹	رژیم اشغالگر قدس
۰.۴۱۵	۰.۶۶۲	۰.۵۶۹	-	۰.۵۴۹	-	۰.۵۴۹	متوسط جهانی
۰.۴۵۶	۰.۷۳۶	۰.۶۳۱	۸۶	۰.۶۰۸	۸۶	۰.۶۰۸	امتیاز ایران

مأخذ: سازمان ملل (United Nations)

11. Online Service Index
12. Human Capital Index
13. Telecommunication Infrastructure Index

در سال ۲۰۱۷ ایران با امتیاز (۰,۶۰۸) در شاخص توسعه دولت الکترونیک بالای میانگین جهان (۰,۵۵) و منطقه (۰,۵۸) قرار دارد و با جهش (۲۰) پله‌ای به رتبه (۸۶) جهان و (۱۴) منطقه رسیده است. لازم به ذکر است امتیاز ایران در تمامی زیرشاخص‌های سرمایه انسانی، زیرساخت مخابراتی و خدمات آنلاین بالای میانگین جهان قرار دارد. با وجود وضعیت مطلوب زیر شاخص سرمایه انسانی در کشور که با امتیاز (۰,۷۳۶) بیشتر از امتیاز کشور اول منطقه (امارات متحده عربی) می‌باشد، اختلاف امتیاز در زیر شاخص زیرساخت مخابراتی (۰,۴) و زیرشاخص خدمات آنلاین (۰,۳۱) اختلاف) با کشور اول منطقه مانع تحقق هدف دستیابی به جایگاه برتر منطقه شده است.

جدول ۷- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)	عوامل عدم تحقق	توضیحات
			درصد تحقق	عملکرد	هدف			
۱	ارائه ۱۰۰ درصدی خدمات دولت به صورت الکترونیکی	درصد	۱۰۰	۴۰	۴۰	۲۰	-	-
۲	ارائه ۱۵ خدمت نوین فضایی و بالارزش افزوده	تعداد	۰	۰	۴	-	عدم وجود زیرساخت مطلوب/مورد نیاز	اجرای دو پروژه پایلوت در راستای تفاهم‌نامه همکاری با وزارت جهاد کشاورزی و انجام مطالعات مربوط به مدل چهار خدمت: پایش گرد و غبار، ابر، آتش و برف انجام شده است.
۳	ارائه حداقل چهار خدمت الکترونیکی اصلی دولت (سلامت، آموزش، کشاورزی، بانکی و مالی) در ۸۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار کشور	درصد	۱۸۱,۲۵	۷۲,۵	۴۰	۷۱,۸	-	از آنجا که وظیفه وزارت متبوع صرفاً وظیفه تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز این چهار خدمت است؛ بنابراین با توجه به اینکه ۷۲,۵ درصد روستاهای بالای بیست خانوار کشور تحت پوشش پرسرعت قرار دارند عملکرد این هدف متناظر با آن در نظر گرفته شده است.

۵۲۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
۴	ارائه خدمات خرد بانکداری در ۱۰۰ درصد دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی	درصد	۷۰	۸۸	۹۹,۷۷	-	طبق تعریف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ارائه خدمات خرد بانکداری به دریافت و پرداخت وجه، پرداخت قبوض، معرفی برای تسهیلات و افتتاح حساب و وجود تسهیلاتی مانند POSMUA و موبایل بانک می باشد.
۵	استقرار ۱۰۰ درصدی سامانه صیانت اجتماعی	درصد	-	۲۰	۱۰۰	-	-
۶	افزایش توان داخلی فناوری و ساخت ماهواره سنجشی و ماهواره مخابراتی مدار بالا به میزان ۵۰ درصد	درصد	۳,۴	۱۵	۱۲,۶۲	۸۴,۱۳	نیبود/کمبود نیروی متخصص/کارآمد نوسانات شدید نرخ ارز
۷	افزایش سرعت دسترسی مشترک به حداقل ۲۰ Mb/s	مگابیت بر ثانیه	۲	۸	۱۰	۱۲۵	-
۸	افزایش سهم درآمدی خدمات نوین پستی به حداقل ۳۰ درصد کل درآمد خدمات پستی	درصد	۱۱	۱۰	۱۱,۹	۱۱۹	-
۹	افزایش سهم درآمدی خدمات ارزش افزوده همگرا به حداقل ۲۰ درصد کل خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات	درصد	۸,۳۳	۴	۷,۳۷	۱۸۴,۲۵	-
۱۰	افزایش ظرفیت ترافیک ترافیک به ۳۰ ترابیت بر ثانیه	ترابیت بر ثانیه	۰,۵۶	۱,۵	۱,۵	۱۰۰	-

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۵۲۷

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)	توضیحات
			درصد تحقق	عملکرد	هدف		
۱۱	افزایش ظرفیت ترانزیت ترافیک به ۳۰ ترابیت بر ثانیه (۳۰ هزار گیگابیت)	ترابیت بر ثانیه	۷,۵	۱,۵	۲۰	۵	اعداد مربوط به این هدف در یک هدف کمی جدید دیگر به صورت صحیح ثبت شده است.
۱۲	افزایش ظرفیت هاب پستی	هزار تن کیلومتر	-	-	۶۴,۱۵۲	۶۴,۲۰۱	اعداد مربوط به این هدف در یک هدف کمی جدید به صورت صحیح ثبت شده است.
۱۳	افزایش ظرفیت هاب پستی (تن)	تن	۱۱۸,۹۳	۱۶۶۵	۱,۴۰۰	۱,۱۱۸	-
۱۴	برقراری امکان دسترسی پرسرعت به ۹۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار	درصد	۱۶۱,۱۱	۷۲,۵	۴۵	۷۱,۸	-
۱۵	تولید و به کارگیری ۳ دسته کالای راهبردی داخلی (تجهیزات شبکه مبتنی بر 4n، رادیوهای پرظرفیت و دسترسی رادیویی SMS و G4)	درصد	۴۳,۳۳	۱۳	۳۰	۱	عدم تخصیص اعتبار پیش بینی شده
۱۶	خرید و بهره برداری دو ماهواره مخابراتی و سنسور از راه دور	تعداد	-	-	۱	-	انقراض قرارداد تأمین ماهواره سنسور از دور ملی در سال ۱۳۹۵ انجام شده و فعال سازی و انجام سه فاز از قرارداد مذکور اجرا شده است.
۱۷	درصد پیشرفت تکمیل مرکز n IN	درصد	۱۰۰	۵۰	۵۰	-	-
۱۸	دسترسی ۸۰ درصد خانوارها به پهن باند	درصد	۱۲۱,۳۳	۷۲,۸	۶۰	۶۰	-
۱۹	رصد، پژوهش و ارتقاء دانش در فناوری های نوین از جمله: نسل پنجم تلفن	درصد	۴۰	۱۲	۳۰	۳	عدم تخصیص اعتبار پیش بینی شده

۵۲۸ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶			توضیحات
				هدف	عملکرد	درصد تحقق	
	همراه، داده‌های عظیم، پردازش ابری، اینترنت اشیا (۴ فناوری)						
۲۰	کاهش ۵۰ درصدی هزینه پهنای باند اتصال NDnها به شبکه ملی اطلاعات نسبت به وضع کنونی	درصد	۱۰	۲۵	۱۲۵	-	عدد عملکرد نهایی توسط سازمان تنظیم مقررات اعلام نشده است و عدد اعلامی به صورت برآورد می‌باشد.
۲۱	میزان دسترسی پرسرعت مدارس شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ	درصد	-	۰	۰	-	هدف گذاری از سال‌های بعد شروع می‌شود
۲۲	نسبت «تعداد ایستگاه‌های راه‌آهن، بنادر، فرودگاه‌های بین‌المللی و پایانه‌های مرزی کشور ارائه‌دهنده خدمات پستی توسط اپرورها» به «کل ایستگاه‌های راه‌آهن مراکز استان‌ها، بنادر، فرودگاه‌های بین‌المللی و پایانه‌های مرزی کشور»	درصد	-	۵	۵۰	-	عدم تخصیص اعتبار پیش‌بینی شده

جدول ۸- عملکرد نماگرها

ردیف	عنوان نماگر	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	سال ۱۳۹۶	
				هدف	عملکرد
۱	تعداد نقاط روستایی دارای دسترسی پرسرعت	روستا	۲۷،۳۹۷	۲۸،۶۰۴	۲۸،۶۰۴
۲	افزایش تعداد خدمات نوین پستی	تعداد	۲۴	۲۶	۲۶
۳	توسعه دسترسی پرسرعت (ثابت و سیار)	میلیون مشترک	۵۷،۸	۶۵	۶۵
۴	ضریب نفوذ کاربران اینترنت	درصد	۴۸،۸	۶۴	۶۴

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهارم و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۵۳۹

ردیف	عنوان نماگر	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۵ (پایه)	
			هدف	عملکرد
۵	ضریب نفوذ مشترکین فعال اینترنت پرسرعت	درصد	۷۲,۳۵	۸۱,۲۸
۶	توسعه شبکه اصلی انتقال کشور	گیگابیت بر ثانیه	۱۰,۰۴۱	۱۰,۰۴۱
۷	پهنای باند اینترنت بین الملل	گیگابیت بر ثانیه	۷۴۳	۱,۲۸۲
۸	ضریب نفوذ تلفن همراه	درصد	۱۰۴,۲۵	۱۱۰,۷۵
۹	توسعه شبکه In داخلی	گیگابیت بر ثانیه	۴,۰۰۰	۶۸,۰۰
۱۰	توسعه شبکه اصلی فیبر نوری	کیلومتر	۶۲,۶۰۲	۶۷,۰۶۲

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

◀ منابع سرمایه گذاری بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

طی سال‌های برنامه پنجم سرمایه گذاری این بخش از محل اعتبارات بودجه عمومی و ردیف متفرقه حدود (۶۹) هزار میلیارد ریال و در بخش غیردولتی حدود (۱۸۱) هزار میلیارد ریال و در مجموع (۲۵۰) هزار میلیارد ریال سرمایه گذاری صورت گرفته است. سهم سرمایه گذاری بخش دولتی از کل سرمایه گذاری انجام شده (۳۰) درصد و سرمایه گذاری نسبت به بخش غیردولتی به میزان (۷۰) درصد بوده است.

در برنامه ششم به منظور توسعه بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات طی سال‌های برنامه ششم توسعه، حدود ۶۰۰ هزار میلیارد ریال اعتبار برای این بخش پیش‌بینی شده است که سهم دولت در تأمین منابع (عمومی و متفرقه) مورد نیاز بالغ بر ۲۰۱ هزار میلیارد ریال می‌باشد و انتظار می‌رود مابقی آن توسط بخش غیردولتی تأمین گردد.

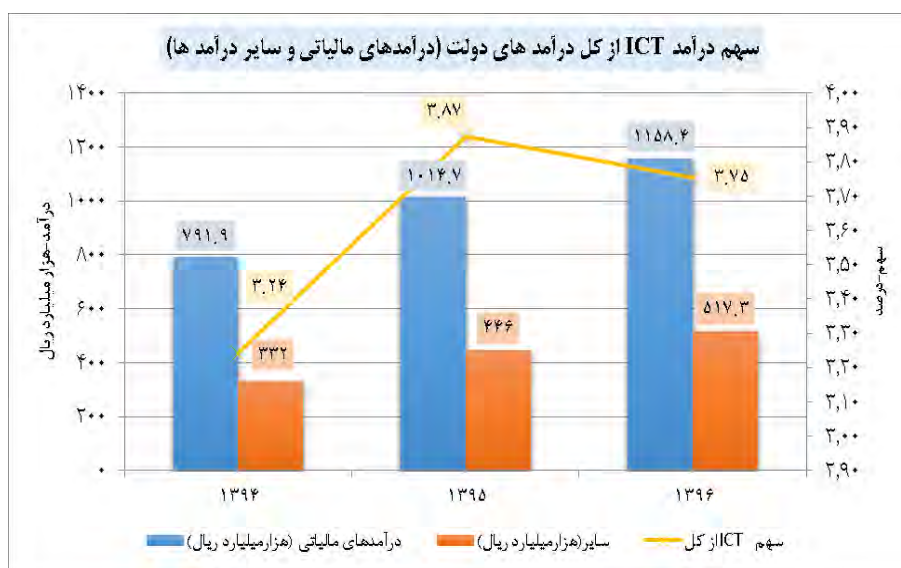
جدول ۹- منابع سرمایه گذاری بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (ارقام به میلیون ریال)

سال	منابع - ارقام به میلیون ریال		
	اعتبارات بودجه عمومی	منابع داخلی	جمع
۱۳۸۹	۱,۹۳۵,۳۱۵	۲,۵۰۹,۱۷۸	۴,۴۴۴,۳۹۳
۱۳۹۰	۳,۲۹۴,۴۹۹	۱,۱۹۴,۰۰۸	۴,۴۸۸,۵۰۷
۱۳۹۱	۱,۶۱۵,۶۹۷	۲,۱۱۵,۰۷۹	۳,۷۳۰,۷۷۶
۱۳۹۲	۳,۷۵۴,۶۷۲	۴,۷۳۴,۴۲۱	۸,۴۸۹,۰۹۳
۱۳۹۳	۱,۶۲۶,۶۳۳	۲,۵۴۵,۷۲۲	۴,۱۷۲,۳۵۵
۱۳۹۴	۱,۴۰۲,۵۹۵	۱,۹۱۹,۳۰۱	۳,۳۲۱,۸۹۶
۱۳۹۵	۱,۵۹۷,۱۷۰	۱,۵۱۳,۸۶۲	۳,۱۱۱,۰۳۲
جمع کل	۵۴,۹۲۴,۷۸۶	۱۴,۰۲۲,۳۹۳	۶۸,۹۴۷,۱۷۹
۱۳۹۶	۱۷,۷۰۱,۸۸۰	۳,۳۷۴,۵۸۸	۲۱,۰۷۶,۴۶۸

وضعیت مالی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

عملکرد درآمدها

درآمد بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در مجموع طی سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۹۶ به‌طور میانگین (۵۱) هزار میلیارد ریال بوده است که عمده این درآمدها مربوط به درآمد حاصل از مالکیت دولت- حق امتیاز شبکه و جریمه عدم انجام تعهدات (ردیف درآمدی ۱۳۰۴۰۴) می‌باشد. به‌طور میانگین نسبت درآمدهای ICT به درآمدهای مالیاتی (۵,۲) درصد و به سایر درآمدها (۱۲) درصد می‌باشد و طی دوره مورد بررسی به‌طور میانگین (۳,۶۲) درصد از کل درآمدهای دولت (درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها) را تا پایان سال ۱۳۹۶ داشته است.

لازم به ذکر است درصد تحقق درآمدهای این بخش به‌طور میانگین حدود (۹۲) درصد بوده است و از درآمدهای حاصله در سال ۱۳۹۶ به مبلغ (۵۴,۳۲۹,۶۱۸) میلیون ریال، مبلغ (۲۰,۶۲۷,۵۳۰) میلیون ریال (حدود (۳۸) درصد) ردیف مصرفی (هزینه ای و تملک دارایی های سرمایه ای) برای این بخش در نظر گرفته شده است.

جدول ۱۰- درآمدهای واریزی به خزانه‌داری کل کشور حاصل از حق امتیاز، خسارت و جریمه عدم انجام تعهدات موضوع بند (ط) ماده ۴۶ (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان درآمد	۱۳۹۵		۱۳۹۶	
		مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد
۱۳۰۴۰۴	درآمد حاصل از مالکیت دولت در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات - حق امتیاز شبکه و جریمه انجام تعهدات	۳۶,۴۰۰,۰۰۰	۳۴,۳۱۱,۸۲۶	۴۴,۰۰۰,۰۰۰	۴۶,۸۲۲,۶۳۵
۱۳۰۴۱۲	درآمد حاصل از خدمات عمومی اجباری روستایی	۳,۴۹۰,۰۰۰	۳,۳۱۷,۷۸۱	۴,۸۰۰,۰۰۰	۳,۱۱۴,۶۴۲
۱۳۰۴۱۳	درآمد حاصل از نامبرینگ (شماره‌گذاری مخابراتی)	۷۰۰,۰۰۰	۶۶۵,۴۶۷	۱,۰۰۰,۰۰۰	۸۵۵,۳۱۱
۱۳۰۴۱۴	درآمد حاصل از حق السهم سازمان	۳۷۰,۰۰۰	۳۷۱,۶۶۴	۴۰۰,۰۰۰	۵۵۶,۶۵۸
۱۳۰۴۱۷	بدهی معوقه اپراتورهای مخابراتی	۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۳۹۶,۹۵۲	۷,۰۰۰,۰۰۰	۰
۱۴۰۱۰۶	درآمد حاصل از خدمات مخابراتی - حق استفاده از فرکانس رادیویی	۱,۲۸۹,۲۰۰	۱,۲۰۲,۳۳۰	۲,۸۰۰,۰۰۰	۱,۷۰۲,۸۵۷
۱۵۰۱۲۰	درآمد حاصل از سایر جرائم و خسارات		۰	۰	۰
۱۶۰۱۵۴	درآمد حاصل از افزایش قیمت هر پیامک	۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۳۱۸,۳۰۸	۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۱۹,۰۰۱۸
۱۴۰۱۲۵	درآمد حاصل از ورودی موزه‌ها و محوطه‌های تاریخی و سایر منافع حاصله	۱۵۰	۰	۱۵۰	۸۲
۱۴۰۲۰۷	درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اعطای مجوزهای فضایی	۱۷۰,۰۰۰	۱۱۲,۴۰۸	۱۵۰,۰۰۰	۷۸,۴۱۵
۲۱۰۲۱۷	درآمد حاصل از فروش اموال غیرمنقول وزارت ارتباطات				
۱۶۰۱۰۱	درآمد متفرقه				
	جمع	۵۲,۴۱۹,۳۵۰	۵۶,۵۹۶,۴۳۶	۶۴,۱۵۰,۱۵۰	۵۴,۳۲۹,۶۱۸

عملکرد اعتبارات هزینه‌ای

در سال ۱۳۹۶ اعتبارات هزینه‌ای در قالب (۱۵) برنامه انجام شده و اعتبار مصوب از محل منابع عمومی به مبلغ ۵۰۴۸۷۷۱ میلیون ریال (عمومی ۹۴۲۹۷۱ میلیون ریال و ردیف متفرقه ۴۱۰۵۸۰۰ میلیون ریال) و از محل منابع بودجه عمومی دولت (عمومی، متفرقه، اختصاصی) به مبلغ ۶۴۳۷۵۵۷ میلیون ریال بوده است. در مجموع تخصیص اعتبارات از محل منابع عمومی (۸۷) درصد و از محل منابع بودجه عمومی دولت (۷۳) درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۵ تخصیص اعتبارات از محل منابع عمومی، به میزان (۵۹) درصد رشد داشته است. لازم به ذکر است اعتبارات مربوط به ردیف متفرقه وزارت ارتباطات به صورت ابلاغ ماده (۷۵) قانون محاسبات عمومی در دستگاه‌های تابعه توزیع می‌شود.

جدول ۱۱- عملکرد اعتبارات هزینه‌ای

کد طبقه بندی برنامه	عنوان برنامه	اعتبار مصوب ۹۶				تخصیص ۹۶		
		عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع	عمومی	متفرقه	اختصاصی
۱۳۰۲۰۱۰۰۰	برنامه توسعه زیرساخت های ارتباطی	۱۴۴,۶۲۴	۸۷۸,۱۸۲	۱,۰۲۲,۸۰۶	۱۳۳,۳۰۰	۸۳۸,۱۴۶	۹۷۱,۴۴۶	
۱۳۰۲۰۲۰۰۰	برنامه توسعه زیرساخت های فناوری اطلاعات	۱۴۴,۶۲۴	۶۹۱,۲۱۸	۸۳۵,۸۴۲	۸۹,۳۰۷	۴۲۷,۶۵۸	۵۱۶,۹۶۵	
۱۳۰۲۰۴۰۰۰	برنامه تنظیم مقررات ارتباطات	۱,۸۹۲	۰	۱,۸۹۲	۹۶۴	۰	۹۶۴	
۱۳۰۲۰۵۰۰۰	برنامه تنظیم مقررات و صدور پروانه	۸۴,۷۳۵	۲۱۸,۰۰۰	۳۰۲,۷۳۵	۵۸,۴۶۲	۲۱۸,۰۰۰	۲۷۶,۴۶۲	
۱۳۰۲۰۶۰۰۰	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای قضایی	۱۲۵,۰۱۸	۷۳۹,۴۰۰	۸۶۴,۴۱۸	۱۲۳,۳۲۹	۶۳۲,۰۴۰	۷۵۵,۳۶۹	
۱۳۰۲۰۸۰۰۰	برنامه بسترسازی برای ایجاد قطب آموزشی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در منطقه آسیا و اقیانوسیه	۸۵۵	۱۷,۱۶۶	۱۸,۰۲۱	۸۷۸	۰	۱۹,۲۰۶	
۱۳۰۲۰۹۰۰۰	برنامه ساماندهی کاربردهای ارتباطات و فناوری اطلاعات دولت	۱۵,۷۲۷	۱۹,۷۶۴	۳۵,۴۹۱	۴,۹۵۶	۰	۴,۹۵۶	
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۰	برنامه توسعه فناوری ها و فعالیت های قضایی	۱۹,۵۴۰	۱۵۰,۴۰۰	۱۶۹,۹۴۰	۱۷,۶۳۴	۱۴۶,۳۵۰	۱۶۳,۹۸۴	
۱۳۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه کاربردهای قضایی و حفظ نقاط مدیری	۱۹,۵۴۰	۷۵,۶۰۰	۹۵,۱۴۰	۱۷,۶۳۴	۵۰,۰۰۰	۶۷,۶۳۴	
۱۳۰۲۰۱۵۰۰۰	برنامه نظارت و اعمال مقررات	۱۶۸,۰۶۸	۳۲۶,۰۰۰	۴۹۴,۰۶۸	۱۱۸,۶۹۴	۳۲۶,۰۰۰	۴۴۴,۶۹۴	
۱۳۰۲۰۱۷۰۰۰	برنامه رصد فناوری و آینده نگری بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۵۷,۴۰۸	۴۶۸,۰۰۰	۵۲۵,۴۰۸	۵۵,۹۸۸	۴۳۲,۷۲۰	۴۸۸,۷۰۸	
۱۳۰۲۰۱۹۰۰۰	برنامه توسعه زیرساخت های بستی	۰	۴۵۹,۰۰۰	۴۵۹,۰۰۰	۴۵۹,۰۰۰	۰	۴۵۹,۰۰۰	
۱۳۱۰۰۱۰۰۰	برنامه بومی سازی و توسعه فناوری های حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۱۶,۱۲۰	۰	۱۱۶,۱۲۰	۱۱۳,۶۷۱	۰	۱۱۳,۶۷۱	
۱۳۱۰۰۴۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	۲۴,۶۳۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۲۴,۶۳۰	۲۳,۲۹۵	۱۰۰,۰۰۰	۱۲۳,۲۹۵	
۱۸۰۲۰۴۰۰۰	برنامه آموزش مهارت های ICT	۳۰,۲۰۰	۰	۳۰,۲۰۰	۱۹,۷۵۷	۰	۱۹,۷۵۷	
	جمع کل	۹۴۲,۹۷۱	۴,۱۰۵,۸۰۰	۵,۰۴۸,۷۷۱	۶,۴۳۷,۵۵۷	۳,۶۲۵,۶۴۰	۱۰,۰۶۳,۱۹۷	

عملکرد اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای

در سال ۱۳۹۶ اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای در قالب (۹) برنامه انجام شده و اعتبارات مصوب از محل منابع عمومی به مبلغ ۳۹,۸۲۶,۵۴۹ میلیون ریال (عمومی ۱,۹۱۶,۵۴۹ میلیون ریال و ردیف متفرقه ۳۷,۹۱۰,۰۰۰ میلیون ریال) بوده است. همچنین تخصیص اعتبارات از محل منابع

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۳۳

عمومی مبلغ ۱۷,۷۰۱,۸۸۰ (عمومی ۷۰۰,۰۰۰ میلیون ریال و ردیف متفرقه ۱۷,۰۰۱,۸۸۰ میلیون ریال) به میزان (۴۵) درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۵ اعتبارات مصوب و تخصیص اعتبار به میزان (۱۱) درصد رشد داشته است.

جدول ۱۲ - عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	کد برنامه	عنوان برنامه	عمومی		متفرقه		جمع	
			مصوب سال ۱۳۹۶	تخصیص ۱۳۹۶	مصوب سال ۱۳۹۶	تخصیص ۱۳۹۶		
1	۱۳۰۲۰۱۰۰۰	برنامه توسعه زیر ساخت های ارتباطی	۱,۰۵۲,۳۴۹	۴۲۷,۵۲۳	۱۶,۲۶۰,۰۰۰	۸,۰۸۳,۰۰۰	۱۷,۳۱۲,۳۴۹	۸,۵۱۰,۵۲۳
2	۱۳۰۲۰۲۰۰۰	برنامه توسعه زیر ساخت های فناوری اطلاعات	۱۶۴,۰۰۰	۷۶,۵۰۰	۱۶,۹۰۰,۰۰۰	۷,۷۳۹,۸۸۰	۱۷,۰۶۴,۰۰۰	۷,۸۱۶,۳۸۰
3	۱۳۰۲۰۴۰۰۰	برنامه تنظیم مقررات ارتباطات	۲۰۰,۰۰۰	۰	۴,۵۰۰,۰۰۰	۱,۱۷۹,۰۰۰	۴,۷۰۰,۰۰۰	۱,۱۷۹,۰۰۰
4	۱۳۰۲۰۵۰۰۰	برنامه تنظیم مقررات و صدور پروانه	۱۱۵,۰۰۰	۰	۰	۰	۱۱۵,۰۰۰	۰
5	۱۳۰۲۰۱۱۰۰	برنامه توسعه فناوریها و فعالیتهای قضایی	۴۵,۰۰۰	۲۲,۶۹۸	۱۲۵,۰۰۰	۰	۱۷۰,۰۰۰	۲۲,۶۹۸
6	۱۳۰۲۰۱۲۰۰	برنامه توسعه کاربردهای قضایی و حفظ نقاط مداری	۳۰,۰۰۰	۱۸,۴۸۹	۱۲۵,۰۰۰	۰	۱۵۵,۰۰۰	۱۸,۴۸۹
7	۱۳۰۲۰۱۸۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین الات	۲۲۴,۶۰۰	۹۶,۷۹۰	۰	۰	۲۲۴,۶۰۰	۹۶,۷۹۰
8	۱۳۰۲۰۱۹۰۰	برنامه توسعه زیر ساخت های پستی	۷۵,۰۰۰	۵۳,۰۰۰	۰	۰	۷۵,۰۰۰	۵۳,۰۰۰
9	۱۰۰۲۰۵۷۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۱۰,۶۰۰	۵,۰۰۰	۰	۰	۱۰,۶۰۰	۵,۰۰۰
			۱,۹۱۶,۵۴۹	۷۰۰,۰۰۰	۳۷,۹۱۰,۰۰۰	۱۷,۰۰۱,۸۸۰	۳۹,۸۲۶,۵۴۹	۱۷,۷۰۱,۸۸۰

جدول ۱۳ - اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق	
			جمع کل	تملك دارایی های سرمایه ای	هزینه ای	جمع کل	تملك دارایی های سرمایه ای	هزینه ای	تملك	کل
۱	۱۳۰۲۰۰۱	برنامه توسعه زیرساخت های ارتباطی	۱,۰۵۲,۳۴۹	۱۰۰,۰۰۰	۱,۱۹۶,۹۷۳	۱۳۳,۳۰۰	۴۲۷,۵۲۳	۵۶,۰۸۳	۹۲,۲	۴۶,۹
۲	۱۳۰۲۰۰۲	برنامه توسعه زیرساخت های فناوری اطلاعات	۱۶۴,۰۰۰	۳۰,۸۶۳	۱۹۴,۰۰۰	۸۹,۳۰۷	۷۶,۵۰۰	۱۶۵,۸۰۷	۶۱,۸	۴۶,۶
۳	۱۳۰۲۰۰۴	برنامه تنظیم مقررات ارتباطات	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۱,۸۹۲	۴۰۱,۸۹۲	۹۶۴	۰	۹۶۴	۵۱	۰,۵
۴	۱۳۰۲۰۰۵	برنامه تنظیم مقررات و صدور پروانه	۱۱۵,۰۰۰	۱۹۹,۷۳۵	۳۱۴,۷۳۵	۵۸,۴۶۲	۰	۵۸,۴۶۲	۶۹	۲۹,۳
۵	۱۳۰۲۰۰۶	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای قضایی	۱۲۵,۰۱۸	۰	۱۲۵,۰۱۸	۱۲۳,۳۲۹	۰	۱۲۳,۳۲۹	۹۸,۶	۹۸,۶

۵۳۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌های	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌های	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌های	تملك	کل
۶	۱۳۰۲۰۰۸	برنامه بسترسازی برای ایجاد قطب آموزشی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در منطقه آسیااقیانوسیه	۸۵۵	-	۸۵۵	۸۷۸	-	۸۷۸	۱۰۲٫۷	-	۱۰۲٫۷
۷	۱۳۰۲۰۰۹	برنامه ساماندهی کاربردهای ارتباطات و فناوری اطلاعات دولت	۱۵،۷۲۷	-	۱۵،۷۲۷	۴،۹۵۶	-	۴،۹۵۶	۳۱،۵	-	۳۱،۵
۸	۱۳۰۲۰۱۱	برنامه توسعه فناوری ها و فعالیت های فضایی	۱۹،۵۴۰	۴۵۰،۰۰۰	۶۴،۵۴۰	۱۷،۶۳۴	۲۲،۶۹۸	۴۰،۳۳۲	۶۲،۵	۵۰،۴	۹۰،۲
۹	۱۳۰۲۰۱۲	برنامه توسعه کاربردهای فضایی و حفاظت نقاط مداری	۱۹،۵۴۰	۳۰،۰۰۰	۴۹،۵۴۰	۱۷،۶۳۴	۱۸،۴۸۹	۳۶،۱۲۳	۷۲،۹	۶۱،۶	۹۰،۲
۱۰	۱۳۰۲۰۱۵	برنامه نظارت و اعمال مقررات	۱۶۸،۰۶۸	-	۱۶۸،۰۶۸	۱۱۸،۶۹۴	-	۱۱۸،۶۹۴	۷۰،۶	-	۷۰،۶
۱۱	۱۳۰۲۰۱۷	برنامه رصد فناوری و آینده‌نگری بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۵۷،۴۸۰	-	۵۷،۴۸۰	۵۵،۹۸۸	-	۵۵،۹۸۸	۹۷،۴	-	۹۷،۴
۱۲	۱۳۰۲۰۱۸	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین آلات	-	۲۲۴،۶۰۰	۲۲۴،۶۰۰	-	۹۶،۷۹۰	۹۶،۷۹۰	۴۲،۱	۴۲،۱	-
۱۳	۱۳۰۲۰۱۹	برنامه توسعه زیرساخت‌های پستی	-	۷۵،۰۰۰	۷۵،۰۰۰	-	۵۳،۰۰۰	۵۳،۰۰۰	۷۰،۷	۷۰،۷	-
۱۴	۱۳۱۰۰۰۱	برنامه بومی‌سازی و توسعه فناوری‌های حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۱۶،۱۲۰	-	۱۱۶،۱۲۰	۱۱۳،۶۷۱	-	۱۱۳،۶۷۱	۹۷،۹	-	۹۷،۹
۱۵	۱۸۰۲۰۰۴	برنامه آموزش مهارت‌های INU	۲۰،۲۰۰	-	۲۰،۲۰۰	۱۹،۷۵۸	-	۱۹،۷۵۸	۹۷،۸	-	۹۷،۸
۱۶	جمع	-	۹۱۸،۴۲۳	۱۹۰،۵۹۴	۲،۸۱۳،۳۷۲	۷۵۲،۵۷۵	۶۹۵،۰۰۰	۱،۴۴۹،۵۷۵	-	-	-

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهارم و یکم: ارتباطات و فناوری اطلاعات □ ۵۳۵

جدول ۱۴- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه توسعه زیرساخت‌های ارتباطی	-	۱۷,۱۳۸,۱۸۲	۸,۹۲۱,۱۴۶
۲	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات	-	۱۷,۵۹۱,۲۱۸	۸,۱۶۷,۵۳۸
۳	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه تنظیم مقررات ارتباطات	-	۴۵۰,۰۰۰	۱,۱۷۹,۰۰۰
۴	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه تنظیم مقررات و صدور پروانه	-	۲۱۸,۰۰۰	۲۱۸,۰۰۰
۵	درآمدهای اختصاصی	۱۳۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	-	۵۸۸,۵۸۳	۲۳۰,۲۹۹
۶	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	-	۷۳۹,۴۰۰	۶۳۲,۰۴۰
۷	درآمدهای اختصاصی	۱۳۰۲۰۰۸۰۰۰	برنامه بسترسازی برای ایجاد قطب آموزشی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در منطقه آسیا و اقیانوسیه	-	۱۷,۱۶۶	۱۷,۱۶۶
۸	درآمدهای اختصاصی	۱۳۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه ساماندهی کاربردهای ارتباطات و فناوری اطلاعات دولت	-	۱۹,۷۶۴	-
۹	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۱۱۰۰۰	برنامه توسعه فناوری‌ها و فعالیت‌های فضایی	-	۲۷۵,۴۰۰	۱۴۶,۳۵۰
۱۰	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه کاربردهای فضایی و حفظ نقاط مداری	-	۲۰۰,۶۰۰	۵۰,۰۰۰
۱۱	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۱۵۰۰۰	برنامه نظارت و اعمال مقررات	-	۳۲۶,۰۰۰	۳۲۶,۰۰۰
۱۲	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۱۷۰۰۰	برنامه رصد فناوری و آینده‌نگری بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	-	۴۶۸,۰۰۰	۴۳۲,۷۲۰
۱۳	درآمدهای اختصاصی	۱۳۰۲۰۱۷۰۰۰	برنامه رصد فناوری و آینده‌نگری بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	-	۱۵۹,۱۷۳	۲۳,۸۱۲
۱۴	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۱۹۰۰۰	برنامه توسعه زیرساخت‌های پستی	-	۴۵۹,۰۰۰	۴۵۴,۷۳۶

۵۳۶ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱۵	درآمدهای اختصاصی	۱۳۱۰۰۰۱۰۰۰	برنامه بومی‌سازی و توسعه فناوری‌های حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات	-	۲۲۶,۴۶۷	۴۸,۳۶۰
۱۶	درآمدهای اختصاصی	۱۳۱۰۰۰۴۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	-	۳۷۶,۹۵۸	۱,۴۴۲
۱۷	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۱۰۰۰۴۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	-	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۱۸	درآمدهای اختصاصی	۱۸۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه آموزش مهارت‌های ICT	-	۶۷۵	۸۲۴
۱۹	جمع	-	-	-	۴۳,۴۰۴,۵۸۶	۲۰,۹۴۹,۴۳۳

۴- ارزیابی و پیشنهاد

۴-۱- عوامل موفقیت

- بهره‌مندی از ظرفیت‌های ICT در کشور
- جذب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی و روند فزاینده سهم بخش خصوصی جهت تأمین منابع بخش
- رویکرد جدید به موضوع اقتصاد دیجیتال و لحاظ تحول اقتصاد دیجیتال در برنامه اجرایی بخش
- بازنگری در برخی سیاست‌های کلان بخش از جمله نسل سوم تلفن همراه و بالاتر و به تمایز اپراتورهای فعال
- رویکرد ویژه به اجزاء مورد نیاز توسعه بخش شامل سازمان توسعه‌ای، کریدور، بانک توسعه‌ای
- اختصاص بخشی از منابع درآمدی به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات جهت انجام پروژه‌ها
- تمرکز بر شناسایی و به‌کارگیری توان تولیدکنندگان و پیمانکاران داخلی

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- عدم ایجاد حلقه‌های ارتباطی نظام‌یافته میان پژوهشکده‌ها و مراکز تحقیقاتی با همتایان بین‌المللی
- فراهم نبودن شرایط توسعه بنگاه‌های بزرگ خصوصی در صنعت ICT
- محدودیت در توسعه کاربردهای فناوری اطلاعات و زیرساخت اطلاعاتی کشور شامل مراکز پردازش و ذخیره‌سازی داده، خدمات پردازش ابری، کاربردهای فناوری اطلاعات در بنگاه‌ها
- عدم توانمندی تولیدکنندگان داخلی در دنبال کردن تغییرات تکنولوژیکی این حوزه

- هزینه بالای سرمایه‌گذاری و محدودیت تأمین منابع مالی
- عدم استفاده از ظرفیت سرمایه‌گذاری مشترک داخلی و خارجی
- ضعف در بهره‌مندی از ظرفیت‌های ICT در کشور
- وجود موانع و محدودیت‌های غیر فنی در جلب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش CTICT
- عدم توسعه مناسب جهت ارتقا توان داخلی و تقویت بخش خصوصی فعال در حوزه IT
- عدم توجه به تولید خدمات و محتوای بومی
- عدم همکاری کامل دستگاه‌ها در اتصال به مرکز ملی تبادل اطلاعات (NIX) و به اشتراک‌گذاری اطلاعات بر بستر شبکه ملی اطلاعات (GSB)
- کمبود نیروی انسانی متخصص در دستگاه‌های مرکزی و تابعه
- موانع و مشکلات در افزایش سهم ارزش‌افزوده IT به واسطه اختلال در دسترسی به خدمات مراکز داده و پردازش ابری خارجی، اختلال در دسترسی به برخی بسترهای نرم‌افزاری خارجی مانند Appstore، Google Play و Games، اختلال در دسترسی به برخی لایسنس‌ها و بسترهای نرم‌افزاری خارجی مانند آنتی‌ویروس، Database و OS و عدم اتصال به زنجیره بازارهای جهانی تولید نرم‌افزار و عدم امکان صدور خدمات نرم‌افزاری به کشورهای دیگر
- عدم استفاده بهینه و اقتصادی از باندهای فرکانسی

۴-۳- نقاط قوت

- رویکرد ویژه به اجزاء مورد نیاز توسعه بخش شامل سازمان توسعه‌ای، کوریدور، بانک توسعه‌ای
- انعطاف در برخی سیاست‌های کلان بخش از جمله اجازه ارائه خدمات نسل سوم تلفن همراه و بالاتر به تمامی اپراتورهای فعال
- تمرکز بر شناسایی و به‌کارگیری توان تولیدکنندگان و پیمانکاران داخلی.
- سهم بالای بخش خصوصی در صنعت ICT

۴-۴- نقاط ضعف

- تأخیرات اجرایی به واسطه تغییر رویکرد و ساختار
- هزینه بالای سرمایه‌گذاری و محدودیت منابع مالی
- عدم توجه به تولید خدمات و محتوای بومی

- عدم ایجاد ارتباط میان مراکز پژوهشی با مراکز تحقیقاتی بین‌المللی
- عدم همکاری دستگاه‌های اجرایی در پیاده‌سازی کامل دولت الکترونیک در کشور

۴-۵- پیشنهادهای

- مذاکره با کشورهای خارجی به منظور ارائه خدمات و مجوز استفاده از نرم‌افزارهای مشابه و همکاری با توسعه‌دهندگان نرم‌افزارهای ایرانی
- حمایت از مراکز توسعه‌دهنده فناوری‌های فضایی
- توسعه ظرفیت میزبانی داخلی و ایجاد قطب‌های دیتاستر در کشور
- حمایت از بنگاه‌های ارائه توسعه خدمات کاربردی فضایی
- جذب سرمایه‌گذاری کشورهای خارجی برای سهامداری اپراتورها
- واگذاری سهام نهادهای عمومی سهامدار از طریق بازار بورس
- توسعه همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی با محوریت اقتصاد دیجیتال جهت صدور خدمات بخش و استفاده از ظرفیت زنجیره کشورهای روسیه، هند، ترکیه، آذربایجان
- اختصاص باندهای فرکانسی ۷۰۰ و ۸۰۰ مگاهرتز به اپراتورهای مخابراتی
- ارائه وام ارزی به اپراتورهای مخابراتی
- توسعه توان داخلی و تقویت بخش خصوصی فعال در حوزه ITU
- تقویت و حمایت از تولیدکنندگان تجهیزات و خدمات مخابراتی داخلی
- توسعه بسترهای تولید و عرضه نرم‌افزارهای بومی
- مشارکت تولیدکنندگان داخلی با تولیدکنندگان غیر مشهور خارجی برای سرمایه‌گذاری مشترک در داخل
- کاهش هزینه‌های زیرساختی و اینترنت
- اختصاص ارز نقدی به پروژه‌های توسعه فناوری‌های ماهواره‌ای
- معافیت مالیاتی و گمرکی
- اجازه سرمایه‌گذاری به شرکت مخابرات ایران از محل سود سهام دولت و سهام عدالت
- انجام مذاکرات راهبردی با طرف‌های خارجی توسط وزارت امور خارجه در موارد مورد نیاز و ضروری

فصل چهل و دوم

فضای مجازی

مقدمه

گسترش فزاینده فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات به‌ویژه شبکه جهانی اینترنت و آثار چشمگیر آن در ابعاد زندگی فردی و اجتماعی و لزوم سرمایه‌گذاری وسیع و هدفمند در جهت بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های ناشی از آن در جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور و ارائه خدمات گسترده و مفید به اقشار گوناگون مردم و همچنین ضرورت برنامه‌ریزی و هماهنگی مستمر به‌منظور صیانت از آسیب‌های ناشی از آن اقتضا می‌کند نقطه کانونی متمرکزی برای سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و هماهنگی در فضای مجازی کشور به وجود آید. به این مناسبت شورای عالی فضای مجازی و مرکز ملی فضای مجازی در ذیل آن طی حکم ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در تاریخ ۱۷ اسفند ۱۳۹۰ تأسیس گردید تا اشراف کامل و به‌روز نسبت به فضای مجازی در سطح داخلی و جهانی و تصمیم‌گیری نسبت به نحوه مواجهه فعال و خردمندانه کشور با این موضوع از حیث سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و محتوایی در چارچوب مصوبات شورای عالی و نظارت بر اجرای دقیق تصمیمات در همه سطوح تحقق یابد. اهمیت فضای مجازی به‌حدی پررنگ است که در تعبیر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، هم‌ارز اصل انقلاب دانسته شده است. در مطلع حکم تشکیل شورای عالی فضای مجازی که از سوی معظم‌له ابلاغ گردیده است، ایشان خواستار همکاری همه‌جانبه‌کلیه دستگاه‌های اجرایی جهت دستیابی به اهداف مرکز بودند.

علاوه بر وظایف و تکالیف مرکز در احکام ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، در برنامه ششم توسعه نیز برای شورای عالی فضای مجازی کشور و مرکز ملی فضای مجازی به‌طور مشخص وظایف و تکالیفی در نظر گرفته شده است. در برنامه ششم توسعه در ماده (۲) موضوع فضای مجازی به‌عنوان یکی از مسائل محوری برنامه و یک موضوع خاص کلان‌فرابخشی معرفی شده است. در مواد (۶۷) - (۶۸) - (۶۹) - (۱۰۷) و (۱۰۹) به رعایت مصوبات شورای عالی فضای مجازی کشور اشاره شده و در بند ث ماده (۶۷) برای مرکز ملی فضای مجازی کشور

به‌طور مشخص وظایفی و تکالیفی در نظر گرفته شده است. شورای عالی فضای مجازی در مجموع در سه حوزه تصویب طرح، دریافت گزارش و مباحث نظارتی و تصویب قواعد و مصوبات اقدام می‌نماید. با توجه به این که شورای عالی فضای مجازی جایگاه سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی داشته و مرکز ملی فضای مجازی نقش اجرایی دارد، در برنامه ششم توسعه مباحث مربوط به مرکز ملی و شورای عالی از یکدیگر تفکیک شده است.

۱- سیاست‌های کلی، اهداف، راهبردها، احکام قانون برنامه و عملکرد آن‌ها

در موضوع خاص فضای مجازی سه هدف کلی با توجه به اسناد بالادستی به‌شرح ذیل تعریف شده است:

- ۱) تأمین امنیت و صیانت از حقوق و حریم‌های فردی و اجتماعی در شبکه ارتباطات و فناوری اطلاعات
  - ۲) دستیابی به امکان رصد هوشمند و به‌هنگام فضای مجازی کشور
  - ۳) نظارت مستمر و ارزیابی دقیق سیاست‌ها و برنامه‌های فضای مجازی کشور
- با توجه به اهداف کلی مذکور، راهبردها و سیاست‌هایی مرتبط با هر یک از اهداف به‌شرح ذیل در موضوع فضای مجازی در نظر گرفته شده است:

عنوان هدف کلی	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
هدف اول	شناسایی و مدیریت حفاظت از حقوق افراد و منافع جمعی و ملی در فضای مجازی	برخورداری آحاد ملت از همه حقوق فردی و عمومی در فضای مجازی
هدف دوم	رصد و ذائقه‌سنجی مستمر فضای مجازی کشور	مواجهه هوشمندانه و مقتدرانه با تحولات در عرصه فضای مجازی
	جمع‌آوری و تحلیل داده‌های عظیم ملی	حفظ ابتکار عمل در مواجهه با تغییرات در عرصه فضای مجازی
هدف سوم	هوشیاری نسبت به روندهای جهانی فناوری‌های فضای مجازی	حفظ حریم خصوصی افراد
	اصلاح ساختارهای نهادی کشور به‌منظور تمرکز در راهبری فضای مجازی	پایه‌سازی نظام حکمرانی پیش‌تاز در بهره‌گیری از فضای مجازی بر اساس حاکمیت ملی و عدالت و برخوردار از مدیریتی یکپارچه حاصل از ارتباط به‌هم‌پیوسته و هم‌گرایی بخش‌های حاکمیتی، عمومی، تعاونی و خصوصی
		حکمرانی فضای مجازی در راستای تأمین منافع ملی و اشراف و توانایی اعمال سیاست و صیانت از حقوق ملت در فضای مجازی، ناظر به شاخص‌های همسویی، هم‌راستایی و وحدت رویه

- محورهای کلان فعالیت‌های مرکز ملی فضای مجازی برای دستیابی به اهداف با توجه به راهبردها و سیاست‌های موضوع فوق به شرح ذیل می‌باشد:
- مدیریت و ارتقاء امنیت و سلامت فضای مجازی کشور
  - راهبری، نظارت و سیاست‌گذاری فنی- زیرساختی اقتصاد فناوری فضای مجازی کشور
  - سیاست‌گذاری، راهبری و ساماندهی امور فرهنگی، اجتماعی و محتوایی فضای مجازی کشور
  - سیاست‌گذاری و راهبری تنظیم مقررات و حقوق فضای مجازی کشور

جدول ۱- گزارش عملکرد احکام برنامه ششم و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
۱	قانون برنامه ششم توسعه	ماده ۲ / ت	موضوع خاص فضای مجازی	مرکز ملی فضای مجازی کشور	<p>اقدامات مرکز ملی فضای مجازی در سال ۱۳۹۶ به تفکیک در چهار حوزه تخصصی محتوا، فناوری، تنظیم مقررات و امنیت فضای مجازی به شرح ذیل می‌باشد: محتوای فضای مجازی ۱- سیاست‌پژوهی و تدوین اسناد ملی حوزه های محتوایی فضای مجازی (پیام‌رسان‌های اجتماعی، آسیب‌های اجتماعی، آموزش عمومی و فرهنگ‌سازی، آموزش مجازی، آینده‌پژوهی، بازطراحی نظام مدیریت محتوا، بازی‌های رایانه‌ای، پیوست فرهنگی، تشکل‌های فضای مجازی، تولید محتوا، خط و زبان فارسی، دانشنامه‌های برخط، رصد محتوا و دانش سنجی مخاطبان، رگولاتوری محتوا، صیانت از کودکان و نوجوانان، ضوابط و نصاب‌های محتوایی، فضای مجازی سالم، ایمن و مفید، کتابخانه‌های دیجیتال و بانک‌های اطلاعاتی) ۲- تهیه و تدوین اسناد پشتیبان سیاست های کلان و برنامه های ملی محتوا و خدمات فضای مجازی ۳- رصد محتوا و خدمات فضای مجازی ۴- تقسیم‌کار ملی و هماهنگی و برنامه ریزی جهت تحقق سیاست های کلان و برنامه های ملی محتوا و خدمات فضای مجازی (نظام محتوایی آموزش و فرهنگ‌سازی، تحریریه تحلیلی تولید محتوا، پی گیری تحقق پروژه‌های اینترنت سالم، نظارت بر اجرای اسناد مصوب)، عرصه فنی فضای مجازی ۱- اقدامات موردنیاز در خصوص شبکه ملی اطلاعات (نظامات</p>	-	<p>با توجه به اینکه در ماده ۲ برنامه ششم توسعه فضای مجازی به‌عنوان موضوع خاص کلان فرابخشی جزء مسائل محوری برنامه می‌باشد. باین‌وجود با گذشت دو سال از ابلاغ ساختار این مرکز، به دلیل عدم صدور مجوز استخدام همچنان فاقد نیروی انسانی ثابت رسمی- پیمانی است و این امر موجب شده تا مرکز نتواند از اعتبارات تخصیص‌یافته به نحو بهینه در پیشبرد اهداف تعیین‌شده استفاده نماید.</p>

۵۴۲ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>معماری کلان شبکه ملی اطلاعات و راهبردها، طراحی و پیاده‌سازی چارچوب نظارت شبکه ملی اطلاعات و شاخص‌های ارزیابی کلان نظامات و راهبرد شبکه ملی اطلاعات، تعریف و گروه‌بندی خدمات شبکه ملی اطلاعات و تدوین و استخراج فهرست شاخص‌های خدمات و فناوری مورد نیاز ۲- تهیه سند نظام و شاخص‌های راهبری توسعه خدمات الکترونیک ۳- تهیه سند نظام نوآوری با محور اشتغال (کسب‌وکار) و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی دانش‌بنیان ۴- تهیه سند فناوری‌های نوین: (داده عظیم، $et\ ut\ uf$ $I\ tut\ d\ v\ d\ t\ n\ f\ t\ u\ f\ a\ .\ t\ t\ u\ f\ u\ fu$ $l\ tu\ f\ d\ v\ u\ r$ (...)) ۵- در حوزه رصد فنی: (تدوین شاخص‌های رصد در محورهای I- T, I- I - $G\ d, ta$, رصد و آینده‌نگری در حوزه زیرساخت ارتباطی فضای مجازی، انجام رصد و آینده‌نگری ایجاد فنی حوزه‌های خدمات الکترونیک و محتوا در فضای مجازی) تنظیم مقررات فضای مجازی ۱- تهیه مصوبه خدمات و عدالت اجتماعی در فضای مجازی و خدمات عمومی اجباری ۲- توسعه زیرساخت‌ها و اکوسیستم کسب‌وکار و بنگاه‌داری در فضای مجازی (اصول، سیاست‌ها و نحوه مواجهه با پول‌های مجازی، اصول، الزامات و سیاست‌های توسعه بانکداری و تجارت الکترونیک، تدوین مدل تعرفه گذاری و تسهیم درآمدی پهن باند، اصول و الزامات و سیاست‌های توسعه پهن باند کشور) ۳- مدل‌های تنظیمی و نظام سازی در فضای مجازی (اصول توسعه کسب‌وکارهای فضای مجازی و نظام‌های مربوطه، اصول، الزامات و چارچوب کلان نظام جامع تنظیم مقررات فضای مجازی، مدل رگولاتوری، حدود صلاحیت نهادها، نحوه تقسیم کار، فرآیندها و دستورالعمل اجرایی خدمات چندرسانه‌ای و صوت و تصویر در کشور، اصول، سیاست‌ها و چارچوب کلان نظام مدیریت منابع کمیاب در فضای مجازی ۴- اصول، الزامات و راهکارهای تأمین مالی و منابع در فضای مجازی کشور ۵- $et\ ut\ uf$ - تدوین حقوق و</p>		

بخش دوازدهم: ارتباطات و ... / فصل چهل و دوم: فضای مجازی □ ۵۴۳

ردیف	عنوان سند بالادستی	ماده / بند / جزء / ردیف / تبصره	متن حکم	دستگاه اجرایی مجری	عملکرد	عدم تحقق	
						عوامل عدم تحقق	توضیحات
					<p>مقررات فضای مجازی (تدوین حقوق و مقررات حریم خصوصی و اطلاعات شخصی در فضای مجازی، تدوین اصول و سیاست‌های نحوه فعالیت شرکت‌های خارجی فضای مجازی در کشور، تدوین و نظارت بر برنامه ملی جویسگر بومی و رایانامه بومی، سیاست‌ها، اصول، ضوابط و مقررات مدیریت منابع و نام‌های دامنه در کشور، شناسایی رفع خال‌ها، نواقص و همپوشانی‌های قانونی و مقرراتی و حقوقی فضای مجازی)، امنیت فضای مجازی ۱- تدوین نقشه جامع امنیت فضای مجازی کشور (کارشناسی امور امنیت و هماهنگی‌های فرا سازمانی، تهیه و تدوین و بروز رسانی ضوابط، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مورد نیاز در عرصه فضای مجازی، تقویت صنعت داخلی امنیت فضای مجازی، حمایت و نظارت بر برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و ساماندهی واردات تجهیزات امنیت فضای مجازی، تهیه و تدوین پیش‌نویس اسناد برای کمیته هماهنگی امنیت، کمیسیون عالی امنیت و شورای عالی فضای مجازی، طراحی و انجام مستمر مطالعات راهبری و آینده‌پژوهی، تعامل با دیگر کشورها در جهت شکل‌دهی به قواعد و قوانین مرتبط با فضای مجازی در عرصه جهانی با رویکرد اخلاق مدار و عادلانه) ۲-پایش و نظارت راهبردی بر برنامه‌های ملی (نظارت مستمر بر عملکرد دستگاه‌ها و بخش‌های ذی‌ربط و تهیه و تدوین گزارش‌های تحلیلی- نظارتی، نظارت مستمر بر عملکرد بخش مردمی و تهیه و تدوین گزارش‌های تحلیلی- نظارتی)</p>		

۲- گزارش عملکرد اهداف کمی

تعداد ۱۰ هدف کمی ذیل اهداف کلی فوق تعریف شده‌اند که در سال ۱۳۹۶ تنها برای سه هدف کمی «خطمشی‌گذاری صیانت از حقوق کسب و کارها در فضای مجازی»، «خطمشی‌گذاری صیانت از حقوق عمومی و منافع ملی در فضای مجازی» و «خطمشی‌گذاری صیانت از حقوق

۵۴۴ □ گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶ / جلد دوم: حوزه بخشی (۱)

افراد در فضای مجازی» هدف گذاری شده است (متوسط درصد تحقق این سه هدف حدود ۷۶درصد می باشد) و بقیه اهداف از سال دوم برنامه هدف گذاری شده اند.

جدول ۲- عملکرد اهداف کمی

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۶			سال ۱۳۹۵ (پایه)	عوامل عدم تحقق	توضیحات
			درصد تحقق	عملکرد	هدف			
۱	ایجاد مرکز رصد رسانه های نوین	درصد پیشرفت	۰	۰	۰	-	هدف گذاری از سال های آتی	
۲	خط مشی گذاری صیانت از حقوق افراد در فضای مجازی	درصد	۷۰	۷	۱۰	-	عملکرد اهداف در حد عملکرد مالی بوده است.	
۳	خط مشی گذاری صیانت از حقوق عمومی و منافع ملی در فضای مجازی	درصد	۹۰	۹	۱۰	-	عملکرد اهداف در حد عملکرد مالی بوده است.	
۴	خط مشی گذاری صیانت از حقوق کسب و کارها در فضای مجازی	درصد	۷۰	۷	۱۰	-	عملکرد اهداف در حد عملکرد مالی بوده است.	
۵	طراحی الگوی بومی نظارت و ارزیابی سیاست ها و برنامه های فضای مجازی کشور	درصد پیشرفت	۱۰۰	۵	۰	-	هدف گذاری از سال های آتی _عملکرد زودتر از هدف گذاری	
۶	طراحی نقشه جامع نظام رصد فضای مجازی کشور	درصد پیشرفت	۱۰۰	۳	۰	-	هدف گذاری از سال های آتی _عملکرد زودتر از هدف گذاری	
۷	طراحی و پیاده سازی سامانه های هوشمند رصد و ذائقه سنجی فضای مجازی کشور	درصد پیشرفت	۰	۰	۰	-	هدف گذاری از سال های آتی	
۸	طراحی و پیاده سازی نظام بازخوردگیری از ذی نفعان سیاست ها و برنامه ها	درصد پیشرفت	۰	۰	۰	-	هدف گذاری از سال های آتی	
۹	طراحی و پیاده سازی نظام جامع دریافت و پردازش داده ها و گزارش های برنامه های دستگاه های کشور	درصد پیشرفت	۰	۰	۰	-	هدف گذاری از سال های آتی	
۱۰	طراحی، پیاده سازی و استقرار سامانه هوشمند تحلیل پیامدهای سیاست ها و برنامه های فضای مجازی کشور	درصد پیشرفت	۱۰۰	۵	۰	-	هدف گذاری از سال های آتی _عملکرد زودتر از هدف گذاری	

۳- بررسی عملکرد منابع مالی

کل اعتبارات مصوب هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای مرکز ملی فضای مجازی به مبلغ ۴۸,۵ میلیارد ریال (اعتبارات هزینه‌ای ۳۸,۵ میلیارد ریال و اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای ۱۰ میلیارد ریال) می‌باشد که ۶۸ درصد آن به مبلغ ۳۳ میلیارد ریال (اعتبارات هزینه‌ای ۲۳,۵ میلیارد ریال و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای ۹,۵ میلیارد ریال) تخصیص داده شده است.

لازم به ذکر است در برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات با کد طبقه‌بندی ۱۳۰۲۰۱۸» سهم اعتبار مصوب «مرکز ملی فضای مجازی» ۱۰ میلیارد ریال و تخصیص مربوطه نیز ۹,۴ میلیارد ریال می‌باشد. مبالغ درج‌شده این برنامه در جدول شماره ۳ ذیل مربوط به کل بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات می‌باشد.

شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			میزان تخصیص	
		هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	تملك دارایی سرمایه‌ای	درصد تحقق
۱۳۰۲۰۱۸	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	-	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۹۴۳۵	۹۴

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			تخصیص سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)			درصد تحقق		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	جمع کل	هزینه‌ای	تملك	کل
۱	۱۳۰۲۰۰۳	برنامه پایش و رصد امنیت فضای مجازی کشور	-	-	۱۱,۵۵۶	۷,۰۴۴	-	۷,۰۴۴	۶۱	-	۶۱
۲	۱۳۰۲۰۱۴	برنامه مدیریت کلان فضای مجازی کشور	-	-	۲۶,۹۶۲	۱۶,۴۳۶	-	۱۶,۴۳۶	۶۱	-	۶۱
۳	۱۳۰۲۰۱۸	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	-	۲۲۴۶۰۰	۲۲۴۶۰۰	-	۹۶,۷۹۰	۹۶,۷۹۰	-	۴۳,۱	۴۳,۱
۴	جمع	-	۳۸,۵۱۹	۲۲۴۶۰۰	۲۶۳,۱۱۹	۲۳,۴۸۰	۹۶,۷۹۰	۱۲۰,۲۷۰	-	-	-

جدول ۴- اعتبارات بخش از محل اختصاصی، متفرقه و خارج از بودجه عمومی

ردیف	محل تأمین اعتبار	شماره برنامه / ردیف	عنوان برنامه / ردیف	دستگاه اجرایی	اعتبار سال ۱۳۹۶ (ارقام به میلیون ریال)	
					اعتبار	عملکرد
۱	اعتبارات ردیف‌های متفرقه قانون بودجه ۱۳۹۶	۱۳۰۲۰۱۴	برنامه مدیریت کلان فضای مجازی کشور	مرکز ملی فضای مجازی	۶۳.۷۵۰	-
۲	جمع	-	-	-	۶۳.۷۵۰	-

۴- ارزیابی و پیشنهاد

۴-۱- عوامل موفقیت

- توجه به فضای مجازی به‌عنوان موضوع خاص فرابخشی در قانون برنامه ششم توسعه موضوع بند (ت) ماده (۲)

- تأکید مقام معظم رهبری بر تشکیل شورای عالی فضای مجازی کشور به‌عنوان نقطه کانونی متمرکز برای سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و هماهنگی در فضای مجازی کشور

- بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های موجود از جمله فیزیکی، مالی و منابع انسانی

۴-۲- دلایل عدم موفقیت

- یکی از پیش‌نیازهای اولیه و ضروری برای توفیق هر دستگاهی، فراهم نمودن منابع انسانی موردنیاز و برخورداری از امکانات فیزیکی می‌باشد. متأسفانه مرکز با گذشت ۶ سال از تأسیس به دلیل عدم برخورداری از مجوز استخدام امکان جذب نیرو را ندارد و از طرفی از زیرساخت‌های مناسب فیزیکی جهت استقرار مرکز برخوردار نمی‌باشد.

- با عنایت به اینکه شورای عالی فضای مجازی و مرکز ملی فضای مجازی در ذیل آن به‌عنوان مهم‌ترین نهاد برای تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری در حوزه فضای مجازی کشور شناخته شده است از ابتدای تأسیس خود با مشکلات بسیاری روبه‌رو بوده است. یکی از مهم‌ترین مشکلات تأمین منابع لازم به‌منظور انجام پروژه‌های فضای مجازی می‌باشد. با عنایت به موضوعات غیرمترقبه فضای مجازی که با گسترش روزافزون این حوزه بر تعداد آن‌ها افزوده می‌شود لزوم سرمایه‌گذاری وسیع و هدفمند در این حوزه را جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور و ارائه خدمات گسترده و مفید به اقشار گوناگون ضروری می‌باشد.

۴-۳- نقاط قوت

- برخورداری از امکان به حداقل رساندن اتکای کشور به کشورهای دیگر در استفاده از فضای مجازی
- برخورداری از امکان پایش و رصد عالمانه، نظام‌مند و مستمر فرصت‌ها و تهدیدهای فضای مجازی
- اصلی‌ترین مرجع ساماندهی امنیت فضای مجازی کشور
- اشراف مناسب و به‌روز نسبت به فضای مجازی در سطح داخلی و جهانی
- بالاترین مرجع تصمیم‌گیری کشور در مورد فضای مجازی
- نقطه کانونی مواجهه هوشمندانه و مقتدرانه با تحولات فضای مجازی
- تسهیل‌کننده شرایط کسب‌وکارهای مرتبط با فضای مجازی

۴-۴- نقاط ضعف

- عدم برخورداری از نیروی انسانی رسمی / پیمانی
- عدم برخورداری از زیرساخت‌های مناسب فیزیکی جهت انجام بهتر امور
- عدم کارآمدی در تحقق کامل و به‌موقع پروژه‌های فضای مجازی به دلیل کمبود منابع (اعم از مالی، فیزیکی و انسانی)

۴-۵- پیشنهادها

- ساختار سازمانی ابلاغی مرکز ملی فضای مجازی توسط سازمان اداری و استخدامی کشور، بایستی با تعداد پرسنل موردنیاز جهت انجام وظایف و مأموریت‌های ابلاغی در احکام مربوط به مرکز ملی متناسب‌سازی گردد.
- یکی از مسئولیت‌های اصلی شورای عالی فضای مجازی که در اساسنامه آن نیز ذکر شده، تقسیم‌کار ملی، هماهنگی و هم‌افزایی در همه ابعاد، طبق مصوبات شورای عالی می‌باشد. از این‌رو بایستی تدابیری اندیشیده شود تا طراحی صورت گرفته از سوی مقام معظم رهبری در حکم تشکیل شورای عالی فضای مجازی عملاً قابل تحقق بوده و ضمانت اجرایی داشته باشد.
- اعتبارات مرکز ملی فضای مجازی با اعتبار موردنیاز جهت انجام بهینه مأموریت‌ها و وظایف محوله متناسب‌سازی گردد.
- به‌منظور انجام بهینه مأموریت‌ها و وظایف محوله و حاکمیتی توسط مرکز ملی فضای مجازی کشور، فضای پژوهشی و اداری مناسب به این مرکز اختصاص داده شود.

فهرست اسامی کارشناسان مسئول تهیه و تدوین
گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه
اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۶
«جلد دوم: حوزه بخشی (۱)»

ردیف	فصل	امور بخشی	امور برنامه‌ریزی، نظارت و آمایش سرزمین
۲۸	کشاورزی و منابع طبیعی	مریم ابوالفتحی سعید دشتی	مرضیه زارع نبیری سجاد بهرامی
۲۹	توسعه عشایری	حمید حسین‌پور مریم ابوالفتحی	
۳۰	آب	کیومرث سبزی مینا ذوالقدر	فرزام پوراصغر
۳۱	برق	سید مهدی حسینی محمد تاجیک	فاطمه سرائی سیاوش عامری گلستان مرتضی مهرعلی تبار هدایت درویشی رحیم محمدی صالح
۳۲	نفت و گاز	مجید نامنی محمد کرمی دارابی	
۳۳	صنعت	مرتضی خالصی زهرا خادم محمدی	
۳۴	معادن و صنایع معدنی	مصطفی عسگری سمیه پارویی	
۳۵	بازرگانی داخلی	سید محمود حسینی درویشانی رضا ویسی	
۳۶	تسهیل تجارت فرامرزی	رضا آذری محبی میلاذ علی بخشی	
۳۷	مسکن و شهرسازی	مصطفی حسین‌آبادی	فاطمه سرائی جواد اولادغفاری سپیده ساقربیچی
۳۸	عمران شهری	مصطفی حسین‌آبادی	
۳۹	حمل و نقل و هواشناسی	ساسان زاهدی حسام لطیفی	
۴۰	نظام فنی و اجرایی	محمد مرادخانی	
۴۱	ارتباطات و فناوری اطلاعات	مریم کیهانی سعیده فرهادی	سیاوش عامری گلستان شیوا مرادی
۴۲	فضای مجازی	مریم کیهانی اصغر غلامی	

Presidency

Plan and Budget Organization

Performance Report on
Sixth Socio-economic and Cultural Development Plan Act
of the Islamic Republic of Iran
for 2017-2018

Volume II: sectoral Area (1)

مرکز اسناد، مدارک و انتشارات

ISBN:978-622-203-078-0

9 786222 030780